Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Super prima parte Digesti veteris

Baldus <de Ubaldis>

[Mailand], 17. Nov. 1488

Incipit liber primus digesti veteris. De iusticia et iure rubrica

urn:nbn:de:bsz:31-298565

Visual Library

ſul.l.meminiſſe ⁊ l. ꝓponebaſ de iudi. ⁊ ar. de le.ij. ꝙ pri
cipi Sed reſpondeo quod uolūtas ꝓprie attribuiſ pſo
ne ſed īpropꝛie attribuitur dignitati. Et iō ſi uerba in di
gnitate non ſonant īdubio pſumunſ ſonare ī pſonā ⁊ uſ
qꝫ ad beneplacitum pſone durare qꝛ proprie loquendo
⁊ uerba ꝓprie accipiendo uoluntas ē actus anime non
dignitatis uel rei inaiate ⁊ uerba accipienda ſunt pro
prie ut in.c.ſi gratioſe ð reſcrip.li.vi. Sed quid ſi nō
ponit confinia ꝓ beneplacito ſuo ſꝫ in reuocatione coꝛū
an finiūtur finito officio ⁊ uidetur ꝙ nō qꝛ quis cum de
offō recedit nō tñ reuocat que facit alioqn omnes ſue ī
terlocutoꝛie reuocarēt.ut qð eſt falſuꝫ ut. j. ð iudic.l.edic
tum. Aliud ē ergo apponere tpalitatem beneplaciti ad
ſucceſſum ī ſluſum aliud ē ſi apponatur ad reſultationeꝫ
ꝑpetue cenſure.i.ſemper duraturę niſi remoueaſ. j. de
iure codi.l.conficiūtur.§.fi.nam aliud ē ponere terminuꝫ
bab tns aliud ē ponere initium ꝑuationis ut.l.ij.ð in die
adiec.ſicut aliud ē hominem naturalē etateꝫ nō tranſgre
di aliud ſi gladio pijt.primum enim natura cōtingit.ſcḋm
dum factum hominiſ exigit ⁊ adde quod no. C. de ꝯtra
hen.emp.per cy.in.l.fi.⁊ l.centeſimis.§.fi. de vb.ob.per
bar. Item no.qð ſcienti malitiam nō ꝓuidetur ꝯ mali
am ſed ignoranti ꝓuidetur ⁊ iō recipienti librum incoꝛ
rectum uel ronzinum maculatum ſciēter non ꝓuidetur
ſed ignoranti ſic ut qꝛ recipit ð nocte ⁊ non potuit pro
uidere facit qð no.in.l.eleganter.§.i.ð doło. Itē no.
ꝙ noxius ludus eſt culpa. Item no.ſocium doctoris
gaudere ꝑuilegio doctoris Item no.ꝙ ſcriptores ſunt
ſub codeꝫ foro ſicut ſcholares ⁊ ſunt ſub preſide epo ⁊
doctore.hīt ſcholares ⁊ doctores rectoreꝫ ð quo recto
re incidenter aliqua uideam⁹. Primo ad quos pertine
at electio ⁊ dico ꝙ ad doctores qꝛ patres ⁊ melioꝛes.
ſꝫ conſuetudo ſeruat ad uniuerſitatē ſcholarium.ſꝫ tu dic
de iure qð ad uniuerſitatem ſtudentiū.i.doctoꝝ ⁊ ſcho
larium.i.ad caput cū membris nam ꝙ minores eligant
ꝑlatum cōem maioꝛibus excluſis. iſtud nō eſt rōnabile
⁊ natura nō uult ꝙ membra ſint ſuper caput ⁊ ꝙ filius
ſit ſupra uerticem pris. C. ð liber.⁊ ð coꝝ liber.l.ij.⁊
qð oēs tangit ab oībus cōprobatur. C. ꝯ auctō.ꝑ.l.fin.

Secūdo queritur an laycus poſſit eſſe rector clerico
rum.⁊ dicēdū eſt ꝙ non qꝛ nō eſt capax ð hoc ut ī.l.ſo
dales ð colle.illici.p bar. Tertio queriſ an poſſit com
mittere clerico ī clericos ⁊ dico qð non qꝛ ipſe non hēt
ullam poteſtatē in clericos de iur.o.iudi.l.cū qui.ſꝫ uni
uerſitas poſſet ⁊ ille ē uicarius uniuerſitatis nō rectoꝛiſ
ꝯ quos clericos tñ nec uniuerſitas dꝫ faceꝛ inſolita nec
pōt ſi ſcilicet ⁊ faciendo ꝯ cōſuetudinē ipſo iuꝛ non valꝫ
qꝛ peccat in foꝛma. Quarto nūquid ciuitas interdicta
hēat priuilegia ſtudij. ⁊ dico qð non qꝛ organa ſunt ſuſ
penſa ut in.c.ꝑuilegia ð regulis iuris li.vj.per Io. an.

Quinto queritur an triplex locus hēat locum ī ſcho
laribus clericis ⁊ an hēat locū ī terrigenis ſcholarib⁹ ⁊
dic ut no.ð foro cōpe. C. ſi diligenti circa fi. in no⁰.

Sexto queritur ſi ſcholaris hēt ꝑuilegiuꝫ qð tracteſ
ut ciuis an poterit habere priuilegiū foreſiū ſcholariū
⁊ dico quod ſic qꝛ priuilegiū non abſorbet priuilegium
ſꝫ ius cōe ut.l.ij.ſi inge.eſſe di.l.nulla. j. de le.⁊ de con
trata.l.iij.§.ſi ꝑ bar.ſi ertā.el primo. De famulo ſcho
larium an gaudeat codeꝫ priuilegio dic ꝙ ſic de iudi.l.
non alias.§.i.ꝗdiu fuit non poſtea ut in auſ. habita. C.
ne fili.ꝓ pa.naꝫ repudiata ī lꝫ priuilegium repudiātis
j. de diuoꝛ.l.quod ait. Itē an famulus trium ſcholariū
uno recedēte debeat hēre a remanentibus duas partes
ad totum ſalarium dic de ānuis le.l.ſeio per Bar. De
bidello ſcholariū an teneatur de libro ſubtracto de ſcho
lis. j. de fur.ſiquis uxoꝛi.§.aꝑ per bar.⁊ l.cum qui.§.ſi
rem. j. commo.per bar. Et no.quod auſ. habita habꝫ
locum in ſtudijs approbatis ī in alijs.ut in.c.ſuc de de.

non reſi. Ultimo no.hic ar.ab effectu quia anim⁹ pre
ſumiſ ab effectu.⁊ iō ſi ſtatutum dicit ꝙ ſiquis ſtudioſe
ꝑcuſſerit pſumitur ſtudioſe factuꝫ niſi aīus defuiſſe ꝓbe
tur. C. de ſicar.l.i.ſꝫ cy.bal.

Incipit liber primus. ff. ueteris. De iuſticia ⁊
iure rubrica.

Rubrica. Primo ponitur īuo
catio diuini noīs.
ſcḋo deſcriptio imperialis culminis.tertio
enucleatio noui iuꝛ dulcedinis.iiij⁹ ſub
iungitur euacuatio antiquoꝝ iuꝛ ama
ritudinis.v⁹ ſubditur ꝑni⁹ tī.prius ope
ris. Op.ꝙ non debeat in.ff.inuocari nomē chriſti cum
eſſet pagani ut no.in.l.titio.§.fi.de auro ⁊ ar.le.⁊.C.de
iudeis.l.iudeos. So.iuſtiniani ē īuocatio non iuꝛ cō
ſultoꝝ nam iuſtinianus fuit chriſtianus alr non habuiſſꝫ
uerꝫ impiuꝫ ut no.in ꝓhemio inſti.in prima glo. Item
no.ꝙ ſi deū inuocat quicquid boni agit auctori bonita
tis.i.ipſi deo attribuit ut no.ī auſ. de hē.⁊ fal.in prin.in
prima glo.rubrice.⁊ uicarius dei quicquid facit non tā
ꝙ ipſe ſꝫ tanquam deus facere uideſ ut ibi notabilr ait
acur.⁊ ſic no.ꝙ ſi notarius ſcribit inſtrumentum alicu⁹
iudei uel ſarraceni hñ pōt dicere. In nomine pris ⁊ filij
⁊ ſpūs ſancti qꝛ intitulatō eſt notarij ſꝫ tñ iuramentum ñ
debet eſſe pſtitum per chriſtū uel euangelia qꝛ pſume
retur eſſe pſtitum in cōtemptum ⁊ non ualeret teſtimo
nium infidelium quod no. Querit guil.an teneat ſta
tutum uniuerſitatis ꝙ doctor nō poſſit facere arengas
⁊ dicit ꝙ ſic ar. C. de ap.l.ampliorem.§.i.intelligatur
tñ de ſupuacuis ⁊ inutilib⁹ arengis non de neceſſarijs
j.ti.l.i. Secundo querit guil.ð cauſis huius ſcīe ⁊
diſputatio nō hꝫ difficultatem niſi in cauſa materiali ꝓ
pter no.per azo.in ꝓhemio ſumme. C. qui poſuit ī hac
materia uerba ſatis obſcura nā de more ſapientis ē acri
ter loqui ut exerceatur ingeniū dicens ꝙ ius nrm ꝯſtat
ex triplici materia.generali cōi ⁊ ꝓpria.ītellexit per ge
neralem nraꝫ ꝯmunem materiam ⁊ hec eſt triplex.ſ.mate
ria intrinſeca ⁊ rōalis.i.ius ⁊ iuſticia ⁊ extrinſeca ⁊ occa
ſionali.i.erroꝛ ⁊ cōtumacia.i.dolus ⁊ culpa. Item indif
ferens materia.i.hominū negocia que nō diſponūtur eo
qꝛ bona uel mala.ſed eo qꝛ ſic abolita ut ꝯtus ⁊ teſtam
ta ⁊ ſy. Et nūc ſciendū ꝙ ius ⁊ iuſticia eſt materia diſpo
nēs ð cuius uirtute īrinſeca ac foꝛma latenti egreditur
foꝛma parēs in formale iuꝛ nri ꝑceptū ⁊ ꝑtinet ad uirtu
tes legis que eſt imparere.ſed negocia ſunt materia diſpo
ſita ⁊ ꝑtinet ad uirtutem legis permiſſiuaꝫ ⁊ foꝛte taxa
tiuam ſiue pſtitiuā ſꝫ duo uitia pertinēt ad materiam po
ſtremā ⁊ ad uirtutes illas que ſunt uetare ⁊ punire.un̄
talis materia eſt paſſiua ſimpliciter ⁊ de eius potentia
ñ egreditur foꝛma.i.lex foꝛmata.ſꝫ ueſtitur lex ex cōtra
ria cā.i.ex bono ⁊ equo ⁊ ſic ē reperire triplicē diuiſio
nem huius membri.ſ.materiam generalē approbatā re
probatam ⁊ neutrā inſpecta ſimplicitate naturali iſtius
materie.concluditur igiſ ex ꝑdictis ꝙ bonū ⁊ maluꝫ ⁊
uolūtates hominū.i.quoddā neutꝝ ſunt materia genera
lis huius ſcientie.nam ſi nō eſſet ius ⁊ iuſticia.item ſi ð
medio tollerenſ duo uitia.i.erroꝛ ⁊ cōtumacia .itē ſi nō
eſſent actus hominū ſcientia nra non eſſꝫ. nec eſſet rex
pacificus ⁊ ſi non eſſet lignū ſcīe boni ⁊ mali ſcīa noſtra
non eſſet qm̄ ꝓpter tranſgreſſores facta eſt lex. intelle
xit uero ꝓ cōi materia materiā non ita in nube dictaꝫ ſi
cut dicitur materia generalis.i.rudē equitatē ius appro
batum ⁊ illud quod pro lege ſuaſ equitatis uſus diciſ
equitas aſſumpta ex pūsis naturalib⁹ cui artificiū iuꝛ ī
textum non eſt niſi imitando ut. C. de teſtamētis. l.hac
cōſultiſſima.§.ex imperfecto. C. de cōfir.tu.l.fi. C. fam̄.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ber.l.fi.ius approbatū dr̄ ius ſub noīe bōni publici ſta
tutum.i.abſtracti.i.remoti ab equitate naturali.l.i.ꝺ uſu.
id quod ꝑ lege ſeruatur eſt ꝯtus ⁊ teſtamētum in auſ.
de nup.§.diſponat.C.de pac.l.legem. Item ē conſuetu
do ubi deficit lex ſcripta nā ſcientia noſtra.i.ars nr̄a ex
duobus cōſtat.ſ.ex ſcripto ⁊ non ſcripto ut inſti.de iure
naturali.§.ex non ſcripto ⁊.l.ꝺ quibus.ff.de le.ꝺ iſtis er
go eſt extracta cōiter ſcīa noſtra.Et no. hic ꝙ aliud eſt
ius aliud ē ſcīa nr̄a iuſ.nam ius dr̄ eſſentia legis i ſe ip
ſa.Sed ſcīa denotat habitū hoīs.⁊ refertur ad intellec
tum nr̄m.ſed plerūqȝ ē ſicut oculus nocticulatū ad lucē
diei ſo metaſ.ſice .Ars ergo noſtra ē ꝺ ꝓdictis manife
ſta ſanctio uel doctrina ſeu diſciplina.ff.ꝺ excu.tu.l.ſȝ ⁊
reprobari.§.ualde.cū intellexit ꝑ materia propria huius
ſcie ius enucleatum ſeu elimatū qꝺ in tribus cōpillatio
nibus ē ſituatum nā illa ē materia purgata ⁊ digeſta uī
ſicut cibus digeſtus ē immediata cā materialis nutritio
nis ſic iura purgata ſunt materia purgata ex qua ſcīētia
dr̄ ſm azo. Et no.ꝙ azo aliter aſſumpſit ius in mate
ria generali ꝙ̄ i materia cōi nam i generali materia ac
cepit ius.i.hoīs meritū.cuius ꝯdictoriū eſt hominis de
meritū.i.error ⁊ cōtumacia ut.ff.co.l.iuſticia.ſȝ in mate
ria cōi aſſumpſit ius ꝑ ut eſt ex iuſticia ꝑma.adinuētio
legiſlatoris miſterio.i.artificio ⁊ ſtatuto ꝓut aſſumitur
.ff.e.l.i.ꝟ.nā ut eleganter. No.ergo ꝙ una forma ſub
ſtantialis pōt ēē ex triplici materia ſubordinata ſicut pa
nis ē ex frumento farina ⁊ paſta.materie ꝟo diſſipate ñ
poſſunt recipe unā formā indiuidualē. Item no.ꝙ
una forma pōt eſſe materia alterius forme uī forma li
gni ē materia capſe ⁊ forma ſubſtantialis ſiue originalis
materie iuncta ē ſicut materia reſpectu forme accidenta
lis q̄ materia ē omne qꝺ eſt alicuius forme ſuſtentabi
le.⁊ iō ſaluatur dñs azo q̄ nō dixit ꝙ ius approbatum
ſit materia iuſ cū approbatio dicat formam que ex ꝯſu
matione ſiue ꝯcluſione ſeu fine cōſiſtit.ff.ad le.fal.l.qn
quaginta.§.quedā ⁊ certū eſt ꝙ forma nō eſt ꝓprij ſub
iecti materia.q̄ hoc implicaret ꝯdictionem.ſȝ dixit ꝙ iꝰ
approbatū ē materia artis nr̄e ⁊ cā eſſendi ⁊ q̄ ꝑ id ars
noſtra eſt ars bona ⁊ ꝑfecta.⁊ ut dixi.ſȝ qꝺ eſt in ſe for
ma pōt in alio ēē materia ⁊ cōſiderari ut materia pura
de le.iij.queſitū.§.illud fortaſſe. Et no.ꝙ i omni ar
te ⁊ omni diſciplina duo ſunt pꝛīcipalia.ſ.natura ⁊ uolū
tas natura regitur a regula celeſti.ff.e.l.i.§.iuſ naturale.
uoluntas aūt libera eſt tñ lex tempat eam ut nō declinȝ
ad prauū ⁊ ſic liberum arbitrium limitatur ad bonum ⁊
equum cū enim oīa fecerit deus ad bonum finē ⁊ liberȝ
arbitrium ad optimū finem dederit ſiquidem ſeruet cō
ſtitutū finem hñ eſt.alr̄ punitur uel infringitur.itēȝ i fre
no rationis cōſtringitur.C.ꝺ cuſto.reoȝ.l.ſi quis in ca.

Et no.ꝙ oīs ars aſſumit ſibi naturā ꝓ materia ſicut
ſtatuſicus aſſumit ſibi es ꝓ materia.⁊ lanificus lanam
ſic legiſta ꝓ materia aſſumit ſibi facta hominū.facta enī
ſuam naturam habēt ⁊ illa ordinat.itē ipſa interpretatur
⁊ ſic ius nr̄ȝ eſt fundatū ſuper accidentibꝰ.i.ſuper caſibꝰ
emergentibus ex qbus oritur bonū ⁊ equū. ex illo bono
⁊ equo oritur ius ſcriptū nā iura ex factis nata ſunt ut
.ff.ad.l.aqil.ſi ex plagijs.§.i cliuo.item bonū ⁊ equū re
peritur extra facta hominū in factis nature generalis ut
in educatione liberoȝ.⁊ ideo bonum ⁊ equū.i.iuſticia ⁊
ius ei coherent.i.uirtus ac uigor iuſticie in ſe ipa eſt ge
neralis materia huius artis ⁊ ita intelligo az. Cōmu
nis uero materia non uerſaſ in factis nature ſȝ in factis
hominum ⁊ in bono ⁊ equo quod ide oritur ⁊ ſic qꝺ
dr̄ de materia cōmuni ē de materia generali.ſȝ non con
uertitur.ſed proprie materia uerſatur in factis legum
.i. in diſpoſitionibus legum que ſunt prima materia
artis.i.ſcie nr̄e tam ſpeculatiue ꝙ̄ pratice ⁊ ſic intelligē
do ſoluitur d.az.Alij alr̄ dūt cauſa efficiens eſt triplex.

ſ.deus g̃e infuſione quo ad iurecōſultos ⁊ imperatoris
ordinatione.item q̄ imperator eſt a deo ⁊ quod facit ut deꝰ
facit non ut homo ut no.in auſ.de hē.⁊ fal.in prin.q̄ eſt
uicarius dei immediatꝰ.item ſapientes.i.iurecōſulti fue
runt cauſa efficiens huius libri inuentione.Itē iuſtinia
nus probatione.l.i.§.oīa de uet.iur enucleando. Cā
formalis ē ipſa legū ⁊ operis forma nā lex appellaſ for
ma q̄ non lȝ recedere.ff.ad tr̄ebel.l.cū ſtiuti.tonibꝰ.C.ꝺ
iure fi.certa forma liꝰ xꝰ.item forma eſt modus tractā
di qui i qualibȝ ſcīa regritur ⁊ eſt triplex.ſ.diffinitiuus di
uiſiuus ⁊ exemploȝ poſitiuꝰ.ff.e.l.i.Cauſa finalis ē triplex
ſ.in homine ad hominem ⁊ ad rem.ꝑ.in hoīe ut bonus
ſit ⁊ hoc ptinet ad ethicā.ad hominē ut qs hñ regat fa
miliā ⁊ hoc ptinet ad yconomiā.ad rem.ꝑ.ut.res.ꝑ.ſalu
briter regaſ ⁊ h ptinȝ ad politicā.ſ.in cōſtit.oēȝ.§.ici
pite. Et no.ꝙ regim abbatis in monachos eſt ycono
micum.ſȝ regim epī in ſubditos eſt politicum.ſȝ quo ad
ſuos canonicos yconomice ēt ſupponatur ⁊ hoȝ diuer
ſa eſt rō ⁊ diuerſa diſciplina ⁊ ſic ius nr̄m applicat ſibi
totā morale phiā. It no.ꝙ ñ ſolū in artibꝰ repiūſ
ille ꝗtuor cāe ſȝ ēt i actibꝰ ut in electōe nā cā efficiens
eſt cōſenſus eligentiū ⁊ elect.cā formalis eſt modus ꝑ
quē fit electio ut in c.quia ꝓpter de elec.cā materialis
eſt perſona electa ⁊ ſic perſona dr̄ ipſa materia ⁊ oppꝰ
cōtra pſ.nam dr̄ obiectus in materia nam perſona eſt
ſubiectum ſuȝ ſuſceptiuū ⁊ omne ſuſceptiuum alicuius
forme dr̄ materia quiȝ tamen materia poniſ ꝓ quolibet
facto ut.ff.de pac.iur gēi.§.i.cauſa finalis patet puta ut
eccleſia recte gubernef.Sic in mr̄imonio conſenſus eſt
cā formalis q̄ dat eſſe rei.perſone ſunt cā materialis
q̄ ſunt ſubiectū.uerba ſunt cauſa formalis.ꝓles ⁊ ſacra
mentum ſunt cauſa finalis ⁊ ſic appȝ qñ excepꝰ in cōtra
rium apponiſ dicaſ eſſe i materia uel in forma. Que
rit glo.qr̄ dicatur ius enucleatum ⁊ reſpondet per ſimi
litudinem. Et no.ꝙ ars ꝓcedit ad ſimilitudinem na
ture ⁊ ad eius inſtar.

Ari operam daturus

Qui uult ſcire ꝯñs dȝ ꝯnoſcere antecedens.
Qui uult ſcire quid rei dȝ ſcire principia rei.
Et qui uult ſcire quid rei dȝ ſcire ꝓcedentia noīs h.d.
ſȝ q̄ rectus modus theorice ꝓcedendi eſt triplex.ſ.diffi
nitiuꝰ diuiſiuꝰ ⁊ exēplorū poſitiꝰ.Eſt eñ theorica ſpecu
latio ueritatis que tribꝰ modis hēī.ſ.ꝑ diffinitōēȝ.ē nāqȝ
diffinitio breuis demōſtratio rei ꝑ oppoſitōē facta que
rei amplectiſ ꝓprietates.Item per mōȝ diuiſionis que
ē mēbrorum diſpoſitō ⁊ intellectus.Item ꝑ exēplorum
poitōēȝ nā ꝑ exꝰ rē melius ⁊ uelut oculata fide itelligi
mus.ut iſti. de gradibus.§.ſȝ cū magis ⁊ ab exēplis naſ
citur ar.a.ſimili. Et iō quod exēpli cā dr̄ ad ōe ſimile
porrigiſ de iuſ ⁊ facti igno.l.regula.§.fi.de excu.tu.l.ſci
re opȝ.§.ꝑ.eſt aūt ſimilitudo recta adaptatio q̄ fit.ꝓceſſus
ab uno particulari ad aliud ꝑticulare ꝑ aliquid ꝙ eſt cōe
utriqȝ puta per eandem rōēȝ.C.de reuo.donat.l.ſi ſolis
.C.ꝺ excuſatōe tu.l.nō ſolū.§.qui ꝑmittūȝ.ideo iurecō.
in illa.l.⁊ ſe.ꝑmo ponit diffinitionēȝ.ſecūdo diuiſionem.
tertio annectit exemploȝ poſitionem.Item prima pars
que durat uſqȝ ad uer.huiꝰ ſtudij ſubdiuidiſ.nā primo
ꝑmittit unum dictum cōferens ad diffinitionem.ſecūdo
diffinit.tertio ꝓbat ꝙ dicit.ſ.a ibi.nā ut.iij.ibi iuſticia nan
qȝ. No.q uult ſcire principiata dȝ noſcere pꝛīcipia.
ſunt eñ ꝑma ꝑncipia tanꝙ̄ fores in quibus nemo dȝ er
rare q̄ modicus error in ꝑncipio maximꝰ fit in fine.

Item no.ꝙ regimē dȝ cōſiderari.item no.ꝙ iꝰ deſcē
dit.i.naſciſ a iuſticia ⁊ ſic iuſticia fuit prius ꝙ̄ ius.⁊ hoc
non eſt dubiū ꝺ iuſticia creatoris que fuit ab eterno anꝫ
ꝙ̄ orbis crearetur ⁊ formareſ.ſȝ iurecō.non intellexit de
illa iuſticia nec ponit eā in celū.ſed ſicut naturalis phus

loquitur.eſt de natura in celo conſtituta.i.de ordine et diſ
poſitione rerum animatarum. Item no.in uerbo penarum ar.
quod pena eſt in ſignum culpe cotor.ff.de ma.te.l.teſtamento
centurio.nam qui facit aliquid penale non eſt uir bonus ut
.ff.de uſufr.l.ſed ſi pendentes.§.fi. Item no. quod iudex
facit bonum et equum et eſt ar.quod infinita poteſtas debet limitari
ad id quod bonum et equum ſit in.c.ſciendi de regulis iur.
Item eſt experientia boni et equi nam experientia facit artem.
inexperientia caſum ut ait phy.recte dicens primo methaph.

Item no.quod legum profeſſores dicuntur ſacerdotes. Item
no.hoc uerbum ariſtotelis quod non ut ſciamus quid eſt bonum
ſcrutamur ſed ut boni efficiamur.Scire igitur in noſtra ſcientia
non eſt propter ſcire ſed propter operari bonum et equum.ſcientia tamen
requiritur non ut finis ſed ut ducens ad finem quia ſine ſcientia
nulla procedit recta operatio intellectus.uni propheta.ſcientiam re
pelliſti et ego te repellam dixit dominus. Opponitur quod pri
cipiato poſſit agnoſci ignorato principio.certum eſt enim quod
pater eſt principium filij et tamen poteſt cognoſcere filium et non pa
trem.l.cum aliquis.C.de iure deli. So.dicit gl.quod expo
nitur opus.i.decet nam in materia probabili exponitur opus.i.
congruit.ſed in materia neceſſaria ponitur preciſe.ſed tu dic
quod opus ſtat pro preciſa neceſſitate nam ſcire dicimus quando
res per cauſas cognoſcimus.Item ius neſcitur ſine cauſa preſenti
eſſentiali et intrinſeca.ſed iuſticia eſt cauſa intrinſeca iuris quia
iuſticia non eſt aliud quam equitas et bonitas et ius non eſt ali
ud quam ars boni et equi ergo ſi ſunt connexa iſta ſine cauſa
noſci non poteſt.non ob.ar.de pre.et filio quia illud ar. procedit
in ſeparatis.ſed hic loquimur in connexis. Opponitur ſecundo
quod ius non naſcatur a iuſticia nam cum ius ponatur in diffi
nitione iuſticie ergo unum eſt alterum uel ſaltem ſimul ſunt
unde uidetur obſtare.ff.e.l.iuſticia. So.ibi ponitur ius pro
facto.i.hominis merito hic uero ponitur pro ſtatuto legis.uel
dic quod ſunt ſimul iuſticia et ius.ſ.tempore.ſed natura iuſticia eſt
prius.ius uero poſterius.Et ſic duobus modis dicitur prius.
Et eſt ſimile in actione et obligatione.Item in iuriſdictione et officio.
Vel dic quod duplex eſt ius.ſ.cauſale et formale.Ius cauſale fi
nis eſt iuſticie.ſed ius formale naſcitur ex iuſticia.i.ſtatuto
uel naſcitur ex bono et equo quod nihil aliud eſt quam iuſticia
pura.uel dic quod iuſticia poteſt conſiderari dupliciter.ſ.in ab
ſtracto prout habet in ſe ſua eſſentialia circumſcripto omni legis la
tore et in concreto prout eſt applicatiua per legis latorem ad
certos caſus.primo caſu eſt mater.et cauſa iuris ſicut albe
do.i.illa qualitas eſt cauſa albi.i.dealbationis.ſecundo uero
caſu iuſticia et ius ſunt unum et idem de excu.tu.ſcire oportet.§.
ſufficit.C.de lega.l.l.cum ſy. Tertio opponitur quod ius
non ſit ars boni et equi nam quedam iura non ſunt equa ſed
rigoroſa.Eſt autem rigor generalis ordinatio habens eandem
uim in differentibus in ratione ut.l.preſpexit.ff.qui et a quibus
Item quedam ſunt equa in quibus deſtruuntur regule et
principia et ſic non ſunt bona.ut.C.de fur.l.ſiquis ſeruo. Eſt
autem equitas applicatio animi ſeu iudicium in quo cir
cumſcripta iuris regula aliquid de mente ſingulari ex propria
ratione ſtatuitur loquor de equitate in ſpecie Sed equitas in gene
re eſt applicatio animi ad directum iudicium intellectu non
errante in ſubſtantia nec in circumſtantijs facti. ſicut dici
tur quod equum eſt iudicium eccleſie claue non errante. Sed prece
dente prooemio et litteram expono.Ius eſt ars boni et equi.i.
uim ac poteſtatem habet ad bonum et equum ſicut dicimus plu
it deus manna ſuper iuſtos et iniuſtos nam copula et diiunc
tiua potius quam connectat quia quando ponitur inter ea que non ſunt
eiuſdem rationis ponitur diſiunctiue.Et ideo ſic diſtingue. An
ad ueritatem copulatiue orationis requiratur ueritas utri
uſque partis.Aut enim copula ponitur inter conditiones et
tunc reſpectu eiuſdem uel paris diſpoſiti et requiritur ue
ritas utriuſque partis de condic.inſti.l.ſi heredi plures.C.de
impuber.et alijs ſubſti.l.quis idem diſpoſitum accipio pro
uno et eodem effectu uel pro pluribus correlatiuis. Aut re
ſpectu diuerſi diſpoſiti.et tunc redduntur ſingula ſingulis.

unde intellectus diuidit et ueritatem copule diſtribuit et ideo
non requiritur ueritas utriuſque partis de cond.et demo.
l.ſi.Aut copula ponitur inter cauſas et tunc aut ex pluri
bus concurrentibus reſultat una ratio tamen in qua fundatur
mens loquentis et exigitur copulatiuus concurſus cauſarum.l.uni
§.hoc autem a ſuperiori de in.actu.que pena.Aut reſultant
plures rationes efficaces quelibet per ſe et tunc non requiritur
concurſus.inſti.de excu.tu.§.ſi plures. Aut non ſunt cauſe ſed
partes cauſe et tunc requiritur partium concurſus.l.i.q.modo tu.ad hoc
facit quod no.extra de priuile.c.ex parte abbatis per
Inno.Aut copula ponitur inter modos et tunc ſi modi
ſunt finales.idem quod in conditionibus ar.de cond.et de
mo.l.quibus diebus.§.fi.ſi impulſiui non eſt curandum
de modo.l.titio centum in prin.c.ti.aut copula cadit in
ter demonſtrationes et tunc aut pro ueritate unius partis
habetur certitudo diſpoſiti et ſufficit altera pars de le.iij.l.
pronus.§.i.Aut certitudo diſpoſiti non poteſt haberi ni
ſi per concurſum ſeu ueritatem utriuſque partis et tunc re
quiritur concurſus de le.i.l.titie.textores ubi dicitur quod meus
eſt uerna uel meus eſt textor et ſic requiruntur plura ad ſi
gnificandum unum et idem.Aut copula cadit inter diſpo
nes quia uerbo diſpoſitiuo plura copulantur tunc aut utrum
que eſt principale et non requiritur ueritas utriuſque partis in
ſti.de le.§.ſi quis ancillas aut alterum acceſſorium tunc
deficiente principali diſpoſito deficit acceſſorium diſpoſi
tum de fundo inſtru.l.ſicut.In dubio autem aut copula cadit
inter plures qualitates ſeu adiectiua reſpectu unius ſub
ſtantiui tunc requiritur concurſus.ſed ſi poteſt referri ad
unam ſubſtantiuam multipliciter qualificatam et ad diuer
ſa qualificata ſuo modo refertur ad plura non ad unum quia na
tura copulatiue debet ſeruari in dubio ſicut natura cuiuſlibet dictionis
in dubio eſt ſeruanda.Eſt autem natura copule extenſiua
non reſtrictiua de le.iij.l.ea tamen.Et ideo legatum factum
doctoribus et medicis padue comprehendit tam doctores
quam medicos nec requirit quod idem ſit doctor et medicus
ſimul quia in dubio non copulat plures qualitates cum in
ſeritur generali ſubiecto.ſed copulat plura ſubiecta non
dependentia unum ab altero.ff.de uſufr.accre.l.ſi muli
eri cum liberis de le.i.l.titie.teſtores.§.nihil differt.

Sed an ad ueritatem diſiunctiue requiratur ueritas
utriuſque partis dic quod non inſpecta propria natura uoca
buli.Eſt autem propria natura uocabuli nis quedam attribu
ta dictioni ab intellectu ad exprimendum apte et proprie
conceptum mentis.ſed inſpecta benigna interpretatione quia
ad ueritatem diſiunctiue requiritur ueritas utriuſque partis
propter ſaluandam preſumptam intentionem loquentis. Et hoc
facit auctoritas que hic interpretatur.C.de inſti.et ſub.l. ge
neraliter.ff.de her.inſti.lucius.ſic enim natura rerum dicitur quedam
proprietas inſerta rebus ab intellectu diuino in rebus animatis
ſecundum intellectum uel a ſideribus in plantis et brutis uel na
tura eſt diuina quedam diſpoſitio et ordo rerumque ſtatus.
ita ars in ſuis diſpoſitis accommodat iuri quandam quam
dicimus artificialem naturam.Sed ariſt. dicit quale unum
quodque eſt generatione perfecta dicimus eſſe naturam. Quar
to opponitur et uidetur quod doctores non ſint ſacerdotes
quia non habent ordines ſacros. So.ſacerdotium aliud ſpirituale
et ſic loquitur contra.aliud temporale.et ſic loquitur hic.no.tamen
ar.quod pro iniuria facta doctori ſalariato fit accuſatio publi
ca. Item no.ar.quod doctoratus eſt publici iuris.ff.§.proximo.
quod non poteſt conferri niſi auctoritate publica quia dignitas
eſt quidam ſtatus ſui nomine et uocatur dignitas doctoratus.
et in ſignum huius datur inſula tamquam principi ſeu preceptori
legum. Opponitur quinto quod non ſemper ſeperatur equum
ab iniquo cum licitum ſit contrahentibus inter ſe decipere
niſi iniquitas excedat equitatem in maiori proportione. C.
de reſcin.uend.l.ij.uincit enim quod maius eſt de ſta.ho.queritur
So.non dicitur equum niſi ſit equitas ſcripta. Et ſic no.
ar.ad compromiſſa facta de iure et equitate non intelliguntur

de equitate approbata non de equitate priuata. Op
ponitur ſexto ꝙ illicitum a licito non ſeparetᷣ ſed decla
ret nullū eſſe. So. eſt diuortium facti non iurᷣ q2 ubi
non eſt ius. ibi n̄ pōt ē iuris priuatio. ĵ. e. l. manumiſſio
nes. Et no. ꝙ ſepare dr̄ tam ꝺ iure ꝙ̄ ꝺ facto ſic tra
ctatᵉ ꝺ uer. ob. q̄dam cū filiuz. ut ex facto p̄ſumitur ius
extra ꝺ ꝓba. per tuas. C. ꝺ ſeruis expoꝛ. minoꝛ qui actu
non poſ. nō ignorat. No. uerbum niſi fallor ꝛ ſume
ar. ꝙ lȝ teſtis dicat niſi fallor tn̄ probat ī aſſertis ꝑ euȝ.
Cetera ꝑ te expone. Querit Guil. an rectoꝛ ꝓuincie
poſſit remunerarᷣ capientem exbānitū de burſa fiſcali ꝛ
dicit ꝙ ſic ſi ſtatuit hoc cā cognita cum antianis uel eis
cōuocatis. C. ꝺ nauicula. l. nauiculariorū. li. xi. ſȝ illa. l. lo
quitur ī expenſa neceſſaria ſine qua res erat peritura. Et
iō dicit ꝙ niſi hēat ſup hoc cōceſſam pōtatem ꝙ hoc n̄
pōt ut. l. ꝓhibere. §. plane ꝙ ui. aut clā ꝺ decre. ab or. fa.
l. ambitioſa ꝑ bar. tamen licitum ē unicuiqȝ cape exban
nitum. C. ꝺ here. ꝛ math. l. fi. ꝛ ꝙ impendit reſpu. cui de
betur reſarcit de capti. mulier. ſecūdum Guil.

Huius ſtudii·

Primo diuidit. ſecundo ꝓbat membra eſſe uera.
tertio ſubdiuidit ꝛ declarat. Et no. ꝙ ius ciuile, pur ē
genus diuiditur ī duas partes p̄ncipales. ſ. publicū ꝛ ꝓ
uatum. Secūdo no. ꝙ illud ē publicū quod continet
publicum bonū p̄ncipaliter ꝛ per prius. Illud uero eſt
ꝓuatum quod continet priuatuȝ bonū p̄ncipaliter ꝛ per
prius. Tertio no. ꝙ unūqdqȝ denoīatur per prius ꝛ
non per poſterius cōcor. ff. de ſtip. ſ. l. ſi ſeruus cōis.

Item no. ꝙ ius publicū conſiſtit in ſacris ordinibus
ꝛ magiſtratibus. Quinto no. ꝙ tria ſunt p̄cepta iuris
priuati. ſ. p̄ceptum naturale. p̄ceptum iurᷣ gentiū ꝛ p̄cep
tum ciuile. Sexto no. ꝙ oīa aīalia ſunt docta ī quibuſ
dam inſtinctibus ꝑ que tēdunt ad cōſeruationeȝ ꝓprie
ſpēi cōcor. Ariſto. ſo de aīa ibi naturaliſſimum ꝛc. Et
alibi dicit ꝙ aīalia naſcuntur quēadmodum dialetica ꝛ
cogitant ꝓprium bonū. ꝛ ſic tendunt ad cōſeruationem
ſui eſſe. Quero quid eſt dictum huius ſtudij. Rn̄deo
i. huius artis ſtudio acquirēde Eſt autem ſtudium uehe
mens applicatio animi ad aliquid agēndum cum ſum
ma uoluntate. Et eſt ar. ad ſtatutum ꝙ dicit ſi quis ſtu
dioſe fecerit tale quid nam exponitᷣ i. uoluntarie cum
applicatione animi ꝛ in maleficijs aduerbium ſtudioſe
ſignificat maluȝ animum. i. doluȝ. Sȝ in bonis actibꝰ ſigni
ficat actum meritoriuȝ. ĵ. qui pe. tu. l. ij. ī ſuꝰ. ut ꝛ exac.
inſtan. do. §. uult cum ſy. Item eſt ar. ꝙ ſapientes ſtudij
pn̄t eligere unum qui legat pħiā moralē q2 ē legū m̄r
ꝛ ianua ut. ff. ꝓx. in p̄n. Sō quero quid ē dictu due
ſunt poſitiones. Rn̄deo. i. due ſpecies p̄dicabiles ꝺ ſuis
ſubiectis ꝛ ſic dyaletice. Et dn̄rᷣ ſpēs poſitiōes quia po
nunt genus qō nūꝙ̄ abſtrahitur a ꝓpria ſpē ſm̄ Jo. ulᷣ
dic poſitiōes. i. diſpoſitiones q2 ius p̄ncipaliter diſponit
ꝛ ordinat circa iſta duo. ſ. publicā utilitatem. ꝛ ꝓuatā uti
litatem. Et eſt poſitio breuis oratio cū aſſertione ut no
tatur in. c. iudicante. Et eſt ar. ꝙ ſi datus ē alicui ter
minus ad ponēdū ꝛ articulandū ꝙ dicatᷣ ſatiſfeciſſe ter
mino. ſ. ſi fecit poſitionem generalē ſiue in ſpē dyaletica
ꝛ poterit ꝺ cā poſtea declarare. ar. ĵ. e. l. manumiſſiōes
ꝛ. l. hr̄des. §. ſed ſi notaȝ. ĵ. ꝺ teſta. Op. dr̄ hic ꝙ aliud
ē ius publicū ꝛ aliud ꝓuatum. ꝫ omne publicū includit
in ſe non ſolū publicū cōmodum. ſȝ ēt ꝓuatum cū reſpu
blica nō ſit aliud. niſi ipſi hoīes ut no. ĵ. ꝙ cuiuſqȝ uni. l.
ſicut. §. i. ꝛ iō uniuerſitas dr̄ prima ut. ĵ. de fideicō. l. mor
tuo. Item omne ꝓuatuȝ cōmodū includit in ſe publicuȝ
cōmodū. q2 intereſt rei pu. ſubditos hr̄e locupletes. ut ī
ſti. ꝺ his qui ſunt ſui iuris. §. pe. ꝛ ꝙ ius unicuiqȝ redda
tur. ĵ. ꝺ procur. ſeruum. §. publice. Cū ergo bonuȝ publi
cum nō ſit ſine ꝓuato. nec priuatum ſine publico. ergo n̄
diſtinguitᷣ unū ab altero. So. quādo bonum publicuȝ
includit priuatum uel ecōtra iſtud eſt ſecundario. unde
p̄ncipaliter loquēdo diſtinctio remanet uera. ꝛ ūba ſim
pliciter ꝓlata debēt intelligi p̄ncipaliter nō ſecūdario. qō
eſt no. Quod facit ad. q. legatarꝰ fuit examinatus ſu
per inſtitutiōe hr̄dis ꝛ interrogatus an ad eum ptineat
cōmodum dixit ꝙ nō. accuſatus ꝺ falſo rn̄det ꝙ dictum
ſuū dȝ intelligi p̄ncipaliter nō ſecūdario inſti. ꝺ teſta. §.
legatarijs. Et no. ꝙ p̄ncipaliter idē eſt dicere ꝙ p̄ncipa
liter. i. p̄mo ꝛ imediate. ĵ. de iurᷣ. om. iu. l. ꝛ q2. ĵ. ꝺ uſufr.
l. item ſi fundus. §. p. Sȝ ſecūdario ꝛ cōtingenter dr̄ illō
ꝙ hȝ aliam p̄ncipalem cauſam ſui eē que coniungitur cuȝ
alia. ꝛ ſic dr̄ ſecūdario. i. mediate. ĵ. de auc. tu. l. i. Itē
opponitur q2 oīs lex dr̄. l. pub. ergo omne legis p̄ceptū
eſt ius publicū. ut. ff. de teſtamētis. l. teſtamēti factio.

So. aut cōſideramus ius legis. ꝛ omne ius eſt publi
cum aut ius perſonaꝝ ꝛ tūc aliud ē publicum. ꝛ aliud ꝓ
uatum. ut hic. Op. dr̄ hic ꝙ̄ ius publicū eſt qō ptinet
ad ſtatum rei romane ꝛ ſic uꝛᷣ quod ſi pertinet ad ſtatū
alterius ciuitatis. quod non ſit publicū. cōtra ius publicū
conſiſtit ī ſacris ſacerdotalibus. ꝛ magiſtratibus ꝛ talia
ſunt in qualibet ciuitate ꝛ caſtro. So. ſtatus ciuitatū
ꝛ caſtrorum pertinet ad ſtatū rei pu. i. dictionis romane
q̄ꝛ ſunt eius mēbra. ĵ. de iudic. inſule. uel dic ꝙ ſacꝰ eē
pertinet ad ſtatū rei rōne. ſȝ in tali loco eē pertinet ad
ſtatum illius loci ꝛ ſic cōſiderata qualitate. quia ſacer p̄n
cipaliter ē publicū ſȝ cōſiderata localitate eſt priuatum
illius loci ſm̄ mar. ſyli. Et facit ad. q. ſi aliquid ſit ī loco
illo. an cōpetat actio cuilibet de toto imperio. an ſolum
hominibus illius loci ꝛ uidetur ꝙ cuilibet de toto impe
rio attenta ſacri qualitate. In contrarium ꝙ hominibus
loci tm̄ attenta ſacri localitate. q2 aliorum nō intereſt.

Item facit ad. q. quidaȝ recuſat ſe eſſe firmantem ali
cuius uille. utꝝ poterit cōueniri. ſiue deferri in firman
tem a quolibȝ de ciuitate tanꝙ̄ ad publicam utilitateȝ
ptineat. uel ab illis de uilla tantum. ꝛ certe ab illis de uil
la tantuȝ. nam firmantem eſſe pertinet ad rem publicā.
Sȝ ſic eſſe deſcriptum in firmātem illius uille. pertinet
ad hoīes illius uille. ciuitatis enim nil refert ſit ibi uel
alibi in territorio ciuitatis. ſȝ intereſt tantum hominum
illius loci. Item ſtatuto bononie cauetᷣ ꝙ ſapientes
nihil poſſunt ſtatuere ſine cōſilio populi niſi id principa
liter ptineat ad utilitatē publicam. Modo ſapientes or
dināt ꝙ fiat quoddam caſtꝝ in quodam loco. queritur
an requiratᷣ cōſilium populi. ꝛ uidetur quod ſic. nam lȝ
caſtꝝ fieri pertineat principaliter ad ſtatum ciuitatis.
tamen quod tali loco non. ſȝ Ja. butri. quod non placȝ.
q2 locus uenit in ɔſ̄iā principalis cōceſſi. ĵ. de uer. ob.
l. qui rōe. §. callimacus in fi. Item eſt ar. an hn̄tes ar
bitriuȝ ſup bono ſtatu ciuitatis poſſint reformare ſtatū
ſiue regim̄ unius caſtri ſibi ſubditi. ꝛ dico ꝙ ſic. ut hic.
dūmodo fiat rōe ꝓbabili. ut. ĵ. in an. l. ſi homine. Itē
no. ꝙ arbitriam dȝ intelligi ſup bono ſtatu principaliter.
non ſ̄ario. ut hic. ꝛ adde quod no. in. l. ambitioſa. de de
cre. ab or. faci. ꝛ ibi ꝑ bar. Item ſi ſtatutum eſt factū
cōtra turbantes uel turbare uolentes ſtatum ciuitatis
intelligitᷣ principaliter non ſ̄ario ꝛ occaſionaliter. l. ſiqs
ingenuam. §. in ciuilibus de capti. Sȝ ſi ſtatutum eſt fac
tum cōtra oēs facientes aliquid ex quo poſſit turbari
ſtatus intelligitᷣ principaliter uel ſ̄ario. nam uerbū poſ
ſit ſignificat quicquid euenire poſſȝ ueriſimiliter. ĵ. de
neg. ge. l. diuortio. ꝛ dr̄ ſtatus a ſto ſtas. unn̄ ille facit cō
tra ſtatum qui nititᷣ mutare ſtatum in aliam formaȝ uel
regimen ar. C. de ſui. expoꝛ. l. moueor. ꝛ ꝺ elec. c. ubi. §.
ſane. li. vi. de mino. l. ſi ex cā. §. pomp. cum ſy. ꝛ dr̄ turba
re. i. cōfundere. uel obſcurare. uel implicare. uel inquieta
re. Sicut dr̄ poſſeſſio turbari de ui ꝛ ui. ar. ſ. uiȝ facit ulᷣ
imbrigare. ĵ. ꝺ ſerui cor. l. i. §. fi. quod facile fit turba co
adunata. i. x. hominibus uel pluribus ad idem flagitium

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cōmittendum.nā turba a turbo dicta ē.ex genere tumul
tus ut.bo.rap.l.pre.facit extra de rescrip.c.si qñ.Sicut
tpe dr turba uz qñ est inuolutū.⁊ aer cōmixtus. De
inde no.q ius publicū consistit i rebus.s.in sacris rebus
cōsistit ēt in actibus hominū.s.in sacrificijs.j.c.l.ut.
cōsistit ēt immediate i psonis.s.i sacerdotis pp sacerdo
tium qđ est publicum ministeriū ⁊ in magistratib9 ꝓpter
publicū offiñ.Quod ēi differenter ⁊ ꝓprie nō pōt alicui
appropriari siue applicari. s̄ȝ cōuenit oībus sine dña.id
publicum ē.facit quod no.i simili.j.q quisq3 iur.l.iij.§.
hec pena.Sacerdos qui ē pses aīarū ⁊ magistratus qui
est preses iudiciorū non sunt instituti pp certum ⁊ scitum.
sed pp incertū de icertis.unde quicūq3 sit ille .qui agit
sacerdotiū uel magistratū.nō curatur.s̄ȝ res publica atte
ditur.ut recte regat.Et no.hic đ iur publico. S3 que
ro ecōtra đ iniuria.s.que dicatur publica.Rñdeo que oī
bus fit sub rōe pari.ut heresis.⁊ blasphemia.C.de hrti.
l.manicheos.Itē q̄uis censuerit esse publicū ꝓpter fac
ti atrocitatē.ut.l.i.⁊.ij.đ pub.iudi.Ite3 ꝓpter psone pu
blice dignitatē.ut q: infertur magratui uel sacerdoti.qui
repñtat rē p.ut hic.sup quo uide.qđ no.j.de capti.l.ho
stes p Bar.⁊.j.đ iuris.o.iudi.l.si familia ⁊.l. si id quod
in fi.⁊ est triplex iniuria.s.generalis.cōis.⁊ ꝓpria.gene
ralis fit oībus đ illo populo.cōis fit oībus đ domo đ in
iur.l.lex cornelia.i pri.de epis ⁊ clericis rectores p cy.
C.si quacūq3 pdi.po.l.i.ꝓpria est in qua solus offensus
hēt ius uindicandi.ut no.l.fi.j.đ pna.delic. Quero an
sacerdos sit publica psona in cōficiendo instrumēta.

Rñdeo nō nisi in cāu ut in aut.qui. mo. natura.effi.
legi.§.quārum col.vi. Quero an sacerdos possit alte
ri stipulari tāq3 publica psona.⁊ dico ꝓ non nisi ex pro
prio officij debito.extra đ usuris.c.q̄q3 nam alij casus ñ
ꝓcedunt fm candem rōem.cū sit extra offñ. Quero
de magistratu an sit publica psona in actoꝝ conscriptiōe.
⁊ dico q nō nisi sit tabellio ⁊ actus sit uolūtarie iurdcō
nis.đ sacro san.eccle.iubemus.§.iconomus uel in ultib9
cāis. S3 an magratus dicatur publica psona i alteris
stipulādo ⁊ uidetur q sic ut.l.siquis uxori.§.si ingenuū
.j.de fur.l.i.§.exigere đ magra.cōue. In cōtrarium uī
q: magratus ē positus ad decernēdū non ad ꝯhendū.
ut.l.i.C.de cōtracti.iudi. So.aut stipulatio pertinet ad
actū sui officij.⁊ tūc pōt alteri stipulari tanq3 publica p
sona.Aut nō pertinet ad sui officij exercitiū.tūc in hoc ē
tanquam priuata ⁊ singularis psona non tanq3 publica.
Et ideo fuit determinata talis qđ.q siquis ꝓmisit uni
ex notarijs potestatis bonon̄ recipienti ꝓ cōi bonon̄ ⁊
pōtate.⁊ ꝓ oībus quoꝝ interest uel interēē poss3 non
cōmittere malū sub pena mille librarum.tandē cōmisit
illud malū in districtu mutīe querit utꝝ offens9 possit
agere ex dicta stip' ad penā contractus.⁊ determina
tum fuit p mar.sy.q aut malū fuit cōmissū i subiectum
iurisdictiōi pōtatis bonon̄ uel in res eius ⁊ tunc posset
agi.aut in alium.⁊ in alijs rebus ⁊ tunc secus q: ñ perti
net ad offñ pōtatis sicut non ptinet ad offñ tutoris sti
pulari nisi pupillo suo. Non obstāt uerba ꝓ oībus
quoꝝ interesse posset.q: referunt ad incertos de certis
i.de his.qui uel que pertinēt ad offñ suū.non ad incer
tos de incertis.⁊ est simile q: ēt pr extraneo ut filio nō
pōt stipulari.de pac. si tibi.§.si pactum fm mar. sy.Et
licz tabellio sit publica psona in toto mūdo.tñ in eo q
facit ut tabellio in iudicio attenditur solum iudic.offñ
quod est no. Extra no.ar.q sacerdotes sunt persone
rei.p.⁊ sunt de districtu ciuitatis ut no.i c.fi.de rescrip.
i nouella. Et facit ad statutum q nemo trahat aliquē
extra curiam pusinā ut non includat trahentes ad curiā
epalez.nā ⁊ illa dicit curia pusina sicut dr ecclesia pusina
de cā poss. cum ecclesia hal.

Ius naturale Quod a diuina ꝓcedit seu descendit ꝓuidē
tia ē cōe oībus aīalibus naturatis natura.cōe pfecta.⁊ ñ
orbatis.hic descendit maris ⁊ fēie cōiunctō ad fetus in
trutis ⁊ partus in hoībus ꝓpagādos ⁊ nutriendos.h.
d. No.q ius naturale ē cōe oībus aīalib9. No.
quod cōiūctio maris ⁊ fēie appellat mrīmonium in na
tura rōnali No.q natura docet nos ⁊ aīalia. Item
q liberorum ꝓcreatio est de iure naturali. Item quod
alimentatio filiorum est de iure naturali. Glo.querit
in dubio utꝝ carnalis copula sit de iure naturali. Rñdet
glo.aut est illicita ⁊ tunc aut cōsideramus pmos motus
qui nō sunt i potestate nrā nec in uolūtate ⁊ tales mo9
sunt de iur naturali.q: in eis nō est peccatum.imo si qs
resistat ē meritū.q: uirtus i infirmitate pficitur di.vj.in
palea s̄ȝ pensandū.Aut cōsideramus istam copiā ⁊ tunc
non est đ iure naturali.q: cū ius naturale i sua propria
qualitate semp sit bonū ⁊ equū ergo peccatū non est de
iure naturali.S3 dici pōt q cōiunctio illicita pōt cōside
rari dupliciter.uno mō q̄tū ad esse.Alio mō q̄tū ad de
formitatē esse.pmo modo ē de iure naturali q: ius ⁊ bo
num cōuertūtur.2o modo non ē de iur naturali. Item
cōiunctio mrīmonialis pōt ꝯsiderari tripliciter.uno mō
respectu finis.s.ꝓcreationis.⁊ ē de iur naturali q: natu
ralissimum ē ꝓducere sibi simile.sic enī cōseruatur spēs
tota i natura.Et q sit naturale ap3.q: natura ē illa que
nō assuescit in ꝯtrarium.sicut ignis ubiq3 ascendit.⁊ graue
semp descendit.sic natura nō assuescit non generat simi
lia ex similibus.Itē q sit de iure naturali appet.q: a pn
cipio enī sola natura hoībus sanciebat talis ꝯiūctō erat
de iure naturali.⁊ oēs legitimi nascebantur ut in aut.q.
mo.natura.effi.sui.§.i.col.vij.⁊ ius naturale nō mutatur
ergo ⁊ nūc est đ iure naturali. Item ꝓbat q: si primus
motus ē de iur naturali.ergo ⁊ finis cū natura agat pp
finem ⁊ sic est cū cāe ⁊ cā cau.j.c.l.manumissiones.

Secūdo mō pōt cōsiderari coniunctio mrīmonialis
q̄tum ad ꝯsensum.⁊ tunc ē de iuregentium q: ꝯsensus
ꝓprie non ē in brutis cum cōsensus sit actus electiuus
qui habet fieri p intellectū ⁊ rōez. Tertio modo pōt
considerari forma mrīmonij ꝯtrahendi.s.uboꝝ expssio
ut no.C.đ prescrip.xxx.an.l.cum notissimi in princi.uel
id q hēatur ꝓ expressione uerboꝝ.ut.j.đ ritu nup. l.in
libere.⁊ hoc modo est de iur ciuili.ut no.in.l.ius ciuile.
Secundum canonistas ē cōsiderare mrīmoniū. quarto
modo ꝓut est sacramētū. ⁊ tunc est de iur diuino .unde
scriptū est quos deus coniūxit homo non separet. Ite3
pōt cōsiderari q̄.um ad.l.ꝓhibitiōis ⁊ ꝓmissionis i gra
dib9 non ꝓhibitis lege diuina.⁊ tunc ē de iure canonico
ut.c.non d3 de consanguini.⁊ affi. S3 hic querit num
quid per statutū ciuitatis possit mrīmonium prohiberi
sub pena puta quod nemo accipiat gibellinam in uxo
rem sub pena mille librarum. Et uidetur q sic. nam
hoc facit lex. j.de iniu.l. q ait non enim infectum est
mrīmonium.s̄ȝ pena cōmittit In cōtrarium facit.nā
si non tenet principale dispositum ergo nec penale.j.ad
l.fal.l.seius ⁊ augerius. Item mrīmonium est res
spiritualis ergo non pōt directe ꝓhiberi per statutum
laycorum.sicut nec per pactum.⁊ hoc s3 Io.an.in c.sta
tutum in prin.de hereticis in nouella.Ego credo q si
tale statutum sit pp aliquam publicā utilitatem uel equi
tatem q teneat statutum respectu pene.C.de inter.ma
tri.l.uxor.C.de secūdis nup.l.hac edictali cōiūcto eo q
no. Inno.extra de fis nup.c.fi. Tertio querit de cō
tractu dotis.an sit de iure naturali gentium uel ciuili.⁊
dic q de iure gentium.j.de capti.di.l.cas.S3 cōtrac9
sitarum est de iure ciuili.C.de sponsa.l.fi. Quarto
querit utꝝ osculū sit de iure naturali sicut ipse act9 car
nalis ⁊ uī q non.cum ad hoc non inclinet natura.s̄ȝ dic

ꝙ ſicut inclinat natura in actu.ita inclinat ī oīa ordinata
in iſtud ut legiť ⁊ no.in .c.ulti.§. vij.de hereticis i de.
Quinto circa alimenta queriť utꝝ alimentatio pr̃is
ſit de iure naturali.⁊ uiť ꝙ ſic.naꝫ natura que nihil inē
tatum reliquit docuit quoddā aīal nutrire parentes era
tis grauedine deſtitutos. In cōtrarium uidetur q:
hoc eſſet turbare ordinem naturaleꝫ ⁊ nihil inordinatū
facit natura.⁊ a quo remoueť ordo remoueť ꝓuidentia
ordinantis de uer.ob.qui rōc.§.flauius hermes. Hic
eſt cōſiderandū de illa prepoſitione ō.nam qñꝫ denotat
materiam ut iſte pannus eſt de lana.⁊ iſtud ſcannū eſt
de ligno.aliqñ denotat originē.ut petrus eſt ō padua.ō
excu.tu.ſꝫ ⁊ reprobari in uerbo cū manens.qñꝫ denotat
ordinem.ut de mane fit ſero.i.poſt mane .neutro iſtorū
modorū filius teneť alimētare pr̃em ergo dicitur iſtud
caritatiuū aliſtratōis ſubſidium erga pr̃eꝫ ſub ſola rōne
paternitatis ⁊ nō alteri⁹ meriti non eſt ō lege nature.ſed
eſt de.l.poſitiua.nō ob.argumentum ō illo animali .quia
ſingularis caſus non cōponit regulam nec una irundo fa
cit uer. So.homo pōt cōſiderari.ut aīal. tunc nō eſtꝫ
ō iure naturali.Itēꝫ pōt conſiderari.ut rō. q: hō forma
liter eſt rō ⁊ intellectus .⁊ hoc mō eſt de iure naturali
nam ſine iuris ciuilis ꝑcepto hoc dictat rō naturalis. ꝙ
genitus ſuū non deſtituit genitorem a quo hꝫ eſſe. Sic
de alimentis uxoris ⁊ dic ꝙ ſunt ſequella matrimonij ſi
tamē uxor operať uiro.ut no.in.l.ſicut.ĵ.ō operis liber.
Quero quid ſi filius ꝓdigaliter cōſumpſit pr̃em ſuā
an debeat ali a patre.tangit Ja.ō are.ꝑ medium arguē
di ꝙ ſic.i.l.libertus qui opatur ō opis libert.⁊ ar. ff.ad
treb.l.ampt.in fi.Et iō cauere dꝫ ſe non dillapidaturum
ar.de le.iij.l.fideicōmiſſa.§.ſi quis.x. Quid de fratre
⁊ ſorore.dic ut.l.qui filio ubi pu.educari ōbeat ⁊.l. cuꝫ
plures.§.i.ĵ.ō admini.tu. Queritur an legitima filioꝝ
ſit de iuř naturali.⁊ uideť ꝙ ſic.q: loco alimētorūꝫ que
ōbentur in uita patris filio ſuccedit legitima poſt morteꝫ
patris.nam hec ex ipſo noīe pꝫ q: legitimum ſubſidiuꝫ
appellatur ⁊ ſic non pōt tolli per ſtatutū.Itēꝫ legitima
dř ius agnationis.nō dico ꝙ ſit agnatio.ſꝫ eſt ius agna
tionis.i.ius ob agnatione ꝓcedens quod ē īmutabile ut
.ĵ.de pac.l.ius agnatōis.In ꝯtrium uidetur.naꝫ mortuo
patre deficit ſubiectū.in quo fundabatur ius naturale er
go ⁊ qualitas.ut.ĵ.ō uſufr.l.ij.de operis liber.ꝗ liber.§.
poſtumus.ĵ.ad legē aquiliam.huic ſcripture. So. lꝫ
ſtatutū nō poſſit tollere cognationē pōt tn̄ tolli ius ſucce
dendi ſicut tollitur emancipatōe.l.intellas.ō capi.di.l.i.
de cōiung.cū eman.l.i.⁊ ſic uꝫ ſtatutum ꝙ filia dotata ñ
poſſit dicere teſtm̄ nullū.ſufficit enim ꝙ aliquid habeat
quocūq titulo.ſecus ſi nihil hr̃et filie ſtatutum oīa dene
get q: tunc př inuitaretur ad necandū filium.l.necare ō
liber.agno.⁊ ſic non ualeret ſtatutum qō ꝑncipaliter in
ducit peccatū.uel dic ꝙ ualet preterquā in alimētis que
peti pñt non obſtante ſtatuto ⁊ eſt fauore alimētorūꝫ ⁊
cū ſit pſonale non trāſmittitur ad hr̃edes filij.Et illa opi.
pōt bene defendi.facit.l.maximum uitium.C.de libe.ꝑ.
⁊ multo fortius legitima poteſt auferri ꝑ ſtatutum mři
bus q: eſt de iure poſitiuo.naturale eīm ius ut dixi non
ordinat hoc ⁊ caſus obmiſſus a natura nō pōt ſuppleri
ut ſit de iuř naturali q: ius naturale nō recipit interpre
tationem extenſiuā.ſed ius artificiale ſic.ſi in caſu obmiſ
ſo eſt maior uel ſaltem penitus eadē ratio ſtatuēdi que
eſt in caſu expreſſo.ut dicam.ĵ.c.l .oēs populi. Cetera
uide per te ipſum.Bal.

Jus gentium· Jus gentiuꝫ eſt quod
ꝓcedit a ratione ⁊ itel
lectu gentiū quo oēs gētes qi pereque utuntur qō ſem
per eſt bonum ⁊ equum ⁊ ſine quo homines non poſ
ſent uiuere ut hic ⁊.ĵ.e.titulo.l. omnes populi. ⁊.l.pe.
⁊ inſtitu.e.§. ius gentium ⁊ diſtat a naturali. ſicut di

ſtat cerebꝝ hoīs a cerebro aīalium.naꝫ poſuit deus in
hoīe cerebꝝ mřoꝝ diuinuꝫ vbi eſt ſenſus ⁊ intellectus.
Sꝫ aīalia intellectum non hñt.ſed quendā inſtinctum ſꝫ
datas a ialibus ꝓprietates ⁊ cōplexiones naturales a
ſtellis ⁊ elementis. ſꝫ aīa hoīs eſt immediate a deo ⁊ ſi
gnū animi ab altiori uenientis ſede eſt religio per quam
cum deo cōuerſať.ut.ĵ.l. prima. Sꝫ hic quero quot
modis diciť gens. Reſpondeo dř gens qñꝫ oēs ho
mines totius mundi.tamen tex.non dicit gens ſꝫ gētes
in plurali.ſed certe idem ſi dixiſſet ī ſingulari q: nomen
collectiuuꝫ ſingularis numeri uniuerſale habet ſignifica
tum ut.ĵ.de uer.ſigni.in uſu iuris niſi nomen collectiuuꝫ
poneret cum termino reſtrictiuo ut gens italie. Scd̄o
modo dř gens ꝓuincia puta gallia.ut.ĵ.c.l.ex hoc ⁊ ſic
gens ē ab uno pricipio orta multitudo ab alia natōe ſꝫ
ꝓpriam collectionis diſtinctioneꝫ. Tertio modo dř
gens cognatio.ut no.ĵ.de uer.ſigni.ꝓnunciatio ⁊.ĵ.de
ꝓbat.l.i. Quarto modo dř gens.i.hoīuꝫ collectio.⁊
ita ſepe accipiť in ſtatutis.Siquis iuerit cum gente ar
moꝝ.⁊ quattuor faciunt gentem ar.dicte.l.i.ſꝫ bar.naꝫ
illa glo . exponendo nomen gentis ponit exemplum in
quattuor pſonis. ꝓbabiliter poſſꝫ dici de.x.quia nomen
gentis turbā ſignificat.⁊ utriuſqꝫ uocabuli eadem rō eſt
nam rō ſtatuti ſignificat turbationem que ex collectōe
naſci pōt.ar.l.ſi pretor.in.ho.rap.Item cum ſunt. x.ho
mines uel ſupra delictum eſt notoriū ⁊ iō pena augeť
de miſſ.l.ſi plures fui.Facit quod no.cy.C.de accu.l.
ea quidem poſt principium.

u **Eluti**· No.ꝙ religio eſt de iur gen̄ ⁊
cum ꝓſequať hic de iure priua
to ergo uideť ꝙ religio ſit priuatum ius gen̄.
Contra imo publicum q: cōſiſtit in ſacris
nam ſacra religio eſt.unde opponiť de le.i.§.publicum
ū.e. So.fateor ꝙ religio in genere eſt de iure gen̄
publico noꝝ priuato ⁊ eſt uera. Item opponitur ꝙ
parere pr̃ie ſit de iure publico ſicut parere magiſtra
tui.nam ſi pr̃ia mādat alicui ambaſiatā tenetur eam fa
cere.ut.C.de decuř.l.ſiquis li° x°.⁊.l.ij.de ꝑpo.agē.in
re li° xij.ubi de h.⁊ idem ſi mandat alicui ꝙ cōſulat te
netur cōſulere ꝑ dicta iura nā ē publicum munus.
Sō.fateor cōuenit enim unicuiqꝫ ultionem facere ci
uitatis ut.i auť.de defen̄.ciuř.§.p.quia naſcimur patrie
ĵ.de uē.in poſ.mit.l.i.§.generaliter nam locus facit ad
generationem quemadmodum př imo magis naſcimur
pr̃ie quam pr̃i.ut.ĵ.de capti.l. poſtlimi.§.filius.⁊ iō ꝓ
pr̃ia etiam cōtra pr̃em ⁊ cōſanguineū ſuum pugnādum
eſt.ut.ĵ.de relig.l.minie. Quero cui magis teneatur
ſubuenire quis an pr̃i an filio.ſolue ut no.in.l.ij.C.de
pr̃ibus qui filios diſtr.per cy. Quero nunquid liceat
fraudari ciuitatem in gabellis.ſolue ut no.ĵ.de publ.l.
uectigal.per bart.⁊ dic ꝙ nō in gabellis licitis ſecus
ī illicitis ar.no.de reg.iuř.l.non uidetur.§.qui iuſſu.⁊ ō
le.ij.cū pater.§.titio.Bal.

u **Tuim**· No.ꝙ defenſio ſui corporis ē
de iure gen̄. nam hec.l. ponit
exemplum.§.ius gen̄ non tamē negat quin ſit
etiam de iure naturali oīum aīantium q: natu
raliter homo ⁊ cetera aīalia ꝓna ſunt ad cōſeruationeꝫ
ſui eſſe.⁊ iō dicit decretalis ꝙ defenſio eſt de iure natu
rali de re iudi.paſtoral.in cle.Eſt ergo ordo iuř natura
lis defenſio cōtra tranſgreſſorem.ut.ĵ.ſi quia pa.fe.di.l.i.
§.cuꝫ ariete.i.di.ius naturale de ſen.exco.dilecto. Sic
eſt debita defenſio in litem ō iure naturali ⁊ cōtra fiſcū
ut.C.ō iure fiſ.l.facultas li.x.preſcriꝑtū ubi agiť ad pe
naꝫ ſanguinis ut dicto.c.paſtoral. Ea enim ꝑ que ui
ta hoīs cōſeruatur ⁊ eius ꝯtrarium repelliť ſunt de iuř
naturali.unde nec papa nec imparor poſſunt derogare
naturali defenſioni.ut dicto.c.paſtoral.Et iō unicuiqꝫ ē

dandus terminus ad ſuā defenſionem faciendū. niſi ſit
depꝛehēſus in fragranti crīe ut.ꝭ.ō re mi.l.iij.§. ſi ad di
em.nam cōtra notoꝛium actus inſtantis que defenſio ca
dere nō pōt.ideo tūc nō eſt danda dilatio. ad quid enī
daretur ſup impoſſibili.ar.ꝭ.ō ſtat.ho.l.accuſa.ꝛ ſic pōt
intelligi.ꝭ.ō adul.l.in crimine. Ex pdictis apparet ꝙ
nō ualet ſtatutū ꝙ bānitus non admittatur ad aliquam
defenſionem niſi ſtatutū reſpiciat cāz ī qua eſt cōtumax
nam ꝑpter cōtumaciā audiētia denegatur ut no.ꝭ. qui.
ex cau.ma.l.ſed ꝛ ſi per ꝑtoꝛem.§.ſed ſi duz decreto ꝛ
lȝ oīa iudicia.ꝛ oēs ſententie ſint ō iure ciuili.ut no.iſti.
de ob.in ꝑn.ꝛ ideo uꝛ ꝙ aliquis ꝑ ſtatutū poſſit a limi
ne iudicij repelli.ut eſt expſſum.ꝭ.ō decre.ab or.fa.l.fi.
dū dicit ꝛ a iudicio ꝓhibeatur.tñ iſtud dȝ intelligi natu
rali defenſione ſemper ſalua. Si quā autem defenſionē
ciuilem ꝛ nō naturalem ꝑtenderet puta nō ſolute collec
te.ꝛ ideo pretendat ſceleris impunitatem.hoc bñficium
bñ pōt auferri per ſtatutū.ar.ꝭ.ad.l.fal.l.bñficio. Il
lud eſt bene no. ꝙ nūꝙ ex ſuo capite dȝ cōdemnare il
lum iudex qui hȝ defenſiōem iure naturali uel ciuili ſeu
mūcipali iure.qꝛ paria ſunt interficere inocētem.uel no
centem.quē punire nō dȝ.puta qꝛ eſſet preſcriptū. ꝭ.ad
legem iul.repē.l.lege iulia.§.hodie.ad quid enī eſſet fac
tum ſtatutū ſi iudices nō ſeruarēt illud.nec enī cōſciētia
dȝ eos mouere.qꝛ nō ſunt in foro penitētiali ſed iudicia
li.ꝛ iſti foꝛi non ſunt eiuſdē ſpeciei.differunt enī in ſpe
cie ꝓpria.ſicut differt ſacerdos a magiſtratu.ut.ꝭ.l.i.§.
huius ſtudij. Sȝ hic queritur ſtatuto cauetur ꝙ cuili
bet liceat interficere exbānitum. nō queritur ſi exbāni
tus ſe defendēdo cum moderamine ꝑcuſſerit agreſſoꝛē
uel occiderit.an puniatꝛ ꝛ uideꝛ ꝙ ſic ac ſi iudicem uel
officialem offendiſſet.uel occidiſſet.certū eſt enim ꝙ de
hoc punietur ut hic no.in glo.ex quo enī ꝙ cuilibet eſt
ꝑmiſſum loco iudicis ſuccedit.ut no.C.ꝙ me.cā.l.accu
ſatiōis.ꝓpterea ſi licita eſt aggreſſura ergo defenſio eſt
illicita ꝑ locum a ꝯrijs.Et uꝛ expreſſum.C. de his.qui
ad eccle.cōfu.l.ſi ſeruus.Itē non ſufficit tutella niſi ſit ī
culpata.ut.C.unde ui.l.i.Sȝ iſta eſt culpata ergo nō ex
cuſat. In cōtrariū qꝛ defenſio ē de iure naturali.itē
iſtud ſtatutum ē ꝯ ius cōe.C.ō male.ꝛ mathe.l.fi.ꝛ au
ctoritate ſtatuti ius naturale tolli nō pōt.ꝭ.ō uſufruc.ea
re.l.i.Item iſtud ſtatutū eſt ꝯ ius diuinū qꝛ inducit ho
minem ad peccādū ut no.hoſti.i.c.fi.ō cōſue.ꝛ maxime
qñ talia ſtatuta fiūt ex leuiſſima cā puta qꝛ ciuis ē mal
pagus.Abſurdum enī uidetur ꝙ nō poſſit ſe defendere
ab iniuria.ut hic.Itē ius ciuile nō pōt eradicare ius na
turale publicū lȝ poſſit uellare. Rñdetur ꝙ idem eſt
in effectu uellare ꝛ tollere ꝙdiu durat iſtud uellamē. ut
.ꝭ.c.l.manumiſſiones.Et iō ꝑma opy.tenetur a multis.
qꝛ nō eſt licitum offendere eū qui facit legis auctoritate
cū ſit miniſter.l.hinc uidemus ꝙ fur qui ſe telo defen
dit in maioꝛē indignationē.l.incidit. ꝙ ſi per ſe nō defen
deretur.ꝭ.ad.l.aquil.lȝ ꝛ ſi quēcūꝙ ſed ibi defenſio ſua
erat circa rem alienam.hic uero circa ꝓpꝛiam pſonam.ꝛ
non eſt dubiū ꝙ aggreſſoꝛ peccat qꝛ facit ꝑꝓꝛio odio ꝛ
non ꝑpter fauoꝛē publice diſcipline.ſi ergo ipſe peccat
ergo aduerſarius ſe defendēs nō peccat.per rōem huꝰ
.l.ſufficit enī ſibi ꝙ defenſio ſua ſit licita ō iure naturali.
qꝛ non pōt tolli ꝑ ſtatutum. Non ob.l.ſi fuus qꝛ ibi
dñs facit pro executione iuris ſui.unde nō peccat .ꝛ iō
non pōt offendi.qꝛ fuus non pōt ꝑtendere ſe iniuriatū
de iure geñ uel ciuili.qō illa eſt dubia. Tertio queri
tur an liceat defendere quemlibet ō ſanguine ſuo ꝛ dico
ꝙ ſic.nam ſimul oēs de ſanguine patiuntur iniuriam.ut
no.ꝭ.ō iniūr.l.lex cornelia in ꝑn.C.de epis ꝛ cle.rapto
res ꝑ ey.ꝛ.C.ſi ꝙcūꝙ ꝑdi.po.l.i. Quarto querꝛ an
liceat defenderꝛ ſociū ī itinere ꝛ dico ꝙ ſic.qꝛ uerecūdia
fit ſibi propter ſocietatem. ꝛ iō poteſt contumeliam ſu

am propulſare.ꝭ.de iniuꝛ.Itē apud labeonē.§.tenetur.
Quinto querꝛ an liceat defendere aīcū ſtricta ami
cicia cōiunctum ꝛ dico ꝙ ſic.quia equiparatꝛ illis q ſunt
de ſuo ſanguine.C.de le.l.cum alienam.nā ueri amici
ſunt una aīa ī pluribus corporibus ſȝ ariſto. Sexto
querꝛ qd de leui amico uideꝛ cōtra.qꝛ glo.dicit affec
tionē cōſiderari.i.debitū affectionis.nam ſi nō afficioꝛ
ſibi ergo iniuriam non patioꝛ ꝑꝑ eum.unde non poſſū
intromittere me rei ad me non ꝑtinenti.nec imbrigare
me ī eo quod non tangit me.ut.l.culpa eſt de reg.iuris
In cōtrarium qꝛ lȝ amico cōuocare ad ꝓpulſandā
uim pro rebus ergo ꝛ ꝑ pſonis.l.iij.§.cū igiꝛ de ui ꝛ
ui ar.ſȝ Guil.in glo.Ia.bu.dicit ꝙ tanquam ipſe nō po
teſt ſed tanquam alius pōt ꝛ iō ſi eos cōuocat in auxi
lium pōt.alias non ſm Ia.but. Tu tene opy.guil.nā
agreſſoꝛ facit iniuriam ēt rei publice.ergo quilȝ de po
pulo pōt ꝓpulſare ēt cōtradicente offenſo.ꝛ hac rōe ēt
ſuum capitalē inimicū lȝ ab alio defenderꝛ inſultante.ꝛ
facit.l.ſed ꝛ partꝰ.§.i. Sed an ubi eſt licita ultio poſ
ſunt cōuocari a priuata pſona amici ulciſcentis ad ulciſ
cendum uel pñt adeſſe ſiñ cōuocatione. Io.dicit ꝙ nō
qꝛ ꝑmiſſio pſonalis non egrediꝛ pſonam.Ita no.in.l.cū
fundum de ui ꝛ ui ar.Et iō ſi ſtatutum dicit quod lice
at offenſo facere cōpetentē uindictā.illi qui ſunt in ſua
ſocietate non pñt opponere manum ad uindictā.qꝛ ſta
tutum ſignanter ſe reſtringit ad offenſum.ꝛ quia ſtatutū
non reputat hoc eſſe maleficium.Et illi aſſociantes nō
pñt dici aſſociaſſe malefactorem.cum non hēat naturā
nec nomen maleficij.credo eos de aſſociatione ꝛ fauo
re non teneri.qꝛ ſunt acceſſorij ad actum ꝑmiſſum ar.
C.de adul.l.graccus. Et no.ꝙ iſtud ſtatutum quod
liceat offenſo facere cōpetentem uindictam intelligiꝛ de
principaliter offenſo ñ per mediam pſonā.quia uerba
ſunt intelligēda per prius ꝛ non per poſterius.l.qui li
beris.§.hec uerba.de vul.ꝛ pu. Septimo querꝛ an
liceat ſe defendere a iudice .Reſpondeo aut priuatus
uꝫ facit ꝛ licita eſt defēſio ēt armata manu qꝛ iuriſdcō
ſibi non ſuffragaꝛ cū redigaꝛ ad inſtar priuati.aut in
forma officij.ꝛ tunc aut ſine cāe cognitione.ꝛ tunc aut
infertur grauamē reale ꝛ poteſt reſiſti.ut.l.meminerint.
C.unde ui.aut pſonale.Et idem. tamen melꝰ facit reꝰ
qui appellat.C.de ap.l.ſi quis ꝓuocatus.aut facit cā
cognita ꝛ tūc appellarō eſt neceſſaria oīo.ꝛ pōt poſtea
ei armata manu reſiſti ꝑſertim ſi non poſſet repari poſt
facti executionē.ſatis enī eſt ꝙ appellatus eſt extra
offiñ.C.de appel.l.addictos ꝛ adde quod no.ꝭ.de reg.
iurꝛ.l.non uidetur.§.qui iuſſu. Octauo queritur poſ
ſum titiū euadere ne occidatur.ꝛ euaderet ſi fugeret ī
domo mea claudo oſtiū ut non imbrigem me.an puni
oꝛ.glo.dicit ꝙ non in.l.culpa eſt de reg.iuris. In cō
trarium facit ꝙ no.ꝭ.c.l.iuſtitia.§.i.So.ſi nihil feci non
punioꝛ.ſed ſi dolo clauſi oſtium punioꝛ ar.de dolo.l.ele
ganter.§.ſi quedam. Sȝ quid ſi clamoꝛe ſolo potui eū
euadere ꝛ nolui Reſpondeo non punior regulariter.ſ.il
la.ꝭ.ad ſilleia.l.cum dñs.ꝛ.ꝭ.ō paraci.l.ſi ſciente. Sȝ
quid ſi ſcio ꝙ titius uult occidere ſeium.an teneoꝛ ſeio
dicere ꝙ ſibi caueat ñ nōiando a quo.Rñdeo teneoꝛ ō
honeſtate tamen ſi non facio non punioꝛ.qꝛ ſpeale eſt in
.l.ſi ſciēte.ergo ī ꝯrium eſt ius cōe ſm guil. Sȝ pōe
quidam accepit mihi caſtrum quoddā ꝛ ibi fecit incēdia
ꝛ ſtuprare mulieres utꝝ poſſum me uindicarꝛ.ꝛ dico ꝙ
ſic ꝑpter delictū ſtupri.nam ē ſpeciale ꝓpter uiolatam
caſtitatē.l.qñ.ad.l.iul.de ui.ꝛ hoc uerū incōtinenti.i.ꝭ.
tpē.ꝭ.ꝙ eſt licita recuparo rez quod relinquiꝛ arbitrio
iudicis ꝑ rei qualitate.lȝ glo.reſtringat ſe ad triduum.
ꝛ hec ſunt multum no. Quero quid differt ſubſtātia
liter hec.l.a.l.i.C.unde ui.Reſpōdeo qꝛ hec.l.permittit
ſimpliciter.ſed illa cum temꝑamēto.hic.l.multū interpꝛeꝛ

⁊ ē ſicut tiriacha huius.l. Sane enim hec ītelligitur.ſ.cū moderamine inculpate tutelle. Modo reſtat uidere de illo moderamine quid attēdatur.unū ſciendum eſt.qđ cognito īmoderamine ſtatim cognoſcitur moderamē.q2 contraria ꝯrijs cognoſcūtur.ꝭ.j.e.manumiſſiones.īmoderamen aūt eſt ubicūqꝫ culpa eſt. Sciendum eſt tū quod quis excedit modū defenſionis.aut leuiſſima culpa.aut leui.aut lata.aut dolo.iſtis enim modis delinquitur. ut ī ti.ij.l.i.⁊.ij. Si quidē exceditur modus ualde paꝝ impetu cōcitati animi non uiꝯ hoc peccatū q2 inſultatus nō poteſt bn̄ deliberare.nec habere ſtateram ī manu.facit qđ no.j.de ſta.ho.l.imparator per gul. nā ſepe excedit occaſio rōem. Sꝫ ſi parū tranſgreditur nō imputatur.ar.j.de edil.edic.l.cui dens.⁊.j.de cōdi.⁊ demō.l.q̄uis. item ſi excedatur modus ꝑ leueꝫ culpā nō uidetur leuis culpa criminaliter punienda ut no.ex.ī.l.ſi quis nō dicaꝫ rapere.C.de epi.⁊ de.cū in atrociſſimis ⁊ atrocibus delicꝫ dolus requirat̄.ut no.j.ti.ij.ꝑ odofr.⁊.j.de uer. ſign.l. magna negligētia ī glo.ordinaria. Cognoſcūtur aūt atrocia ex qualitate pene ꝺ pub.iudi.l.ij.nam unū cōmenſuratorū declarat reliquū ut.j.ꝺ re.du.l.i.⁊ no.j.de ſuſpi.l.i.§.i.⁊ ī.l.tranſigere ꝑ cy.ſed qū exceditur modus malo dolo punitur exceſſus.minori tam̄ pena q̄ ſi nō eſſet data occaſio delinquēdi ⁊ q2 exceditur lata culpa adhuc magis minori pena arbitrio iudicantis.ut.j.ad.l.pōp. ꝺ parici.l.diuus.⁊.j.ꝺ adul.l.ſi adulteriū cuꝫ inceſtu.§.imperatores.ꝟ.⁊ magis. Modo iſte uir bon⁹ ex multis ꝑpendet ꝺ rei ueri.ī fundo nā de factis hoīum non datur regula ꝓpter nimiā factoꝝ multiplicitatem. ⁊ regula dꝫ eſſe iuris ñ facti.j.ꝺ teſti.l.iij.§.tu magis.j.ꝺ uſuris mora. Attendit ergo iudex ī ꝑmis an inſultatus potuerit ſe honeſte defendere.q̄ aduerſariū uulnerando uel occidēdo.nā ſi hoc ꝺ facili ⁊ nō ſubijciendo ſe periculo potuit facere punit̄ ſi aliquid fecit.nec pōt excuſari. q2 non potuit deliberare.q2 illud ē ueꝝ aliqn̄.ſꝫ non ſemper.nā uetus ꝓuerbium ē gladiatorem ī arena accipere conſilium non tū dico q2 inſultatus teneatur fugere niſi alias ſit ſolitus fugere.uel ſit uilis perſona ⁊ pōt hoc facere ſecur̄. alij dīūt q2 nemo tenet̄ fugere.q2 fugans cū facit illicite ergo ille nō fugiendo facit licite quod ē uerius.itē attendet iudex qualitatē perſonaꝝ q2 ſepe pugnus plus ē q̄ gladius ꝓpter fortitudinem animi. Itē qualitateꝫ inſtrumentoꝝ ceteris alijs paribus uel paꝝ diſparibus.nam ſi percutio aliquem cū haſta lancie nō dꝫ percutere me cū puncta ferri.q2 ex qualitate inſtrumēti affectus oſtēdit̄ animi ⁊ defectus periculi.ut.j.ꝺ ſica.l.i.§.ſed ſi claua.⁊ extra ꝺ homi.c.ſignificaſti in fi. Et no.q2 ille qui percutit ꝑſumitur hr̄e animum repcutiendi. unde in fragranti actu pōt offendi.q2 preſumitur factū ad defenſaꝫ cū ſufficiat terror armoꝝ.ut no.in.l.i.C.uñ ui.⁊.j.ad.l.aquil.ſi ex plagis.§.tabernarius.ꝺ reſtitu.ſpol.olim ꝑ Inno. Iteꝫ no.q2 ſi duo inimici ſe uidētes.ueniūt unus uerſus alterū.⁊ alter uerſus alteꝝ. q2 neuter punitur ꝺ inſultu ut no.j.ſi qua pa.ſe.di.l.i.§.cum arietes. Dico q2 neuter punitur ſub noīe delicti inſultus.ſꝫ ſi interuenerit cedes ⁊ uulnera de iſtis utereqꝫ punitur ut.j.ad.l.aquil.quēadmodum.§.ſi nauis alterā.uel dic uerius q2 ad intereſſe partis nullus punit̄.ſꝫ criminaliter q2 utereqꝫ delinquit ꝯ rem pu.utereqꝫ punit̄ ēt de inſultu.q2 reſpectu rei publice nō cōpenſatur dolus cū dolo. Sꝫ pone ſtatutꝫ dicit q2 ꝺ maleficio poſſit fieri pax.nūquid ante maleficiuꝫ cōmiſſum una pars pōt dare alteri licentiā offendēdi dic q2 non. ut.j.ꝺ pac.l.ſi unus.§.illud nulla. Sꝫ nūquid pōt ꝓmittere ſoluere cōdemnationē pro offendente dic q2 non.ut.j.de fideiuſ.l.ſi a reo.§.fi. Ipſi aūt rei publice bene pōt ꝓmitti ſolui penam alterius ut no.j. de decre.ab or.fa.in rubrica unde ualeret ſi ꝓmitteretur notario recipienti ꝓ fiſco.cū ex hoc non relinqueretur delin

quēs abſolutus.uno tam̄ ſoluēte liberantur utereqꝫ.ar.no. ꝑ dy.j.ꝺ uer.ob.l.cū filius ī ꝑn.nam ille ꝓmiſſor loco fideiuſſoris hētur ⁊ illa ſunt bene notanda.

Manumiſſiones

Ab origine nalis creatur oēs homines liberi naſcebantur.q2 ī natura pari deus nō fecit unū ſeruū alterius.ſꝫ pariter omnibus libeꝝ cōceſſit arbitriū. Poſtea ꝑꝑ nomina poſſeſſiua.meū ⁊ tuum bella orta ſunt. Ex q̄bus bellis proceſſerunt ſuitutes.poſtea merita ſeruoꝝ prouocauerunt dn̄os ad cōferēdum ſuis bn̄ficium libertatis ⁊ hec dr̄ manumiſſio.⁊ ꝑꝑ iſtam creſcētis nature uarietatē poſita ſunt hominibus tria nomina ſignificantia tres ſtatus .diuerſos tamē in effectu ut hic.⁊ in aut̄. qui.mo. natura.effi.ſui.§.dicimus uer.nam ſi quidē.ab effectibus enī rerū naſcuntur noīa rerum q2 cōmodius eſt ſingulas cās ſingulis appellationibus diſtinguere q̄ confuſis equiuocare nominibus . ⁊ in applicatione uerborum ad naturam factorum oēs antiqui laborauerunt cum multa eſſent olim negocia ⁊ pauca uocabula ut.j.ꝺ ꝑſcrip. uerbo.l.i.⁊ inſti.qui.mo. te.infrin.§.alio. No.q2 manumiſſio eſt de iure gen̄.⁊ eſt datio libertatis. Opponit̄ ius gentium circa manumiſſiones non diſponit de nouo.ſed diſpoſitum ex origine generali nature humane cuſtodit ⁊ cōfirmat.nam generalis ordinatio eſt q2 naſcant̄ ōnes liberi.ergo per manumiſſionem ſue forme redđit̄ nō noua forma exquiritur.j.de poſtu.l.i.⁊.l. filio ⁊.j.de pac.l.ſi unus.§.pactus.ꝟ.ſꝫ q2 ī ſpe dotis.
So.dic generaliter hoc eſſ uerum .alij non intelligētes exponunt q2 ius non diſponit.ſ.compulſiue.ſꝫ confirmatiue ſic. Sō opponitur ⁊ uidet̄ q2 manumiſſio nō ſit datio libertatis ſꝫ detectio.naꝫ naturalis libertas uelata ꝓpter ſeruitium reparatur beneficio manumiſſionis.eſt eī libertas a deo de iur̄ naturali.quod īeſt de neceſſitate.⁊ ſeruitus eſt accidens non natura.⁊ ideo accidente contrario ſublato de medio ipſa natura elluceſcit.⁊ ſic expulſio nubium non facit ſerenum .ſꝫ detegit ⁊ expulſio ſpice non facit granum.ſed excutit.l.a deo de acqui. re.do.⁊ ſecundum hoc ideꝫ deberemus dicere ī ſpurio q2 nullus ſit a deo ſpurius quin ei inſit legitimitas naturalis ⁊ cum legitimatur eſt legitimus.ñ factus ſed nat⁹. i.non de nouo factus.ſed detectus ⁊ ſic imperator legitimando remouet nubiculam que dicebat̄ ſpuritas.ergo illa legitimatio ualet ubiqꝫ locoꝝ.q2 quod naturale eſt ſuas radices extendit ubiqꝫ.j.e.l.omnes populi in fi.⁊ ar.j.de inoffi.te.poſtumus.§.ſi quis. Sed glo. dicit q2 manumiſſio eſt uera datio noue libertatis ⁊ q2 primum ius gen̄ eſt correctum funditus per ſꝫ i⁹ gen̄. ar.j.ti.ij.ſed ⁊ poſteriores.adeo q2 uetus.l.allegari nō pōt.C.de la.li.tol.l.i.in prin.⁊ idem ergo dicimus in legitimatione.unde legitimatus non eſt legitime natus extra de elec.īnotuit id quod apparet ex dr̄ia nominis ⁊ effectus.ut.C.de iur̄ ainu.aur.l.ij. Sed pro ꝑcedēti opy.facit in ſeruo q2 dn̄s naturaliter obligatus ei īſpecta naturali libertate. ergo naturalis ſtatus non eſt in totum apertus.⁊ ꝓ hoc.j.de accu.l.ab accuſatione.§.omnibus.ibi dum dicit natura cōis eſt. Item q2 libertas arbitrij eſt de iure diuino. Item q2 illegitimatō facit q2 ſit detectio q2 lex dicit q2 ē cōfirmatio ergo aliquid precedit in habitu quod cōfirmatur in actu.quod enim nō eſt non pōt cōfirmari.j.de ritu nup.qua in prouincia.§. diuus.de liber.le.aurelius.§.teſtamento. Iſta duo ar. ſimul miſcui q2 tex.miſcet in dicta aut̄ . ⁊ eſt ſimile quod ꝑuatio ñ eradicat in totū habitū ꝑmitiuū ut no.j.ꝺ auc. tu.⁊ ſi pluribus ⁊.l.ſi quis ſub cōditione de te.tu.ſꝫ dicit q2 ſtatus manumiſſi ⁊ legitimati eſt mixtus ſtat⁹ ex natura ⁊ accidēte.non aūt eſt purus ſtatus naturalis ut j.de excu.tu.cum ex orone.⁊.l.ſi ingenuus.⁊.j.ſi inge.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ẽē dicaſ.l.ij. nam ſuitus ſtatum hominis ambulauerat
de adult.le.l.ſi ſu⁹.§.ſuo de cōdi.ꝛ demon.l.intercedit
ergo idem ſtatus liber.nunquam ſuſcitaſ ut.j.de mino.
ſi ex cauſa.§.pamp.ꝛ.j.de ſta.ho.homo lib er.naꝫ ꝛ nos
qui ſumus regenerati per bapiſmū. non ſumus in illa
ꝓpria puritate in qua fuit creatus adam. ¶No.ſo ꝙ
habitus facit cognoſcere priuationeꝫ ꝛ cōtra.ꝛ ꝙ nihil
pōt prius eſſe in priuatione ꝙ̄ in habitu. Iteꝫ no. ꝙ
quicqd eſt cā cāe eſt cā cāti.ſꝫ Ja.but. Itē no.ꝙ man⁹
ponitur ꝓ dn̄io.ꝛ iō non dicitur exiſſe de manibus me
is.quod non exijt ō domino meo. iō ſi rex concedit mi
hi caſtr.ut non exeat de manibus meis hn̄ potero loca
re niſi faciam in fraudē ō le.ij.codicil.§. inſtitutus ſecun
dum guil. Itē ſi locarē alicui potenti ſine ſpe recuperatio
nis diceretur exiſſe de manu mea ar.l.qui hēbat de le.
iij. It ē quedam manus iuris ut.l.ſi.ō pictu.nomina .l.i.
li.x.ꝛ manus reſerſ ad oēꝫ ſenſum illi actui cōgruentem
Item no.ar.glo.ſophiſticum de tribus ꝛ quattuor et. eſt
rubrica ꝙ ubicūque minor numerus dinumerat maiorē
ſemper ineſt ei.ſed quandoque non dinumerat. ſed ſunt
diſparitiue ſumme ꝛ tunc ei non ieſt.ut.j.de ſolutio.ver.
fideiuſſor.ꝛ.l.ſi is qui ducenta.§.i.de rebus du.et ideo
ſi datū eſt arbitrium prioribus cum alijs adiunctis iſti
non cōputaſ in numero adiunctorum per dictum.§.i.
Item ꝗ nemo pōt adiūgi ſibi ipſi. Item glo.format
aliud cōtrarium dicitur hic ꝙ dn̄s dat libertatem cōtra
aut dat ut ſuam.ꝛ tunc illam perdit.aut alterius et hoc
non inuenitur in facto.ꝗ nec ipſius nec ſey.ꝛ ſic ō ſingu
lis nec inuenitur ī iure.t.in iuſ rēc.ꝗ nemo dat qō nō
habet.i.q.i.lambertus So. hic poniſ dare pro diſcoprī
ſin plac. Tu dic ꝙ dare ſumitur dupliciter.p̄mo modo
ꝓ conferre.Sō modo pro transferre.Si accipitur p̄mo
modo quis dat quod non hꝫ.nam ep̄s dat bn̄ficia.tamē
non hꝫ ea in ꝓprietate uel ī poſſeſſione. ſꝫ ſufficit ꝙ ha
beat ius cōferendi.ſo modo nemo cōcedit qō non habꝫ
in poteſtate uel ꝓprietate.ꝛ ſic nō ob. ꝯtrium uel dic ꝙ
habere dr̄ dupliciter uno mō quo ad libertateꝫ arbitrij.
ꝛ hoc mō nemo dat qui dare nō pōt.alio modo quo ad
ius formale ipſius rei ꝛ tūc non ualet argumentatio. nā
ſi emo a malefidei poſſeſſore acquiro ītendum ꝯdcōem
ꝑſcribendi quā ipſe non hꝫ.qui uendit nec mirū ꝗ act⁹
magis cōſideratur penes immediatā perſonā ꝙ̄ penes
remotā ꝗ quod eſt magis ꝓximū illud magis influit ō
ſua qualitate ī patiente.i.ſufficiente ſubiecto.ut no.i. l.ſi
mulier retū amo.cū ſy.Bal.

c ❧ **Ex hoc iure** hec.l.tractat ō ſecūdiſ inuentiōib⁹ iuris gen̄.
Et tractat p̄mo ō his que reſpiciūt imediate
pſonas ꝛ ſunt tria p̄ncipalia.ſ. bella diſtinctio
gentiū ꝛ gētes. Secūdo tractat ō inuentiōibus reſpi
cientibus imediate res ꝛ ſunt tres p̄ncipaliter.ſ.dn̄iorū
ſingulorū facta diſtinctio quō ad intellectū. Iteꝫ quo ad
diſtinctionē que tangiſ manu.t.uſ apparere ꝑ terminos
ꝛ ſigna diſtinctiua.ꝛ hoc quo ad agros. Item ꝑ edificia
ſuis terminis cōtenta.ꝛ hoc quo ad domos.ſociati aūt ī
unū oppidū faciūt terras quas uulgo dicim⁹ ciuitates.ſi
hn̄t ep̄m.alias dr̄ oppidū que ſunt magnarū opū uel ca
ſtra ſi ſunt ſimplices munitiones minorū uel uille ſi ſunt
ruſticane rei cā ut frugiuꝫ de le.t.ſi hr̄s.§.uicis. Ter
tio tractat ō inuentionibus reſpiciētibus ꝯtrus.ꝛ cōmer
tia ō iud.aūt.nihil dicit.ꝗ oīa iudicia formalia ſunt ō iuſ
ciuili ut no.inſti.ō ob.ī p̄n. Et no.ꝙ cū gentes eſſent
in p̄ncipio ꝗ mundus nō fuit ab eterno ut docemur ex
ipſis factis.ꝛ ex ipſo ꝓceſſu nō nulla fuit ī ipſo creatura
rū exordio diſtinctio gentiū.i auſ.qui.mo.natura.effi.ſui
.§.i.col.vij.ſꝫ ꝗ deus qui nunꝗ̄ icidit ī idem ne ſit ſup
fluus fecit mētes diuerſas hōibus. ceperūt homines ad
uerſari ꝛ bellare inuiceꝫ.ꝗ naturale ē ꝙ homines diſcor

dent.ut.j.ō arbi.l.ſi unus.§.penul. Ex bello aūt uentum
eſt ad diuiſiones gentiū ꝛ linguas eorū. ꝛ ex neceſſitate
cogēte.ꝗ omnia īdigent capite.nati ſunt reges. Sed hic
queritur ō tyrānis qr̄ tyranni ñ ſunt de iure gen̄. Reſpō
deo ius gen̄ ſemꝑ bonū ꝛ equū eſt nomīe ꝛ re ꝛ ē ami
cum humani generis.cōcordia uero ciuiū ꝛ iuſtuꝫ ꝛ aīa
tum ꝛ deſcriptiones legis ꝛ grece ebrayce ꝛ latine oēs
ſibi cōuenerūt.j.de legi.l.i.ij.ꝛ.iij.ꝛ melius ē bon⁹ rex ꝙ̄
bona lex.C.ō his qui ad eccle.cōfu.l.preſenti. Et an
ciuitas poſſit eligeſ aliquē ī ꝑpetuū rectorē ſub noīe po
teſtatis uel capitanei.no.ī.c.fundamēta ī ſi.ō elec.li. vj.ī
nouella.ꝛ facit extra ō iudic.c.ſi. ꝑ io. an. Sō queriſ
an regē propter ſuas iniuſticias intollerabiles. ꝛ facien
tem tyrannica ſubditi poſſunt expellere ꝛ uidetur ꝙ
ſic infra titu.i.l.ij. nam malus rex tyrannus ſit. Item
unuſquiſqꝫ poteſt ſuam ſalutem tueri. ō.c .l. ut uim.
Item a quo remouetur effectus nominis dꝫ remoueri
ipſum nomen ꝛ dignitas.naꝫ reatus omnem honorem
excludit.C.ubi ſena.uel cla.l.i. Contrariū ē uer̄ ꝗ ſub
diti ñ poſſunt derogare iuri ſuperioris.uñ lꝫ de facto ex
pellant tamen ſuperior non amittit dignitatem ſuam.C.
ſi ſuus expor.l.mouee. Tertio queritur an hodie
ꝓuincia poſſit ſibi eligere regem ꝛ uidetur ꝙ non.nam
ꝓuincie ſr̄ ſub naturali dominio imparoris ergo nō pnt̄
cōferre alicui merū imperium in auſ.de deſen.ciui.§.inte
rim.ſed tu dic ꝙ ſic ſi eſt talis ꝓuīcia que ñ ſubſit impa
tori.ut iſpania.nam ſi dn̄s caſtelle deficeret in totuꝫ reni
coli poſſent ſibi eligere regem de iure gentium ut hic.
Nunquid ergo iuriſdictiones fuerint introducte de iu
re gentiū.dic ꝙ ſic ꝗ rex ſignificat ſe hr̄e iuriſdictioneꝫ
cū ergo de iuſ gen.fuerint reges ergo ꝛ iuriſdictiones
non tamen fuerunt ꝓprijs nominibus ſeu ſpēbus diſtin
cte.ꝗ hoc additū eſt per ius ciuile.j.de iuriſ.oī.iudi.l.
imperium.ꝛ ideo omīa iudicia ſunt de iure ciuili ut no.
inſti.de ob.in principio ꝗ omnia iudicia referuntur ad
diſtinctionem iuriſdictionis.ꝛ ꝗ habent formam a iuriſ
dictione. Quarto queritur utꝝ regna uadant ꝑ elec
tionem.an per ſucceſſionem ꝛ dic ꝙ ſemper fuit ꝛ ſem
per erit quod primus genitus ſuccedit in regno.fallit ī
regno romanorum ꝙ eſt terminum monarchiā.ꝛ ideo
eſt rex eligendus ꝛ approbandus.extra de uoto.c.licet
et extra de elec.c.uenerabilem.nam ſi per ſucceſſioneꝫ
iret indignū eſſet orbem regi forte a pupillo uel mulie
re.j.de cura.furio.cuius bonis.ꝛ facit quod no. octaua
q.i.moyſes. Quinto queritur ſi regi duo naſcuntur
nec appꝫ ordo naſcendi et uidetur ꝙ neuter ſit rex.ſed
alter eorum debeat eligi per regnicolas et magnates et
populos regni.ar.de excu.tu.ſi duos ad ſilic.ſi quis in
graui.§.utrum.de le.ij.l.ſi quis ſuū.§.ſi inter duos de
ſta.ho.arcuſa uel dic quod uterqꝫ eſt rex.j.de iuſ pa.l.
duo fratres. Sexto queriſ an fili⁹ p̄mo geniti ꝑferaſ
patruo maioris etatis determinatū eſt.ſ. īclite memorie
dn̄o rege anglie ꝙ ſic.de cōſilio ſuorum procerū uñ mo
riēs anno illo diſpoſuit regnum ſuū pertineſ ad p̄mū ge
nitum nepotē ſuuꝫ filium excluſo principe de gaules.ꝛ
ita etiam ſepe iudicatū eſt ī ſimilibus ꝑ inditiuꝫ regem
frācoruꝫ.ſed eccleſia romana iudicauit cōtrarium in rege
roberto.nūqd autē iuſte iudicauerit temptaui diceſ alibi
per multas rōes ꝛ leges .ꝛ hac ō cā ad taꝫ magna iudi
cia habeo oculos noctuoracis. uñ dico ꝙ ī regno ꝙ na
tura diſpoſuit ſemꝑ eſt pro nepote iudicandūꝫ. quia pri
mogenitura in filio regis eſt prima dignitas poſt regeꝫ
iuſ inſeparabili ipſius ſanguinis proueniens. ꝛ ideo co
mortuo ille qui ſuccedit in ſanguīe naturaliter ſuccedit
in regno.cum naturaꝫ imitetur ꝛ ab ea ſeparī non poſſit.
ad hec.C.de ſis nup.l.in quibus.ꝛ.l.ſi quis ꝑoris.ꝙ āt
p̄mogenitura ſit dignitas pꝫ ex ſede.ꝗ ſedeꝫ dignitatis
hēt ad dexteraꝫ p̄ris.ut no.vij.q.i.ꝙ̄ periculoſuꝫ in glo.

or.ſed regnum apulie non diſponitur natura ſed pacto
q: eſt feudum.⁊ legem traſmiſſionis aſſumpſit ex cōuē
tione.⁊ ideo a tenore cōtractus non poſſumꝰ recedere
ut.C.de proba.l.ad proba.ibi dum dicit quippe cum
borum lectio non recitantem.ſed quem tenor ſcripture
deſignat adiuuat nam interpretatio preſcripta dicit̄ eſſe
tex.leg.⁊ cōtractus. Septimo queritur quō ſunt bel
la de iure cum ex bellis oriantur omnia mala.Reſpon
deo īmo ſequunt̄ finaliter bona ſi bellum ſit iuſtū.q: re
belles reducuntur ad debitum rōnis.⁊ cuius finis bonꝰ
eſt ipſum quoq; bonum eſt.⁊ iuſtum eſt omnia ſuo fine
determinari.⁊ ſicut in naui non attenditur piculum ma
ris.q: hoc eſt de natura ſua.ſ.de uſufr.l.arboribus.§.i.
ita in bello.⁊ ſicut acceſſorium diſponitur ſm exigentiā
principalis diſpoſiti.ſ.de uſufr.caterius .§.fi.ita ordo diſ
ponit ſm exigentiam finis ſui. Octauo queritur utr
duellum inter duos ſit licitum.cum alter diffamatus co
ram rege non poſſit forte aliter recuperare grām regis.
⁊ uidetur ꝙ ſic q: neceſſitas facit pbabile qd alias non
eſſet.ſ.d manu.rc.q potuerūt.Itē q: licitū eſt īfamiam
ſuā repellere.ſ.e.ut uim.ī uerbo iniuriam.In ꝯtrium uī
q: ut dicit lōgobarda.ſub iuſto clipeo quis ſepe periit.
Item ius cañ phibet. So.dicendum ē ꝙ ex materia
cā eſt pmiſſū.d licentia ſuperioris alias nō ut no.inſti. d
hē.ab inteſta.§.p ꝯtrium ī uerbo p duelliones.⁊.C.d ſpe
cta.l.i.li.xi.⁊.C.d gladia.l.i.li.xi. Nono querit̄ nun
quid ī bello ſit licitus exceſſus modi dic ꝙ manifeſtus
exceſſus nō eſt licitus.ut no.Inno.extra de iure iu.c.ſi
cut. xꝰ querit̄ utrū cōtra reges īfidelium uiuētes no
biſcum ī pace ſit licitum bellū ⁊ dic.ut no.inno.extra de
uoto.ꝙ ſup.Si tamē ipſi bellum chriſtianis īferant nō ē
dubium.q: iuſtā retorſionē patiūtur iniuſti.ſ. ꝙ quiſ
q; iuris.l.fi. xiꝰ querit̄ nūquid cōtra ſingularē perſo
nam poſſit indici bellū ⁊ dico ꝙ ſic.ex iuſta ⁊ legitima
cā puta ꝯtra rebelles pṅc.ut.ſ.d relig.l.minime.⁊ con
tra trāſfugas.ad hoſtes.l.iij.§.trāſfugas ad.l.cor.d ſica.
⁊ cōtra bānitos p graui maleficio.nā hoc ipſo ꝙ pñt
impune occidi.īdicitur eis bellū ⁊ ualet ſtatutū ſub ge
nerie rōe atrocitatis delicti.⁊ cōtumacia ar.ſ.d aliea.l.i.
§.ꝙ aūt.⁊ ſi ſtatutū diceret ꝙ poſſit offendi ī re ⁊ pſo
na.querit̄ an occiſus poſſit deſcobari.⁊ dic ꝙ non quia
mortuꝰ non eſt amodo bānitus.nec mortuus pprie ſpo
liari pōt q: nil poſſidet.l.i.§.ſcenola ſi quis te.li. eē inſ.
fac.⁊ ꝙ corpori mortuo nō fiat iniuria pz q: ſi quis cor
pus mortuū gladio feriat.nō punitur tanq̄ hominē uul
nerauerit.q: hō mortuꝰ uulnerari nō pōt ut legit̄ et no.
in.l.i.C.qui accu.non poſ. xiiꝰ querit̄ nūquid pter
debitum pecuniarium nō ſolutum poſſit īdici bellum ut
ſi ciuitas debet alteri ciuitati centum millia ⁊ non uult
ſoluere nec eſt impr uel alius qui de hoc poſſit efficaci
ter ius dicere.⁊ uidetur ꝙ ſic.q: quod ciuiliter fieri nō
pōt licet facere de facto.p iure ſuo cōſequendo.l.ait pre
tor.§.ſi debitorem que in frau.cre.nec eſt peccatū ui
uel dolo peruenire ad ſuum debitum cōſequendum ut
no.Inno.de immuni.eccleſiaꝝ.q: pleriq; ⁊ ar.de le.ij.cū
pater.§.titio.dz tamen prius denunciari.Item debet pͥ
us diffidari ut no.in.c.i.d homi.li.vi. ī nouella. xiijꝰ
queritur an eſſet hoc caſu licitum indicere repreſalias.
⁊ uīr ꝙ non q: in eis nō ſaluatur dbita pportio exigēdi
cū capitur unus p oībus qui nō debet capi niſi p rata
que tangit ſibi p es ⁊ libram ut no.ꝙ cuiuſq; uni.l. i.§.
quibꝰ.ſed certe minor iuſticia dbite pportionis ſeruat̄ ī
bellis.C.d cadu.tol.l.i.ī pn.Si igitur eſt licitum bellū
ergo ⁊ repreſalie ī mo iuſtiores ſunt repſalie q: ex quo
ingreditur captus ī territorium ſtatuētium ꝯtra eorum
uoluntatem ⁊ ſtatutū delinquit.⁊ iō merito capi pōt de
bent nī pus oīa ciuilia remedia temptari q̄ repreſalie
cōcedantur.nā d natura ſui phibite ſunt.C.ne fi. p pa.

au ī.⁊ oīo cum ſy. His pmiſſis uenio ad apparatum
dr̄ hic ꝙ bella ſunt de iure gentiū.cōtra bellum eſt illici
tum.ergo nō procedit a iur̄ pmiſſorie.ut.C. unde ui.l.
meminerint.So.hec.l.itelligitur d bello licito ⁊ non d il
licito.⁊ no.ꝙ cū bellū ſit cōtrarioꝝ neceſſe ē.quod una
pars foueat iniuſticiā q: cōtrarioꝝ extremorū. ſi unum
ē equū aliud iniquum.ſ.ꝙ quiſq; iur̄.l.fi.uel dic ꝙ bel
la licita pceſſerunt a iure gentiū diſpoſitiue. ſed illicita
cōſecutorie.q: oīa bella pceſſerunt a noībus poſſeſſiuiſ
meum ⁊ tuū ſm Jac.bu. Opponitur ſo dr̄ hic ꝙ d
iure gentium ſunt reges cōtra oēs iuriſdictiōes ſunt de
iure ciuili.ſ.ti.i.l.ij.§.poſt originem ſic ⁊ oīa iudicia que
a iure deſcendūt ut no.inſti.d ob.ī pn.ſi ſic eſt ergo ⁊ re
ges ſunt d iure ciuili.nā non poſſunt reges ſine iuriſdic
tione.ut.ſ.ti.i.l.ij.So.iuriſdictiōes ſunt iuris gentiū inuē
tione.⁊ forte uno nomine oēs iuriſdictiones uocabantur
ſz de iur̄ ciuili pceſſit dr̄ia nominū.⁊ forma tam iuriſdic
tionum.ut.l.imperium.ſ.d iur̄.o.iu.q̄ officiorū ⁊ iō dicū
tur d iure ciuili iuriſdictiones.item iudicia hent formam
a iur̄ ciuili pptera ſunt d iure ciuili.nam de iur̄ gentiū
iudicia nō habēt partes formales diſtinctas nec ordinē
cōpoſitionis.quem nūc habent.ſ.ti.i.l.ij.§. dinde ex his
Opponitur tertio dicit̄ hic ꝙ dominia ſunt diſtincta
de iure gētium.cōtra īmo d iure naturali.ut inſti.d obli
ga.que ex delic.in pri.So.hic ponitur ius naturale pro
iure pprio nature hūane.i.p iure gētiū.uel p lege mo
ſayca. Cōtra hoc opponit̄ q: p.l.diuinā oīa ſunt cōia
So.expone cōmūia.i.cōicanda tempore neceſſitatis. ⁊
hoc eſt magis conſilij q̄ precepti reſpectu fori iudicialiſ
uel dic ad precedens cōtrariū ꝙ de iur̄ gentium ſunt
diſtincta dominia.i. qualitates dñioꝝ.i.directa ab uti
bus.ita dicit glo.⁊ male q: ſimplicitas iur̄ gētiū has for
mulas nō nouit.nā ſi cognouiſſet effectū cognouiſſet ⁊ cau
ſam.ſed nō cognouit cauſam puta cōtractū emphiteoticū
⁊ preſcriptionē ex qua queritur utile dñium.q: iſta ſūt
de iure ciuili.Item utile dñium non eſt ius pfectum ⁊
ius gentium iura īperfecta ⁊ ſemiplena nō nouit Op
ponitur quarto ⁊ uidetur ꝙ dñia ſint diſtincta de iure
ciuili ut.l.i.de uſuca.So.aut loquimur de dñio reſpec
tu ſubiecti aut reſpectu modi acquirendi.primo caſu eſt
de iur̄ gentiū ſicut poſſeſſio.nam eſt a poſſeſſione cōſecu
tiue.ſ.de acqui.poſ.l.i.in pṅc.⁊.l.traditionibꝰ.ſ.de pac.
tamen īgeret nobis magis q̄ poſſeſſio.ut.l.nihil.§.dñia.
ſ.de acqui.poſ.ſecūdo uero caſu reſpectu modi certum
eſt ꝙ multi ſunt modi acquirendi dñia de iur̄ ciuili.⁊ to
tidem amittēdi.q: generatio unius eſt corruptio alterꝰ
C.de rei uen.l.doce ancillā. Opponitur quinto dr̄
hic ꝙ edificia ſunt collata de iure gētiū ergo ciuitates ⁊
caſtra ſunt de iure gētiū.cōtra nā oīs cōgregatio eſt p
hibita ut.l.i.de coll.illici.So.ibi loquitur in collegijs hic
in populis ⁊ urbibꝰ uel uillis.nam illa ſunt de iure gētiū
⁊ poſſunt fieri abſq; auctoritate ſuperioris.dic de hoc
ut in.c.dilecta extra de exceſ.prela.per Inno. Et
no.ꝙ in terris chriſtianoꝝ illa dr̄ pprie ciuitas que ha
bet ēpalem ſedem ut no.lxxxviij.di.c.prouincie.ſed
antiquitus nō erant ēpi.⁊ tamē erant ciuitates quinymo
non oēs ciuitates habent locum publicum cāz ut.l.ſi du
as.§.pe.d excu.tu.Ciuitas ergo ē que cincta muris ue
terum auctoritate ciuitas nūcupata eſt ſecūdum cuiꝰ le
gem debent uiuere caſtra ī ſuo territorio cōſtituta.C.d
ēpis ⁊ de.nulli. Item no.ꝙ caſtra ⁊ fortilitia nō poſ
ſunt fieri ad emulationē ſuperioris.ut legitur ⁊ no.in.l.
quicunq; caſtrorum de fundis limi.li.xi. Sed nūquid
duo dñi poſſint eſſe in eadem ciuitate.dic ut in.l.i.C.d
metropo.li.xiꝰ. Sexto opponitur dr̄ hic ꝙ cōmertia
ſunt de iure gētiū.cōtra cum nomen cōmertij ſit generale
ergo fruſtra ſupponit d emptione ⁊ locatione.q: fruſtra
dr̄ p plura.quod pōt dici p pauciora.C.de appel.l.am

pliorem ꝯ auro ⁊ ar.le.pedicul.§.labeo .So.hic genus
stat ꝓ spe.s.pro permutatione.⁊ sic nihil ē superfluū secū
dum glo.uel dic q̄ nom̄ generis iō appositū propter ex
ceptionē quā.j.subijcit.naꝫ exceptio dꝫ esse ꝯ predica
mentis sui generis.l.nā q̄ liquide.§.cū per⁹ ꝯ pena.le.
Septimo opponitur ⁊ uī q̄ cōtractus nō sit iuris sꝫ
facti.ut.l.cūꝫ filio.§.fi.ꝯ cura.furi.So.talem moduꝫ con
trahendi inuenit lex gen̄ sꝫ executio ipsius modi.i.ipsū
ꝯhere est facti.Cōsidera ergo tria.pmo legem ꝑceden
tem contractū ordinantē.secūdo cōtrahentiuꝫ uoluntatē
cōtractum absoluentē.tertio obōneꝫ.uel acquisitionē ide
ꝑcedentē.Uel dic q̄ cōtractus pōt cōsiderari ī abstrac
to ꝓut hēt sua essentialia a lege.Item pōt considerari ī
concreto.i.ꝓut applicaꝫ ꝑ facti cām titio uel seyo.pmo
modo est ius.secūdo ē factum.uel dic q̄ aliud est dicere
q̄ cōtractus ē ꝯ iuꝫ uel ex iuꝫ introductiōe.aliud ē dice
re q̄ sit ius.nam dictio ex significat quādoqꝫ causaꝫ ma
terialem.ut.l.i.§.ex incēdio.j.ꝯ ice.ru.na.⁊ qꝫ causa ma
terialis ē causa essendi.iō dicimus q̄ tunc significat cām
īmediataꝫ Iteꝫ significat cām formaleꝫ.ut cū dico ille de
linquit ex aīo.ꝯ mino.auxiliū.§.i delictis ⁊ similiter illa
est imediata cā qꝫ ista est causa sui eē.Interdū no.cām
finalem.ut cū dico.mors secuta ē ex uulnerib⁹ .qꝫ copu
latū ad unū finem spē ⁊ numero unū est delictū ut ibi pꝫ
Interdū denotat cāꝫ efficiēteꝫ siue disponēteꝫ. ut fiat ut
hic. Et facit ad statutū quo caueꝫ q̄ cōdemnato ex
homicidio nō prosit pax.aliquid ꝑderit cōdēnato ꝯ mā
dato ad homicidiū cōmittendū.⁊ uī q̄ sic qꝫ denotat cāꝫ
īmediataꝫ nō remotā.Iteꝫ dictio de quādoqꝫ significat
causaꝫ materialeꝫ.ut ille castell⁹ est ꝯ ferro ⁊ ille fund⁹ ē
de bonis titij.i.ꝯ isto toto integrali.uel qꝫ quod bona uo
camus.Ista ē quedam ps integralis uel subiectiua. non
curo.qꝛꝫ significat originē.ut ego Bal.ꝯ perusio sum.de
excu.tu.sed ⁊ reprobari.ī glo.in uerbo cōmanēns.qꝛꝫ si
gnificat ordinē.ut cū dicimus ꝯ seruo fit liber.i.post ser
uitutem erit libertas.ut.ꝯ.l.pr.Iteꝫ cū dicimus ꝯ mane
fit meridies.i.post mane ⁊ facit similiter ad statutū quō
dicit q̄ oībus prosit pax ꝑterq̄ ꝯdemnatis ꝯ homicidio
q̄ si aliquis ē condēnatus ꝯ mandato ꝓsit ei.qꝫ dictio ꝯ
significat cām propinquam ⁊ īmediatā.ut.l.i.§.nūc uidea
mus ꝯ cōiungē.cum eman.li.⁊ si dicaꝫ eadem rō est in
mandante.Rūdeo illud statutū est totū sine rōe.qꝫ non
hꝫ uiuaꝫ rōnem ⁊ iō debemus sequi dictaꝫ ūba.j.ꝯ le
gi.nō omniū sol.ma.l.si uero.§.ꝯ uiro ⁊.l.ꝓspexit qui ⁊
a quibus.⁊.j.ad legē pōp.ꝯ pari.l.ij.Sic uolo sic iubeo
ē ꝓ rōe uolūtas.j.de postu.l.i.§.pueritiam. Octauo
op.dꝫ hic q̄ obōes sunt ꝯ iure gen̄ paucis exceptis.ꝯ.
oīs obō aut est naturalis aut est ciuilis.ut in.l.iuꝫ gen̄.
§.pac.ne peteret.j.de pact.⁊ in.l.ul.uerum debitorem
j.de cōdi.inde.sꝫ oīs obō naturalis ēst de iuꝫ gen̄.⁊ re
gula illa nunq̄ fallit.ut.j.de reg.iuꝫ.l.cum ampli⁹.§.his
natura.⁊ oīs ciuiꝫ.est de iure ciuili.⁊ illa regula nunq̄
fallit.ergo male dicit.So.non oīs naturalis est de iure
gen̄.qꝫ non illa que oriꝫ ex stipulatione uel contractu
emphiteotico uel feudatali.ut hic.aliquis dicit natura
lis obō oritur ex cōsensu.sed cōsensus est de iuꝫ gen̄.
ut.j.de pac.l.i.ergo oīs naturalis est de iure gen̄.So.
aut cōsidero cōsensum ⁊ noīa generis.⁊ tunc est de
iuꝫ gen̄.aut sub noīe specifico.ut cōsensus stipulantium
uel infeudantium .tunc est de iure ciuili.Modo ita est
q̄ unumqꝫqꝫ magis est denominādū a suo esse specifico
quam a generali ⁊ indiffinita materia.ut.j.de pac.l.iuꝫ
gen̄.in prin.⁊ ideo istam specificam obōeꝫ licet sit natu
ralis.de iure ciuili esse dicemus.⁊ qꝫ ius gētium non co
gnouit cām non cognouit effectum.l.i.ꝯ.c.Alij dicunt q̄
ex cōtractibus ñ oriꝫ nisi una obō ⁊ illa noīa naturalis
⁊ ciuilis sunt noīa non distinguentia sbāꝫ sꝫ offm̄ sicut
aīa hōis est una ⁊ hꝫ multa officia.⁊ multa misteria. nā
aīa uidet audit ⁊ intelligit .disputat ⁊ recordatur.⁊ tam̄
non sunt plures anime in uno homine.sꝫ una anima tot
habens officia.⁊ unus est pīceps.licet iurīdcōes habe
at infinitas. ⁊ in eodem prato bos querit herbam.cāis
leporem ⁊ ciconia lacertam.Sꝫ cōtraria opy.uerior est
q̄ sunt due obōes.tamen qꝫ copulantur ad unum fineꝫ
diffiniuntur ī singulari numero.i.sub noīe unius.ut isti.
de ob.ī prin.⁊ est expressum q̄ sint due.j.de cōdi.inde
bi.l.si fideiussor.hoc appꝫ.qꝫ operatio dat nobis intelli
gere formam.sed diuerse sunt operationes.ergo ⁊ substan
tie.⁊ uideo q̄ perit naturalis.⁊ remāet ciuilis.ergo sunt
diuerse.nam ea que sunt diuersa ī corruptiōe sunt diuer
sa in generatione ⁊ substātia.sicut natura manifestuꝫ est.
ciuilis ergo oblō nō est robur additum naturali.qꝫ tunc
si cessaret subiectuꝫ cessaret additū.nam nō potest stare
per se id qō in altero fundatur.j.de usufru.l.ij.Est ergo
ciuilis obō ciuile ꝑceptum.seu obō redacta in preceptis
iuris ciuilis auctoritate.naturalis obō est in puris natu
ralibus cōsistēs dispositio. Et no.q̄ huic naturali ad
iungiꝫ iuris ciuilis auctoritas tribus modis.s.cōpulsiue.
⁊ tunc ptinet ad duplicem uigorem iudicij.s.agere.⁊ ex
cipere.Item ꝑmissiue ⁊ tūc pertinet ad unum uigorem
iudicij.qꝫ permittitur excipe.Itē suasiue ut in obliga.an
tidote.⁊ tūc non datur actō nec paritur exceptio. Consi
dera tn̄ ꝯ obligatione antidote qꝫ aut ē redacta ī ꝑcep
tis spēalibus.⁊ tunc nō datur repetitio soluti ꝯ condicti.
indebi.l.si nō sortem.§.libertus. aut stat in suis finibus.
tunc aut ē solutū animo remunerandi ⁊ cessat repetitio.
de fideiuꝫ.l.si testō.§.i.aut respectu alterius cāe.⁊ nō ces
sat repetitio.ut hic in glo.secundum ia.but. Nunc ue
nio ad qōnes ⁊ pmo quero an ex snīa transferaꝫ dñiuꝫ
⁊ uī q̄ sic.ut hic ī glo.⁊.l.sunt ⁊ alie ꝯ publicia.de acq.
pos.pōp.§.si iussu cōnuncta.l.dauibus ꝯ ꝯhen.emp. ⁊ ꝯ
statu liber.l. statu liber a ceteris.§.quintus.⁊.l.sed ⁊ si
possessori ꝯ iure iurā. In cōtrariū uī de reg.iuꝫ.l.ad
qō nostrū.ꝯ excep.rei iudi.l.exceptio.So.triplex ē snīa
quedam dnīj adiudicatiua.⁊ tūc transfertur dñium si in
patiente.i.uicto.erat dominiū.alias transferꝫ prescriben
di conditio qꝫ snīa habetur ꝓ titulo ⁊ hic ī rebus mun
danis secus ī spiritualib⁹.que nō possunt ī titulum pre
scribi.ut ī.c.i.de reg.iuꝫ li.vj.⁊ institu ꝯ essō.iudi. §.fi.
⁊.l.ediū ꝯ pecul.quedā est snīa declaratiua.tunc aut ex
ea possessio tradiꝫ ⁊ acquiritur dñium ēt iniusto uictori
uictus eniꝫ nihil pōt amodo dicere.cui clausum ē os.ar.
l.qui habebat.ꝯ ma.te.aut ex ea possessio retineꝫ ⁊ tūc
aut ē talis snīa que facit ius ⁊ idem ut.d.§.quintus.aut
nō facit ius.⁊ tūc non transfertur dominiū.ut.d.l .excep
tio.C.ꝯ transac.l.si ꝓ fundo.⁊ qō no.in.l .siue apud.ca
ti. Sed qūo cognoscam an snīa faciat ius.respondeo
si continet ius quo ad omnes .tunc facit ius .alias non
ut.l.igenuū ꝯ sta.ho.nec mireris.nā īterdū ꝯex⁹ rōe du
bij staꝫ⁹ueritatis facit i⁹q⁹ ad oēs ut.j.ꝯ trāsac.l.ꝓuīsia.
⁊ lꝫ auctoritas iudi.uel cōtrahentium nō possit ordinaꝫ
alios.tamen legis auctoritas hoc facit.⁊ ideo dictat ius
s.generale.quedam sententia est simpliciter absolutoria.
⁊ illa non parit dominium possessori.C.de rei uen̄.l.fi.
⁊ facit ad predicta de dam.infec.l.si finita.§.si de ue.ti
galibus.de adul.si postulauerit.§.iubet.pro so.cum duo
bus.§.idem respondit. Et no.q̄ per sententiam trans
latiuam legis ⁊ cōsuetudinis.dominium absqꝫ possessio
ne transfertur.in auꝫ.de incest. nup.in prin.de plublic.l.
commissa.⁊ ar.extra de cōsue.c.ex parte.Item retenta
possessio idem opaꝫ quod traditio.j.de rei uen.l.quedā
mulier.nec est si causa superueniens sit ordinata ad trans
lationem dñij.secus si ad merā exceptionem. Et no.
q̄ oīs actus ordinatur fm̄ exigentiam suam.⁊ ideo de
claratio ordinatur ad perpetuum effectuꝫ declaratiuum
⁊ absolutio ad ꝑpetuā exceptioneꝫ.⁊ hec sunt notanda.

So.querit̃ nunquid ſententia lata ſup libello inepto
ſit de iure nulla.⁊ glo.inſti.de obli.i prin.dicit ꝙ ubi eſt
inepta actio ſententia ipſo iur̃ non ua.ac ſi eſſet lata a iu
dice incōpetenti.facit extra ꝺ emp.⁊ uē.c.cum dilecti.ñ
dicendum ē ꝙ etiam actus null⁹ eſt de iur̃ ciuili. q2 deſ
cendit a iur̃cōē ⁊ eam ꝑpetuat.ut i.c.l.pen. Tertio
queritur an ex ſñia oriatur obligatio naturalis. ⁊ dic ꝙ
aut ſententia fundat̃ ſup bono ⁊ equo ⁊ tunc oritur oblō
naturalis.q2 i ea repreſentatur ius gētiū.qō eſt ſemper
bonū ⁊ equum.aut fundatur ſuper opinione ſeu pſum
ptione boni ⁊ equi.tñ ueritas eſt i cōtrariū.tūc non ori
tur obligatio naturalis.aut ē dubiū ⁊ in dubio pſumitur
ſñia uera.j.ꝺ proba.l.ab ea parte.j.ꝺ cuic.l.herennius.§.
gaia.niſi mediū ſup quo fundat̃ ſit medium fingēs uel
ut cirographū.q2 tūc tñ preſumitur ꝑ ſñia ꝗtum ex ra
dice.⁊ tñ cā ipſius ſñie infertur ⁊ non plus. Quarto
quero an ex ſñia iudicis obligetur i foro ꝯſcientie ⁊ dic
ꝙ non.niſi ꝗtum lex diuina diſponit. Item nec a foro
pñiali liberatur qs ꝑ ſñiam fori iudicialis.facit quō no.
xi.q.ij.c.fraternitas. Quĩto querit̃ an ex ſñia confiſ
catiōis bonorū oriatur aliqua oblō ⁊ dico ꝙ nō ut.j.de
capi.di.l.tutellas.§.ſi libertate. Sexto querit̃ an ex
ſñia mortis oriatur aliq̃ oblō ⁊ dico ꝙ non.q2 ſubiectuꝫ
in quo cadere deberet obligatio reddit inhabile ⁊ ñ ca
pax.q2 oblō ſemper expectat poſt ſe ſñiam ſꝫ illa condē
natio nō expectat aliud niſi facti celeritatē.ut.C. ꝺ pēis
.l.cum reis.Et no.ꝙ ſñia dꝫ eſſe in patiēte diſpoſito ut
.j.ꝺ accu.l.hos accuſare.§.oīb⁹. Septimo queritur
an ex delicto oriatur oblō de iur̃ gentium.ſ.oblō natura
lis.glo.dicit ꝙ nō.inſti.e.§.ius gentium.q2 delinquēs nō
conſentit.In cōtrariū q2 ſeruus obligatur ex delicto. nō
ciuiliter ergo naturalr̃.j.de inſa.l.ſeruus.Itē q2 qui de
linquit cōſentit pene.j.de poſtu.l.i.§.beſtias ⁊ in auſ.ꝺ
nō alie.§.q2 uero leonis.Sed aut cōmittit delictū iur̃ gēi
ꝓhibitum aut de iur̃ ciuili inuētum. ꝑmo caſu aut loqui
mur ꝗtum ad penam que ei reſpondeat delicto de ge
nerali rōe.ut de pēa ſatiſfactiōis.⁊ obligatur delinquēs
naturalr̃.aut de alia pena ⁊ tūc obligatur tñ ciuiliter.Sc̃o
caſu nō oritur naturalis oblō ſꝫ ciuilis tñ. pſertim ſi de
linquit ꝑ ignorātiam.q2 qui errat non conſentit ⁊ q2 nō
pōt dici ius naturale quod ꝑ accidens populus ſibi ad
inuenit.ut ſi quis portauerit perlas punitur in.x.iſta ei
pena iure gēi non debetur. Octauo querit̃ an actio
nes ſint ꝺ iure gēi.⁊ dic aut egrediūtur de potētia ma
terie iur̃ gēi.ut ex ꝯtībus iur̃ gentiū ⁊ ſunt de iur̃ gē
tium cāliter nō formal'r nec interpretatiue q2 modus
ꝓponendi eas eſt de iur̃ ciuili.de ac̃.⁊ ob.l. naturales
.j.ti.i.l.ij.aut habent materiam ⁊ formam a iur̃ ciuili ut
tutelle ⁊ ſtipulationes ⁊ tunc ſunt preciſe de iur̃ ciuili
q2 cum omne cātum ſit poſterius ſuo efficiente. neceſſe
eſt ut ſi cauſa habet formam a iure ciuili uel materiam
⁊ formam in totum. cauſatum dicatur eſſe de iure ci
uili.ut.ſ̄.e.manumiſſiones. ⁊ no.infra.e.l.ius ciuile.

Nono queritur nunquid bānitus in ere.⁊ in pſona
poſſit aliquid in illo territorio acquirere.⁊ uir̃ ꝙ nō nā
ſi ſententia eſt de iur̃ gēi ⁊ eſt priuatiua nihil acquire
re pōt.nec in territorio nec extra.q2 i⁹ gēi.extendit ubi
qꝫ ſuū effectum.In cōtrarium uir̃.j.de le.iij.l.ſi depor
tati ſuo.j.man.l.ſi tibi mandauero.§.is cui⁹ bona.⁊ hoc
eſt uerius.q2 ille bānitus retinꝫ libertatem ex iur̃ gēi.
ut plene.dixi.C.de hr̃.inſti.l.i.non ob.qō dr̃ ⁊ no.j.de
poſtu.l.ex ea.q2 ibi loquitur in coherentijs ſtatus ut in
fama hic in coherentijs cōſenſus. x⁹ queritur ſi prin
ceps imponit ſubditis collectam.utrꝫ ex hoc inducatur
obligatio naturalis.⁊ dic ꝙ ſi cōcernit rei publice utili
tatem ⁊ neceſſitatem ꝙ tunc ſic ut.ſ̄.e.l.ueluti.ſꝫ ſi ſol⁹
principis effrenatam uoluntatem.tūc non orit̃ obligatio
naturalis. Et no.ꝙ ruſtici olim non ſoluebant impe
ratori niſi modicum eē.i.xxvj.deñ.ꝑ quolibꝫ capite.uel
fumante cū tunc nō plus indigebat imperiū.ut.j.ꝺ uer.
ſig.ager.§.i.in gl.ſꝫ hodie proh dolor. ꝑelleꝫ populorū
excoriant.⁊ uix ꝑcarum dimittunt ſpꝫ.bal.

i **Ius ciuile** Qui addit uel detrahit
noua rem facere uidet̃
h.d.⁊ hoc uerꝫ quando ꝑ hoc augetur uel mi
nuitur effectus. Et no. ꝙ actus denoīatur
a mutante.non a mutato.⁊ ſic no.ꝙ mutans libellum dr̃
nouum libellū ꝓponere.⁊ iō cōdemnatur in expenſis.q2
uarians ē in culpa.ut.l.edita.C.ꝺ eden.eſt eñ uariatio
themeritas quedā.C.ꝺ mō mul.l.cos.⁊ rōe themerita
tis uenīūt expenſe.j.ꝺ iudi.eum quē temere ⁊ hoc uerꝫ
quādo mutatur in materia uel i forma ꝑncipali ſecus ſi
in aliqua qualitate que nō ſit cā actiōis dande uel dene
gande.l3 ſit cā executiōis temꝑande.ut.j.ꝺ noxa. l.i de
lictis.§.ſi detracta.ſi uo quis nō mutat libellū. ſed ꝺcla
rat ille nō cōdemnatur i expenſis.q2 eſt idē libellus .ut
.j.ꝺ rei uen.l.idē pōp.§.fi.⁊ iō pōt declarari libellus uſ
qꝫ ad ſñiam.dūmodo ꝓbationes ſint certe nā ſi ꝓbatio
non ē certa imputet ſibi qui ꝓbare debuit. ut extra de
ꝓba.c.in pſentia. Itē no.ꝙ libellus ineptus ut q2 in
criminali non ē appoſitus mēſis nō pōt mutari.ſꝫ dꝫ de
nouo agi ſi tpa largiūtur q2 libell⁹ ineptus non interrū
pit preſcriptionē.nec cōteſtatio facta ſuper eo.j.ꝺ adul.
accuſaturus. Item no.ar.huius.l. ꝙ mutans clauſam
de uno loco ad alium locum dr̃ facere nouam clauſam.
ar.j.ꝺ ſeruit.ſi cui. Itē no.ar.ꝙ ſi ꝑnceps committit
cām ordinario in forma iuris cōis.iſta non eſt noua com
miſſio.ſꝫ ſi cōmittit extra formam iur̃ cōis dr̃ noua cō
miſſio.extra de reſcrip.cum aliquibus li⁹ vj⁹. Item
no.ar.ꝙ ſtatutum diſponens idem oīo ꝙ ius cōe non ſit
ſtatutum.ſed ſi addit uel minuit ſit ſtatutū. ut hic idem
no.in.c.i.de cōſtitu.li⁹ vj⁹.⁊ uerꝫ eſt ponderato effectu
ut.j.e.l.nam ⁊ ipſum. Itē no.ar.ꝙ qui confirmat dat
quod uerꝫ eſt ſi cōfirmatio ſit ꝺ ſubſtantia.⁊ actus poſſit
cadere in cōfirmante ſub ſuo noīe.ſꝫ ſi confirmatio non
addit aliquid roboris actus non denominatur ab ipſa.j.
cōmo.l.i.cum ſi. Item no.ar.ꝙ ubi eſt additū uete
ri ſtatuto ñ poſſumus ſequi ſtatutū antiquum.ſꝫ nouum
ut.l.fi.de aque duc.li.xj. Item no.ar. ꝙ ſtatuta reno
uata ꝑ modum cōfirmationis retro ligant.j.ꝺ li.lega. l.
aurelius.§.ſi teſtamēto.ſi autē ꝑ modum correctionis li
gant.ut nūc a tpe ſcie.ſi aūt ꝑ moduꝫ additionis ēt uidē
tur noua ſtatuta.ut in aūt.ut fac.no.cōſti.§.fi.ꝑ iaco.de
bel.ubi oīo uideas.Itē no.ꝙ derogatio ſtatuti non tra
hitur retro.niſi fingat ꝙ ſtatutū antiquū nō fuerit factū
ut no.in.c.fi.ꝺ elec.li.vi.i nouella. Nūc reuertamur
ad glo.⁊ quero quō exponatur addere ⁊ detrahere.ñ
dico exponitur i materia uel i forma. ⁊ q2 ſepe legiſte
utūtur iſtis nominibus.Sciēdum eſt ꝙ materia mater
dr̃ quaſi mater rei.Et iō omne qō gignit ſeu generat. il
lud pōt dici materia.unde ꝯtus eſt materia obligatiōis
⁊ oblō eſt materia actiōis.i.cauſa materialis.j. ꝺ pac.l.
iuris gentium.§.i.j.de ꝓcur.l.licet.§.ea oblō de le.iij.l.
queſitum.§.illud.Forma uero dr̃.i. formoſa.i. pulchra.
bene ordinata compoſitio alicuius diſpoſitionis uel diſ
poſiti.l.an inutilis.j.de accepti.⁊ hec in rebus notant
ꝓpriam rei eſſentiam in uocibus notant ꝓprium ſigni
ficatum uel improprium.l.approbatum.j.ti.ij.l.benign⁹
⁊.l.i ambigua.In uocabulis ergo materia eſt ipſa uox
forma aūt eſt ipſum ſignificatum.uel uirtus.j.ti.ij.l.ſcire
leges.Quero igit̃ exempla ⁊ glo.dicit detrahit̃ iur̃ na
turali in uſucapione.⁊ male dicit q2 hoc exemplum reſ
picit qualiter detrahitur.i. derogatur iuri gentium. ut
ſ̄.l.i.px.alij dicunt detrahit̃ in ſucceſſione filij que eſt de
iure naturali tamē huic iura derogant in filio ſpurio ſed
certe ſucceſſio cum ſit dñij acquiſitio ñ pōt eſſe de iure

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

naturali ſed gentium.⁊ ideo tu dic ĩ alimentis que ſunt
de iure naturali.tamē ſpurius nõ eſt alendus.C.ꝺ natu
ra.liber.auē.ſꝫ hoc verū ĩ iure fori noſtri.ſecus de iurꝭ po
li.⁊ de iurꝭ canonico extra ꝺ eo qui duxit ĩ matri. ꝙ po
lu per adul.c.cū haberet. Et illa faciunt ad.q.an occi
dens filium ſpuriū teneatur pena paricidij.nam cum te
neatur ipſum alimētare ſi nõ ſiat propie ē necare .ut.l.
necare.ꝭ.ꝺ li.agno.ergo nõ tenetur ea lege q̄ derogatū
eſt iuri nature.⁊ ad hoc.ꝭ.ꝺ ritu nup.l.lege.iul.ꝟ.nec di
ſtinguitur.⁊.C.ꝺ adul.l.uerba.ſꝫ ꝯtrarium eſt verū q̄ natu
ra cõis ē.ꝭ.de accuſa.l.hos accuſare.§.omnibus ⁊.l.quiſ
quis ad legem iul.maie.ꝑ cy.ſed tamē fuit cõſultū ꝺ ſcō
ꝙ ſi nomē prīs uel frīs uꝭ filij ꝓferatur a ſtatuto.ꝙ itelli
gatur ſolum ꝺ legitimo ut.l.filiū diffinimus. ꝭ.ꝺ his qui
ſunt ſui uel alie.iurꝭ.q̄ ſtatuta ſunt ſtrictius interpretanda.
ſꝫ cy.dicit ꝙ fuit male cõſultum in.d.§. nec diſtinguitur
in addit.cy.⁊ puto ꝙ aut ſtatutū cõtinet odium irrõna
bile puta ꝙ magnates ⁊ coꝝ filij puniātur ĩ quadruplū.
⁊ tūc fuit bene cõſultum.aut cõtinet odiū rõnabile ⁊ na
turam imitans ⁊ tunc ſit uera opy.cy. Item glo. po
nit exemplū ꝺ additione ⁊ ponit exemplū de matrimo
nio.ſꝫ certe matrimoniū ſub ſuo noīe non cadit ĩ brutis
⁊ iõ non eſt exemplū ꝺ iure naturali ꝓmeuo.ſed rñdeo
ꝙ imo eſt bonum exemplū.nā cõiunctio eſt ꝺ iure natu
rali.adde ei conſenſum cõiugalem ⁊ diſgreditur ad ius
geñ.adde iſtis formā.i.uerba.⁊ ſic tranſimus ad ius ciuile
Item exemplū q̄ño additur iuri geñ eſt q̄ ſufficiūt duo
teſtes.ſꝫ ius ciuile addit ad numeꝝ teſtium.ꝭ.l.p̄ex.ĩ fi.
⁊.C.ꝺ teſtamētis.l.hac cõſultiſſima.⁊ no.ꝙ ꝺ facto con
ſului ſup teſtamēto cuiuſdā mercatoris facto in barbaria
coram duobus teſtibus ⁊ dixi ꝙ ualebat.q̄ cū nõ appa
reat que forma ibi requiratur ꝓſumo ꝙ ibi ſeruetur iuſ
geñ tanꝙ generale ⁊ equiſſimū.ar.ꝭ.c.l.omnes populi ĩ
fi. Quero nūquid ſit aliq̄s caſus ĩ quo ius ciuile īue
nerit materiā ⁊ formā.rñdeo ſic ĩ tutella ſm gl.Et dicit
inno.ꝙ ſi papa uel ĩperator.uel lex uel cõſuetudo non
ꝑmitteret alijs ꝙ nemo poſſet dare tutorē.niſi ipſe prin
ceps ꝺ fide inſtru.cū.p.tabellio ꝑ inno. Item inuenit ēt
tabellionatū.nā de iure geñ uox mortua.maxime inius
nõ ꝓbat de fide inſtru.cū.p.tabellio per Inno. Iteꝫ
inuenit materiaꝫ ⁊ formā ſubſtitutiõis pupillaris ⁊ exē
plaris que nõ ſunt de iure gentiū ſꝫ de iure ciuili.l.mori
bus in ꝓn.ꝭ.de uul.⁊ pupil.Item inuenit materiā ⁊ for
mam in cõtractu emphiteotico ⁊ feudali ⁊ ĩ ſeruitutibꝰ
oibus.Itē in quibuſdā delictis.ꝭ.de extraor.cri.l.ſacula
rij.Item ſtatuta terraꝝ inueniūt materiaꝫ ⁊ formā q̄ꝫ
ut ſtatutum de monualdo florentie.⁊ ſtatutuꝫ de ſupra
tutoribꝰ in ciuitate cluſij.⁊ ſtatutū de cõuiuijs non faciē
dis.⁊ de non eūdo de nocte ⁊ ſimilia.in quibus nõ tenē
tur nouitij aduene q̄ nõ ſunt de genere delictorū. ut in
.c.ut aīaꝝ.§.ſtatuto de cõſtitutio.li.vj.

Hoc igitur. De legibus ⁊ cõſuetudinibꝰ
grecorū facte ſunt leges ro
manorū.h.d. No.ꝭ.l .ſequentꝭ ius ciuile nõ deſcribi
hic a cauſa efficiēti.Item quomõ ſe hꝫ pretor ad ius ci
uile.nam interdū ut ſtatus.interdū ut ſocius.interdū ut
pedagogus.ut maior corrigit.ut ſocius adiuuat.ut peda
gogus recitat ⁊ facit inſti.ꝺ act.§.de cõſtituta cuꝫ ſi.

Omnes populi. Omnes populi
poſſunt facerꝭ ſi
bi ſtatuta ⁊ ubi ceſſat ſtatutū hꝫ locum ius ci
uile.h.d.de regimine naturali gentiū. ⁊ ciuili
dictū eſt uerū q̄ ciuitates habent ꝓpria ſtatuta ⁊ leges
quibꝰ ſe regūt.ideo ꝺ his hic ponit.Populi ergo aut ui
uunt cõibus legibus.aut ꝓprijs ſtatutis ut hic. uel pro
prijs cõſuetudinibus.ꝭ.ti.ij.l. de quibus. Quero an
oēs populi per oīa uiuant iure cõi.rñdeo ꝙ non oēs.
nam partim populi utūtur iure cõi.partim ꝓprijs ſtatu
tis.ius cõe appellat hoc ius ciuile ubi uiget eius aucto
ritas.ſꝫ ubi non uiget tūc uocatur iꝰ cõe.i.ius cõmuniſſi
mum.iꝰ geñ.ius propriū appellat ꝓprijſſimū.i.propri
um ſtatutū ꝙ ſibi quilibet populus cõſtituit. No.er
go ꝙ populi prīt ſibi facere ſtatuta .cõcor.ꝭ.de ꝓul.cre.
antiocenſiū.ꝭ.ꝺ decre.ab or.faci.l.fi.ꝭ.ꝙ ui aut clam.l.ꝓ
hibere.§.plane.C.de noxa.ſi ſerui noſtri.⁊ in.c.i.de con
ſti.li.vj.nam ſicut populꝰ poteſt hrē ꝓpriam cõſuetudi
nem.ꝭ.de edifi.ꝓua.l.an in totū.⁊.ꝭ.de legi.l. ꝺ quibus
.l.uēditor.§.ſi cõſtat.ꝭ.cõia predi.a qua nõ eſt receden
dum.q̄ hꝫ uim nature.ut.ꝭ.de aqua plu.ar.l.i.§. deniqꝫ
⁊.l.in ſumma.unde tenor ⁊ ordo cõſuetudinis ⁊ ſtatuti
non dꝫ preteriri ut.d.§.ſi cõſtat.⁊.C.ꝺ iure fi.l.certa
forma li.x.⁊.ꝭ.ad munici.l.cõſtitutionibus nam ordo rei
dꝛ forma rei.que non dꝫ ꝑuaricari ēt in actu fauorabili
ut.ꝭ.de ꝟbo.ob.qui rome.§.flauius hermes. Modo
reſtat uidere nūquid in tali ſtatuto requiratur auctoritas
ſuperioris.⁊ uꝛ ꝙ non q̄ populi ſunt ꝺ iurꝭ gentiū ergo
regimē populi eſt ꝺ iurꝭ geñ.ut.ſ.c.l.ex hoc iure.ſed re
gimē non põt eſſe ſine legibus ⁊ ſtatutis. ergo eo ipſo
ꝙ populus hꝫ eſſe habet ꝑ conſequēs regimen ĩ ſuo eē.
ſicut omne aīal regitur a ſuo ſpiritu ꝓprio ⁊ aīa.⁊ ſi be
ne ſe regit non põt ſupior ſe impedire.q̄ ꝓpter bene ui
uentes nõ ſunt facte leges ꝓhibitorie .ſed ꝓpter erran
tes.nam ſi naturaliter ea que legis ſunt faciunt.ipſi ſibi
ſunt lex.⁊ ſanis nõ opus eſt extranea medicina . ſi ergo
ſtatuta ſunt bona ſcðm exigentiam ⁊ cõſeruationem pu
blicam illius loci.nõ indigent alio directore q̄ cõfirma
ta ſunt ex ꝓpria naturali iuſticia.ꝑterea q̄ñ uniūqꝺqꝫ
hꝫ de forma eſſentiali tūc habet ꝺ uirtute actiua.ſꝫ popu
lus hꝫ formam ex ſe ergo ⁊ exercitiū conſeruandi ſe in
eſſe ſuo.⁊ in forma ꝓpria.naꝫ hoc ē naturale ⁊ ꝑmiſſuꝫ
ꝙ uniūquodqꝫ ſtudeat cõſeruationi ſui eſſe.ſ.c.l .ut uiꝫ.
Preterea populi ꝓhibentur ſtatuere illicita ergo licita
ſunt ꝑmiſſa ꝑꝫ ꝯtrarium.C.ꝺ monopo.l.i.Preterea nõ de
bemus requirere plus ꝙ̄ lex requirat.ut.ꝭ.ꝙ quiſqꝫ iu
ris.l.ij.q̄ termini qui placent legi ꝺbent placere nobis
ſine alia ſubaudītiõe uel interpretatiõe.ꝺ hoc no.c.ti.l.
fi.q̄ cõtenti eſſe ꝺbemus ꝺ eo in quo lex figit pedes.ſꝫ
lex contenta ē conſenſu populi.ergo ⁊ nos.ꝭ.de le. l.de
quibꝰ.§.nam cū ipſe nec põt dici ꝙ ibi loquatur ſoluꝫ ꝺ
populo romano nam ibi ponitur rõ ad ꝓn.leg.⁊ in prin.
loquitur ſolū de alio populo.preterea populus põt īdu
cere ius tacitum ſine cõſenſu ⁊ conſcia ſuperioris. nā in
ducit cõſuetudinē neſciente ſuperiore.ut i.c.i.de conſti.
li.vj.ergo põt inducere ius expſſum.i.ſtatutū q̄ ius ex
preſſum ⁊ tacitū.ubi non attēditur forma uerborū ſꝫ cõ
ſenſus idem operātur q̄ conueniūt ĩ eā ⁊ radice ⁊ po
tentia ergo ĩ effectu.Sic enī arguit iurconſultus in.d.l.
de quibus.§.nam cū ipſe.ꝑterea uꝛ expreſſum de ꝓul.
cre.l.antiocenſium ꝺ decre.ab or.fa.l.fi. C. de noxa.l.ſi
ſerui.In ꝯtrarium facit.nam populus nõ põt diſponerꝭ ſu
per magiſtratū.niſi cõfirmetur a ſuperiori.ut in autꝭ. de
defen.ciui.§.ĩ crimine ergo nõ põt diſponere ſuper iurꝭ
reddendo a magiſtratu.q̄ cū magiſtratꝰ ſit ſuperior po
pulo.rõe cõfirmationis ſuperioris.ergo populus nõ põt
imponere legē magiſtratui.q̄ non põt inferior impone
re legem ſuperiori.ut no.ꝭ.ꝺ cõſti.ꝓn.l.i.Preterea ego
uideo ꝙ populus nõ põt unū minimū actum iuriſdictio
nis exercere.niſi interueniat magiſtratus .unde nõ põt
apud populū aliquis emancipari ut.ꝭ.de ſ.reipu. ma.l.
i.ſed ſtatuta condere eſt iuriſdictionis.q̄ qui ſtatuit ius
dicit imo.facit qꝺ plus eſt ꝙ̄ dicere ius uel reddere.ꝭ.
ꝙ quiſqꝫ iurꝭ.l.i.Preterea eſt ꝺ forma.l.ꝙ magiſtratus
faciat ꝓpoſitam ⁊ interrogationem in conſilio uel parla
mento populi ut.ꝭ.de le.l.i.in gl.nam cõſul ibi uices ma
giſtratus gerit.Preterea omne quod eſt neceſſariuꝫ ad
ordinem rei eſt neceſſarium ad eſſe rei.ſed populus nõ

dꝫ uocari niſi per magiſtratū.ut.l.obſeruare de decur.
li.x.preterea uī.l.expreſſa.C.de legatio.l.ſi quod extra
ordinariū li.x.Preterea clerus ſine ep̄o non pōt facere
ſtatuta q: eſſent membra capite mutillata.ergo idem in
populo.populus enim dꝫ ſubeſſe non ꝑeſſe cū magiſtra
tus ſit eius ꝑnceps ꝺ excu.tu.ſpadonem.§.ſi ciuitatis.
Preterea nullus populus uī ſani capitis.q: quanto ma
ior numerus.tanto minor intellectus.ꝺ appel.l.ſi cōſtat
.j.qui ⁊ a qui.l.ſi ꝓcuratorem.j.de polli.l.tenēs.ꝓpterea
populus romanus ī quo erat emnīū ꝓpuloꝝ ius ac po
teſtas abdicauit a ſe imperiū.ergo nō remanſit in mem
bris.q: cū capite fortunas ſuas tranſtulit.C.ꝺ lega.l.fi.
⁊ l.qui ex liberis.§.i.j. de ſcōm tabul. Preterea a quo
remouetur genus remouetur ⁊ quelibet eius ſpēs .C.
de tranſac.l.ſi cā cognita.ſꝫ a populo remouetur oīs iu
riſdictio ergo remouetur iuriſdictio ſtatuendi.unde dicit
Inno.ꝙ penes populū iuriſdictio nulla reſidet hodie.
de cōſtit.cū acceſſiſſent.Item ibi notat cōpoſtul. ꝙ nul
la uniuerſitas pōt facere cōſtitutionē abſq; magiſtratu.
⁊ hec opi.ſeuera eſt ⁊ tenaciter ſeruatur ī terris eccleſie
adeo ut ſi tota ꝓuincia marchie uel ducatus faceret ſta
tutum nō admitteretur p eccleſiam niſi eſſet approbatū
ſicut ſi caſtrum faceret ſtatutū nō admitteretur. niſi per
cōe ciuitatis approbaretur.ut.d.l.ſi quos extraordinē
⁊ ibi p bar. Sꝫ Inno.dicit.ꝙ in cōſtitutiōe non requiri
tur cōſenſus nec ſcientia ſupioris ſecus in conſuetudine
de fide īſtru.cū.p.rabello per Inno.ſꝫ nihil allegat idē
tꝫ Ja.bu.j.ꝙ quiſq; iuī.l.i.§.i.ſꝫ puto uex in his que
non tangūt aliquo mō ius uel īteresse ſupioris. unde ci
uitates hābētes ſuum fiſchum ꝑnt facere penalia ſtatu
ta.q: de iure ſuo licitum ē eis ſtatuere. ſꝫ non ī alienuꝫ
falcem mittere.C.fi.re.l.ſi cōſtiterit cum ſi.⁊ iō de iure
cōi ſic diſtinguēdum ē.aut ꝑnceps uetat ſtatutū ſuo ma
giſtratu incōſulto.⁊ tūc nō ualet ſtatutum q: ꝑnceps po
teſt ceſſare ſtatuta facta ⁊ fienda tamē hoc ſtatutuꝫ ſap
tirannidē niſi fiat ex iuſta cā.C.de fur.aūt.nauiga que ta
men iuſta cā preſumitur eſſe.cōtra oēs qui non obedi
unt uel cōſueuerūt facere mala ſtatuta ar.j.de accu.l.ſi
cui.§.i.Aut ꝑnceps non uetat.⁊ tūc refert aut ſtatutum
uenit ī derogationē iuriſdictionis ꝑncipis.puta ꝙ nō ap
pelletur ī caſibus in quibus appellatio eſt ꝑmiſſa.⁊ tūc
non ualꝫ ſtatutū factum ſup hoc directe uel īdirecte ex
tra de iure iurā.c.uenientes ⁊ no.C.ꝺ ap.l.ſi appellatio
nem p cy.ꝺ cōdi.inſti.l.que ſub cōdic.p bart. ⁊ illud eſt
uerū niſi natura facti nō recipiat appellationē q: illa eſt
tūc potius obſeruantia iuris cōis ꝙ ſit ſtatutorū.C.quo
rū ap.nō re.l.ij.aut nō ueniunt ī derogationeꝫ iuriſdictio
nis ſupioris.⁊ tūc refert aut quis ſtatuit ſup reſeruatis
ſuperiori.ut ſuper legit matione ſpuriorū.⁊ non ualet.⁊
in.c.ebgūtur reſeruata oīa que cōcernunt ſupremam pote
ſtatem.ut ī aūt.qui.mo.natura.effici.ſui.§.fi.coll. vij.⁊ ī
ti.que ſunt regalia col.x.aut quis ſtatuit ſup alijs nō re
ſeruatis.⁊ tūc ualet ſtatutū q: eſt cōceſſum fieri p hāc
.l.⁊ ſimiles ⁊ hoc uex ad ordinationē negociorū uel iudi
ciorū.Item ad cāꝝ deciſionē ciuilem nō criminalem .q:
criāla reſpiciūt ius fiſcale.⁊ ſic ſupioris.uel dic ꝙ in fa
uorem fiſci ꝑnt facere populi ſtatuta. ſꝫ nō in leſionem
fiſci.ut.d.l.ſi ſerui nrī ⁊.d.l.fi.ꝺ decre.ab or.faci.ſꝫ Inn.
dicit ꝙ popul⁹ non pōt facere ſtatuta penalia.⁊ hoc ue
rū ē ꝙ iudici non pōt imponere penā q: īponeret ſupe
riori.ſꝫ inter ſe poſſunt.ut no.C.ꝺ decre. decuri.li.x. in
rubrica.⁊ hec uera de iure cōi q: magiſtratus cōfirmaī
p ſuperiorē.ſꝫ ſi talis ē ciuitas. cui⁹ magiſtratus de con
ſuetudine.uel de iuī non cōfirmatur p ſuperiorē.tūc ap
talem ciuitatē eſt plena iuriſdictio.ut no.in aūt.de defen.
ciui.§.nulla ī fi.magne glo.⁊ iuriſdictio eſt dn̄ium ut.j.ꝺ
ſtatu ho.qui furem.⁊ ſicut dn̄s eſt moderator ⁊ arbiter
ita talis ciuitas ut no.j.ꝙ quiſ.iuī.l.i.§.i.ī glo.or. ⁊ pōt

in ſubditos oīa ſtatuere ⁊ in ſumma ꝙcūꝫ hꝫ iuriſdictio
nis tn̄ hꝫ auctoritatis cōdendi ſtatuta.q: ſtatuta cōdere
eſt iuriſdictionis ⁊ uno poſito ponī reliquum ⁊ remoto
uno remouetur reliquū.ſm Bar.Et q̄uꝫ eſt meri impij
uel mixti ſm cās quas decidit.ut.l.imperium.j.ꝺ iur.om.
iu.p bar.tamē ſicut ius dicēs non pōt tollere naturalem
obligationē ſic nec ſtatutū.unde penalia ſtatuta nō abſor
bent obligationē naturalē.j.ꝙ quiſq; iuī.l.fi.§.fi. Item
ꝯ leges derogatorias clā nō obſtante appoſita ī ſtatuto
nihil operatur.c.l.§.ſi is p Ja.bu.tamē illa rō ē indiſcre
ta.nam ſi ſtatuta ex iuriſdictione uim capiūt.ergo non te
neret ſtatutū ꝙ poteſtas teneaī exequi inſtrumēta .q:
populus ī magiſtratū non hꝫ iuriſdcōem.Itē ſi illa ſunt
cōnexa.ergo quilibet magiſtratus poſſet facere ſtatuta.
qꝺ eſt falſuꝫ.C.de ſen.⁊ interlo.l.nulli.⁊ ſi ꝑnceps exꝑſ
ſe non ꝑmitteret ſtatutum nō ualeret.C. de fide inſtru.
c.cum p.rabellio.p In. Et no.ꝙ ſupior pōt mandare
inferioribus ꝙ exhibeāt ſua ſtatuta.ut ſi quid ē ibi corri
gēdum corrigatur ꝺ extraor.cri.l.ſub ꝑtextu ⁊ ibi p bar.
cum nō liceat hoc.niſi certis maiorib⁹ magr̄atib⁹ expꝛſſis
in iuī ⁊ illis qui hn̄t cū eis parē iuriſdcōeꝫ.⁊ ideo ſignā
ter illa poteſtas cōceditur aliquib⁹ ne uſurpetur ab oīb⁹
C.de offō pfec.pro.l.norma.niſi accedat populus cum
magr̄atu.ut uo.in.l.i.j.ꝙ quiſq; iuī ⁊ hoc de ſtatutis p
petuis que ſunt leges municipales q: ꝓprie loquendo
de eius natura eſt ſemper uigere.C.de here.ariani.
Edicta uero que durāt durante magr̄atu ꝓprie nō diīī
ſtatuta municipalia.q: ū ſunt ꝓpoſita ꝑpetue iuriſdictōis
cā.Sꝫ ꝓut res incidit de iuī.o.iud.l.ſi quis id quod ⁊.l.
fi.j.de penis.Et ex his noſcerīī actio in factum tanꝙ
ex edicto ꝑtoris.ſed orīī actio ex illo edicto ſi quis ius
di.non obtem.iſta diīī hāna potī⁹ ꝙ ſtatuta q: hn̄t uim
ſn̄ie interlocutorie ⁊ ū uim legis nec ſn̄ie diffinitiue.C.
com.epi.l.p grauia.⁊ no.C.qūo ⁊ qn̄ iud.aūt.q ſemel
⁊ ſucceſſor qui iurat ſeruare ſtatuta.non uī iuraſſe ſer
uare illa que finita ſunt. ⁊ non ſunt redigenda in libro
ſtatutoꝝ.ut dicta.l.fi.de penis.Item ſi imponīī pena cē
tum uenien̄ti cōtra ſtatuta loci.iſta pena non hīī locū hic
q: non pōt dici ſtatutū niſi ex cōmiſſione populi magr̄a
tus fecerit.ut dicta.l.i.ꝙ quiſq; iuī.in glo.⁊ ꝙ nō ſit ſta
tutum lex pꝫ.q: a.l.non appellaīī.l.fi.de appel.reci.ſed
ab iſtis magr̄atibus appellaī q: non ꝑnt tollere i⁹ ſupe
rioris ergo iꝓoꝝ ordinatio ꝓprie non pōt dici lex.⁊ ita
tꝫ cy.in dicta.l.i.Alij multa dn̄t de quibus non curo.di
co ergo ꝙ ſtatuta cōdere.eſt potius de q̄dam iuī ꝑmiſ
ſione.ꝙ ſit annexū iuriſdcōi.Item dico ꝙ magr̄atus te
netur ſequi ſtatutum ſicut pactum ar.j.de le.ſed ca.⁊ ſi
non ſeruat facit litem ſuaꝫ.nec ligatur auctoritate ſtatu
entium.ſed auctoritate iuris cōis approbātis ſtatutum.
C.de ueteri iuī enu.l.i.§.⁊ q: oīa nr̄a facimus ⁊c̄.hoc
modo inter laycos ep̄s obligatur ad obſeruandū ſtatuta
laycoꝝ ſi ſint rōnabilia.i.bona ⁊ equa.alias ū ita intelligi
tur quod no.j.de poſtul.ex ca.⁊ i.c.i.extra ꝺ op.no.nū
ci.in nouella. Sꝫ hic dubitatur an ep̄i poſſint facere
ſtatuta iuri cōi cōtraria.⁊ uī ꝙ ſic nā ſtatutū populi ꝑt
derogare legi ſicut cōſuetudo.ut.j.ꝺ le.l.ꝺ quibus.§.fi.
ergo multo magis hoc pōt ep̄s.q: ep̄i ſucceſſerunt loco
apoſtoloꝝ.Item decretalis dicit ꝙ ep̄s pōt facere ſtatu
tū extra de loca.c.uſa.unde intelligaꝫ indiſtincte. ff.ſi in
ge.eſſe dica.l.hec rō.ꝺ nulli.re.l.in fraudem.§.fi.Et ſm
hoc ualꝫ ſtatutum ep̄i ꝙ teſtes ſingulares ꝓbent ꝯtrum
uſurarium ⁊ ꝙ in cauſa mutui ꝓcedaī inter clericos abſ
q; iudiciali ordine ⁊ ſimiliter ſi uolūt minuere uel altera
re penam delicti poterūt.nā penas ꝑnt exaggerare ut ī
.c.ut aīaꝝ.§.ſtatuto de cōſti.li.vj. In cōtrariū q: ep̄i
⁊ omnes magiſtratus tenentur obſeruare conſtitutiones ꝑn
cipum.in aūt.ius iuī quod ꝑſta.ab his in pri.ergo ū ꝑnt
cōtrarium ſtatuere q: inferior non pōt tollere ſtatutum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſuperioris.ut.C.de teſta.l.fi.niſi quatenus ſupior pmittit
ut ibi pz. Preterea ut̃ expſſum in.d.l.forma ibi dũ dicit
minime legibus uel cõſtitutionibus ↄtrium ꝛc̃.ꝛ iõ uidetur
dicendũ ꝙ aut ſtatutũ epi fit ſup caſu õmiſſo a iure cõi.
aut ſup caſu determinato p ius cõe.pmo caſu ualz ſi ſit
bonum ſtatutũ ꝛ honeſtũ.nam tale ſtatutũ habet iuſticiã
matrẽ.ut.l.iuſticia.§.i.ī.e.ꝛ.l.pe.in pn.ſecundo caſu aut
uenit ad limitandũ ꝛ roborandũ ius cõe forte cũ adiec
tione pene.ꝛ tũc ualet.ut.d.c.ut aĩa ꝫ.§.ſtatuto.aut uenit
ad derogandum.uel infringendũ ius cõe. ꝛ tunc non uz
duplici rõe.ſ.ſtatuentis q: ẽ inferior.ſecũda rõe ſtatuti.
q: non ẽ iuſtum nec bonum ex quo ẽ iuri cõi ↄtrium.ar.
ī.de legi.l.ꝙ non rõe.ꝛ.ī.de decre.ab or.fa.l.ambitioſa
niſi forte fiat ex euidenti ꝛ neceſſaria cã.ar.ī.mã.l.ſi ho
minem.ꝛ adde quod no.in.c.fi.õ ap.li.vi.ī nouella ꝛ .l.
acta.§.õ ampliãda de re.iudi.per Bar. Hic queritur
an collegia puta mercatoꝝ artis lane poſſint facere inter
ſe ſtatuta ſpecialia cõtra ſtatuta generalia illius ciuitatis
ꝛ ut̃ ꝙ ſic.nam eo ipſo ꝙ collegium ẽ approbatum põt
facere ſtatuta inter ſuos iuratos.C.õ conſti.pe.l.ij.ī fi.
tamen ſi ẽ contra generalia ſtatuta non tenetur illud ſta
re poteſtas q: maior ẽ eis.ut ibi no.Ad idez facit ī aũ.
õ fideiuſ.§.argentarioꝝ.nam talia ſtatuta ſunt approba
ta per ius cõe.ergo nõ indigent de cetero approbari ut
ī.l.i.de theſaur li.x. In ↄtrium uidetur.q: ſm.l.gene
ralem decet.i.opꝫ uiuere oẽs qui in ciuitate ſunt.ī.õ le
gi.l.ij.q: iura nõ in ſingulas perſonas ꝛc̃.ꝛ.ī.e.ti.l.iura
nec dꝫ eadem populi uniuerſitas diuerſo iure cenſeri. de
uſuc.l.cum q edes.q: diuerſitates ſunt odioſe ꝛ plene
triſtiſſimi euentus.ut.ī.de ori.iur.l.ij.§.ꝛ cũ placuiſſet ī
õ.initium.So.inter ipſos põt hec ꝓpa ſtatuta a genera
li lege diſcrepantia facta ſup factis illius artis uel ꝓfeſ
ſionis non ſuper alijs.puta ſuper hereditatibus.ar.nota
toꝝ ī.d.l.p iniquũ. Hec tamẽ ſtatuta nõ nocent alijs ꝙ
ipſiſmet.ꝛ heredibus eoꝝ nam talia ſtatuta dr̃ conuen
tiones.ut.ī.õ legi.ſz ꝛ ea ergo alijs non nocent.ut.ī.de
pac.l.ſi unus.§.ante oĩa. Queritur ulterius nunquid in
trinſeci poſſint facere ſtatuta ↄ expulſos.ꝛ ut̃ ꝙ ſic.q: ī
trinſeci faciũt populum non diſpſi ꝛ uagi p mundum ex
tra de no.opis nũci.cũ ex iniuncto per Inno. In ↄtriũ
q: ↄtra ſpoliatos anteꝗ reſtituãtur nõ põt ferri ſnĩa ho
minis.ergo nec ſnĩa ſtatuti.ij.q.i.in pmis. Itẽ cõtra eos
põt cãe fingi. Item nõ poſſunt cõpere ad cõtradicendũ
ut in.c.paſtoralis.õ re iu.in de. Item ſtatutũ fit a capi
talibus inimicis eoꝝ.ergo nõ ualet.ſicut nec ſnĩa.ī. de
arbi.nõ diſtinguemus.§.cũ quidam. Item fit a notorie
ſuſpectis.ergo non tz.ut.l.i.C.ſi quacũqz predi.po.ꝛ ut̃
fieri dolo malo ꝛ ſic obſtat exceptio doli.ut.l.i.ī fi.õ do
li excep. Itẽ facit q̃õ no.ī.c.ſtatutũ ↄ reſcrip.li.vj. Pre
terea ex quo ſunt expulſi deſierũt eſſe de illa uniuerſita
te.ꝛ de illo corpore.õ capi.di.amiſſione.§.qui deficiũt.er
go tanꝗ extranei nõ ſunt ſub ſtatuto.dic ꝙ ſi quidez ſunt
expulſi ex iuſta cã ualet ſtatutũ.q: delictum non dꝫ eis
preſtare exemptionẽ.d.§.qui deficiũt ꝛ ar.ī.l.de polli
citationibus.ī.õ pollici.ꝛ ꝙ no.ī.l.ad cognit.qui. ex ca.in
poſ.ea. Et cõcedo ꝙ iuſdcõ remanet penes intrinſecos
q: coheret territorio.ꝛ itrinſeci poſſident territoriũ. Itẽ
intrinſeci ſunt uniuerſi.ꝛ expulſi ſunt ſinguli. Itez abſen
tes nõ ſunt uocandi.ꝛ itelligo õ ſtatutis rõnabilibus .ſi
aũt ſunt expulſi iniuſte ꝛ õ facto tũc ſtatuta facta contra
eos nõ ualent.q: ius cõe ꝙ permittit fieri ſtatuta nõ in
tendit per hoc dare materiã delinquẽdi.C.õ monopo.l.
i.ꝛ iõ ſtatuta que ſapiũt partialitatem ſapiũt monopoliũ
ꝛ ſunt a iure improbata ut no. Inno.de cõſti.c. cũ acceſ
ſiſſent. Sed nũquid ī generali cõfirmatione ſtatutoꝝ
uidentur cõfirmata ſtatuta.alias ſpecialiter cancellata.ꝛ
dic ꝙ nõ.ut.l.ſi quis põe ad trebel. Sz nunquid pa
pa cõfirmando ſtatuta uidetur cõfirmare ea que ſunt cõ
tra libertatem eccleſie poſſet enĩ ſi uellet.ut no.in.c .i.õ
tranſac.per Inno. Sz credo ꝙ non uideat̃ uelle.ar. de
pecul.le.l.ſi peculiũ.§.ſicut ꝛ ad hoc facit ille qui mãdat
non ut̃ mandare cõtra ſe ipſuz ut.ī.man.l.creditor.§ .fi.
Sz quero poſtq̃ iurauit ſuare ſtatuta ꝛ emergit ca
ſus īopinatus populus uult eũ abſoluere a iuramẽto.que
ritur nũquid poſſit ꝛ ut̃ ꝙ nõ.q: iuramẽtũ ẽ diuini iuris
non humani ꝛ iniuriam dei homo non poteſt remittere
So.antequam incidat in periuriũ.põt populus ei remit
tere.ī.ad muni.l.fi.ꝛ no.xj.di.ī his Sz ſi iam incidiſſet
in periurio non ualeret remiſſio quominus eſſz infamis
ar.ī.de uerbo.ob.l.cum ſtipulatus ſum mihi a pplõ.
Sed pone ꝙ omnes de conſilio iurauerant ſeruare
ſtatuta.poſtea pro bono publico reuocant ipſum ꝛ uiuũt
alio iure.nunquid ſint piuri ꝛ dico ꝙ non.q: iuramẽtuz
intelligit̃ donec ſtatutum ſit ſtatutum.ſz modo nõ uiget.
q: eſt reuocatum. Si autem iuraſſent non reuocare.tũc
bene eſſent periuri ut ſi iuraſſent non ire ad monachas
ꝙ ſtatuto cauebat̃.nam remoto ſtatuto adhuc iuramẽtũ
ſtat q: non eſt iuratum ſtatutũ.ſed res ſtatuta que ſtat
per ſe ſecundum paulum de liazar.niſi habita eſſz conſi
deratio ſtatuti tanquam cãe finalis q: defectus cauſe fi
nalis excuſat a piurio.C.de non nu.pec.l.fi.ꝛ ar.de le.
iij.cum quis decedens in prin. Tactum eſt aliquid a
quibus ſtatuta fiant. Sz queritur qualiter inter ſe dif
ferant ſtatuta populi ꝛ epi reſpondeo ſtatutum epi eſt
ius pretorium ꝛ ſic penale ergo accuſatio eſt annalis ī
ſti.de perpetu.act.in prin. Eps enim magiſtratus ẽ ſeu p
tor quidam in ſua dioceſi. ꝛ idem ī cõſtitutiõe legati ni
ſi faciat auctoritate apoſtolica ſibi ſingulariter commiſſa
q: eſt ius ciuile.ut hic ergo perpetuũ.l.querella de falſ
Sed pone anziani faciunt ſtatutum.an iſtud eſt ius
pretorium uel ciuile.dicit bar.ſi quidem ſtatutum popu
li dat ſibi hanc poteſtatem quod eſt ius pretorium ſicut
edic.edilium currulium de edil.edic.l.i.Sed ſi faciunt h
auctoritate aduniantie generalis h eis ſpecialiter com
miſſis.tunc eſt ius ciuile.q: fi. nomine populi.ar.c.cuꝫ
aliquibus õ reſcrip.li.vj. Ita no.Bar.in.l.v. de ve.ob. Et
ſecũdum hoc ex reformatione quã faciunt priores ꝛ ca
merarij iure ſuo nõ oritur cõdcõ ex lege.ſz actio in factũ.
Et ſi quis ꝓponeret condcõem ex lege ageret inepte.
Sz mihi ut̃ ꝙ ſit ius ciuile.q: nõ habent poteſtatez hãc
q: magiſtratum gerant.ſz q: per collegiũ ipſorum repre
ſentatur totus populus.Sz edilles ſub noĩe magiſtratus
ſortiti erant auctoritatẽ ſtatuẽdi. Sed põe rector uni
uerſitatis cum ſcholaribus facit ſtatutum nũquid erit ius
ciuile.uel ius pretoriũ.puto ꝙ ſit ius ciuile q: fit ab uni
uerſitate auctoritate magiſtratu.ꝛ uniuerſitati attribuitur.
ar.l.i.§.ſolet qñ ap.ſit. Modo uideamus aliquid õ qui
bus rebus fiant.quero ergo an ualeat ſtatutum ꝙ poſt.x.
annos quis nõ teneatur ſoluere debitũ dicit bar.ꝙ non.
q: inducit peccatũ niſi fingat debitum ſolutum . Iſta eſt
truffa quia ſtatutum quod fundat ſe ſuper fictione non
liberat a peccato.unde ſi ratio peccati infringit ſtatutum
neutrum ſtatutũ ualerz. Sed tu dic ꝙ utrunqz ualz q:
iſtud ſtatutum ẽ bonum pp lites dirimendas licz non ſit
equũ ut no.ī.l.i.in prin.õ.c.et de illo peccato non curat.
l.ciuilis .C.de pſcrip.xxx.an.l.ſicut.itẽ an h ſit peccatuz
ſub iudice lis eſt cum lex ex culpa poſſit auferre ius unius
ꝛ dare alteri. Item quero an ualeat ſtatutum.ꝙ iura
mentum minoris non ualeat abſqz cure. dicit bar. ꝙ nõ
q: inducit peccatum .niſi ſtatutum fingeret minorem me
tu uel dolo inductum ſecundum bar. Tu dic ꝙ illa eſt
truffa.q: fictio non liberat a peccato ut dixi. Dic ergo
ſtatutum ualere q: ius ciuile poſſet ex cauſa iuramentũ
reprobare ꝛ tunc lex in hoc habz locũ apoſtolica.de le.i.
ſi quis inquilinos.§.fi.ꝛ no.ī.de iure pa.l.adigere .§.fi.
lz cũ poſt iuramentũ preſtitũ ius ciuile ñ poſſit īfringere

Et ideo non ualeret ſtatutum iſtud quia traberetur ad
pſ̄ta tamen ante factum pōt facere ꝙ ex tali iuramento
nō querantur ius ciuile recipienti. ⁊ iō poteſtas iſtud ſta
tutum dʒ ſeruare. Sed an eps̄ poſſit mandare iudici
ſeculari ꝙ faceret tale iuramētū ſeruari. dicit Jo. an. ꝙ
ſic in. c. ij. de pac. li. vj. in nouella. Sʒ iſtud non uidet̄ ue
rū. q2 eps̄ non pōt ampliare iuriſdcōem ſecularē ultra
formā ſtatuti. unde pōt dicere iudex dn̄e epē quod iu
bes nequeo adimplere. q2 non hēo iuriſdcōem talē ar.
ff. de offō ꝓconſul. l. ij. ⁊ ff. de edil. edic. l. ad reo. ⁊ idem ī
ſimilibus caſibus uī dicendū lʒ ſit ar. ꝯ. ff. ad. l. fal. l. ſeius
⁊ augerius. uidelʒ ꝙ in derogatione eccleſiaſtice iuriſdic
tionis. non pōt auferri iuriſdictio iudici ſeculari quin ha
beat cā ſaltem de iurē cōi. ⁊ uide quod notatur in. c. i. de
iure patro. in cle. in glo. magna. Sʒ ꝑus dictū approbat
Ja. bu. C. de epiſ. ⁊ cle. aūt. ſtatuimus ī lectura. nā ſicut
poſſet ciuitas nō habere foꝝ cāꝝ ullo modo. ita ⁊ ſecun
dum quid. de execu. tuto. l. ſi duas ʒ decet. Sʒ nunqd
ſtatutū inualidū poteſt iuuari adiectiōe pene dicit bar.
ꝙ non in. d. l. ſeius ⁊ augerius uerbi gratia ſtatutū dicit
ꝙ non opponatur exceptio excōis. Iſtud non ualʒ. Sʒ
nūquid opponenti pōt imponi pena. Item ſtatutū dicit
ꝙ ſpurius ſuccedat. iſtud non ualʒ. Itē ſtatutum dicit ꝙ
exceptio uſuraria nō admittatur an opponēti poſſit inſe
ri pena. ⁊ uidet̄ ꝙ non. ꝑ dictam. l. ⁊ ar. C. de le. l. nō du
bium. Sʒ pōt uideri ad. l. ſeius. ꝙ illa loquitur in ꝑuata
ꝑſona. ſed hic loquimur in leg. latore. qui pōt adijcere pe
nam ⁊ facere penalia ea que ſunt nō penalia. naʒ leg. la
tor nō tm̄ penam. ʒ etiam materiā delicti pōt inuenire
. ff. de extraor. crim. l. ſaccularij. §. ſunt quedā. ſed uideo
ꝙ in ꝓhibitis ille qui nō pōt ſtatuere reducitur ad iſtar
ꝑuati. preterea maior poteſtas requirit ī adiectiōe pe
ne ꝙ̄ in diſpoſito principali. ut. ff. de iudic. l. ij. §. his datur
ergo qui non habʒ diſponere ſimpliciter ñ pōt diſpone
re penaliter. Nunc uideamus ad que tpa referant̄
ſtatuta. ⁊ dic aut hñt relationem ad certum tpūs ⁊ cer
tos caſus notatos ſigillatim. ⁊ illud tps̄ cum ſuis caſibꝰ
cōprendunt et non aliud. aut habeꝛ relationem ad certū
tpūs ⁊ incertos caſus ⁊ tūc cōprendunt illud tps̄ cū ſu
is caſibus nondum deciſis. ſecus in deciſis uel trāſactis
. ff. ad tertull. l. i. in fi. ⁊ itelligitur quo ad hunc articulum
deciſi etiam ſi ſit a ſnīa appellatum. idem ē in caſibus cō
cluſis ī quibus nihil noui iuris uel facti pōt allegaris. ut ī
aūt. ut cum de app. cogno. in ꝑn. ⁊ de cā po. c. paſtoralis
per Inno. Aut habēt relationem ſimplicem ⁊ indiffinitā
. i. implicitam ad caſus pſ̄tos ⁊ futuros ⁊ tunc aut noua
lex refert ueterem ⁊ trahitur ad tempus ueteris. l. inſti.
de hē. qua ⁊ diffe. §. ſed his ꝓximis ꝑtor aut interpretat̄
uerba ⁊ mentē. l. ueteris ⁊ ideʒ q2 retro trahit̄. ar. ī aūt.
de fili. ante dota. inſtru. na. §. fi. aut interpretatur menteʒ le
gis ceſſantibꝰ uerbis ⁊ tūc ō rigore trahitur retro. Sed
de benignitate nō. C. mon. l. ab anaſtaſio ī fi. aut innouat
legem ueterem aliquid addēdo uel detrahēdo. ⁊ nō tra
hitur retro in aūt. hec cōſtitutio innouat col. viij. aut lex
noua ſimpliciter diſponit ⁊ tūc aut ꝑ modum indulgen
tie. ⁊ non cōtinet futuros caſus. ʒ pꝫ. ff. ō legibus cū lex.
aut ꝑ modum regule. i. legis generalis ⁊ tūc cōprehēdit
futuros caſus. ut no. de cōdi. ⁊ demon. l. cū tale. §. fi. quia
hec ē natura leg. Caſus aūt futurus dicitur qui ē in po
tentia ſuſcipere diuerſas legū formas. Preteritus autē
caſus dicit̄ in quo non cadit noua forma. C. ō dona. que
ſub mō. l. perfecta. ⁊. C. ō le. l. leges. ⁊ ibi plene dixi.

Et no. ꝙ ſecus eſt in ſnīa hominis. que continʒ tantū
pſ̄ta. ut. l. i. §. i. ff. de uſuris ⁊ no. in. c. romana ō ſen. exco.
li. vi. Itē no. ꝙ uerba. l. generalis exponūtur de futu
ro. l. i. ff. de condi. ex. l. Et no. ꝙ aliud ē querere utruʒ
. l. noua trahatur ad ueteres caſus ⁊ ō hoc dixi mō. aut
utrum trahatur ad ueteres leges ⁊ tūc dic ut. ff. de leg. l.

nō eſt nouum ⁊. l. ſed ⁊ poſteriores. Sʒ an trahatur
ad ueteres res uerbi gr̄a ſtatutū dicit ꝙ dn̄e nō poſſint
portare ſerica ueſtimenta an poſſint portare uetera re
tro facta. ⁊ dic ꝙ oīa cōprehēdit. q2 generalis eſt illa de
terminatio. extra de uita ⁊ hone. clerico. c. ij. in glo. ueſti
bus ꝑ io. an. Sʒ pone ſtatutū dicit ꝙ filia dotata non
ſuccedat. mō quidam dotauerat filiā ante ſtatutum. ſed
iſte deceſſit poſt ſtatutū. an iſta ſuccedat. ⁊ uidetur ꝙ ſic
q2 ſtatutū nō trahitur retro cū natura leg. ſit reſpicere fu
turos caſus. C. ō decur. l. penul. li. x. In ꝯtrium q2 licʒ rō
excluſiua ſit ex cā de pſ̄to tamē caſus deferende heredi
tatis ē de futuro ⁊ iſtud eſt uerius cū iſtud participium
dotata ſit aptum includere ꝑteritum. Sʒ uerbū ſuccedat
non ē aptum includere niſi futurā ſucceſſionem. Sed
quid ſi ſtatutum dicit ꝙ monachus nō ſuccedat certe
ſi quis añ ſtatutum eſſet factus monachus nō includitur
in ſtatuto q2 layci non poſſunt ſtatuerē cōtra monachos
⁊ clericos. ʒ monachati poſt ſtatutū nō ſuccedunt. quia
ſtatutū ꝑambula bona ꝓfeſſionis reddit eos incapaces
ſm io. bu. Alii dn̄t ꝙ non ualʒ ſtatutū tanꝙ̄ religioni cō
trarium. Item. l. deo nobis uidetur iſtam cām ⁊ cauſam
ſimul reprobare. Item ad hoc in aūt. de ſan. epis. §. ſed
hoc ī preſenti in rōe ſui. ꝯ on ob. qō no. ff. ō legi. l. de qui
bus q2 ibi ſpeciale ꝓpter ipſius rei. i. feudi naturam. ff.
ō uer. ob. ita ſtipulatus. Sʒ nūquid ſtatutū continʒ fu
turas ꝑſonas. uerbi gratia dicit ſtatutū ꝙ uxor ⁊ filij bā
nitoꝝ non poſſint ſtare in ciuitate an nati poſt legem ⁊
poſt bannū poterūt ſtare. ⁊ uī ꝙ ñ q2 magis dʒ eis no
cere delictū pr̄is ꝙ̄ ante ꝑtatis. C. ō liber. ⁊ coꝝ liber. l.
ij. ⁊ ff. ō ſta. ho. imꝑ. adrianus. in fi. ⁊ qō no. co. ti. l. ī ter
uorum. mortuo tamē pr̄e redire poterūt ad ciuitatem.
q2 bannum morte extinctum eſt. unde amedo non ſunt
filij banitoꝝ ut. ff. de le. ij. l. tina. §. aſturas ꝑ Ja. Hoc
tamen ſcias ꝙ cōſtitutio penalis nunꝙ̄ habʒ locum niſi
cōtra futuros ñ ſeruantes q2 uetera facta noue pene ñ
ſubiacent. ut plene no. in prohemio cle. in glo. uidet̄ per
hanc literam nunc q2 rōe pene eſt ius nouū. ʒ ueteri
ſit annexum. ut. ſ. e. l. ius ciuile. Item hoc probat rō na
turalis illud quod natum non eſt non habʒ operationē
aliquam. ſed lex añ ꝙ̄ lata ſit. non eſt nata. ergo non priꝰ
pōt eſſe in operatione. ꝙ̄ ſit in ſuo eſſe. hac rōe poſtumꝰ
nō rumpit teſtm̄ ante ꝙ̄ naſcat̄ q2 non eſt homo. ff. de in
iuſto reſtamento. l. ij. de coll. bo. l. fi. ⁊ ideo ſtatuta que
trahunt ſe retro ſunt cōtra rōnem naturalem. niſi ſint fun
data in ueteri radice nam eo caſu quo formam ⁊ originē
ceperunt ex ueteribus traherēt̄ ad eoſdem caſus. ut in
aūt. de filiis añ do. inſtru. na. §. fi. ⁊ ar. ad. l. fal. in rōe. §. ſi
filio uel. ut ei opes. Nunc uideamus aliquid de in
tellectu ſtatutoꝝ. Eſt aūt duplex itellectus. ſ. literalis. i.
grammaticalis in quo recurrit̄ ad ſpeculatiuos grāmati
cos puta ad catolicō. ⁊ ciuilis ī quo recurrit̄ ad itētem
⁊ rōem legum. qui intellectus uocatur ſenſus. i. uoluntas
C. de libe. preteri. l. xj. Primo ergo uideamus nun
quid in ſtatutis debeamus ſequi intellectum literalem
Eſt aūt intellectus literalis ſenſus uerborum extranco
non indigens interprete. ut in. c. exiij. qui ſeminat. §. fi. ō
uerbo. ſi. liꝰ vj. ⁊ ff. de inſtitor. l. ſi pupillus. §. ꝑſcribere ī
tellectus aūt precedens appellat̄ intellectus ſubtilis. ⁊
ideo laudatur pap. Item claudius magno ingenio. ff. de
cōdic. ⁊ demo. l. a teſtatore. Iſ paulus ⁊ ſceuola dicūt̄
ueteres q2 legum mētes cōſiderauerunt. ff. ō excu. tu. l.
ſenc opʒ. §. ⁊ ſi maxime. dicitur etiaʒ itellectus literalis
. i. uulgaris. ſicut uulgus intelligit. de ſuppel. le. l. labeo. ō
le. iij. l. liberorū. §. ꝙ tamē caſſius. dico ergo ꝙ in ſtatutis
debemus ſequi literalem ⁊ planū intellectū ad unguē
ſi in eo poteſt ſaluari rō mētia ſtatuti. ſed ſi non poteſt
ſaluari rō tunc ſecus. exemplum dicit ſtatutū. ſi quis fe
cerit ſanguinem in pallatio puniatur in centum. certe nō

puniatur barbitonſor q̄ꝛ pena ſuccedit loco iniurie nō lo
co beneficii.l.q̄ꝛuis.ff.de in iuſ.uo.et ibi no.per doc.nō
obſtat.l.proſpexit.ff.qui ⁊ a qui.q̄ꝛ non debet prius īq
ri an teſtis ſciat ueritatem quam deponat ⁊ ibi datus ē
terminus teſtificandi unde merito eſt expectādū.quia
ante nō poteſt ſciri an teſtis ſciat uel neſciat cū ab ipſo
teſte inquirendum ſit an fuerit p̄ſens uel abſens nam ⁊
abſentes ſciunt interdum quedam cōſerētia ad ueritatē
ꝓbandam puta famam ⁊ cōiecturas.Eſt ergo illa.l.du
ra.q̄ꝛ rigoroſa.tamen ratio legis non prorſus defecit in
abſente nā licet non poſſit plene probare pōt adminicu
lari circa ꝓbationes. ſed tamen bene fateor q̄ hoc ſolū
ſufficit ꝓ rōne q̄ ita ſcriptū eſt in lege ut no.i.di.c.oēs
Sō.qō an in ſtatutis debeamus ſequi intellectū ci
uilē ⁊ uidetur q̄ ſic.l.ſi cui.ff.de ſerui.⁊.l.ii.de noxa.
⁊ ideo in ſtatuto contra non ſubditos non includuntur
clerici uel eccleſie.tāgit hoc bar.de condic.inſti.l.ſi quiſ
ſub condicione. Reſtrigūtur enim uerba abſolute ꝓla
ta ad id quod ſit poſſibile de natura de facto ⁊ de iure
⁊ ſcdm̄ bonos mores.ff.qui ⁊ a q̄bus.l.ſi rogatus.§.
matrimonij de uerbo.ſig.nepos ꝓculo. In cōtrariū
uidetur eo q̄ꝛ iſte intellectus eſt quedā diuinatio ī aut.
de teſtamentis īperfec.§.i.⁊ ideo uerbis eſt inherēdū
ff.de exercito.l.i.§.ſi is qui nauē de ſupelle.le.l.labeo.
Sō.ſi talis ītellectus eſt rationabilis ⁊ poteſt colligi ex
uerbis uel ītellectus contrarius eſt impoſſibilis.tūc de
bemus ſequi mētem ar.de li.⁊ poſt.l.gallus.§.i.⁊.l.ta
lem.§.fi.de here.inſti. ſecus ſi ex uerbis non poteſt di
ci nec preſumi.q̄ꝛ tūc dicitur caſus omiſſus.ar.ff.de li.
⁊ poſtu.l.commodiſſime ⁊.l.ſi uero.§.de uiro ſo.mat.
⁊.l.fi.C.de prodi.curi.l.x.⁊.l.in quoꝝ.ff.de pigno.
Tertio quero que ſunt illa que faciunt mentē legis
preſumi.Reſpondeo inter cetera eſt paritas eqtatis que
ſimilia iura in diuerſis terminis creditur ſuadere.l.illud
ff.ad legem aquil.q̄ꝛ non uidentur diſcrepātia que ī ra
tōne conueniūt.nam ratio ē coniūctio diuerſoꝝ caſuum
ad eundē finem tendentiū.ff.de legi.l.nō poſſunt.⁊.l.
nam ut ait ⁊.l.ideo q̄ꝛ.Eſt aūt ratio urgens diſputatio
uel euidens demōſtratio ut no.in.l.i.§.ueteres de acq.
poſ.⁊.ff.de le.l.nō oīum.⁊ ideo ratio debet eſſe certior
dicto.Facit quod no.ff.de officio ꝓcur.ceſar.l.fi.⁊ ubi
lex dicit certo certius eſt rationem rōe corroborat uel
rō ē quidā motus animi uiſum mētis acuens utraque
a falſis diſtinguens ul' ratio eſt mentis motus in his que
dicūtur decernere ul' cōuertere ualens.C.de īdic.uid.
l.fi.de reuo.dona.l.his ſolis. Equitas uero ē rectitudo
iudicii naturalē ſequens rōnem ut.l.i.poſt prin.ff.ſi qs
te.liber.eſſe iuſ.fue.⁊.ff.q̄ quiſq̄ iur.l.i.prīo reſponſio
⁊.l.bona fides.ff.depoſi.Eadem igitur ratio ⁊ equitas
ſimul iuncta inducunt extenſionē legalem ex auctoritate
dicte.l.nō poſſunt.ff.de legi.q̄ꝛ nihil refert quid ex eq
polentib᷒ fiat ubi ratō attenditur ut.ff.man.l.fi.Eſt aūt
equipolentia.i.ſimiliū rerū equalitas.C.de inſti.⁊ ſub
ſti.l.ſi mater.ſed ubi nō attēditur ratio ſed ſola uolunta
tis auctoritas ibi forma preſcripta extēſionē nō recipit
ut ī.c.ſuſceptum de reſcrip.li.vi.⁊ de condic.⁊ demō.
l.ī teſtamēto ei prīo.Et ideo ſtatuta carentia rōne que
ſola auctoritate nitūtur ſtatuētium ut q̄ non extrahatur
frumētum de diſtrictu nō extendūtur ad legumina ut
ff.de legi.l.q̄ non rōne ⁊.ff.de iure fi.l.ualerius. Itē
ſtatuta que ſunt cōtra rōem nō extendūtur.ut.ff.de le
gi.l.q̄ non q̄ꝛ rō debet eſſe medium ad id per quod fit
extenſio.⁊ ideo ubi deficit ratio que debet eſſe bona ⁊
equa.ut.ſ.e.l.i.poſt prin.non poteſt fieri extēſio. quia
a pari rōne iniquitatis non fit extenſio ſed a pari rōne
equitatis.⁊ ideo ſtatutū dicēs q̄ patruus excludat ma
trem non extēditur ad patruū magnū.nā iſta adiectō
magnus notat īproprietatem.C.de ſucce.edic.l.i.per
Ja.butri.Item quia in iſto caſu obmiſſo ē minor ratio
ſtatuendi. Item ſi ſtatutū dicat q̄ mulier non poſſit
teſtari abſq̄ cōſenſu ꝓpinquorum nō trahām hoc ſtatu
tum ad hermofroditum.q̄ꝛ ꝓprie nō eſt mulier ſed hō
mixtus ar.ff.de le.iij.l.legatū.nō ob.quod no.ff.de le
gi.l.de quibus.q̄ꝛ ibi cōſuetudo ē iuſta ⁊ equa hic autē
plures rōnes poſſunt aſſignari q̄ ſtatutum ſit iniquum
q̄ꝫ q̄ ſit iuſtū.⁊ ideo plura ar.uincunt.ar.ff.ad trebel.
l.qui filium.§.fi.Item quādo ſtatutū loquitur diſtricti
ue nō extēdam illud.q̄ꝛ omnis terminus diſtrictiuus ē
ēt reſtrictiuus.C.de patri.qui fi.diſtra.l.ij. Itē ſi ſta
tutum dicit q̄ primogenitus non ſogcuitus ſuccedat
non extenditur ad primogenitū.q̄ꝛ in odioſis nō fit cō
ceptio perſonarū ut.l.i.§.quaꝝ de uen.in poſ.mit.Et
q̄ iſtud ſtatutum ſit odioſum ⁊ irrōnabile patet.quia ī
natura pari non debent ꝯria ſtatui.Item ſi ſtatutum di
cit q̄ ſolus primo genitus ſit heres in feudis non extē
dam in allodijs.C.de teſtamēto mili.l.i.⁊.ff.de adop.
l.ſi arrogator. Sed quid ſi ſtatutū dicat.ſi quis ꝑcuſ
ſerit cum maza ferri puniatur pena dupli modo ꝑcutio
te cum capite ſecuris uel inſtrumēto eque graui ſicut ē
maza ferri an puniar pena dupli.reſpondeo ſi inſtrumē
ta uidentur iudici ſimilia in effectu tūc debebit me con
dēnare pena dupli.q̄ꝛ de ſimilibus ad ſimilia procedere
debet que uerba debet ponere in ipſa ſententia.nam in
terpretatio iudicis ē in ſcriptis redigēda.ut no.ff.de le
gi.l.ſi de īterpretatione.Et nota q̄ iudex habet prātē
aſimilandi per.l.non poſſunt.ff.de legi.Certe illa.l.loq
tur in iure cōmuni.ſed in iure municipali dic q̄ hꝫ hāc
auctoritatē per.l.de quibus ſcdo reſponſo.ff.de legi.
Modo quero utrū unum ſtatutū trahatur ad aliud
eiuſdem municipij ⁊ dico q̄ ſic.unde poſterius ſtatutū
trahit ad ſe prius tribus modis determinādo.i.reſtrin
gēdo.⁊ iſta ē interpretatio artatiua ſupplēdo.i.āplian
do ⁊ iſta ē īterpretatio extenſiua ⁊ ſi dicatur ſtatuta nō
recipiunt īterpretatōnē extēſiuā.Reſpondeo duplex ē
interpretatio.ſ.leg.⁊ iſta ē probabilis ⁊ neceſſaria.⁊ iō
admittitur.quedā eſt interpretatō hominis.tūc aut cer
tum eſt q̄ procedit de mente leg.latoris.ut q̄ꝛ ſtatuto
cauetur q̄ ꝓcedatur de ſimilibus ad ſimilia ⁊ tūc proce
dit inſti.de lega.patro.tu.aut ē certū q̄ nō eſt de mēte
leg.latoris ⁊ tunc non ꝓcedit.l.ſi uero.§.de uiro.ff.ſo.
ma.aut ē dubium.⁊ tūc ſi ē eadem naturalis ratio ⁊ eq
tas extēditur alias non ut.ſ.ꝓbaui per.l.ult.C.de īdic.
uidui.que lex eſt not.ad hoc facit quod no.C.de fur.ſi
quis ſeruo ⁊ ibi uide quod notaui. Tertio mō poſte
ri᷒ trahit ad ſe pri᷒ ut corrigat hoc uerū ſi utrūq̄ gn̄alr
ul' utrūq̄ ſpālr loquitur ī eodē caſu.ſꝫ ſi primū ſtatutū lo
quitur diſtincte.ſm̄ uero loquitur īdiſtincte tūc non fit
correctio que ē uitanda.C.de inoffi.doti.l.i.ſed primū
ſtatutum trahit ad ſe ultimū ⁊ diſtinguit ipſum.ut no.ī
l.non ē nouum.ff.de leg.Item declarat ipſum ut.l.nihil
ff.de conting.cum eman.liber. Item unū caput ſtatuti
trahitur ad alterum caput eiuſdem ſtatuti.ff.de peti.he
redi.l.utrum.⁊ dic q̄ trahitur ēt ꝑ coniūctiones aduer
ſatiuas.nam ēt in aduerſatiua uidetur repetita qualitas
precedētium cū fit coniunctio ar.no.inſti.de reꝝ diui.
§.item lapilli.uerbi gratia dicit ſtatutum exiſtētib᷒ maſ
culis femine non ſuccedant ab inteſtato niſi in dote.ſcō
uero teſtamento non ſuccedant niſi quatē᷒ teſtator ei
duxerit relinquēdum certe intelligitur facto teſtamēto
ſcilꝫ maſculis extantibus.⁊ hoc ex natura copule q̄ꝛ di
ctio uero ꝓ ſed ē coniūctio.ergo repetitionē īducit.ff.d
fun.inſtruc.l.ſcie.§.gaio.quidā tamē conſuluerūt ꝯriū
⁊ male.Et nota q̄ ſicut ſe habet ius cōe ad ius commu
ne.ita ſe hꝫ ſtatutū ad ſtatutū ⁊ cōſuetudo ad cōſuetudi
nem ⁊ ſtatutum ad conſuetudinem.q̄ꝛ trahitur ſcriptū
ad ſcriptum ⁊ non ſcriptum ad non ſcriptum.itē ſcri

prium ad nō ſcriptum. ⁊ ecōtra ſi ſunt eiuſdem generis ut no.in.l.de quibus.ff.de legi. Itē nota ꝙ iſtud ius quod trahit aliud ad ſe dicitur recipere īterpretationē paſſiuā ſi ab eo īformatur.ſed ſi nō īformatur ab eo dicitur īterpretatio actiua. Paſſiua ergo interpretatio eſt ſuſcipere. Actiua uero ē influere alteri. Unde quero nūquid ius cōe īterpretetur ſtatuta. dicit bart.ꝙ ſtatuta a iure cōi recipiunt īterpretationē paſſiuā. ut.l.i.§. lex falcidia.ff.ad.l.fal.Et ideo ſi ſtatutū dicit ꝙ.b.ſit ciuis oīa iura loquētia de ciuibus habent ī eū locū.l.qdā cum filium.ff.de uerb.ob.Et ſi ſtatutū dicit ꝙ ualeat teſtamētū corā duobus teſtibus factū oēs leges teſtamētarie habēt locū.Et ſi ſtatutum dicit ꝙ bannitus habeatur ꝓ cōfeſſo ⁊ cōuicto habebit locū lex que dicit ꝙ cōfeſſus ⁊ cōuictus nō appellet. Sed tu dic ꝙ ius cōe nō influit huic ſtatuto ſed rei ſtatute. Statutū enim ipſuꝫ ī ſe nō recipit formā a iure cōi.ſed diſpoſitū a ſtatuto hec trahiť ad ius cōe.⁊ hec nō eſt interpretatio extēſiua ſalua reuerentia mei doctoris.ſed ē interpretatō effectiua ex proprio intellectu uocabuli.nam iſtud uocabulum teſtamētū ſic ſupponit. Eſt ergo ꝓprius ſenſus dicitur ei proprius ſenſus.i.ſuus ſenſus.i.non cōtra regulā.i. non aborrens a diffinitione uel a deſcriptione que ītelligētiā ſubiecti claudit.ſed ⁊ cōis uſus loquēdi atqꝫ īteligendi dǐ proprius uſus.i.iſtius uocabuli ꝓpria paſſio. de le.iij.librorꝫ.§.ꝙ tamē caſſius.de ſuppel.le.l.labeo. Aduerte ergo non eſt dubium ꝙ ius cōe recipit interpretationē paſſiuam a ſtatuto ⁊ cōſuetudine poſteriori. ut ff.de legi.l.minime.⁊.l.ſi de interpretatiōe. Sed an ecōtra ſtatutū recipiat.i.patiatur īterpretationē largiēdam ſibi a iure cōi.⁊ uidetur ꝙ ſic.hoc eniꝫ ē illud uulgariter dictum ꝙ ſtatutū īterpretatur ſm ius cōe.C. de noxa.ſi ſerui noſtri.extra de conſue.c. cum dilectus ⁊ quod no.C.de iuř deli.l.fi. §.in cōputatione. In cōtrarium uiř q: ſeparatū ſeparata dꝫ eē ratio.unde cū ſtatutum ſeparatū ſit a iure cōi ſequiř ꝙ de uno nō īferatur ad aliud.So.aut ē certiſſima mens ſtatuti ⁊ q̄litas mentis iſtius ſtatuti.⁊ tunc preciſe dꝫ ſtari ipſi ſtatuto aut nō ē certa q̄litas mentis ipſius ſtatuti. ⁊ tunc recurriř ad granū ſalis.i.ad ius cōe ne marceſcat. uerbi grā dicit ſtatutum.Si quis occiderit occidatur.intelligaꝫ.i. ſi dolo non ſi caſu fortuito.vt.ff.de legi.l.benignius ⁊.l. in ambigua cōiuncta.l.in lege ad legeꝫ corneliā de ſica. nec enim ſunt uerba ſtatuti ſic iudaice īntelligēda. q: iudaicus intellectus nō recipitur ī ſtatutis ar.C.de legi.l.ij. Eſt ergo aliud exemplum dicit ſtatutū ꝙ ſuccedat primogenitus.nam intelligam ſi ſit habilis.q: beneficia legū capacibus ſcripta ſunt nō autem odioſis ⁊ incapacibus.arg. de le.ij.l.lucius.§.lucius ticius damam. Sed quid ſi cauetur alio ſtatuto ꝙ ſtatutum nō poſſit interpretari ľ gloſari. Reſpondeo iſtud ſtatutū debet eque intelligi.ſ. de glo.hominis nō de gloſis legis ut.C.de adul.l.q̄uis

Sed quid ſi cauetur ſtatuto ꝙ ſtatuta ſint preciſa uľ preciſe obſeruētur. Reſpōdeo idem nam uerbum preciſum recipit determinationē laudabilem.de uerbo.ob.l. ſtipulatus ſum damam.⁊ dicitur preciſum ſecūdū derīuationē.i.ſecūdū antecedens quaſi ſit dictū ꝙ iſtud ſtatutū precedat.i.precidat ſeu recidat oīa alia que alr diſponerēt. Itē preciſe.i.neceſſario.de ꝓcur.ſed ⁊ hc .v. preter in glo.cum ſimilibus. Sed que ē interpretatō actiua in ſtatutis. Reſpōdeo ecce exēplū ſtatutū dicit ſi quis occiderit.nō dicit ſi quis mādauerit.nā ſi trahimꝰ ad mādantem iſta interpretatio eſt actiua. q: ſtatutū informat ſimilem caſum ⁊ ſic dat formā ⁊ omne quod dat dǐ agens. In hac uero materia de mādatore. dic aut actus ē corpori coherens ⁊ īſeparabilis a corpore ut adulterium.⁊ tunc nō cōtinetur mandans ut no.in.l.i. §. de ieciſſe.ff.de vi ⁊ vi.ar.coniuncta glo. in.l.i.ff. de adul.

Aut ē actus per alium factibiliſ.⁊ tunc aut nō pōt cadere in patiente.i.in mādatario.i.ſub noīe eius proprio. ⁊ tunc ꝯtra mādans.q: ipſe vere facit vt ſi ſtatutū dicit ſi quis alienauerit in non ſubiectum puniaꝰ in.x.nā mādator in re ſua mandans tenetur vt.l. pater ex ꝓuincia de ma.vindic.⁊.ff.ꝙ q̄ſqꝫ iuř.l.iij. §.ſi ꝓcuř. aut taľ actus poſſet cadere in mandatario ſuo proprio noīe tūc aut verba ſunt ſcripta in rem ⁊ cōtra mādās.ff.de adľ. l.hec verba aut in perſonaꝫ ⁊ nō cōtra de proprio intellectu ſtatuti.vt no.in.d.§.deieciſſe.ſed per īterpretatōeꝫ ſic ſm cy.Alij dicunt ꝙ in ſtatutis non fit iſta īterpretatō q: non ſine cā ſtatutū perſonā vetat ⁊ nō notat ſimplr ipſum factū ꝙ res appellatur.vt.ff.de cōſti.pri.l.i.ī fi. ⁊.l.ſi ſeruum.§.non dixit de acq.here. In dubio auteꝫ verba ſunt realiter intelligēda vt ſi ſtatutū dicit ꝓ vulnere imponatur talis pena omnes perſonas cōprehendat ī quibus ē eadem vel par ratio vel cōdcō.vt extra de homici.c.ſicut dignum.uel dicamus ꝙ verba ſtatuti ſūt ī pſonam cōcepta quod refert aut ſtatutum diſponit de īdulgentia aut de pena prio caſu.vt ſi dicit ꝙ homicide habēti pacem remittatur pena perſonalis. ⁊ tunc idem ſtatutum intelligam in mādāte ⁊ opē ferēte.q: benigna eſt hec interpretatio.arg.ff.ad ſill.l.ij.ſo caſu refert aut diſponit de pena regulari iuxta qualitatem delicti.⁊ tūc porrigitur ad mādatorem.nempe princeps ē delicti. ⁊ ita intelligatur.ff.ne qs eum.l.ſi per alium.⁊ ibi per cy. aut ſtatutum irregulariter dānat factum vel factū alias dānatum irregulariter punit.⁊ tunc nō cōprehēdit mādatorem.Exemplū de primo dicit ſtatutū ꝙ ſi quis inuenitur de nocte puniatur in centū. nō ſcholaris mittit famulū de nocte certe nō punitur ſcholaris. q: ſtatutuꝫ limitate materie dat penā.⁊ iſtud ſtatutum īuenit materiam delicti de nouo ⁊ ſuis terminis cōtēti eē debemꝰ. q: ſtatutum ſic figit pedes ſuos.Exemplū de ſo ſiquis fecerit iniuriam patri nō gaudeat beneficio inuentarij. certe nō ꝯtra mādans.q: iſta pena extranea ē a ꝓpria pena delicti.q: reſpicit actum quēdā remotiſſimū ⁊ extrinſecum ſeu extraneum valde vt.d.§.nō dixit. Sꝫ pone ꝙ ſtatuto cauetur ꝙ ď omni maleficio poſſit fieri pax.Saluo ꝙ ſi quis occiderit hominē ei non pſit pax. modo queritur verum pax proderit mādatori. q: exceptio que dꝫ eſſe de predicatis regule.tamē cōtra officiū regule.q̄dā excipiendo ⁊ detrahendo cetera efficaciter dimiſit ſub regula.nā detractio in q̄buſdā videť cetera cōfirmare vt.l.tribunus.§.fi.ff.ď mili.te.cum ſi. Sꝫ pone ſtatuto cauetur ꝙ preter nobiles ciuitatis peruſij oēs artifices poſſint eſſe priores.modo queritur an artifices comitatus poſſint eſſe priores.⁊ vř ꝙ non. q: locus exceptionis artat locū regule.l.nam ꝙ liquide. §.ſi cui de penu le. In ꝯtrium videť.ff.ſi inge. eſſe di.l. hec oro.q̄ q̄d.n.nō excipitur rgnāet ſub iudico regľe ď le. i.l.tūc teſtores. Ultimo queriť ſtatuto cauetur. ꝙ q̄cunqꝫ nō petierit debitū.ff.annum poſtea nō audiatur. modo queritur verū iſta preſcriptio currat minoribꝰ dico ꝙ non q:.l.vltima.C.in qui.ca.trahitur ad ſtatutuꝫ vt ipſum diſtinguat vt.l.ſciēdum in prin.ff.qui ſatiſda. cogan. Item q: ratio ſtatuti talis eſſe dꝫ ſicut dicimꝰ in pricipe.ꝙ mens eius talis eē preſumitur q̄lis eſſe tenetur vt dixi ſuper verbo auguſtꝰ.ergo ratio erit negligentia.ſed infantes ⁊ furioſi nō poſſunt negligeř vt.l.i. C.de fal.mo.ergo eis nō currit preſcriptō. facit ꝙ no. in.l.ij.C.de cuř.fu.⁊.ff.ꝙ quiſqꝫ iuř.l.iij.§.ſi ꝓcuř.ſo reſpōſo. Preterea iſte annus ſuccedit loco preſcriptōis legalis ergo erit eiuſdem qualitatis. Preterea regľa trahit ſe ad oēs caſus quādocūqꝫ emergētes. vnde regula tradita in.l.i.de cōdi.ex lege trahit ſe ad ſtatutū ⁊ ꝯſuetudines ſic inſti.de bo.poſ.§.ſeptima.ſed regula data ē minoribus per dictam.l.ſancimus ergo ⁊c. In cōtrariū

videtur q: ſtatutum ligat pariter oẽs de admi.tut. ſine
herede.§.lucius. Item ſtatutum non excipit aliquã pſo
nam.ergo nemo excipitur.vt.l.hec rõ.ℨ.ſi inge.eſſe di
ca.nam facile erat excipere ſi voluerat.ℭ.ð caduc. tol.
l.i.§.ſin aũt ad deficientes. Item.l.ſancim⁹ eſt exceptio
non regula.q: exceptat minores a regulari pſcriptõe.
⁊ illa exceptio ẽ limitata ad veteres pſcriptiones. vt
ibi patet.ergo non pertinet ad nouas leges.ar.l.vlt.ℨ.ð
re.cato. Preterea pſcriptio ſtatutoria magis accedit pſ
ſcriptioni cõuentionali ꝙ̃ ius cõe.q: dicit pactũ ſtatuẽ
tium inter ſe ipſos factũ vt.ℨ.de legi. ſed ⁊ ea. Sed con
uentionales pſcriptiones currunt oĩbus.vt.ℨ.de mi
nor.l.emilius. Preterea videt̃ expreſſum ĩ aũt.de br̃.
⁊ fal.§.pupillus ⁊ adhuc magis expreſſum extra de in
inte.reſti.c.cõſtitutus ⁊ ibi hoc tenet Inno.⁊ cy.ĩ.d.l.
ſancimus.bar.dicit aut pupillus tractat de lucro captan
do ⁊ currit ei pſcriptio ſed datur ei in ĩtegrũ. reſtitutio
ſic loquitur.c.cõſtitutus.aut tractat de dãno vitando ⁊
tunc ipſo iure nõ currit ne patiatur irrationabile dãnũ
ar.l. ſi ſerui nr̃i. ℭ.de noxa.ſm bar.⁊ illa ẽ equa opin.
tamen contraria eſt verior de iure per dictũ.§.pupillus.
currit ergo pſcriptio ſed datur reſtitutio in integrum
q: hoc ſtatutum innouat ius cõe.⁊ loquitur indiſtincte ⁊
abſolute ⁊ magis rigoroſe q̃ʒ ius cõe. Sed nunqd
ſub illo verbo ſi quis cõtra hereditas iacens ſeu iacens
⁊ dico ꝙ nõ.q: quãdo ſtatutum loquitur de pſona nõ ĩ
telligitur de pſona ficta.niſi ſtatutũ noĩatim ſe ad fictaʒ
perſonam extẽdat.ℨ.de nego.ge. l.iij.§. hec verba.bar
rõne non cõprehẽdit ciuitates ⁊ caſtra.q: ꝓprie nõ ſũt
pſone ſed vice pſone.ℨ.de fideiuſ.l.mortuo.neqʒ eos q
ſunt in vtero q: nõ ſunt pſone.l.fi.ℨ.de col.bo.ſed ſi ſta
tutum loqueretur ĩpſonaliter puta debitũ quod nõ fue
rit petitum.ℨ.annũ poſtea peti nõ poſſit.bene cõprehẽ
dẽtur oẽs.ℨ.de minor.l.et ei ſi picola. Saluo ꝙ ipſa ci
uitas ſtatuẽs nõ cõprehẽdetur.q: nemo creditur ſtatue
re cõtra ſeipſũ.ℨ.de pecu.le.l.ſi peculiũ.§.ſi.ſtat. Sʒ
pone ꝙ ſtatuto cauetur ꝙ nullus poſſit eſſe de priorib⁹
niſi ſit originarius ciuis. Mʒõ titius receptus ẽ ĩ ciuem
cum clã ꝙ hẽatur ꝓ originario quo ad oĩa queritur an
poterit eſſe de prioribus ⁊ vr̃ ꝙ non q: ille ẽ idem ca
ſus ficte nõ vere vt dicta.l.iij.§.hec verba. In ꝯ̃riũ fa
cit.ℨ.de verbo.ob.l.quidã cũ filiũ.⁊.ℨ.de excuſ.tuto.l.
cũ ex oĩone.nam ex quo ſic hẽtur.ac ſi eſſet oriundus.
Iſta ſpẽs tẽperat genus.i.derogat generi.nam ex quo
eſſe talis ⁊ haberi pro tali eſt expreſſe.⁊ ſingulariter or
dinatum debent pari iure cenſeri.ſic in filio emãcipato
cui data eſt bonoꝝ poſſeſſio cũ lrĩs agnoſcẽde. nam ex
quo.l.acceptat cum nos reſpuere cũ nõ debemus. ℭ.
de inoffi.teſtamẽto.l.ij. Nõ ob.quod no.ĩ.l.mercis.ℨ.
de ver.ſi.q: illud eſt verꝫ attẽta in ꝓpria ſimilitudine.
ſed hic lex vltra ꝓcedit.q: non ſolũ aſſimilat ſed ſtatuit
eũdeʒ eſſe cẽſurã dicto.§.hec verba. Vltiõ queritur
verũ interpretatio que ſumitur p ar.a ꝯ̃rio ſenſu hẽat
locum ĩ ſtatutis.⁊ vr̃ ꝙ ſic.q: ꝯ̃rius ſenſus cẽ dr̃ text⁹
legis.ℨ.de teſtamẽtis.l.qui teſtamẽto.§.mulier. ad hoc
de pac.do.l.inter ſocerũ.§.cũ inter.ℨ.de ma.teſtamẽto
l.ſi quis locuplex. In ꝯ̃rium q: potius vocatur cõiectu
ra ꝙ̃ lex. ℭ.de fur.l.apud antiquos. Sõ.ſi ex tali argu
mentatiõe ſeqr abſurditas vel legum correctõ.tũc nõ
valet argumẽtũ alias ſic quod dic vt plene dixi.ℭ. de
epiſ.⁊ cle.l.cõuẽticulaʒ. Et no.ꝙ ar.a cõtrario ſen
ſu nõ ſemp ẽ validum in iure vt no.in.l.i.de agri. ⁊ cẽ
ſi.li.xi. Extra nota quedã generalia in materia nota
bilia.pˀo ꝙ vltimo verbo ſtatuti ẽ ſtandũ vt no.ℨ.de
legi.l.in ciuile.⁊ iõ totũ dʒ diligẽter legi.de fide iſtru.
c.cõtingit.ſo nota ꝙ vbi eſt eadem rõ ⁊ penitus oĩmo
da ſimilitudo nõ ꝓprie dicimus ſtatutum extẽdi. q: in
eſt tacite vt in.c.ſepe de tempo.or.in glo.qd ergo li.vi.

Tertõ no.ꝙ ſi ſtatutũ dicit ꝙ verba ſtatutoꝝ debeãt
ad litteram intelligi ꝙ lr̃a ĩtelligitur ꝓut a vulgo expo
nitur.ℨ.de ſup. le.l.labeo per bar.facit quod no.ℭ. de
cõpen.l. fi.in fi.p cy.⁊ de verbo.ob.l.ſtipulatio i⁹.§. ſi
quoqʒ p bar. ⁊ ſepe imperitoꝝ vulgus neſcit vti cõpe
tenti ſermone vt not.ℨ. de legi.l.i.per odofre. Quar
to nota ꝙ ꝓpria ſignificatio verbi ſumitur ex auctorita
te legis ſtatuẽtis ꝙ tale verbũ ſic debeat intelligi.ℨ. de
ver.ſi.l.liberoꝝ per bar. Quĩto nota ꝙ verba ſtatu
toꝝ debent aliquid opari vt.l.i.ℨ.ad municip.per bar.
dummodo nõ trahãtur ad iniquũ ĩtellectũ ar. extra de
tranſac.c.fi.⁊.ℨ.de vul.ſub.l.ex facto. Item nota ꝙ
a forma ſtatuti nõ eſt recedendum.vt.l.cõſtitutionibus
ad municip.vnde ſi ſtatutũ requirit tẽpus.⁊ tu requir
tẽpus.ℨ.de mili.te.l.titius. Et ſi ſtatutũ exigit factũ cõ
ſumatũ ⁊ tu exigas factũ cõſumatũ vt no.in.c.ꝑpetue.
de elec.li.vi.in nouella.nec ob.de iure oĩum iudi. l.ſi qſ
id quod.§.quod ſi dum.q: ibi delictũ ẽ cõſumatũ. lʒ ſit
in ſubiecto non pfecto.ad.l.acqui.l.ſi ſeruus ſeruum.§.
ſi oliuam. ⁊ facit quod no.ℨ.de vſufruc.l.arborib⁹.§.idẽ
tractat in eo quod ibi no.de lupo.nam aliud ẽ dicere lu
pus vadit.aliud eſt dicere lupus iuit.ſic ĩ extrahẽtibus
bladum.⁊ plene dixi in.l.ſi quis nõ dicam rapere. ℭ.
de epiſ.⁊ cle.⁊ tũc delictum ẽ cõſumatum qñ ẽ pfectuʒ
illõ ꝓpter ꝙ circũſcribitur delictũ.ℨ.ꝙ quiſqʒ iur.l.i.
in fi. Sexto nota ꝙ verba ſtatuti ſunt ĩtelligẽda effi
caciter.⁊ ideo ſi ſtatutũ dicit ꝙ bãnitus poſſit offendi.
ĩtelligitur de bãno efficaci ꝙ nõ eſt nullũ nec ab eo ap
pellatum.vnde ꝙ nõ põt iudex nõ poteſt priuatus. vt
l.iij.§.ſi ſeruus de acqui.poſ.per bar.poſt dy. Itẽ non
ĩtelligitur de bãnito cui data ẽ publica ſecuritas.q: cuʒ
per iudicem non poſſet puniri ergo nec per priuatũ.vt
no.de pub. iu.l.is qui reus.idem ſi priuatus ẽ pręuẽt⁹
q: poteſtas cepit bãnitum de hoc in.l.in laqueũ ð acq.
re.do.per dy.⁊.ℨ.de ſta.ho.l.iij.per cy. Septĩo no.
ꝙ in ſtatutis clauſula generalis ⁊ ſpecialis eandem viʒ
⁊ ĩterpretationẽ hẽnt ſicut ĩ alijs actib⁹.vt.l.ſancio legũ
ℨ.de peñ. Idem in regula ⁊ exceptione.q: nõ mutatur
natura reꝝ lʒ deducatur ĩ formã ſtatuti nec natura ṽbo
rum.vt.ℨ.de vſuris.l.ſi ſtipulatus. Octauo nota ꝙ
ſtatutum trahitur ad ꝯ̃entum vt no.bar.in.l.i.ad fi.ℨ.de
reg.cato. Nono nota ꝙ ſtatutũ referens ius cõe vr̃
vti iure cõi cũ ſua cũ ſuiſqʒ intellectib⁹ cũ ius cõeſit rõe
origĩs ⁊ obſeruãtie lʒ trãſlatũ ſit ĩ figurã ſtatuti vt.ð.
l.pxi. Decimo nota ꝙ ſtatutum trahitur de noĩe ad
nomen idem repreſentans.vt no.ℨ.de legi.l.fraus per
odof.⁊.ℨ.ad tertul.l.ij.§.equideʒ per bar. Vndecĩo
nota ꝙ niſi in ſtatuẽdo nõ ẽ ſeruata forma. Illõ ſtatutũ
nõ valet.ar.ℨ.de ſta.ho.l.non ſunt liberi ⁊ de appel.l.ſi
ꝯſtat per bar. Item nota ꝙ generale ſtatutũ includit
priuilegiatos de mili.te.l.in fraudem niſi eſſʒ ꝯ̃ priuile
gium indultum.ℭ.ð ſilen. decurio.li.xij. Et genera
liter nota ꝙ nõ dicit ſtatutũ nec nos dicere debemus.ð
acqui.here.l.ſi ſeruum.§.nõ dixit.niſi rõne materie ĩ q̃
loquitur ſupplicam⁹.nã materia preſtat nobis ĩterpretã
di materiam.vt in cle.exiuit de paradiſo de verb.ſigni.
Et impoſſibile ẽ ꝙ ſi ſtatutũ aſſumit verba gloſata ꝙ
inde nõ gloſetur q: illa eſt glo.naturalis ſtatuti. Itẽ vbi
cunqʒ eſt neceſſaria diſputatio fori nõ eſt culpa leg. ſi ñ
loquuntur ita clare ꝙ nõ indigeat glo.l.ij.§.ex his ð or.
iur. Item nota ar.ex vi ſermonis vt no.ĩ.l.i.ð agri.
⁊ cenſi.li.xi. Item nota ar.a contrario ſenſu.ℨ.ti.ij.
l.ideo quia bal.

Uſticia

Iuſticia ẽ ꝑpetua ⁊ immor
talis ſapientia.c.i. Et hoc ꝑ
ut lex eſt in diuino ſubiecto.i.in aĩo viroꝝ cõ
ſtantium ⁊ pfectoruʒ. talis.n.habitus nõ mo
ritur ſicut aĩa ẽ ĩmortalis ac ꝑpetua ⁊ ſic.l.nr̃a loquit

in iuſticia creature nam aīa eſt qd diuinum ⁊ īmortale.
Alij intelligunt in iuſticia creatoris vł loquitur de iuſti
cia in abſtracto ⁊ expone volūtas.i.lex ⁊ de lege ſic lo
quimur quaſi habeat volūtatem.⁊ tamen ē inanimata.
vt.l.nō dubium.C.de legi.Eſt enī cōſtans q2 inexora
bilis ⁊ perpetua.q2 ſemper eſt in viridi ⁊ nunꝗ̄ in ſic
co.C.de hereticis.l.arriani.iuſticia ē quedā perfectō
nīc.que ēt alios iuſtificat. Quero de tali qōne cōpro
miſſum ē in tertium de iuſticia ⁊ iure ⁊ veritate qd ſigni
ficant verba illa ⁊ vł ꝙ ſignificent ꝙ arbiter poſſit ſeq
in iudicando viam ɔſciētialem ⁊ viā poli ⁊ ſi hoc ē cre
detur ſimplici eius uerbo.nā de cōſciētia alicuius crdi
diturſibimet.vt no.in.c.ſtatutum de reſcript.li.vj.⁊.l.
Scopompus.ff.de dote ꝑ.inheret enī ɔſciētie. iuſticia ē
mentis humane.⁊ cōſcientia.proprie ē verorū ſicut ſciē
tia eſt infallibilis noticia veritatis.vt.ff.de legi.l.ſcire
leges.Sed opi.nō eſt ꝓprie conſcientia.q2 nō ē ɔſcia
dubitans ⁊ nō dr̄ habere cōſcientiam formatā.q2 dubi
tatio ē equalitas cōtrariaꝝ rōnum.In ɔ̄rium videt̄ ꝙ
debeat ſequi legem fori nō legē poli.Et ſic intelligatur
de iuſticia que pertinet ad iudicij vigorem.nā uerbū iuſ
hoc ſignificat.⁊ ſic ex hoc verbo ius datur intelligi vbū
iuſticie ar.de vi.et.ole.q3 le.l.fi.§.cui dulcia.ff.de ver.
ſigni.l.ſi cū fundū.So.videtur dicēdū ꝙ in hoc themā
te iuſtum ⁊ veꝝ cōuertantur ſicut ens ⁊ bonū.ar.no.ff.
de ſta.ho.l.libertini.Ego credo ꝙ ꝑ iſta vba generalia
non ſit a iure cōi diſceſſum.ar.C.de ioffi.te.l.ſi quādo
in prin.⁊ ideo debeat ſeruari ius.ſed puto ꝙ nō ſolum
ius cōe.ſed ēt municipale.nam cū pactū ſit ſeruādum.
ergo ⁊ ſtatutū ⁊ cōſuetudo cū habeat inſtar cōuentionis
⁊ pacti.vt.ff.de pac.l.nō īpoſſibile ⁊.ff. de legibus.l. ſʒ
⁊ ea. Item no.ꝙ illud ē arbitriū in alio equū qd bō
nus vir optat in ſeipſo.vt.ff.de ſolu.l.i.⁊ in prin.decre
toꝝ.Eſt aūt bonus vir ille qui innocētia ɔſilij polet ut
l.ceterc.§.i.ff.fa.her.bal.

i **Vas pluribus**. Nota ꝙ ſnīa
inqua dr̄ ius. ⁊
hoc eſt veꝝ ſi tenet de iure ſecus ſi ē nulla.
Quero an ſnīa lata ſuper libello ineptoſit
nulla ipſo iure ⁊ glo.ſentit ꝙ ſic inſti.de ob.in prin.quā
bene no. Et no.ineptitudo tacita viciat libellū ſicut
expreſſa.de officio vica.c.i.per Innoc.tamen ſnīa lata
ſuper tacita ieptitudine valet.ff.de inoffō.te.l.poſtum⁹
§.ſi qs.ff.ō peculio.l.eo tpe i pri. Et no.ꝙ vbi ſunt
diuerſe opiniones patrū nroꝝ nō dicitur error expri
mi.vt no.de verbo.ob.l.qui rōe.§.duo fratres.ꝑ bar.
⁊ inſti.de ob.ex quaſi ma. Solutio qro ſi ſtatutū di
cit ꝙ ɔ̄ ſentētias nō poſſit oppōi de nullitate an poterit
opponi de iudicis incōpetētia dic ꝙ ſic vt no.i.c.i. de
ſequeſtra.po.in de. Tertio quero an ſi ciuitas ordiat
iudicem appellatiōis ſnīa eius ſit aliqua.⁊ vł ꝙ nō de
iureiur.c.venientes.Sed ɔ̄rium ꝑſupponit glo.C. de
ſen.l.cū ſnīam.⁊ quod no.C.de ſen.que ſine certa ꝗ̄ti
tate.l.ꝗ̄ꝗ̄.ēt in terris eccle.naʒ hec auctoritas motib⁹
pſcribi pōt.vt.l.viros.C.de diuer.offi.li.xij. Et nō
requiritur titulus nec bona fides.q2 ē ɔſuetudo nō pre
ſcriptio ꝓprie loquendo.Item ⁊ ſi eſſet preſcriptio.nō
dicitur fieri mala fide.q2 habere foꝝ cāꝝ eſt de iuregē.
q2 oēs gentes que incolūt inſignes ciuitates habent foꝝ
cāꝝ.Item ⁊ ſi eēʒ preſcriptio ſufficerēt ɔ̄ ſubditos.xl.
anni.valent ergo ſnīe ab iſtis late.nec poſſunt ideo dici
nulle coram ſuperiore ꝙ ſint late ꝑ icōpetentes iudices
⁊ hoc tam de prima appellatōe ꝙ̄ de ſa.non tamē dico
per hoc ꝙ ɔ̄ ſupremam ptātem ꝑſcribatur.q2 eſſet pre
ſcribere ɔ̄ ius diuinum quod cōfert ſupremā poteſtatē
⁊ ɔ̄ ius diuinum preſcribi nō pōt.ff.de ritu nupt.l.q in
ꝓuincia.§.i.⁊ iuriſdcō que nō poteſt auferri ñ pōt pre
ſcribi.l.qui furere.de ſta.ho.Item q2 iplicat ɔ̄dictōeʒ
ꝙ inferior ſit capax ſupmē ptātis ⁊ ɔ̄dictoria ſimul ēē
impoſſibile eſt ergo ē impreſcriptibile.⁊ facit quod no.
de poſtu.prela.c.bone per Inno. Quarto qro an ma
ior ⁊ preſens ſi nō appellauit a ſentētia iniqua poſſit pe
tere reſtit.in integrū.⁊ videtur ꝙ nō.C.ſi ſepius i inte.
reſtit.po.l.i.In ɔ̄rium videtur per.l.ſeruo inuito.§.cū
pretor.ff.ad trebel.Sed ꝓpter dolū iudicis datur reſti
tutio ex clauſula generali.⁊ idem ſi errore affectato ſm
guil.⁊ cy.hic. ſecus ſi iudex bona fide pronūciauit quia
bona fides ꝑſumitur maxīe i iudice.vt hic ⁊ de euic.l.
herēnius.§.gaya. Et no.ꝙ ſi iudex iudicauit ſecūdū
vnam opy.⁊ poſtea ſuperuēit.l.declaratoria ꝙ illa opi.
ē falſa.tamē ſentētia nō vitiatur vt no.in.c.fi.de cōſti.i
nouella li.vi. So.no.ꝙ iudex dʒ iudicare i loco ma
iorum. Quero an ſi alibi iudicat ſnīa ſit ipſo iure nul
la ⁊ dico ꝙ ſic ar.C.quō ⁊ qn̄ iudex.l.ſi vt ꝓpōis pre
ſes.⁊.C.de ſentētijs.⁊ interlo.o.iudi.l.cū ſnīam. ſʒ qd
ſi partes ꝓrogant de loco ad locū.Rñdeo videtur vale
re ꝓrogatio.ar.ff.de ſol.l.qō. Sed qd ſi non pōt ibi
iudicarī.Rñdeo poterit alibi.vt no.in ſedente ſup equo
C.ō ſen. ex pi.re.l.i.ſed quid ſi ē officialis diſcurrēs ꝑ
prouinciam vt ſunt bariſelli.dic ꝙ ēt in agro pōt ius di
cere.ſi res nō reciperet dilatōem.q2 vbi te īuenero ibi
te iudicabo. Sed an epi tenētur obſeruare hanc.l.dic
ꝙ nō q2 ꝑꝑ dignitatē āplius permittitur eis.vt.c.cū
epis.de offō or.li.vi. Quid in arbitro ⁊ iudice delega
to dr̄ eis ſufficere i loco honeſto.ff.de arbi.l.ſi cū dieſ.
Sed pone quis petijt ſibi fieri ius ⁊ iuſticiā i libello
iudex ꝓnunciauit pro eo nō habente ius ⁊ iuſticiam an
valeat ſentētia ⁊ uidetur ꝙ ñ.q2 nō eſt ɔformis libello
ff.cōi.diui.l.vt fund⁹in.fi.⁊.l.fi. de fideicō.libertatibus
In ɔ̄rium eſt veꝝ q2 ius ⁊ iuſticia fori itentataꝫ eſt que
ē illud quod iudici vł ut hic tn̄ tutius ē nō ponere illa v
ba in libello.decretalis tn̄ approbat hunc libellum de or
di.cogni.c.ij.naʒ hec uerba pro libellāre īſerta ſunt.vn̄
non debent in ɔ̄rium operari.ar.ff.ad.l.fal.l.i rōne.§.
quo loco ⁊ facit quod no.Inno.de officio dele.c.prudē
tiam. Et no.ꝙ clauſula que ponitr i litteris pape.ſ.
quod iuſtum fuerit decernatis reſtringitur ad petita ut
no.extra de reſcrip.c.ſuper litteris.⁊ ſic itelligūtur reſ
ponſa dominoꝝ que dicunt fiat ius quod no. Et no.
ꝙ ius quādoq3 ponitur ꝓ ſentētia qñq3 pro iudicio
ff.de iuſto.iudi.l.eſt receptum.bal.

De origine iuris ciuilis ⁊ omniū magiſtratuum.⁊ ō
ſucceſſione prudentum. rubrica.

Necturus. Nō ꝙ ꝓhemia in
troductoria ſunt bo
na quoniā oſtendūt qualitatē rei ⁊ cām
finaleꝫ.vt.ff.de here.inſti.l. pecunia⁹
androſthenes ⁊ dicitur ꝓhemium.i.pri
mus ſermo.i.prefatio ordinata. Et
no.hic ꝑ ꝓhemijs ſtatutoꝝ.q2 important cām finalem
hoc veꝝ ſi in quolibet caſu incluſo ſub ſtatuto ē eadē rō
alias eſt cā impulſiua vt in calūnia. Item in mace
done.nam non oīs mutuans ē macedo.cū multi mutuēt
bona grā ⁊ amore ſine aliquibus vſuris. Item nota
hic ꝙ non dr̄ vboſus ille qui dicit ſolū eſſentialia uł uti
lia. Item nota contra uerboſos. Item no.ꝙ nihil
pōt eſſe totū ſine ptibus.Nō ēt hic de pricipio ⁊ fine.
Sed quero ꝙ dicatur principiū.Reſpōdeo in rebus
eſt materia i tēpore ē inſtans.in factis motus cū inchoa
tione.l.ſi pecuniā.ff.de ɔdictōne ob cām.mediū eſt ſum
mum ⁊ qualitas diſtans a princi.⁊ fine. vel dic ſecūdū
logiſtas ꝙ pricipium capit tertiā partē operis uł tpis.
medium capit aliam tertiam partem.⁊ finis poſtremā
tertiam partem ſicut dies q eſt mane ꝑmeridies ⁊ ſero.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

⁊ ſic equa ſit diuiſio ſed in iudicijs pricipiū eſt vſqȝ ad
ꝓbationem ibi medium. finis aūt ē ſententia. ⁊ totū hoc
dicitur iudiciū vt no. ff. de legi. l. cū de ꝯſuetudine. ⁊. ff.
ſi quis ius di. non obtem. l. i. in prin. Finis ergo dicitur
ꝓportionalr ad pricipiū ⁊ medium. ſed ꝓprie finis eſt
poſtrema perfectio rei. vt. ff. de re iudi. l. i. Ex his ap
paret ꝙ res tunc incipit quādo accedit ad eſſe. tūc ecō
tra deſinit qñ recedit ab eſſe. ⁊ noīa formaꝝ recedentiū
a re indicant ſubiectum eſſe corruptū. ⁊ eꝯ accidētia ad
rem indicant ſubiectū eſſe inchoatū. Vbi grā hoc nomen
homo ē nomē forme ſubſtātialis. i. aīalis rōalis ſic ⁊ no
men lapis. ſed noīa ꝓpria non ſunt nomīa forme ſubſtā
tialis. ſed accidētalia noīa ſunt que poſſunt abeſſe ⁊ ad
eſſe ſine corruptione ſubiecti. vt. l. i. ff. de mutatio. no. ⁊
ideo error ī noīe ꝓprio nō uitiat ſed in noīe appellatiuo
vitiat. q2 mutatio noīs inducit corruptōem ſubiecti rei.
que huic denominatiōi ſubijcitur de le. i. l. iiij. Item in
eo qui eſt in vtero verū eſt dicere iſte incipit eſſe. i. fieri
homo tn̄ nundum eſt homo. vt no. ff. de ſta. ho. l. qui in
vtero. Item ſi ſtatutū punit eos qui extraxerīt blada
⁊ aliquis arripuit iter veniū verum ē dicere iſte īcipit
delinquere. ſed nō ē ꝓpterea delictum ꝯſumatum. vt. l.
qui falſam. ff. de fal. Item patet ī vſucapionibus īchoa
tis. Item ī conſuetudine īchoata ⁊ ſimilibus. hoc modo
dr̄ quis eſt in quaſi poſſeſſione iuris. ⁊ tamē adhuc iſtō
ius nō eſt. ſed tamen nō ſit perfectū eſt tamen inchoatū
⁊ rebus inchoatis attribuuntur denoīatiue noīa ſinalia
rerū. vnde dicimus iſte fabricat domū. tamen nundū ē
domus ante ꝙ ſit perfecta. ff. ad. l. fal. in rōe: §. quedā.
ff. de ver. ob. l. ſtipulatiōes nō diuiduntur. ⁊. l. ꝯtinuiſ. §.
ſi īſulam. Et facit ad predicta. ff. de vſuc. l. ceptā. ⁊. ff. de
here. inſti. l. ſed ſi ī ꝯdcōe. §. ſolemus. Et not. ꝙ rōe
minoris inſtātie applicatur magis quis vni extremo ꝙ
alteri. vt patet cū dicimus ille eſt ꝓximus pubertati ſic
rōe minoris differētie. q2 maior ſimilitudo vīcit mīorē
ſimilitudinem. l. queritur. ff. de ſta. ho. Item not. ꝙ p
fectum cōſtat ex principio ⁊ fine. ⁊ ideo ſi ſtatuto cauet
ꝙ prās homicidam cōdemnet in centū. ſaluo ꝙ hēat ar
bitriū in homicidijs ſuo tēpore ꝑpetratis ⁊ prātis tp̄e
tiutus eſt mortifere vulnerat⁹. ⁊ tēpore ſucceſſoris obijt
ñ pōt cōdēnari ui arbitrij ſed cōdēnabitur ſolum ī cētū
q2 eius tēpore nō eſt homicidiū ꝑpetratum. nā vno tp̄e
accepit pricipiū alio tp̄e finem. ⁊ ideo homicida nō pōt
ꝯdemnari vi arbitrij ſed cōdēnabitur ſolū in centum. et
illa fuit qō diſputata ſm cy. ⁊ facit. ff. ꝙ vi aut clam. l. ſp
§. hoc interdictū ī verbo pfectum. Nō ꝙ ille q facit
bonum pricipium facit bonū ꝓceſſuꝫ. ⁊ ille qui facit ma
lum pricipiū facit malū ꝓceſſum. ⁊ ideo poteſtates ter
rarum in pricipio officij debēt bene regere. ⁊ ꝯſtāter. ⁊
doctores in pricipio ſtudij debent legere ſubtiliter ⁊ uti
liter ⁊ fideliter. Item no. ꝙ qui ñ intelligit pricipiū
caſus nō poteſt intelligere caſum. ff. de eden. l. argētari⁹
§. edi. ideo rō debet reddi a capite. Item no. ꝙ ñ dꝫ
quis accedere ad menſam illotis manibus. Item no.
ꝙ non debet quis exponere factū arduū niſi prius pre
mittat aliquale ꝓhemiū. Et in hoc illa lex aduocatos in
ſtruit in foro ⁊ oratores in vulgo.

Eceſſarium. No. ꝙ ī pricipio vr
bis ꝯdite ppl̄s urbis
ñ hēbat legē ſꝫ habebat regē. ⁊ nō ꝙ oēſ regeſ
hēnt ſupremam poteſtatē. vt dicit Inno. de fi
de inſtru. cū. p. tabellio ⁊ māu regia. i. arbitrio regis oīa
gubernātur. Et ſic nota ꝙ populus de nouo creatus nō
hꝫ regem. Item nō pōt habere ꝯſuetudinem que regat
lēgam obſeruātiam. vt. l. de quibus. §. inueterata. ff. ei. i.
Et hoc verū niſi populus ſit acceſſorius ⁊ mēbrū alteri⁹
populi legem hentis vt eſt caſtrum nouum ſub ciuitate
ſua. nam lex capitis ꝓrogatur ad mēbra que ꝓpriā legē

non hēnt. vt. d. l. ō quibus. iij. reſpōſo. C. de epiſ. ⁊ cle.
l. nulli. ⁊. l. qui ex vico. ff. ad municip. ⁊. C. de te. l. fina.
Et nota ꝙ manus ponitur pro arbitrio. Item ꝓ do
minio. vt. ſ. ti. i. l. manumiſſiones. Alibi pro poſſeſſione.
C. de fur. l. apud antiquos. facit quod no. C. qñ decret.
opus nō eſt. l. i. ⁊ ille qui ponit ſe in manu alterius uide
tur dare arbitrium liberum illi ſupra ſe. C. de dot. ꝓ. l.
ſi cum ea. ⁊ extra de reniī. c. ſane. qñqꝫ manus ponit ꝓ
ſubſtētatione extra de cōſue. c. ij. qñqꝫ ponitur ꝓ captu
ra. C. de epiſ. ⁊ cle. l. ſi quis. curialis manus debet eſſe
pia q2 impia manus eſt reprobata. extra de dona. c. fin.
Et manus impoſitio multiplex eſt de cōſecra. di. v. ma
nus. In tex. ibi tulerunt not. ꝙ rex poteſt facere le
gem. In tex. ibi fuit illis tēporibus. not. ar. pro teſte
qui dicit ꝙ fuit tēpore pape vrbani qui talis nat⁹. quia
tēpus probatur per accidentia in tp̄e que ſunt notoria.
In tex. ibi appellatur. i. nuncupatur. alibi exponitur
ideſt inuocat. vnde apoſtolus ceſarē appello. i. inuoco ⁊
facit. ff. de appel. l. ii. ⁊ per totū. Et not. ꝓ ruſticis q
dicunt iſte cāpus eſt meus. q2 colunt ipſum. tamē īpro
prie loquūtur. ⁊ ideo ſi ſtatutū dicit ſi quis offēderit ali
quem in re ipſius nō includit colonū. vt. ff. de relig. l. ij.
§. in locum. Grāmatici dicunt ꝙ meus ⁊ tuus ſunt ꝓno
mina poſſeſſiua. legiſte dicūt ꝙ ſūt proprietatis denota
tiua. ideo tn̄ dicta ſunt poſſeſſiua quia ꝓprietas a poſ
ſeſſione cepit. vt. l. i. in princi. de acq. poſſeſ. ⁊ uide. l. ii.
C. in qui. ca. colo. cenſi. li. xij. Item vide quod not. ff. ad
velley. l. ſi mulier īteredendi aīo domus tamen alteri⁹
dicitur vbi quis habitat. q2 dom⁹ pro domicilio. i. habi
tatione poni ſolet. ut. l. lex cornelia. §. domū. ff. de iniur.
⁊ ſic differt urbanum prediū a ruſtico. vt. l. plerīqꝫ cum
hſc. de in ius vocan. q2 vrbanum predium ē tutū. Sed
ruſticū nō eſt ſic tutum. Aduocati dicunt ꝙ in ſtatutis ñ
īcludūtur illi q alieno noīe tenent. ſed illi qui vēdicant d
ius habent. ff. de auro. ⁊ ar. le. l. quintus. §. argentum.
In tex. ibi ordine nota aliquid denomīari ab ordine
vnde laudatur ordo. vnde plato nihil eſſe poteſt ſine or
dinis cōpoſitione.

Exactis. Ibi. l. tribūitia. Nota ꝙ ſi iſta lex
tribūitia nō fuiſſet lata leges regis
expulſi remāſiſſent firme. ⁊ ſic nota. ꝙ lꝫ īparor ſit pri
uatus officio ſicut fuit federicus. tamen leges quas āte
fecit remanent firme. niſi per ſucceſſorem caſſarētur. ut
hic. Item nota ꝙ valet generalis caſſatō legū ⁊ ſtatu
torum. ſed qūo pōt populus regem de iure expellere.
⁊ legem eius tollere. dic ut. ff. de leg. l. nō ambigitur.
In tex. ibi prope uiginti. qūo intelligatur iſtō prope
no. ff. e. l. §. hiſdem temporibus.

Poſtea ne diutius. Ibi ꝓpria
auctoritate
cōſtitui uiros. no. ar. ad id quod ſepe fit quia committit
per conſilium populi aliquid ſapiētib⁹ ⁊ ualꝫ lꝫ nō redu
catur iterū ad cōſiliū q2 ſufficit ſemel eſſe ꝯmiſſum ſm
ia. de are. et cy. In tex. ibi et ciuitas fundaret legi
bus. no. fundamentū ciuitatis ſtare magis in legibus ꝙ
in lapidibus ſeu muris. In tex. ibi ꝓ roſtris ꝯpoſue
rūt. no. ꝙ ſatis eſt ad publicandā legem ꝙ ſit poſita ꝓ
roſtris. i. ante oculos hominū ut oēs legere poſſint. et
ſic lꝫ non appareat ꝙ ſtatuta fuerint bannita uel refor
mationes cōſilij. tamen ligant ex quo ſunt ī archiuo pu
blico. ⁊ cōiter hēnt ipſoꝝ copia ⁊ adhoc allegant iſtum
tex. aduocati. In tex. ibi neqꝫ ꝓuocatō. nota ar. ꝙ ñ pt
appellari ab iniquitate ſtatuentium niſi arbitrium ſit cō
ceſſum appellatōe remota vt hic. in ꝯriū q2 ab iniquita
te uel duricia leg. non appellatur. vt. l. f. i. de appel. recī.
l. ſi qua pena. de uerbo. ſigi. ⁊. l. ꝓſpexit. ff. qui ⁊ a qui.
So. a generali īiquitate nō appellatur. ſed a ſpāli īiquita
te que non tangit oēs ſed paucos appellatur. ar. l. i. ī fi.

de excep. doli vł hic habet reſpectū ad ſnīas fori nō ad
ſententias ſtatutoꝝ ſcđm cy. ꝛ ſic illa clauſula apposita a
leg. latore dꝫ abſolute intelligi vt hic ſecus ſi nō ī modū
leg. ſed in modū reſcripti. ut extra de appel. c. vt debit⁹
Jn tex. ibi ex accidenti appellare. nota aliquid ex ac
cidenti appellari. quādo res nō remanet in ſtatu prime
no ſeu naturali. vt. l. i. §. beſtias. ⁊. de poſtul. Jtē nō
ar. ꝙ non dr̄ idem quādo numerus eſt mutatus.

Hiis legibus. Jbi naturalr̄ euenire no: ꝙ interpretatio neceſſaria
eſt quodāmodo de iure naturali. i. gentium. ꝛ iō et nul
la ꝯſtitutione pōt ꝓhiberi nam ſi ē neceſſaria. ergo eius
ꝯ̄ria ē īpoſſibilis ꝛ impoſſibile ſtatutū nō ualet. Jteꝫ
no. ꝙ diſputationes fori ſunt neceſſarie.

Deinde ex hiis legibus: Jnde īnata na
ta ſunt. No. ꝙ actiones formate ſunt de iure ciuili nate
nam ante ius ciuile erant rudes ꝛ informes ꝛ inepte ꝓ
poſite nō vitiabant iudicium. q: populus proponebat'.
ꝓut volebat. ſꝫ hodie debent apte ꝓponi ꝛ ſub ſuis nōi
nibus vt hic. Et no. ꝙ actio ē ius ſed eius ꝓpoſitio
ē factū vnde libellus facti ē. ꝛ ī facto ꝯſiſtit ꝛ iō ī recte
agēdo requiritur ius ꝛ factum. ⁊. de peen. l. e. l. eo tpr̄e ī
prin. Jn tex. ibi apud collegiū pontificū. i. ac ſi dicer̄
tur apud antianos. q: ad eos erat recurrēdū. ſꝫ hic do
mini hodie ſignant ſupplicationes per fiat. Jtē iſti ċōce
debant actiones aliter nō poterat agi. hodie nō ē impe
tratio neceſſaria. Jn tex. ibi poſtea. Nota ob maſſim
vtile rei publice inſigne beneficiū quē lucrari. Jtem
nota ċōceſſionē dignitatis factā furi. q: iſtud furtuꝫ fuit
meritoriū ſic extollitur hermodorus exulans ꝛ honora
tur a romanis vt. ā. c. l. §. poſtea. ꝛ ſic bāniti de vna pa
tria qn̄qꝫ honorātur ī alia vt ibi patet. ꝛ ſic bāniti non
ſunt infames. q: nō ſunt bāniti. ð iure romano. ſꝫ forte
per ſtatutū vel ċōſuetudinem effectioꝝ. ꝛ ſic banniti de
anglia apud nos nō ſunt infames. quod eſt nota.

Deinde cum eſſet. Nota ꝙ plebei poſſunt ſibi facer̄
legem per ſe. ꝛ magnates per ſe ꝛ ſic nota ꝙ guelfi pñt
habere ſua ſtatuta. ꝛ gebellini ſua. ſed iſtō ideo q: ſucceſ
ſerant ꝛ erant duo corpora. ſed in eodem corpore vniuſ
ciuitatis nō cadit iſta partitio. īmo ſaperet monopoliū:
vt. l. i. C. de monopoli. Jtem plebeſcita fuerunt hic con
firmata per omnes ꝛ ſic in maiori ꝯſilio vrbis. ꝛ ſic no
ta ar. ꝙ extitiij terrarū poſſunt ſibi facere ſtatuta. ꝛ p⁹
ꝙ̄ ſunt reuerſi iſta ſtatuta adhuc vigent inter eos. ſꝫ cōi
tas pōt tollere tam ſtatuta plebis ꝙ̄ militum extra de ī
iuriis. c. in noſtra per Jnnocen.

Deinde quia. Nota ꝙ vbi populus ē maxim⁹ ibi ꝯgregatio ei⁹
eſt difficilis ꝛ ꝓpterea facta ſunt conſilia auctoritatis ꝛ
ꝙ fit per illos de ċōſilio vł factum a populo ꝛ facit. l. i.
in fi. de liber. vniuer. bal.

Eodem tempore. Nota ꝙ ideo ꝓ ponunſ edicta ut
quis poſſit ſe premunire ꝛ preparare.

Nouiſſime. Nota ꝙ īperator dꝫ eē uni cus ꝛ nō predo. ſed rei publi
ce ċōſul. vnde nota cām formalem ꝑ vnum ꝛ cām finalē
q: ob publicū ſtatutum. cā vero efficiens fuit popul⁹ ro
manus qui dedit ei īperiū. Et nota verbū ðdit ergo
populus perdidit et ꝯſequentia ꝑ nota. ā. ti. i. l. manuſ
ſiones. Et nota ꝙ nimia multitudo generans ꝯfuſionē
fuit cā imperatoris creandi.

Poſt originem. Nota ꝙ ille q auf fert aliem iudicē auf
fert ſibi in effectu ius ꝛ iuſticiam. q: nec ſua auctoritate
ius ſibi dicere pōt nec iudicem adire. Et no. ar. ꝙ lꝫ
in ciuitate ſit nullus rector tamē nō pōt quis ſibi dicer̄
ius propria auctoritate.

Poſt hoc. Nota ꝙ ſine iuriſperito nō pt̄ res publica ſtare.

In initio ibi omnez poteſta
tē ergo a ſententia regis nō appellatur hoc ēt pꝫ. ⁊. in. §.
exactis ibi tamen ne ꝑ oīa ꝛc. ꝛ ibi eſt tex. not.

Exactis ibi relictum. Nota ꝙ qdā hñt
carceres ꝛ tamen nō habent merum īperiuꝫ. i. gladij po
teſtatem. Nota tamen ꝙ poſſe aliquē carcerare ne
mini ċōpetit niſi lex ċōcedat. Jteꝫ no. ar. ꝙ ſi per ſta
tutuꝫ debent adeſſe priores terre cū dantur ſnīe capi
tales ꝙ eis abſentibus non valet lata ſnīa ꝛ multo min⁹
ualet ſi requiratur iuſſus ꝛ conſenſus vt hic.

Et cum placuiſſet. Jbi abdicaret̄ Nota ꝙ meruꝫ
imperium poteſt renūciari ī manus ſuperioris. Jteꝫ
nota ꝙ pōt quis cogi ad renūciādū. Jn tex. ibi amo
re uirginis nota ꝙ amor puellaꝝ ſubuertit rectū iudiciuꝫ.
Jn tex. ibi indignatus. Nota ꝙ indignatur ille cui nō
fit iuſticia. Jn tex. ibi caſtitatem. Nota caſtitatē uite
preferendā. Jn tex. ibi ſtatum ſuum. No. ꝙ uſurpā
tes ſtatum trucidātur ꝛ ciuitas recipit ſtatum ſuum.

Et q: magiſtratibus. Not. ꝙ hora incon
grua ꝛ poſt horam determinatā magiſtratus nō debent
ſedere pro tribunali. ꝛ eſt eis verecūdia ſedere ī ſolito
tēpore. ꝛ ideo ſtatuta terrarum determinant horas.

Deinde cornelius. Nota ex hoc §. ꝙ accuſatōes
ſunt de iure ciuili. Jn tex. ibi fuit poſt eos. nota hic
ar. ad dictum de gallo preſo.

Gaius ſcipio naſcica. Jbi do m⁹ data.
nota ar. pro doctoribus quibus datur domus a cōi.
Et no. de ſapientia iſtius in lectionis recurſione.
Jn tex. ibi ſeruius āt no. ꝙ turpe eſt doctori ignora
re leges ꝛ maxime nobili ꝛ patritio facit ꝙ no. cy. C. q
ꝛ aduer. quos. l. i.

Et ex illo tempore. No. nō ēē ċōcedendū ar
bitrium petenti. ꝛ facit ċōtra poteſtates terrarū qui pe
tunt arbitrium. ꝛ ċōtra aduocatos qui petūt ſibi cāꝫ cō
mitti. Sꝫ an poteſt quis publica auctoritate cogi ad
ċōſulendum dic ꝙ ſic. vt no. in. l. ii. C. de prepo. ſacroꝝ
ſcrinioꝝ li. xii. Jn tex. ibi plurimū potuit. not. ꝙ po
tentia facit hominem eſſe maioris auctoritatis. Jn
tex. ibi ſubſtentatus. no. ꝙ diſcipulus tenetur ſuſtētare
doctorem. Jn tex. ibi eo vſqꝫ. nota ꝙ expulſus ð ci
uitate nullam auctoritatem habet. Bal.

De legibus ꝛ ſenatus conſultis ꝛ longa ċōſuetudie.
rubrica.

Ex eſt commune. Nū qd de
eſſentia leg. eſt ꝙ ſit facta ꝑꝑ cōeꝫ utili
tatem ita ꝙ ſi reſpiciat alicuius ſpālē
gratiam uel fauorem nō ualeat. reſpon
deo imo valet ſi fauor eſt naturali rōe
munitus uel ob meritū indultus vel ob ſimplicitatē cō
ceſſus: vt. ⁊. ti. i. l. i. ꝛ. C. de decur. l. neque dotorū. li.
x. ꝛ. C. de ſilen. ꝛ decur. li. xii. ꝛ. C. de his q ſibi aſcrib.
l. ꝙ adhibit⁹. ꝛ. l. i. ⁊. de mili. te. ꝛ. ⁊. de minor. l. i. Sꝫ
quid ſi eſt facta ꝓpter meram odioſitateꝫ ċōtra ſingula
rem perſonam an ualet. reſpōdeo ſi odiū ē rōnale pura

ꝓpter enorme delictū.tunc vȝ vt.ff.de capi.dimi.l.amiſ
ſione.§.qui deficiunt.ſed ſi odium ē irrōnale nō vȝ ſi ꝯ
ſingularem perſonā emanauit de pollicitat.l.totiens.ff.
qui ⁊ a qui.l.ſi priuatus. ⁊.l.i.in fi.de excep.do.⁊ hec ē
vera quādo rōe ſtatuti lex infringitur.ſi vero rōe ſtatu
entium cōſiderāda eſt coꝝ auctoritas.qꝛ nihil ſine publi
ca auctoritate factū vȝ.l.ii.§.poſtea.⁊.§.ne diutius. ō.
ti.i.l.prohibere.§.plane.ff.q vi aut clam nihil enī recte
agitur vbi faciēdi auctoritas vſurpatur.C.de ſacro ſā.
eccle.l.decernimus.vnde nihil prodeſt ſtatuti equitas ſi
ſtatuentium deficit auctoritas.C.ſi a nō cōpe.iudi.per
totum.⁊.C.de teſta.l.cōſulta diualia in fi. Et no.hic
quattuor que legitimāt actus hominū deſcribi.Primū
eſt poteſtas.ſm voluntas.tertium ſciā.quartū forma.
poteſtas ē ī populo quod deſcribitur ibi dum dicit rei
publice.cōſenſus deſcribitur ibi ſpōſio.cōſiliū deſcribit
ibi cōſultū.forma deſcribitur.ibi cōis ſpōſio. Ex qui
bus no.iiij.primo ī ſtatuēte requiri poteſtatē ⁊ an gene
ralia verba ſufficiant tractat bar.in.l.ambitioſa.C.de ō
ere.ab or.fac.vnum tamēn no.q ſi populus totaȝ ſuam
auctoritatem cōmittit quibuſdā ſapiētibus q illi ſapien
tes oīa poſſunt niſi ſint nomīatim excepta vt.ō.ti.i.l.ii.
§.nouiſſime.⁊.§.exactis.deinde ⁊ ar.de ver.obli.l.qui
rōe.§.callimacus in fi. Secūdo no.exigi cōſenſum vt
ff.eo de quibus ver.nā cū ipſe. Tertio no.q talis vo
luntas nō dȝ eſſe precipitata.ſed diu iter ſapientes deli
berata vt.C.e.l.humani. Quarto not.q in.l.cōdēda
dȝ ſeruari debitus modus ⁊ forma q ille ꝓpoſita faciat
in populo qui hȝ officiū ꝓponendi puta cōſul. Unde
hic quero de tali qōne dictat ſtatuti peruſij q omnes
ꝓpoſite debeant fieri p prioreȝ prioꝝ.⁊ aliter ñ valeat.
Modo cōgregata adunātia generali populus vult unū
q prior priorum nō vult ꝓponere c.qꝛ ē penale vl̃ quia
iurauit.modo qdam alius ꝓponit.⁊ populus ſtatuit q̃
ritur verum valeat ſtatutuȝ.⁊ vr̃ q ſic.qꝛ ex quo hētur
cōſenſus totius populi.nō curamus de modo.vnde licȝ
nō appareat de ꝓpoſito ſufficit q appareat de volunta
te cōſilij.l.obſeruare de decur.li.x.per bar.qui allegat
l.de quibus.ff.e.⁊.l.ſi quod.C.de legat.li.x. In ꝯriuȝ
qꝛ nō ē ſeruata forma.So.ſi cōſiliuȝ eſt tale quod poſſit
illi forme derogare valet iſtud ſtatutū alias nō.vt dixi ī
l.omnes populi ad fi.⁊ ar.de le.ii.l.fi.ī prin.⁊ de le.iij.
ſi quis in prin. Ulterius no.q lex imponitur non ſo
lum ſcientibus ſed ēt ignorātibus.ſi talis ignorātia ī ſe
culpam habeat vel delictū vt hic pȝ cōiuncto verbo deli
ctorum cū verbo ignorātia ſecus ſi ignorātia nō heret ī
ſe delictū.vt.l.fi.de decre.ab or.fa.⁊.C.de tabulis.l.ge
nerali.li.x. Et per hoc ſoluitur qō de aduena an in
currat penam ſtatuti.naȝ aut incidit ī factū culpabile ⁊
damnatum.aut ī factū īculpatum alias.primo caſu inci
dit in penam qꝛ ignorātie eſt admixta culpa.nā pro cul
pa hētur q ꝯſueuit eſſe culpabile vt.i.q.v.pñtium.ſo
caſu nō incidit ī penam ꝓpter iuſtam ignorātiā.⁊ hec ē di
ſtinctio legiſtaꝝ.ſed ſm cañ.ignorans excuſatur oīo vt
i.c.ii.de cōſti.li.vi.⁊ ibi per Jo.an.in nouella.ſȝ tu dic
q iſtud.c.reſtringitur ad penas ſpūales ī quibus mit⁹
agitur quā ī tēporalibus penis.⁊ qꝛ illa eſt pena īſolita
que pro tali delicto nō cōſueuit imponi.⁊ qꝛ impōitur
a iudice inſolito cū epus nō cōſueuerit intromittere ſe ō
talib⁹.⁊ adde quod no.in ſpec.de cōſti.⁊ hoc de ignorā
tia cōſtitutionis. Sed videamus quid de ignorantia
facti.⁊ ſi quidem eſt ſine aliqua culpa ignorātis.certū ē
q nō punitur.C.de ſer.fugi.l.quicūqȝ.ff.de recep.l.i.
ſi aūt ē cū aliqua culpa.tunc aut ignorātia excludit ſpēȝ
delicti ex quo agitur.⁊ excuſat.verbi grā percutio cleri
cum in habitu laycali in culpa ſum ꝑcutiēdo nō tamē cō
mitto ſacrilegiū.⁊ ideo nō ſuȝ excōicatus.qꝛ culpa mea
non extēditur ad ſacrilegium.vt.ff.locati.l.ſi qs ignorās

aut ignorātia non excludit ſpēm delicti ex quo agitur ⁊
tunc punitur ignorās ꝓꝑ culpam vt.l.reſpiciēdū.§.deli
quūt de penis. Sed dubitatur verū rōe culpe qs pu
niatur crīaliter.⁊ dicit hic cy.et.l.ſi quis nō dicā rape
re.C.de epiſ.⁊ cle.q rōe culpe leuis vel leuiſſime non
punitur qſ crīaliter.ſed rōe late culpe punitur qs crīali
ter.ſed minus q̃ rōe doli.in delictis ergo nō venit cul
pa leuis vel leuiſſima crīaliter punienda ſm cy. tamen
dic q aut pena requirit atrocitatē delicti.vt qꝛ eſt pena
ſimiliter atrox ⁊ corporalis. ⁊ tunc regritur dolus ⁊ ſi
ceſſat dolus ceſſat illa pena ita atrox.ar.C.de fal.l.nec
exēplum.ff.de ambi.l.i.in pri.de liber.cā.l.iſtud ⁊ no.
C.de plagi.l.plagij de ver.ſign.l.magna negligentia ⁊
de reg.iur.ad ca.aut pena nō requirit atrocitatē delicti
vt qꝛ eſt pecuniaria.⁊ tunc ex quo legis lator non facit
mētōeȝ doli ñ exigit dol⁹ ſȝ ſufficit lata clpa ⁊ leuiſ forte
de icē.ru.na.l.qui edes.ſȝ forte leuiſſima ñ ſufficit qꝛ le
uiſſ īā ñ ē maleficiū vt.l.ſi cui⁹.§.de precariis.ff.ō vſufr.
⁊ de hoc dic ianus vt dixi in.d.l.ſi quis nō dicam rape
⁊ qui parū tranſgreditur nō mortificatur ar.de cōdi.⁊
demo.l.quis de iſta materia no.ff.l.i.ff.ſi quis te.liber.
eſſe iuſ.fu.p bar.⁊ facit quod no.de in lite iurā.l.i actō
nibus ⁊ per dy.in.l.penul.ff.de adul.⁊ ibi per bar.⁊.l.
ij.§.in hac ui bo.rap.per bar.vbi notat q occidens ban
nitum nō rite punitur de culpa. Sed an valeat ſtatu
tum q ignorātia nō poſſit allegari.⁊ vr̃ q ſic.ut.l.diu⁹
de fal. Sed qualiter ꝓbetur error iuris dic ex ꝯtra
te facti ⁊ pſonaꝝ de adul.l.ſi adulteriū cū inceſtu.§.fra
tres.Et no.q vbi iuris ignorātia excuſat a delicto uel
minuit delictū ibi opus eſt eam allegare.vt ibi patet.
Item no.q ꝓpter nimiam ſimplicitatē pſumitur
potius error q malicia.C.ō his.qui ſibi aſcrib.l.q ad
hibitus que ē.l.notabilis ad excuſationē ſimplicium ra
bellionum. Item no.q ignorātia cauſata ab aliquo fū
damento.quod nō ſit pura negatio.ſed alicuius rei affir
matio indiget ꝓbatōe.ff.ad trebel.ſi heres ab eo p bar.
⁊.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.l.filiū.ij.⁊.iij.riſo.
Item no.q vitiū inuiſibile alicu⁹ ſcripture autēice
excuſat errātē ſecꝰ ī vitio viſibili.ff.de ꝯ tabl.l.ñ pura
uit.§.nō quiſ.⁊ p hoc excuſantur offendētes hānituȝ ex
pretextu hāni īualidi ſȝ bar.diligēter tñ tota ſcriptura ē
pſcrutāda peractāda ⁊ īueſtigāda an ſit hānit⁹ nec ne
ff.c.in ciuile. Item no. q ñ preſumitur malicia vbi
pōt eſſe iuſticia.ff.pro ſocio.l.merito. Ultimo no. q
poteſtates terraꝝ facilius excuſantur quā eoruȝ aſſeſſo
res qꝛ cum magiſtratu miti⁹ lex agit q̃ cum iuriſpito.ff.
q quiſqȝ.iur.l.ii.⁊ hoc in iuribus nō in factis. Itē no.
q ad ꝓbandum ignorātiam ſufficit ꝓbatio cōiecturalis.
ſȝ non plenaria.vt no.pria.q.i.c.ſi quis a ſymōiacis.ff.
de accuſ.ſi cui.Item no.in hac.l. q ſtulticia nō excuſat
ſic de le.ii.qui ſolicitum.§.etiaȝ bal.

Am et demoſtenes: hic ponit
diffinitio greca.No q lex ē inuentio ⁊ donū
dei.Item no.q lex eſt priceps dux ⁊ regla.
Nota q iuſticia ⁊ iniuſticia indigent ordie. No.
ibi naturalia ⁊ ciuilia q homo naturaliter eſt aīal ciuile
⁊ lex ſimilis dȝ eſſe homini hñ cōpoſito ⁊ ciuili. In
tex.ibi orator nota q orator eſt vir dicendi pitus cū ve
nuſtate verboꝝ.⁊ pondere ſnīarū ſecūdum victorinuȝ.
In tex.ibi inuentio ⁊ donum dei.qꝛ rex ē lex aīata
⁊ donec cōcedit ꝓpriam maieſtatē eſt grana gratis da
ta ⁊ ſubditi poſſunt tunc dicere ego dormio ⁊ cor meū
.i.rex me⁹ vigilat.ff.de offō pfec.vigi.l.nā ſalutem.

Ura conſtitui: Nota q ſicut
vna irundo ñ facit
uer.ita vnus caſus non facit legem.qꝛ ī vnico
vel raro cāu nō cōſiſtit publica vtilitas.⁊ ideo

preſumptiones legum frequētioꝛibus adaptātur ⁊ lo
cus a cōiter accidentibus ē ualidus in iure nō locus a
raro accidentibus ē aūt preſumptō iuris ſtatum preſu
 ens.ſed nō ꝓnuncians.ſed preſumptō iuriſ.⁊ de iure
eſt ſtatum preſumens ⁊ iudicans.i.mandans pro ueri
tate ſeruari.preſumptio vero hominis eſt ꝓbabilis oni
ni applicatio ex cōiecturis.bene dico ꝓbabilis nō ne
ceſſaria ſicut diximus de interpretatiōe.℄.c.l.i. Dica
mus ergo ꝙ lex nō ſtatuit aliquid ꝓpter raros caſus
nec preſumit ſuper raris.ſed ſuper cōiter accidentib⁹.
ſeu cōtingētibus.vt no.℄.de probat.l.nec natales. vñ
lex nō preſumit ꝙ aliquis viuat vltra centū annos. q:
hoc eſt magis ſupra naturā ꝙ̄ naturale.l.ii.§. ſic dubi
tetur.ꝟ.quēadmo.te.api. Itē nō preſumit ꝙ nupta ſit
meretrix.ꝟ.de ſta.ho.l.ſeptimo menſe. Itē non pre
ſumit qȯ mulier pariat.xi.mēſe nec ſtatuit ꝙ talis par
tus ſuccedat.vt.l.gallus.q: hoc eſſet miraculoſū poti⁹
ꝙ̄ humanū.⁊ de miraculis nō eſt lex. Item nō pſumit
lex ꝙ imperatoꝛ vendat viridarium ſuū de le.i.l.ap iu
lianum in fi.pōt poni exēplum de lazaro ſed nō credo
ꝙ iuriſcōſultus ſciuerit iſtud miraculū chriſti.vt no.in
l.titia.§.fi.de auro ⁊ ar.le. Quero tamen nūquid re
cuperauerit bona ⁊ dicendū eſt ꝙ ſic q: fuit reſtitutus
a deo ⁊ reſtitutio dei nō dʒ minus operari ꝙ̄ reſtitutō
hominis vt in aūt.gazaros.℄.ꝺ hereti. niſi medio tpre
fuiſſent diſtracta.ut no.de liber.⁊ po.l.gallus. §.⁊ qd
ſi tamen de reſcrip.c.q̄uis li.vi.℄.de ſen. paſ.l.fi.

Sed quid ſi medio tēpoꝛe heres lazari percepiſſet
fructus an lazarus recuperaſſet fructus vr ꝙ non.℄.
de hereticis.aūt.idem de neſtoꝛianis.q: illa fuit īdlgē
tia non iuſticia. Sed an recupabit vxoꝛem dic ꝙ̄ nō.ꝟ.
de capti.l.nō vt a patre ſm guil.ergo nec eccleſiam re
cuperaſſet ⁊ ſi papa vrbanus hodie reſurgeret nō recu
peraret papatum.bal.

Uod enim. Nota ꝙ binus actus ſ
non dicitur frequens.
⁊ eſt ar.ꝙ binus actus nō inducat cōſuetudi
nem nam in cōſuetudine deſideratur frequē
tia ⁊ binus actus non dicitur frequens ſm odo.dic de
hoc vt.ꝟ.c.l.de quibus.

Egis uirtus. Uirt⁹.i.robur mē
tis legis.uel virtus
ideſt intentio virtuoſa vel virtus.i. poteſtas
ſeu auctoritas vel virtus.i.officiū cōſiſtit pri
cipaliter in quattuoꝛ reducitur.q: omnia reducunt ad
illa quattuoꝛ ⁊ ſic quādo vnū ad aliud reducitur illud
cum eodem eſſe uidetur.ꝟ.de ſta.ho.l.i.in glo. Que
ro ſi lex imperāt ⁊ cōtemnitur mandatū que pena eſt.
Item queritur ſi princeps īperat ⁊ cōtēnitur ꝗ pena
eſt ⁊ uidetur ꝙ puniatur tanꝙ̄ violatoꝛ ſupreme pote
ſtatis ⁊ ſic pena capitis.℄.de veter.iu.poteſta.l.fi.li.
xi.nam qui diſciplinam cōtemnit capite punitur vt.l.
omne delictū.§.cōtumacia de re.mili. ſed alibi īpōitur
pena exilij.℄.de fun.limi.l.fi.li.xi. Et interdū ſufficit
fieri mali coꝛrectio ī aūt.de nup.§.aſcriptitios col.iiij.
⁊ tollerantur ex miſericoꝛdia potius ꝙ̄ ex iuſticia calca
te legis impunitas.vt.℄.ꝺ veſti.olobo.l.ſēperēt li.xi.
So.aut in mandato eſt determiāta pena.⁊ illa ſeruitur
⁊ nō alia q: ſpēs dʒ magis attēdi ꝙ̄ genus.vt.l. ſancio
legum de penis.aut pena nō eſt determinata.⁊ tunc ꝯ
rebellem de rigoꝛe eſt pena moꝛtis. tamē nō pōt incon
ſulto principe infligi .i. ſi principis eſt copia ſed de eq
tate pena eſt arbitraria pro qualitate exceſſus ponderā
da.ar.l.i.§.expillatoꝛes de expilla.⁊ eſtra. vt ſic pena
cōtēptus delicto cōgruat. vt ī aūt.ut iudi. ſine quo ſuf
fra.§.igitur.⁊ princeps iuſte pōt ēt ꝑ leui re ſi īobediē
tia eſt atroꝛ infligere moꝛtē.ar.℄.de prīmice.l.i.in fi.
li.xii.q: pena debet imponi iuſta leg.volūtatē.vt.℄.ꝺ

ſumma trini.l.cunctos populos in fi.⁊ lex dicit ꝙ falſ⁹
eſt ille qui principi rebellat vt in aūt.vt ōſun .ſeu fune.
circa fi.col.v.℄.ōclude ꝙ eſt pena arbitraria vt no.℄.
de ſacro ſan.eccle.l.nemo martires.naʒ pena arbitraria
eſt pena generalis.⁊ ideo vbi pena ſpecialis nō pꝛefigi
tur generalis pena ineſſe uidetur. Quero ſi lex vetat ꝗ
pena ē.reſpōdeo arbitraria tamen ſcias ꝙ maius ē de
licum cōmiſſionis ꝙ̄ omiſſionis ut notatur in.l.ſi moꝛa
ꝟ.ſo.ma. Quero ad quem extēdit ſe virtus pmiſſiua
legis cum ex naturali libertate oīa ſint pmiſſa vt.l.iii. ꝺ
ſta.ho.reſpondeo quedam permittit lex que nō ſunt ꝺ
regula permiſſiua.vt.l.i.§.cum autem.ꝟ.de aleato.⁊.l.
i.⁊.ij.℄.qū li.ſine iudi.vin.cum ſimili ⁊ facit.℄. de te
ſta.aūt.ꝙ ſine.⁊.l.fi. Quero vtꝝ dicatur punire lex ꝟ
iudex.reſpondeo lex.ideo iudex inquiſitus ꝙ fecit de
capitare homicidā poteſt negare ꝙ nō fecit ipſe.ſed lex
vt.l.palam .ꝟ.de ritu nup.⁊ no.in.l.cum ꝓbatio.ꝟ.ꝺ ꝓ
bat. Quero an in criminali poſſint dari īterrogatoꝛia
dico ꝙ ſic vt in.§.qōni.⁊ hic in glo.⁊ ꝑ guil. Et no.
ꝙ de iure cōi toꝛtura nō debet fieri ī ſecreto ſed pñti
bus honeſtis ⁊ bonis viris ⁊ prius auditis rōib⁹ vtri⁹
qʒ partis. Dubitatur qūo adaptetur lex cōſilij ad hāc.l.
⁊ dicit glo.ꝙ adaptatur ad virtutē pmiſſiuā. q: cōſulit
nō mandat.l.ob hec verba.ꝟ.de infami. Sed nunqd
cōſilium leg.eſt obligatoꝛium.reſpondeo non.tamen q:
conſilium legis nō eſt fruſtra ſeuit in eum qui a cōſilio
legis deuiat. Sed qūo cognoſcitur uerba pcepti a vbiſ
cōſilij dic ut in clemē.exiuit.de paradiſo. de uer.ſig. ⁊
adde quod no.ꝟ.de officio preſi.l.ſepe. Quero cuʒ le
gis uirtus ſit impedire an ſit impedire ⁊ uetare ⁊ dico
non.ſed contigua rōe iunguntur.eſt enīʒ quaſi quoddā
vetare īpedire.tn̄ non per oīa ſunt idem.ut.l.ſtipulatō
illa.§.alteri.de uer.ob.cum ſi.⁊ facit de lit.cōt.c.i.li.vj⁹
de excep.c.pia de offō del.c.ex liris ⁊ de iudic.c.nouit
cum ſi.

Era non in ſingulas.
Regula eſt breuis ⁊ ꝯpendioſa traditio veri
tatis ſingulos cōplectēs caſus.ſʒ lex eſt que
dam foꝛma eadem in ōibus pſonis. Et no.ꝙ excep
tiones ſunt de predicatis regule ſʒ nō de offō regule.⁊
ſubiectum reſtringit pdicatum.ut.l.naʒ quod liquide.§.
ſi cui.ꝟ.de pen.lega.⁊ eōtra de le.ii.l.legatoꝝ.§. ſi plu
res ⁊ facit ad hanc.l.de excu.tu.l.non ſolum.§. qui pri
mipilum.

On ambigitur. Nunqd ſuffi
cit ſi quilibʒ ſe
natoꝛ ſeoꝛſum in domo ſua cōſentiat dicit glo.
ꝙ non q: auctoritas nō eſt diſgregata per ſin
gulos ſed iūcta apud collegium ⁊ in foꝛma collegij. facit
extra de elec.c.in geneſi.⁊.℄.de decur.l.obſeruare. ⁊
l.nominationum foꝛma li.x.ꝺ de arbi.ſicuti. Itēʒ cōmiſ
ſio que fit pluribus ſub nomine collectiuo vt q: cōmitti
tur oꝛdini capitulo vel collegio.eſt ita apud oēs q: non
apud ſingulos.vt.ſ.ā.n.i.l.ij.§.ex his legib⁹ ī vbo apud
collegium pontificū ſecus ſi cōmiſſio fiat petro ⁊ iohan
ni q: non copulātur per aliquā copulaʒ que dicatur col
legiuʒ ⁊ ideo nō requiritur ſcrutiniū nec aliqua foꝛma
collegij in eoꝛum cōſenſu ſimul.tamen debent adeſſe in
deliberatione ſed poſtꝙ̄ deliberauerūt cōcoꝛditer ſuffi
cit maioꝛ pars ſed ſi diſcoꝛditer deliberauerint facere
oēs debēt eſſe preſentes.vt dicta.l.ſicuti.⁊ per Inno.
de teſtamētis.c.raynaldus. Et vbicūqʒ eſt ꝯnexa ꝯmiſ
ſio ibi ꝓnunciatio dʒ eſſe cōnexa ſed vbi in extraoꝛdia
riis vnus incipit ſufficit ipſe ſolus.l.i.de officio cōſulis
ſecus in delegatis uel arbitris q: foꝛma ē data ut ꝑ plu
res fiat vt.ꝟ.de arbi.l.pedius.§.i.vel dic ꝙ ubi ꝯmitti
tur negocium publicū ſufficit maioꝛ pars.l.plane.ꝟ.ꝙ

cuiuſq; vniuerſi no. ſed ſi cõmittitur priuatũ negotium
tunc hʒ locũ. d. l. ſicuti. de arbi. uel dic q̃ ſi ↄmittitur ſin
gulis negotium uniuerſale ſufficit unus de excerci. l. i. §.
ſi plures ſecus ſi ſpeciale. ff. de procur. l. pluribus p guil.
q: uniuerſalis cõmiſſio repreſentat officiũ ordinariũ ſed
ſed ſpecialis cõmiſſio repreſentat officiũ delegatũ ⁊ ui
de q̃d no. i. l. ubi de tu. ⁊ cur. da. ab his ⁊ ff. ad trebel.
l. hr̃des. §. pcto per bar. Iuxta hoc quero nũquid in
uno ſenatore qui eſt hodie reſideat hec auctoritas ⁊ uid
tur q̃ ſic. q: iura collegij in unũ reſident ut. l. ſicut i fi.
ff. q̃ cuiuſq; uniuer. no. In ↄtrium uidetur. nã paria ſũt
aliquid ẽẽ deſtructũ de iure uel p rerũ naturã. ſʒ collm̃
ſenatorum ẽ deſtructũ per rerũ naturã. q: nõ ẽ ſpes re
parationis numeri nam in deſuetudinẽ abijt. ff. c. l. de q
bus in fi. ⁊ ideo eius reitegratio ⁊ forme reſtitutio rpu
tatur impoſſibilis. ff. de iter. ⁊b. l. cõtinuus. §. cũ quis. ↄ
le. i. apud iul. i fi. Igitur ẽ deſtructũ collegiũ ergo iura
collegij ſunt facta caduca de le. iii. l. pater. §. tuſculan⁹ ↄ
operis no. nũcia. c. ii. per Innocẽ. ⁊ hoc tñt Ja. de ra. ⁊
cy. q: collegiũ non eſt actu. i. exercitio nec habitu. i. ṽtu
te ⁊ eſſentia tacita ſicut eccleſia que deſijt ẽẽ collegiata
per deſuetudinem ⁊ nõ ẽ collegiata nec actu nec habitu
q: forma eſt oĩo mutata ⁊ noua cõſuetudo non antiqua
ĩſpicitur ut. l. mela. §. i. de ali. le. Et nota q̃ habitus di
citur tripliciter. primo mõ. i. geſtus corporis. ſo modo
ideſt latens exiſtentia. tertiõ mõ. i. uirtus ex actib⁹ cãta.

Quero ĩpator ẽ ĩutilis uel mẽtecaptus uel ebrioſus
qui ñ ſufficit rei publice cure nũquid populus romãus
poſſit eum priuare uel dare ei coadiutorem certũ ẽ eũ
q̃ retinet dignitatẽ niſi ↄuictus ut. l. qui furere. ff. de ſta
tu. ho. ⁊ de ſupplen. ne prela. c. grãdi. ⁊ ff. de his q ſunt
ſui uel alie iur. l. pr̃e furioſo ſo. populus roman⁹ poteſt
eũ priuare ⁊ ſi uult minus agere põt ei dare coadiuto
rem ſm quoſdã. Cõtrariũ uĩ q: pplſ romãuſ ẽ ſub pp̃
⁊ iõ i papa reſidet hec pt̃as q: in eo reſidet cerebrũ et
ṽtex totius populi ⁊ quia populus non põt ↄfirmare
ĩperatorẽ nõ ergo nec priuare. ſed q: ĩperator nõ iurat
fidelitatem populo ſed domĩo pape. ⁊ hec ẽ ueritas. licʒ
cy. ⁊ ray. de for. ibi dicant q̃ populus poſſit priuare tñ
nõ eſt uerũ cũ nõ poſſit eligere nec cõfirmare in aut̃. de
defen. ciui. §. interim. Querit̃ hic utrũ popul⁹ trãſtu
lerit ĩperium ſuũ in prĩcipem an cõceſſerit dñt quidaʒ
q̃ cõceſſit. ut. ff. ti. i. l. i. Hinc ẽ q̃ retinuit in ſe pp̃luſ
ſupremã pt̃atem. puta legis cõdende. unde ĩperator ſi
milis ẽ toto populo. nõ aũt maior toto populo. ut. ff. de
officio pcto. l. barbarius. ⁊ mortuo ĩperatore reſidet ĩ
populũ iuriſdcõ ſicut mortuo rege anglorũ ſine herede
iuriſdictio regia recidit in populum galicanũ ⁊ mortuiſ
electoribus pape reſidet in cõgregatione fideliũ pontifi
calis auctoritas. q: catholica eccleſia ẽ ipſa fideliũ colle
ctio. ergo bene dictũ q̃ popul⁹ cõceſſit ſed nõ ceſſit. q:
illa ſunt diuerſa. ut no. ff. de dona. l. ad eum. In ↄtrũ q:
populus dedit. ergo pleno iure. ã. ti. i. l. ij. §. nouiſſime.
nã uerbũ cõcedere ponitur pro dare ubi fit cõceſſio ex
cã apta ad ius trãſferẽdum. l. uxorem. §. i. de le. iii. ⁊ cõ
cedens poſſet. dare. alias ſi cã non ſubeſſet cõcedere po
nitur p cõmittere de le. ii. l. cũ pr̃. §. pr̃. idem ſi cõcedẽs
nõ poſſet dare de uſufr. l. arboribus. §. uſufructuarius.

Item q̃r dicitur princeps. ⁊ q̃r dicitur dñs ſi popu
lus nõ dedit ei auctoritatem nam diceretur magis com
miſſarius. ⁊ hec eſt ueritas. dic ergo ↄ uerbo cõcedo q̃
ſi habet annexã rõnem ius trãſferẽdi. tũc trãſfertur iuſ
ſm potentiam diſponẽtis ⁊ aptitudinem ſuſcipientis p
ſone. ſi aũt non hʒ talem rõem tunc eſt cõmittere. ⁊ iõ
nota q̃ hoc uerbum cõcedo eſt uerbum generale. ⁊ acci
pit uim ſm naturam ↄtextus cui adiungitur ut no. in. c. i.
ut; et uerbo concedat. de uſuris li. vi. ⁊ facit de ſer. ru.
predi. l. i mihi. §. i. cũ ſi. idẽ ĩ ṽbo do. ff. ↄ iuriſ. o. iu. l. i.

Eqʒ leges · Non potuit leg. lator ſi
gillatim determinare oẽs
caſus quos uidemus de nouo occurrere quaſi
ex utero nature. q: natura ⁊ hominum act⁹ ſp
nouas producũt formas. ⁊ ideo in iſtis nouis caſibus ↄ
ſulendus eſt princeps uel iuriſcõſultus vt decidãt quid
iuris. nam noui caſus deſiderant noua remedia. ut. ff. ↄ
uen. inſpi. l. i. in prin. quãdoq; ergo occurrit noua mate
ria ⁊ tunc recurrẽdum eſt ad leg. latorem. quãdoq; eſt
dubia q̃d ꝓpter repugnãtiam legum ⁊ rõnum de hr̃. ĩ
ſti. ſi pater uel ꝓpter multiplicitatem opi. ⁊ tunc ſimilr̃
leg. lator eſt cõſulẽdus. C. e. l. fi. quãdoq; ẽ cãus dubi⁹
ꝓpter leg. obſcuritatẽ. ⁊ idem q: eius ẽ declarare leges
qui eas tulit. C. de indic. ui. l. fin. ⁊ hoc ſi volumus hẽre
certitudinem neceſſariã ⁊ inuariabilem. C. de pac. l. fi.
C. ad ſill. l. fi. C. de cõdic. indebi. l. pro dubietate. C. de
fur. l. apud antiquos. C. mã. l. ab anaſtaſio. ⁊ in aũt. ↄ fi
li. ãn. do. inſtru. §. fin. ſed q: non poteſt ſemp hẽri leg.
ↄditõ. debent determinare iudices cãus dubios p argu
menta ⁊ rões leg. ut. l. qui filium. §. fi. ff. ad trebel. ⁊ ↄ
iur̃ patro. l. diui fratres. Poſſunt ẽt ꝓcedere de ſimili
bus ad ſimilia ⁊ aſſimilatio iudicis eſt p veritate inter
partes inter quas ẽ equa cõditio ⁊c. ff. c. l. ñ poſſunt cũ
l. ſe. ⁊ ff. c. l. ideo q: ⁊ l. de quibus. Et no. q̃ illa ſunt
eadem quorũ eſt diuerſũ nomen ⁊ una ſubſtãtia ut mar
cus tulius ⁊ illa ſunt ſimilia quorum ſunt diuerſi termi
ni. ⁊ una ratio ſeu qualitas de ſta. ho. l. queritur. illa ſũt
equalia que ad numerũ pondus uel menſurã ſunt eq̃lia
ut in q̃nto metaphiſice ⁊ medici dicũt q̃ quedã ſunt eq̃
lia ad iuſticiam. quedam ad pondus. ⁊ glo. in. l. ñ poſſũt
ponit diſtinctionem vnam prepoſtere. ⁊ ideo dic ut. C.
eõ. l. cum de nouo per cy. bal.

On poſſunt In text. ibi articuli
not. q̃ articulus ẽ ſi
gillata locuto uel diſtincta per mebra oratio. ⁊
dicitur articulus ab artu. i. membro extra de
hr̃ticis. c. accuſatus. li. vi. per arch. extra de teſtib⁹. c.
preſentium li. vi. de foro cõpet. c. i. e. li. ⁊ eſt articulus
idem quod capitulũ vel caſus vt hic. ⁊ de procur̃. q ad
agẽdum ⁊. e. ſi quẽ li. vi. cum ſi. C. de teſta. l. iubemus.
Aliquãdo articulus pro digito ponitur ſm gracianum
hic ponitur articulus p rõe pertinenti qõni prĩcipali.
Alibi ponitur articulus p dcõe relatiua. ff. de hr̃di. inſti.
l. hoc articulo cũ ſi. Nota in tex. ibi ſigillatim. i. pro
prie ⁊ ſpecifice. Et no. ar. q̃ articulis ẽ reſpondẽdũ per
ꝓpria uerba ⁊ explicita ⁊ ſigillatim nõ implicite ⁊ cõfu
ſe ⁊ obſcure. q: ſimilr̃ ipſe leg. articulus dʒ eſſe clarus ⁊
explicitus nõ implicitus ⁊c. C. de trãſac. ut reſpõſum.

Quero q̃re nõ põt leg. lator oĩa declarare. reſpõdeo
hoc cõtingit ex pte rei q: res ſunt infinite ⁊ varie ⁊ ex
parte noſtra. nam oĩs legis lator eſt hõ ⁊ in natura mor
tali nihil eſt perfectũ neq; ſenſus neq; intellectuſ. vnde
ꝓpter noſtram ĩbecillitatem nõ poſſumus ↄcta rimari.
Item rõe accidentium q: ſciã noſtra eſt de accidẽtibuſ
⁊ factis hominũ que tot ſunt quot aĩe ⁊ volũtateſ homi
num. ⁊ ideo nõ põt haberi de iſtis vniformis certitudo
ff. de ſta. ho. l. idem erit. ⁊ ff. ſi pars hr̃. pe. l. antiqui quã
tũ tamen ẽ humanitati poſſibile opʒ recte poſitas leges
oĩa determinare ipſas ⁊ q̃ pauciſſima ↄmittere iudicã
bus ſm ariſtot.

Uod uero Omne q̃ eſt irrationabi
le eſt reſtrigendũ ⁊ non
ampliãdum. q: ex uno incõuenienti non debe
mus inferre ad aliud ĩcõueniens nã incõueniẽ
tia debemus minuere nõ multiplicare. C. ↄ der. ꝓmiſ.
l. i. C. de inoffi. te. l. ſi quando. C. de reſcin. vẽ. l. ratas.
C. de iure dot. l. auia in aũt. ↄ alie. ⁊ emphi. §. ſciſſimoſ
Nota tamen q̃ in dubio oĩs lex preſumitur rõnabilis

C

de l. generaliū. ſtatur. xij. q. i. c. illa. Quero dicit ſtatutū
q̄ filia dotata nō ſuccedat qd in nepte ⁊ uidet̄ q̄ ſucce
dat nam iſtud ſtatutum ī perſona filie ſcriptū ē. ergo ñ
includit neptem q2 neptis abuſiue dicitur filia nō ſcḋm
ꝓprium ſignificatū ſeu diffinitionem. ff. de his qui ſunt
ſui vel alie. iur. l. filium. i. reſpōſo. ad hoc in aūt. de reſti
tu. fideicō. §. manifeſtū. In ɔ̄trium q2 iſtud ſtatutum
eſt factum fauore domus. i. agnatōis ergo inſpecta rōne
ſtatutū ē reale nō ꝑſonale. Itē maior ratio ſtatuendi eſt
ī nepte q̄ in filia. C. de bo. mater. l. ſi viua matre. Itē
ſtatutū ꝓuidet generi maſculino. vnde licet nō ēēt filia
durat prouiſio. ar. inſti. de le. §. ſi quis ancillas. ⁊. C. de
natura. li. l. cum quis. nam perſona que excluditur non
q̄ eſt cā fauoris ſ3 perſona que īcluditur ī fauore. ergo
ipſe debet attendi tanq̄ cā pricipalis ar. no. ff. de inius
vo. Sed ſi hac. §. fi. hanc opy. tńt cy. riza. ⁊ bar. q2 iſtud
ſtatutū nō dicitur extēdi cū includat agnatos diſpoſiti
ue ⁊ ſic ex pte agnatorum nulla ē extēſio. Item nec īq̄
tum excludit eſt extēſio. nam nomen filij poteſt attribui
nepoti quaſi generale deſcendentium nomen. ff. de here
dibus inſti. l. lucius de ver. ſi. l. liberoꝝ. ⁊. ff. ad mace. l. fi
lium habeo. Item ueriſimile eſt ſtatuētes hoc ſenſiſ
ſe argumētum. ff. de pac. l. tale pactū. §. fi. hoc t3 cy. i. l. i.
C. que ſit longa cōſuetudo. q2 vbi eſt eadē ratio non dī
extēſio ſed proprius intellectus ſtatuti. vt. ff. de ver. ſig.
l. nominis ⁊ rei. §. uerbum ex legibus ergo q2 verba nō
oīno repugnant ⁊ ſtandū eſt menti ar. ff. de here. inſti. l.
talem in fi. in rōe littere. Sed quid ſi verba appella
tiua oīo diſcrepant. verbi gra dicit ſtatutū q̄ frater ex
cludat matrem. nūquid excludat auiam dicunt riza. ⁊
bar. q̄ ſic q2 duo ſunt precepta ſtatuti. ſ. q̄ frater ſucce
dat. Item q̄ mater nō ſuccedat. ex prīo ergo precepto
cum vnius incluſio ſit generalis aliorum excluſio. vt. l.
cum in verum. §. ſi quis ō le. i. ſequitur q̄ auia excluda
tur. ⁊ idem ſi ſtatutū loquatur negatiue. ſ. q̄ fratre exi
ſtente mater nō ſuccedat nā illa negatiua reſoluit̄ ī duo
precepta. ſ. affirmatiuum ⁊ incluſiuum hoc eſt dicere q̄
ſuccedat frater. ⁊ negatiuū ſeu excluſiuū. ſ. q̄ non ſucce
dat mater vbi eſt frater de hoc in. l. ii. §. videndū ad ter
tul. per bar. Sed Ia. butri. dicit ɔ̄trium q2 iſtud ſta
tutum ē ɔ̄ rōem. Item caſus ō auia ē omiſſus ergo ſta
mus iuri cōi vt. l. ſi vero. §. de uiro. ſo. ma. ⁊ ſic erit me
lioris ɔdcōis auia q̄ mater nec mir. q2 ſi mater eſſ3 ex
heredata auia vero pterita mře excluſa admitteret̄ auia
ſed nō mater de ioffō. te. l. ſi is qui. ⁊. l. pater filium.

Item pone q̄ ſtatutū excludat amitam nūquid pro
pterea excludet matertera certe nō. C. de coll. l. illā ⁊
tamen eſt eadem rō quādo noīa appellatiua oīo diſcre
pant certe ⁊ ipſum ſtatutum diſcrepabit. q2 nō ſumus ī
terminis ſtatuti. ⁊ habemus ius cōe in cōtrariū. ut. ff. c.
l. de quibus in prin. a ɔ̄rio ſenſu ad idē facit. ff. de pari
cidis. l. iii. ⁊ hec opi. uerior ē. Sed quid ſi ſtatutū di
cit q̄ matertera nō ſuccedat an ſuccedet filius matertere
⁊ videtur q̄ non ut in. c. i. §. ob hoc aūt q feu. da. poſſūt
col. x. ⁊ ē ratio q2 filius repreſentat matrē ⁊ eius loco
ſuccedit quod verum credo. Sed pone q̄ ſtatutū di
cit q̄ non ſuccedat matertera an ſuccedat matertera ma
gna vr̄ q̄ ſic. q2 adiectio magna ſignificat ī proprīū intel
lectū. verba aūt ſtatuti ſunt itelligēda ꝓprie. Ad hoc fa
cit quod no. in. l. i. C. de ſuc. edic. per Ia. but. Cōtrariū
dico q̄ uerba oīo nō repugnāt. ⁊ ratio excludēdi ē ma
ior. ⁊ maior rō minorē rōnē includit. vt. ff. de ſeruis ex
por. l. cū pacto. Sed pone ſtatutū priuilegiat patruū
in ſuccedendo an videtur priuilegiare patruū magnum
⁊ cōſultū fuit per oēs doctores bononie ⁊ p me q̄ non
q2 minor ratio eſt in remotiori gradu ad includēdum ip
ſum q̄ ī propinquiori. ⁊ ideo ceſſat ſtatutū ⁊ rō ſtatuti.
Sed quid ſi ſtatutū dicit q̄ filij bānitoꝝ expellātur
an includitur nepos. dico q̄ nō q2 nepos nō naſcitur ex
bānito ⁊ vxore eius ergo nō eſt filius. vt. l. filiū diffini
mus. ff. de ſta. ho. ſed an itelligatur de baſtardis. ⁊ dico
q̄ non q2 nō gerūt imaginem patris ⁊ q2 abuſiue dicun
tur filij. ut. d. l. filium ⁊ nō ꝑpetuant memoriam parētū
ut. l. i. §. penul. de iuſti. ⁊ iure. per Ia. de are. ⁊ cy. ⁊ q2
iſtud ſtatutum ɔ̄tinet odiū itrōabile ⁊ dic de hoc ut. l. ſi
quis ad. l. iul. may. per cy. ⁊ facit. ff. de ſta. ho. l. cū legiti
me. ⁊. l. lex nature. Iſta. n. nomina appellatiua abſolute
ꝓlata ⁊ nō reſpectu alterius qualitatis debēt intelligi ī
propria ⁊ ſtricta ſignificatōe cū ſumus ī materia odioſa
ut. ff. de ritu nup. l. lege iul. §. nec diſtinguitur. ⁊ l3 natu
ralia nomīa ſint naturaliter ītelligēda. vt. l. fi. ō his qui
ve. eta. ⁊. l. eos de capitis dimi. tamen iſtud ē uerū ſi
noīs diffinitio patitur ſed hic nō patitur. vt. d. l. filium
diffinimus. ⁊ adde de in ius vo. l. parentes p guil. Vl
timo no. q̄ lex noſtra loquitur ī ſtatutis ɔ̄ rōnem. ſi aūt
eſt ſm rationem vel preter rōem tūc trahitur ad ɔ̄ñā
ut. ff. e. l. de quibus ſm bar. Item no. in. d. l. ſi vero. §. ō
uiro ſo. ma. Sed Ia. bu. dicit aut ē ɔ̄ rōem cōem ſ3 ſm
rōem particularem. ⁊ tūc particularē rōem attēdamus
⁊ ſic extēditur vt. ff. ad maced. l. filiū aut eſt cōtra rōē
ī genere ⁊ ī ſpē ⁊ tūc ſecus ut hic ſm Ia. but. bal.

A his: In diſpoſitis ɔ̄ regulā non poſ
ſumus ſequi regulā. Et ſic no. q̄
exceptio vincit regulam ī caſu excepto. ſed ī
aliis firmat regulam q2 ſi quedā detrahit uiō
tur cetera cōfirmare de nul. teſtō. l. tribunus. §. fi. ō le.
i. legata inutiliter per dy. Et ſic no. q̄ exceptio d3 eē de
predicatis regule ſed nō de effō regule. ut. l. nam q̄ lig
de. §. ſi cui de penu. le. ff. de uino le. l. fi. §. cui dulcia.
Modo quero dictat ſic ſtatutū de oī maleficio ſine
ſanguine poſſit fieri cōcordia excepta percuſſiōe qua
drelli cū ſanguie de qua pcuſſiōe cōcordia fieri ñ poſ
ſit. cōtingit q̄ percuſſi ciuium cū quodā ligno cū ſangui
nis effuſiōne facta ē mihi ɔcordia queritur an valeat ⁊
certū ē q̄ regula nihil diſponit de pcuſſiōe ſanguinolen
ta. Sed q2 exceptio nō excipit niſi caſum quadrelli.
ergo a ɔ̄rio ſenſu exceptōis uidetur q̄ in aliis ſanguio
lentis ualeat cōcordia. In ɔ̄trium videtur q2 lic3 ex
ceptio firmet regulam tñ non ampliat regulam. ut. ff. ō
uſufr. le. l. generali. §. uxori per oldra. ⁊ cy. de fun. iſtr.
l. queſitum in pri. per bar. caſus ergo ille tanq̄ omiſſus
remanet in diſpoſitōe iuris cōis. tamen cōcordia ñ tol
lit penam fiſcalē ut uo. ff. ad ſill. l. ii. ī gl. per dy. bal.

Vs ſingulare: Nota auctorita
tem rationi ꝑfer
ri. cetera dic ut in glo.

Enignius: Nota q̄ ſtatuta debēt
bēigne īterpretari. ⁊ iō
ſi ſtatutum dicit q̄ ſi quis extraxerit ſangui
nem puniatur non intelligitur de medico uel
barbitonſore. ff. de in ius uo. l. q̄uis. Et no. hic q̄ qñ
in ꝓhibēdo eſt fauor lex penalis dicitur fauorabil' vt ī
aūt. de non alie. §. quia vero leonis ⁊ ibi per Iaco. de
bel. Item nota q̄ lex benigna mater noſtra non eſt
calumnianda. xi. di. c. noli fr̄. ff. ad tertul. l. ii. §. penulti.
⁊. l. penultima. ff. ad exhibē. Extra querit guil. nū
q̄d per mřimonium poſſit ciuis inuitus legitimari ⁊
uī q̄ ſic q2 ille qui pōt libere ꝓducere cāz pōt libere ꝓ
ducere effectum. de iuſti. ⁊ iur. l. mānumiſſiōes ſ3 inuito fi
lio meo poſſū ɔcubinā meam accipe in uxorem. ergo ⁊
legitimare eum cum legitimatio ſit effectus matrimo
nij. Item p mřimoniū legitimat̄ filius in utero ⁊ īfanſ
⁊ furioſus. ergo non exigitur ɔſenſus filij. nā ī paſſiua
diſpoſitiōe nō exigitur voluntas tertij. ſed in actiua ſic
ff. de adop. l. ſi pater in prin. ⁊. l. cū nepos ⁊ ſic pater ac
quiret vſumfructū in bonis baſtardi matrē eī' ī vxorē

accipiendo.ꝯtrium tꝫ guil.per.l.fi.ſ.de his qui ſunt ſui
vel alie.iur.⁊ in aūt.qui.mo.natura effi.ſui.§.generalr
⁊.§.illud fm guil.quod no. Item incidēter querit nū
gd mortuo filio poſſit legitimare quiſ ſibi nepotē p ma
trimonium cū eius naturali auia ꝯhendo.⁊ dicit ꝙ non
q2 iſta fictio requirit perſonam filij.ut per eaꝫ extenda
tur ad nepotem.ergo amoto medij directum in finē ipe
dit effectū extremi.ar.ſ.ad le.acquil.l. huic ſcripture.
de bo.li.l.qui libertinus.§.poſtumus.fm guil. Illō
no.ꝙ legitimatio non trahit ſe ad caſum ⁊ tēpus d iure
ꝓhibitum.vt.ſ.de ſta.ho.l.paulus.⁊ ratio eſt q2 lꝫ ficti
oni nō reſiſtat diſpoſitio facti.reſiſtit diſpoſitio iuris.vt
notatur in.l.talis ſcriptura de le.i. Item no. ꝙ in le
gitimatione nature attēditur cōceptio. nō origo.vnū nō
dicitur quis legitime natus niſi ſit legitime cōceptus.
caſus ē notabilis in dicta.l.paulus.alias incipit cum.⁊
hoc facit ad multas queſtiones bal.

Cire leges Scientia ē infallibilˀ noti
cia veritatis.veritas āt
eſt uera entitas.opinio eſt motus aī eliciētis
ſibi aliquā cōcluſioneꝫ ex aliquibus pricipijſ.
dubitatio ē equalitas ꝯtriarum ratiocinationū.fides eſt
pceptio alicuius ueritatis p teſtimonium alioꝝ ⁊ d mlˀ
tis habemus certam fidem. ⁊ tamen nō ſcimus ea per
īfallibilem rōem.vt no.Inno.extra de iura.calū. c.cuꝫ
cām. Et no.ꝙ ſcientia cōſiſtit in medulla rationis ⁊
nō in cortice ſcripturaꝝ ut hic.⁊.i.q.ii.marchio. Et
no. ꝙ multipliciter exponitur cuius veritas ignoratur.
Et ideo vꝫ ſententia in alterutram ptem.q2 nō dicitˀ ēē
cōtra legem vt no.inſti.de oblig.ex quaſi delic.ī princi.
Et no.hic tria.ſ.uerba uim ⁊ ptatē.verba ſunt vox for
mata ab intellectu.⁊ ore prolata vel ſcripta de ſuppel.
le.l.labeo.§.i.uis ē ſignificatō verboꝝ data ab ītellectu
ad ſignificādū proprie.ptās eſt legis auctōritas uerba
diſtorquēs de act.emp.l.veteres. Et no.triplicē ar
gumentationem.ſ.planam ⁊ materialem.q2 verba ſic lo
quūtur.ſ.de exerci.l.i.§.ſi is qui naueꝫ.⁊.ſ.de adopt.
l.his uerbis.ſubtilem ⁊ ītellectualē ex vi ſermōis ſicut
eſt ꝙ verbum exigere ſignificat ab inuito.de le.iij.l.xi.
§.ſi rem.⁊ verbum trahatur ſignificat īuitum.vt no. in
l.i.de agri.⁊ cenſi.li.xi.Subtiliſſimā ⁊ cōiecturalē que
magis ītellectu diſcernitur ꝙ̄ ſermonis adaptatiōe colli
gatur.⁊ q2 interdū plus quis ſignificat ꝙ̄ loquatur. de
fideicō.l.cū acutiſſimi.⁊.C.de inoffi.te.l.iii.⁊.l. uerbū
volo.C.de fideicō.C.de inſti.⁊ ſub.l.fi.bal.

N ambigua Genus ſignificat in
qualibet ſpecie. tū
eligēda eſt ſignificatio bona ⁊ que careat vitō
verbi gratia dicatur cōſtitutio. ſi quis rapuerit
mulierem capite puniatur.modo vir d lupanari rapuit
ſponſam vel vxorē alicuius nūquid capite punitur.cer
te non quia ſi ītelligeremus ꝙ ſtatutū voluiſſet punire
hic eſſet ītellectuſ vitioſus.⁊ lex dꝫ eſſe ſancta ⁊ imma
culata ⁊ ſic dꝫ eſſe eius interpretatio.ſ.fa.her.l.certe
§.i.⁊ ſicut bonus vir ſine deo nō eſt.ita lex ſiū deo bōa
nō ē ⁊ ideo ſic ē īterpretanda vt vitō careat bal.

On omnium Ratio eſt alicuiuſ
dicti ſ facti certa
⁊ indubitata cōfirmatio dicta ex eo ꝙ dictuꝫ
vel factū faciat ratum vel firmū.⁊ nō pōt ſp
reddi certifice in his que placuerūt legis latori. tū pro
rōe ſufficit opinio leg.latoris.qui opinatus ē id eſſe bo
num.de vſuc.l.i.⁊.l.i.§.pueritiam de poſtu.⁊ iō a leg.
latore nō eſt querēda rō.ſed volūtas.nec pōt lex īfrigi
per ſubditos.lꝫ nō habeat in ſe rōnem.ut.l.ꝓſpexit.ſ.
qui ⁊ a quibus.q2 ſufficit ſic ſtatutum eſſe d cſſō.or.c.
i.refragabili per Inno. Et no.ꝙ ratō ē motus intel
lectus ꝓcedens p cās ſenſitiuas. vel intellectiuas.ſcdm
ſubiectam materiam ad aliquid neceſſario cōcludendū.
vel diſponēdum vel oſtēdendū.uel ratio ē certa demō
ſtratio veritatis.⁊ ſic ratio dꝫ neceſſario cōcludere. ita
dicit hic glo.⁊ allegatur glo.ꝙ ſi teſtis aſſignat rationeꝫ
que nō cōcludit neceſſario nō ꝓbat aliquid.ſed tu dic ꝙ
ratio neceſſaria ꝓbat neceſſario.⁊ ratio veriſimilis pro
bat preſumptiue.ſed ſi teſtis non reddit rationem. ſed
pro ratione reperit dictum nihil ꝓbat.ut not.ſ.de eſſō
ꝓcur.ceſſ.l.fi. Item not.ꝙ duplex ē rō.ſ.directa.
⁊ inflexa.directa ē qua poſita apparet veritas abſqꝫ me
dio.ut ſcio quia uidi.inflexa eſt qua poſita apparet ueri
tas per ſubauditū vel per adiūctū. Exemplum d pria
ſcio quia vicinus.C.quando fiſc.uel priua.l.ii.de his q
ſunt ſui iur.l.filium de fu.l.i.§.i.nā vicini vicina ſciūt
ſ.loca.l.dominus orreoꝝ.⁊.l.tutori.ſ.de nego.ge. Itē
exemplum in negatiua que nō probatur per ſe directo.
ſed preſuppoſitis principijs icōpatibilibus.cū affirma
tiua probatur negatiua.vt.l.filiuꝫ diffinimˀ.ii.⁊.iij.re
ſponſo.ſ.de his qui ſūt ſui iur.⁊ iſta dicitur ꝓbatio ob
liqua ſiue inflexa.ut.C.de ꝯhen.ſtip.l.optimā ⁊ notaˀ
de acqui.here.l.pantonius.§.rei ꝓductionis cum ſi.

Et nota ꝙ ille qui neſcit rōnem neſcit dictū.q2 ſcire
eſt reddere rōnem quā nouerit.⁊ ſcientia infert uerita
tem de neceſſitate.ut no.in.l.ſi pater in gl.parua ſuper
uerbo ſcit.ſ.de here.inſti. Quid ſi teſtis dicit ſcio q2
tetigi cum manibus dicit bar.ꝙ licet īpropie loquatur
tū probat de viſu ⁊ auditu non ſolum de tactu q2 refer
tur ad ſenſum ꝯgruum illi rei. C.d pericu.no.l.fi.li.x.
⁊ ibi per bar.

T ideo Noli nimis ſapere.ſed ſapere
ad ſobrietateꝫ. Et no.ꝙ non dꝫ
inquiri id quod inquiſitum poteſt ſubuertere
⁊ non edificare.

Um lex Indulgētia pētoꝝ eſt ꝓhibi
tio futuroꝝ.h. d. Sed quō
cognoſcā.ſi lex eſt indulgētia uel ſtatutū gene
rale.reſpondeo aut materia precedit legem.aut lex pre
cedit materiam.primo caſu aut precedit generalis ordi
natio.In ꝯtrium ⁊ preſumitur indulgētia uerbi gratia
ſecūdum generale ſtatutum homicida dꝫ occidi nō pro
pter guerram facta ē reformatio ꝙ bāniti ꝓ homicidio
hita pace ſoluendo.x.eximantur de bāno.nā tota iſta
lex eſt preteriti tēporis nō futuri.niſi in ſolutione ⁊ cā
cellatione banni.⁊ ideo ſi quis eſſet homicida tū nō ēēt
bānitus.non prodeſſet ei lex noua. Item nec futuro ho
micide.q2 quod ignoratur remitti nō videtur.de pecu.
le.l.cum dominus.nam illa eſt quedam diſpenſatio que
non refertur ad ignoratos defectˀ.⁊ ꝓpterea iſtis die
bus quidam fuit decapitatus bononie.q2 habebat ſecu
ritatem de ꝓceſſibus.ſed nō de delictis de qbus nō erat
ꝓceſſū.C.de tranſac.l.ſi de certa.ſ.d trāſac.l. cū aglia
na. Aut nō precedit alia ordinatio in ꝯtriū.uerbi gra
tia.dicit reformatio vel ſtatutum populi ꝙ oībus pacē
hēntibus iudices dimittant medietatē pene. ⁊ tunc de
futuris ēt intelligo.q2 noua forma noue materie adapta
tur.C.mandati.l.ab anaſtaſio ī fi. Si aūt lex ꝓcedit
materiam tunc de futuro loquitur. ſ. de iuſti.⁊ iure. l.
ius ciuile.in glo.q2 nō poteſt eſſe forma ante materiam
ſicut materiatū nō poteſt eſſe prius ꝙ̄ ſit materia. ⁊ iō
ſtatutum cōtra arēgantes non habet oculos retro. q2 in
uenit materiam delicti de nouo.⁊ ideo pena nō refertˀ
niſi ad futuros caſus. Et no.ꝙ verba quicūqꝫ ſolue
rit poſſunt hēre ſignificationē pteriti ⁊ futuri q2 īplici
ta ſunt ad pteritum ⁊ futuꝝ tamen in legibus īterpretan
tur de futuro.i.quicūqꝫ ſoluerit poſtea vt no.ex preſſe.
de cōdi.⁊ demō.l.cū tale.§.pe.⁊ ideo ſoluti āte refor
matōeꝫ nō ꝓdeſt reformatō.q2 nō ē ſolutū auctoritate re
formatōis.ſꝫ a cāu ⁊ fortūa.ut.l.ii.d ꝯdi.⁊ de.ꝙ ē no.

A civile Nota ꝙ tota lex. ⁊ totum
ſtatutum. ⁊ totū īſtrumētū
debet legi ⁊ non ſolum ipſum. ſed ēt id ꝙ cōti
nuatur cum ipſo non ergo ſufficit principiū ſiñ
fine. nec finis ſine principio. nam priora dant ſequētib⁹
intellectū. ff. de iur. ⁊ facti igno. l. regula. §. fi. ff. de edē.
l. ſi quis ex argētarijs. §. ſi initium tabulaꝝ quīmo ēt ꝓ
hemium debet legi q̃ ꝓhemia interdū finalem rationeʒ
legis aperiūt. ff. de here. inſti. l. fi. Iteʒ poſteriora debēt
intelligi ⁊ inſpici. q̃ interdū priora corrigunt. ff. ſi cer.
pet. l. ſi tibi. Et no. ꝙ ſi quis ī libello uel poſitiōibus
facit mētionem de inſtrō dʒ inſtrm edere. ut no. in. c. i.
de proba. per Inno. Idem ſi de ſtatuto alterius ciuita
tis nō illius vbi litigatur fit mētio ī libello. ſecus ſi illi⁹
ciuitatis. q̃ cum pro roſtris ſit poſitum videat ſi vult.
nam cum teneatur ſcire nō debet ab alijs certificari. ff.
de eden. l. ſi quis ex argētarijs. §. fi. dico ergo ꝙ totum
ſtatutū dʒ edi. ⁊ totum inſtrm vt hic. ſed certe eadē rōe
dicemus ꝙ debeat edi totum volumen ſtatutoꝝ q̃ poſ
ſet eſſe ꝙ eſſet aliud ſtatutū ꝙ tolleret primū. Reſpon
deo hoc nō preſumitur ꝙ legis lator ſit ſibi ꝯrius. vt ī
prima ꝯſtitutione. C. §. quibus. ubi aūt ſunt decōes cōti
nuatiue ibi eſt manifeſtum ꝙ leg. lator adhuc loquitur.
⁊ iō totum debet inſpici vt hic. nam iudex oīa dʒ uideꝛ
extra de fide īſtru. c. cōtingit. pti aūt ea edit iudex ſi ne
ceſſaria ſunt. C. de preci. īpera. offe. l. fi. Et no. ar. ꝙ
nō dicitur percūctatus dcā teſtium ſi incepit legere. ſʒ
non potuit vſqʒ in finem legere. q̃ forte notarius eleua
uit ſcripturam de manibus eius. Iteʒ no. ꝙ ſi vna ſcri
ptura remittitur ad aliam tunc vtraqʒ ē edenda q̃ vna
ꝯtinuatur alteri ex natura correlatiōis. quid ergo ſi illa
nō apparet. reſpōdeo ſi quidē ea poſita pōitur ⁊ remo
ta remouetur ꝯōnis perfectio. ſeu ītellectus. ⁊ tūc nō
vʒ vna ſine altera. ſi aūt orō ⁊ eius ſignificatō ē pfecta
tunc nō vitiatur id quod certum ē. ꝑꝑ id quod obſcuꝝ
eſt. ar. de ver. ſig. c. abbate. de le. i. l. tñe textores. ſicut
ſi eſſet in ipſamet eadem. l. vel inſtrō aliqua pticula nō
intelligibilis. nā nō vitiātur ea que ītelligi poſſunt. Itē
facit ad hoc de le. ii. l. cū pater. §. vicos ⁊. C. de inſti. ⁊
ſub. l. pe. bal.

Ulla . Materiā hanc examinaui. C. e.
l. ꝙ fauoꝛ ibi videas. Et no. ꝙ hec
regula hʒ locū in eo ꝙ cōceſſum eſt ſine per
l. ut hic ſiue per iudicē vt. ff. de minor. l. ſi iudex circum
uēto ſiue ꝑ teſtatorem vt. ff. ad. l. fal. l. ī rōne. §. quod lo
cum ſiue ꝑ ꝯtum. l. ꝯmiſſorie. ff. de pac. inter ēp. ⁊ vē.
l. commiſſorie. Non ob. ff. de peri. ⁊ commo. rei uend.
l. ſi vina. q̃ ibi nō ē fauoris cōceſſio. ſed ceſſatio ꝯtus
id eſt cāus obmiſſus ab hoīe. ⁊ a. l. ⁊ ideo omiſſum pro
diſpoſito hēri nō pōt. Item nō ob. l. ꝑtēde de tpi. in
inte. reſti. q̃ ibi dilatio ē cōis. ex quo data ē ꝑꝑ equali
tateʒ iudicioꝝ ſeruādā. ⁊ uide quod ibi dixi. Itē ñ ob.
inſti. de auc. tu. §. neqʒ q̃ ibi ſpeciale in aditione here
ditatis. que requirit animi ꝯſilium. quod ī pupillo ñ ca
dit ar. C. de teſtō. mili. l. fi. ⁊ q̃ ibi data ē certa forma a
iure que nō dʒ obmitti. C. de iur. deli. l. ſi infanti. in fi. l'
ibi fauoꝛ eſt dubius. hic certus q̃ de negatiua. ſ. ꝙ ī he
reditate nō ſint honera nō pōt oīno liquere. ſed an ſi re
nunciat fauori remanet in iure cōi videtur ꝙ nō. l. ij. ſi
inge. eſſe dica. ſed ibi nō perdit ius cōe ſed priuilegium
anulloꝝ aureoꝝ. ⁊ hoc pdit facto ſuo nō facto. l. ⁊ ſic ñ
ē ꝯ hanc. l. dic ergo ꝙ excluſus a priuilegio remanet in
iure cōi. l. ſed ⁊ milit. de excu. tu. Sʒ an odio pōt re
nūciari dic ꝙ nō. ff. ꝙ quiſqʒ iuris. l. iii. in prin. i. actui. ī
ducenti odium nō pōt renūciari. Et no. ꝙ iudeus nō pt
renunciare fauori publico iudeoꝝ. C. de iudeis. l. dic ſa
bati. ⁊ ſic fauoꝛ publicus priuato preiudicat. ar. de heꝛ.
inſti. l. teſtō. Item no. ꝙ per ti. ꝙ quiſqʒ iuris reſcri
ptum cōceſſum ītelligitur ꝑ impētrāte nō cōtra. vnde
non frangitur illa regula in cōceſſo. ſed in alio ſimili nō
conceſſo ꝑpter maliciam impetrantis. Item no. ꝙ
in. l. cum ex oratione de excu. tu. eſt ratio q̃ īdiuiſibilis
ſtatus hominis non poteſt claudicare. Item. C. de que
ſti. l. pridem eſt ſimilis ratio q̃ nec teſtis pſona nec e⁹
fides nec eius dictum dʒ claudicare. cum ſit inter utran
qʒ partem medius. ⁊ eius fides indiuiſibilis ſit. C. ꝺ te
ſti. l. ſi quis teſtibus. ⁊ facit de queſtionibus. l. maritus.
Pone mādatur iudici ꝙ ꝓcedat ſūmarie ⁊ ꝺ plano.
modo iudex ꝓcedit ordinarie. an valeat ꝓceſſus ⁊ dico
ꝙ ſic. ar. huius. l. ⁊ notatoꝝ in. c. nouit. de iudic. p Inn.
Sed nunquid ecōuerſo eſt bona regula quod ītrodu
ctum eſt in odium non dʒ uerti in fauorem. ⁊ dico ꝙ ſic
ff. ad ſill. ꝑpter veneni. §. fi. de le. i. l. ſi ſeruus pluriū. §.
i. ⁊ ideo odio excōicati ſtatutū ē quod non poſſit agere
tamen ſi eſt ei dāmum uel onus poteſt ꝯpelli agere. vt
no. Inn. in. c. exceptōeʒ extra de excep. ⁊ adde ad hāc
l. ꝙ not. C. de his qui. ve. eta. impe. l. i. per cy. Iteʒ
no. ꝙ inſtrumētum factū in fauorem alicuius nō debet
in eius leſionē retorqueri. vt no. ff. de eden. l. pretor. §.
i. ⁊ adde quod no. ſ. in prima conſti. §. fi. bal.

On eſt novum . Hanc. l. exāi
naui in. l. oēs
populi. Pone ſtatutum dicit ꝙ ſi qs extra
xerit aliquē extra tribunal ſue potē ſoluat fiſ
co. x. modo traho te volentem nūquid punior. dico ꝙ ñ
q̃ ex vi vocabuli ſignificat de inuito. vt no. in. l. i. ꝺ agri.
⁊ cenſi. li. x. ⁊ fac. ff. de in ius vo. l. ꝯquis. Ex hoc
nota. ꝙ nō dꝛ trahere clericum inuitō examine ille q
trahit volentem. vnde ſi clericus in ꝯtu renūciauit pri
uilegio clericali. lʒ nō valeat renūciatio. tñ q̃ ex cōſēſu
trahitur nō hʒ locū pena. l. ī crimīali. C. de iur. o. iud.
quod eſt no. Quero ſi per ius cōe impōitur vna pe
na ⁊ per ſtatutum īponitur alia pena. an prima pena iu
ris cōis ſit ſublata dicūt doc. cōiter ꝙ nō. de act. ⁊ ob.
l. quotiens ꝺ ſepul. vio. l. qui ſepulchra. Alij dicūt quod
aut pene ſunt īcōpaſſibiles. ut ius cōe imponit mortem
ſed ſtatutum minuit penā ⁊ īponit membri mutilatōeʒ
⁊ tunc ſtamus ſtatuto tanꝗ poſteriori. nā ſtatutum mi
nuit penam a toto īntegrali ad partē. ⁊ q̃ reſtrīgit gladij
poteſtatem receſſuʒ ē a veteri. l. ff. de his qui ſunt ſui iu
ris. l. i. §. penul. ⁊. l. qui cū vno. §. qui poſt. de re. milit.
Idem ſi pena pecūiaria ſit diminuta. nā in penis minū
debeꝛ ⁊ ī eodē ꝯtre pene pura vtraqʒ corpal' l' utraqʒ
pecuniaria. ꝙ enim mutatur non remanet ī prīa ſua fi
gura. ff. loca. l. cuʒ ī plures. §. lege dicta. Si aūt ſūt di
uerſorum generum tūc nō fit legis nouatio de accuſati.
l. ſenatus. ſed tu dic indiſtinctē ꝙ pena ſtatutaria ē exe
quēda ⁊ nō pena iuris cōis. ⁊ ē rō q̃ pñs iurat ſerua
re ſtatuta ⁊ iuramētū obligat ī forma vnde ē ſeruāduʒ
oīo. ut no. ff. de cōditione ob cām. l. ſi pecūiā in pri. bal.

f **Raus** . Quero quis magis punitur an
faciens ꝯ legem expreſſe an ſub
dolo ⁊ per fraudem ⁊ dic quāto dolus ē calli
dioꝛ ⁊ latentioꝛ tāto puniblioꝛ. ff. de his q ſūt
ſui iur. l. ii. §. penul. Et nota ꝙ fit fraus legi. l. ſi liber
tus minorem de iure patro. C. de ſis nup. l. hac edicta
li. fit fraus fiſco ut. l. poſt ꝯtum de dona. fit fraus ꝓa
to. ut. l. ſicut. §. nō uidetur q. mo. pig. vel ypo. ſol. Et
nota ꝙ tot modis fit ſimulatō quot modis fit frauſ. C.
man. l. ab anaſtaſio ꝺ aqua plu. ar. l. ēptoꝛ. ⁊ vide ꝙ no.
in ſpecul. de donatō. §. i. uer. item pone aliquid. An
emācipatio poſſit fieri ſimulate ⁊ dic ꝙ ſic vt. l. i. §. is
quoqʒ ꝺ col. bo. ⁊ preſumitur fraus ſi diu ſtetit occulta
ff. ſo. ma. ſi filio per Ia. de are. item preſumitur fra⁹ ex
vna magna alienatione. l. omnes. §. lucius. ff. de his que
in frau. cre. Item ex pluribus paruis ſimul iunctis faci

cntibus unum magnum de le.iii.l.nomen.§.i.ꝛ ibi gloſ. nota. Itē tradicio verbalis ſine realitate effectu preſumitur ſimulata.vt.§.ſuperuacuū. Et no.ꝙ ſimulat⁹ titulus nō eſt titulus ꝛ ſimulata tradicio non preiudicat poſſeſſori.ut dicta.l.emptor.ꝛ.C.de trāſac.l.cū ea nō tamen dicit̄ ſimulatio vbi vna perſona prohibita a iure recepit ꝑ alia permiſſa.ꝺ dona.l.iiij.§.ſi ab ignoto.ſꝫ fra⁹ eſt de permiſſo ad ꝓhibitum tēdens occaſio.ꝺ donatō. inter vi.ꝛ vxo.l.ſuplicius.ꝛ nota hic duas qōes ꝑ guil.

Vltimo nota ꝙ ille qui nō pōt eſſe ptās.nō pōt eſſe defenſor.q: eſſet fraus de nomīe ad nomen.cum idem imperium ſolo nomine mutato.dareur. vt nota. gloſa. de domino odone pōtate qui in fraudem ſtatuti fecit ſe uocari in defenſorem ꝛ facit ad hanc.l.C. de pac. l.fi. C.de uſuca.ꝑ emp.l.ij.ꝛ extra de renun.c.i.li.vi.ſo. ma.l.filie mee de pigno.c.illo nos depoſiti. grauis per Innocen.bal.

Rinceps. Princeps non eſt ſub lege fori.eſt tamen ſub lege poli nature rōnalis.actus autē ſui ſunt ſub lege. de re.iudi.paſtoral' in cle.ꝛ dic ut nō.C.c. digna uox per cy.ꝛ ibi nō cy.ꝙ pūceps pōt ꝯtrahere cū ſuis fidelib⁹ ꝛ tenētur eis de iure gen.ꝛ ciuili q: ciuili ratiōi natura.i.naturalis ratio cōpatur.ꝫ.depoſiti.l.bōa fides nam ſi princeps nō obligaretur alij.certe nec alius obligaretur.ſi ex regula correlatiuorum ꝛ ſi ſic eſſet principi interdictū eſſet cōmertiū ꝛ eſſet tanꝙ exul.qui eſt oīum preſul. bal.

E quibus. Ubi deficit lex uel legiſ uſus.ſtatur cōſuetudini.ꝛ ſimilitudini.uel cōſuetudini vrbis.h.d. deficit lex.quia non lata.ut in prin.deficit vſus legis quia abrogata.ut in fi.l. Et no.ordinem ꝙ primo cōſuetudo.ſo eius ſimilitudo.tertio cōſuetudo vrbis.

Et nota rōnem q: inueterata cōſuetudo eſt lex tacita.ꝛ nota rōnem rōnis.q: ex tacito cōſenſu ꝛc. ꝛ nota ꝯfirmatōem rōnum.q: idem operatur tacitū hēns ſua eſſentialia.quod operatur expreſſum ſuppoſita eadem potētia diſponētiſ.ꝛ hoc ideo q: ꝯſenſus verboꝝ amminicula nō deſiderat. Queritur in quib⁹ cāis eſt vtēdū ꝯſuetudine.reſpōdet iuriſcōſultus.ꝛ dicit ꝙ vbi nō utimur lege ſcripta.quod ē vel quia nō lata vel q:ꝑ deſuetudine abrogata.ꝛ ad vtrūqꝫ probādū laborat auctor.l.

Nota ꝙ ꝯſuetudo ius facit. Item no. ꝙ vbi habemus idem nō recurrimus ad ſimile. Item not. ꝙ cōſuetudo extēditur de ſimilibus ad ſimilia. Itē nota ꝙ deficiente cōſuetudine pōt allegari tacita rō ꝛ equitas cōſuetudinis. Item nota tacitam rōnē tacite legis.i.cōſuetudinis ꝓlege habitam. Itē nota ꝙ ubi membra nō habent legem propriam recurrūt ad caput pro lege ꝛ moribus. ſecus ſi mēbra hēnt propriam legē ut hac. l.prīo ꝛ ſo reſponſo.ꝛ.C.ꝺ teſtamētis.l.fi.ꝛ ꝙ nota.xi.di.c.nolite.per Io.ꝛ facit ad notata. C.ꝺ iure do.l.ēt per cy. Nota in.§.inueterata duo ſubſtantialia.ſ.tēpus cōſtitutū a iure.dū dicit inueterata.ꝛ actuū frequētiam.dum dicitur moribus.ꝛ in vſi.nam cū ipſe ſtatim addit tertium ſubſtātiale.ſ.tacitum cōſenſum populi. Item ex cōparatōe quā facit de ſtatuto ad cōſuetudinē pꝫ quartū ſubſtātiale.ſ.ꝙ ſit populus talis qui poſſit ſtatuere.nam ſi nō poteſt ī expreſſo nec in tacito. cum utrobiqꝫ requiratur par potētia cāe efficiētis.

Et ideo ſi ſtatuto ciuitatis cauetur ꝙ ſindici villarū tenēātur denūciare maleficia.ꝛ quedā villa ſtetit ꝑ centum annos ꝙ in ea nō fuerūt maleficia denūciata.tamē illa cōſuetudo ē inualida cū illi de illa villa nō habērēt poteſtatē ſtatuēdi.niſi iſta cōſuetudo eſſet expreſſe approbata per ſuperiorem.vt dcā. l.fi.C.de teſta. Itē nota ꝙ lex ꝛ cōſuetudo differūt ſicut expreſſum ꝛ tacitū

Item ſicut ſcriptum.ꝛ nō ſcriptum. Item ſicut īſtātaneum ꝛ ſucceſſiuum q: ſtatutū uno īſtāti fieri pōt. ſed ꝯſuetudo ſimilis eſt homini qui nō perficitur niſi tēporis curſu.ꝛ niſi ſit prouecte.ut ita dixerim etatis.lentiori igitur paſſu procedūt potius tacita ꝙ expreſſa. q: non ſunt ita certa nec ita ſolēnia ea que ex ꝯiecturis ueniūt ſicut ea que expreſſa ſunt.facit quod no.C.de do. ꝓmiſ.l.ij. No.ꝙ poſteriō ꝯſuetudo tollit legē priorē Itē.l.leges. Itē cōſuetudo cōſuetudinē.ꝺ adimē.le.l. mella.§.i.q: ſemper id preualet quod nouiſſime factū eſt de acqui.poſ.l.ſi quis ante. Modo venio ad op. ꝛ videtur ꝙ pūcipium huius.l.ꝯdicat fini.nam in pri. dicit.cū nō habemus.l.ſcriptam recurrimus ad ꝯſuetudinem.ꝯ imo idem ſi hēmus.l.ſcriptam.vt.ꝫ.c.l.§.fi. ſo.ibi nō dicimur hēre.l.q: eſt abrogata. C.de la.liber. tol.l.i.in pri. Caue tamen q: vbi lex nō eſt oīo lata ꝓcedimus ī ꝯſuetudine vltra tenorem cōſuetudinis ꝑ ſimilitudinē.ſed vbi lex eſt in pluribus caſibus ſimilib⁹ lata.ꝛ eſt in vno caſu per deſuetudinem abrogata. tunc cōſuetudo nō extēditur ad alterius caſus correctionem vt.C.de ſacro ſan.eccle.aūt.quas act.C.de appel.l.ꝑcipimus in fi.q: legum correctio eſt odioſa. Nō ob. C.ad.l.viſce.l.fi.q: ibi nō eſt caſus ſimilis ſed proſus idem.ſed ꝛ in perſonis que ſunt vnum ꝛ idē.i.ī viro ꝛ vxore.vel ibi in correlatiuis.vbi mutato vno extremo mutatur reliquum vt.l.fi.de accepti. Sō opponitur ꝛ vr̄ ꝙ ꝯſuetudo nō poſſit derogare legi ſcripte vt.C. c.l.ii.ſo.dicit pla.ꝙ illa corrigit iſtam.q: hodie ſol⁹ princeps facit legē.ꝛ ideo hodie nulla cōſuetudo uꝫ niſi ſit inducta de cōſciētia pūcipis.ſꝫ pla.ꝛ hoc tāgit gl.viii. diſtictione.c.fruſtra.ſed illa opi.eſt falſa.nam tpe hui⁹ l.ita erat imperator ſicut hodie.vnde ī ſua poteſtate nihil eſt additū uel detractū.ut.ꝫ.ti.ii.l.ii.§.nouiſſime.ſꝫ cy.ꝛ ideo nō requiritur ſciencia pūcipis ī cōſuetudine ſingularium locoꝝ caſus eſt in.c.i. de cōſti.li.vi. ubi dicit ꝯſuetudinem eē validam.ꝛ tn̄ principem neſcire cā vt no.iiij.di.c.leges.ꝛ ideo dixerūt alij ꝙ lex ꝯtraria loquitur de lege nō abrogata.q: populus qnqꝫ vetebatur lege.qn̄qꝫ cōſuetudine vā rōne diſcrepātie ꝛ ꝯtrictatis actuum ꝯſuetudo redditur īpreſcriptibilis.vt.l.nemo.§.temporalis de regulis iuris.ꝛ ibi no. Alii dn̄t aut ꝯſuetudo ē contra auctoritatem legis ſuperioris.aut eſt contra iuſ diſpoſitum a lege non tamen eſt ꝯ auctoritatem legis ſuperioris.prīo caſu nō vꝫ cōſuetudo q: minor auctoritas n̄ tollit maiorē.ꝛ hꝫ ē vbicūqꝫ ſupior.i.ī paroꝝ ꝓhibꝫ ꝯſuetudinē.ut. C.ꝺ f.r.aūt.nauigia ꝛ ī aūt.oēs pegrini C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ in aūt.caſſa. C.ꝺ ſac.ſan.ec.ſo cāu vꝫ.vt ſi ius cōe diſponit ꝙ ſuccedat mulier.ſed ius cōſuetudinis ordinat ꝙ nō ſuccedat. Itē ſi ius cōe dixit. ꝙ nō pōt quis alteri ſtipulari.cōſuetudo dictat ꝯtrarium ſtabitur ꝯſuetudini.q: nō ē ꝯ principem iſta ꝯſuetudo ſed ꝯ priuatos.nam aliud eſt eſſe ꝯ.aliud preter.de v. ob.l.ſtipulatio illa.§.alteri.ſed iſtud eſt bene dictū. ſed nō ad.l.ꝯtrariam.ſed eſſet bona ſo.ad aūt.nauigia.ꝛ ſiſcꝰ Alij dicunt aut eſt.l.que pōt abrogari per pactū.ꝛ tūc vꝫ ꝯſuetudo.aut n̄ pōt tolli pacto.ꝛ tūc nec ꝯſuetudīe q: ꝯſuetudo dr̄ pactō.ꝫ.c.l.ſed ꝛ ea.ſed certe illa regula affirmatiue ꝓlata.ſ.qcqd pōt induci pacto pōt īduci ꝛ cōſuetudine ē vera.vt.ꝫ.de pactis.l.nō īpoſſibile. ꝛ de regulis iuris.l.nec ex pretorio.ꝛ.l.nec pignus.§.ꝑ uatorum in glo.ꝛ.C.de decretis decur.in rubrica li.x. ꝛ vꝫ ideo ſtatutū ꝙ pater teneatur ꝑ delicto filij ſoluere pecuniariā penā.q: hoc pōt pacto fieri.ſecus ī corporali pena.vt nota.xxiij.q.v.cum homo.ſed ſi regula formetur negatiue.quod nō pōt pactū nec ꝯſuetudo. Iſta eſt falſa.niſi intelligeremus de pacto publica auctoritate totius populi munito.ecce per pactum nō pōt renūciari macedoniano.tamen ſtatutū ꝛ cōſuetudo ī ꝯtrariū valꝫ

Item per pactũ nõ põt renũciari ordini iudiciorꝫ.tamẽ
per cõſuetudinem põt vt in aũt.de fideiuſ.§.argẽtũ.ꝛ
C.de cõſti.pecu.l.ii.in fi. Item per pactũ nõ põt dari
iuriſdcõ.ut.l.priuatorꝫ.ff.de iudi.ſed per cõſuetudinẽ
ſic ẽt oĩo priuate pſone.ꝛ ẽt mulieri.C.de arbi.l.fin.in
glo.C.de diuer.offi.l.uiros li.xii. Item per pactum nõ
poteſt dari auctoritas ꝓbatõnis priuate ſcripture ſed p
cõſuetudinem ſic extra de fide inſtru.c.cũ.p.tabellio.
per Innoc.ſed certe ſi voci viue vnius poteſt ex diſpo
ſitionis auctoritate dari robur ꝓbationi.vt.l.ecõpõpus.
ff.de dote prele.ergo ꝛ voci mortue.ar.ff.c.l.§.nam cũ
ipſe. Item nõ valet pactũ de futura ſucceſſione.ſed con
ſuetudo ſic. Itẽ pactũ nõ preiudicat pupillis. ꝛ furio
ſis ſed cõſuetudo ſic.vt.l.ſi ſunc.§.luci⁹.de admi.tu.niſi
in his que ꝓcedunt ex aĩo.qꝛ tunc nõ preiudicat ipſis.
cum alter infelicitate facti.alter inocentia cõſilij excuſe
tur.de offõ preſi.l.diuus de ſiccar.l.infans. gloſatores
dicũt aut cõſuetudo eſt generalis de cõſcientia prĩcipiſ
tolerata ꝛ gñraliter vincit legẽ. exẽplũ.C.de iudiciis
l.rem nõ nouam.aut ſpecialis alicuius loci vbi nõ curo
de ſcientia prĩcipis ꝛ tunc tollit ĩ eo loco vſum leg. ſed
extra eum locum lex remanet ĩ ſua firmitate nimirũ ſi
extra illũ locũ ꝯſuetudo nõ ẽ ꝛ ideo non poteſt venire
ad ꝯflictum cũ lege qꝛ nõ ens nõ poteſt cõfligere ens.
Item qꝛ cõſuetudo eſt facti.ꝛ facta ſuis limitibus ſunt
cõtẽta inſti.de ſtip.ſ.§.ſed cũ factũ.ꝛ.ff.de iti.actu.qꝫ
priua.l.i.§.iulian⁹. Caue tibi.quia dico ꝙ cõſuetudo lo
calis vincit ibi uſum.i.obſeruãtiã legis nõ aũt dico ꝙ
funditus eradicet de illo legem.nam illa ſunt diuerſa ſi
enim radicitus radicaret legem de illo loco. ꝛ ponamuſ
ꝙ fiat ſtatutũ ꝙ cõſuetudo ſit caſſa ille loc⁹ remanꝫ ſine
ulla lege.ſ.de ori.iur.l.ii.§.i.ſed qꝛ nõ eſt abolita lex ſꝫ
effectus legis.tunc ſublata ꝯſuetudine remanent⁹ ĩ iure
cõi.ꝛ hec res reuertitur ad naturã ſuã qꝛ nõ erat oĩno
extincta.ſed uellata ar.ſ.ti.ij.l.manumiſſiones.ꝛ quod
no.C.de ſac.ſanc.eccle.aũt.ꝗs actões. ſimile no.extra
de cõſue.c.cũ iter p Inno. Alij dĩũt aut ẽ ꝯſuetudo bo
na.aut mala.ꝛ nõ declarãt que ſit bona ꝛ que mala. ꝛ
ideo tu dic ꝙ bona eſt que cõtĩet bonũ honeſtũ.ſ.ti.ii.
l.iuſticia.§.i.uerbi grã vt non eatur de nocte. qꝛ male
agens odit lucem.l.i.de ven.inſpi.honeſtũ ẽ ergo ñ ire
de nocte. Item bona eſt que continet bonũ cõe. i. utile
rei publice.C.de primipillo.l.vtilitas.li.xii.ff.ſo.ma.l.
i.ꝛ.ff.de condi.ꝛ de.l.hoc modo.ꝛ ideo bona ẽ conſue
tudo ꝙ ĩ cauſis dotium ꝓcedatur ſummarie. ꝛ ꝙ iſtra
executioni mãdentur ꝛ ſimilia. Item eſt bona que con
tinet bonũ honorabile. Puta ẽ cõſuetudo ꝙ doctorãdi
doctorẽtur publice ꝛ non ſecrete.qꝛ ẽ honor publicus.
Item ꝙ debeant portare uarium.qꝛ habitus virũ oſtẽ
dit.vt.C.de fabrice.l.ſtiemata.ꝛ in.c.ſi iudex laycus ð
ſen.exco.li.vi. Malum aũt ẽ duplex.ſ.malum culpe ꝛ
malũ pene.primo mõ non ualet cõſuetudo que ĩducit
malum culpe.vt conſuetudo ꝙ liceat fenerari ad duos
denarios ꝓ libra.qꝛ ordinatur ad delicta.ꝛ delinquenti
ꝯ legem dei ꝛ nature certe fert opẽ.imo armat hoĩeꝫ
ꝯ legem diuinam.de hoc no.C.de uſuris.aũt.ad hoc. ꝛ
glo.in.l.at qui natura.§.fi.in fi.ff.de neg.ge.ergo cõſue
tudo que de vitiiſ facit mores nõ vꝫ quoniã ineſt ſibi ui
tium a radice. Male enim adinuenta.maleqꝫ cõſuetudi
nes nec ex lõgo tẽpore.nec ex lõga conſuetudine cõfir
mãtur vt in aũt.vt nulli iudi.§.i.coll.i. Hac rõne.ſ. ꝙ
cõſuetudo foueat malos mores.ita ꝙ inducat peccatũ
nõ tollit.l.imperator enim qui dat cõſuetudinib⁹ aucto
ritatem nõ intendit per hoc eẽ auctor delictorꝫ.ar.C.ſi
aduerſus ven.l.i.ꝛ.ff.man.l.creditor.§.fi.quod.n.nulla
rõne ipſe concederet alij cõmittere non vr.ut.l.ſi pr. ſi
in frau.cre.ſi aũt conſuetudo inducat malum pene.i.pe
nam quadã occaſiõe prete ſa iſtigat inocenti. tũc aut taſ
pena poteſt deduci in pactum.ut pena pecuniaria.ꝛ vꝫ
conſuetudo aut non poteſt deduci in pactum.ut pẽa cor
poralis.ꝛ non ualet conſuetudo.ut nor.C.de decre.de
cur.in rubrica. Tertiõ opponitur ꝛ uꝛ ꝙ conſuetudo
non tollat.l.ſed tollatur per legẽ.qꝛ ĩperiales conſtitu
tiones ĩ oĩ loco preualere opꝫ.l.iii.§.diuus ð ſepl. uio.
ſo.aut conſuetudo ẽ introducta poſt legem ꝛ preualet
conſuetudo.ut hic aut cõ conſtitutio ẽ facta poſt cõſue
tudinem ꝛ tollitur conſuetudo p cõſtitutionẽ ut ĩ ꝯrio.
Quarto ꝯ hanc ſo.opponitur ꝙ conſuetudo ſpecial
non tollatur per.l.generalẽ ſequẽtem vt in.c.i.de ꝯſti.
li.vi.ſo.aut conſtat de mente legis latoris.ſ.ꝙ vult tol
lere conſuetudinẽ.ꝛ tunc ſtatur legi tanꝗ ſuperiori.aut
conſtat ꝯrium ꝛ tunc ſtatur conſuetudini ĩ loco ſuo aut
dubitatur ꝛ tunc aut id quod cõſuetudo permittit noua
conſtitutio cenſet eſſe delictũ.uel malũ publicũ ꝛ penã
imponit.ꝛ tunc lex preualet.qꝛ ubi lex credit ĩeſſe deli
ctum non poſſet de nouo conſuetudo fieri ergo nec ĩ fu
turum pmanere vt dicto.§.diuus ꝛ adde ꝙ no.in.c.ſta
tutum in glo.non qꝛ.de elec.in cle.aut lex non iudicat il
lud eſſe delictum quod ẽ preãbula conſuetudine ĩtrodu
ctum.ꝛ tunc nec tollitur cõſuetudo certi loci per legẽ
generalem qꝛ ſpecies a genere ſemp eximitur ꝛ quia
princeps nõ creditur uelle quod neſcit.voluñtas eſt enĩ
actio ĩtellect⁹ cognoſcẽtis.vnde nemo dicitur velle qð
in mẽte nõ cogitauit.vt.ff.de ſuppel.le.l.labeo Quĩ
to opponitur ꝛ vꝛ ꝙ conſuetudo ꝯ legẽ nõ ualeat. ꝛ ar
guo ſic.aut eſt per errorẽ populi obſeruata ꝛ non ualet
qꝛ abeſt cõſilium ꝛ cõſenſus.aut ex certa ſciã. ꝛ multo
minus dꝫ valere.qꝛ nõ debet eſſe melioris conditionis
populus delinquens.ꝗ innocens.vt.C.e. l.ii.ſol.dico
ꝙ ex certa ſciã.tamen in hoc non ẽ delictũ.qꝛ lex poſiti
ua põt mutari per conſuetudinẽ ſine aliquo delicto.imo
ſepe meliores ſunt cõſuetudĩes ꝗ ius cõe.verbi grã ſi
eſſet conſuetudo venetorꝫ q ſunt milites mercãtie ꝛ ma
ris.vt no.ff.ð bo.poſ.ex teſta. mili.l.i.ꝛ.in claſſibus.ꝙ
omnia iura loquẽtia de militum teſtamentis habẽt locũ
in militibus ꝛ mercatoribus claſſicis quero quã ĩcõue
nientiã hꝫ hec cõſuetudo nẽpe nullam vt extra ð teſta
mẽtis.c.cum eſſes.ꝛ.c.relatum que aũt per errorẽ iur
obſeruata ſunt ius nõ faciunt niſi error fuerit in ĩchoati
õne.ſed ĩ obſeruãtia fuerit conſenſus vt.l.ii. de ſuppel.
le.uel dic ꝙ non ẽ curãdum de errore.l.poſitiue dũmõ
cõſuetudo habeat in ſe uoluntatẽ populi ꝛ rõnem natu
ralem. uel minimũ.bonum.nã tartari neſciunt.ll.noſtras
tamẽ hent cõſuetudines ſuas ualidas ſed illud eſt qꝛ. l.
noſtre non ſunt ſcripte neſcientibus eas.C.de teſtis. l.
fi.in prin.i.vniuerſ ignorãtibus ipſas.ar turchis.ꝛ hic
in friuoli eſt legum ignorãtia.tamen viget cõſuetudo ꝓ
babilis obſeruãtie. Idem in anglia ꝛ gallia ꝛ in locis in
finitis.nimirũ ſi prius fuit cõſuetudo hominiſ ꝗ lex ro
manorum.ut inſti.ð iur natura.§.eleganter.lex ergo ꝙ
non rõe.ff.c.loquitur in cõſuetudine.quã ratio natural
ſimul ꝛ ciuilis ĩfringunt.ꝛ ſic duplici iuſticia ſibi cõtrã
te naturali ſcilicet ꝛ ciuili.vt.ff.depo.l. bona fides. con
ſuetudo erronea ñ uꝫ ꝛ ſi uꝫ qꝛ ex certa ſciã ꝛ ñ p erro
rẽ ĩtroducta tñ nõ trahitur ad ꝯñam.i.ad ſĩles cãus ne
multiplicẽtur ĩcõuẽiẽtiã nã ĩcõuẽiẽtia ñ hñt radicẽ.ꝛ iõ
non pullulãt.arida enim ſunt ut.ſ.c.l.ꝙ uero ꝯtra rõẽ
ꝛc. Sexto opponitur ꝛ uꝛ ꝙ cõſuetudo non corri
gat legẽ.ſed trahatur ad legẽ extra de cõſuetudine cũ
dilectus.So.ibi põt interpretari ſecũdum.l.hic.non qꝛ
ꝯria legi. Septimo op.ꝙ cõſuetudo non corrigat.l.
ſꝫ interpretetur.l.ut.ff.c.ſi de ĩterpretatiõe. So. ibi ue
nit ad ĩterpretãdũ.hic ad ꝯriãdũ ꝛ ðrogãdũ.ꝛ ſic ñ ob.
Octauo op.vꝛ hic ꝙ ꝯſuetudo extẽdiſ de ſimilibus
ad ſĩlia.ꝯ oĩſ ꝯſuetudo ẽpſcriptõ ſꝫ pſcriptõ ñ extẽdiſ
ut.l.i.§.iul.ð iti.actu.qꝫ priua.ergo nec ꝯſuetudo.riideo

dum dicit oēs conſuetudo ē preſcriptio. Iſtud nego. q̄z
preſcriptio ē lex. conſuetudo mos. ⁊ lz noīe ꝯſuetudis
ītelligamus de preſcripta. ō elec. c. cumana. tamē expo
nitur preſcripta. i. roborata ſeu firmata dicitur tn̄ ſimili
tudinarie. q̄z ſicut p̄ preſcriptionem priuati acquirūtur
bona. ita per conſuetudinē acquirit res publica ius. qḋ
ꝑ l. ſeruatur. unde cōſuetudo poteſt dici ius preſcriptū
⁊ magis extēditur preſcriptio conſuetudinis que eſt ſa
uorabilis ⁊ utilis rei publice q̄ preſcriptio rex que eſt
rigoroſa. ⁊ īterdum odioſa. ⁊ adde quod no. Inno. ō of
ficio arch. c. dilecto. ⁊ conſuetudo iuri ꝯtria non regrit
ti. ſ. de teſti. l. iii. in fi. ſed preſcriptio ſic ut in. c. ad deci
mas de reſti. ſpol. li. vi. ⁊ in preſcriptōe ciuilis interpre
tatio fieri nō pōt niſi per eum cuius intereſt. ſed in cō
ſuetudine unius actus ꝯtrius publice notus ītetrumpit
nocentem conſuetudinem gn̄aliter. quo ad oēs. ut no.
in. l. nemo. §. tēporalis ō reg. iur. Nono op. vr̄ hic
q̄ non refert inter verba ⁊ opera. i. facta cōtra. C. de
ſen. ex peri. re. l. ii. ⁊ fi. ſo. ibi in his que tacite poſſunt
exponi factis loquimur. ſecus vbi uerba formalia ſeu
neceſſaria. ſic. ſ. de adop. l. ii. §. fi. ⁊ l. ſi pater natural.

Decimo op. q̄z hic īnuit q̄ ſcriptura ſit de eſſe leg.
qḋ nō videtur vex. q̄z ſic placꝫ. l. laton. ſiue ſcriptura ī
teruenīat ſiue non. de conſti. prin. l. i. ſo. ibi loquitur qḋ
habetur ꝓ lege dum tamē ſeruetur forma ut. C. e. l. hu
manum. ⁊ dic ut ibi per cy. Nunc veniamus ad. q.
⁊ quero de ſubſtātia cōſuetudinis de eius ꝓgatiōe ō
eius ēt ꝓbatione. ⁊ tria ſunt integrātia cōſuetudinē cō
ſenſus populi. morum frequētia. ⁊ tēporis diuturnitas
⁊ ꝑmitto q̄ in ꝯſuetudine ſunt quattuor cāe. ſ. materia
lis ut frequens. factū ſiue actus formal' ut cōſenſus. ef
ficiens. ut tēpus. finalis ut ratio. ⁊ vtilitas ꝯſuetudinis

Circa primū queritur nunquid ex vno facto actu ꝑ
manente longo tēpore publicato. ut ex ponte facto ſup
viam publicam ⁊ in oculis oīum patente iudicatur con
ſuetudo. ⁊ uidetur q̄ nō q̄z unus actus non eſt mores.
⁊ mores requirūtur ut hic ī uerbo moribus. Itēꝫ q̄ ſe
mel ſit nō meretur vocari lex hominū. q̄z non ē act⁹ ho
minum ſed actus hominis ī ſingulari. Itēꝫ ī vno actu ñ
uerificatur diffinitio ꝯſuetudinis. ſed a quo remouetur
diffinitio. ⁊ eius diffinitum. ut. l. i. §. i. ſ. ō dolo. In ꝯtriū
videtur. nā habito effectu non curamus de modo. ut. l.
final. ſ. mā. ſed q̄z apparet de conſenſu populi. per unū
actum hēmus conſenſum populi. ergo de modo nō cura
mus ſed ſic reſpōdetur. aut modus ē cā rei. ⁊ tūc cura
mus de modo tanq̄ de forma. de ver. ob. l. qui rōe. §. fla
uius aut res ē cauſa modi. ⁊ tūc nō curamus de mō. ut
C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. ſi inſ. Nunc ad ꝓpoſitū mod⁹
eſt cā conſuetudinis igitur regritur modus. i. actuū plu
ralitas. ⁊ ſi dicatur ſufficit cōſenſus. Rn̄deo vex eſt in
forma debita. q̄z nō ē conſenſus iteratus. prout cōſuetu
dinis rō ⁊ natura exigit. Item ꝯſuetudo ē act⁹ plural'
non ſingularis. ⁊ hec ē verior opi. vel dic q̄ requiritur
preciſe actuum pluralitas ſi ꝯſuetudo īducatur nō ꝯdi
cendo ſed ſi cōſentiēdo ſufficit vnus actus publicus pu
blice ⁊ notorie factus. qui adeo placꝫ populo q̄ vult ꝯ
ſuetudinē inducere ex ipſo quādo oēs talem actum lau
dant. lꝫ de eo expreſſe ſtatutum nō faciant. naꝫ ut ait pe
trus. actuum frequētia requiritur ad finem elicīēdi cō
ſenſum populi. ſi ergo apparet ō conſenſu p̄ vnicū actū
tunc vnicus actus equipolet multis virtute ⁊ efficacia
ipſius. uel dic. aut ille unicus actus ē actus totius popl'i
aut unius pſone. primo caſu facilius trāſit ī conſuetudi
nē. q̄z hꝫ ſimbolum cū. l. puta populus ſtatuit non ſolēni
ter unum quid nec fuit ſcriptuꝫ. nec habuit formā. l. tn̄
illud obſeruauit longo tēpore puta q̄ nullus edificet iux
ta rē. ⁊ titius ſolus uolens edificare fuit ꝓhibitus. alij ō
deincepe longo tēpore nō tēptauerūt. ⁊ ſic expreſſum

inualidum cōfirmatū tēpore vocabitur cōſuetudo. ſi ēt
fuit actus unius pſone tales actus ſolus nunq̄ ſit gene
ralis cōſuetudo. q̄z ex vno particulari nunq̄ fit vniuer
ſale. nam unus nō eſt vniuerſus. nec vnum ē uniuerſale
nec plurale ē. ut. l. iulius phebus. ſ. ad trebel. pria opi.
uerior eſt. q̄z requiritur indiſtincte frequētia. vel ſaltēꝫ
pluralitas actuū vel ſn̄iarum eundem actuꝫ uel plures
firmātiuꝫ. ut. ſ. e. l. nā īperator ī verbo ſimiliter. nō. n.
poſſumus recedere a tex. naꝫ hic tex. dicit moribus in
plurali. ut inſti. de iure natura. §. ex nō ſcripto. ſimiliter
vr̄ moribus ut. l. moribus. de vul. ſub. ⁊. ſ. de adop. l. ſi
tibi filius. ⁊. ſ. que ſit lon. conſue. l. i. dicit frequēter. C.
de edif. priua. an in totum. ſimiliter ē in verbo frequē
ter. ⁊ hoc tenēt guil. ⁊ cy. ecce ergo q̄ nō ſufficit unus
actus. Sed quero an ſufficiant duo actus. ⁊ vr̄ q̄ ſi
unde licet bis ī decēnio ſit ſeruatuꝫ q̄ maritus premor
tua vxore lucretur dotē uel bona parafrenalia. ut extra
de teſta. c. raynucius tamen nō ſufficiunt duo actus. q̄z
q̄ bis fit cōtemnit legis latorē. ut. ſ. e. l. quod. n. ſemel
certe illa. l. nihil facit. q̄z loquitur in eo quod nō ē aptuꝫ
ſepius cōtingere. ſed ille caſus eſt aptus ſepius cōtiger
gloſatores dicunt q̄ ſufficit binus actus unde ſi bis fuit
ꝓnunciatū. ⁊ interuenit tēpus legitimū ſatis ē. allegat
glo. in ar. l. iii. de epi. au. que nihil facit q̄z ibi loquitur ī
aſſuetudīe delīquēdi que facti eſt īprobati ſed nos loq
mur de cōſuetudine ꝓbabili que habeat uigorem legis.
⁊ ideo dicūt doc. q̄ ō numero actuū nō poteſt dari cer
ta regula. Poſſunt. n. eſſe actus multū nominati ī popu
lo. ⁊ tunc ſufficiunt duo actus vallati tēporis aminicſo
poſſunt eſſe alii actus parꝫ ſciti in populo. ⁊ tunc regrū
tur plurimi actus. ergo ī cāis grauibus. que nō dirimū
tur ſine magno ſtrepitu ⁊ lōgo certamine ſufficiūt due
ſn̄ie. q̄z perueniunt uerīſimiliter ī noticiam gēn̄. ſed in
cāis leuibus ⁊ maxīe villiū pſonaꝫ. nō reſonat ita nego
cium nec efficitur notorium. ⁊ ideo actus debent eſſe ſe
pīſſimi ⁊ per multas manus iuiſſe. ita q̄ ſit uerīſimile
q̄ populus ſenſerit. ⁊ ratum habuerit. In his enī q̄ tot
ſunt ſpectata oculis. ⁊ tot īſinuata ſenſibus vīſimile ē q̄
ꝑuenerint ad publicā noticiā. q̄z hoīes ſciunt que ſepe
fiunt. ut. C. de pericu. tu. l. ſi tutor. ⁊ maxime que ocul'
parēt ut. l. i. §. i. de fin. ⁊ videtur q̄ probato q̄ ſenſerint
x. homines q̄ videatur ꝓbatum notoriū iuxta not. per
cy. C. de accu. l. ea quidem. Item vr̄ q̄ ꝓbata publica
fama ſatis ſit ꝓbata ſcīa populi ar. ō acqui. here. l. cū qdā
§. q̄ vr̄. Modo quero vlterius an ſufficiāt duo vel
plures illegitimi actus ⁊ vr̄ q̄ non. q̄z frequēter ſeque
retur q̄ ius oriretur ex actibus illegitimis. nā cōſuetu
do facit ius. ſed ex illegitimis actibus ñ oritur ius ergo
nec conſuetudo. In ꝯtrium videtur q̄z cogere patrē pro
filio ē actus illegitimus. C. ne filius pro pa. per totum.
tn̄ dic q̄ ex cōpulſionibus oritur cōſuetudo. ut not. C.
de decre. decu. in rubrica li. x. Alibi tamen glo. vr̄ dice
re q̄ nō valeat cōſuetudo ut villa teneatur ꝓ faciēdis
furca. vel tīna ut no. ī aūt. ut nulli iudi. §. quoniā vero
⁊ ar. extra de pigno. c. ex litteris. ſo. ſi tales actus poſ
ſent legitimari p̄ pactum. valet cōſuetudo alias non ut
dixi. ſ. e. l. in fa op. Sed quero an ex actib⁹ ipſo iur
nullis oriatur cōſuetudo. ut ex proceſſu īordinato ⁊ vr̄
q̄ nō. q̄z ſi ex nullo fieret aliquid. iſtud eſſꝫ mirabile q̄z
ex nihilo nihil ſequitur nec fit aliqd. ar. de verbo. ob. l. ō
cem ⁊. ſ. de inuſto re. l. ſi hinc tabule ⁊ ē gloſ. in. l. iulia
nus. ff. qui ſatiſda. cog. In ꝯtrium nā pōt induci ꝯſuetu
do q̄ ꝓcedatur ſummarie ut not. Inno. extra de libel.
obla. c. i. ⁊ hoc nō poteſt fieri niſi per ſummarios ⁊ īor
dinatos proceſſus q̄ ſunt nulli ipſo iur ut. l. prolatā. C.
de ſenten. item vꝫ conſuetudo q̄ ſentētia feratur ſtādo
uel ſine ſcriptura vel q̄ recitetur per aliū ⁊ hoc nō pōt
fieri nec īroduci niſi per ſn̄ias hoc modo latas q̄ nulle

fuerũt a pĩcipio.C.ꝺ ſe.ex pi.re.l.fi. nec roborãſ ex
ſupueniẽti robor cõſuetudĩs q: vt⁹ ꝯſuetudĩs ñ fingit
retro ſecus in pſcriptõe ;mera.C.ꝺ vſur.l.cos ĩ pri.ɀ
ſecus in ratificatiõe.C.qui admit.ad bono.poſſeſſi. p⁹
l.i.C.de peti.heredi.l.ſi filius.ſo.dico q ad hoc ut con
ſuetudo inducatur nõ exigitur actuũ valentia.nã ẽt per
actum nullum voluntas cõprobatur.ut.l.fi.de reb⁹ cor
ĩmo vere ẽ de neceſſitate q cõſuetudo ĩducatur ex ac
tibus nullis.q: ſi eſſent per ſe validi nõ preſcriberetur
cõſuetudo.q: habitis pñtibus in actu ceſſat preſcriptõ
vt.ff.de vſuc.l.ſequitur.§.lana. Nõ ob.ratio ĩ ꝯriũ nã
habita cauſa ĩmediata valida nõ querimus cãz remotã
inualidam.ff.de ꝯdcõ.ob cãm.l.dedi.§.ſubtilius.ſed cã
ĩmediata ualida ẽ perſeuerãſ populi cõſenſus.cã remo
ta eſt ſnĩa.unde nõ curamus de ualore ſnĩe ɀ per ꝯñs
nec de eius executione.nam q: nullaꝫ nõ meretur exe
cutionem de re iudi.l.ſed cũ nulla.ɀ.l.iiii.§. ꝯdemnatũ
dico ergo cũ de cãis loquimur q intelligimus de pxi
mis.ut no.in.l.nõ ut ex pluribus de regulis iuris.ɀ.l.
ſi mulier.re.amo.ɀ.ff.de uſufruc.l.ſed ɀ ſi quid la.ii.v.
nec diſtinguimus.ex predictis apparet q ex actib⁹ in
ualidis elicimus ꝯſenſum.ſicut ex teſtamẽto nõ ſolẽni
vt notatur de iuriſ ɀ facti igno.l.cũ quis ɀ apparet q:
ꝯfirmatur.C.de teſtamẽtis.l.ſancim⁹ ſi.n.deficeret cõ
ſenſus deficeret cõfirmatio.ff.de li.le.aurelius.§.teſtõ.
de le.i.l.legata inutiliter. Quero an poſſit ĩducere cõ
ſuetudo ut ĩcerta ſnĩa teneat.hoc ẽ an ex ſentẽtijs ĩcer
tis ĩducatur cõſuetudo.ɀ uĩ q nõ.q: ſuper ĩcerto non
põt fundari cõſenſus.ſi.n.nõ ſentit nõ cõſentit.ut.ff.lo
ca.qui ad certũ. Itẽ lex ſiue ſcripta ſiue ñ ſcripta ex ꝯ
ſilio naſci debet.C.e.l.humanũ.ſed cõſiliũ ex animi p
uidentia alicui attribuitur que puidẽtia nõ põt fundari
ſuper ĩcerto.ut.i.de arbi.l.ſi ꝺ meis.§.fi. Itẽ ſup ĩcer
ta cã nõ poteſt fundari certus effectus.vt.ff.de vſufr.
l.ſed ɀ ſi quis.§.ſi uero ſimul. Cõtrarium dico.nam in
certa ſnĩa multis caſibus valet.ergo cõſuetudo poteſt ĩ
ducere q valeat omni caſu.ſed ligdabitur ĩ ſua executi
one.C.de iure fi.l.factas li.x. Unde pꝫ q ualẽt ſta
tuta q inſtrumẽta habeãt vim ſnĩe.nam lꝫ ſint incerta
certificabũtur prolata certitudinis cã de cõdi.ɀ de.l.q
ſub ꝯdcõe rõnum.tamen q: probatio non põt fieri niſi
prius precedat aliqua petitoria narratio.q: a probatõe
nũq̃ incipit iudiciũ.ſed a petitõne.vt in aũt.de litig.§.
oẽm.opꝫ enim aliquam petitionem fieri ɀ in modo pe
tẽdi ſua pratica antiquitus viſitatam ĩ illo loco. ɀ ſic ñ
poteris errare.ɀ ſi neſcis eã explora eã a ſciẽtibus. q:
ſci ẽ ĩ facto cõſiſtit.nec debeſ erubeſcere.o fatue diſcere
quod ignoras.nã apoſtolicus nõ erubeſcit dicere quod
ignorat cõſuetudines locoꝝ in.c.i.de cõſti.li.vi.ex pre
dictis apparet quod ex actibus ĩcertis elicitur conſue
tudo. Ulterius queritur an ex actibus ꝯdcõalibus ĩ
ducatur cõſuetudo ɀ vĩ q non unde ſnĩe late ſub ꝯdcõ
ne nõ uideñ ad rigorẽ cõſuetudinis ptinere. puta ſert
comes ſnĩam ſub cõdcõe ſi domino regi placebit.uel ui
carius domini pape ſub cõdcõe ſi placebit dño. naꝫ ſi
deficit cõſenſus prime cãe neceſſario deficit cõſenſus
ſe cãe.ſed index ẽ pñcipiũ cãe.ɀ populus ẽ facta cã.
ergo ɀc.ſed dico q cõſuetudo vꝫ.q: eſt ibi ꝯſenſus for
me actus.licet pendeat in obligatiõe nã ſicut ẽ in ꝯtru
cõditionali.q: eſt ibi cõſenſus ſicut ꝯhendi. ɀ ipſe con
ſenſus ſtatim eſt.ſed cõſenſus obligãdi pendet intẽriꝫ.
ɀ ideo uꝫ cõſuetudo q teſtamẽta ɀ ꝯtus poſſint ꝯmit
ti in alterius diſcretione ut extra de teſtamẽtis. c. cum
tibi.ɀ ſic ex predictis apparet q ex actibus condcõali
bus elicitur cõſuetudo. Demũ queritur an ex actib⁹
arbitroꝝ ĩducatur cõſuetudo.ɀ dic q ſic in codẽ ſtillo.
ideſt corã arbitris.ſed illa cõſuetudo non extẽditur ad
uera iudicia ar.no.C.ꝺ cõſti.pec.l.ii.in fi.ɀ q: permit

tuntur quedam iudicibus facti que non permittuntur
iudicibus iuris.ɀ culpa eſt compromittere.ff.de mino.
l.ſi minor. §. minores.uel dic aut ratio cõſuetudinis re
ſpicit arbitralem ptãtem vt in mõ procedẽdi ſũmarie.
ɀ tunc eſt verũ quod dixi.aut reſpicit facti rõnem ɀ na
turam ɀ tunc ubiqꝫ ualet.vt ſi ſepius ẽ pñũciatũ p ar
bitros q primo genitus ſuccedat naꝫ cõſenſus firmat
ſnĩaſ latam a proſſus priuatis.C.coĩa vtriuſqꝫ iu.l.
ij.ɀ ibi no. Sed guil.de cu.dicit ꝯtrium.q: ſentẽtia arbi
tri nõ habet naturã ſnĩe.nec ẽ ſtabilis.ſed mobilis ſolu
ta pena.ɀ ea que nõ determinãt ſibi eſſe ñ determinãt
ſibi operatiõem.ſed tu dic q cũ pena ſuccedat loco ſen
tẽtie ergo pinde ẽ ac ſi ſnĩa valeret.nõ eſt enim ex toto
nullũ qꝺ fit corã arbitro.cũ media cãe valeant ɀ ex or
dia interrũpãt preſcriptionẽ.ut.C.de arbi. l.p.§.fi.ex
predictis apparet q ex actibus arbitroꝝ ĩducitur arbi
trãdi cõſuetudo. Item queritur an ex actibus miuſ
ſolẽnibus ad probationẽ tamen oriatur ꝯſuetudo puta
eſt cõſuetudo q fiant inſtrã nõ appoſito noĩe principiſ
uel abſqꝫ indictione ɀ uidetur q nõ. q: talia inſtrã fin
gũtur falſa vt.C.de teſtamẽtis.l.iubemus in fi.ſed fal
ſum nullo tpe cõualeſcit.C.de falſis.l.ex initio. In ꝯ
rium uidetur nã ɀ nomẽ cõſulis ẽ neceſſe apponi ꝺ iure
tamen q: non eſt de cõſuetudine ualent inſtrã. nã ꝯſue
tudo poteſt minuere ſolẽnitatem iuris noſtri.ut not.in
ãt.ut prepo.nõ impera.ɀ ibi no.in glo.ɀc.ɀ facit extra
de fide inſtru.c.cum dilectus.pari rõe ſi eſſet ꝯſuetudo
inſtituendi heredes in codicillis.vel q quis decederet
pro parte teſtatus.ɀ pro parte ĩteſtatus. ɀ ita eſſet ſe
piſſime obſeruatũ valeret cõſuetudo. Primũ pbo exẽ
plo labeonis.qui inuenit codicillos.ɀ quod nõ fuit lex
a pñcipio per obſeruãtiã facta fuit cõſuetudo ɀ pro le
ge cepit haberi vt pꝫ inſti.de codicillis.§.i.fin. pbo nã
ſnĩa hominis põt hoc facere de ĩoffõ.te.l.mater.ergo ɀ
ſnĩa cõſuetudinis. Itẽ ɀ leg.diſpẽſatio.de vul.ſub.l.ſꝫ
ɀ ſi plures.§.ſi arrogato.C.de his nup.l.i.de adop.l.
ſi arrogator.cõcluſio quedam iuſ ſubtilitate introducta
ſunt que ꝯſuetudinis equitate poſſunt in melius refor
mari. Ecõtra queritur an ex actibus augentibus ſolẽ
nitatem legalem oriatur ꝯſuetudo.verbi grã eſt conſue
tudo in loco quod ĩ inſtrumẽtis appõatur dies ſub no
mine pprio vt die lune.vel mercurij ɀc. Et inſtrã alr
facta ſemper fuerũt reiecta in iudicijs.nũqd vꝫ cõſue
do ɀ inſtrã aliter facta.q: nõ eſt ſeruata forma non va
lent.ɀ ita conſuluit dy.cõcluſio põt ꝯſuetudo nouam ſo
lẽnitatem inuenire.qua pretermiſſa actus nõ vꝫ. Ecce
aliud exẽplum ꝯſuetudo ẽ ducis venetoꝝ q littere ſue
ſint bullate bulla plũbea.ſicut littere papales.certe nõ
ſeruata bulla nõ valent littere.q: quotiens ſtillus ĩfrin
gitur non vꝫ q agitur.C.de diuerſis reſcrip.l.ſacri af
fatus.ɀ.C.de diuer.offi.l.probatorias li.xii. Nota
tamen q illa nõ ẽ pprie conſuetudo.ſed ſtillus q: dux
ſicut eſus non facit corpus vniuerſitatis q: nõ eſt plu
ralis.nec poteſt ei addi ſignificatio que ex vniuerſis ſu
mitur .munitum ergo ſi nõ inducitur cõſuetudo.q: non
eſt cõe preceptum ſeu vniuerſale velitũ.i.voluñtas uni
uerſoꝝ. de hoc tãgit cy.in.l.ii.C.que ſit lon.cõſue.con
cluſio ſtilli aſſueti omiſſio uel puaricatio reddit actum
inutilem.ɀ dicitur ſtillus quaſi ſtans ad ſimilitudinem
ſtilli ferri qui ẽ ſtabilis quaſi ferreus ſicut ſcriptũ ẽ ſcri
bere ſtillo ferreo. Amplius queritur an ex actib⁹ no
uam materiã ɀ formã prebẽtibus ĩducatur ꝯſuetudo.
exẽpluꝫ dictat cõſuetudo q minor.xx.annis nõ poſſit
teſtari.pater tamẽ poſſit ei teſtari.an uꝫ cõſuetudo pu
to q ſic.idem ſi diceret q cura adulti eſſet legitĩa ſicut
tutela pupilli.cum ſtatutũ de hoc ualeret.q: iuris ciui
lis eſt.ꝺ.ti.ii.l.ius ciuile. Sꝫ quõ vocabitur illa ſub
ſtitutio.reſpõdeo.ff.pupillarem etateꝫ uocabitur ſuo no

mine.ſ.pupillaris.p9 ea uocabitur ſtatutaria ł anomala
Sed nunqd̄ debit naturā pupillariſ.an naturā extra
ordinarie an naturā militaris dic ut.l.cēturio de.uul. ⁊
pupil.non eſt materia hic ſed ſuo loco dixi de hoc.
Secundo queritur an ex non actibus inducatur cōſue
tudo.puta quia uaſalli nunq̄ iurauerunt fidelitatē cō
miti.⁊ uidetur q̄ nō.q2 non entia non habent materiā
nec formam de probati.l.actor. Item ex nihilo non
ſequitur aliquid.ff.de acqui.poſſeſſi.l.q̄ meo.Itē q̄
non eſt populus neſcit.ff.de heredita.inſti.l.ſi pater ī
glo.parua.Item teſtamētum nō reuocatur ſilētio.ergo
nec ſtatutum quīimmo cōfirmatur q̄ non mutatur.C.
de teſtamentis.l.ſancimus.C.de ap.l.percepimus ī fi.
In cōtrarium uidetur.cū cōſuetudo negatiua poſſ3 preſcri
bi.puta q̄ nō interponātur decreta.ut no.ff.e.l.diutur
na.q̄ non liceat in mari piſcari de diuer.⁊c.l.ſi quiſq̄.
Item eo ipſo q̄ omittitur forma in actibus hominum
longo tēpore uidetur preſcribi contra formam ar.ff.de
mili.⁊c.l.tribunus.§.fi.Sed quia obſeruantia in quibuſ
dam uidetur cetera deſtruere ad hoc.C.de teſta.l.fin.
Itē ſeruitus negatiua preſcribitur.C.de ſerui.l.ii.ergo
idem in cōſuetudine.ar.ad hoc.ff.de proba.l.procula.⁊
de vſuris.l.qui ſemiſſes.ſo.ſi negatiua conſuetudo pōt
elici ex actibus preſcribi poteſt alias non.ar.dicte.l.ii.
de ſerui.⁊ aqua. Nunc videamus de cā formali cō
ſuetudinis.i.de conſenſu populi nam iſtud videtur im
poſſibile.q2 vniuerſi nō cōſentiunt.licet ſinguli ſeorſū
in domo propria ſentiant ⁊ velint vt.ſ.e.l.i. Quo ergo
modo dicitur uniuerſalis cōſenſus.reſpondeo ea q̄ taci
to iure veniunt nō requirunt formam datam rebus ex
preſſis.vt.C.de pac.l.poſt uenditionē.⁊.ff.e.l.imo ma
gis.⁊ ideo licet in ciuitate ſit ſtatutum quod reformati
ones priorū non valeant niſi ſint firmate in conſilio po
puli.tamen ſi reformatō priorum fuit diu obſeruata va
lebit iure cōſuetudinis.q2 conſuetudo non requirit for
mam.l.ſcripte. Secundo circa hec queritur ſi iudices
⁊ maiores populi erant excōicati an ex eorum actibus
⁊ ſententiis īducatur cōſuetudo.⁊ videtur q̄ non quia
qui non poteſt conſentire expreſſe nec tacite.ff.loca.q2
certum ſed excōicati nō poſſunt facere ſtatutū.vt.l.oēs
populi per bar.ergo nec inducere cōſuetudinē.Amplius
videtur q̄ excōicatio interrūpat naſcentē cōſuetudinē.
In cōtrarium videtur quia excōicatuſ poteſt cōtrahere.⁊ pre
ſcribere ⁊ licet ſit excōicatus habet tū cōſenſum.Item
in conſuetudine īducenda nō requiritur cōſenſus aucto
ritatis ſeu publice auctoritas.habet enī3 cōſuetudo plu
rimum facti ⁊ minimum ſolemnitatis.⁊ nullo iure caue
tur q̄ cōſuetudo ſit īterdicta excōicatis. Porro q̄ con
ſenſus qui eſt facti ⁊ animi non ſit conſenſus iuriſ intro
ductum facere non poteſt.ut.ff.de acqui.poſ.l.i.§.ſi uir
vxori. Sō.queritur an cōſuetudo liget īfantes ⁊ fu
rioſos ⁊ uidetur q̄ nō q2 nō conſentiūt nec tenentur cō
ſentire ergo cum non porrigatur ad eos conſenſus.cer
te nō extēdetur q̄ ex cōſenſu ſequitur.nam a quo remo
uetur rei cā ⁊ origo ⁊ res ipſa remoueri videtur ut no.
ff.de iuriſ.o.iudi.l.ii.In cōtrarium videtur q̄ res publica pōt
ligare vniuerſos ⁊ ſinguloſ.et infantes de admi.tu.l.ſiū
herede.§.iulius.⁊ no.C.que ſit lon.cōſue.l.i.ff.de pri
uil.cre.l.antiocenſium.⁊ quod no.in.l.iii.§.actor de re.
iudi.per bar.ad penam tamen nulla cōſtitutiō obligat nō
capaces delicti.ut.l.i.de fal.mo. Tertio queritur an
cōſuetudo liget abſentes ſicut preſentes.dicit azo q̄ ſic
tamen tēpore duplicato de3 eſſe preſcripta cōtra abſentē.ſ3
azo.quod ridiculum eſt.q2 ſi ligat nō natos ⁊ pupillos
cōtra quos nō currit uera rerum preſcriptio.ergo ⁊ abſen
tes.ut.l.fi.de decre.ab or.fa.⁊.l.nominationum forma de
decur.li.x.nam in preſentibus reſidet ius legis condē
de.ergo ⁊ conſuetudinis īducende ſeu diſponende.ut

inferius probabo ⁊ facit quod in aūt.de ali.⁊ emphi.§.
in predictis col.viii. Quarto queritur an cōſuetudo
extēdat virtutē ſuā ad foreſes ⁊ videtur q̄ nō.q2 forē
ſes nō conſenſerunt cōſuetudini.ergo deficit cā ⁊ ratio
extendēdi ſe ad ipſos. Item q2 extra territorium ⁊c.
In cōtrarium uidetur.C.de eman.li.l.i.ſo.aut eſt conſue
do pmiſſiua ⁊ extēdit virtutem ſuam ad omnes.q2 utē
do cōſuetudine cōſentiunt in ipſa.vt dicta.l.i. aut ē con
ſuetudo cōpulſiua.uel ꝓhibitiua vel penalis.⁊ tunc re
fert.nam aut queris utrū īmediate liget.⁊ dico q̄ non
aut utrum mediāte aliquo facto inter territorium com
miſſo.⁊ tunc ligat q2 tunc cōſentire uidetur qui deliqt.
in aut.de nō alie.§.quia vero veriſimile ⁊ quis dicatur
forenſis colligitur ī aūt.de queſtoꝛ.§.ſi uero col.vi.
Quinto queritur an ualeat cōſuetudo dictās q̄ ſi ali
quis paduanus offendat peruſinum padue q̄ intelliga
tur ipſo facto de peruſio fore bānitus.uel q̄ ptās puſi
ponat eum in bāno.⁊ uidetur q̄ nō.q2 debet inſpici fo
rum rei.non forū accuſatoris.C.de iuriſ.o.iudi.l.iuriſ or
dinem.Item per.l.extra territorium.ff.e.ti.⁊ per legē
cūctos populos.⁊ ibi ꝑ bar.C.de ſumma tri.Item p
dictum Inno.de foro cōpe.c.poſtulaſti.⁊.l.nequis.ff.de
incen.ru.nau.per bar.Item ſi ſcit q̄ nullam iuriſdcōē3
h3 nullam penam pōt imponere.de offō dele.cum ſup.
per Inno.In cōtrarium q2 peruſini poſſunt uetare padua
nis ne ingrediātur agrum peruſinorum.⁊ ſi īgrediātur
poſſunt pūiri.rei enim ſue legem dicere poſſunt.nec ī
alienum īmitti pōt inuito dño.ut.ff.ſi ſerui.uē.l.ſicut.
§.ariſto.⁊ hoc ſentit albi Ja.bu.tū dic q̄ ſi illa conſue
tudo eſt obſeruata de conſenſu vtriuſq3 ciuitatis.tunc
ualet conſuetudo.l.iii.in fi.ff.de teſti.l.non dubito de ca
ptiuis.C.de āno.⁊ trib.l.mediterranee li.x. Idem ſi ciui
tates ille eſſent confederate.ut.l.nō dubito ſm bar.qd
non credo uerum.q2 cōtractus federis eſt ſtricti iuris ⁊ ni
hil venit in ipſo niſi q̄ actum eſt expreſſe.ut.l.quicqd
aſtringēde de ver.ob.unde intelligo illam.l.non dubito
quādo de hoc eſt pactum expreſſum.uel quādo ē fedus
īequale ita q̄ altera ciuitas cognoſcat alterā iure ſupio
ritatis.uel dico q̄ ibi ſiunt apud nos rei ex ciuitatis fe
deribus.hoc modo videlicet q̄ ſi delinquūt in ciues no
ſtros requiſiti ēt a re publica noſtra iſti in quoꝝ territo
rium eſt cōmiſſum delictum puniunt.nō aūt nos cū lo
cus delicti ſit principale forū delinquētis.ut in aūt.ut
null.iudi.§.ſi quis uero cōprehenſorū nā3 in criminali
potiſſimum forum eſt locus delicti.ſ3 in ciuili potiſſimū
forum quis ſortitur domicilio.ut no.in.c.ſtatutum.§.i.
de reſcrip.li.vi.in glo.que incipit olim dicebamus aut
iſta conſuetudo nō eſt obſeruata de conſenſu uel federe
utriuſq3 partis.⁊ tunc refert inter ſententiam cōſuetudi
nis.que poteſt ferri ſub cōdcōne.preuenire delictū ⁊
ſic eſt uera opi.Ja.but.non tamen mādabitur executiō
ni niſi facta liquidatione ⁊ declarato per ſententiam hoīſ
q̄ incurſum ſit in ſniam legis ut legitur ⁊ no.in.c.ꝓhu
mani.de homici.li.vi.⁊ inter ſniam iudicis.que nō pōt
preuenire delictum.nā delictū īgreſſus territorii īitiatū
cum prima offenſa eſt cā iuriſdcōis ⁊ pene.vnde nō pōt
iudex iudicare anteq̄ hēat iuriſdcōem ⁊ hec tūc vera
eſt ſententia bar.⁊ rō differentie eſt quia ſniā conſtitu
tionis ligat futuras culpas ſed ſniā iudicis niſi ſit lata
in modū cōſtitutionis generalis nō ligat futuros caſus
ut no.ī.c.ii.de cōſti.li.vi.C.de fur.l.ciuile ē.Sexto qriſ
an clerici poſſint uti beneficiō cōſuetudinis layicorū ⁊
dico q̄ ſic.x.di.ſi in adiutorium de foro compe.dilecti
obſeruata tamen cōſuetudinis forma unde ſi eſt conſue
tudo q̄ inſtrumenta mandentur executioni niſi ſint el
lapſi.x.anni nō poterit eccleſia poſt.x.ānos peteſ exe
cutionē ex beneficio cōſuetudinis q2 nō pōt formā con
ſuetudinis mutare.agat ergo de iure cōi per libellum

ſ.via ordinaria cū iuri extraordinario ſit preſcriptum
ar.ō teſtō mili.eius militis.§.militia nempe beneficio
meo nemo poteſt uti niſi ꝯtenus volo.vtatur ergo ſuo
q: ceſſante ſtatuto ſumus in iure cōi.vt.l.ſed ⁊ milites
in prin.ff.de excu.tu.hac ratione ē ab ipſo pꝛīcipio ſta
tuti a beneficio ſuo poteſt excepture clericos.nec ē ꝯ
eccleſiaſticā libertatem.q: nō impendit beneficiū ⁊ nul
lam facit tamen iniuriam puto ꝙ hoc caſu appellatione
non ſubiectoꝝ īcluderētur clerici.cū eque poſſint ſiṅ
peccato includi ſicut forēſes.ergo cū generalis ſit deter
minatio ſtatuti ⁊ nulla ratio cogat dicere ꝯtrariū. genera
liter intelligā.ut.l.in fraudem.§.ſi.de te.mi. Ex hoc ē
dico ꝙ vȝ generale ſtatutum ꝙ non ſubiectis nō patro
cinētur bēnificia ſtatuti.quod tene mēti. Nūc videa
mus de tēpoꝛe.⁊ dixi ꝙ in habētibus eſſe in tempoꝛe.
tēpus ē quaſi cā efficiens ſi.n.tendit ab eſſe ad nō eſſe
coꝛrumpit.q: motus diſtare facit quod ē donec corrū
par paulatiue corrodens.vt.l.pꝛoponebatur.ff.de iudi.
ſi aūt ordinatur tēpus ad nō eſſe.⁊ ī eē tunc facit eē.qđ
non erat.ut in preſcriptōne ⁊ conſuetudine.⁊ ideo pōt
dici cauſa efficiens coꝛūqȝ vim ex tēpoꝛe capiunt. ſicut
eſt preſcriptio ⁊ conſuetudo.Actū vero quoꝝ tēpus ē
comes ⁊ non dux non dicitur tēpus cā. ſed cōcomitan
tia.de re iudi.abbate.li.vi.⁊ etiāȝ ī tēpoꝛe ſunt tempo
ra ⁊ correſpōdent actibus humanis vel, factis vel fieri
bus.uel futuris. Nomen deniqȝ ipſi tēpori īpōim⁹
ſm res quas agim⁹.dico ergo ꝙ iura noſtra cōſiderāt
tēpus.⁊ in tēpoꝛe fundant leges ſuas.tēpus enī quod
valde receſſit a memoria hoīum perinde reputatur. ac
ſi nō fuiſſet.quoniā delerū eſt.⁊ diuerſo uſu cōſumptū
Quid enī attinet nobis ceſar an pōpeius iuſtius regna
uerit certe nihil ad nos ſub ceſare enī vixerūt maioreſ
noſtri.igitur ⁊ nos viuamus.nō ſunt radices pſcrutan
de quoniā oīum dei operū nullā poteſt homo inuenire
cāȝ. tēpus quod dat ſibi uitam dat ſibi legē.Tēp⁹ vero
ꝙ ſemper accedit ad nos.illud dat nobis mores. illud
dat nobis legē.illa viuimus nutrimur ⁊ ſumus.ut dicit
Iul.in hac.l. Et no.ꝙ apud legiſtas oīs actus pma
nens ē mille ānis ē preſentis tēpoꝛis.vt troia capta ē
de uer.ſig.l.uerbum erit de iur̃ codicil.l. plotiana.⁊ ſic
ſtatutum uigēs.C.de hereticis.l.arriani. cōcluſio tēp⁹
cōfirmat mētem hominis ī ſua ſtabilitate.nimirū ſi dat
actibus humanis robur nā tēp⁹ abſtractū.i. per ſe ſtās
ab actib⁹ humanis.nihil opatur.uñ q: ſilētiū nō ē act⁹
hominis.ideo ñ tollit actōnes niſi ſpacio a lege prefixo
de act.⁊ ob.l.obōnū fere.§.placet.ſilentiū enīȝ nihil ē.
⁊ ideo nō eſt per ſe cauſa alicuius effectus ⁊ qñ. l.vult
ꝙ ſilentiū aliqd operet̃ fingit ibi cauſam. puta cōſen
ſum uel negligentiā.uel dolū ut patet ex no.C. de pro
cur.l. inuitus. tps autē coniunctū actibus hoīum ipſos
reddit validiores ⁊ firmiores. ⁊ iſta eſt nr̃a materia in
ꝯſuetudine pſcribēda ⁊ dico ꝙ tps quādoqȝ ordinatur
ad ius quandoqȝ accedit ad iuris preſumptionē de uſu
ris cū de in rem uerſo quandoqȝ ad roborationē.C.de
teſtis. l. ſancimus porro opȝ ſcire in q̄to tēpoꝛis ſpa
tio tēpus facit conſuetudinem. Quero ergo quātum
tēpus requiratur ad cōſuetudinē preſcribēdā ⁊ videtur
ꝙ ſufficiant.x.anni ⁊ hoc ex vi vocabuli nam tex. dicit
lōga cōſuetudo ſed lōgum pꝛout refertur ad tēpus lex
diffinit eſſe decēniuȝ.l.ſi cū fideicōmiſſaria.§.ariſto.ff.
qui ⁊ aqui.ymo tēpus ſimpliciter pꝛolatū ad decēniū
ſe extēdit vt no.ff.de penis.l.ſi diutino.in ꝯtrarium videt̃
nam cōſuetudo ſimilis ē preſcriptioni. ergo in re mobi
li cōſuetudo īducitur triēnio.ī re īmobili.x.annis. īter
preſentes.⁊.xx.inter abſentes cū titulo ⁊ bona fide in
actōibus.xxx.annis.⁊ cōtra eccleſiam.xl.annis ⁊ ꝯ ro
manam eccleſiam centum annis nam ſi preſcriptio ē de
eſſentia cōſuetudīs ergo,īgule pſcriptōnū ſunt ſeruāde
in cōſuetudine.q: quicquid ē ꝺ eſſe cāe eſt de eſſe cāti
ſcilicet de iuſti.⁊ iure.l.manumiſſiones.Sō.aut conſue
tudo inducitur ſuper rez eccleſiaſticaꝝ alienatiōe puta
ī feudatione vel luclatōe ⁊ tunc ſunt neceſſarij.xl.anni
nec ante dicitur res cōſueta īfeudari ul̕ emphiteoticari
ar.extra de feu.c.ij.⁊ de preſcrip.c.ō quarta.aut ſuper
factis ⁊ actibus aliaruȝ perſonarum.Et tunc dicit az.ꝙ
inter preſentes ſufficiūt.x.āni inter abſentes.xx. certe
pari rōne dicere debuit ꝙ preſcriptio cōſuetudinis nō
noceret poſtea natis nec pupillis nec furioſis vt no.C.
de cur.furi.l.ij.⁊.ff.de minoꝛ.l.ēt ei.item ſi deceſſet titu
lus vt q: ciuitas vult preſcribere iuriſdictionē ⁊ nō hȝ
ti.i.puilegium nec iuſtuȝ errorē qui hētur pro ti.ergo
nunq̄ preſcribet mala fide īpediente quod ē falſum ut
C.de diue.offi.l.uiros.li.xij. Et no.ꝙ pſcriptio cur
rit ex negligētia.ſed conſuetudo currit ex diligētia ⁊ iō
maioꝛ ⁊ minor negligētia attēditur in preſcriptiōe.C.
de ſerui.⁊ aqua.l.ſi.ſed ī cōſuetudine attēditur cōſenſ⁹
non neglectus. Alia dicit̃ aut hȝ cāȝ cōtinuam uel natu
ralem ⁊ tunc longo tēpoꝛe.aut diſcōtinuam ⁊ tunc tāto
tēpoꝛe cuius ꝯtrij certa memoria nō exiſtit dubia.n.me
moratio nō habetur ꝓ memoria.ſed ē potius quoddam
ſomnium de proba.l.ſi arbiter.⁊ poſſumus iſtam opy.
cōfirmare tali rōne ſi actus ſunt cā cōſuetudinis ⁊ īter
actum ⁊ actū eſt tēpoꝛis īteruallū ergo tēpus quod ē
cā efficiens ſepe incipit ⁊ ſepe deſinit. ſȝ cā efficiēs ceſ
ſans effectu exiſtente in fieri nunq̄ poteſt pficere ſuū
effectum.ff.de uſuc.l.naturaliter.⁊.l.cum qui edes.§.ſi
aūt demolita. ſed. l.diſpēſat cū preſcribente ut preſcri
bat tanto tēpoꝛe.cuius ꝯtrij memoria nō exiſtit. q: tñ
tempus loco ueritatis eſt.ff.de aqua co.l. hoc iur̃.§.du
ctus aque.Et ſm hoc oīs cōſuetudo iudicialis uel iuriſ
dictionalis cū in iudiciis requiratur factū hoīs ⁊ p con
ſequens nō poſſit eſſe cōtinua.de ſerui.ur.pꝛedi.l.fora
men.exigit tēpus cuius ꝯtrij memoria non exiſtit.ergo
ꝙ procedatur ſummarie nō preſcribitur niſi tāto tēpoꝛ
cuius ꝯtrij memoria non exiſtat.ſed iſta opy.nō pbatur
l.q: ubi non curamus de negligētia.ſed de cōſenſu ē ī
actibus interpollatis ſufficiunt.x.anni ut.ff.de uſuris.l.
cum de ī rem uerſo ſed certe iſte cōſenſus eſt cōmunis
ff.de acqui.poſ.l.ſi is qui aīo.hoc ſentit Inno.extra de
uerbo.ſigni.c.quid per ꝓuale ⁊ hoc ſi longo tēpoꝛe iu
diciis accedit auctoritas nā pro titulo habet̃ auctoritas
magiſtratus.ac etiāȝ pro bona fide ut.ff.de noxa.l. gnā
raliter quidā canoniſte dicunt ꝙ ſi conſuetudo ē preter
l.ſufficiunt.x.anni.ſi aūt eſt ꝯ. l.exigūtur.xl. anni.quia
irrōabilis cenſetur eo ipſo ꝙ eſt iuri ꝯria ⁊ ideo exiga
tur tempus longiſſimum.q: irrōabilia difficilius preſcri
buntur.C.de pre.xxx.an.l.ſi quis emptionis ⁊. l.cum
notiſſimi.C.ne rei do.uel temp.l.uniuerſas. Sō que
ritur unde īcipiat iſtud tēpus an ab actuū pluralitate.
an a primo actu a quo cōſuetudo īcipit exoꝛdiū ⁊ dicūt
quidam ꝙ uex ⁊ eſſentiale principiuȝ cōſuetudinis eſt
ab uno actu nam tunc preſumitur ꝙ populus ſciēdo cō
ſentiat ⁊ conſenſus eſt pꝛīcipiū cōſuetudinis. alij dicūt
ꝙ a primo actu publico ⁊ notorio incipit conſenſus ⁊ p
conſequēs īcipit naſci cōſuetudo nā actuū pluralitas ē
de diffinitiōe cōſuetudinis facte nō fiende.unde ſufficit
unus actus in populo diuulgatus ī principio decēnij ⁊
alterum in fine decēnij ⁊ hec ē ueritas.ut no.ff.e.l.cum
de conſuetudīe. Tertio queritur an unus actus inter
rumpat mille actus ex quibus cōſuetudo oriebatur. ⁊
dic aut cōſuetudo iam erat preſcripta ⁊ tūc nil opatur
act⁹ ꝯtrius facit qđ no. de ſol.l.cuȝ quis.§.ſi quis ꝓ co
aut pſcribēda. ⁊ tūc ē īterrupta ſi talis act⁹ ē publicus
⁊ notoꝛius.ut no. de regulis iur̃.l. nemo.§.tēpoꝛales.⁊
ſic actuū diffoꝛmitas reddit ꝯſuetudinē īpſcriptibilē.q:
uaria rerum,obſeruātia nō dicitur cōſuetudo ut. l.ſeyo

de annu.le. Quarto queritur an poſſit induci per cō
ſuetudinē q̄ non valeat cōſuetudo.ꝛ dic q̄ ſic de prete
rito.de futuro non.q: tacita n̄ poſſunt hēre clauſulā de
rogatoriā vt.l.fi.in prin.ō l.ii. Nunc de cā finali re
ſtat dicēdum ꝛ no.q̄ finis dicitur quādoqꝫ rō.unde di
cimus iſta eſt finalis ratio.ꝛ iſta eſt in intentione . quā
doqꝫ finis dicitur operis executio.ꝛ ad hunc itellectū
dicimus habito fine.nō curamus ō modo . q: finis ē cu
iuſcūqꝫ rei poſtrema pfectio . In cōſuetudine ergo
ē cōſiderāda eiuſdem ratio ſubſtātialis ꝛ eius utilitas
finalis.Circa rationem primo queritur an ratio ſit ō eſ
ſentia cōſuetudinis.ſo an ratō habeatur p cōſuetudine
tertio an ceſſante conſuetudie ceſſet ratio.quarto an ceſ
ſante ratione ceſſet conſuetudo.quīto quō cōſtet nobis
de iſta ratione.ſexto an ratio cōſuetudinis pſumatur
finalis ꝛ de ſubſtātia.Et primo quo ad primū dico q̄
ratio nō ē de ſubſtātia cōſuetudinis.nā tunc cōſuetudo
tenet preter rationem ex ſola auctoritate cōſtituētium.
ut.ſ.e.l.non oīuꝫ. ꝛ.ī.de poſtul.l.i.§.pueritiā ꝛ.ī.qui
ꝛ a qui.l.pſpexit.   Sed an teneat ꝯ rationem.refert
aut eſt ꝯ rationem generalem tū habet rationē ſpālem.
ut cōſuetudo preſcriptionuꝫ.ꝛ tunc vꝫ cōſuetudo. ī.de
vſuc.l.i.nam licet nō ſit equa. eſt tamē bona vt no. ſ.ō
iuſti.ꝛ iur.l.i.in prin.aut ē ꝯ omneꝫ rationē.tunc pmiſ
ſum a cōſuetudine eſt lege diuina pꝛohibitum tunc nō vꝫ
cōſuetudo vt no.ī.de cōſti.prin.l.i.idem eꝯ ſi cō ſuetu
do uetat id quod ius diuinum iubet.q: non vꝫ cōſuetu
do iuxta no.ī.de cōſti.prin.l.i.Si aūt n̄ eſt ꝯ precepta
uel pꝛohibita.l.diuine tunc vꝫ.q: trāſgreſſio cōſilij non ī
ducit maleficiū ar.in clemē.exiui de paradiſo de uerb.
ſig.Si aūt cōſuetudo ē ꝯ humana ſtatuta tūc hn̄ ualeret
ut hac.l.§.fi.dūmō īroducta ſit ex certa ſciā ppli. Sꝫ
an vꝫ cōſuetudo q̄ oēs volētes moler̄ teneān̄ uenir̄ ad
meū molādinū.uł oēs uolētes emer̄ ligna. teneanr̄ ueni
re ad meū nemus.dico q̄ ſic licet non ſit rationabiliſ.ut
ī.coī pdi.l.ſi uēditor.§.ſi ꝯſtat ꝛ extra ō appel.C.ſigni
ficante per Inno . ex pdictis apparet an poſſet pſcribi
ne corrigant̄ exceſſus. ꝛ dicit Inno.q̄ non uꝫ conſuetu
do ne corrigant̄ exceſſus de ap. c. ad nrām per Inno.
quod intellige qn̄ ſūt exceſſus a iur̄ diuino prohibiti. ſe
cus ſi humano.exemplū.ī.de extraordi.cri.l.ſaccularij.
§.ſunt quedam.ꝛ conclude q̄ ꝯſuetudo ualet contra ius
ex inuentione hoīum ſic ꝯſtituentiū non ꝯtra naturā
uel mores tales quoꝝ trāſgreſſio eſt genus delicti.ut in
aū.ut nulli iudi.§.i. cum ſꝭ.ſufficit ergo q̄ conſuetudini
non ꝯtrarietur ratio.licet non faueat ꝯſuetudini.Certe
uꝫ conſuetudo q̄ quis alteri ſtipuletur.ꝛ acquirat̄ ipſo
iur̄.ꝛ tamen iuris ciuilis auctoritas dictat ꝯtrariū.ꝛ iō
dicit glo.nō.ar.q: uſitatū eſt.ī.de uſufr.l.ſiquis donatu
rus. item uꝫ cōſuetudo q̄ pactum nudū hēat ſtipulatio
nis uigorē.ī.de pactis.l.legitima.ſed non ualēt conſue
tudo q̄ unus ꝯtrahentium deberet ſtare pacto ꝛ alter nō.
ut dicto.§.ſi cōſtat.q: īplicaret ꝯdictōes ī correlatiuis
ꝛ valeret cōſuetudo q̄ certa die non poſſet ꝯhi. C.de
fur e deli.correctionū.vel q̄ ſint ferie ī arbitralibus.nā
de uolūtariis non poteſt reddi ratio.unde oīs uoluntaſ
ē in hoīs poteſtate niſi ſit a iure prohibita expreſſe. ī.
tit . ii.l.iii.in hoc.n.eſt uera libertas poſſe quodlibꝫ niſi
ui aut iure prohibeatur. nota tamen q̄ in dubio preſu
meū eſt ex iuſta cauſa cōſuetudinem preceſſiſſe.arg.de
uſuris.l.cum de in rem uerſo.ꝛ.xii.di.c.illud.Cōcluſio
omne omniſſuꝫ a iure poteſt ſtatui ꝛ cōſuetudine īro
duci ſiue hēat rationem adſiſtentē.ſiue nō impedientē.
Quo ad ſecūdū ꝛ ad ꝗrtū ſimul.dico q̄ ratio conſue
tudis hēt̄ q̄ cōſuetudīe. ꝛ ſi excedit cōſuetudinē extē
dit ꝯſuetudineꝫ. Si āt ꝯſuetudo uī̄ excedē rōeꝫ.tūc rō
uī̄ artare ꝯſuetudinē.l.milites agrū.ō re mili.certe iſtō
in ſtatutis ueꝝ eſt.ſed in cōſuetudinibꝰ ū factū excedit
rationem.ratio nil operatur.q: nō pōt infringere factū
preſcriptum.nā mens cedit factis.q: potētiora ſunt fac
ta q̄ mens.extra de conſti.c.cum.Dꝫ. ferrarienſis .
Cōcluſio mens extēdit cōſuetudinem ſed nō reſtrī
git eādem niſi actus exerciti ſint indifferētes.q: tūc re
ſtringūtur ad id quod ē de ratione.q: ratō regulat ꝺcā
ꝛ facta.ō acqui.poſ.ſi is qui aīo . Quo ad tertiū cer
te licet ex abrogatis legibus nō arguamus.certe ex rō
ne ipſarum arguimus īterdū ī ꝯtrium q: re ſublata. ab
ſurdum eſt relinqui eius ymaginem ſiue ſimilitudinem
ꝛ ideo cōſuetudine ī proprio caſu reuocata. nō uidetur
ratio eius ad ſimilia trahēda.C.de la.lib.tol.l.i.in pri .
nam ſi deficit exēplar deficit ſimilitudo.de cōdi.ꝛ de .
l.in teſtō la prima.ergo uidetur q̄ ceſſante cōſuetudine
ceſſet ratio cōſuetudinis elicita ex ꝯſuetudine. ꝛ ceſſat
effectus rōnis.i.pceſſus de ſimilibꝰ ad ſimilia. Quo
ad quintum dico q̄ tacita nō poſſunt nobis ꝯſtare. niſi
per naturam rerum.vel per cōiecturas per naturā ut
ī feudo de cuius natura eſt ſeruitium ergo ceſſante ſer
uitio ceſſat feudū.per coniecturā eſt id q̄ videt̄ hoībuſ
peritis ꝛ ſapientibus q: ratio que eſt dux intellecꝰ ad
heret aīabus uiroꝝ peritoꝝ unde eoꝝ opi.eſt ꝯiectura
uero pꝛima ar.inſti.de iure na.§.ruſa.vnde cōiectura
nō eſt aliud q̄ opy. uera ſapientum.maior tū ē ueritaſ
ī.de verbo.ob.l.continuus.§.cum ita. Quo ad ſextū
dico q̄ ratio eſt duplex.ſ.motiua.ꝛ determiātiua. rō
motiua nō ſemper eſt in aliis.ſꝫ determiātiua ſic. ī. de
cōdi.ꝛ demō.l. cum tale.§.fi.de poſtu.l.i.§.ſexuꝫ.ꝛ.l.
fi.ī.de here.inſti. ꝛ no.q̄ ubicunqꝫ ſtatutū ē potentius
ſua rōne ibi ratio preſumitur īpulſiua.nec dꝫ dici ratio
ſed occaſio.l.cōdende.ut in calūmnia.ꝛ dixi q̄ ī conſue
tudine dꝫ attendi eius vtilitas finalis.nec mirū. quia q
cōueniunt in fine in nullo diſcrepare uidētur.ꝛ licꝫ ſint
diuerſa tū fingūtur vnum ꝛ idem.ſ.e.l.naꝫ ut. Diſo
de cāis videamus de aliquibus effectibus ꝯſuetudinis
ꝛ dico q̄ ꝯſuetudo hꝫ uim precarij.ut trāſferat poſſeſſi
onem rei corporal̄ ipſo iure.vt extra de cōſue.c.ex pte
ꝛ ideo per inueſtiturā de cōſuetudine datur poſſeſſio
ciuilis.ſed de iure nō datur poſſeſſio niſi fiat ī re ipſa.
ut ibi per Inno.itēꝫ ſuper cōſuetudine pōt fundari pe
titio extra de officio or.c.cū dilectus ſm Innoc.ꝛ.l.uē
ditor.ī.cōi predi.ꝛ pōt interpretari lex ꝛ ꝯſuetudo de
accu.ſenatus conſuit.in glo.item reperiūtur ī ꝯſuetudi
ne oēs virtutes.i. potētia legis.vt.ſ.e.uirtus.vetat.n.
ꝛ punit.de extraordiā.cri.l.ſacularij.§.ſunt quedā per
mittit. C.de teſtō.l.fi.coīa predi.l.uenditor.de diuerſ
preſcrip.l.ſi quiſꝗ.q̄ cuiuſqꝫ uniuer.l.planc. de diuer
ſis offi.l.uiros.C.de cuā.lib.l.i.C.quēadmo.te.api .
l.ii.ꝛ parificatur priuilegio.ut no.in.c.nouit de iudi. p
Inn.ꝛ iudex appellationis dꝫ ſequi ꝯſuetudinē prima
iudicis nō ſuam.de teſta.raynucius.ſecūdū Inno. ꝛ p
mittit procedi abſqꝫ libello.extra de libelli.obla. c.i. ſꝫ
Inno.ꝛ in officiis multum valet cōſuetudo de offō ar
chy.c.i.ſm Inno.ꝛ excuſat ab his que nō ſunt per ſe
mala de tēpore or.c.ſane.per Inno.ꝛ precipit ſcriptu
ris dñoꝝ credi.de fide in.cum dilectus.ꝛ no.q̄ ſi ē qō
iuris videlicet an cōſuetudo valeat.nec ne.talis qō pōt
dirimi ſine ordine iudiciario.ꝛ idem vbicūqꝫ eſt qō de
viribus vel intellectu alicuius ꝯſtitutionis.vt no. Inn .
extra de cōſue.c.cum inter nos in fi.quod ē multū no.
Reſtat videre de pꝛogatione ꝯſuetudis.de qua loq
tur.l.noſtra.ii.reſpōſo.ꝛ iſta pꝛogatio pōt eſſe ō eadeꝫ
re ad rem.vt de vino ad aquaticiū.magis ad vinum tē
dit.de quo dic vt.ī.e.l.cum non rōne.itē.ſ.e. l. fraus.
Et no.q̄ ſimilitudo eſt ī diuerſis perſonis.cāis.vl̄
rebus.vna vel quaſi eadem ratio.no.tamen q̄ in penis
q̄ ipſo iur̄ infinguntur. nō pceditur de ſimilibꝰ ad ſilia.
vt in.c.odia de re.iur.per Jo.an.iteꝫ no.q̄ nō dicitu

extēdi cōſtitutio etiam penalis quando extenditur ex
mente eiuſdem conſtitutionis.ut nota.in.c. ſi poſtq̄ de
elec.li.vi.in nouella.fit etiam extēſio de perſona ad per
ſonam puta de mutilato ad habentem membrū penit⁹
inutile.⁊ eſt hoc modo no.ad ſtatuta de exoculante.nā
videtur exoculare qui cecat ita ꝙ quis non videat.licȝ
rotonditas oculi remaneat in ſua cōcauitate. ⁊ idem ī ſi
milibus q: ſimilia malīa ſimiles penas exigunt.ff.ad.l.
aquil.l.illud.item eſt exēplū de canonico regulari ad
fratrem predicatorē.non enim nomina ſed fines nomi
num conſideramus. item eſt exemplum de muliere ad
quaſi mulierem.ideſt hermofroditam.itē de patre ad
matrem in materia feudorum.vt ſi filius ſuccedat patri
in feudo.ergo ⁊ matri quia ratio diuerſitatis reddi non
poteſt.de ver.ob.l.a titio.⁊.l.i.§.hoc interdictum. ff.de
fonte.quādo enim plura habent eandem rationem. licȝ
de vno fiat mentio videtur fieri exemplariter.nō reſpe
ctiue.ff.de inſ.o.in.l.imperium.in preſcriptione.tamen
nō fieret extenſio iſta.vt no.in.c.dilecto.de offō archy.
per Inno.nam in conſuetudine cōſideratur equitas ſȝ
in preſcriptione uertitur rigor ⁊ odium.argu. de lib. ⁊
poſtu.l.cum quidam.⁊ no.ꝙ ſicut ſe habet conſuetudo
ad.l.ſic ſe habet ſimile cōſuetudinis ad ſimile legis . ⁊
ideo in caſu non⁹ determinato lege nec conſuetudine .
ceteris alijs paribus uincit ſimile cōſuetudinis ſecūdū
Ja.de ra.Alij dicūt ꝙ in materia cōſuetudinis ſequitur
ſimile cōſuetudinis ſed extra materiā cōſuetudinis ſe
quitur ſimile legis cōis.Alij dicūt ſequēdū ꝙ rationa
bilius eſt.media opy.uerior eſt ar.C.de iure fi.l.cer
ta forma.li.x.⁊ de pigno.l.in quorum ⁊.C.de predi.cu
ri.l.fi.li.x. Et nota ꝙ vbi plures caſus ſunt ſpecialiter
prouiſi ⁊ determinati ſigillatim vnus caſus nō trahitur
ad alium de vul.ſub.l. ex facto.§.itē quero.⁊.l.cū ex fi
lio.§.filio. ¶Poſtremo qualiter conſuetudo ꝓbetur vi
deamus.⁊ qualiter ſit reddenda ratio per teſtes. de hoc
enim ponit bar.quedam in.l.labeo de ſup.le.⁊ videtur
ꝙ teſtis de cōſuetudine nullam poſſit efficacē reddere
rōnem nam cōſuetudo quo ad mores ſtat in actibus .
ſed quo ad vniuerſos ſtat in tacito conſenſu. ſed de taci
tis rebus nullus ē ſenſus corporis.vnde dicit Inno . ꝙ
negligens ſuam voluntatem non manifeſtat . de officio
or.c.irrefragabili per Inno.ergo cum tacitus cōſenſus
populi non comprehēdatur ſenſu non poteſt de eo reddi
a teſte efficax ratio.in contrarium videtur.nā tex.dat
formam ⁊ modum probandi dum dicit probatis his q̄
ī oppido frequenter cōtingunt.ſed contigentia ſunt eui
dentia ⁊ poſſunt tangi manib⁹.i.ſenſibus corporis ergo
ſunt probabilia.item ſi conſuetudo non poſſet probari
materia cōſuetudinis eſſet fruſtra.ſed non poſſet proba
ri ex ſcripti diſpoſitione q: ſic eſſet ſtatutum.ergo p te
ſtes poteſt probari.ſo.dico ꝙ tacitū ex expreſſo naſci
tur.⁊ probato expreſſo ſequitur tacitum ꝙ lex vult cō
ſequelā expreſſi.verbi gratia volo probare tacitā ypo
tecam per teſtes certe probabo cauſas ⁊ ſequetur effe
ctus.puta probabo inuecta ⁊ illata.ff.de pac.l.itē quia
cum ſy.ſic ergo in propoſito dicit teſtis verū eſt ꝙ ē cō
ſuetudo.interrogatus de cā ſcientie dicit q: ita vidit ⁊
audiuit obſeruari praticari ⁊ fieri in palatio cōis ⁊ po
puli publice ⁊ notorie longo tēpore.in multis litibus .
⁊ cauſis.⁊ in omnibus in quibus ipſe interfuit.interro
gatus ſi potuiſſet eſſe ⁊ fieri contrarium eo neſciente .
reſpondet ꝙ ſic certe hic teſtis reddit bonā rationē ⁊
ſi habet conteſtem probat etiam ſi vterqȝ reddit eādē
ſermonem quia eſt ſermo iuſ neceſſarius probationi.ñ
ob.ꝙ dixit ſe neſcire contrarium q: non preſumitur cō
trarium.ſi ergo teſtis aſſertio eſt ſufficiens illa adiectio
non viciat quia id quod eſt poſſibile non preſumitur ue
rum niſi probetur.C.vnde le.l.non hoc.cum ſy. g5

nunquid ex non actib⁹ poſſit probari conſuetudo videt̄
ꝙ non.quia nec induci.cum enim ſit facti ꝙ nemo pōt
naſci ex eo ꝙ nihil eſt.certe non videtur ex caſu omiſ
ſo aliquid naſci poſſe.l.ſi vina.C.de peri.⁊ co.rei uē .
item illi probant negatiuam qui eā ſciunt.ſed nemo pōt
ſcire id quod non eſt.ſed dic ꝙ aut implicat contemptū
l.⁊ tunc ex omiſſo inducitur conſuetudo q: ille qui ꝯ
temnit aliquid facere videtur.vt.l.qui non facit.ff.de re
gu.iuris.probatur autē contēpt⁹.vel q: expreſſe cōtēni
tur vel quia monitioni hominis vel legis certum termi
num aſſignātis nunq̄ paritum eſt.ſed ſi omnia ſilēt lex
⁊ homo.non fit conſuetudo.nec inductiua de nouo. nec
derogatoria legi antique.q: derogatio non fit niſi ex cō
trariis.item ſi conſuetudo excludit formam vel ordinē
l.ex tali ab vſu fit conſuetudo.C.de iudici.l.rē nō no
uam.quia negligētia forme in actibus exercitis ē deſue
tudo.vt hic.⁊ in aut.de fideiuſ.in pri.de hoc per cy.C.
co.l.ii.concluſio vſus cōmunis ac preſcriptio liberi ar
bitrij derogat legi.arbitrium limitanti.itē mutatio mo
di vel forme legis inducit deſuetudinem.l. item alia cō
cluſio eſt talis ꝙ ſi ex negatiuo reſultat affirmatiuum
tunc poteſt id preſcribi aliter non.C.de ſerui.⁊ aqua.l.
ij.item alia regula ſeu concluſio ex preuaricationibus ī
ducitur conſuetudo facilius q̄ ex puris negatiuis quia
priuatio eſt actus contrarius de ver.ob.l.decem . item
vbi non obſeruantia.l.includat eius cōtrarium impoſſi
bile eſt cōtra ſtatutum legis preſcribi.q: ꝑpetuum eſt .
ſed quid ſi teſtis dicit videre meo ita fuit obſeruatum
an probet vſum.⁊ dico ꝙ non.quia iſtud verbum vide
re ponitur tribus modis.ſcilicȝ pro ſenſu corporis. pro
indicio rationis.⁊ pro opy.loquentis cum profertur a
teſte.ſub primo modo probat ſed ſub ſecūdo ⁊ tertio ñ
probat. Nunc autem ſumus in tertio modo. q: ita vul
gus intelligit hunc ſermonem ꝙ ſi litteral' ſermo vulga
riter ſcriberetur ⁊ proferetur hoc modo talis teſtis di
xit che li pare che coſi. Et nota ꝙ vbi ſermo ī vulga
ri eſt dubius transferas in latinum ⁊ ſcies ſignificatū
vulgare.cōtra ſi dubium eſt in litterali vulgariza eum ⁊ in
telliges hec enim eſt verbi expoſitio ipſius vulgarizatō
⁊ hic eſt ꝙ dicitur intellectus vulgi de le.iii.l.librorū .
§.ꝙ tamen caſſius. Sed an per teſtes ſingulares ꝓ
betur ꝯſuetudo uideo prīo ſcias ꝙ illi ſunt teſtes ſingu
lares q ñ pñt ī ſuis depoſitōibus ſimul iūgi.Et hoc cō
tingit pp diuſitatē q̄ ꝯtingere poſſȝ ī oib⁹.x.pdicamētis
ſed illi nō ſūt ſingulares quoꝝ depoſitiōes licet diuerſe
poſſunt tn̄ ſimul ꝯiūgi ad unū cōe quid ꝓbandum.⁊ ad
unam cōem ꝯcluſionem ; redeo ad primū.⁊ pono exē
plum in predicamento ſubſtātie vnus teſtis dicit de bo
ue.⁊ alter aſino.de le.i. l.iiij. in predicamento q̄titatis
vnus teſtis pro precio.x.alter pro precō quinqȝ.ut no.
ff.de arbi.l.diem.§.ſi plures.in predicamento relatōis
vt vnus teſtis dicit ꝙ pater alius ꝙ filius familias de
adop.l.poſt mortem.C.ad mace.l.zenodorus.vel vnuſ
dicit ꝙ dominus ⁊ alter ꝙ ſeruus.C.de ſer.expo.l.mo
ueor.in predicamento qualitatis vt vnus dicit ꝙ pure
alter ſub ꝯditione.extra de fide inſtru.cum Jo.in fi.vel
vnus ſimpliciter alter ſub alternatione.de fideiuſ.l.gre
ce.de verbo.ob.l.i.§.ſi quis ſimpliciter.⁊ not. ꝙ apud
legiſtas qualitas eſt quicquid inducit alterationem ſub
iecti.⁊ ſiue locus. ſiue tempus.ſiue quodcūqȝ accidens
ff.de penis.l.aut facta.§.qualitas.in predicamento agere
unus dicit egit.alter dicit voluit agere.rē ra.haberi.l.
amplius non peti. vnus dicit fecit.alter dicit opem tul
lit.alter dicit mandauit alter dicit conſuluit . de inſa .
ob hec verba . in predicamento maleficij. vnus dicit
ꝙ fuit inſultatus.alius dicit ꝙ ſimul īpetū fecerunt.ff.
ſi qua.pa.fe.di.l.i.§.cum arietes.in predicamēto here
vnus teſtis dicit ꝙ habebat ad propriū vſum.alter di

cit q̄ habebat ad cōez vſum.de le.iii.l.hoc legatū.ſ vn⁹
teſtis dicit q̄ poſſidebat pro domino.alter pro credito
re.ff.de ſol.l.titia.in predicamento vbi ſi vnus dicit ſub
ficu.alter ſub quercu.vt no.C.de teſti.l.teſtiū.⁊ ſi vn⁹
dicit in hoſtio.alter iuxta hoſtiū vidi.in.l.ſi ſtatuas.ff.
de iniur.per bar.in predicamēto.quādo.vt ſi vn⁹ teſtis
dicit ante guerram moram.alter poſt.C.de pe.here.l.
ij.de probatio.l.matrem tuam.de nego.ge.l.cū actum.
de ſta.ho.l.arethuſa.item in predicamento vbi vt vn⁹ di
cit agrum eſſe in vna parte vel territorio.alter in alio.
vel vnus propinquus.alter longinquus.inſti.de reruʒ
di.§.inſulam. Et no.q̄ ſitus idem eſt q̄ locus ſed ⁊
vltra locum.mihi connotat aliquam differentiam loci q̄
ſunt.vj.ſurſum.deorſum.ante.retro.dextrum.⁊ ſiniſtr̄
vt dicit ariſto.li.i.de celo vnde ſi teſtes ī his diſcordāt
diſſonant in ſitu.vt ſi teſtis dicit de ante domū alter re
tro.⁊ hoc exemplum eſt de quātitate numerali que di
citur quātitas diſcreta.item eſt exēplum in quantitate
cōtinua ſi vnus dicit q̄ ꝓmiſi ritium paruū.alter dicit
de ritio magno nam vt dicunt menſura eſt differētia q̄
titatis ⁊ cuʒ hoc ſtat q̄ differētia eēt ſubſtātia ſi ſunt di
uerſa corpora.de his predicamentis not.az.in ꝓhemio
C.in ſumma in.§.omnes aūt iſtas.teſtes ergo ꝓducti
ad vnum ⁊ certum factum ꝓbandum.ſi ē iſtud vnū factū
q̄ non poſſunt eſſe plura vt homicidiū ſunt ꝯtrij ratōe
diuerſitatis. Et idem in probatione iurium.ſi teſtiōia
ſunt icōpaſſibilia.de ꝓbatō.c.licet.cūz.ſed ſi poſſunt eē
plura ſcʒ vtūc fuīt ex differētijs iſtis. ⁊ ſimilib⁹ ſingula
res.⁊ certe minima differētia ymagineʒ habet ꝯtrietatis
vt no.bar.ī dicta.l.labeo de ſup.le.⁊.l.i.in fi.ꝯ admo.
teſta.api.per bar. Sed nūquid ſi teſtes deponūt idē
dictū.ſed ſunt varij in ratione.an iſti teſtes ſunt ſingula
res.reſpōdeo aut ratio eſt bona licet diuerſa.aut mala.
ſi bona iſti ſunt cōteſtes.verbi gratia volo ꝓbare me
poſſediſſe.dicit vnus teſtis q̄ ꝑcepit fabam.alter q̄ fru
mentum ſunt enim iſta teſtimonia ī cauda colligata.C.
de penis.l.qui ſententiam.de hereticis.l.quicūqʒ.§.ideir
co.ſi autem ratio eſt mala iſte non dicitur teſtis ꝗ neſcit
⁊ differētia eſt magna.q2 vbi ſingularitas.vt in ſuſana
⁊ ſy.ibi dictum vnius minuit ⁊ debilitat dictū alterius.
ſed ille qui nō reddit rōnem nunꝗ̄ debilitat dictū eius
qui reddit rōnem ⁊ ideo defertur ſacramentum ī ciuili
cā hoc caſu ſed non in ſuperiori q2 nō dʒ videri iudici
ex dicto debilitato ſacramētuʒ deferre.vt no.in.l.i.C.
qui ⁊ aduer.quos.item ubi agitur de probādo notorio
emendata ſuffragia ſunt pro nihilo vnde cum agitur de
probanda conſuetudine.que probatur ⁊ fundatur in no
torio.non defertur ſacramentum in ſupplimentum.ſeu
ꝯmo in fundamentum probationis ex vero teſte ꝓban
te cōſuetudinem.Et no.q̄ ſi teſtes cōgrua interpretati
one uerboꝝ poſſunt interpretari eſſe conteſtes.non pre
ſumuntur ſingulares.ſed ſi interpretatio eſſet cum qua
dam ſuppletione ibi licet non preſumatur falſitas tamē
non probant extra de teſti.c.cuʒ tu fili.Et no.q̄ ī quo
libet predicamento teſtis poteſt reddere rationē certie.
⁊ non certis.ecce in predicamento ſubſtantie.viuebat ti
tius quia vidi euʒ uiuere.loquebatur quia cum loq au
diui.audiebat quia ad narrata forma'iter reſpondebat ſi
viuebat quia tetigi eum.⁊ non habebat pulſuʒ.nec mo
tum.erat frigidus ⁊ rigidus abſqʒ motu nam accidētia
⁊ operationes remote a ſubiecto manifeſtant corruptio
nem forme ſubſtātialis quia nunquam eſt forma ſubſtā
tialis ſine propria operatione.nam operatio arguit for
mam ⁊ nulla forma poteſt eſſe ſine operatōne naturali.
vnde licʒ forma ſubſtantialis ſit inuiſibilis vt anima.tn̄
operatio demonſtrat animaʒ eſſe.⁊ vbi omnino deficit
operatio ibi non ē anima.q2 eſſet fruſtra.⁊ cum anima
ſit ens diuinū nunꝗ̄ fruſtra eſt.nec patitur naturaliter
male collocari.vnde anima hominis non poteſt eſſe in
leone teſte ariſto.⁊ cōmentatore in predicamēto quan
titatis dic q̄ quātitas rei eſt ſub viſu.quantitas verbi
eſt ſub verbo.prima viſui.ſecūda auditui ſubiacet.ut.x.
⁊.xx.natura enim entium amiciſſima non decipit nos.
⁊ iō vult q̄ in proprio obiecto non errent nec preſumi
tur errari cum ſit naturale.q2 naturalia ſemper preſu
mūtur ineſſe nobis.ut ſenſus ⁊ ratio de probat.l.ab ea
parte.nam qui ius naturale ineſſe alicui negat.debet ꝓ
bare.C.de codicil.l.nec codicillum.in predicamento re
lationis oportet teſtes extrema rimari.quia non eſtʒ re
latio ſine ſuis extremis extra de ꝓba.c.per tuas.⁊ no.
xxxv.q.vij.c.de parētella.in predicamento qualitatis
dic q̄ eſt qualitas rei.vt ſeruitus.⁊ ordinaria iuriſdcō
⁊ dic vt.l.ſi quis diuturno.ſi ſeruitus ven.⁊.l.i.§.cum
vrbem de officio pre.ur.cuʒ ſy.⁊ eſt qualitas uerbi for
mata per uerba loquentium.⁊ dic vt dicto.§.cū adi jcit.
⁊ ē qualitas hominis vt virtus.⁊ de iſta virtuoſi reddāt
teſtimonium.ſecūdum ſcientiam ſuam.ut.C.de aduo.
diuer.iudi.l.nemini.§.iuriſperitos.⁊ dixi ī cōſtit.oēʒ ī
predicamento agere ⁊ pati aut cauſatur a vero hoīs
actu ⁊ redditur ratio per uiſum.aut a verbo ore prola
to.⁊ redditur ratio per auditū vt iniuria eſt quaſi pre
dicamentum non agere nec pati.ut in.§.cum arietes.
ſecūdum iuris intellectuʒ.in predicamento hēre reddi
tur ratio per viſum.vt.l.ſtipulatio illa.§.hoc quoqʒ.de
uerbo.ob.⁊ hoc de habere corporali.ſed ītellectuale ha
bere non probatur uiſu niſi preſumptiue.quia uiſa natu
rali poſſeſſione preſumitur ciuilis.eſt predicamētuʒ ca
rere.C.quādo fiſ.uł priua.l.ij.ut ille nihil habet.quod
non ſenſu ſed opiniōe uicinoruʒ probatur.unde fama ꝓ
bat in opy.ut.d.l.ij.⁊.l.ſi fideiuſſor.ff.qui ſatiſda.cogā.
predicamētum ubi ſubiacet uiſui.quia ad locum eſt ſpa
tium illuminatum a ſole.uel igne.⁊ ſic nō poteſt proba
ri niſi per uiſum.de illo predicamēto loquitur ī aūt.q
bus mo.natura.effi.legi.§.quantum.⁊ ideo maleficiū
in obſcuritate noctis factum eſt difficilis inquiſitōis et
ꝓbatiōis.ut no.ff.q̄ me.ca.l.ſi cum excep.§.ī hac ī gl.
or.predicamentuʒ qn̄ correſpōdet oī ſenſui.ut qn̄ vidi
ſti.qn̄ audiſti.guſtaſti.odoraſti.ł tetigiſti.vnde nudius
tertius.⁊ memoria ē dic ſenſus principalior ut.l.qui
daʒ tabulaꝝ de fur.⁊ facit q̄ no.ff.de edcū.l.i.§.rōes.
predicamentū ſitus eſt ſub uiſu.⁊ ideo cecus nō teſti
ficat ꝺ ſitu.puta de ꝯfinibus.q2 color luſtrat⁹ a ſole fa
cit omnia uidere nos.qui in cecum non cadit.de iſto ꝑ
dicamēto hētur.ff.de cenſi.l.forma de le.iij.l.prēnus.§.i.
C.ad le.fal.l.ſi ꝑdioꝝ uā in accuſatōibus in quantū po
nim⁹ locū puta in platea.ſumus ſub ꝑdicamento ubi.ſʒ
in quātum ordinē loci deſignamus ⁊ laceramus locū ꝑ
ꝑtinens ſumus ſub ꝑdicamēto ſit⁹ de actu libelloꝝ hēt
de teſti.C.in ꝑtiū. Dictū eſt de ſingularitate teſtiū
mō dicendū eſt de quadaʒ ſingularitate.ſʒ tamē non eſt
ſingularitas.ut cū agitur de aliquo ſingulari facto ꝓban
do.nam per ſingula generis probatur genus.nam quia
genus repreſentatur ī qualibʒ ſpecie.ergo teſtes depo
nunt de eodem genere.⁊ ſingularitas ē in cauſa ſcientie
non in dicto principali.ut unus dicit.quia ita fuit obtē
tum in petro alter in io.de accuſa.c.qualiter per Inn.
C.de teſti.l.ob carmen.§.fi.nam modus ſic ſciendi eſt
per diuerſa media.ſed cōcluſio ⁊ effect⁹ ē unus ⁊ idē.
⁊ poſito q̄ acta non poſſent probari per teſtes.ff.de te
ſti.l.curent.C.de hereticis.l.qm̄.tamen illud eſtʒ uerū
quantum ad uigorem illius iudicij.ſecus quātuʒ ad uigo
rem conſuetudinis.nam ex quo non exigitur ſcriptura
ut.ff.c.ꝯmo mag⁹.ergo poteſt probari ꝑ teſtes.Viſō
quero an ſimilitudo cōſuetudīs poſſit probari ꝑ teſtes.
⁊ dic q̄ nō.q2 conſiſtit in motu iudicis qui hʒ aſſimilare
⁊ credo q̄ poſſit aſſimilare ex parte non citata.quia qō

iuris eſt ut.ſ.c.l.non poſſunt eum.l. ſe. Ampli⁹ ſciaſ
q̄ quedam ē conſuetudo diſponēs.quedam exponens.
que dicitur vſus loquendi.vſus vtendi.uſus ītelligēdi.
vſus loquēdi.pūta q̄ medici appellātur magiſtri. aduo
cati appellantur domini.modo ī peruſio ſunt duo baldi
vnus medic⁹ alter legiſta.ſi ergo teſtator dixit lego do
mino baldo faciam articulum de cōſuetudine loquendi.
⁊ ſic certificabo perſonam.⁊ dicet teſtis uera eſſe. quia
ſic audiuit dici cōiter ab omnib⁹ longo tempore. Sꝫ
quid ſi teſtis dicit q̄ dicitur ab omnibus ſed nō dicit q̄
audiuerit.dicit bar.non ſufficere.quia ſua ratio nō īclu
dit ſenſum corporis.cum poſſet dici ipſo nō audiēte. ſꝫ
dy.conſuluit q̄ talis ratio implicat auditum.q: teſtis n̄
preſumitur loqui vt mentecaptus ductus facto ſed rōe
ad hoc.l.ſi filius ad mace.quod eſt equū.q: dicta teſtiū
non ſunt calūnianda ſed iuuanda vt dicit idem bar.ī.l.ſ.
ſi cer.peta. Sed quid ſi dicit uera eſſe. interrogatus
q̄uo ſcit dixit q: publice ſic audiuit dici. ⁊ teneri a ma
iori parte hominum.tamen non dixit in redditiōe ratō
nis.q̄ longo tēpore.ſo.dic quod ꝓbat longum tempuſ.
q: ſi dictum īcludit tēpus ⁊ rō ſupradicta includit ideꝫ
temp⁹.alias teſtis preſumeretur falſus ⁊ varius unde
preſumitur eſſe ſibi ipſi cōſonans.q: nemo preſumitur
falſum deponere.ſ.de ꝓba.l.quoſ. §.ſi dolo.⁊ ſꝫ bar.ī
l.labeo de ſuppel.le.que eſt ratio ſubtilis.item q: ratio
redditur dicto ⁊ ex natura relationis includit ſuū ante
cedens de interro.act.l.ſi defenſor.§.i.vſus utēdi ē pu
ta q: carniuꝫ libra eſt.xviij.onziaꝝ vt padue. q̄ naſellū
vini eſt duarū lagenarum.q̄ corba frumēti ē centum li
brarum ⁊ dicet teſtis q: ita audiuit dici ⁊ fieri longo tē
pore. Sed nunquid ſufficit ſi dicit q̄ vidit fieri bis ſ'
ter dico q̄ non.quia in actibus frequētiſſimis dꝫ ꝓba
ri frequētia.⁊ nō paritas ſecūdū doc.⁊ cy.hic.⁊ bart.ī
dicta.l.labeo.vnde probatio actuū dꝫ nature negocij cō
uenire. Vſus ītelligēdi ſi volo ꝓbare q̄ hoc vocabu
lū redda ſuppōat ex uſu vulgi ſoluꝫ p filijs vel ꝓ pue
ris.⁊ dicet teſtis q̄ longo tēpore audiuit hunc ſmoneꝫ
ſic exponi ab oībus.⁊ licet adijciat ab oībus loquētib⁹
de materia.hec adiectio non vitiat q: tacite īeſt. Et
no.q̄ probato verbo ꝓbatur animus.quia voces ſunt
note eorum que in aīo ſunt paſſionum.i.voluntatuꝫ aīe
teſte labeone.ac boetio ⁊ alijs pñis. Et no.q̄ aut ne
gatiua ꝯriatur rei ⁊ probatur negatiua.aut ꝯriatur ſen
ſui ⁊ tunc non probatur negatiua.q: ratio remota cum
ſenſu .non poteſt probare ſenſum ſi nō eſt. Et no.
q̄ bar.dicit in dcā.l.i.quēadmo.te.api.q̄ in rōne ꝓpria
⁊ īmediata dici ſui ſemper teſtes ſunt ſingulares.nam
cum ratio reddatur a quolibet per propriū ſenſum. vt
l.qui teſtō inſi.de teſtamētis.⁊.l.teſtium.C. de teſti.
quilibet eſt ſingularis de ſenſu ſuo non de ſenſu alteri⁹.
ſed certe illa non eſt ſingularitas.ſed eſt cōcors plurali
tas.in teſtibus enim differētia numeri nō ē differētia.
q: numerus auget teſtimoniū.non minuit. ſed illa dici
tur differētia quādo nō dicunt idem in effectu. vn̄ tūc
eſſet diuerſitas quādo per ſenſum diuerſum redderent
cām.puta vnus per uiſum alter per auditū. vel qn̄ di
uerſa ſunt ſenſata.vt.ſ.oſtēditur.quod ergo bar.pōit ꝓ
ſingularitate nō eſt ſingularitas.ſed numeralitas. pſōa
enim cuiuſlibet teſtis eſt propria ⁊ oculus meus non ē
tuus ſed dictum eſt cōe ⁊ vnum ⁊ idem bal.

E quibus. Cōſuetudo ꝓ.l.ſeruaſ
ver.nō vtimur.l. ſcripta
⁊ proceditur in materia conſuetudinis ō ſimi
libus ad ſimilia ⁊ deficientibus ſimilib⁹ recur
ritur ad cōſuetudinem urbis rome.item inueterata cō
ſuetudo hētur pro.l.igitur quia habet ī ſe tacitū cōſeſū
populi ⁊ inter tacitum ⁊ expreſſum non eſt differētia
vnde etiā tante poteſtatis ē ꝯſuetudo q̄ pōt derogare
legi ſcripte.h.d.primo ponit dictum.ſo ipſum probat.
tertio cōfirmat ſuā ꝓbationem.quarto infert ex ꝓbati
one.ſa ibi inueterata.tertia ibi nam cum.quarta ibi qr̄
recttiſſime ⁊ in materia ꝯſuetudinis ī corpore iuris nō
habemus meliorem.l. Nota q̄ quādo deficit.l.recurri
mus ad conſuetudinem in eo caſu vel ſimili.vel ad con
ſuetudinem vrbis rome eo ordine quo trahitur in tex.
Item no. q̄ licet conſuetudo ſit ſtricti iuris.tn̄ procedi
tur in ea de ſimilib⁹ ad ſimilia in defectū iuris ſcripti.
Item no.ar.q̄ ſpālis cōſuetudo eccleſie romane trahi
tur ad eccleſias īferiores non hēntes propriam conſue
tudinem.Item no.q̄ inueterata cōſuetudo ē ius mori
bus cōſtitutū.Item no.q̄ ea que procedunt a pari po
tentia cāe ſunt paria in operatione ſecundum Jac.⁊ ut
ait oldr. que conueniunt in radice ⁊ cauſa conueniunt
in effectu ⁊ cauſato vt hic ſecundum oldra. Item no.q̄
de ſubſtantia conſuetudinis eſt tacitus cōſenſus popu
li. ſcilicet tēpore roborationis quod robur canoniſte vo
cant preſcriptionem licet proprie n̄ ſit preſcriptio q:.l.
nō videtur proprie preſcribi.ſed res ſunt ille q̄ preſcri
buntur vt patet in ſuis tractatibus.ſed Jac. dicebat q̄
preſcriptio non erat de eſſentia cōſuetudinis ſed tacit⁹
conſenſus ſufficiebat vt hic.Ego dico ꝯrium q̄ robur
tēporis requiritur non ad inducendum.ſed ad ſolēnizā
dum cōſenſuꝫ.ſicut in.l.ſcripta requiritur ſcriptura ad
ſolēnitatem nō ad cōſenſum.l.humanū.C.eo.item no.
q̄ ſunt paria aliqua facere verbis.aliqua factis.itē no.
q̄ conſuetudo in caſu deciſo per eam eſt maioris poten
tie.ꝗ.l.ſcripta.in glo.que incipit vt de feudis ibi debi
litatus.Nota q̄ paria ſunt mutilatum ⁊ debilitatuꝫ.i.
q̄ membrum remāſerit fruſtra.ita q̄ non ſit in ſenſu. ī
c.glo.ibi canonico q: paria ſunt ꝗtum ad ſubſtantiā re
gule.ſ.obediētiam caſtitatē ⁊ abdicationē proprij ⁊ idē
in conuerſo regulari ſecus in conuerſo ſeculari.idem ⁊ ī
cruciferis vt notat arch.xviij.q.i.c. mandamus ⁊ in
ſumma ⁊ no.in iſta glo.q̄ per cōſuetudinem pōt mona
chus repelli a ſucceſſione ſed hoc eſt ꝓpter rei naturaꝫ
q: non poteſt ſeruire in feudo ſed an hoc ſit ī proprio
patrimonio patris dic vt not.in. l. ſi ita quis.§.ca.l.de
ver.ob.ibi ad non ſcriptum.i.ꝯſuetudo ad cōſuetudinē
ibi ſcriptum ad nō ſcriptum.i.l.ſcripta ad cōſuetudinē
eodem modo poſſet trahi.l.ſcripta ad ſtatutum.l.ij.C.
de nota.quia ē iterpretatio paſſiua quā recipiūt ſtatu
ta ſm bar.ad q̄ no.in glo.ſecunda ibi q: non haben us
hoc.dic vt in.c.i.de cōſti.li.vi.in glo.que incipit cuius
ibi vel libellum. Nota q̄ libellus q eſt contra conſuetu
dinem poteſt lacerari per iudicem ſic vt ſi eſſet ꝯ.l. ſcri
ptam quod nota.

Juturna. Nota q̄ cōſuetudo īter
dum dr̄ diuturna ut hic.
interduꝫ inueterata.vt.ſ.l.proxima. interdū
perpetua vt.ſ.c.nam imperator.īterdum ue
tuſta vt.C.de teſta.l.teſtā.interdum antiqua.vt.C. de
iur.ſi.l.pe.Interduꝫ uetuſtiſſima.ſ.ti.i.l.ij.§.⁊ cū pla
cuiſſet.interdū appellatur ſimpliciter cōſuetudo ut.C.
de exac.tri.l.pe.⁊ intelligitur de preſcripta vt extra ō
elec.c.cumana.In conſuetudine tamen vnius hominis
non requiritur preſcriptio ſed ſufficit binus actus. C.
de epi.au.l.tertia de pīgno.actio.l.vel vniuerſorum de
alimen.le.mella.§.i. Sed an ualet cōſuetudo q̄ ī uē
dendis rebus eccleſie.non requiratur decretum.glo. di
cit hic q̄ ſic.ut dic ut extra de re iudi. c.cum cauſam.
Et no.q̄ conſuetudo alia eſt cōpulſiua.ſ.de teſti.l.
iij.in fi.alia repulſiua ut ſi filia pſa egit ꝯ fratrem con
querēdo de teſtamēto patris.tn̄ libelli huiuſmodi que
rimoniarum nunq̄ fuerunt recepti. Alia ꝯſuetudo eſt
priuilegiatiua ō diuer.reſcrip.l.ſi qui ꝗ. alia pmiſſiua
coīa predi.l.venditor.§.ſi cōſtat.alia correctiua eſt.ſ.c.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de quibus in fi. Alia interpꝛetatiua. ĵ. c. ſi de īterpꝛeta
tione ⁊ ſecūdum officiū ſuum denomīatur. Alia collati
ua de eman. li. l. ſ. Alia cōfirmatiua. ĵ. de iuſ. o. iu. l. moꝛ
maiorum. ⁊ l. ⁊ qꝛ. Alia pꝛclatiua. vt que pꝛefert pꝛimo
genitum patris. C. de preci. impera. offer. l. reſcripta.
per cy. ⁊ ſi conſuetudo eſt ſcripta in bonis patris ñ tra
bam ad matrem. qꝛ eſt ꝯ ius cōe. ĵ. ſo. ma. l. ſi vero. §. ď
viro. niſi foꝛte in ſucceſſione feudi. qꝛ tūc eſt pꝛeter iuſ
cōe. ut no. ē. s. l. pꝛoxi. Et no. ꝙ iudex dꝫ dare ſentētiā
moꝛibus confoꝛmem. C. de nup. l. iii. Bal.

Um de conſuetudine

c Nota ꝙ conſuetudo firmatur ī ꝯdictoꝛio iu
dicio. ⁊ vide archy. viii. di. fruſtra. ⁊ in. l. ſed
⁊ ea. ſ. co. Nota cōſuetudinē dici tacitum pactū ciuiū.
⁊ iō ſine vllo pacto cōſuetudo ꝯcibus ineſt. ⁊ infoꝛmat
ꝯcus. C. loca. l. licet. ⁊ l. excepto. ⁊ quādocūqꝫ notari⁹
rogatur ut conficiat inſtr̄m intelligitur licito ⁊ cōſueto
modo. C. ď fideicō. l. fi. qꝛ inſolita ſunt ſuſpecta. vt no.
in. l. vi. ĵ. de condi. inſti. ſed ſi ſtatutum ⁊ cōſuetudo dꝛ
pactum quare nō poſſunt ſtatuentes facere ne appellet
cum per pactum poſſit appellatiōi renūciari. rñdeo qꝛ
fit in fraudem ſuperioꝛis. alias bene valeret ſtatutū ſup
iuribus ſinguloꝝ. extra de iure iuran. c. venientes. ꝑ In
no. Item non valet expꝛeſſum. i. ſtatutum. ergo nec ta
citum. i. pactum. Item qꝛ pꝛopꝛie non ē pactum. ut pꝫ
in uerbo velut. i. ſicut. quod ē no. ſilitudinis expꝛeſſiua
ueritatis. Sed an cōe poſſet noīe ſinguloꝝ facere ſin
dicum ad renūciandum appellatiōibus cogita. ⁊ vide. l.
iiij. §. actoꝛ de re iudi. per bar. ⁊ extra de iniuř. c. in nr̄a
per Innoc. bal.

Ed ea

Nota conſuetudinem dici tm̄ pactum ciuium. ⁊ iō ſine ullo pa
cto ꝯſuetudo ꝯcibus ineſt ⁊ infoꝛmat ꝯcus
vt. C. lo. l. lꝫ ⁊ l. excepto ⁊ qñcūqꝫ notarius
rogatur ꝙ ꝯficiat inſtrumētū ītelligitur licito ⁊ conſue
to mō. C. de fideiuſſ. l. fi. qꝛ īſolita ſunt ſuſpecta vt not. ī
l. vi. ĵ. de cōdi. inſti. ſed ſi ſtatutū ⁊ cōſuetudo dꝛ pactū
quare nō poſſunt ſtatuētes facere ne appelletur cū ꝑ
pactū poſſit renūciari appellatōi. rñdeo ꝙ ſic ſi fieret
ī fraudē ſupioꝝ alias valeret bene ſtatutū ſup iuribus
ſinguloꝝ extra de iureiur. c. venientes ſm Inno. Item
non valet expꝛeſſum. i. ſtatutū ergo nec tacitū. i. pactū
Item qꝛ ꝓpꝛie non eſt pactum vt patet in verbo velut
ideſt ſicut ꝙ eſt nota ſimilitudinis nō expꝛſſio veritatis.
Sed an cōe poſſit noīe ſinguloꝝ facere ſindicum ad re
nunciandum appellatiōibus cogita ⁊ vide. l. iiii. §. actoꝛ
de re iudi. per bar. ⁊ extra de iniuriis. c. nr̄a ꝑ Inno.

Ed ea

Nota ꝙ cōſuetudo dꝛ tacita ꝯ
uentio ciuium ⁊ arguitur de cō
ſuetudine ad pactum. ſ. vniuerſitatis nō dico
ſinguloꝝ vt no. C. de decur. in rubꝛica. ⁊ ſ. c. l. de qbus
in glo. no. ⁊ l. neqꝫ ex pꝛetoꝛio. ĵ. de reg. iur. facit. ĵ. de
pac. non īpoſſibile. Quero an valeat ꝯſuetudo ꝙ va
leat teſtamentū corā duobus teſtibus. ⁊ videtur ꝙ nō
a r. l. fi. C. de teſta. et no. ĵ. de teſta. l. iij. ꝑ Ia. Cōtra
riū eſt uer ꝙ teneat talis conſuetudo qꝛ eſt rōnabilis.
arg. extra de teſta. c. cum eſſes ⁊ c. relatum. Itē ꝯſue
tudo poteſt derogare ſolēnitati qꝛ illa ſolēnitas conterit
ius ciuile ⁊ eſt ꝯſtitutio iuris ciuilis. s. ti. ij. l. iuſ ciuile
ergo ualet ſ. co. l. de quibus in fi. Idem dicerē in ꝯ
ſtitutiōe epi ꝙ poſſꝫ ꝑ eam derogari ſolennitatibus iu
ris. l. nec quicꝙ in fi. ĵ. de off. pꝛoꝯ. ⁊ le. Quero an tꝫ
ꝯſuetudo ꝙ ſolus pꝛiogenit⁹ ſuccedat rñdeo ut nō. cy.
C. de preci. im. offe. l. reſcripta ī. q. iij.

Omo magne

i Nota ꝙ ſcriptu
ra ñ eſt de eſſe
cōſuetudinis. dicūt tñ quidam ꝙ eſt de eē ſta
tuti. C. e. l. humanum. alij dicunt ꝯtrm. Quero an tā
tam auctoꝛitatem habeat cōſuetudo quod mere ꝑuatis
poſſit ꝯferre iuriſdictiōem. dicunt doc. ꝙ ſic ꝑ. c. ꝯtigit
de foꝛo cōpe. ⁊ dicūt cano. ꝙ illud. c. non eſt alibi ī iur
canonico de hoc no. viiij. q. iij. c. cōqueſtus per archy.
facit ꝙ notatur. C. de eman. lib. l. fi. in glo. ī verbo et ſi
⁊ ibi ꝑ guil. ⁊ in. l. īperium. ĵ. de iuř. o. iudi. Quero
an in mr̄imonijs ⁊ ſpūalib⁹ ſit obſeruanda ꝯſuetudo dic
vt no. archy. xxxij. di. c. placuit.

I de interpꝛetatione

In
terpꝛetatio dꝫ eſſe veriſimilis ⁊ exponere nō pime
re. extra ď accu. c. dilecti. Et pone exemplū
per. l. ſemper ď regulis iur. ⁊. C. ſi ſo nup. mulier ī gl.
item pone exemplū in ſtatuto peruſino quo cauetur ꝙ
ſi ex percuſſiōe ſanguis exiuerit non valeat pax modo
ego ſpinſi te ad terraꝫ. vñ ꝑcuſiſti caput in lapide. ⁊ ſan
guis exiuit an valeat pax ⁊ ſemper fuit ibi obſeruatū
ꝙ ſic. qꝛ ego nō ꝑcuſſi lapide ſed manu vacua. vnde nō
ſum vſus lapide loco īſtrumēti. ⁊ dictio ex notat cāꝫ ꝑ
ſe. non per accidens. Item ē ibi obſeruatum ꝙ ſi unus
iudex mandat nuncio ꝙ det tenutam. ⁊ interim iudex di
mittit officium. ꝙ nō poſſit tēpoꝛe ſucceſſoꝛis fieri exe
cutio ſine renouatione licētie. qꝛ crediderunt āntiqui ꝙ
licentia nō extēderet ſe ad tēpus ſucceſſoꝛis. ſed alij ꝯ
dicunt. ut in aūt. vt nulli iudi. §. ⁊ hoc vero iubem⁹. nā
iſtud eſt pꝛeceptum. ⁊ interlocutoꝛia lata cū cogita. ⁊
ſic non finitur. qꝛ non eſt ad litis oꝛdinatiōnē. ut. ĵ. de ar
bi. l. ſi cum dies. ſed ad litis executiōnē. Item non ē nu
da cōmiſſio ſed cū cā. Item fundatur ex neceſſitate ñ
in voluntate de acqui. poſ. l. fundi. ⁊ ibi per bar. ⁊ idem
no. ĵ. de iuř. o. iudi. l. ⁊ qꝛ. per guil. ⁊ bar. ⁊ facit qď no.
in. l. i. C. de poſtu. item eſt iſte nūcius officij. non ꝑſone
vt perſone. ⁊ ideo ēt vacante magiſtratu videtur ꝙ poſ
ſit exequi ſed ꝗquid ſit de iure minime ſunt inutanda
⁊c. ſ. e. l. minime. ⁊ per te ipſuꝫ multa ſimilia perquire
re potes. baldus.

I de interpꝛetatione

f Nota ꝙ conſuetudo interpꝛetatur. l. ⁊ ſtatutū
ſ. co. l. minime. Item cōſuetudo hētur pꝛo
veritate. ut no. in. l. i. C. ď ſerui. ⁊ aqua. Sed an per
ſententiā arbitroꝝ inducatur cōſuetudo vł īterpꝛetatō
dic ut no. Inno. de ver. ſigni. c. abbate. ⁊ ē veꝝ ꝙ ſicut
cōſuetudo īterpꝛetatur legē ſic. l. īterpꝛetatur ꝯſuetudi
nē. tex. eſt no. extra de cōſue. c. cum dilectus. facit. l. de
quibus. ſ. co. in glo. et ď feudis bal.

Am imperatoꝛ

n Nota ꝙ cō
ſuetudo deci
dit dubia que oriūtur ſup. l. ergo iudex dꝫ
dare ſententiam confoꝛmeꝫ conſuetudini. C.
de nup. l. iii. bal.

Uod non ratione

q Errores
nō ſunt fa
ciendi. Et no. ar. ꝙ ſi ſtatutū dicat ꝙ vinū
non poſſit extrahi de ciuitate. tñ oleum pote
rit extrahi. Et ſi vetat de frumēto. poterit farina extra
hi quia eſt cāus obmiſſus. ergo ⁊ in pꝛimo exēplo pote
runt extrahi vue. quia aliud eſt materia. aliud eſt mate
riatum. niſi fieret in fraudem ſtatuti ſm bar. qui ita no.
poſt dy. de le. iii. l. queſitum. §. illud foꝛtaſſe. item facit
ad ſtatuta que tota die fiunt contra dominas ꝙ non poꝛ
tent perlas ⁊ ſimilia que ſunt pꝛeter rationem. ideo nō
debent extendi. argu. huius. l. ſequentes. ll. vide per
te. bal.

q **Uod principi pla cet**. Pro lege haberi dz q̄ prīci
pi placet. Et nō ſolū ē lex quod
hz formā cōſtitutōis.ſed id qḋ hz for
mam ꝯcus.l.penul.de dona.inter ui.
r vxo.ymmo plus q̄ licet princeps.ſi ligetur lege legis.
ligatur lege cōuētiōis.C.de legi.l.digna uox.per cy.r
ff.de iuſ.o.iudi.l.eſt receptum.ipſe dico.ſi ſucceſſor. q2
ꝯcus principis nō tranſit in ſucceſſorē.q2 ſucceſſor nō
hz ab eo cāz.ad hoc.ff.de pigno.l.lex vectigalis.ff.loca.
l.ſi quis domum q2 ius nō trāſit ad ſucceſſorē.ſed ō no
uo creatur per electionē extra de prebē.c.dilecto.facit
quod no.in ſimili in.l.queſitū.§.fi.de peritia. Et hoc ue
rū niſi faciat ea que ſunt de natura vel cōſuetudine ſui
officij.ſicut eſt infeudare.ar.in auē.ut nulli iudices.§. r
hoc vero iubemus.r in auē.cōſti.que de digni.§.illō
Et no.q̄ nō lz diſputare cū pricipe de potentia ut
hic.ſed de ſciētia ſic q2 qn̄qz errat.de ſuppel.le.l.i.r ō
voluntate vt.ff.e.l.beneficiū.r.l.ex facto.de vul.r pu.
Et nullam iniuriā facim⁹ pricipi.ſz cū reputamus bonū
r equū.imo maieſtas eius per illa duo noīa ꝯſeruatur
īeſſe. vt.d.l. ex facto.vnde oīa mādata r reſcripta pri
cipū debent ītelligi cū iuſticia.itē ſi quis dat vel cōfir
mat ſemp dz intelligi ſaluo iure alterius.C. vnde vi.l.
auctoritatē.r.l.meminerit. r iō ī generali cōfirmatiōe
ſolū iuſta videtur. eē ꝯfirmata.vt no.in.l.ii. C. ō diu.
predi.li.xi.Et iō nō valuit impetratio caſtroꝝ comitis
vgolini.ſcū per alios nobiles.C.de fun.r ſal.rei do.l.
fi.li.xi.Et iō pīceps p generalia verba non⁹ vr̄ tollere
ſpālia iura.ut.l.decurionib⁹.C.de ſilēti.li.xij. No.
q̄ id quod perſone cōceditur.nō egreditur pſonam. ut
hic.r de le.ii.cū pater⁹.Et itelligitur cōceſſio eē pui
legium eo ipſo q̄ diſcrepat a iure cōi.ut hic ī vbo ſine
exemplo.Et ſic no.q̄ priuilegia nō debēt trahi ī exem
plum.idem in alijs diſcrepātibus a iure cōi.vt hic.qḋ
eſt no.itē no.q̄ priuilegiū ī quo concurrit rō fauoris r
odij pſumitur odioſum.vt no. in.c.vlrō de ſen.excōi.
li.vi.in nouella.Et an ſtatutū vel reſcriptū poſſit exclu
dere peccatum.dic vt in regula peccatū ī nouella. r an
cū picıılo aīe ſit parendū principi.vide in.c.ij. de eta.
r qli.ī nouella. Tertio no.q̄ volūtas pricipis qn̄qz
eſt lex nature.vt cū reſtituit natalibus r antique legiti
mitati.vt.ff.de ritu nupt.l.qua ī pūincia.§.diu⁹. qn̄qz
eſt lex grē ut cū reſtituitur fama.l.i.§.de qua ō poſtu.
r extra de re iudicata.c.cum te.per Inno.r cū reban
nit exbānitum.de penis relegati.qn̄qz ē lex odij vt hic
qn̄qz eſt lex auctoritatis.C.de his qui ve.eta.īpe.l.i.
r.C.de adop.l.ii.Et qn̄qz ē. l.diſpēſatōis. de re iudi
cata quidam cōſulebat.de officio pro.barbarius r gene
raliter oēs virtutes legis poſſunt attribui reſcriptis pri
cipis.ut hic. No.tamen q̄ hec auctoritas gcqd prin
cipi placet dz ītelligi.ſ.poſſibile r honeſtum na īpoſſibi
lia princeps nō pōt.illud aūt ē impoſſibile cuius ꝯriuz
ē neceſſarium.Eſt aūt neceſſariū ius diuinū.Item ius
naturale. Sed ꝯ hoc oponitur.q2 non plus pōt natu
ralis obligatio q̄ naturalis liberatō ſed pīceps pōt tol
lere naturalē liberationē.puta pacti de nō petēdo vt.l.
iij.§.is pro quo.ff.quod quiſqz iuris.ergo rc.ſo.ibi nō
tollit naturalē liberationē.vt.e.l.§.fi. ſz exceptiōes pa
cti nam oēs exceptōes ſunt de iure ciuili.ſicut actiones
vnde tollitur exceptio.l.eius ꝓpoſitio r forma.ſed nō
cā r materia.ſic nō pōt tolli ius gentiū.ꝯ.n.i.l.pe.r in
ſti.de iure naturali.§.ius aūt gentium. Et iō ſi pricipi
placet quod deo nō placet.non hz legis vigorē. Itē ſi
pricipi placz q̄ vir⁹ quiſqz poſſit adulterari ī rebelles
non hz vigorē.l.q2 ſcriptum ē non mechaberis. r adulte
rium ē ſemper ꝓhibitum.extra de iureiurā.c.r ſi xp̄s.
Homicidiū tn̄ eſt pmiſſū qn̄qz q2 lex occidit non hō.
cū quis dignus ē occidi.de ritu nup.l.palā. adeo q̄ ac
cuſatus nō teneatur ridere accuſatiōi male inſtitute.
C.vt nemo priua.l.ii.de his qui ad eccle.ꝯfu.l.ſi fu⁹.
item ſi princip. placet.q̄ nullus pater teneatur alimēta
re filium.nō valet.itē ſi pricipi placet q̄.l.nature non
hēat locum in ſuis actis tale bene placitū nō ē lex extra
de re iudicata.paſtoralis in de.item ſi pricipi placz q̄
hoīes poſſint licite furari.tale beneplacitū nō ē.l.niſi ī
rebus hoſtiū.C.de comer.r mer.l.i.r.ff.de alea.l.i.§.
q̄ autem.item ſi principi placet hereſis vel vſura certe
hoc nō hz leg.vigorem.vt no.C.de vſuris.aūt.ad hoc.
Item no.q̄ nō preſumitur aliquid placere pricipi.
niſi iuſtum r vex.r ideo clauſula de veritate.reſpōſiōi
principis ſemp īdeſ īeſſe.C.ſi cōtra ius vl̄ vti.pub.
l.fi.r ſi princeps excederet iuſticiā partis nunq̄ preſu
mitur velle excedere niſi ī modico.C. de preci. īper.
oſ.l.quotiens.Et pīceps vult oēs actus ſuos regulari
a iuſticia poli r fori.pp modicū tn̄ exceſſum nō vult ni
tuperari vt.d.l.quoti. Item nota q̄ duo tn̄ ſunt ſu
premi pīcipes.ſ.papa r īperator.r ſi cōueniunt ſimul
oīa poſſunt.r ſi diſſentiunt.quilibet pōt in ſua iuriſdcōe.
non in alterius poteſtate.extra de hereticis. ad abolen
dam per Inno. Ulterius no.q̄ ꝓhibitio que fit per
modum cōſtitutiōis ē validior q̄ ſi fieret ſimpliciter ut
extra de cōſue.c.quāto per Inno. Item no. q̄ ꝯſti
tutio r edictū ſemp dz ītepretari ſm rōnem r ius cō
mune.extra de cōſue.c.cū dilectus.r ſm cōſuetudinē.
extra de ꝯceſ.prebē.c.ex parte. Itē no.q̄ ſicut pri
ceps nō dz alicui auferre dn̄ium ſine cā.ita nec ꝓpriā
iuriſdcōez.vt.l.qui furere.de ſta.ho.ſed iuriſdcōem ꝯ
miſſam vel precariam auferre pōt libere.vt.ff.de iudi.
l.iudiciū ſoluitur.itē no.q̄ reſcriptū principis ē ipſa ve
ritas.de pcul.le.l.ſi peculiū.§.ſicut. Item no. q̄ ꝯ
ſtitutio valet.lz nō faciat mētionē de ꝯſtitutione ꝯria.
vt in.c.i.de cōſti.li.vi.q2 lex ſemper vr̄ loqui ex certa
ſuī ſciencia.ideo nō ſunt neceſſaria verba derogatoria.
Et no.q̄ ſufficit q̄ ita cōſtitutum ē.de of.or.c. irre
fragabili.ſm Inno.item q̄ reſcriptū vires accipit ab
ītellectu ſcribentis de excep. cū eccleſiaſtice.per Inn.
de pactis.l.tale pactū.ī fi.item priuilegiū de uul.ſub.l.
ex facto.item beneficiū de regulis iuris neracius. item
ſtatutū.C.de legi.l.fi.r facit de officio or.c.lz. de deci
mis.c.ex multiplici.r no.ibi q̄ eius ē interpretari cui⁹
ē cōdere.ergo ſtatutarij remoti ab officio. non poſſunt
īterpretari.q2 nec cōdere.ut de cā.l.fi.de illa clauſula ſuū
debito.r ſine canonico de reſti.ſpo.ex cōqueſtione de
illa clauſula veritati r iuſticie.de cōfir.vtili. c.bone.de
illa clauſula ſtudeas reuocare.ō re.eccle.c.epi.p Inn.
de elec.c.noſti de officio dele.c.ſtatuimus li. vi. de illa
forma inquiratis veritatem.de iudicijs.c. exhibita. de
illa forma monemus r ortamur.ij.q.vi.c.ſicut inquit.
An clauſula referatur ad oīa de appel. c.ſorogris.dic
aut ponitur reſpectiue.tunc refertur ad ꝓpriū anīecedēſ
de le.ij.l.fi.§.ſcio.aut abſolute.tunc aut termini ſunt ſi
miles.tunc ad oīa.C.de libe.preteri.l. i. aut ꝯrij. tunc
aut ratio iuris vel ſignificatiōe certa.r refertur ad illō
de aur.r ar.le.l.plantius.aut dubia tūc ad ꝓxīa.vn̄ in
dubio ſp ultima opy.magrōꝝ ut approbata.de iuriſ.o.
iudi.l.ſi idem.§.fi.qḋ ē no.itē de electōe ſm.appell.a ī
reſcriptis.unde ō fi.inſtru.c.i. r hec adde gloſatoꝛ. bald.

q **Uod principi**. Nota q̄ id q̄
alicui ī priulegiū
conceditur vel ī penalitatem ut igitur pſonā
non egreditur ad idem.ff. de le. ij.c.m.patro
nus r de publica.l.licitatio in fi.l.xj.ti.a.m.r.t.a.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

q.vij.c.donacionis ⁊ q̄ͣ nō.dy. ī regula in iudicijs li.vjᵒ
ubi uide. In glo.ibi magiſtratus naꝫ ius diuinū potē
tius eſt q̄ͣ ius humanū tā ex poſ‍ſtate ſtatuentis q̄ͣ ex
eqtate ſtatuti.⁊ ideo non ualet ſtatutū q̄ fenerātibꝫ poſ
ſit dari uſqꝫ ad certū mōm quod eſt contra ſtatutū tu
dertinū.ibi.l.fi.circa fi.nō ob.extra de teſta.c.relatum
⁊.c.cum eſſes quia illa capitula ſunt intelligentia in cer
tis eccleſie uel ad pias cās. Ibi tollat̄ non ualꝫ niſi
deroget̄ legi. quotiens p uerba derogatoria reſcripti
nec tam̄ tunc tollit̄ obligatio naturalis.ꝭ.q̄ quiſqꝫ iur.
l.iij.§.fi.q: prouenit ex ipſa naturali iuſticia que non tol
litur per reſcriptum vt no.Inno.extra de cōſti.c.que
ī eccleſiaꝝ. In fi.glo.hanc glo.no.pro ſtatutis quia
quod nō poteſt fieri per reſcriptum principis nec p ſta
tutum īferioris in hoc tamē ē differētia q: reſcripta iu
ri ꝯria requirūt clauſule.derogatoriā ſed ſtatutū ſi ar.
ꝭ.ti.i.l.de quibus in fi. Adde ēt hic q̄ ſicut nō tenꝫ
ſtatutum ꝯ ius diuinū quādo derogat actibus hoīum.
ita non tenet ubicūqꝫ tangit ius ſuperioris puta q̄ non
liceat appellare ad ſupiorē ſtatuētem extra.de iureiur.
c.ueniens.ſed bar.in hoc īducebat taleꝫ viam quādo ci
uitas que ſubeſt alicui domino uult ad illū dominū non
appellare q̄ facit tot iudices appellatiōis q̄ prīa ⁊ ſa
appellatio ſit ī ciuitate.tūc non īpeditur vigore ſtatuti
ſed vigore.l.ne liceat in vna cā tertio ꝓuocare ſm cuꝫ
qui hoc dicit in.l.oēs populi.ꝭ.de iuſti.⁊ iur̄ nā tunc ñ
pōt appellari ad ſuperiorē omiſſis medijs.q: ēt ō iure
canonico nō poteſt appellari per ſaltū niſi ad ſolum pa
pam iſte ergo ē modus q̄ tunc tā principalis cā q̄ͣ cāe
appellatus.ventilentur ī eadem ciuitate ⁊ nō recurrit̄
ad ſuperiorē q: hꝫ cās appellationuꝫ. Ego credo q̄
ſuperior poſſit hoc ſtatutum ꝓhibere cū ſit ī ꝓiudiciuꝫ
ſue iuriſdcōis.ar.dicti.c.veniens. bald.

a **Rebus.** Ar.q̄ oīs nouitas preſu
matur mala ⁊ ſic eſt ar.ꝯ
tēptantes īnouare ꝯ bona regimina ciuitatū.
ſecus in malis vt hic. Bal.

b **Eneficium.** Beneficiū ē beniuola
actō tribuens gaudiū
capienti.⁊.coll.de mili.vaſa ꝗ cōtumax ē.c.
vbertus de otto.Et nota q̄ quādo princeps
concedit alicui beneficium intelligitur concedere pleno
iure.ut no.in aūt.ut liberti de cetero.§.⁊ ꝓpō iure.ut ī
aūt.cōſti.que de dignita.§.illud. Perpetuū tamen dr̄
multis modis vno modo ad uitam ſuā.ut.ꝭ.pro ſocio.
l.i.Alio modo ad uitam ſuā.⁊ ſuoꝝ liberoꝝ uel oīum. l'
vſqꝫ ad certū gradum.in aūt.de nō alie.§. emphiteoſi.
Alio modo.i.ſine fine temporis.de ſerui.urba.pre.l.cū
debere cellonam.⁊ quādo aliquid pluribus modis dici
tur. natura rei dꝫ īſpici.⁊ īde debemus aſſumere mo
dum ſignificādi.ut.l.ſcīēdum de uer.ſigni.de dā.īfe. l.
inter quos ⁊ ibi per Ja.de arc.naꝫ ītellectus imitat rō
nem ⁊ naturā.de uſuris.l.ſi ſtipulatuſ.⁊ iō lꝫ oē feudū
ex natura ſua ꝓpria ſit pſonale.tamen bñficio ꝑncipis
factum eſt pene reale.⁊ trāſitoriū ad quoſcūq̄ heredes
de ſuo ſanguine.vt in ti.qui feu.da.poſ.c.i.§.cum uero
coradus.col.x. Et no.q̄ beneficiuꝫ interduꝫ ē pſona
liſſimum.vt militia.que ⁊ ſi non trāſit ad vllum heredē
tamen fructus pceptos ante mortē ſuā bene trāſmittit.
de vſufruc.l.defuncta.C.ō annō.ciuili.l.i.li.xi. Perſo
naliſſimū ergo dr̄ q̄ nullā recipit tranſmiſſ.vt no. ꝭ. de
col.bo.l.i.§.ſi īpuberi.īterdūē pſonale ī quo ſuccedūt
certe pſone ex diſpēſatione.l.ꝭ.de iur̄ immuni.l.i. §. p
ſonis.interdū ē reale quod trāſit ad quēlibet heredem
vniuerſalē.vt ſi hoc actū ſit ī feudo.vt no.C.ō opis li.
l.libertus per cy.⁊ vide in.c.priuilegiū de re.iur.i. vi.
per Jo.an.interdum ē realiſſimū.vt cū trāſit ad quēli
bet ſucceſſorē ēt pticularem.ita q̄ pōt vendi ⁊ donari.

q: hoc pacto cōceſſum ē vt i.c.i.de feu.non ha.ꝓprīaꝫ
naturam.coll.x. Sed pone pīceps cōcedit mihi ca
ſtrum ⁊ dat executorē qui me mittat in poſſeſſionē an
poterit mittere me.nō oblato libello dic quod ſic q: re
ſcriptum hētur pro libello quod dic.vt no.extra ō cra.
⁊ qua.c.accepimus in nouella.⁊ ibi vide. Sed pone
q̄ princeps īteri moritur.an expirat grā.dico q̄ ñ nā
cum pfecta ſit grā non expirat morte cōcedētis etiam
re integra.vt in.c.ſi cui.ō prebē.li.vi.⁊ no. in.c. ex tua
de filijs preſbi.in nouella.ſecus ſi grā non ē perfecta.ſꝫ
emanauerunt littere per modū ꝯmiſſionis ſm Jo.an.

Item no.q̄ q: beneficia ſunt latiſſime īterpretāda.
ideo inter ſocios eſt locus iuri acreſcēdi.ut.l.i.C.ſi ſo.
liberali.iperia.ſine here.decces.li.x.quod ī meris ꝯtra
ctibus non eſt.niſi ſi nō haberet locuꝫ ius acreſcēdi.di
ſpoſitio ꝯhentium redderetur oīno inutilis.ꝭ.de cōtra.
emp.l.fundus ille.C.de conſti.pecu.aūt. ſi quādo.

Item no.q̄ ſi princeps donat mihi iuriſdictionem
alicuius caſtri q̄ vr̄ oēm iuriſdictionem donare.ſic que
eſt nomen generis ⁊ oēs reddit⁹ cāꝝ ciuilium.⁊ crīaliū
pertinent ad me.ar.de officio.pre.ur.l.i.§.cum urbeꝫ.
⁊ ſi donat mihi ciuitatem videtur ēt comitatuꝫ ⁊ diſtri
ctum donare.⁊ oēs ptinentias de quo loquitur Inno.
de reſti.ſpol.cum ad ſedē.⁊ tam in terra q̄ͣ in mari.nā
mare ſicut terra diſtīguitur ſeu reſtrigitur vt not. in. c.
ubi periculum de elec.li.vi.⁊ in.l.i.C. de claſſi.li.xi. ⁊
l. deprecatio ad.l.rodiā de iactu.ſed in odioſis nomine
ciuitatis non continetur diſtrictus.vt in capitulo ſi ciui
tas de ſenten. exco.li.vi.⁊ ar.de li.⁊ poſt.l.cum qdam.
item ſi princeps concedit mihi quoddā fortalitiuꝫ ī quo
ſunt multa fortimēta.oīa cedūt.C.de bo.ua.l. ſi qñ. ⁊
ar.ꝭ.de uſufruc.l.itē ſ. fundi.§.fi.⁊.l.ſed ⁊ ſi quis. §.p
prietatis.⁊.ꝭ.loca.l.ſed addes.§.ii.item ſi uacāt tria of
ficia.⁊ princeps dicat cōcedo tibi unum ex tribus.mea
erit optio ⁊ potero optimum optare.l.ii.C. de caſtren
ſi miniſterio libro.xii. Et nota q̄ beneficio iuuari nō
decipi nos oportet.ꝭ.cōmo.l.in cōmodato.§.ſicut.item
q̄ beneficio affici intereſt hominis etiam uero pene nō
īrogatē indignatiō duriciem ſolam ꝯtinet.de ſeruis ex
por.l.ſeruus ea.Et no.q̄ beneficium ſic ē īterpretādū
ut nō includat plura ſpecialia.nam lꝫ una diſpenſatio ſit
fauorabilis.plures tamen ſunt odioſe.C.ō inoffō.te.l.
ſi quādo.nam illi ſufficit una īconueniētia. ſ.q̄ inhabiliſ
teſtetur.⁊ tamen non ꝯcedit ſibi q̄ ommittat ſolēnitatē
q: eſſent duo ſpālia ar.C.de dot.pmiſ.l.ꝑma. Et not.
q̄ diſpenſatio ex qua eſt ius queſitum nō poteſt reuo
cari ſine cauſa.ut no.in.c.cum ex eo.ō elec.li.vi.ſ allit
in pīcipe.vt C.de oī agro deſ.l.qui fundos.preterea
illa.l.ſi quādo loquitur non in beneficio.ſꝫ ī priuilegio.
nam omne priuilegiuꝫ eſt diſpēſatio.non ius cōe.bene
ficium uero nō includit diſpēſationē q: non ē ꝯ ius.itē
no.q̄ liberalitates principum ſemꝑ intelligūtur cōcedi
ſaluo iure alterius de eman.li.l.nec auus. q: princeps
nō vult vnum altare cooꝑire alteꝝ diſcoꝑire.C.ꝗ po.ī
pi.ha.l.aſſiduis.ne quid in lo.pu.l.fa. §. ſi quis a pīci
pe.de aucto.⁊ vſu palii.c.ex tuaꝝ ymo interdum exau
diuntur ſaluo facto alterius.ſ.poſſeſſoris.nam ſi aliquid
impetratur vt uacans vr̄ aſſeri q̄ de iur̄ ⁊ facto ē ua
cās niſi fiat mētio de poſſeſſione alterius. q: tunc ſola
vacatio iuris vr̄ aſſerta.de cōceſ.preben.c.cū noſtris ō
confir.uti.uel inuti.c.hone.per inno.⁊.C.unde ui. l.ai
ctoritatē.Reſcripta uero pīcipum ſunt ſtricti iuris q:
extraordinariā iuriſdcōnē conferunt.que reputat̄ odio
ſa.⁊ ex eo q: preiudicat iuriſdictioni ordinarie. que fa
uorabilis reputatur.ſicut ēt mādatū executoꝝ ē ſtricte
īterpretandum ut extra ō reſcrip.cam te. Et ſic no.
quattuor quoꝝ unuꝫ non ē alteꝝ.proprie loquēdo.ſ. bñ
ficium priuilegium.reſcriptum.⁊ mādatū.⁊ facit extra

de dona.c.cū dilecti.⁊ de conſan.⁊ affini.c.q: dilectio.
In ſpiritualibus uero littere īpetrate ad bñficia eccle
ſiaſtica tanq̄ ambitioſe debent reſtringi.ut in.c.is cui ꝺ
preben.li.vi.cū ſy.⁊ an noīe beneficij ꝯtineatur digni
tas.dic ꝺ elec.c.ſi alicuius.per Inno.⁊ de ver. ſigni.
c.tua.per eundē.⁊ vide quod no.ī.c.ſi pp tua debita.
de reſcrip.li.vi.⁊ an eſſe hoſpitalarius dicatur bñficiū.
dic ꝙ non eſt beneficiū.ſed mer̄ officiū ſicut tutella ꝺ
epīs ⁊ clericis.l.orphanotrophos.⁊ in.c.ii.de preben.
in cle. Quero nunquid ex reſcripto beneficio uel pre
cepto oriatur ius ante p̄ſtationē reſcripti ⁊ vr̄ ꝙ ſic.ut
in aūt.ut nulli iudi.§.⁊ hoc uero iubemuſ.Et iō dicit.l.
ꝙ ſi ſin iſ morte.q: eſt ius queſitū. Similiter quero
an queraſ ius ignorāti vr̄ ꝙ ſic.ar.ī.de iureiur.l.labeo
ſo.ex gratia principis acqriſ ius ignorāti.ut in.c.ſi tibi
abſenti de pben.li.vi.ius dico beneficij ſed nō exercitij.
ar.l.penul.ꝺ eo qui pro tu.⁊ ꝙ plene notaui.C.ꝺ fur.
l.falſus.⁊ ideo ex reſcripto ad lites ante p̄ſtationem
reſcripti.nō ē queſita efficax iuriſdcō.de reſtitu.ſpoli.
ex cōqueſtione.p Inno.⁊ ho.de reſeruatiōe principis
an liget ignorātes no.de elec.ſi eo ī nouella.li.vj.an aū
formatas lr̄as valeat gratia pape notatur ī ꝓhemio ſex
ti in nouella. Vlterius quero nūquid in dubio bene
ficia preſumātur realia vl̄ perſonalia ī reſcriptis nāq:
dicimus ꝙ ſi ſcribit dignitas dignitati ē reale. Si digni
tas perſone ē reale ex parte reſcribētis.pſonale ex alte
ra.ſi perſona dignitati ē pſonale.hinc inde vt no. in.l.⁊
q:.de iur.o.iu.quo ad partes ipſas.tn̄ nō ē perſonale.
vt no.extra de iudi.c.q:.u.p Inno.Item ī priuilegijs
dicimus ꝙ ſi ſunt cōceſſa pſonis perpetuis ut ciuitati
⁊ collegijs ſunt realia.ſi certis ſingularib⁹ perſonis ſūt
perſonalia.vt.ā.c.l.i.vel dic ꝙ liberatoria p̄uilegia pre
ſumūtur realia.ſecuſ ī obligatorijs.ſed certe ⁊ liberatō
reſtringitur vt odioſa.ſi ē ꝯ naturalem rōnem facit.ī.
ꝙ quiſq: iur̄.l.tertia.§.antepenul.⁊ vide ꝙ no.ī ſpec.
de inſtru.edic.§.nunc aut ⁊ verbo.item ꝙ fuit.in peniſ
tamen dic ꝙ rōne noīs appellatiui pena non tranſit in
ſucceſſorem.vt no.in.c.i.de officio vicaſ. in nouella. q:
nota caput ſequitur.ſ; in beneficijs dic aut ī beneficio
principis ⁊ tunc aut cōceditur tali pſone que nō moriſ
⁊ eſt reale.q: pſonale eſſe non pōt.cum ſit perpetuū.
vt.l.forma.§.q̄ꝗ.ī.de cenſi.aut cōceditur ſingulari p
ſone.⁊ tunc pondera verba.vt extra de priuil.c. porro
in dubio cenſetur beneficium reale.vt latiſſima fiat īter
pretatio.vt hic ſm bar.qui ſic no.in.l.pater de fui.de.
allegat ēt quod no.in ſpec.de inſtru.edic.§.nunc autē
ver.ſi aūt dubium.⁊ per hoc dicit ꝙ ſi īperator ꝯcedit
iuriſdcōem in quodam caſtro ꝙ videtur ipſi territorio
caſtri attribuiſſe iuriſdcōem.⁊ ſic quilibet cui poſteaꝯ
cederetur ipſum caſtrū haberet eandē iuriſdcōem tāq̄
realem.niſi appareret de ꝯria mente cōcedētis.ſ; bar.
ſed tu dic ꝯ ſi cōceditur iuriſdictio pſone in loco.q: tūc
non territorio ſed pſone ī territorio datur priuilegium.
ſed ſi cōceditur pſone ꝓpter locum tunc fateor ꝙ realꝭ
ē conceſſio.⁊ tranſit ad alium q̄ūcunq: q: coheret ter
ritorio.ar.in.l.viam cōſtitui.§.ſi fundus de ſerui. ru.p
di. Item poſito quod eſſet realis ī primo caſu tn̄; eſſet
cōceſſa mixta ratione loci.⁊ pſone ⁊ ideo finiretur ⁊ an
nullaretur extincta perſona quaſi extincta cauſa finali.
Item ſi cōceſſio preſumitur realis vt bar.dicit. ſequitur
alius effectus de quo fuit ſatis dubitatū Io.an.dicit ꝙ
in dubio recurritur ad cōcedentem de aucto.⁊ vſu pa.
c.ex tuar̄ ī nouella.dicit apoſtolicus.cōcedimus petro
iuriſdictionem talis ciuitatis.nūquid videatur cōceſſiſ
ſe heredibus ſuis ⁊ videtur ꝙ ſic quia realis.ī ꝯriū q:
perſonalis ē officij cōceſſio.de cur.furi.l.cuius bonis.
ſo.in feudo ſerua conſuetudinem feudi.vt dcō.§. cū vo
conradus.in cōceſſione vero ſimplici.dic ꝙ ſi tranſit p⁹
mortem.in alienationē.vt ſi nobilis vendit ſua caſtra.
dic quod trāſit.ut.ī.de probat.l.ſi pactum.q: perſona
nō facit alienationem pſonalem niſi qn̄ adijcitur reſtric
tioni ꝯtra vt.ī.de pac.iurgen.§.pactorum. ⁊ hoc de
principum beneficijs.inferiorū aūt liberalitates dicū
tur donationes ⁊ cōceſſiones iſte aut ſiunt ita ꝙ debeā
tur a re rei ⁊ tunc ſunt realiſſime.aut a perſona pſone
⁊ tunc perſonaliſſime.ſed ſi debeantur illa iura a re per
ſone.vt in uſufructu ſunt perſonales.de ſerui.ru. pdi.
l.pecoris.de ſeruit.l.vt pomum.⁊ ꝙ no.ī.de vſufru.l.
ſi quis ita ſcias tamen.ꝙ etiam ī perſonaliſſimis actib⁹
inſeparabiles perſone icludūtur.vt.ī.de uer.ob.l.ſi ſti
pulatus fuero per te non fieri.bal.

b **Eneficium**. Beneficia principis
ſunt latiſſime īterpre
tanda.h.d.in glo.vt ſi ibi videatur idem ī ple
nis.C.de ince.nup.l.cum ancilis ſed ibi ideo
quia.l.vltima procedit.doc.reprobant iſtud exemplū.
glo.q: non probatur.l.ut conceſſa domo videātur ꝯceſ
ſa mobilia ibi exiſtentia vt uegetes ⁊ ſimilia.ar. tamen
pro glo.facit.l.ſe quādo.C.de bo.vac.li.x.ſ; guil.ponit
exemplum per.l.ii.C.de caſtrē.⁊ miniſte.li.xij. Tu
pone exemplum ſi princeps bannitum rebānit ſimplici
ter vt uideatur in integrum reſtituere facit ꝙ no.cy.ꝺ
ſen.paſ.l.in queſtione.Idem dico in ſtatutis.quia cum
iſtud ſit beneficium eſt latiſſime interpretādum. In
e.glo.ibi.l.i.ſed ibi ideo quia illud priuilegium nō eſſet
aliter priuilegiū ſed ius cōe ꝙ ē abſurdū ibi rō reddi
tur.item ibi priuilegium hic beneficiū ſm pe.ibi conce
dere debet tu dic ꝙ latiſſime ē interpretandum vt hic
quādo tangit ius cōcedentis ſed ſi ius tertij eſt reſtrin
gendū extra de auc.⁊ uſu pa.c.ex tuar̄. Reſcripta
vero que nō emanant per iura.ſed ad lites ſunt ſtricte
interpretanda extra de ver.ſigu.c.cū olim.ꝺ reſcrip.
c.cauſam. Diſpenſatio ēt eſt ſtricti iuris ⁊ reſtringē
da.ut no.Inno.extra de elec.c.tudū eccleſia facit ꝺ cō
ſangui.⁊ affi.c.quia dilectio de uulg.ſub.ex facto ubi ē
tex.no.adde ꝙ no.Inno.de priuil.c.tudum ⁊ de deci.
c.ex multiplici ꝙ no.de offō de leg.c.ex litteris in no.

De ſtatu hominum.rubrica.

c **Mne ius quo uti
mur**. Quoniā non intēdo re
citare glo.leues venio ad
alia. Et q̄ro dico dono tibi oēs res
meas nunquid uideor tibi donare
nomina debitor̄ meorum.⁊ uidetur ꝙ ſic.ī. ad treb.l.
cogi.in prin.⁊.l.ſi legat⁹.§.i.in contrarium illud ē meū
ꝙ uendicare poſſum de auro ⁊ ar.le.l.gnūs.§.argēto
ſed nomen uendicare non poſſum.q: perſonalis actio ⁊
realis diſtinguuſ.ut ſpēs quaſi oppoſite.ut inſti.ꝺ act.
§.i.item hoc ꝓpriū meum ē ꝓpriū poſſeſſiuū. ſ; iura p
ſonalia non poſſidentur. ut.ī.quor̄ bonor̄.l.fi. ergo nō
includunſ in tali donatione.ſi aūt dixiſſem res ad me p
tinētes.tunc noīa debitor̄ includerenſ. q: uerbū rei eſt
generale.et uerbū ptinere eſt generale.ergo ⁊c.arg.ī.
ſi cer.pe.l.i.⁊ de v̄.ſig.l.uerbū ptinere.ſ; guil. ⁊ cy. ⁊
idē ī uerbo hr̄e ut dono tibi oīa bona que hēo naꝫ hēre
dicimur ea que in credito hēmus ut.ī.de regulis iuris
l.qui actionē ⁊ de acq.rer̄ do.l. rem in bonis. ſ; ſi dico
dono tibi id quod hēo p̄uiſij.actiones pſonales non cēti
nentur.q: locus non circumſcribit illa incorporaliſſima ꝺ
le.ii.l.gnūs in prin.C.de preſcrip.lon.tēporis.l.fi. de
iudic.l.ſi fideicom.§.tractatum.⁊ facit ad predicta.C.
de uſufr.l.i.C.de ſe nup.l.hac edictali.§.is illud ⁊ ꝺ
uerbo.ſig.l.princeps bona.ſi aūt dixi oēs poſſeſſiones

meas. an contineantur mobilia puta libri. uel ſe mouen
tia puta boues. ⁊ dic ꝙ non. ex cõi uſu loquendi. C. de
cõpen. l. fi. per cy. Sed pone dico ſic. dono tibi quic
quid hẽo in domo. nunquid uidear tibi donare frumen
tum. quod hẽo uenale uel mercantias uenales. ⁊ uideť
ꝙ non. ſicut in legato non ueniunt. ff. de uſufr. le. l. gene
rali. §. uxori. niſi aliud ibi non ſit. ar. l. fundus qui loca
tis. de fun. inſtruc. de auro ⁊ argẽto le. l. pediculis. §. itẽ
in cõtrarium uidetur. ff. de pig. l. cum tabernã. de v. ob.
quicquid aſtringẽdc. ui. reſpõſo. ⁊ hoc uerũ dummodo
mercãtie ſint ipſius teſtatoris. nam uerbo generali ius
ſuum ſolum donare uidetur. C. de lega. l. vxor patrui.
⁊. ff. de contrahẽ. emptio. l. qui tabernas. Sed nũqd
nomine rer mearum cõtinentur boies mei. ⁊ uideť ꝙ
non. quia perſonarũ ius eſt diſtinctum a iuř rerum. ut
hac. l. in ꝯtrium uidetur de le. ii. l. oĩa. §. cum ita. C. d v.
ſig. l. fi. Et hoc tenet guil. niſi eſſent ſanguine cõiuncti.
nam ĩ generali ſermone nõ pſumitur quis loqui ꝯ illos
qui ſunt de ſuo ſanguine ar. ff. de pigno. l. obligatõe. C.
de excu. tu. l. humanitatis ⁊ extra de ap. c. poſtremo. ⁊
facit. ff. de here. inſti. l. talem. §. fi. Ultimo not. ꝙ ſi in
vniuerſali diſpoſitione eſt dictõ mea. non reſtringit uni
uerſale diſpoſitum. vnde ſi dono gregem meũ ẽt aliena
capita includũtur que ſunt d numero gregis. de rei uẽ.
l. marcellus. ſed ĩ generali diſpoſitione reſtringit. vt do
no oẽs ſeruos meos. de le. iij. l. ſeruos aut ſuos. ſed qũ
rei certe addicitur dictio illa ponitur magis demõſtra
tiue ⁊ aſſertiue ꝙ̃ in modum limitationis. vt cum dico
dono tibi ſtichũ ſeruum meũ. qꝛ hec adiectio ñ minuit
ꝯctum vel legatum certe rei ut. l. ſticum qui meus erit
de le. i. niſi ponatur in vi condcõis qꝛ cõdcõ ſꝑ reſtrin
git diſpoſitionem. ut ibi patet. ⁊ ĩ pluribus locis. Sꝫ
pone dico dono tibi oẽs domoſ meas quas ĩhabito nõ
ꝑpter mortalitatẽ fugerã in comitatu ⁊ ibi morabar ad
tẽpus peſtis. an veniat ĩ donatõe illa domus comitat⁹.
⁊ dico ꝙ non. vt. l. i. §. hitare. ff. d his qui deiece. l' effu.
nam ut aiunt verbũ habito ẽ frequẽtatiuũ. ⁊ iõ de rara
habitatione ⁊ momentanea. nõ ẽ intelligẽdum. non enĩ
ſingula momenta habitatõem faciunt. ſed aĩ reſidentia.
ar. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. ſi qs ita legauerit dñ uxor mea
nimirũ ſi non nulla ex aĩo extimatur. ff. de capti. l. nihil.
ff. de pigno. l. debitor de here. inſti. l. ex facto. §. rer aũt.
Sed quid ſi dixi dono tibi quicqd hẽo ĩ bõis. ⁊ hẽo
uſumfructũ formalẽ. an videor donare comodicatẽ ei⁹.
⁊ videtur ꝙ ñ. ut. ff. de vſufr. le. l. i. qꝛ illud ꝙ ñ ẽ aptũ
eſſe de ꝓprietate. ut vſufr. formalis. nõ dř ꝓpric ẽe bo
nis meis. lꝫ nec preciſe ſit extra bona. ar. ꝯ in. d. l. uxor
patrui. Sed an eſt dña inter res ⁊ bona. ⁊ vř ꝙ ſic
qꝛ bonoꝝ nomen magis ſignificat ius. ꝙ̃ corpus. uel fa
ctum. ſed nomẽ reꝝ magis factum. i. corpora. que facti
ſunt. demonſtrare. cõſueuit. vt. l. multum de vſufr. le.
imo dic. vt ibi no. Sed pone dono tibi oĩa utenſilia
mea. nũquid ĩcludũtur coĩa. ⁊ dico ꝙ non. qꝛ vniũ ex
ſimplicibus. i. alteꝝ extremũ non cõtinet mixtum. d le.
iij. l. hoc legatum. bal.

o **Omne ius.** In glo. hoc vř ibi. ẽt actio
nes. ex hoc uideť ꝙ ſi obli
gauero tibi oẽs res meas ẽt noĩa debitorum
uidẽtur obligata. idem ſi dono ſic ſi ꝑ ſniaꝫ
cõfiſcata ſunt oĩa bona martini vt ẽt noĩa contineãtur
pro hoc facit. ff. de pecul. l. ꝙ̃ tuberonis. §. i peculio de
v. ſig. princeps bona. ⁊. C. de vſufr. l. i. ⁊ ꝙ no. in ſpec.
de fruc. ⁊ itereſſe. §. i. v. ſo queritur ⁊ v. ſeq. Et ꝑ hoc
pꝫ ꝙ cõfiſcatis bonis alicuius. debitores liberanť ſoluẽ
do fiſco. de quo per dy. ff. de ſolu. creditor ⁊ in ſpec. de
fo. ⁊ ob. §. nunc aliquid v. aliud queritur guil. dicit hoc
ꝙ appellatione reꝝ mearꝫ non cõtinentur noĩa que uẽ
dicari nõ poſſunt ergo mea ñ ſunt. l. quintus. §. argento

ff. de au. ⁊ ar. le. breuiter prima opy. eſt uera ſed cy. hic
non approbat allego duas leges. ſ. l. i. C. de uſufr. ⁊. l.
cũ pupill⁹. ff. rẽ pu. ſal. fo. facit. ff. d iuř fi. l. deferetur. §.
i. ⁊ ꝙ no. C. de here. ac. l. heredẽ marii ꝙ no. ꝑ iſta. q.
oritur dubitatio ex verbo quod ẽ dñij ſignificatiuũ. ſꝫ
alia dubitatio oritur ex verbo ꝙ ẽ reꝝ diſtributiuũ. vñ
ſi fiat mentio mobilium ⁊ ĩmobiliũ queritur an ꝯprehẽ
dãtur noĩa iſta. qõ non cadit hic ſed determinatur ĩ. l.
mouẽtium per glo. ⁊ doc. ff. de verbo. ſig. dixi in. l. i. C.
ſi aduer. trãſac. Queritur dicto. ſi do alicui oĩa bona
mea utrũ cõtinẽtur vaſalli dubitatio ẽ qꝛ iſtud verbũ
meum vř referri ad directum dñium quod in eis ñ ha
betur pꝫ ex no. in. l. ſi minor. §. ſi ſeruus. ff. de euic. ⁊. l.
i. §. qui ĩ perpetuũ ſi ager vec. ⁊. l. iij. ff. e. Cõtrariũ
determinauit guil. ⁊ cy. p⁹ cũ qꝛ dediſſe videor ius ꝙ
hẽo. ff. de ꝯhen. emp. l. qui tabernas. C. de leg. vx. pa. ⁊
probatur in. l. oĩa. §. cum ita. ff. de le. ij. ⁊ de heredibus
inſti. talẽ. §. fi. que ẽ. l. multũ ad hoc notabilis. bal.

c **Cum igitur.** No. ar. ab ordine ti
tuloꝝ. ⁊ ſic prioritas ti
tuli ſignificat ꝑoritatẽ ẽẽ. ⁊ ex hoc dicit mar.
ſy. ꝙ teſtãri⁹ cõfirmatus prefertur legitĩo tu
tori ex ordine tituloꝝ. qꝛ confirmatio operatur ſm na
turam rei confirmate ſm mar. ſy.

ſ **Summa itaque.** Nota oẽs in
plurali põi ꝑ
oĩs in ſingulari numero. ſed certe ſingularis
numerus nõ reſtrigit dcõꝫ oĩs. ⁊ iõ dic ꝙ
omnes ⁊ oĩs idem eſt dicere. nõ ob. ratio glo. quia ſen
ſum hic ſpectamus non verba.

ſ **Summa.** In glo. pria ibi. i. pria hec
vera. In ea. ibi digna ve
. i. precipua ⁊ pricipalis ⁊ hec ẽ etiam vera. I
In ea. glo. ibi. §. fi. ibi non erat appoſitum ſi
gnificatõꝫ vniuerſale collectiuũ nã cũ apponitur non
põt fieri reſultatio ĩ ſingularitates nã ad veritatẽ orati
onis cuius ſignificatio ſumitur ex vniuerſo requirũtur
oĩa vera eſſe. ff. de re. du. l. ſi is qui ducẽta. §. vex ſꝫ fal
lit illud ꝑꝑ abſurdũ intellectũ qui reſultaret. In ea.
ibi aſcriptitijs iſti deſeruiunt agriculture. tamẽ lꝫ faciãt
ſeruile miniſterium eſſentialiter liberi ſunt ꝙ pꝫ qꝛ in
legitimis actibus admittũtur vt liberi vt no. inſti. d iuř.
per. vnde ſi aliquis baro hꝫ vaſallos lꝫ nõ poſſint rece
dere a loco ex cõſuetudine illius vaſalagij. tñ non ꝓpte
rea ſunt ſerui ſed debent ſeruitium limitatũ ⁊ facit qꝛ
dominus nõ poſſet eos alienare ad duriorẽ ſeruituteꝫ
vt no. ff. de fideicõ. liber. inuitus in glo. ord.

l **Libertas.** No. hic ꝙ triplex ẽ liber
tas. ſcilicet itentiõis. vt libe
ri arbitrij uolũtas. item operis. iteꝫ ſtatus ⁊
de hac tertia libertate loquitur hic. Eſt auteꝫ
libertas plurimũ poſſe in his que decet poſſe hec liber
tas. qꝛ eſt de iure naturali ꝑſumitur niſi ꝯtrium ꝓbetur
Et qꝛ iuramentum fidelitatis ⁊ fidelitas ipſa quedam
ſeruitus ẽ. vt. ff. de uſufruc. l. ſi cuius. §. i. in glo. or. con
ſtat ꝙ nemo ẽ alterius homo. vel fidelis niſi hoc eſſe ꝓ
betur. ⁊ probatur eſſe. ꝓbato ꝙ debeat eſſe. ⁊ adde ꝙ
no. inſti. de iuř perſonarum. item quia dř hic ꝙ capť
nõ dꝫ occidi. dicit ia. de are. ꝙ bãnitus capt⁹ a familia
non põt occidi ꝑ priuatos. qꝛ res publica ẽ ĩ poſſeſſiõe
⁊ qꝛ via ordinaria per publicã capturã excludit extra
ordinariam ⁊ priuatã. ⁊ qꝛ melior eſt ꝯditio punien
tis. ⁊ ideo cõſanguinei uenientes bãnitũ ĩ carcere. ne
vituperẽtur. ſi ſuſpẽdantur. teneť de paricidio hoc tñt
cy. ⁊ ia. de are. alij dicũt ꝯ. ff. de acqui. re. do. l. ĩ laqueũ
per dy. tenẽ ꝙ ſi eſt capt⁹ per aliquos priuatos poteſt
occidi ſtatuto permittente occidi bãnitum. alias non. C.
de male. l. fi. ſe. ſi eſt captus per pretoreꝫ ſtatim ꝑuat⁹

perdit ius occidēdi.q: publica auctoritas preferť pri
uate.ſimile dicitur ꝙ publica vox preferť priuate.ꝗ.
de here.inſti.l.teſtō domini. Sed quid ſi nō ē capt⁹
ſed citatus.dum ad pretorem uadit occiditur.rñdeo ſi
iam ſe repreſentauit.ꝛ eſt ſub oculis pretoris nō poteſt
occidi.nam cū non eſt ueriſimile ꝙ pretor pmittat cuꝫ
recedere.debet hēri pro capto.ꝛ ita iudicauit.d.odofr.
florentie.ſi aūt nundum peruenit ad pretoreꝫ occidi pt
niſi ſit ei data ſecuritas.ꝛ ō ea cōſtet occidēti.iuxta no.
ō pub.iudi.l.is q reuſ.ꝛ facit ꝙ no.iij.q.ix.c.hortamur
ꝛ forte eo ipſo ꝙ eſt ſic citatus.ꝙ neceſſe hēt compeř
videtur data ſibi ſecuritas.ar.ꝗ.de iudi.l.ii.§.ei quoqꝫ
q: non debet ſub pretextu pcepti ptoris decipi.ar.i.l.
i.C.ō his q ue.eta.īpe.Sꝫ hoc ñ affirmo.q: gl. vř uel
le ꝙ detur ſibi ſecuritas q̄ ē quedam interlocutoria iu
dicis que cauſa cognita debet fieri. ꝛ ideo caueat ſibi.
quia comparens ſine ſecuritate poſſet puniri de crimi
ne pro quo reperitur ī bāno.ꝛ occidi a quocūqꝫ. ꝛ ab
alio bānito.q: ī pluribus delinquētibus un⁹aliū deferēſ
pmiať.nō puniť. itē q: hic nō attendiť īteresse parien
tis.ſꝫ publicum intereſſe.ut.ꝗ.ad.l.ſull.de ābi.l.i.ꝛ. ꝗ.
de cu.reo.ī eos ī.fi.ꝛ.ꝗ.ad ſil.l. ſi quis in graui.§.hi
quoqꝫ. Et hoc uerū niſi ius occidendi in bāniū datum
ſit.puta dicit ſtatutū.ꝙ liceat bāi facere uindictā pris
nam ſi bānitus eſt tunc ei nō lꝫ.q: beneficiū pdidit per
bānū.de capi.diminutiōe.l.amiſſione.§.i.de hoc.ꝗ.ſo.
ma.l.cum mulier.ꝛ ibi videre poteris ſi placet.

l **Ibertas.** In glo.differūt in fi.dic ꝙ
ſm ius naturale primeuum
omnes homines erāt liberi. Libertas aūt
conſiſtit in explicatione quorumlibet actuum
poſſibilium nam circa impoſſibilia uel illicita nō uerſa
tur libertas.l.fi.C.de ſen.paſ.ꝛ ita nō ſeruatur circa
pohibita iure geñ.vel ciuili ꝛ ille pōt eſſe alius itellect⁹

Serui. Inducitur in ar.ad.q.Primo ꝙ ſi ſta
tutuꝫ pmittat bona rebellium occupari.
intelligitur ꝙ fiant primi occupantis ꝛ non poſſunt ei
auferri facit.ꝗ.de acqui.re.do.l.ī laqueū.ſo inducitur ī
ar.ꝙ poſtꝙ bānitus eſt captus a familia non pōt ipu
ne offendi q: cum per hoc ſit in fortiam cōis poſit⁹ ipa
res publica videtur occupaſſe.ꝛ ideo ēt ſi poteſtas ca
piens talem bannitum occideret cū non per viaꝫ iuris
ſed per viam facti videretur ꝙ deberet puniri ſꝫ Ja.
de are.dy.tenet ꝯtrium in.l.in laqueū.ꝗ.de acq.re.do.
opy.Ja.plus placet cy.ꝛ ita cōiter tenetur facit.l.fin.
C.de mal.ꝛ ma.ſm quoſdam.tamen mihi vř ꝙ nihil
faciat q: ibi nunꝙ licuerat ab initio occidere hic ſic.

c **Seruorum.** Nota quomodo li
ber hō pt ſe vēdeř.

Ingenui. Nota ꝙ etiā ſpurij ſunt ingenui.
Item no.ꝙ mulieres ēt pregnātes
pñt banniri ꝛ expelli de ciuitate.ꝗ.c.l. īperator la.ij.
Item no.ꝙ inſpicitur tēpus ꝙ pdeſt innocēti.ꝛ ñ
tēpus ꝙ nocet. Vlterius no.ꝙ quādo certū tēp⁹ nō
eſt determiātum ita prodeſt medium tēpus ſicut quod
libet extremoꝝ. Vltimo no.hic ꝙ licet mulier gra
uida excōicetur.tamen partus non eſt excōicatus quia
matris exilium non nocet partui.bal.

c **Seruorum.** Ibi quia calami
tas matris nō debꝫ
ratio illius uer.ꝛ ꝯtrio ibi ex hoc.poteſt eſſe
illatio ꝛ reſponſio. In glo.q: null⁹ ibi quo
ad officium non quātum ad indiuiſibilem ſtatum q: ſer
uitus non hꝫ membra diuidentia. In glo.not. ꝗtuor
ibi pcipit ſi hoc eſt tertium ergo nō īcludebatur ſub fo
ꝛ ſic facit ꝙ aliud eſt ſi ſtatutum dicit ſi quis ceperit.
aliud ſi dixerit inuenerit puta ſi ſtatutum dicit ꝙ inuen
tus ladere in eccleſia puniatur in certum certe nō requi

ritur ꝙ ſit ꝯſumatus actus capture ſed actus inuētōis.
In glo.quaſi dicit hic cy.ꝙ del cū parentuꝫ nunꝙ
ſit imediata cū pene corporalis in filios.vnde banna q̄
dantur naſcituris nō procedunt ſm rōnem.q: nō ſunt
in rerum natura nec eſſe poſſunt ingrati. C. de inoffi.
teſta.ſi quis in ſuo.§.lege iulianus. In ca.ibi iuſtū.
ideſt uerum iſta ſunt cōuertibilia loquēdo de uera iuſti
cia ueritas enim eſt miniſter iuſticie.

l **Ibertini.** Nota ꝙ idem eſt iuſtuꝫ
ꝛ verum.ſm vnam expoſi
tionem.veritas enī ē mater iuſticie.bald.

l **Mperator.** Vitium latinitatis nō
officit inſtr̄o. Et ſic
not.ꝙ mala grammatica nō uitiat ſcripturā
etiam ſi certū ſit ꝙ ſit mala grāmatica ſed in
dubio ratio recti ſermonis ē obſeruāda.ꝗ.de aur.ꝛ ar.
le.l.plautius.ꝛ no.ꝙ non dř inſtrm vitiatum lꝫ ī lati
nitate ſit defectus.fallit ī litteris apoſtolicis.q: mala la
tinitas vitiat eas.vt extra de reſcrip.c.ad audiētiā qō
dic vt no.xxxv.q.ix.c.apoſtolice.Et ibi facit glo.diffaꝫ
inter reſcripta ꝛ priuilegia ꝛ no.ꝙ nō dř falſa latinitas
lꝫ deſit uerbū orōnem perficiēs.q: ſubauditur. C.ō ſi
dcicō.l.verbū volo.ꝛ.C.de here.inſti.l.i. ſufficit tñ ꝙ
ſit perfecta orō mētalis.ꝛ ꝙ ī mente ſit verbū pricipa
le.i.quo poſito ponitur orōnis pfectio.q: virtus huma
norum actuum nō ſtat ī vno modico atramēto.ſed ī eo
ꝙ maxime eſt homo.ſ.in mēte hoīs vt.ꝗ.de pac.l.iuriſ
gentiuꝫ.§.pactoꝝ.tamen nō credo ꝙ mala ortografia.i.
mala cōſcriptio litterarū uitiet ar.ꝗ.de ma.te.l.habebat
q: non ē mala latinitas.lꝫ ortographia ſit pars grammā
tice.q: eſt ars recte ſcribēdi.ergo pria lectura glo. eſt ī
mala latinitate. Sed nūquid notarius pōt hoc ex officō
ſue artis corrigere ſine iuſſu magiſtratus rñdeo ſic. q:
facit officij ſui debitū ꝛ nemiñ ledit.ꝛ q: idē facit ipſe
ꝙ lex.nam licet ipſe nō corrigeret.tñ lex ipſa correxit
ꝛ reduxit ad hōc grāmatice itellectū.itē nec iudex poſ
ſet ī ꝯtriam pendere ſententiaꝫ fruſtra ergo aditur pre
tor p eo ꝙ neceſſe eſt eſſe ar.de ꝯdi.inſt.l.que ſub ꝯdi
tione.§.fi.ꝛ.C.de theſau.l.i.li.x. Scōda lectura eſt
qñ errať ī ſubſtātia l' qualitate ſubſtātiali ut q: ſcribiť
ſu⁹ubi debuit ſcribere liber. Et ſcōdū hoc hēs ꝙ er
ror ſcripture nō nocet ꝛ hoc uer pbato errore.ſꝫ in du
bio ſtať inſtr̄o.C.de pba.l.cum precibus. Pone ergo
ꝙ tabellio ſic dicit Petrus ſanus corpore.licꝫ mente
languens ꝯſiderans mortis periculum uolens decedeť
teſtatus fecit teſtamentum in quo ꝛ c. queriť nunqd iſtō
inſtrm valeat ꝛ uř ꝙ non.niſi pbetur ꝙ teſtator erat ſa
nus mente.q: ſcriptura dicit mente languens.in ꝯtrium
uidetur q: manifeſte apparet error in eo ꝙ dicit mēte
languens cum ſtatim ſequatur conſiderans ꝛc. Et iſtud
eſt verius.q: ipſe ſuum errorē precedentē per ſequen
tia correxiſſe uř.ar.ꝗ.de manu.te.l.ſicius imo. Itē
pone ꝙ notarius ruſticanus ſic ait Martinus uolēs ō
cedere teſtatus fecit hunc codicillū in quo. T.ſuuꝫ here
dem vniuerſalem īſtituit ac fecit.nunquid q: errauit ī
hoc verbo codicillum.uitiatur actus ꝛ dico ꝙ nō q: po
tius vꝫ ꝙ apte ſentit ꝙ uitiet ꝙ pfert inepte.vt no.ꝗ.
de reg.iur.l.ſi librarius. C. de teſtis.l. teſtiū. Sed
an poterit corrigere proprio motu ſine iuſſu magiſtrat⁹
puto ꝙ ſic.q: error eſt notorius.ꝛ notorium equipara
tur ſnie.q: ille eſt ordinarius in officio ſuo.cū.n.ipe ue
ritatis ſit auctor pōt emendare ſcripturam ſuā pſertiꝫ
ſi cōcordat emēdatio cum protocollo.ꝛ cū rōne iuris.ꝛ
veriſimilitudine facti.q: cum hoc totū redigatur poſt
ea ad examen boni viri.i.iudicis.vt.l.continuus.§.cuꝫ
ita.de ver.ob.bonus vir.cōcordādo ſe cū rōne dꝫ hēre
ratum id cui lux veritatis exitit.ar.ꝗ.de teſti.l.ob car
men.§.fi. Item poſito ꝙ eſſet neceſſarium mādatū

pretoris puto ꝙ pōt hoc mādare nemine citato.q2 eſt
punctus iuř ⁊ de iuř non facti.⁊ enim veritas appens
eſt ꝓbano ꝓbata.nō ꝓbatio ꝓbanda. ⁊ iō nō indiget
diſcuſſione ſeu diſceptatione fori. Nihil enī pōt allega
re ꝯ.qñ veritas eſt notoria.⁊ hoc tꝫ ex.expreſſe. ff. de
adoptio.l.nam ita.dinus in addi.ar.no.per Inno.ꝺ cō
ſue.cum inter vos in fine. Item quidam notariꝰ ru
ſticus dixit ꝙ.A.relinquit titio cētum ꝓ ſua falcidia
neſciuit.n. pferre falcidia nūquid vř pferre falcidia.
Item alius notarius dixit ꝙ mulier renūciauit bñficio
vallerianí.neſciuit.n.pferre velleyani nam ſepe īperiti
notarij multas cōmittunt ineptitudines ꝺ tñ non nocēt
vt hic.⁊ dicta.l.ſi librarius.⁊.C. de teſtis.l.errore. et
hic in errore patēti. Sed quid in errore latēti. vt in
exēplo glo.q2 debuit ſcribere liber ⁊ ſcripſit ſeruus nū
quid poterit illū errorem corrigere ꝓpria auctoritate.
dicūt doc.ꝙ ex quo cōpleuit inſtřm ⁊ reddidit ipſum
pti in forma publica ⁊ ſolēni ꝙ nō pōt corrigere ſuū er
rorē.niſi iudicis mādato.⁊ errore ꝓbato. Et h̄ triplici
rōe primo q2 cā facti ptinet ad iudicis examē. ſꝫ tabel
lio nō eſt iudex.maxime ī cā ſui erroris. Itēꝫ q2 regri
tur partis citatio.⁊ notarius nō hꝫ auctoritatēꝫ citandi
facit ꝙ no.C.de teſtiſ.l.hac cōſultiſſima.§.penul.C.ꝺ
li.cā.l.iubemus.fo q2 tabellio functus eſt officio ſuo cū
fecerit id quod eſt extremū officij ſui.ſ.reddere inſtřꝫ.
tertio q2 inſtřm redditum pſumitur vex.ergo quod
mutatur preſumitur falſum per locū a ꝯtrio. ſic ī teſte
in aūt.de teſti.§.q2 vero. Et no.ꝙ potius preſumiť
diuerſitas tēporis vel loci q̄ pſumatur inſtřm falſuꝫ
vt no.ff.de pac.l.iuriſgētium.§.quod fere.itē ſi poſſet ī
frīgere ſuā ſcripturā ſic variā do.ergo tolleret ius pas
q2 nec prima ſcriptura nec ſecūda teneret vt.ff.ꝺ teſti.
l.qui falſa uel varia. Item aut pria ſcriptura ē vera. ⁊
tunc dꝫ ſtare ī ꝓpria ſolēnitate.aut non.ergo notarius
deliquit in officio.ergo ei poſtea nō creditur.vt no. ff.ꝺ
eden.ſiquis ex argētarijs.§.i.de hoc no.in data.vi.li.p
Io.an. Quādo aūt pretor iubet iuſſus ꝑtoris habeť ꝑ
veritate.ff.de regulis iuris.l.res iudicata. Cōcludo
ergo ꝙ error in facti ambigui cā nō poſſit corrigi niſi ꝺ
mādato iudicis cōpetētis ⁊ oblato libello ſuper correc
tione erroris.ꝓbatoꝗꝫ errore.⁊ hoc tenet ſpec.ī ſpec.ꝺ
inſtru.edic.§.inſtřm.v.ſed nūquid.⁊ Ja. de bel.ī aūt.
de equa.do.§.i.⁊ Guillielmus de cunco hic ⁊ Cynus.

Sed pone libellus eſt oblatus ſuper correctione er
roris cōparuit notarius.⁊ cōfitetur ſe eraſſe nūqd ſta
tur ſue cōfeſſioni.⁊ videtur ꝙ ſic q2 partes elegerunt
cū vt ei ſtaretur.ff.de dote ꝑle.l.ꝗcōpōpus. Et quia
verbo notarij eſt credēdum vt nota.ſta.q.vij. cōuenie
tibꝰ.ſed illud uex in eo ꝙ ſcriptura loquitur non in eo
ꝙ ipſe nuda uoce loquitur vt not.C. de fal.l.ſi quis de
curio.uerba enīꝫ ſcripture con cenſentur uerba notarij.
ſed partium ambarum. de uerbo. obliga.l.ſciendum in
glo.in contrarium quia eſt ius queſituꝫ parti.ar. ff.quē
admodum ſerui.amit.l.ſi partem.⁊.l.ſicut in fine.ff.de
ſer. Et q2 ꝯmiſſio pnū intelligitur de primo actu de
ner.ſ.g.boues.§.h̄ ſmone. ⁊ ſic ñ uř ſibi cōmiſſum ꝙ
corrigat ſꝫ ſemel dūtaxat faciat de arbi. l. ſi arbiter.

Sed quid ſi ultra notariū eſt unꝰ teſtis ideꝫ ꝓbans.
an ſufficit ⁊ uideť ꝙ ſic q2 notarius eſt unus teſtis de
teſta.l.domitius.C.qui teſtā fa.poſ.l. hac conſultiſſima
§.ſi.⁊ hēt ꝯteſtem.ergo ſunt duo teſtes. ⁊ hoc uex niſi
plures teſtes q̄ duo regrāť ad ſubſtantiaꝫ actus. q2
tunc ſimiliter regruť ad ꝓbationē erroris de le.ij.l.cū
ꝓponereť. In ꝯtrariū uideť nam in hoc libello ipſe no
tarius eſt reus ergo non pōt eſſe teſtis. Item ꝯtra pro
priaꝫ ſcripturā nō pōt teſtificari. C. de non numerata
pecu.l. generaliter in fi. Et hoc eſt uerius. qcqd dicat
bar.ī dicta.l.ſi librarius. Sꝫ an poterit deferri ſacra

mētū in defectū ꝓbationis ſup illa cā erroris uideť ꝙ
ſic.ex regula generali.l.in bone fidei nam nos ſumus ī
bone fidei iudicio q2 mandatum ē bone fidei. ſed nota
rius cōuenitur rōne mādati.vt no.ff.de eden.l.pretor.
§.i.⁊ in aūt.de tabel.§.nos.ergo ⁊c. In cōtrariū uideť
q2 nō ſtatur confeſſioni notarij.ergo ad quid defertur
ſacramētum niſi dicat inter ipſas partes principales.
Sed puto nō deferri.q2 cuꝫ in ꝯtrium ſit ſcriptura non
debemus deferre ſacramētum ex minus ualida ꝓba.
ar.notatoꝝ.C.qui ⁊ aduerſus quos.l.i. Regro ergo
claram probationem.⁊ ſi notarius eēꝫ mortuus adhuc
requiro claritatem iuxta no.inſti.de inutil.ſtip.§.itē uer
borum.⁊.l.i.in fi.quēadmo.te.ap.per bar. Et no.ꝙ
inſtřꝫ directe ⁊ indirecte reprobatur ꝑ duos teſtes no.
vt ī regula pluralis locutio ī mercurialibus per Jo.an.
i.infringitur tabellio.ſed pars nō pōt infringi niſi per
aliam ſcripturā.ut.l.generaliter.ſed pſumptio legis pt
infringi per duos teſtes.ut in.§.ꝙ fere. Sed quid ſi
notarius vult ſupplerē quod dicit ommiſſuꝫ ī facti cā.
⁊ dico ꝙ nō pōt.niſi de mādato iudicis.q2 ēt ī ommē
do eſt error ⁊ an ſit erratuꝫ.dꝫ primo uideri apud iudi
cem cōpetētem vt dixi. Sed quid ſi vult corrigere ī
ſtrumētū circa ſolēnitatē puta circa diē ⁊ cōſulē.an po
terit ꝓpria auctoritate.⁊ ſi quidem apparet error puta
in indcōne valꝫ inſtřm.⁊ indcō erronea nō nocet. quia
trahitur ad veritatem certi tēporis.i.anni mēſis ⁊ diei
ergo ⁊ notarius pōt q2 idem facit ipſe quod lex ⁊ hoc
dico ſequēdo dy.qui.xxxiij.cōſilio cōſuluit ꝙ lꝫ īdicti
onis ommiſſio vitiet.tamen nō vitiat ſi quid ſit in eiuſ
cōputatōe erratuꝫ. Alij dicunt nō ualere.q2 ſi ē erratū.
ꝙ indictio ñ ē poſita ut debuit poni. Sꝫ op.dy.v.ior
ē nā maior ē defectꝰ ommiſſiōis q̄ erroris de li.⁊ po.
l.titius.§.i.cōuinctra.l.gallus.§.ī oībus.ſi v̄o error dici
non apparet tunc nō pōt corrigi niſi auctore iudice. ⁊
maxime in facto remoto.nam nedum indiuiduum tem
poris.i.dies.ſed ēt tēpus.i.dies ⁊ annus.vt not.ff. de
diuerſis preſcrip.l.in tꝫ c.q2 facile excidunt de memo
ria vt extra de accu.c.qualiter per Inno.⁊.ff.de ꝓba.
l.cenſus.⁊.ff.de fur.l.quidam tabulaꝝ in fi. Et not.
ꝙ dies ⁊ hora dꝫ poni in īſtřo.qñ rōne ſolius diei ſine
hore pōt naſci dubitatio circa id quod fit.vt no.in.c. ſi
eo tpře de elec.in nouella.li.vi. Et no. ꝙ rōne hore
vnum inſtřm dicitur prius altero de ſol.l.ſi ex pluribꝰ
cāis.§.fi.⁊ ibi glo.et.quā raro alibi reperies ſm an.
raffi.⁊ no.de duplici die.ff.de eden.l.i.§.edictōnes.
Itēꝫ no.ꝙ alius eſt tenor ꝯtus aliud ē ſolēnitas īſtři
ut dies teſtes ⁊ ſignum tabellionis. No.ēt ꝙ ſi duo
notarij ſunt ſimul adhibiti.⁊ unus ē officio priuatus vꝫ
tamen utrūqꝫ inſtřm pp illum notariū qui ē autēticus
ff.de eden.l.ſi quis ex argētarijs.§.cogētur v.quid. n.
quod eſt no. Et ſic hēs ꝙ vtilis ꝑſona per inutilem nō
vitiatur quod facit ad multa. Sed nūquid ī ꝯtu in
ſcriptis pōt corrigi error mandato iudicis vř ꝙ nō q2
illa noua ſcriptura nō eſſet euiſdem ſpēi nec cōficeret
ꝯtum in ſcriptis.ſꝫ nūcupatiuū.ad hoc facit quod no.
bar.de li.⁊ po.l.gallus.§. Idem credēdum.in ꝯtriuꝫ fa
cit dcā.l.cū proponeretur de le.ij.ſed certe ibi non vꝫ
ui ſcripture ſed ui alterius ꝓbatōis. Sed qd ſi nota
rius erauit in ſinibꝰ vel in alijs circūſtātijs. videō ex
predictis hēs regulam de quocūqꝫ errore. Sed qd
ſi notariꝰ vult declarando addere puta dixit tēpore do
mini gregorij pape.⁊ ſi dixit.xi.qui nō eſt.an poterit
addendo declarare.xi.⁊ videtur ꝙ ſic ar.de teſtis.l.he
redes palam. §.ſed ſi notaꝫ. Sed ibi loquitur ī teſtio
hic ī ſcriba tamē credo ꝙ poſſit cū ex anno ſcripto in ī
ſtrumēto pōt cōprehēdi quotus eſſet papa.ar.C.de ſi
deicō.l.verbū volo. Sed nūquid per vnū inſtrumētū
ꝓbatur error alterius.ſi ſunt ſcripta manu eiuſdē. ⁊ vř

ꝙ ſic.vt.l.ſempronius ꝺ le.ij.ſed ibi loquitur ī ſcriptu
ra teſtatoris que caret oī ſuſpitione falſitatis. ſec⁹ ergo
vī in ſcriptura notarij.C.de fide inſtru.l.ſcripture.ſo.
ſi ē repugnātia.neutra ualet.ſed ſi in una eſt plus ꝙ in
altera.aut illud plus pōt reduci ad minus vt ī ſūmis.
ꝛ valet de minori ſumma.ar.de arbi.l.diez.§.ſi plures.
Aut nō poteſt reduci ut q: vna ſcriptura eſt plenior. ꝙ
altera.q: ꝯtinet plura capitula.ꝛ tunc plenioꝛi ſcriptu
re ſtabo.ar.ꝫ.de here.inſti.l.ſi ita ſcriptum fuerit tit⁹.
nam una ſcriptura ſuppletur per alterā.vt.ꝫ.de eden.
l.ſi quis ex argētarijs.§.ſi initium tabularꝫ.ꝛ no.ꝙ qñ
qꝫ variatio nō ē uariatio ut cū mutatur ſtillus ſcribēdi
in perſona pꝛima vel tertia.vt extra de cōuer.cōiuga.
c.dudum.ſed quid in vnū inſtrumētum eſt ꝓtocollum
aliud ē exemplum ꝛ uariant dic ſtari originali.ut ī aut.
ſi quis in aliquo documēto.C.de eden. Sꝫ qualiter
ꝓbabitur error. rñdeo ut.C.de erro.aduo.l.errores.ſꝫ
ſi cēt erratū ī uno capitulo nec liquet error an noceat in
altero.ꝛ dico ꝙ non ꝛ.que ſint diuerſa capitula dic de
hereticis fraternitatis p Inno.de li.le.aureline.§.idē
queſiꝫ per bar. Itē quō cognoſcitur origīale ab exē
plo.dic vt dicta.l.ſempronius p bart. Item caſſato
principali.an capitula ſint caſſa dico ꝙ ſic eo ipſo.ut.l.ſi
patronus.§.ii.ꝫ.ſi quis in fraū.pa.ꝛ ibi glo.no. Itē
an inſtrūm pōt cōfici ſuper eo ꝙ iurꝭ ē ſicut ſuper eo ꝙ
eſt facti.videtur ꝙ nō q: noticia notarij dꝫ eſſe p eūdē
ſenſum per quē ē noticia teſtis.ſed iura nō ſunt ī ſenſu
vt ait Inno.de teſti.cū cām.an ꝯrium vꝛ q: notarius
cōficit inſtrūm ingenuitatis.ut dic ꝛ inſti.de inge.ī fi. ꝛ
dixi.C.de rei ven.l.cū ſuper veteri.ſo. de iure cōficit
in cōſequētiam facti ꝛ ꝓut de facto percipit. Et no.
ꝙ error ommiſſionis minor ē ꝙ error cōmiſſiōis. vt.l.
ſi mora.ꝫ.ſo.ma.ar.ꝫ.de vſufr.l.ſi cuius.§.de pꝛetiis.
Vlterius no.ꝙ illi dꝫ reddi inſtrūm ad cuius cautelā
fit.vt no.ꝫ.de eden.l.pꝛetor.§.i.ꝛ ipſe dꝫ ſoluere tabel
lioni.C. de eroga.mili.anno.cum ſcpe li.xij. Item an
notarius qui p īpitiā errauit teneatur ad ītereſſe ptis.
dic ꝙ ſic.C.de magiſtra.ꝯue.l.fi. An notarius q ro
gauit inſtrūm ſm cōſilium ſapiētis dictarī. poſſit ipſum
extēdere ī facto.dic ꝙ nō ſed ī iurꝭ poteſt ordinare. ita
ꝙ de iure valeat de le.i.l.huiuſmodi in pri.de hr.iſti.
l.illa inſtitutio.ꝛ ſic clauſula de cōſilio ſapiētis ſonat in
ius.nō in factum.item ꝛ ſine illa clauſula ſp notari⁹ vꝛ
rogatus vt legitime ꝯficiat inſtrūm in forma cōi.C. de
fi.inſtru.l.fi.ꝛ q: preſumitur ſolēniter rogatus. iō pſu
mitur ſolēnitas in inſtris vt no.C.de vſuris.l.i. Item
ſcribētes pſumūtur magis cauteloſi ꝛ magis ſapiētes
ꝛ vide in ſpec.de inſtru.edic.§.inſtrūm ꝟ.quid ſi a ꝯbē
tibus. An mercatores vel cāpſores ꝯficiāt publicaſ
ſcripturas.dic ꝙ nō.ꝫ. de edē.l.quedā mulier.§.numu
larios.in glo. Sed an vꝫ pactuꝫ ꝙ credatur ſcriptu
re pꝛiuate.dicit Inno.ꝙ nō.q: eſt īdiſcretum.l.ſiū cā
lege appꝛobata vt no. Inno.extra de fide inſtru.cū.p.
tabellio.ꝛ adde ꝙ no.in.l.fi.ꝺ pꝛeto.ſtip.p bar. Sꝫ
an credītur ſcripturꝭ maſarij cōis.dic ꝙ nō.niſi notari⁹
ſcribat.C.de cōue.fi.debi.l.ij.li.x.niſi lex municipalis
aliud ſtatuat vt.d.c.cū.p.per inno. Sed pone nōri⁹
infamis copiat ſcripturam ꝺ libro boni notarij.ꝛ ille bo
nus notari⁹ ſe ſubſcribit an ſufficiat ꝛ videtur ꝙ ſic nec
per hoc videtur inſtrꝫ male ꝯſcriptū.q: tota auctoritaſ
inſtrī ſtat in ſubſcriptiōe ꝛ ſigno.ar.ꝫ.de eden.l. ſi quis
ex argētarijs.§.ij.ipſam aūt ſubſcriptionē ꝛ ſignum cō
mittere nō pōt.q: notarius nō pōt ꝯmittere alteri au
ctoritatem ſuā.in aūt.de tabel.§.nos aūt.ꝛ vide ꝙ no.
in ſpec.de inſtru.edic.§.inſtrꝫ ergo ꝟ.ſed nūqd videm⁹
ꝛ ꝟ.ꝓceden. Sed nūqd nōri⁹ actoris cū abeſt pt de
putare aliū loco ſui.dic ꝙ nō.q: ñ pt h delegare ſed iu
dex ex ſe pt h facere.C.ꝺ ſpō.l.i.ꝛ facit.ꝫ.de of.cōſulꝭ
l.i.de iure fi.l.ī fraudē.§.quot. nā temere ꝑiura aucto
ritate vſurpatur.quod publica auctoritate conceditur.
Vltimo quero pone ꝙ errore tabellionis ē ommiſſa
legitima ſolēnitas.ut q: nō regiſtrauit bānum ſeij in ta
bula vt debuit.an vitiatur bannū ita ꝙ nō cēſeatur īter
bānitos tabule.dic ꝙ ſic vt no.C.ꝺ teſtis.l.ambiguita
tem.per mar.ſy.ꝛ cy.ꝛ adde ꝙ no.C.de fal.l.nec exē
plum. Item quid ſi notarius errauit in cācellando
dic ut.l.i.ꝛ.l.fi.de his que in te.delē. Sed an pꝛeſu
matur ꝓ cancellatione ſicut ꝓ ſcriptura dic vt no.ꝫ.de
pac.l.poſtꝙ.ꝛ.ꝫ.de mili.te.l.in fraudem p bart. Et
no.ꝙ cancellatio formis hꝫ vim ſue forme ſed cancella
tio informis hꝫ vim pacti.ergo ſi quis nō pt paciſci nō
vꝫ ꝛ facit.ꝫ.de le.i.l.huiuſmodi.§.ſi cui.

i **Imperator**. Defectus inſtrī lꝭ ſcri pture nō pꝛeiudicat ueri tati.h.d.in glo.mos erat in fi.Adde ꝙ iſtit.ꝺ īge.§.fi.Extra no.vꝛ hic ꝙ error ſcripturꝭ ñ
officit ueritati ꝙ ē ne ſi cōſtat de errore alias ſtatꝭ ſcri
pture autētice.C.de ꝓbatiōibus.l.cū pꝛecib⁹. Sed
nūqd tabellio q errauit uel defecit ſcribēdo iſtrūm poſſit
illud corrigere uidetꝭ ꝙ ſic qa non debꝫ error nocere ut
hic. Item quia melius eſt ꝙ ipe errorem ſuū corri
gat ꝙ ab alio corrigatꝭ.ut in aūt.ut fra.fi.in pꝛin.ꝛ ī au
ct⁹.de nup.§.pꝛimo in fi. Extra uidetur ꝙ nō q: fū
ctus eſt offō ſuo ar.ꝫ.de iudicijs.l.iudex dixerūt qui
dā ut alber.papien.aut uult corrigere īcōtinenti ꝛ pōt.
aut ex īteruallo ꝛ nō pōt ar.ꝫ.de uer.ob.l.i.circa pꝛi.
ꝛ in auct⁹.de equali.do.§.illud. Alij diſtinguunt aūt
uult corrigere malam grāmaticā ꝛ pōt.ꝫ. de re iudica
ta.actoris uerba. aut vult corrigere declarando uerba
obſcura ut q: dicebat iſtrꝫ fore.x.ꝓmiſſa nec ꝯtinebatꝭ
de qua moneta ꝛ tūc pōt q: nil noui facit ar.ꝫ.de acq.
re.do.adeo.§.cū quis aut vult addere uel minuere ꝛ
tunc non poteſt q: urꝭ facere nouum iſtrūm.ar.ꝭ.ꝺ inſti.
ꝛ iure.l.ius ciuile.ꝫ.de no.ope.nun.l.i.§.fi.de pꝛeto.
ſti.p.l.i.§.fi.ſed nouū inſtrūm nō pōt facere tabellio ſine
partium requiſitiōe ī auct⁹ de ta.ī pꝛīcipio. Quidā di
cunt ꝙ tabellio poſtꝙ reſtituit inſtrꝫ partibus nō pōt
inſtrūm declarare q: functus eſt officio ſuo ut.d.l.iudex
ꝛ hoc ſequitur guil.ſed vꝛ ꝙ poſſit ut.l.heredes.§.ſed
ſi notam.ꝫ.de teſta.ſed uidetur ꝙ ibi loquitur de teſta
tore qui nouum teſtūm facere pōt multo magis declara
re.ſed tabellio non ſine partium voluntate.pꝛeterea ta
bellio equipatur teſti.l.domiti⁹.ff.de teſta.ſed teſtis ñ
pōt in auct⁹ de teſti.§.q: uero. Itē q: nō lꝫ iudici igitꝭ
nec teſti vel tabellioni.ꝫ.ꝺ appel.l.ab executore.iſta urꝭ
ſnīa uerioꝛ vt tabellio nō poſſit corrigere ꝛc.declarādo
ſed corā iudice ꝓbabitur p teſtes vel alias ꝓbatiōes ꝺ
errore ipſi⁹ ē mādato iudicis ꝛ tūc fiet correctio ꝛ hoc
videtur ſentire ſpec.ſub rubrica.de inſtru.edic.§.iſtrꝫ
ver.ſed nunquid tenetur.tū ipſe tabellio ad dānuꝫ re
ſtituendum parti ſi hoc ſuſtinet ob hoc.ꝫ.ſi menſ.fal.mo.
l.i.de ma.ꝯue.l.fi.in.iij.lec.ſm guil. Quero unū vt
remittam pone ꝙ tabellio poſuit annū nō cōuenientem
indictioni ꝛ ſic errauit an vꝫ inſtrūm.item ſi vꝫ in quo ꝓ
ſumitur erratuꝫ. dy.ꝯſuluit ꝙ valebat inſtrūm q: īdictō
non erat totaliter ommiſſa facit.ꝫ.de ꝯdic.ꝛ demon.l.
noſtram ꝛ pꝛeſumitur erratum in indictiōe quaſi error
in annis dñi eſſet latioꝛ culpa.itē nō pꝛeſumitꝭ quis er
rare in eo quod ē oībus notum vt ſunt anni dñi.indicti
ones autem non ſunt omnibus note.ita conſuluit dy.
in.xxxvi.ꝛ.xxxviii.cōſilio.ꝛ bar.tractat.ꝫ. de regulis
iuris.l.ī libertas. Et qualiter error ꝓbetur dic.ꝫ.
de le.ii.cū pꝛoponeretur facit.l.ii.C.de erro.aduo.C.
de fal.nec exemplum bal.

i **Amultis**. Ar.ꝙ cōſuetudo regni ꝙ pꝛio genitus ſuccedat

nõ intelligitur ĩ femina.ꝙ vez eſt ſi extat maſcul⁹ alſo
intelligitur de femina.q: ſuccedit ĩ naturali dignitate lʒ
non ĩ mera officiali auctoritate tñ hic ẽ ſecus q: officiũ
eſt ſequella nature.Et idem in comitiſſa ⁊ ſimilib⁹ qui
bus dignitas peruenit ex genere vt no.C.ð arbi.l.fi.

Et nota ꝙ maſculinum nõ cõcipit femininũ indiffe
rẽtibus rõne.Et iõ ſtatutũ ꝙ nullus audiatur ꝯ iſtiʒ
non cõcipit feminam utentem beneficio velleyani ꝙ ẽ
ꝓprium ſexus. Sed ſi vellet opponere exceptioneʒ
in qua nõ diſcrepat a maſculo.puta ꝙ pactum ſit nudũ
tunc nõ poteſt.q: maſculinum cõcipit femininũ ĩ mate
ria pari ⁊ eiuſdẽ rõnis.vt plene dixi.C.de ſer.fu.l. q
cunqʒ.⁊ ẽ tex.C.de indic.vidu.l.fi.⁊ facit ꝙ no.in.c.
i.de elec.in de.⁊ in.c.i.de reg.iur.⁊ ꝙ not.cy.in rubri
ca de procur.Item ĩ differentibus cõſuetudine.maſcu
linum nõ cõcipit femininũ.q: ea que differũt ꝯſuetudi
nẽ videtur natura differr̃.exẽplũ dicit ſtatutũ ꝙ null⁹
magnas ĩgrediatur palatium pñtis.ñ cõphẽdit mulie
rem.q: raro hoc accidit.⁊ iura nõ videtur fcã de raro
cõtigentibus.ar.de uſuc.l.iuſto.in prin.⁊.ß.de le.i.naʒ
ad ea.Item ſi maſculinũ ⁊ femininũ differãt in cã fi.
C.ad.l.iul.ma.l.quiſqꝫ ⁊ facit qð no.ĩ.l.i.C.ð rap.uir.

Iteʒ no.ꝙ ubicũqʒ lex loquitur diſcretiue.i. per ſe
de maſculo.⁊ per ſe de femina tũc nunꝗ̃ maſculinũ cõ
cipit femininũ.q: expreſſuʒ facit ceſſare preſumptũ.l.
ſi ita.de li.⁊ po.⁊ de here.inſti.l.clemens patronus.⁊
adde quod no.in ſpec.de procur.§.i. poſt principium.

Item no.extra ꝙ ceteris paribus magis fauet mo
naſterio monialiũ ꝙ viroꝝ q: monaſteriũ monialiũ re
putatur a iure locus magis pius ⁊ paupior.vt no.cy.
C.de dona.ante nup.l.cum mulic in vltima.q.quod te
ne menti.bal.

q **Queritur**.Quod de pluribus parti
cipat.ei magis accedit in
quo magis participat.hoc dicit. Nota ꝙ
potentior qualitas uincit.ſic potentior quan
titas.ſ.de contrahen.emp.l.domus.ſic potentior ſimi
litudo.vt nota.l.ſecunda.in principio de dote prele.ſic
potentior rõ de minore emilius.de vſuca.pro don.l.ſi
vir vxor.ſic frequentior conuerſatio.ſ.de uer.ſigni.l.
maiore parte. Et eſt ar.ꝙ de illa parochia.quis in
telligat̃ ĩ qua plurim⁹ moratur.ad muni.l.eius.§.cel
ſus.itẽ eſt ar.ꝙ quis teneatur iuuare illum dñm con
tra alium a quo maius tenet beneficiũ. Item no.ꝙ
mixta que non hñt mediũ eſſe ꝑ ſe denominantur ab
extremo fortiori ⁊ ſic ſi eſt idẽ collegium clericorũ ⁊
laycoꝝ dicetur hoc uel illud ex maiori numero facit ex
tra de loca.c.i. Quid ſi non apparet ĩ quo magis ĩ
caleſcat dicit guil.ſtari dcõ ſuo.⁊ hoc ẽ utile ut ſciam⁹
an poſſit eſſe teſtis etiã teſtõ uel an ſuccedat in feudo
ut no.ß.de legi.l.de quibus de hoc ꝑ hoſti.in ſumma ð
teſti.§.qui teſtes. Itẽ no.ar.ex hac.l.quẽ dici pria
lem uel ſequacẽ eius partis quã magis iuuat ĩ guerra.

q **Queritur**.In hermofrodito ꝓualet
ꝙ plus ẽ.h.d.⁊ per hãc.l.
determinatur qð dicit ſtatutũ ꝙ fẽia nõ ſucce
dat quid ĩ hermofrodita hec.l.decidit.⁊ ẽ ar.huius.l.
ꝙ permutatio rei ẽphiteote pt fieri dño irrequiſito ſe
cus ẽ ĩ uenditione quid ergo ſi ꝑmuto rẽ ẽphiteoticaʒ
ualẽtẽ centũ cũ re tua valẽte quĩquagita ⁊ ꝓ reſtaura
tiõe ſupflui recipio pecuniã utrũ in hoc ꝯtu erit dñs
requirẽdus ſi alteꝝ preualet vr̃ illud cõſiderãdũ.ſʒ qñ
ſunt equalia ut in.q.formata.guil.non decidit cy.hic in
lec.dicit ꝙ ratio huius legis ẽ q: pars trahit ſecũ aliaʒ
rõne cõiunctionis ĩſeparate ſecus ubi quelibet ꝑs ꝑ ſe
diſcerneret̃.ſed per hoc non percipio ſolutionẽ.⁊ ideo
debes ſcire ꝙ ẽ caſus.q.ĩ rõne ſui.C.ð pac.ĩter emp.
⁊ uendi.l.cum te.facit.l.i.C.de re.permu.

Nullus.Qui eſt illegitime ꝯceptus nõ
poteſt legitime naſci etiã ſi matri
monium cõualeſcat ante quã naſcat̃.h.d.con
tra qui eſt conceptus legitime nõ põt naſci il
legitime de filiis presbiter.c.literis. Opponitur fili⁹
ĩuito patre põt tenere concubinã.⁊ procreare filios
naturales.C.de natura.li.l.fi.ergo legitimantur per ſe
quẽs matrimoniũ extra qui filii ſint legi.c.tãta.ſo.illa
non credebat nec uolebat eſſe cõcubina.ſed uxor et q:
eſſe non poterat uxor filius eſt ſpurius non naturalis
ſm odof.quod eſt no. Opponitur ad idem.C.ð na
turali.l.cum quis.ſo.aliud ẽ ĩ matrimonio interdcõ ut
hic.aliud ĩ cõcepto ex legitimo cõcubitu.ut ibi. Et
per hoc determinatur qð ꝙ lʒ papa diſpẽſet ĩ matrimo
nio tñ filii ante diſpẽſationẽ cõcepti tanꝗ̃ ſpurii ñ ſuc
cedunt.ſm guil.⁊ cy.hic.⁊.C.de nup.l.⁊ ſi ꝯ vbi de h
⁊ uide quod no.arch.lvi.di.c.oſius.⁊ ẽ rõ q: fictio nõ
trahit ſe retro ad tẽpus de iure ꝓhibitũ.ut no.in.l.talis
ſcriptura.de le.i.faciãt ergo filios legitĩati.de ritu nup.
l.qui ĩ ꝓuincia.§.diuus.Et itẽ faciat diſpẽſari ſup ĩfa
mia ⁊ aliis pẽis.C.de ĩceſtis nup.l.ſi qs ĩceſti. Op
ponitur ꝙ de iure canonico filius ĩuito patre poſſit nu
bere.vt no.inſti.de nup.in pri.ſo.cõcedo. Nũquid
ergo tãta eſt auctoritas iuris canonici ut filii ſibi ſucce
dant tanꝗ̃ legitimi.dicit cy.ꝙ nõ vt dcã.l.⁊ ſi ꝯ ⁊.C.
de ĩterdic.ma.l.fi.ſed ſomniauit in parnaſo.nã rõ iuris
ciuilis ẽ correcta cũ nõ ſit ſpuri⁹ ergo ſuccedit.ius quo
qʒ ciuile dʒ ĩ matrimonio cũ ſuis appẽdiciis ſequi ius
canonicũ.⁊ idem ſi nuptie eſſent ꝓhibite ꝑ ſtatuta ciui
tatis nã nihilominꝰ filii eſſent legitimi.⁊ ſucceſſibiles
⁊ ſi ſtatutũ dictaret ꝯriũ nõ ualeret ſtatutũ vt no.in.c.
ſtatutũ de hereticis li.vi.ĩ nouella.⁊ ar.ſ.de hẽdi.inſti.
l.pater. Vltĩo no.ꝙ teſtã faciẽtia mẽtõnẽ de legitĩe
natis requirũt ꝙ quis ſit legitĩe cõceptus alr̃ nõ põt
legitĩe naſci vt hic. Sed nũquid tʒ legitimatio vl̃ diſ
penſatio ſup natalibus ſupꝑ iſta qualitate ꝑ quã quis ẽ
ſpurius dic ꝙ ſic.niſi ſit natus ex illuſtri.ut no.in.c.fi.
de filiis pſbitꝛi in nouella quod eſt nota.dignum.bald.

p **Nullus**.Ceſſans ĩpedimẽtũ nõ legiti
mat filiũ ꝯceptũ illegitĩe.h.d.
vel ſic quo ad legitimatõeʒ filioꝝ inſpicit̃ tẽ
pus cõceptõis.Op.ꝙ filius iſte ſit legitimuſ
ſicut legitimatur filius iam natus ſi mater ei⁹ efficiatur
poſtea vxor patris q: primo erat cõcubina inſti.ð nup.
§.fi.in autẽtico.qui.mo.natu.effi.le.§.ſi quis.C.ð natu:
libe.cũ quis ĩ fi.ſo.ĩ ꝯtius tpꝛe cõceptionis nr̃ poterat
eſſe vxor lʒ nõ eſſet.hic aũt nõ poterat ſine ꝯſenſu priſ
ꝙ ẽ no.⁊ ſic facit ad.q.Quidã de ubaldis duxit quãdã
ſuã ꝯſobrinã ĩ uxorẽ ex qua habuit filios poſtea ſecuta
fuit diſpẽſatio ꝑ papaʒ q: illa nõ poterat eſſe uxor.ꝗre
batur an legitimatõ traheretur ad filios iã natos ⁊ dic
ꝙ nõ de iure ciuili.idem credo de iure canonico.q: licʒ
de iure canonico poſſint legitimari ſpurii.tñ talis legiti
matio nõ trahitur ad filios iã natos ſm Guil.⁊ cy.ĩ ad
di.⁊ in lec.no.ẽt ꝑ eũ.C.de nup.l.qui ĩ ꝓuĩcia.§.diu⁹
q: ibi per receptũ ⁊ diſpẽſationẽ pñcipis hic aũt loq
tur quo ad matrimonii virtutẽ.Ex his vr̃ apparere ꝙ
ſpurii ꝑ matrimoniũ legitimari nõ poſſunt ꝙ tʒ ricar.
maliũ.in.q.quã diſputauit que ĩcipit cleric⁹ ⁊ ſic exor
dit̃ ab alio dicẽs ꝙ de iure ni li ⁊ et gen.ꝓuentu oẽs le
gitimi naſcebãt̃ ĩ aũt.q.mo.natu.effi.ſui ⁊ ĩ aũt.q.mo.
nat.effi.legi.circa prin.ſed poſtea illõ ius diſtinctũ fuit
ĩter pres ad ꝓbatõeʒ expſſã reprobationem ⁊ pri relic
tũ expſſã ⁊ ĩ hoc tertio tñ hʒ locum legitĩatio ꝑ matri
moniũ ſm cy.ſm io.an.dicit ꝙ nõ opꝫ ad legitĩationeʒ
ꝙ filius ſit naturalis ſed ſatis ẽ parentes ipſius tpꝛe ꝯ
ceptionis potius ſe matrimonialr̃ copulari regrit ergo
legitimatio quoddã extremũ ad quod fuit poſſibile nec

eſt vis de coytu q: ñ potuit eſſe uxoꝛ eius ſequēs mři
moniū3 īducit legitimationē extra. qui filij ſint legi. c.
tanta. ⁊ iō vř natum ex clerico ī minoꝛibus cōſtituto le
gitimari ꝑ ſequēs matrimoniū nā ⁊ legitimatur ille qui
natus ē ex furtiuo cōcubitu l3 ſit ſpuri⁹ vt no. extra de
elec. c. innotuit nec ob. l. nřa immo cōcordat q: hic erat
iuř defectus. ff. de ꝯ. ta. l. iiij. §. ſi emācipatus. nō autē3
erat defectus ſol⁹ ipſoꝝ cōiugatoꝝ ⁊ facit. j. ō his qui
ut indig. l. claudius ſm ꝑdictum io. qui ita notat ſup re
gula culpa in mercuri. vbi uide. Juxta ꝑdicta formā
tur due q̄ōnes vna per guil. ſ. ō legi. l. benignius. alia ꝑ
Jaco. de arc. j. de ſolu. l. cū decē in fi. Quero vtrū3
in materia legitimatōis ſequamur ius ciuile vel canoni
cum dicit cy. ꝙ quātum ad ipſum mřimoniū eſſentialř
ꝯſiderādū ſequitur ius canonicū. ſ3 q̄tū ad ſucceſſione3
ius ciuile ita no. C. de inter. matri. l. fi. C. de nup. l. ⁊ ſi
ꝯ. ſ3 errat q: cū ſucceſſio pēdeat ex mřimonio op3 nos
ius canonicum ſequi. ita ī acceſſoꝛio ſicut in principali
extra de oꝛdi. cogni. c. tuā extra qui filij ſint legi. c. per
uenerabilem ⁊ ar. extra de dona. inter ui. ⁊ vx. c. ō pru
dētia. facit ꝙ no. inſti. ō nup. in pꝛī. vltimo adde ꝙ no.
archy. lvj. di. oſius. bal.

r **Eptimo menſe**. Jus ciuile credit ypocra
ti. ergo ⁊ doctoꝛibus medicis. ſi hēant aucto
ritate3 docendi ⁊ īterpretādi auctores medi
cine. Et magis creditur doctoꝛi hēnti auctoꝛitatē. q̄ li
centiato auctoꝛitatē habituro. q: ualidi⁹ ē ꝙ ē q̄ ꝙ erit
cum multi caſus accidere pñt ita ꝙ nō erit. Nota
ergo credi ꝑito in arte ſua. C. de re mili. l. ſemel. li. xij.
Sed nūquid ꝑtus qui pōt eſſe tā de nouē menſibus
q̄ vij. preſumiř magis de nono q̄ de ſeptimo. pōt eñ
dubitari pp ſucceſſionē cū mulier ſtatim reuupſit. dixit
Ja. de ra. nihil ꝑſumi ⁊ iō legitime natus. tñ q: patre3
demōſtrare nō pōt hētur ꝓ ſpurio. quo ad ſucceſſionē
j. e. l. vulgo. Alij dicūt ꝙ ei⁹ ē filius cui reſimilaiř ſicut
in pecudibuſ. illud vero non vř dicendū ꝙ ſtetur dicto
matris cū ſit īfamis uel dic ꝙ ñ ſtař dicto matris. q: ñ
ē ꝓpꝛie teſtis. ut. j. de ꝓbatio. l. ēt matris. uel dic ꝙ ꝑ
ſumitur natus in. ix. menſe. per locū a cōiter accidētib⁹
preſertim ſi mater cōſueuit parere alios ī. ix. menſe. ⁊
hoc ꝑ ar. a cōſuetudine. C. de ꝓbat. l. neq3 natales. hāc
q. diſputauit Ja. de bel. ⁊ ponit eam ī. l. i. C. quoꝝ bo.
ibi plene videas per eum.

r **Eptimo**. Recurritur ad iudiciū me
dicoꝝ in his que pertinēt
ad artē medicoꝝ. Jdē ī philoſophis. j. de ſo
lu. l. ſi pater. Jdē ī obſtetricibus. l. i. j. de uē.
inſpi. idem in architectoꝛibus ī aūt. de nō alie. §. ꝙ aūt
⁊ nota ꝑitiſſimos aſſumendos ꝙ facit ꝯ aſſeſſores qui
ad iudiciū de cicatrice aſſumunt īperitos ſm cy. ī lect.
nota ꝙ indubio ille qui naſcitur ex viro ⁊ uxoꝛe legiti
mus iudicatur.

r **Eruus**. Jd quod cōmittitur foꝛtune
nō vř pro derelicto hēri. item
ille qui non defendit non vř ꝓpterea renun
ciare iuri ſuo. vide de dam. infec. l. pretoꝛ in
pꝛinci. bald.

r **Eruus**. Seruus q nō defendiř a do
mino poſtea liber nō efficitur
Jn glo. ꝯ ibi cū ñ defendere iudiciū ī ſe traſ
ferēdo ſed aſſiſtēdo īducendo ꝓbatiōes ⁊ in
ꝓpellādo. j. de appe. lutius. guil. dicit ꝙ pro retēto in
carcere ſemp admittitur defenſoꝛ ad plenā defenſionē
q: executio fruſtrari nō pōt. C. de appel. coſ. an fine.
vbi per eū ī fi. ergo non vř renūciare iuri ſuo qui non
aſſiſtit defenſioni ⁊ vide hanc gl. in. l. pretoꝛis. j. ō dā.
infecto. que dicit ꝙ ille, qui non defendit uideř habere
ꝓ derelicto ſed ibi fuit res adiudicata adūſario hic ñ.

n **On ſunt liberi**. Quod nō h3
coꝛpus hominis
aīam hoīs nō preſumitur hēre q: ꝑſumiř ꝙ
natura nō ponat aīam vbi nō eſt coꝛpus. vel
ſic. quod nō h3 formā viſibilē. preſumiř formā inuiſibilē
non hēre. vel ſic. remota foꝛma rei remouetur eē rei.
⁊ iō ſi data eſt foꝛma vt due citationes fiant añ bānū3
⁊ iudex ī pꝛīa citatione miſit ꝑemptoꝛiū nō v3 bānū3
q: data ē alia foꝛma. ſ. ꝙ pluries citeř. ⁊ ſic ommiſſio
foꝛme vitiat bānū ſm mar. ſy. ar. de verb. obli. l. q rōe.
§. flauius hermes. Jtē no. ꝙ mēbroꝝ dilatatio vł dimi
nutio nocet. Jtē no. ꝙ digitus nō diciř mēbrū ſ3 ps
officialis mēbri. ⁊ aliud ē diuidere re3 ī mēbra aliud ī
fruſta. ⁊ ſic āputans digitū nō vř amputare mēbrum
ſm Jaco. de arc. mar. ſy. ⁊ cy. membꝝ aūt vř diuiſio ł
pars nobilis vt oculus. manus. pes. ⁊ auris. digi⁹ aūt
ē mēbrulum in diminutiuo. nō mēbꝝ q: nō ē aliquota
pars coꝛpoꝛis l3 ſit aliquāta ꝑcīſa reſpectu quātitatis
q: pars nō dinumerans ſuu3 totū. non ē ei⁹ mēbrū. ſed
pars mēbri vt lignū in tecto. ⁊ lapis in pariete. de vſu
ris. l. cu3 qui edes. Jtē dens nō ē mēbrū q: illa puſilla
nō ſunt mēbra de edi. edi. l. cui dens ſicut ī ciuitate un⁹
hō nō ē mēbrū ciuitatis ſed poꝛte ſeu quarteria ⁊ pro
chie ſunt mēbra. l. i. §. publicū. de iuſti. ⁊ iu. ubi ō h. bal.

n **On ſunt**. Cum foꝛma dat eſſe rei q̄
nō h3 formā hoīs nō eſt hō
nec ꝑ cōſequens liber. q: libertas ē hoīs qua
litas. Diminutio aūt vel ampliatio mēbꝛoꝝ
formā hoīs nō mutat. h. d. in tex. mōſtruoꝝ ſimile exē
plum de offi. oꝛdi. c. qm̄. §. prohibemus ⁊ ꝑ iſtam. l. fuit
determīata qō talis bononie quodā ſtatuto cauetur ꝙ
ſi aliquis abſcindit alicui mēbꝝ debeat ꝯdēnari ī pena
dupli accidit ꝙ aliquis abſcīdit alicui digitū vtrū dica
tur abſcidiſſe mēbrū. fuit determīatū ar. huius. l. ꝙ non
q: digitus nō ē mēbrū ſed officiū mēbri ī hoc cōcoꝛdat
io. faſolus. mar. iaco. de arc. ⁊ cy. ⁊ ſi dicas vř abſcīdē
re mēbrū qui abſcindit partē mēbri dic ꝙ ē veꝝ vbi ē
eadē ratio argumēto notatoꝝ in. l. iperiū. j. de iuriſdi.
om. iudi. ſed hic nō ē eadem rō q: ſtatutū ponderat fa
cti atrocitatē l3 aūt iſte nō dicatur abſcidere tñ credo
ꝙ dicatur debilitare q: p3 ab effectu q: fit leſio ⁊ īpe
ditur opatio mēbri ſed lex noſtra facit ad ꝯtrium q: ēt
in ea carens totaliter aliquo mēbro ſi h3 formā rōnale3
aīalem l3 deficiat ī foꝛma mēbroꝝ tñ eſt hō. naſcitur ī
ꝑātc. rūpit teſtm̄. ⁊ d3 alimētari ſicut ī multis ſemiho
minibus. Quō cognoſcim⁹ mēbꝝ a parte mēbri credo
ꝙ illud ꝙ vř ꝙ h3 pꝛīcipalē opationē ī coꝛpoꝛe humano
vt ſunt man⁹. pedes. oculus. auricula. ⁊ ſimilia illa que
non hēnt opationē ꝑ ſe vt digitus nō dicūtur mēbra ſ3
pars mēbri facit ad id ꝙ dixi de oculo vt no. in. l. capi
talium. §. pe. de pe. quedā ſunt que nō ſunt mēbra nec
pars mēbri vt dens. l. an dens. j. de edil. edic. itē mem
brū aridū nō ꝓpterea vř mēbrū vt no. ī. l. vires. j. ar.
bo. fur. ceſ. ꝑ Jaco. de arc. Circa. l. vide vtrū iſti q nō
habent formam humanā debeant baptizari certe nō ſi
hēnt formā ꝯriā homini ſed ſi hēnt formā hoīs q̄ maxi
me ī facie ꝯſiſtit l3 deficiat aliquod mēbꝝ debēt bapti
zari vt no. archy. v. di. baptizan ⁊ vide. xxiiij. q. c. i. vř
ꝙ no. inſtit. de iniuř. §. pena.

a **Retuſa**. Si libertas relicta ē ancille.
ſi tres peperit ⁊ quartu3 ī oꝛ
dine pariat ingenuū partu preueniēte mřis li
bertatē. ⁊ ſic ī eodē inſtāti. ꝙ mater ē libera
ꝑtus naſcitur ingenu⁹. Sufficit. n. ī eodem īſtāti mře3
eſſe liberā quo partus naſcitur. ⁊ quelib3 ꝯdcō libera
tis exiſtens in partu ꝑdeſt ꝑtui. h. d. Nota ꝙ ꝯdcō
deb3 impleri imo d3 impleta eſſe. anteq̄ dici poſſit qō

diſpoſitum ſumat effectum de cōdi. ⁊ demō.l.qui hēre
di.§.ulte.a.⁊ nota.C.de cōdi.inſer.l.ii. Secūdo no.
ꝙ uno īpetu nō poſſunt duo naſci.q: natura nō ꝑmittit
hoc.Et ſic no.ꝙ fortiſſimū ē ar.ꝙ fit p locū a natura.
Item no.ꝙ vbi eſt prius ⁊ poſterius.ibi ē ordo.ē eni
ordo rer geſtar.vel gerēdar ſm ariſto.ſm prius ⁊ po
ſteri⁹. Item no.ꝙ ī pluribus ſimul fientibus cā videt
precedere effectum ſuū.ut hic libertas matris libertatē
filij.Item no.ꝙ ꝯdcō pōt impleri p aliū.⁊ ē ar.ꝙ ſi
vſurario laborāte in extremis cōſanguinei faciāt cautō
nem pro ipſo ꝙ valeat teſtm̄ eius.In ꝯtrariū.j.ō vſufr.
ear rer.l.trib⁹.§.illud.itē no.ꝙ qō facti ē que exigit
ꝓbationes facti.⁊ iō cōſuetudines dicūtur facti.ſꝫ ꝗtū
ad hoc ꝓbandi.ut in.c.i.de ꝯſtitu.li.vi. Queſtio vō
iuris eſt que determinatur per diſputationem ⁊ inter
pretationem prudentum de ori.iur.l.ij.§.his legibus
latis. Et nota ꝙ oldradus per locum a natura
defēdit quēdā accuſatū de maleſio noctis tpr̄e cōiſſo. nā
teſtes deponebant de viſu. Et interrogati in quo loco
erāt dixerūt de loco aliq̄ntulū remoto. et interrogati ſi
erat ibi lumen ignis uel candelle. dixerūt ꝙ non. uel h
fuit ꝓbatū per alios.nam dn̄s oldra. cōſiderans ꝙ illa
nocte nō fuerat lum̄ lune.ꝯuicit teſtes q: hōies nō ui
dēt de nocte.⁊ ſic teſte natura euadit accuſat⁹.ut audiui
a ꝑceptoribus meis.Ad h glo.j.ꝙ metus cā.l.ſi cū ex
cep.§.ī hoc. Item no.ar.ex hac.l.ꝙ ſi qs eſſet excōi
catus ſub condcōe ſi elegerit.⁊ eligat ꝙ electio ualeat
q: non eſt facta ab excōiato.ſꝫ ab excōicando. nam pe
na exigit delictū ꝯſumatum.⁊ in penis futur ſubiuncti
ui requirit delictū ꝑfectū.j.ꝙ qſqꝫ iur.l.i.§.fi.⁊ hoc
per Inno.extra de appell.c.ꝑterea regiſtri.⁊ ſic actus
uerbi cōdcōālis dꝫ in ſuo eſſe ꝑcedere actū verbi diſpo
ſitiui.itē no.ꝙ aliud eſt parere.aliud ē paruiſſe.ſic aliō
eſt exire.aliud ē exiuiſſe.j.de vſufr.l.arboribus.§.de
illo.in glo.facit ꝙ nota.in.c.ꝑpetuo.de elec.li.vi.in no
uella. Item no.ꝙ ꝯdcō inducit effectū ſuū dum eſt
in actu ſed nūdū ē ī potētia.ſed modus īducit effectū
ſuum quolibet tp̄e.modus.n.ē adiacens determinatio
principalis diſpoſiti originē nō īpediens ſed executio
nis dirigēs ⁊ coartās effectū.eſt.n.modus uelut frenū
quoddā ſuperius de ꝯdcō.⁊ de.l.quibus dictb⁹.§.termi
nus.unde ī modo nō uitiat ꝑpoſteratio.ſed ī ꝯdcōe ſic
ut hic. Et no.ꝙ libertas cāe ſemp dꝫ ꝑcedere ſiue
ꝑuenire libertatis effectū.ſaltim ī momēto naturali uł
ītellectuali.unde prius dꝫ eſſe libera mater quā filius.
Et non erit liber filius āille.ſed erit liber filius liberī.
Et predcā faciunt ad.q.dicit apoſtolicus reſtituimus
oēs ad quos preſentes littere ꝑuenerint dū uero lr̄e.eī
erant ī itinere.quidā obierūt. certe iſti nō ſunt reſtituti
q: ad mortuos non poſſunt lr̄e ꝑueniſſe.nec a mortuis
pōt īcipere beneficiū cū deſinit ſubiectū in quo fundāt
ut.l.qui libertinus.§.poſthumus.de opis liber.⁊ futurū
ſubiūctiui rem ꝑfectā ſignificat quā ī mortuo ſignificāt
non poteſt ut hic. Et allegatur hec.l.ad.q.de puncto
⁊ certe quedā ordinātur naturaliter p ſe met.⁊ tūc eſt
punctū nature ſꝫ nō tēporis.ut inter actōnem ⁊ obōcꝫ.
quedā ordinātur extriſecus p accidens ⁊ iſte ordo dī
facti nō iuris.ut hic.Et ſic ē ibi punctū tā nature ꝙ tē
poris ⁊ pūctum ē quedā extremitas.⁊ ad punctū fina
lem oīa reducūtur.j.ſi quis ius di.non ob.l.i.§.i.hoc ē
ad finalem rōnem ipſius actꝰ. Querit glo. quid ſi gē
mini nati nō apparet quo ordīe nati ſunt.an ⁊ qs liber
erit glo.dicit ꝙ maſculus ꝓſumitur prīo genitus. vnde
ſi qua eſt ibi fēia ipſa erit libera.⁊ ſic hoc caſu erit dete
rior ꝯdcō maſculi.ꝙ tenet alle.gl.l.ſi fuerit ī fi.de re.iu.
que nō dicit hoc.naꝫ ibi ē fauor matris.q: ī dubio legis
preſumptio fauet libertati nā ita iudicat lex quēadmo.
mādat iudici iudicare.ſed iudici mādat ꝙ ī dubijs cauſ
ꝓ libertate ꝓnūciet.Fauore.n.ꝑponderāte.opꝫ īhereſ
fauori.ſed ī caſu noſtro ceſſat illa ratio.nam de matre ē
certū ꝙ ē libera q: quo ad eā nō ē qō ordinis ſꝫ nume
ri ſed qō vertitur īter fratres qs eoꝝ ſit liber ⁊ iudica
re ī dubio ꝯ maſculū nō uidetur equū.ar.ſ.e.l.ī multiſ
Item glo.dicit ꝙ ī dubio oēs eodē ꝑtu nati ſunt liberi.
p.l.C.de fideicō.liberta.l.cū inter.que.l.nō dicit hoc nā
ibi teſtator nemīnē a libertate excludere voluit.ar.ō li.
⁊ po.l.placet.ſed hic tres ī ſeruitute naſcentes exclude
re voluit a libertate.q: eos ī ſuitute naſci decreuit. cēt
ergo directe ꝯ ītentionem teſtatoris ſi eſſent liberi.ꝗre
dn̄s guil.pe.⁊ cy.ꝙ nullus erit liber. q: īcertitudo vici
at.vt.l.cū ex pluribus de manu.teſtō ꝑſertiꝫ q: agitur
de lucro captādo.⁊ nō ē lucrū diuiſibile īter plures ⁊
ideo īuicem ſibi obſtant ut.j.de here.inſti.l.īuicem.ſed
Ia.de are.iudicat ꝓeo qui ſe reperit ī poſſeſſione liber
tatis.q: ī iure pari poſſeſſio facit ipſum ius ꝑferri. ut
ipſe notat in ſimili.C.de ꝓba.l.matrē tuā.Ad hoc extra
de ꝓba.c.lꝫ eām ⁊.j.uti.poſ.l.i.in fi. Quid ergo ſi
oēs ſunt ī poſſeſſione uel nullus.rn̄deo puto ꝙ hr̄es te
neantur uel cogantur gratificari de le.ii.l.ſi qs ſeruū.§.
ſi īter duos.q: vbi eſt obſcuritas ibi hr̄s tenetur eligeſ
de le.i.l.ſi quis a filio.§.ſi quis plures. Alioquī pretor
eliget.ar.in.l.ſi duas de excu.tu.ī prin.⁊ facit de le.i.
l.huiuſmodi ī fi.⁊ de ꝯdcō.⁊ de.l.in teſtō lꝫ prīa.§.i.ī
fi. Quero nūquid tertius ſit liber.dicit Ia.de are.
ꝙ ſic ꝑpter ꝑcipiū īcipiēte.⁊ ſic naſcēte libertate ma
tris ꝯnaſcitur libertas uteri tanꝗ̄ ꝯnexi.ſed alij dn̄i ꝯ
q: ſequeretur ꝙ in.l.idem erit.geminū poſtremi eſſent
liberi ꝙ eſt falſum ut ibi pꝫ.ſm guil.⁊ cy.⁊ q: nō fiens
ꝯdcō.ſed facta purificat ſuū diſpoſitū.⁊ illa ē ueritas.
Non ob.littera que incipit īcipiente q: ſtatī ſubeēt
exiſtens ꝯdcō.per quod requirit inceptionē cū conſu
matione. Extra quero qd ſi teſtator dicit ſi tres pe
perit ex nūc libera eſto.an pꝰ ſint liberi ⁊ vī ꝙ ſic ex
dictione nunc que extrema iūgens ultimū trahit ad ſuū
principiū.ſed ꝯtrium ē uer.q: ī cōdcōe hoc nō pōt eē.
vnde dictio ex nunc denotat diſponētis actū.nō diſpoſi
tionis purificāde effectū.⁊ iō ſpectāda ē dies.ut.j.de
ver.ob.l.huiuſmodi ſtipulatio īterpoſita. Extra qro
de quodā ꝓblemate dixi ſeruo meo ſi obuiabis libero
liber eſto.tu dixiſti tuo ſi obuiabis ſeruo liber eſto.mō
obuiant ſibi īuicem queritur qs liber erit ⁊ vī ꝙ neu
ter.q: in tpr̄e pari ordo nō diſcernitur.facit quod no.
j.de iur.o.iudi.l.ſi familia.tu dic ꝙ cū illud quod eſt
prius in eſſe ſit prius ī tpr̄e.ꝙ ille erit liber cui decreta
ē libertas ſi obuiabit ſeruo.q: ſeruitus ē hic ſtatus pre
ambulus ad hec.j.de dona.inter vi.⁊ vx.l.cū hic ſtat⁹
§.ſi ambo.ſm guil.conſidera ꝙ velociſſimū entiū ē in
tellectus ut ait tales mileſius vnde vbi tēpus nō inue
nitur in motu diſtinctus.tñ ī ītellectu reperitur diſcretū.
ꝑcurrit ītellectus oēm tp̄is velocitatē.Et iō ītellectus
ordinat ēt futura q: ꝑcurrit anteꝗ̄ ipſa fiant. Et ſic ap
paret prius ⁊ poſterius poſſe eē ī intellectu ſꝫ ī tēpore
naturali ſunt unū ⁊ idem inſtans ut hic ⁊ vide qō not.
j.ō eo p quē fac.erit.l.fi.§.fi.p Ia.bu. Ultimo no.
hic de ordine tēporis ꝓbando vbi punctus qōnis ſtat
ī ordine tēporis.i.vbi qs petit ex tēporis ordine ſe ad
aliquid admitti vel aduerſarium repelli.ꝯcor.de peti.
h're.l.ſi poſt moram ⁊.j.de nego.ge.l.cuꝫ actū.⁊ facit
quod no.C.de codicillis.l.cū proponas. Extra no.
ꝙ allegatio iuris cōis vel municipalis īpedit litis ꝯt.
q: nō īdiget probatione. ſecus ubi ē qō facti.ut not.in
c.i.de lite conte.li.vi.in nouella.Bald.

a **Retuſa**. Ancilla ſub ꝯdcōe libera eni
xa īmediate poſt cōditionem
adipiſcitur libertatem ⁊ parit ingenuū ⁊ qō
ordis in facto nō ī iure cōſiſtit.h.d.cū.l.ſeq.

Nota ꝙ ille qui appōit ꝯdcōnē vult eā ĩpleri.facit.ſ. de ma.te.l.ſiquis locuples ⁊ no.ӡ ꝯdic.inſer.l.ii. No. ꝙ implemētum cōdcōniſ dӡ pcedere ad hoc vt diſpo ſitio purificetur ⁊ dӡ pcedere ĩ actu facto ⁊ cōſumato. ꝯ cōcor.ſ.de cōdic.⁊ demon.qui heredi.§.fi. Tertio no. ꝙ illa dicuntur ſimul fieri īter que nō pōt prioritas vł poſterioritas demōſtrari.tñ aliqñ aliter accipitur ſimł vt no.ſ.ӡ iudi.l.ſi debitori ⁊ p Jaco.in.l.i.§. iſpiciēdo ſ.de uen.iſpi. Quarto no.ꝙ ꝑdeſt vtrimo naſci.ſic ē reperire ius vltime geniture ſicut eӡ qñqӡ ē reperire ius prime geniture.C.de nup.ĩpialis. Quinto nota qōneӡ de puncto ēt no.ſ.ꝙ me.cā.l.ſed ⁊ partus ĩ fi. inſti.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.in prin.⁊ ē duplex pūctus.ſ.intellectualis.⁊ alius qui cōſiſtit ĩ tpr̄e facit ſ.ſi cer.pe.l.ſingularia de acq.here.l.illud ⁊.l.iij.§.ſciē dum de dona.inter vi.⁊ ux. Item nota ꝙ ille q na ſcitur hic quartus ĩ ordine ē liber q2 mater eius fuit li bera ĩ pīcābulo iſtāti. Nota ꝙ ſufficit ꝙ conditio ꝑueniat cōditionē ĩ puncto.⁊ nota ꝙ ꝯdcō danda pōt per alium impleri. Nota ꝙ qō facti dr̄ illa qñ quiſ ĩterrogatur an aliquid factū ſit vel quo ordine puta ſi quis interrogaret quis pr̄io ĩtrauit ſcolas quis primo natus ſed qō iuris eſt quotiens pſuppoſito facto dubi tatur quid iuris ſit. bal.ӡ peruſio.

i **Dem erit**. In glo.i.per alios ibi.§.fi. Not. ꝙ maſculus pre ſumitur primo natus ⁊ facit ad iura prime ge niture. In ea ibi.l.cū īter. Jaco.de ra.pe. ⁊ guil.dicunt ꝙ nemo p.l.cū ex pluribus ӡ ma. te. nō ob.l.cū inter q2 ibi pōt īterpretari teſtatoreӡ ſic noluiſ ſe.de oībus hic aūt ꝯſtat ꝯtrarium ſm eos. Ibi ⁊ ĩ poſ ſeſſionem libertatis.dic de hoc vt not. extra de pſum. c.nō ne ⁊ mouetur ſup hoc vna qō p dy.ff.de adi.leg. l.iii.§.ſi duobus vbi vide extra no.ar.papa mandauit alicui ne eligat ſub pena excōicatiōis iſte elegit an dica tur electio facta ab excōicato iſta.l.eſt arg. ꝙ nō q2 nec anteꝙ eligat nec ĩ ipſa electione ĩcurrit excōicatōӡ. ſӡ ſtatim electione facta dictū ut no. Inno.extra ӡ appel. c.pre.requiſiti. Secūdo ĩducitur ĩ ar.ad.q.dicit ſta tutum ꝙ camerarii debeant eē quadragita poſtea fuit determīatū ꝙ eſſent trigita octo ⁊ ꝙ ſi aliquis morire tur debeat ſubrogari alius de genere ipſiꝰ queriſ utꝝ ĩtelligatur de genere vltīo morietis ĩ cuius pſona uedi cat ſibi locū diſpoſitō ſubrogātis an ĩ pr̄ia primorū fuit determīatū ꝙ deberet fieri ſubrogatio de genere ultīo morientis.ita diſputauit mar.ſy. Vltimo queriſ gd ſi ex iſto ultimo non eſt natus aliquis ſed eſt in utero ⁊ etiam iā nati ex aliis debeāt hunc expectare determi nauit oldra.ꝙ non fauoꝛ collegij.l.penitiōe.§.aliqs. C. de aduo.di.iudi.⁊.l.nullꝰ de agē.in re.ſm old. Itē que riſ de tali.q.dixi ſuo meo uade ſup pontem ⁊ ſi obuia ueris ſeruo liber eſto.alius dixit ſeruo ſuo uade ſup pō tem ⁊ ſi obuiaueris libero liber eſto mō iſti obuiauerūt ſimul qs erit liber dicūt doc. ꝙ ſuus meus qſi uideaſ obuiaſſe ſuo. nā ſtatus ſuiturus ⁊ qō de puncto dirimi tur non ſolum per punctū tpīs.ſӡ per punctū ĩtellectuſ ſm ultra.in.l.poſt moreӡ de le.i. Quero que dicaſ qō facti ⁊ūdo illa que ꝯtinet factum ⁊ non ius.qō iuriſ dicit illa ĩ qua non diſputaſ de facto ſӡ gd iuris ſӡ doc. ergo hic qō prioritatis eſt qō facti ſӡ pꝰꝙ conſtat de or dīe ⁊ queriſ qs ſit liber iſta eſt qō iuris que dirimiſ per has.ll.ſcias ꝙ Jaco.diſputauit iſtaӡ.q.dicit ſtatutū ꝙ ꝑpoſita nō poſſit fieri niſi per capitaneū populi al.o ſtatuto cauetur ꝙ de factis rebellium nō poſſit aliquid ꝑponi ⁊ ſi ꝑponatur capitaneus ſit ipſo facto priuatꝰ. mō capitaneus de facto ꝑpꝛio rebelliuӡ ꝑpoſuit ⁊ fuit reformatas queritur an valeat.qō ſtat in pūncto ſӡ uerū ꝑpoſita ſit facta a capitaneo appꝫ per hanc.l.ꝙ ſit q2 ꝑponēre ē ĩ cōditiōe a priuatione ⁊ ꝯditio pcedit.ergo ſequitur ꝙ in tēpore ꝑpoſitionis nō deſierit eē capita neus ſed īmediate poſt ꝑpoſitā deſiit ⁊ iō valet refor matio ſm barri.q diſputauit ſimilem queſtionem.bal.

i **A urbe**. Nota ꝙ ciues effecti ex ꝯ ſtitutione hent ius ciuiū ex origine.q2 ſunt veri ciues.⁊ iō dicit cy. alibi ꝙ ſi ſtatutū dicit ꝙ oēs ciues hēant tale pri uilegium ⁊ forēſes nō.ꝙ ſi aliquis forenſis ē effectꝰ ci uis p ſtatutū ꝙ habebit eadem priuilegia que habent illi qui ſunt ciues originaliter.vt.l.ſed ſi hac.§. ſӡ ſi ius anulor.ſ.de inius vo.ar.ꝯ.C.de his qui ve.eta.l.fin. ita dicit ibi cy.in addi.de hac.q.de uſuc.l.ſi is qui pro emptore p bar.iſtum tñ adoptiuū ciuē ñ admittam ad honores ad quos nō conſueuere admitti niſi ciues natu rales q2 cōſuetudo reſtrīgit priuilegium.bal.

i **Mperator**. Executio ſnīe corpo ralis differſ donec pa riat mulier ꝯdēnata.ſed executio exilij nō di ferſ.tñ pe̅ni nō officit naſcituro. h.d. Et no. ſeruam pene liberū parere.⁊ ē in poteſtate marīt.C. de penis.l.ſi ante. Secūdo no.in tex.ꝙ ſolita fieri ſunt ficēda. Itē not. ꝙ viuere alieno beneficio qui ſm ſe de beat mori.⁊ ſic no.haberi per alium ꝙ non pōt per ſe ipſum. Item nota hic ꝙ delictum matris non nocet ei qui eſt in utero. Ex glo. no.ꝙ filij rebellium cō cepti in rebellione non ſunt ciues ſue ciuitatis quod ē bene no. Nota de muliere pregnāte quō cōdēnetur.

Quero an ſicut differſ mors differatur mēbri mu tilatio dic ꝙ ſic. Idem ĩ ictu fuſtiū.idem ĩ qualibet tor tura.vt.l.pregnātis.ii.rñſo.ſ.de penis. q2 ꝑhibitū eſt corpus tangi pgnātis.l.i.§.de inſpiciēdo.ſ.ӡ ven.iſpi. ſm guil.ergo mulieres pgnātes non poſſunt torqueri. Igitur ſi tormētate ſunt.⁊ partum depoſuere magiſtra tus ē homicida vel quaſi. Credo ēt cū lex ꝑhibeat mu lieres pregnātes torqueri ꝙ nō valeat earū cōfeſſio fa cta ĩ tormētis.cū.n.licita nō ſit tortura nō ualet. quod ſequitur ex ipſa.ar.ſ.de qōnibus.l. maritus. Sed nūquid poſt ptum dӡ ſtatim mori que iam erat condē nata ad mortē dic ꝙ ſic nam infans expenſis publicis dӡ ali ⁊ tradi nutricibus.ar.ſ.de cap.l. mulier in opus ſalinarū. ſed ſi nō reperiſ alia nutrix.dӡ interim differ ri ſuppliciū.ne infans fame necetur ſm oldra.ſed glo. in.l.pregnātis.de penis ſentit ꝙ ſupſedeatur.xl.diebꝰ q2 illi.xl.dies ſunt dies ptus.quā glo.ĩtelligo ĩ tortura q2 non ē fortis. ſ.xl.dies ad ſubeundū torturā ſm an. de piſis.Sed ĩ morte nō hӡ locū illa glo.q2 ibi nō cura tur robur corporis. Sed nūquid mulier pregnās co gaſ venirſ ad teſtificandū dic ꝙ nō ſi piculū ē ne depo nat partū ĩ itinere.ſ.ſi quis caut.l.ii.§.ſed ſi nō pp.itē ſi eſt hoc piculum rōne itineris cōdēnata in exiliū. non dӡ illo mitti donec pariat.ſӡ guil.partui.n.nō matri ſit hoc beñficiū.quod no. Sed pone dicit ſtatutū ꝙ bā niti poſſint ĩpune offendi ⁊ occidi.an mulier pregnans bānita poterit impune occidi vr ꝙ nō ut hic ar ꝯtrium q2 hic loquiſ ĩ iudice.qui dӡ deliberare.ſecus ĩ pīuato. vnde pater occidens filiā pregnātē ĩ adulterio depbē ſam nō punitur de homicidio.ergo pari rōne ĩ mulieꝛ bānita.ſol.dico ꝙ nō pōt occidi q2 hӡ dilatatōnē a lege donec pariat ut hic.⁊.d.l.pregnātiſ. ñ ob.ꝙ pr̄ occidit ⁊ ē q2 illud eſt pp fragātis criminis impetum iſta.n.rō mouit guil.ſed ille de quo loquimur potuit eē preuiſꝰ. item in patre qui ſi differret nō poſſet poſtea ex inter uallo occidere.q2 ſtatutū eſt certū tpus a lege.hic autē eſt ſecus.geminum ergo facinus cōmittit q pregnātem occidit cū mater viuendi hēat ĩtercapedine quod ē no. Sed quid ſi partus ſit adulterīnꝰ vel ĩ carcere ꝯceptꝰ dico quod idem vt.ӡ.c.⁊ ſeruorū.§.pe. Dubitatur

de muliere que ē pregnãs.x.vel.xx.dierū an ꝓpterea
differatur mors.ꝛ uidetur ꝙ ñ q̄ꝛ qui eſt ĩ utero viuit
tunc vita plante.i.uita uegetatiua non uita aĩalis.Sed
de planta nõ eſt curãdum.Cõtrariũ dico.q̄ꝛ lex indiſti
cte loquitur ꝛ lȝ nundum ſit aĩal tñ ſpes que ē nõ dȝ
abſcidi peurïēdi ut hic.ꝛ.l.pregnãtis.Et no.hic ꝙ lex
nocentem pp innocẽtem precipit uiuere.bal.

i **Imperator**.Fauore partus differ
tur executio corporal'
matris dãnate ad mortē.item ꝗñ cõcept⁹ ex
matre dampnata naſcitur ingenuus. In glo.
idem de ancilla.i.pp generalia uerba.itẽ pp generalem
rõnem q̄ꝛ cum partus ſit ĩnocens vltimo ſupplitio pp
delictũ matris perire nõ debet ꝛ hoc uerũ ēt ſi eēt p⁹
unius diei ꝛ nũdum formatus.ꝛ ꝓpterea multe mulie
res ſuſpicãtes de morte faciũt ſe ĩpregnari ĩ carcerib⁹
ꝛ credo ꝙ differatur mors. In ca.glo.in fine.ꝛ ſuf
ficit ꝙ ſit libera tp̃e cõceptiõis.ĵ.de penis.l.ſi ante ꝛ
ß.c.in ſeruotũ.§.ſi. In glo.nã habet ibi ſi p ĩpreſſio
nem ſed ibi totum redũdaret ĩ fauorem ꝓhibiti hic nõ.
Et dic ꝙ hic fauor ꝛ odium ſumunt ĩſepabilez. Itẽ
fundantur ſup indiuiſibili q̄ꝛ partus dum incubat uiſce
ribus ꝛ idez cũ monſtro ergo ſumunt originē ĩ vna per
ſona. In ca.glo.ibi.l.i.ſed ibi erat adiunctũ per uiaȝ
ſepabilez unde ibi adiunctus dȝ cãm ſubſiſtendi p⁹ hoc
non.Et ideo hic neceſſario permittitur ꝙ alias nõ per
mitteretur ꝛ hoc caſu dȝ quis per aliũ adiunctũ nõ tã
ꝙ̃ ſibi datũ ſed tanꝙ̃ illi datũ ſm iaco.ergo ſi iure inte
ꝑim abortiuaretur ſtatim poſtea iterim executio fiet q̄ꝛ
non erat ius queſitum matri uirtute ipſius cõceptiõis.
ſed partui ſed ille extinctus ē.vnde ceſſat beñficiũ per
ſonale. In glo.ſeq.ibi aqua ꝛ igni ibi depoſita ē.ve
ſtigiũ huius pene in excõicante remanſit ſed nõ effect⁹
pene ꝛ ita dȝ ĩtelligi ꝙ no.inſti.de capi.di.§.minor.ñ
enim excõicatus pdit iura ciuilia nec extincta ſunt ſibi
lȝ interim quedam ceſſent.ꝛ ꝓſequere ut no.in.c.pia.
de ſen.exco.li.vi.in no. In ca.ibi ꝛ non ĩ pñte hoc
uerbum ſm antiqua tẽpora qñ deportatio ſoluebat ma
trimoniũ ſecus hodie q̄ꝛ cũ naſcitur ex matrimõio ergo
naſcitur ĩ patria poteſtate.inſti.de pa.po.Idem dicas
in bãnitis q̄ꝛ filius naturalis cõcept⁹ ex matre bãnita
non ē ciuis ſue ciuitatis ſecus ſi eēt legitimus q̄ꝛ pr̃em
ſequitur.ĵ.l.proxĩa. Quero utrũ ſicut differtur exe
cutio corporalis matris ita differatur tortura.dic ꝙ ſic
q̄ꝛ corpus pregnãtis tãgi nõ dȝ.l.i.de ven.inſpi.ꝛ eſt
expreſſum de pe.pregnãtis.põt ergo mulier pregnãs
in teſtimoniũ adhiberi ſed nõ torqueri nec ad primũ co
gitur ſi ĩ itinere fatigaretur.l.ij.§.ſȝ ſi ñ pp.ſi qs cautõ.
Queritur ſi alicui mulieri ſint aſſignata cõfinia utrũ
dum ē grauida dȝ ad ꝯfinia expelli vr̃ dicẽdum ꝙ aut
cõfinia ſunt ita ꝓpe ꝙ nullum immĩet piculũ partui tũc
expellatur.item ſi põt bene ſufferre laborē q̄ꝛ multum
diſtat a tẽpore pariendi.ſi aũt ē prope partũ ita ꝙ fa
tigatio põt afferre piculũ tunc dȝ differri expulſio per
rõnem huius.l.ꝛ.l.pregnãtis.ſm gul.ꝛ cy. Querit̃
ſi iſta mulier iam peperit vtrũ per lactationē differat̃
ꝛ uidetur ꝙ nõ q̄ꝛ ĩſpicitur tẽpus dũtaxat partus ſm
doc.ſed tu dic ſi ĩuenitur nutrix fiſcus dȝ acquirer̃ mu
lierem puero.ſi nõ inuenitur dȝ differri donec nutrix ĩ
ueniatur q̄ꝛ nõ debetur minor fauor nato ꝙ̃ naſcituro
ſm old.facit.ĵ.loca.l.ſed addes.§.ſi quis mulier ē.ꝛ iõ
ſi officialis vult eē gratioſus põt ſatis differre nec imi
net ſibi pena alicu⁹ ſtatuti q̄ꝛ legis ꝑmiſſione hoc facit.
Queritur pater filiã pregnantē reperit ĩ adulterio
utrũ poſſit eã occidere.videtur ꝙ nõ pp puer vt hic ĩ
lr̃a.gul.dicit ꝯtrium q̄ꝛ dolor impedit aĩum ut ita non
ſeruetur ſm eum ꝛ ita tȝ cy.Sed tu dic ꝙ dolor ñ dȝ
impedire aĩum vnde lȝ mitius puniatur tñ aliqualiter

puniatur propter partum.ar.ĵ.de pe.cicero.ꝺ adul.l.ſi
adulterium.§.fratres.C.de adul.gracus.nam iſte uide
tur excedere modũ.ar.l.i.C.unde ui.idez dico ſiquis
occidit pregnãtem lȝ ſm gul.ꝛ cy.nõ puniretur in ali
quo.dicit hic cy.ꝙ ſi quis poſſet ex forma ſtatuti ꝑcuſ
ſorem repercutere ꝙ nõ conſideratur ordo ſeu qualitas
q̄ꝛ impetus excuſat.ꝙ nõ credo uer.q̄ꝛ dȝ fieri cũ mo
deramīe.l.i.C.vnde ui.unde bene credo ꝙ minuat pe
nã ſed non ꝙ in totum excuſet. Vltimo quero ĩ mul
tis locis ē ꝙ quãdo qs ꝓuocatur ad bellũ ipſe põt mit
tere ſubrogatũ.mõ pone ꝙ iſte qui eſt ſubſtitutus ē dã
natus ad mortem ob aliam cãm an differatur mors pp
iſtam cãm.vr̃ ꝙ ſic vt hic ꝛ.l.i.de bo.damp.ueritas ē
in ꝯtrium q̄ꝛ nõ differtur cũ poſſit alius ſubrogari loco
mortui.C.qui pe.tu.cũ a matribus ſm gul.ꝛ cy.ĩ lec.
ego credo ꝙ ad hoc de nouo dȝ ſtatui terminus ĩteger
q cõſueuit eē.xl.dier ſm.l.lõbardor.Et ē ratio q̄ꝛ ca
ſus emergens extiguit ꝯmodum totius dilatõnis ꝛ iõ
de nouo dãda ē.l.ꝛ iõ heſitatur.ĵ.de ver.ob.Non ob.
ll.allegate in ꝯtrium q̄ꝛ ibi nõ poterat explicari p aliuȝ
extra circa vltimã.q.glo.dic ꝙ hodie viuens cũ pena
nõ efficitur ſeruus mortis.itez dic ꝙ ad libertatē ſuffi
cit ſtatus fauorabilis cuiuſlibȝ tẽporis ſupra co.pñl⁹.
Et eſt rõ q̄ꝛ ibi requiritur ſolẽnitas matrimonij q̃ dȝ
adhiberi certo tp̃e.ſ.ĩ pñcipio de auc.tu.l.obligari in
fi.lȝ cy.querat rationem quare ꝛ non ſoluit.C.ꝺ nup.
l.ſi contra.bal.

c **Tam legitime**.Dicit ſtatutũ ꝙ
nobiles ſint ꝺ cõ
ſilio nõ alij.queritur an appellatiõe nobiliũ
ꝯtineantur baſtardi.ꝛ vr̃ diſtiguẽdũ.ex per
ſona matris ut hic.ſed tu dic nõ ꝯtineri.q̄ꝛ ſordes non
merentur nominari inter pcipuos.ut.C.de inceſt.nup.
humilem.bald.

q **Vi furere**.Sicut retinetur domi
niũ ita ꝛ iurſdcõ.h.d.
Et eſt no.per hoc dicit bar.ꝙ ꝯ furē tot
locis põt ꝓcedi quot locis cũ re furtiua facit
reſidentiam.ĵ.de fur.l.ſi dominiũ p bar.ꝛ ĩtelligo reſi
dentiam unius diei vt.ĵ.de fur.l.quo deſtinauerit.qḋ
ē no.unum tñ furtum eſt ut.l.ſi familia de iur.o.iudic.
tamen nõ ē mirum ſi unum delictum hȝ plures iudices̃
ut.C.de ſpor.l.ii.bal.

q **Vi furere**.In tex.retinere q̄ꝛ ĩ co
reſidet lȝ adminiſtrare
non poſſit q̄ꝛ nõ hȝ exercitũ non pp defectũ
officij ſed pp defectum cõſenſus. In tex.
dñium no.ꝙ arguit de iuriſdictiõe ad dñium ꝙ ē no.
ar.ꝛ facit ꝙ ſicut dñium nõ perditur niſi acquirat̃ alij
ĵ.qui.ex.ca.ma.l.mtra vtile.ſic nec iurſdcõ.ꝛ p hoc eſt
ar.ꝙ ſi delegatus qui hȝ pñtem ſubdelegãdi in totum
ſubdeleget nõ capaci ꝙ adhuc remanet delegatus ipſe
ſm gul.ꝛ cy. Nota ꝙ exercitiũ iuriſdictiõis non ē
de ſubſtãtia iuriſdcõnis ꝙ pȝ q̄ꝛ lȝ furioſus ñ exerceat
tamen retinet iuriſdicatõem in habitu ēt ſi ſtaret p lon
giſſimum tẽpus.C.de decur.l.in filijs in ratione lates̃
li.x.Bal.

b **Homo liber**.Natura nõ poteſt fa
cere ut id ꝙ ē abſũptũ
ꝛ tandem reparatum ſit idez numero.ꝛ ſic hẽs
ꝙ accidentia reſtitura nõ ſunt eadem nũero.
ĵ.de uſufr.l.qui uſumfructuȝ ære ſed natura recepit fa
cilius proprium eſſe.ꝙ eſt.nota.

b **Herennius**.Quod eē debȝ hẽtur ac
ſi eſſet ꝛ idem in ſuis ap
pendicijs operatur.h.d.ꝛ vide quod notatur
in.l.qui rome.§.flauius.ĵ.de verbo.ob.

a **Algo**. Quod nō pōt denoīari a nobiliori extremo vel cū denoīa tur ab ignobiliori. h. d. ⁊ ſic no. ꝙ id ꝙ nō pōt dici nō pōt ꝓbari. ⁊ quod nō pōt probari nō dicitur eſſe. facit. ff. de ꝯben. emp. l. in lege cū ſimilibus. In tex. ſpurij quaſi extra puritatē iuris natural' na ti ſm ri3. ma. uel quaſi ſine patre nati. l. i. de cap. in glo. ꝑ ibi interitum. iſte pōt demōſtrari ꝑ probationē. ff. de ꝓbat. l. i. C. ne de teſta. defun. l. ſi iuſ. Sed ſpuria filiatio q̄uo probetur dic ꝙ ꝓpter ꝑſumptiones indicia ⁊ fa mam. extra de fil. presbi. c. michael. In ca. glo. ibi cer ta hoc ve3 quo ad ſe ſed filius quādoq3 ē incertus de iure vt ſunt poſiti ad hoſpitalia. In glo. ut monachū ibi habuit. ergo habes hic duplex genus ſpurio3. ſ. con ceptorum vulgo. ⁊ co3 qui ſunt nati ex dānato coytu. Et eſt tertium genus co3 qui naſcūtur ex legitimo ꝯ cubinatu vbi pater eſt certus mater vnica ī domo retē ta in figura ꝯcubine ⁊ ē vterq3 ſolutus ⁊ ſoluta. Alij nō exigunt ꝙ ſit in domo retenta mater dūmodo ſit ta lis cū qua poſſit eſſe cōcubinatus ⁊ nō cōmittitur ſtu prum ꝙ dic ꝑ dy. in. l. in cōcubinatu de cōcub. ꝑ ſpec. in ti. de ſuc. ab inte. iſti naturales reputātur cōmunē pſōe ſed nō ſpurij q̄tum ad ciuiles actus. ꝙ dic per Inno. extra de reſcrip. c. nō nulli. Extra no. ꝙ ꝑia ſunt nō eſſe ⁊ nō apparere legitime. ſic. ff. qui ſat. cog. l. quotiēs. Per hanc. l. reſpōſum fuit ad. q. tale3 pone ſicut ſe quenter accidit. mulier p̄io viro mortuo ſtatim nubit ſo. ⁊ peperit ī ſeptimo menſe filiū qui pōt eē p̄mi ui ri q2 pōt portare vſq3 ad nouem menſes. itē poteſt eſſe ex ſo ut. ṡ. eo. l. ſeptimo certe ſm iaco. de ra. rōne incer titudīs nō pōt aliquē ex ꝑdictis patrē dicere unde pri uabitur vtriuſq3 hereditate ſ3 cy. in lec. tu dic ut not. ff. de adi. leg. l. iij. §. ſi duobus glo. eſt or. extra de preſum. c. ij. ⁊ eſt. q. azo. in brocardis ⁊ ē diſputata per iaco. de bel. in. l. i. C. quo. bonorum.

l **Ex nature**. Lex nature loquiſ ubi ius ciuile non loqſ. h. d. in tex. ibi nature. i. ratio inſita a natura q̄ fun datur ī hoc. q2 cū filius ſit acceſſoriuſ ergo d3 aliquem ſequi. ergo ſi nō ſequitur patrē. d3 ſequi m̄re3 uel dic ꝙ filius naturaliter eſt portio matris. i. matrem naturaliter ſequitur. Bal.

i **Ingenuum**. Sentētia ſuper ſtatu facit ius apud oēs. h. d. ⁊ eſt ratio q2 ſi nō faceret ius. ꝯ̄ria ſn̄ia reſcin deret primā ⁊ eneruaret eius vigorē ꝙ ē īpoſ ſibile. nam ſn̄ia ē terminus diſceptationis. ⁊ iō ī ſenten tijs preualet p̄ria ſn̄ia q2 aufert materiā litigādi ⁊ ubi deficit materia deficit materiatū. ⁊ in hoc ſtat rō. l. i. C. quādo ꝓuoca. nō eſt neceſ. quicqd alij dicāt. Et not. ad euidentiam ꝙ quādoq3 ſn̄ia facit ius plenū. quādoq3 plenius. quādoq3 pleniſſimū. facit ius plenu3 īter ptes ſolas ſiue ex ueritate ſiue ex cōtumacia lata ſit. de ap. ex ꝯſenſu. facit ius plenius quādo nō ex cōtumacia ſ3 cā legitime defenſa. ⁊ uſq3 ad finem incluſiue lata eſt. ff. de cau. l. ſi ideo in glo. facit ius pleniſſimū quādo. l. ſta tuit ſn̄iam haberi ꝓ uero hoīs ſtatu. quo ad oēs. ut hic ſm frā. accur. Deinde quattuor modis ut ī glo. ⁊ ali quātulu3 clarius ꝓ batri. Scdō no. q̄ō. l. nr̄a directe reſpicit rubricam que dicit de ſta. hoīum. Et nota ꝙ tria ſunt que hēmus. ſ. uitā. libertatem. ⁊ ciuitatē. ut no. ff. de iuſ. o. iudi. l. ī periuum. ⁊ in his tribus ſn̄ia facit ius generale ⁊ ubiq3 loco3. Idem in ſn̄ia lata ſup fama. ff. de poſtu. l. ex ca. Idem in ſn̄ia lata ſup bāno. excoīca tione vel relegatōe ſm mar. ſy. na3 oēs iſte ſn̄ie ſunt ge nerales rōne generalis effectus. Et iō faciūt ius apud oēs. Idem ī ſn̄ia lata ſuper etate. ff. de interrogat. ac. l. de etate. Idem in ſn̄ia lata ſup dignitate vel officio pu blico. l. i. §. Idem pomponius ꝙ fal. tu. aucto. idē ī ſn̄ia lata ſup uniuerſitate. ⁊ ſup hereditate. ut. l. ſtatu liber. a certus. §. fi. ff. de ſta. liber. Idem ī ſn̄ia lata ſup p̄ria po teſtate uel ſuper filiatione. u. l. i. in fi. cum. l. ſe. ff. ō lib. agno. Idem ī ſn̄ia lata ſup matrimonio. ut extra q̄ filij ſint legi. c. cām que. Hec ſunt uera. quattuor cōcurrēti bus. ſ. ꝙ ſit legitimū principium. i. ꝙ perſone ſint legiti me. ⁊ cōgruū mediū. ſ. ꝙ cā ſit extimata. ⁊ defenſa ple narie. ſn̄ia formata uerbis ⁊ cāis affirmatiuis ſupponē tibus ue3 eſſe rei. ⁊ quarto poſt ſn̄ia3 ꝑmanēte. ſ. ꝙ nō detegatur colluſio. ſm mar. ſy. ⁊ iaco. butri. Quero ergo quattuor ꝑ ordinē. p̄io quis ſit legitimus actor. ſ reus. rn̄deo qui precipuū ius h3 ī agēdo uel defendēdo de uen. inſpi. l. i. §. denunciari. Et iō inter pares cōpeti tores ſn̄ia ꝯ̄ unum lata. puta ꝯ̄ unum ex fratribus ſ pa tronis non nocet alteri. C. de fide inſtru. l. ij. ⁊. ff. ō iuſ iuran. l. ſi duo patroni. in p̄i. ⁊ alteri nō tribuit nec mi nuit ius. nun3 natura p̄ium hec ē ꝙ unū in alte3 nihil poſſit. ff. de manu. apud cū. §. fi. Pla3 ⁊ aſinus nunc ſcit ſi iudex ſe ꝑ cōparem apprehēdi. ut no. ff. de acqui. poſ. l. i. §. ueteres. d3 ergo litigator eſſe talis ad quē ut ita dixerim pertineat ius ī capite. i. in ꝑdn̄io. ita ꝙ alij ſint ſub eo. ſicut mēbra ſub capite. Et hoc uocabulo uti tur apuli ī feudis. S3 quero qs dr legitime defen dere. reſpōdeo ille qui nō. ē cōtumax in his que ſunt ō ſubſtātia q̄ōnis. i. qui. ꝙ extremum ī lite ē. ut ē ī cōt. ⁊ ſn̄ia facit. ⁊ nihil omittit. q2 nō vr̄ bona fide litigare q cōtumax ē. Et idem ſi media cāe nō ſolicitat. cū ī ꝓbā. ſit totum cāe pondus de inofficio. te. l. qui repudiantis §. fi. hic tñ ē notandū ꝙ ſi quis ſolicite defendit ī p̄ici pio ⁊ medio cāe. ⁊ tandē q2 uidebat ſe mala3 cā3 fo uere nō cōparuit ī ſn̄ia. tamen is defendiſſe vr̄. q2 ſua cō parutio nō potuiſſet nec debuiſſet iudicē trahere ī ꝯ̄riū opy. ut no. C. de ꝯ̄rio iudi. tu. l. ii. Tertio quero qb9 uerbis d3 eſſe formata ſn̄ia ut faciat ius in cā ſtatuſ. ul' quaſi ut hāp̄i ⁊ fame. nam fama magna pars ſtatus nr̄i eſt. de varijs cogni. l. cognitionum. §. i. reſpōdeo d3 eſſe formata verbis affirmatiuis. ut ꝓnuncio te īgenuū. nō verbis negatiuis. vt. l. ſi ſeruus. ff. de li. cā. Et eſt rō q2 negatio cū ſuo ꝯ̄rio ſtat ī diuerſis pſonis. Sed nō affir matio. ut. ff. de iureiurā. l. ſed ⁊ ſi poſſeſſori ī prin. nam pōt eſſe ꝙ nō ē ſeruus meus. tamē ē tuus. ſed nō pt eē ingenuus quin ſit quo ad oēs ingenuus. quādo ergo ē tale ius quo preſuppoſito ī aliquo ſit neceſſe illud ide3 ſupponere in oī neceſſe ē ꝙ ſuper tali iure ſn̄ia ītelliga tur generaliter lata. ⁊ oībus ius faciat. Eſt ⁊ alia ratio nam ſn̄ia opatur diuerſimode ſm mentē iudicantis. ff. de arbi. l. qualem. Sed ꝑ verba negatiua iudex nō ītē dit ius facere. nam intētio iudicis ē ſequi effectū ꝓbati onum. ſed negatiua ſn̄ia nō fundatur ex vi probationū. ſed potius q2 deficit ꝓbatio. C. de ꝓbatio. l. actor. nam qui nō ꝓbat uincit ut. l. fi. ff. ſi inge. eſſe dicatur. Et ſi ne ſcit probare nō ꝓbat. ⁊ nō ē dubiū ꝙ qs ēt iuſtā cauſā hēns in ueritate ſuccūbit ꝑ inopiā ꝓbationū. ff. ō edē. l. argētarius. §. cū aūt. ⁊ niſi q2 dicit ꝙ actore nō ꝓban te reus abſoluitur. iudex nō poſſet abſoluere reū actore non ꝓbante. nam iudex p̄mus d3 ſcire ꝙ̄ iudicare. ſ3 cō cluſionē negatiuā iudex neſcit eſſe uerā. q2 ſn̄ia iudicis d3 interuenire ꝑcedente cognitione ueritatis ⁊ hoc ma gis ē ex ignorātia veritatis niſi talis ſit negatiua q̄ infe ratur ex ꝑſpicua cognitiōe re3 affirmata3. Ita ꝙ ītel lectus iudicis ſit noīatus a p̄cipijs affirmatiuis iuxta no. per cy. in. l. ii. C. de erro. aduo. cum ſy. Et niſi ꝓba tiones habeantur ſuo tpr̄e nihil releuant. ut dicta. l. argen tarius. §. cū autem. Quarto quero ſi volēte dn̄o fu9 pronūciatur ingenuus ad quid īterminit ſe lex de col luſione detegēda nō ne dominus ē. reſpōdeo ne res pu blica polluaſ. vt. l. i. de coll. dete. Ex hoc no. ꝙ ſi pr

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

filium ſuum facit pronunciari legitimū cū ſit ſpurius. ad hoc vt admittatur ad honores. vel ſucceſſionē. q̄ poteſt colluſio detegi. illud tñ no. eſt q̄ de colluſione amplius q̄ ſemel queri nō pōt vt. l. iii. de preuari. Quīto quero q̄re ſn̄ia facit ius. ff. de inoffi. te. l. poſtumus. §. ſi qs cū litigator eēt iniuſtus īmo nullus oīo. n. iudiciū male in ſtitutū facit ibi ius. r̄ñdeo victū cōſidera an ſn̄ia faciat ꝯ ipſum ius. nō victorem. q2 actus agētium ſunt in paſſiuo diſpoſito. ⁊ ſic oīs paſſio denominatur ab eo in quo fit. non ab eo a quo fit. nec. n. refert quis faciat. ſed cui faciat. an. ſ. ille hēat in ſe collectū ius oīum nec ne quia victus in ſe eſt victus aliis ⁊ ī ſ. vt dicto. §. ſi quis ex his. Item ſn̄ia ibi in teſtō datur potius q̄ pſone. ⁊ iō eſt ī rem ſic. ff. de neg. ge. l. qui aliena. §. fi. Sexto qō quare ſn̄ia ī petitione hereditatis facit ius. ſ. hētur pro lege nā ſtatutū legis p̄iudicat oīb9. ⁊ ita illa ſn̄ia p̄iudicat citatis. ⁊ nō citatis. reſpō. q2 ē ſn̄ia fundamēti ſicut ſi ferretur de iuriſdcōe extra de iudic. c. fi. ad hoc. ff. de tranſac. l. cōtrouerſia. Septīo queritur nō ne oīs ſn̄ia facit ius apud oēs cū ex ſn̄ia oriatur titulus ⁊ p̄ſcriptō. ff. de noxa. l. generalr̄. r̄ñdeo titulus nō facit ius ſꝫ iunctus cū poſſeſſore ex tpe debito facit p̄ſcriptionē. hoc enim facit titulus ꝯtus. puta emptionis tñ titulus nō hꝫ vigorem rei iudicate. ſed quando ſn̄ia facit ius ſic. ⁊ vide. C. depoſiti. l. deſideriū p ey. Octauo queritur nūquid ſn̄ia faciat ius ⁊ dic q̄ ī crīalibus facit ius ſed ī ciuilibus nō facit ius. ſ. inter oēs. fallit ī actione popularī. facit. l. cū qui. §. in popularibus. de iureiurā. itē fallit ī aliis caſibus expreſſis in iur ⁊ rō regule ē q2 pceſſus iudicioꝝ ē ſtricti iuris q2 oīa iudicia ſunt de iure ciuili. vt no. inſti. de obli. in pri. Et iō extranee pſone non clauduntur ī iudicio. ſicut nec ī ſtipulationibus. ar. ff. de v. ob. l. ſi ita ſtipulatus. §. griſogonus. Et in actiōe populari ē rō. q2 unus exercet noīe oīum. ⁊ ī iure generali melior ē ꝯdcō occupātis. ⁊ totū ius generale ꝯſumit ī iudicio.

Cōcludēdo aūt ī materia diſtingue naturas ⁊ ſpēs ſn̄iarum. nam īterdum fertur ſn̄ia diſpoſitiua īterdū reſolutiua. īterdum reſciſoria. īterdū priuatiua. īterdū declaratiua. īterdū adiudicatiua. īterdū cōdēnatoria. interdum abſolutoria. Primo caſu. ſn̄ia facit ius nō ſolū declaratiue ſed p̄ſumptiue non origialiter. ſed p accidens. Quod ſic pbo decretū iudicis facit ius ergo multo magis ſn̄ia diffinitiua. Et iō decretalis bonoꝝ poſſeſſio iuſ tribuit ī oībus cāis ī quibus ius cōſideratur. Et ideo vbi nō tribuit ius eſt q2 cā eius in facto. nō ī iure conſiſtit. vt in carboniana ⁊ ea que datur noīe vētris. vt. C. vnde le. l. certū. ⁊ ſi iudex ius tribuit. bonorū poſſeſſionem decernēdo. multo magis diffiniēdo quē ee heredē. l. ſtatu liber a ceteris. §. quītus. de ſta. lib. Et idē ē ubi fertur ſn̄ia ī cā ſtat9. vt hic nā īdiuiſibilis ſtatus hoīs non recipit ſeparationem. preſertim cū ⁊ ipſi ſn̄ie natura cooperatur. puta q2 pnūciatur ingenuus cū rō natural'. ⁊ natura cōis ſit oībus de accu. l. hos accuſare. §. fi. Et idem ſi pnūciatur q̄ aliquis ſit bone fame nā ⁊ natura licet hoc inest. idem tamē dico. ⁊ ſi nō cooperatur natura ſed rō ciuilis. ut q2 pnūciatur aliquis tutor. l. i. §. idem pōponius q̄ fal. tu. auc. C. de peti. here. l. ſi putas vl' pnūciatur p̄latus. nā talis ſn̄ia eccleſie datur. Et iō ē generalis ⁊ ī rem. ſicut ſn̄ia lata ſuper matrimōio. extra q̄ filii ſ. ſit legiti. c. cām que. Et idem ſi feratur ſuper mōachatione. Et idem ſi ſuper ciuilitate. vel origie. vel decuriam. Ad municipa. l. de iure. de ſen. ex. ſi iudex laycus nec ē. n. per ſingula pnūciādum ſed ſufficit ſemel. cum generalis ſit illa determīatio. Eſt enim ſn̄ia fundamēti vnde ut finis īponatur nō vult lex idem ſepius reuolui. Et hoc de ſententiis diſpoſitiuis. Idem de reſolutiuis. ut ſi minor reſtituitur ī integrū ꝯ aditionem hereditatis. ff. de cōdic. inde. l. ii. ponitur. n. gladius ad radicē. ⁊ ideo oībus nocet. C. ſi vt ſe ab here. abſti. c. aūt. ſi oēs. ⁊ idē ī reciſoria. unde ſn̄ia reciſoria teſtī ius facit. de ioffi. te. l. poſtumus. §. ſi qs. q2 admoto obſtaculo aperta ē oīb9 via. ⁊ q2 talis ē illius ſn̄ie natura de ioffō. te. l. titia. Idem de ſn̄ia priuatiua. l. qui vltimo. ff. de penis ⁊ no. ff. de poſtu. l. ex ea. Priuatiue aūt ſn̄ie pprie reſpiciūt tria que hēmus. ſ. ſtatum ciuitatem ⁊ libertatē. adde famā ut. l. cognitionū. § i. de variis co. Declaratiua aūt ſn̄ia eſt illa que fertur ī realibus actiōibus. ⁊ illa d̄ ſui natura nō facit ius nouū ſed declarat antiquū. ut. l. ſicuti. §. ſi queratur. ff. ſi ſeruitus vēdi. tñ ſi amiculo poſſeſſionis cōfirmetur hētur p titulo. ⁊ cauſat preſcriptōem que vꝫ ꝯ oēs quod dic vt. ff. de iureiurā. l. ſed ⁊ ſi poſſeſſori. ī pri. titulus. n. ⁊ poſſeſſio habitus ab uno p̄iudicat oībus. nō reſpectu obligādi alium ſed reſpectu p̄ſcribendi. alias fuiſſet fruſtra inuēta publiciana nec preſcriptio ſi titulus nō eſſet titulus quo ad oēs ⁊ uide q̄ tāgit ey. C. depo. l. deſideriū. De ſn̄ia adiudicatiua dic q̄ illa pprie nō fertur diffinitiue niſi ī duplicib9 iudiciis. ⁊ hoc facit iudicii equitas. ⁊ cāe neceſſitas. cum inſtar pmutationis hēat diuiſio. ut no. inſti. de officio iudi. in fi. C. famil. her. l. ſi familie. Secūdū uero decretum per quod aliquid adiudicatur nō pprie dr̄ ſn̄ia q2 ñ eſt diffinitiua vt no. in. l. i. §. cū ī ſententiis. ff. qñ appel. ſit ⁊. l. ſi minor d̄ bo. auc. iu. poſ. De ſn̄ia cōdēnatoria dic q̄ nō facit ius generale. ſed ſolum inter pſonas inter quas lata ē. q2 perſona que nō īcludit in iudicio non includitur in ſentētia cū ad eam niſi p iudiciū perueniri non poſſit. Sed illa regula quīq3 fallit vt quando alia pſona includitur liti. ff. de re iudi. l. ſepe. C. ſi pp̄ter pub. pen. l. ſi deſerta. Item fallit rōne ordinis. naꝫ p̄iudicat reſpectu ordinis. quādo duo ſunt iudicia ꝯ diuerſos. quoꝝ vnū dꝫ prius pcedere. nā ſufficit q̄ iſte ordo ſeruetur ēt alio nō citato. C. de aduo. diuer. iudi. l. i. nā vbi nō diſputatur de iur abſentis nō ē abſens citādus. vt no. ī. l. iii. §. penultimo. de bo. poſ. De abſolutoria dic q̄ eius natura ē elidere ⁊ exceptiōnem parere. Et his terminis regulariter ē cōtenta. ut inſti. de excep. §. item ſi ī iudicio. ⁊ de ꝯdcō. inde. l. iul. Vbicūq3 dixi q̄ ſn̄ia facit ius generale intellige ſi quattuor interueniunt. de quibus dixi in prin. huius legis. bal.

1 Agenuum. Sentētia que p īgenuitate ē lata ius facit ⁊ loco veritatis hētur. h. d. in tex. ibi adipiſcitur ibi quo ad oēs iſto caſu. In gl. que dicit p̄iudicaret q2 talis ſn̄ia nō hꝫ uim pbatiōis. ⁊ dic q̄ ad hoc vt iſta ſn̄ia faciat ius quattuor exigūtur. vnū ī prin. ſ. q̄ petitor ſit iuſtus de ſolu. l. decem cū nō iuſto. itē q̄ ab iſto petitore pendeat ius ceteroꝝ. ſec9 ſi aliqs eſſet qui pricipalis. ar. ff. de iureiuran. l. ſi duo ſm an. zaſſi. Secūdo reqritur in pceſſu vt ille q ſuccumbit cām defenderit. vnde ſn̄ia lata ex cōtumacia nō facit ius ff. de inof. te. l. qui repudiātis in fi. Tertio requirit ī ſentētia q̄ ſit declaratoria ⁊ lata verbis affirmatiuis nō negatiuis. l. vini fratres. ⁊. l. ſi ſeruus. Quarto requiritur poſt ſn̄iam q̄ nō detegatur lata p colluſionē. l. i. d̄ col. dete. ſm bu. Extra no. quaſdā ſn̄ias que faciunt ius apud oēs. prima eſt ſn̄ia ingenuitatis vt hic. Secūda filiationis vt. l. ii. d̄ lib. agno. Tertia legitīatōis ſeu legitimitatis ar. eiuſdem. l. tñ hoc non eꝫ ita expſſe inno. ut ipſe no. extra qui fi. ſint leg. c. cūmq3. vbi inde.

Quarta patrie ptātis hinc ē q̄ admittitur terti9 oppoſitor cuius intereſt. ff. ſo. ma. l. titia. ſed nec hoc ē ita expeditum. lꝫ iſta tria videātur cōnexa filiatio legitimitas ⁊ patria poteſtas. Quīta ſꝫ quoſdā facit ius ſententia hāni quaſi ſit crīalis ſm dñ. ſy. tamen ñ ē ita clarum q2 nō diſputatur de crīe ſed de pceſſu cāe. aliud ē eſſe crīoſum aliud cōdemnatum vel hānitū q̄ ēt inno

tentibus accidit ꝙ dicit tex. dē ver. ſig. probrium ⁊ op probrium. ꝑ ꝙ̄ vr̄ probari ꝙ poſitio poſſit fieri de con dēna. ſꝫ non poſſit fieri de crīe vt dic per Inn. ḋ elec. c. dudū. Sexta ē ſnīa etatis ⁊ matrimōij ar. d. l. ij. ḋ lib. agno. q: nō hēm⁹ aliā. l. ita bene loquētē. Septia eſt ſnīa reſciſſoria. ſ. ḋ mor. te. l. pamp. ſ. ſi qs. Octa ua eſt ſnīa declaratoria facti ꝯnexi. ſ. de adul. denūciaſ ſe. ſ. queritur. tu dic ꝙ ibi ſpāle. regulariter. n. ſnīa de claratoria nō facit ius apud oēs ſed ſolū apud litigātes ſ. de iureiurā. l. ſed ⁊ ſi poſſeſſori. item ī ſentētia intro ductoria iuris noui q: nec illa afficit niſi litigātes. unuz tū ſcias ꝙ oēs dicūtur litigātes quos res tangit ſi ſunt citati ſm̄ Inno cē. extra de re iudi. c. q̄uis facit ēt ius inter oēs ſentētia lata ſup colluſione vt no. l. iij. de ꝑua rica. Ultimo adde ꝙ no. Inno. de accu. c. ad petitio nem. item facit ius ſnīa in accuſatōībus. ff. ḋ accu. ſi cui ſ. i. item in popularibus act. ſ. de ſepul. vio. l. ſepulcri. item vr̄ ꝙ faciat ius in vniuerſalibus iudicijs. l. ſtatu li ber a ceteris. ſ. quintus de ſta. lib. tū hoc nō ē ſimplici ter verū. itē videtur ſnīa facere ius in cā reſtitutiōis in integrū generaliter petite. C. ſi ut ſe ab here. ab ſtī. ſi oēs. Querit inno. in dcō. c. cām. de ſnīa lata ꝯ̄ iſtru mētuꝫ ꝙ ſit falſum utꝝ afficiat alios. vr̄ caſus ī. l. ij. C. de fide inſtru. facit. ſ. de infa. lucius. itē facit ius apud omnes ſententia quādo afficit ꝑſonam ſuccūbentis. vt no. ſ. de poſtu. l. ex ea. bald.

q **Ui in utero.** In fi. huius. l. no. argumētum. ꝙ mor tuo rege relicta vxore pregnante fidelitateſ ⁊ homagia debēt̄ uenīri ut deberētur filio ſi iā natus eſſet in mūdo. Dicat ſtatutum ꝙ quicūqꝫ ce pit lupum hēat. x. pro quolibet. cepi lupā pregnātem cum duobus lupatinis queritur qd iuris. reſpōdeo vni ca. x. habeo q: in vno corpe ſunt plures aīe. ⁊ labor uni cus. ar. de ānuis. le. l. ſcio. ⁊ q: ꝙ eſt in vtero nō vr̄ n. ſ. de ꝯ̄hen. emp. l. tutilia. Et q: lex nō curat ḋ lupinis vnde nō fingit eos natos. quid ſi matrem cū lupatinis cepi. dic unū premium deberi. l. ſcd̄ addes. ſ. ſi qs mu lierem. ſ. loca. nā qui ex lacte nutritur adhuc ī utero vr̄.

Quero quidā florentinus fecit teſtamētuꝫ ⁊ dixit ſi Rex paruꝝ deceſſerit ſine filijs ex ſe legitime natis. ī ſtituo heredem ſcām iuſtinam de padua. modo rex pro rum deceſſit relicta vxore pregnante que poſtea pepit. queritur qd iuris. Rñdeo non habetur pro nato q: non agitur de cōmodo vteri. q: ſibi nihil eſt relictū. cū verba ſint negatiua. vt. l. ex facto. ſ. de here. inſti. ⁊ no. in. l. luti⁹. c. ei. Et ideo cū nō agatur de cōmodo partus dꝫ inſpici veritas verboꝝ. ſed nō eſt natus. ergo admittitur ſcā iu ſtina. ⁊ idem in ſy. vt no. ḋ. c. l. qui in utero nam exēpla ponantur non ut ita ſint. ſed ut ſentiant qui adiſcunt. bal.

De his qui ſui uel alieni iuris ſunt. rubrica.

d **E Jure perſonarum.** Qui cognoſcit vnum cō trarioꝝ cognoſcit reliquū Et qui neſcit probare unum. neſcit probare reliquuꝫ. unde ſi teſtis īter rogatus qui dicit fuiſſe de nocte qualiter eſt facta dies dicit neſcio. nō pōt probare ꝑ noctis tpe. ſed ſi dicat dies ē facta ſicut lumen. ⁊ nox ſicut obſcuritas. licet nō det ꝓpriam demōſtrationē cū quadam circūlocutione apparet ipſum habere intellectū rei. ⁊ ideo ꝓbat. Et ſi teſtis dicit ꝙ titius eſt male fame īterrogatus qd intel ligit per bonam famam. dicit ignoro. conſtat eum non in telligere eius contrarium. ſcilicet malam famam. ⁊ ſic non probat. ſed ſi dicit bona fama eſt laus bonorum hominum. ⁊ infamia eſt blaſfemium bonorum uirorum tunc apparet ꝙ nō deficit in eo iudiciū nec ſenſus. ī te ſte enim magis ꝯſideraſ quedā groſſa diſcretio. ꝙ̄ to n⁹ rei completa diffinitio. ut. l. ſup. iſta. ſ. ei quoqꝫ. de uer. ob. Eſt aūt fama naturalis cōis opinio. de bōis in nocentia. ſed fama acquiſita factus eſt ꝯſentiens laus bo norum. ⁊ uera uox recte iudicantium de aliqua uirtute Et ſi de excellenti uirtute illa eſt glorioſa. de qōibus tu ſcul. inſ. ij. c. Ecōtra īfamia ē macula acquiſita ex corru ptis moribus diuulgata in populo deteſtabilis ⁊ maxi me apud bonos ⁊ graues. Et īfamia ē interdū ſine cer to auctore inuentus rumor cū malignitate. ſ. maloꝝ mo rum dedit ortuꝫ. fides aūt incremētum. extra de accu. c. qualiter ⁊ qñ ⁊ interdū falſa fama inducit defectum cāe finalis in. l. ultima. ſ. de heredi. inſti. Reuertor ad ꝓ poſitum ⁊ dico ꝙ ꝯ̄ria cōtrarijs ꝓbantur. unde album probatur per nigruꝫ nā oppoſita iuxta ſe poſita ſe oſtē dunt. Secūdo no. ꝙ ille qui nō eſt ſui iuris omnia ac quirit domino ſuo. Et glo. intelligit hoc de acqſitione in ſta. Quid ergo ſi ſeruus feneratur pecunia dñi uſ fi li⁹famil. pecuniā patris ⁊ acquirit exinde multas uſu ras. An dominiū iſtaꝝ uſuraꝝ acqritur patri uel dño. glo. C. de bo. qꝫ lib. l. cum opꝫ. in pri. que incipit ex ſub ſtantia patris uſ ꝙ acquiratur patri vel domino cū ſuo tamen uitio. ſ. q: pater ⁊ dñs tenentur ad reſtitutioneꝫ. Sed illa glo. innuit ꝯ̄rium ⁊ de acqui. poſ. l. ꝙ ſeruus. ⁊ ar. ſ. pro ſocio. l. quod aūt. ⁊ ar. ſ. fa. her. l. cetere. ſ. i. pri ma ery. uerior uſ nam ex vſuraria prauitate acquiriſ dominiū unde ſoluēti cōpetit liberatio. que alias nō ꝯ peteret. ut extra de iureiurā. c. debitores. q: acqrit do miniū ergo acquiriſ domino cū ſeruus nō poſſit eē dñſ Et idem in filio ī ꝓfecticijs. Cōcedo tū filio ⁊ ſeruo ꝙ poſſint preuenire patrē ⁊ dñm in reſtitutiōe taliū uſu raꝝ. q: ad hoc tenētur. xlvi. di. c. ſicut nec ſuo. dico ergo ꝙ uero. iuſ querūt. ſed efficaciter nō q: debēt reſtitui Et allegaſ glo. illa ꝙ ī generali cōfirmatiōe priuilegio rum nō uidētur niſi rōabilia cōfirmari. Et ē arg. ꝙ ge neralis īueſtitura nō porrigatur ad feuda īutilia ut ī. c. i. per quos fiat inueſti. coll. x. ⁊ ar. ſ. de fal. l. diuus. ſ. ſꝫ nec generalē. Sed nunquid ſicut acquiritur ꝑ ſeruū ita acquiratur ꝑ libertū ⁊ uaſallū. ⁊ dico ꝙ non. q: iſti ſunt ſui iuſ. ſ. de uer. ob. l. ita ſtipulatus. ſ. griſogonus.

Item no. aliud quod glo. dicit ꝑ ſeruū publicū. i. tabel lione acqritur. i. nō tū per ipſum ꝙ̄ ꝑ. l. ergo non requi ritur ceſſio quia per legem acquiritur. Sed alij di cunt quod requiritur ceſſio niſi ſit ſtipulatio iudicialis. vel pretoria ī quibus nō requiritur ceſſio ut no. Inno. in. c. dudū de ꝯuer. ꝯiuga. Ponamus ergo ꝙ notarius ſit bānitus an poteſt ei cui ſtipulatus eſt opponi excep tio banni. ⁊ dico ꝙ nō triplici rōne. primo q: queritur ꝑ. l. nō ex ceſſione. ar. ſ. ꝙ quiſqꝫ iuſ. l. iij. ſ. ſi filius. Se cundo q: negocium pricipaliter pertinet ad ceſſionariū ⁊ ſic eius ꝑſona dꝫ īſpici. l. fi. ī pri. C. de iuſ. dot. tertiō q: tabellio ē ſicut pica ⁊ organū. Et iō non ſua ſed dñi perſona conſideranda ut. l. mulier alias incipit ſulpici⁹. ſ. de iuſ dot.

d **E iure.** Primo pōit quādā diuiſiōeꝫ bimembrem. ſo proſequiſ me bra ibi ſ⁹. uideamus. In tex. ibi īcelligim⁹ dicit dy. ꝙ id quod dr̄ ꝙ ꝯ̄trarioꝝ ē eadēꝫ di ſciplīa īcelligitur arē ſcientia uel doctrīa. ⁊ iō hic bene doctrinā uel diſciplinā appellat cognitionē nō autem ē ſtatutum ī ꝯ̄trijs. ſed ꝯ̄ria. ita no. dy. ī. c. qui cunc eius de re. iuſ. li. vi. In tex. nam quō hic ponitur ꝙ iſta poteſtas nō erat libera. ī tex. ibi manumittere. i. ꝯſidera re. in text. ibi ſi hoc ipē hic ponitur refrenatio prīns.

Nota ꝙ qlibet probatur ſui iuris niſi ꝓbetur ꝯ̄triū naꝫ vt dicit lr̄a eo ipſo ꝙ non apparet eſſe ī ꝑtāte alte

rius ſequitur q ſit ſui iuris fact. ſ. ſo. ma. l. certa.

Scdo no. q ptās dñoꝝ erat olī libera. hodie vo dñiſ īmoderate ſeuiētib⁹ freni quedā rēperies adhibeſ ſic C. ð cuſto. re. l. ij. Tertio no. qgd acquirit ſu⁹ acq rit dño q ē uez ubi ius uerſatur. ſecus ubi mez facti. īſti. de ſtip. ſeruoꝝ. §. ſed cū factū. facit. C. de cadu. tol. §. ne aūt. Item hoc verū qū acquiritur iuſte. ſec⁹ ſi ex latrocinio uel delicto q tale acquiſitiōem abhorret. l. i. C. de acqui. poſ. l. q ſeruus facit. ſ. famil. her. l. cete re. Et idem dic ſm Inno. ī monacho vt ipſe no. extra de priuil. c. cū olim el ſo. Ex hoc arguūt doc. q dictuz generale quicquid ēt reſtrīgitur. ſ. de iuſ. ⁊ ſic facit ſm eos ad ꝯfirmatiōem priuilegioꝝ q qū cōfirmatur pri uilegiū. non vr̄ confirmari niſi iuſta de cā ſm Iaco. de ra. ⁊ cy. nā in cōfirmatōe generali uidetur cōfirmari ea que ſunt ꝯfirmāda. ſ. ad. l. fal. l. diuus. §. ſed nec genera lem ſm guil. Item ⁊ ſi cōfirmātur feuda ut ītelligā tur cōfirmari ea que iuſte poſſidet ut in feu. p quos fi. inueſti. c. i. de ꝯfirma. aūt ſpāli dic ut dixi ī l. ⁊ q. ſ. ð iuriſ. o. iu. ⁊ q no. arch. xij. q. c. pſcriptis ubi oīo uide. In glo. ſi p ipſum ibi nō ꝯpatiūtur. i. īcōpaſſibilia eē ⁊ eſſe contraria ut uult gloſa. tamen quedam ſunt contra ria directe ⁊ quedam indirecte ut. l. optimam. C. ð ꝯ ben. ⁊ co. ſtip. ⁊ ī. c. teſtibus de teſti. in ele. In glo. ſuper uerbo domino acquirſ ibi quaſi domini ſunt ſꝫ ſui iuriſ non totius rei. ſ. ſi uſuſfr. pet. l. qui vſumfructū ⁊ ideo ꝯtinetur appellaſ. dñoꝝ ſꝫ quid nō ſimpliciter. In ea. glo. ibi quo ad cōmodū ⁊ ē ar. ad. q. ſtatuto cauetur q malpago. i. ſoluēti gabellam nō redditur ius nec ī ci uili nec ī criāli. mō offenſus fuit qdā malpag⁹ iudex ce pit īquirere opponebatur ei ius reddi nō debere. dice batur ei cō non debere ex offō ſuo ꝓcedere fuit p iſtā glo. determiātum q vr̄ ei reddere ius īquirēdo q lꝫ nō ad ſuā poſtulatōem tn̄ ad ſuā utilitatē. Ia. but. facit l. p. s. de iuſti. ⁊ iure. nec ob. q quādoqꝫ pmittitur inqſ ſitio ubi nō pmittitur accuſatio. C. de fal. l. querela q illud nō ē ab origine ſed ex poſt facto pp curſum pſcri ptionis. In ea. non tamen epiſtola querit q in epi ſtola nō reſidet ius ſed ī eo qui mittit ut. ſ. de fur. l. cū qui. §. ſi epiſtolā ⁊ no. in. l. multū. §. ſi qs alias uel ſibi.

Extra quero utꝝ hodie dñs poſſit occidere ſeruum delīquētē. dicit guil. q non. ſ. de ſicca. l. occidere. ⁊ ad ſil. l. ⁊ ſi certus niſi repiat. cū ī fragāti crīe ⁊ ſic de caſi bus in quibus quis pmittitur occidi ſic ītelligitur. ſ. ð ma. l. ſi quis dicat ⁊ de leg. i. quid ergo. §. heres meus guil. ⁊ cy. facit. ſ. de condic. ob cauſam. l. pe.

r **I dominus**. In tex. ibi que ſunt partes. Nota vbuꝫ quod frequenter apponitur quādo cōmittiſ cauſa ad conſilium ſapientis.

Dominorum. Nota q ſicut ſupiori dꝫ ius ſuuꝫ cōſeruari. Ita infe riori. et ſeruo nō dꝫ iuſticia denegari ⁊ h uerū ſi uult iu re uti ſecus ſi uult abuti. Et no. hic ar. q pp nimiā crudelitatē pt alicui auferri iuſdcō ſꝫ guil. ⁊ cy. Itē q ille qui facit fraudē ꝯ mandatū pricipis dꝫ ſeueri⁹ puniri. Item no. hic q ille qui tenetur uēdere pp ð lictum ſuum poſtea redimere ꝓhibetur ne deluſorium ſit preceptum. Et ſi redimat nō ualet ar. ſ. de penis. l. moris ſm Iaco. de rau. ⁊ cy. Item hēs hic mg. q ille q male tractatur a dño ꝯſequitur ius recedendi ab eo. Item nota puniri exceſſum ſine malum factū ultra mo dum. Et inducitur ī argumentum q iuriſdcō pōt iu dici auferri pp nimiā crudelitatē ⁊ abuſuꝫ. cy. dicit hic q aut iudex delīquit ī iuriſdcōne omittendo aut ꝯmit tendo. primo caſu nō dꝫ priuari. ſed poſtea ſuo tpe pu niri. facit ī aūt. de queſto. §. ſuper h ⁊ ī aūt. ut diffe. iu di. in prin. ſo caſu aut facit iniuſticiā circa res. aut circa

pſonas. primo caſu. nō pōt propterea priuari iure licet faciat litem ſuam ut. l. penul. de ua. ⁊ extraor. cogni. ſi vero circa pſonas ē nimis ſeuerus. tunc pōt auferri iu riſdcō. C. de aque duc. l. rectā. ⁊. l. i. C. ð offō comi. cy. pdicta vera niſi ꝯmitteret barattariā q tūc ſtatī dꝫ ſibi auferri iuriſdcō. C. de dignita. l. iudices. li. xij. Itēꝫ no. q ex uiliſſimis cāis nō dꝫ alicui dari magna afflictio

Item no. q cohertio dꝫ eſſe moderata. alias dꝫ re curri ad ſuperiorē per viā ſimplicis querele. Iteꝫ hēs hic q ſeruus ſupplicat ꝯ dñm. ⁊ q pricepſ cōcedit re ſcriptum ⁊ cōmittit querelā. Item no. iuſte petētibus audiētiam imo exaudiētiam nō denegādam. ⁊ facit. ſ. ð ī ius vo. l. liber. cū ſy. Et no. q iudex dꝫ caueſ ſibi ne ī arbitrariis ſit nimis grauis ſ nimis gratioſ⁹. ſ. ſi qs cau. l. i. ⁊ no. in. c. i. de re iudi. li. vi. ī nouella. In gl. ſuper verbo ſuū detrahi. ibi niſi cōſuetudo. Idem ī ſta tuto quod vꝫ in preiudiciū priuate pſone ſi hꝫ cām mo tiuā. nedum neceſſariā. ſecus ſi eēt ſine cā. l. ſi priuat⁹. ſ. qui. ⁊ a quibus. cu dic vt no. in glo. l. ii. C. q ſi lon. ꝯ ſue. per dy. Et vt no. in glo. l. ij. ⁊. l. totiens. ſ. ð pollici. Nō ob. l. vēditor ī fi. ſ. cōia pdio. q ibi dñs tacite ꝯ ſenſuꝫ ſuū accōmodauit q cōſuetudo erat ibi ītroducta facto ei⁹ cōcurrente. ⁊ iō nō ob. facit. l. i. in fi. de excep. do. l. i. §. i. ſ. quod quiſqꝫ iuſ. Bald.

i **Tem in poteſtate**. Extra q rūt doc. vtrum iudei hēant filios ex ſuis vxoribus in poteſtate. ⁊ videtur q nō q nō ꝯhunt matri moniū. Cōtrariū ē vez dūmodo ꝯhant ſm iudeoꝝ ritum ⁊ ſꝫ. l. romanā ⁊ iō filij eoꝝ ſunt ſucceſſibiles ſꝫ Iaco. de ra. ⁊ alios. Secūdo querūt doc. vtrū ſi eſt datum aliquod priuilegiū filiis poſitis ī poteſtate utrū filij qui per epiſtolā adoptiui facti ſunt ſui iuris merēa tur iſtud ꝓuilegiū. dicūt doc. q ſic q dignitas dꝫ ꝓdeſ ſe nō obeſſe vt no. hic ⁊. l. nepotes. ſ. eo. Bal.

n **Am ciuium**. Omnis q ex matri monio naſcitur. eſt ī patria ptāte. ſiue ſit fidelis. ſiue īfidelis. unō iudei ſunt ī ptāte parētum. Idem ī paganis qui ſunt ſub īperio romāo. cū. n. matrimōiū ſit de iure naturali. nō diſtiguitur an ſit natus ex iudeo. ſ ex xpīa no. caue tn̄ q heretici nō hēnt filios ī ptāte. forte nec ſciſmatici pp crimen leſe maieſtatis diuine. ar. C. ð he re. ſ. aūt. gazaros. ergo filijfa. iudeoꝝ nō poſſunt teſta ri īpediente patria poteſtate. ſunt. n. iudei ſub iure cōi. de excu. tu. l. ſpadonem. §. iam aūt. Bal.

n **Epotes**. Nota hic q dignitas facit hoiem ſui iuris ad ſui cōmo dum ſed nō ad ſuū dānū. ⁊ iō nō vr̄ eē extra poteſtatem pris eps quo ad tranſmittendaꝫ hereditatē paternā. ar. huius glo. quod ē no. ſm guil. ⁊ cy. Bald.

f **Ilium eūz diffinimus**.

Qui naſcitur ex viro ⁊ vxore ē filius. vn̄ qn̄ lrā dicit filiuꝫ ⁊ nihil plus dicit. ītelligo legitimū. ſꝫ cy. Et ſic diffinimus quo ad pſumptionez. Et ſic no. q lex diffinit aliqd ex pſumptione. Qui vero nō pōt naſci ex viro ⁊ uxore nō eſt filius mariti. nā īter abſentes nō fit generatio. nec inter pſentes. ſi uirtus abeſt. tn̄ nō preſu mitur abeſſe uirtus ī cohabitātibus. Et ſic uxor pſumi tur cognita a viro. ⁊ cōcepiſſe ex eo. niſi ꝓbetur īpoten tia que nō preſumitur. q ſicut nō preſumitur alicui ab eſſe cerebrū uel cor. uel epar. Ita nec aliud membrum pricipale imo nō hētes ſanū cerebrū generant. ſ. e. l. patre furioſo. nam. n. magis ſtudet generatiōi q̄ ītelle ctui. ⁊ appet hoc q aīalia nō hēnt ītellectum. tamē ge nerant. Et iō natura magis curat de eſſe. reꝝ q̄ de ſuē

ſtis. Nūc reuertamur ad ꝓpoſitū ⁊ no. ꝑmo ꝙ ſp ī diffinita locutio aſſumit ſibi ꝙ nobilius ſignificatū poſſit. niſi mens loquētis vel vulgi aliud ſentiat. Scđo no. ꝙ diffinitiue loquēdo. filius ē īmediata pſona a viro ⁊ vxore deſcēdens. Ex hoc pȝ ꝙ nepos nō dr̄ filius ꝑncipaliter. ergo nec ꝓprie. Hoc tȝ Jo. an. extra de filiis presbi. ad extirpādā. ī nouella. Itē baſtardi non dicuntur ꝓprie filii patrū. q2 iuriſcōſult⁹. qui tradidit diffinitionē. non īcludit eos ſub diffinitione. Et ē ar. ꝙ baſtardi nō dicātur de caſſato nec poſſunt portare arma legitimoꝝ. niſi eis cōcedatur. ad hoc. ff. ti. i. l. lex nature. cum ſy. Et hoc tȝ dy. de le. ii. l. cū pr̄. §. mater. q2 vbicūq2 fit mētio filii reſpectu alicuius dignitatis cōſequende vel pene infligēde. intelligitur de legitīo ⁊ naturali. ff. de ſenatuſ. l. liberos. ⁊ ibi p guil. ⁊ fuit ꝯſultū ꝙ. d. lutius de petramala nō itelligeretur ō domo de petramala lȝ eſſet miles ſtrenuus. Itē no. ꝙ monaſteriū non ē filius q2 nō naſcitur ex viro ⁊ vxore. quē ergo fatuitas eſt dicere ꝙ monaſteriū hēatur loco filii quīmmo potius poſſet dici ꝙ hēatur monaſteriū loco parētis. arrogat. n. rn̄deo oīs ſimilitudo ē aliud ꝙ veritas. vnde lex loquitur p ſimilitudinē. ſeu facit ꝗdā cōparatōnem. ⁊ dicit ꝙ ſicut filius heres excludit ſubſtitutū. ſic monaſteriū. hēs extra de ꝓba. c. ī preſentia. hī̄s. i. dn̄s dico. Et no. ꝙ monaſteriū in ꝯtribus nō hētur loco filii. vt no. in. l. de qbus. ff. de leg. ⁊ ī ſpec. ō loca. §. nūc aliqua. v. cxx. Item fiſcus nō hētur loco filii. ut no. in. l. i. C. de boli.

Secūdo pꝛīcipaliter no. ꝙ generatio nō fit inter abſentes. Et illud ꝙ ē īpoſſibile ī regula naturali lex non fingit. q2 eēt lex fatua. ff. de adop. l. nā adoptō. Tertiō no. ar. ex frequētatiōe actuū. ⁊ ſic hēs hic ꝙ pſumitur filius legitimus vbi precedit mr̄imoniū. ⁊ cohabitatio viri ⁊ vxoris. ⁊ hoc ꝓbatur p vicinos ſciētes. qui preſumūtur ſcire. l. i. §. i. de flumini. ⁊ l. tutori. C. de nego. ge. ⁊ quādo fiſ. vel priua. l. ii. Quarto no. ꝙ vbi deficit potētia ibi deficit actus. Ex hoc no. ꝙ negatiua ꝓbat p aliquā affirmatiuā incōpaſſibilē negatiue. Item hēs hic ꝙ pſumptio nihil oꝑatur ubi veritas ī ꝯtrium ꝓbatur. ⁊ ꝙ pſumptio affirmatiua tollit p proba. negatiuā. Item no. ꝙ vbi nō pōt ꝓbatio certa hēri recurritur ad preſumptionē. Eſt aūt pſumptio rei dubie rōabilis cōiectura lege approbata ad aliquid in aīo fingendū. Sed ſi eſt adeo approbata p auctoritatē legū ꝙ fit ad aliqd ſtatuendū iſta ē preſumptio iuris ⁊ de iur. Probatō aūt ē rei dubie certa fides ⁊ īdubitabilis demōſtratio. Demōſtratio aūt ē ſenſus rei ī quo ſi ītellectus claudicat ē īfirmus. nā qui negligit ſenſum ē īfirm⁹ ītellectu.

Opponitur ꝙ filiatio nō poſſit ꝓbari quo ad prēz. de ꝯdcō. ⁊ demō. l. filius. ſo. nō pōt neceſſario probari. ſed pſumptiue p locū a cōiter cōtīgētibus. ⁊ per locū a cōi opiniōe ſapiētum ⁊ bonoꝝ viroꝝ. Poſſet tamē ō facto ita poni tema. qō eſſet ꝓbatio neceſſaria. ut ī maſculo ⁊ fēīa clauſis ī cōclaue. Opponitur de le. i. l. ſi quis pp. ſo. plus nocet ꝯtumacia. i. ꝯtēpt⁹ forme legis ꝙ iuuet ueritas. Quero qūo ꝓbatur filiatio. rn̄deo ꝓbatur tribus modis. ſ. a cāis. i. a matrimonio ꝓcedenti ⁊ cohabitatiōe ⁊ natiuitate ī domo. vt hic. ⁊ hec probatio nō ē niſi ī ī legitimis filiis. ſo ꝓbatur a ſignis. ut q2 pater ⁊ mater ſic vocabāt tenebant. ⁊ tractabant ut ciuis ſciētibus extra de ꝓba. c. p tuas. Tertio ꝓbatur a cāis ⁊ ſignis ſimul iūctis. ⁊ ita faciūt aduocati in arti culādo. Et no hic ꝙ triplex ē teſtimōiū. ſ. nature puta ꝙ quis nō uixerit centū. C. de uſu. pa. l. ſi. Itē teſtimoniū legis puta ꝙ natus ī domo. ſit filius. ut hic. Item teſtimōiū hoīs. ut. ff. de teſti. p totū. Itē no. ꝙ ō iuribus lex teſtificatur. ff. de ꝓba. ab ea pte. Sed pone ꝙ pater ⁊ mr̄ dicebant ꝙ puer erat ſpurius. rn̄deo nō creditur eis niſi cū rōne loquātur. nā negatiua tȝ p

bari p cāſ. ff. de ꝓba. l. f. niſi forte fama eis cōſentiat. nā fama multū oꝑatur. q2 fama cōiter adaptat ſe reb⁹ veris vel vero ꝓximis. ē aūt fama teſtimonium vulgi ſui dicti rōnem nō reddēns ſed opinās. Et not. ꝙ īpoſſibili poſito ī eſſe. nullū ſequit cōtigens. vt hic in ſo riſo. Itē ꝙ poſſibili poſito ī eſſe. nullū ſequr īpoſſibile. Itē no. ꝙ poti⁹ pſumitur poſſibile honeſtū ꝙ poſſibile īhoneſtū vt hic. iii. riſo. ⁊. ff. de adul. l. miles. §. defuncto. alias īcipit que pp. Et iō ꝓbatio filiatiōis ñ elidit p ꝓba. adulterii. quod ē no. Sed pone quidā puer natus ē ī domo mea ex pediſeca mea. nūquid preſumitur fili⁹ me⁹. certe nō niſi ꝓbaretur ꝙ eſſet mea ꝯcubina. q2 indigna eēt illa pſumptio. ar. huius. l. i. riſo. ⁊ extra ō filiis preſbi. c. michael. Sȝ qd ſi teſtiſ dicit ſcio pro certo ꝙ. a. eſt filius. d. an ꝓbetur. vī ꝙ nō. q2 dicit īpoſſibile. ſed dic ꝯ q2 intelligitur de ea certitudie que cōiter pōt hēri per pſumptiōes boīum. ⁊ legū ſm ſa. de ra. ⁊ cy. ar. de edil. edic. ſi quis uenditor. cert⁹. n. dr̄ eē cuius aīus ī ꝯtrū nulla rōne pōt inclinari. ⁊ dicit certus a cerno. is. q2 decernit ita eſſe. Vlteri⁹ no. ꝙ ex cā verboꝝ pendet ⁊ cognoſcitur effectus eoꝝ. ⁊ iō qua de cā uocē te filiū diſcuti opȝ ut. l. nemo de here. ī ſti. Itē no. ꝙ nō pōt probari aliquē eē legitimum ⁊ naturalē filiū. niſi probetur matrimoniū. ut hic ⁊. l. i. §. ſi ea. de uē. in poſ. mit. nī īterdū error hētur ꝓ tit. i. pro matrimōio. ut no. C. de īceſtis nup. l. qui ꝯ. ⁊ extra qui filii ſint leg. c. ex tenore. Sed an corā iudice ſeculari pōt ꝓbari matrimoniū dic aut ſumus ī ſūmaria cognitione. p ut a ī cā alimētoꝝ ⁊ pōt ꝓbari. cū nō ꝑiudicet ueritati. ff. e. l. penul. ⁊ in ſcō magis ꝙ in iur cōſiſtat. ut. ff. de capi. di. l. legatū. aut ſumus in cā que reqrit plenarā cognitiōem ⁊ tunc aut mr̄imoniū ē certū p partiū confeſſionē. Et tūc nō requiritur iudiciū eccleſie. q2 eccl'a hȝ ſtare ꝯfeſſioni ⁊ de quo nō ē lis. ñ reqritur iudiciū. Aut ē dubiū p aduerſarii negatōnē. ⁊ tūc decretal' dicit ꝙ dȝ recurri ad iudiciū eccleſie. ſed mūdus nō curat ō illa decretal'. q2 ſm hoc qō adulterii non poteſt ire niſi per manus epoꝝ. Et ſimiliter qō hereditatis ab īteſtato. ⁊ melioris eſſent ꝯdcōis iudei ⁊ pagani. qui ſua matrimōia poſſunt ꝓbare corā p̄ſtāte ꝙ xpiani. Sȝ dic ꝙ aut ē qō de potētia. ⁊ illa ē qō iuriſ ⁊ ptinet ad iudiciū eccleſie. An poſſit teberga eē vxor regis. an ne. ē ut eſt qō de actu. i. de mero ſcō. i. de ꝓlatiōe verboꝝ ex quibus creditur matrimoniū eē ꝯtctū. Et tūc qr ſunt aures iudicis ſecularis īpoſſibiles ad hoc audiēdū. dicat apollo. ⁊ facit ꝙ no. ī. l. tria ſoma. p bar. hic. n. nō reqritur iudiciū hoīs. q2 ex vbis ipſis ipſe canō. ⁊ ipſa lex determiāt ⁊ iudicat. ꝙ ſit mr̄imoniū. ar. ō ꝓba. l. ab ea pte ergo qō habilitatis. vel īhabilitatis ſtat ī determiātiōe eccleſie. Sed nō qō facti ⁊ ſic īterlocutoria iuſ ptinet ad eccleſiā. ⁊ nō īterlocutoria facti. diffinitiua aūt federis matrimōialis. i. vbi pꝛīcipaliter ⁊ pp ſe ⁊ nō ꝓpter aliud matrimōium intēptatū. nō ē dubiū ꝙ ptinet iudicium eccleſie. q2 ē qō ſpūalis. ⁊ illa cognitio pꝛīcipalis nō hȝ locū niſi inter iſtos cōiuges cetez poſt mortē eorum nō pōt diſputari niſi īcidenter pp aliud. Et an matrimoniū ꝓbetur p inſtrm dotale. Jmmo. dicit ꝙ nō q2 nō eſt inſtrm matrimonii. Sed tex. dicit ꝯtrium ī au. vt fratrū filii. poſt princi. ſo. ſi cum inſtrō alia ꝯcurrunt veriſimilia ⁊ ꝓbabilia iudicia. vt puta matrone hōeſtas pſonarum equalitas. ⁊ cōſanguineoꝝ dignitas. creditur inſtrō alias nō. q2 poſſet fingi dos in fraudem cautum extra de preſum. c. illud. Et no. ꝙ per hanc. l. dixit cy. ꝙ emphiteoſis eccleſie nō trāſit ad baſtard. e. q2 ñ ſunt ꝓprie filii. ff. de le. ii. l. lutius. §. tame. per cy.

Et no. ꝙ pōt eſſe quis filius ſacerdotis ⁊ tamen eſt legitimus. quia fuit ante cōceptus ut extra de filiis preſbi. c. literas. ⁊ adde qō no. cy. C. de nup. l. ſi vicinus.

ẽ.C.de proba.l.non nudis.per cy.ẽ.ff.de proba.l.i. p Jaco.but.vbi omnino videas.

f **Filium**. Natus ĩ figura matrimõij vi ro ẽ uxore ſimul cohabitãtib⁹ preſumitur fore legitimus ſecus ſi pbeť abſentia vel ĩpedimẽtũ generãdi.h.d. ẽ pri͂o loquitur de filio q̃tum ad diffinitiõem.ſo qualiter pbeť negatiua filiatiõis.tertio qualiter pbetur affirmatiua. quarto qualiter illa affirmatiua pbatio poſſit elidi ľ pbari.ſecũda ibi ſed ſi.tertia ibi nõ tamen.quarta ibi ſed nubi vť. In tex.ibi aſſidue.i.frequẽter Ja. de ra.ẽ cy. Nota q̄ filius pprie dť ille qui ex legitimo mťimonio procreatur vnde nõ cõtinetur filius naturalis ẽt legitimatus.q: q̃tũcũq3 quis legitimetur ẽt p mťimõiũ nõ dť nat⁹ de matrimõio.vt no.extra de elec.c.inotuit ẽ per rofre.in ſumma ĩ titulo de filijs pſbi.Imo eo ipo q̄ eſt legitimatus vel q̄ pducit diſpẽſatiõẽ ſup natalibus fatetur originaliter ſe ĩ natalib⁹ pati defectũ ut no. in.l.ij.C.de iur.au.annu. Per prin.huius.l.dicit dy.q̄ emphiteoſis ẽt cõceſſa alicui ẽ filiis eius nõ trãſit ad filios naturales.ff.de le.ij.lucius.§.titie.p dy.ẽ ita fuit iudicatũ ẽ ↄſultum ĩ iſta ciuitate per.d.F.ð piſis ẽ q̄ ſpurij nõ dicũtur de domo ẽ q̄ pmiſſio q̄ nemo ð domo offendat nõ trahitur ad ſpurios.ita no.dy.de le.ij. l.cũ pater.§.mater. Itẽ ẽ ar.q̄ ſi alicui cõceditur priuilegiũ ĩ cãm filioꝝ q̄ baſtardus nõ poſſit uti tali puilegio ẽ vť quaſi caſus in.l.ſi liberti ius.ff.de ope.liber. ẽ l.ii.de excuſa.tu. Secũdo no.q̄ pbato matrimõio ẽ cohabitatione aſſidue viri ẽ vxoris q̄ filius ſit legitimus ſufficit ergo ad pbandum filiatiõem pſumptio.q̄ ẽ veꝝ circa ipſam filiatiõẽ.tñ de mťimõio liquere dz ad plenũ ita dicit glo.ct.ĩ.l.i.§.ſi ea.ff.ð ven.ĩ poſ.mit.q̄ not. ſed an pbetur mťimoniũ p dotalia inſtrã ẽ ar. q̄ ſic de pſum.c.illud.moueoꝛ ẽ vť q̃ſi expſſuz ĩ aũt.ut fra. ſ.p⁹ prin. Inno.dicit ↄ̃riũ extra de preſcrip.c.illud. Ego diſtinguo aut agitur primordialr qõ matrimonij. tunc ẽ veꝝ dictũ Inno.aut ĩcidẽter queritur de matrimonio pp filiatiõẽ tunc ĩ incidẽti ſufficit leuior pbatio ita intelligo iura faciẽtia p parte ↄ̃ria.Sed nũquid ad filiationem pbãdã ẽ neceſſe pbaꝛ q̄ pť ẽ mť tractauerũt eũ ut filiũ.dico q̄ iſta pbatio ẽ utilis extra de pba. c. per tuas.tñ nõ ẽ neceſſaria ſi pbãtur alia que hac. l.cõtinẽtur ẽ facit.ff.de ma.ec.l.vxorẽ.C.ne de ſta.defunc.l. ſi ſuīc hoc pſequeꝛe vt hu.ĩ.l.i.de pba.ẽ cy.C.de nup.l. ſi vicinis.Itẽ p eũ.C.de pba.l.nõ vnde.adde q̄ notat Inno.de reſti.ſpo.c.ex pte.itẽ vide tex.extra de fil.pſ. c.literas. Tertio no.q̄ ius pſupponit ſup ĩpoſſibile vnde ſi pater fuit abſens vel morboſus nõ pſumitur filius ex eo natus nã ad ĩpoſſibile nõ ẽ pſumptio apũd ff.loca.l.qui ad certũ. Quarto no.qualis mod⁹ pbãdi tã affirmatiuã q̃ negatiuã filiatõis.Corã quo autez iſta pbatio dz fieri veꝝ corã iudice ſeculari vľ eccleſiaſtico ponit ſpec.vnũ ſingulare dictũ ẽ dicit q̄ ſi p mõz diſcrepatõis opꝫ q̄ pbeť corã eccleſiaſtico ſec⁹ ſi aduerſarius ↄfitetur ẽ iõ poſitiões ẽ depoſitiões ſup matrimonio bene poſſunt fieri corã iudice ſeculari q: ſi aduerſarius cõfitetur nõ oꝫ remitti ad eſm ita no.ſpec.ĩ ti. de cõuen.ẽ recõue.ẽ ẽ dictũ ſingulare adde q̄ no. ar chy.lxxxvi.di.c.bene qdẽ ẽ.liij.di.c.frequẽs. In glo.ſup ṽ.nõ filiũ ibi ĩpoſſibile ẽ.qd ergo ſi teſtis dicit ſcio p certo q̄ iſte ẽ filius.I an ei credatur. dic dictũ eius ſaluari q: ĩtelligitur depõere de certitudie pſumptiua ſm Ja.de ra.ẽ cy.de qua aũt certitudine teſtis habeat deponere.no.ſingulariter Inno.de iuř cal.c.fina.

In ea.glo.ibi lutius p hãc glo.dicit cy.q̄ qñ a.l. vľ teſtatore mãdatur aliq̃d pbari nõ ſufficit pbare p ↄ̃ſumptionem hoc veꝝ de pſumptiõe hoĩs ſed bene ſufficit pbari p pſũp.l.ff.de pen.l.obſeruare ĩ pri. facit ð apochã.ſunt quicũq3.de le.i.l.lʒ impr.ẽ q̄ ibi p Ja.ð are. facit q̄ no.in.l.pe.C.de peri.tu.bald.

f **In qua pena**. Filius deportatus habetur p mortuo. Et ideo nepos ex eo ſuccedit loco ei⁹ ĩ primo gradu.vt.ff.de li.ẽ po.l.gallus.§.ẽ qd ſi tñ. Quero ſi pater preterit filiũ bãnitũ ĩ ere ẽ pſõa an fiſcus noĩe bãniti poſſit dicere teſtm̃ nullũ.ẽ dico q̄ nõ q: bãnũ morti ↄparatur.ſed mortu⁹ nõ dť pteriri.ẽ ſicut ẽ rei publice mortu⁹ ita patri premortu⁹. Quero an filio bãnito bãno capitali debeatur legitĩa ẽ dico q̄ nõ vt hic.q: pſona bãniti nõ reputatur eẽ ĩ reꝝ natura. cũ enĩ ĩ loco eius alter ſuccedat ergo ipſe p mortuo hẽť. ff.p ſocio.l.actiõe.§.publicatiõe.Ex hoc ſequitur q̄ fiſc⁹ noĩe ei⁹ nõ põt legitimã petere facit.l.certa forma de iuř fi.li.x.de hoc plene notatur.C.de bo.li.l. pria et vide.ff.de dã.infec.l.ſi finita.§.ſi qua ſunt iura p bart. nã ſi nulla bona ĩ ciuitate reliquit ſucceſſoꝛez nõ hꝫ. ff. de vul.ſub.l.lex cornelia ſm gul.ẽ cy. Sꝫ q̃ro põe tpꝛe teſtĩ filius erat ĩ ĩtegro ſtatu tñ erat a pře ptcrit⁹ poſtea viuo patre ẽ capitaliter bãnitus an fiſc⁹ poſſit patre mortuo dicere teſtm̃ nullũ.ẽ puto q̄ nõ.q: bãnitus nõ põt dicere nullũ.ergo nec fiſcus ex pſona bãniti nã fiſcus pretẽdit cãz lucratiuã.ergo ei obſtat exceptiõ doli ex pſona bãniti.ff.de excep.doli.l.apud celſum. §. de auctoris. Quero an valeat ſtatutũ q̄ filio delinquẽti pater teneatur aſſignare legitimã noĩe fiſci.ẽ vť q̄ nõ q: ẽ iniquũ.ſo.ualet quo ad patres ciues.nõ quo ad foreſes.qui nõ ſunt de foro iudicis nec de foro ſtatuti. forẽſis.n.nõ fit ð foro niſi ex cã.ſed quo ad patrẽ q nõ deliquit nulla ẽ cã. Porro aũt iter ſe ipſos ẽ cã ciuium voluntas nã ĩ ſtatutis nõ reqritur cã.ſed auctoritas ut l.nõ oĩum.ff.de legi.de hoc no.C.de decre.decuri.ĩ rubrica.li.x. Quero cũ legitĩa attẽdatur tpꝛe mortis ut l.i. §.ſi ĩpuberi.ff.ð coll.bo.q̃ñ pt pť aſſignare legitĩaz Rñdeo poſito vno ĩcõuenienti ſeqtur aliud ↄnexũ.ſ.q̄ attẽdatur tpus delicti.ẽ tũc cedat dies legitime. ſimile extra de regula.c.cũ ſcimus. Sed pone pť erat uſurarius vult detr.here illas vſuras vt de alienũ aũ oĩa. an põt.ẽ dy.cõſuluit q̄ ſic. Idem de aliis male ablatis q: de eis nõ debetur legitĩa.q: nõ ueniũt ĩ diuiſiõe. l. cetere.§.i.ff.fami.her.quod ẽ no. Sed an pater qui ex forma ſtatuti tenetur ſoluere ↄdẽnatiõem filij delinquẽtis.teneatur ſoluere penã quanti pluris quã ſtatutũ puſij ĩcludit nõ ſoluẽtibus.ff. certũ tepus.ẽ dico q̄ nõ vt no.in.l.iij.ff.qui ſat.co.q: pater ut fideiuſſoꝛ tacitus iudicatũ ſolui.nõ tenetur ex ↄtumacia.ut.ff. de ĩ lit. iuran.l.i.quod no.niſi verba ſtatuti aliud ſonarẽt.ẽ adde ff.c.l.filius. Quero pť hꝫ filiũ ẽ nepotẽ ex eo.modo ex forma ſtatuti aſſignat legitimã filio bãnito.an nepos ex eo ptcritus ab auo dicet teſtm̃ aui nullũ.ẽ vť q̄ nõ q: pť eũ precedẽdo excludit.uel dic q̄ ſtatutũ dꝫ intelligi ſi nõ ẽ alius qui ſuccedat rõabilius q̃ fiſcus.ar.C. de pe.fiſ.credi.prefe.l.i.li.x. Sed qd ſi bãnitus ẽ rebãnitus.Rñdeo credo q̄ hoc uerbũ rebãnitus eĩa reponat ĩ primo ſtatu.q: preciſe ↄ̃rarur bãno rebãnitio ẽ ↄ̃rioꝝ ẽ plena ẽ libera natura facit.ff.de iniuſto re.l.ſi qs filiũ.l.penul.Et quod no.C.de ſen.paſ.l.fi.p cy. Illud p ↄſtanti teneas q̄ ſtatutũ põt ĩ ſuo territorio auferre bãnito nõ ſolum beneficium ſtatuti ſꝫ ẽt ius cõe.ut no. ff.qui.ex.ca.ma.l.ſed ẽ ſi per pretorẽm.§.ſed ſi duz decreto.Bal.

f **In qua**. Ex iſta.l.colligitur ar. ad quod ſi filius cõmiſerit delictũ. vnde bona publicãtur ẽ fuerit bãnitus vtrũ filius poterit petere legitimã quam dꝫ here in bonis patris.ẽ dicẽdũ ẽ q̄ nõ q: iſte fili⁹ reputatur mortuus ante patrem ut hic.ẽ.l.gallus.§.quid ſi tñ. de li.ẽ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

po.ergo nihil trāſmittit ad fiſcū preterea ſi ñ trāſmittit
peculiū q̄ h̄z. C.de bo.proſ.l.ſi filius ergo multo min⁹
legitimā quā nō h̄z nec ſpat hēre.preterea fili⁹ uiuo pa
tre nullū ius h̄z ī legitima.vt no.dy.in.l.fi.ō li. agno.cū
ergo ꝛ ius ꝛ cā ſit de futuro ergo fiſc⁹ nō occupat. pre
ſtat ad hoc ar.j.de nouat.l.quotiēs in fi.ꝛ ꝑ hoc appet
q̄ ſtatuta terraꝝ que cogūt patrē aſſignare filio delin
quēti legitimā portionē ſunt ꝯ bonū ꝛ equū ſm cy. in
lec.ad hoc facit.j.ō colla.bonorū.l.i.§.ſi ipubes ꝛ ī ſpe
cu.de execu.ſenten.§.ſequitur.v̄.quid ſi filius.ſed pre
ſuppoſito q̄ ſtatutū valeat q̄ta portio aſſignabitur cuꝫ
pater poſſit ad hoc plures filios generare.j.ſi pars he
re.pet.l.antiqui ſi ſtatutum non diffinit difficile erit dif
finire ꝛ nota bene hoc ſingulare dictum.

p **Atre furioſo**. Furor iura mri
moniꝫ nō diſſoluit.
h.d.ſicut nec dormire vel hēre freneſim.j.de
acqui.poſ.l.ſi is qui aīo.Ex hoc pꝫ q̄ cōſen
ſus eſt cauſa efficiens matrimonij. nā ſi eſſet cauſa for
malis uel materialis ſtatim ea ceſſante ceſſaret cauſatū
effectus ergo ꝓductus a ꝯſeſu nō ceſſat licꝫ ceſſꝫ ꝯſenſ⁹
q: ꝯſenſus ē principiū effectiuū nō ſubiectiuum. ꝛ ſic
nō eſt materia.ſꝫ agēs in mīa ut dixi in rubrica. ſ. de
iuſti.ꝛ iur̄ ī fi.rubrice.Et an ceſſāte cā ceſſet effectus
dicit dy. q̄ ceſſante cauſa ceſſat effectus ꝛ ſic ceſſat ex
toto.ſecus ſi remanent reliquie final' cāe.ut.l.ii.ꝛ.iii.
j.re.amo.ꝛ ibi ꝑ dy.due ſunt cāe fiendi. ſ. efficiēs ꝛ fi
nalis.ꝛ due ſunt cāe eſſendi.ſ.materialis ꝛ formalis.de
primis duabus itelligit dy.de tertia ꝛ quarta.ſi ī totuꝫ
deſtruātur.deſtruitur quod fundatur ī ipſis vt.j.de v.
obl.l.ſi ex legati cā.ꝛ.j.loca.l.ī naue ſaupbelli de ꝯhē.
emp.l.qui vſūfructū arce.ō le.iii.l.quotiū.§.illud ſed ī
l.noſtra cāe ſunt vellat nō abſorte.Et ī hac.l. colligun
tur brocarda iſta prīo q̄ licitū ē arguer a ſufficiēti par
tium enumeratiōe.ꝛ no.q̄ illud argumētū ꝓcedit non
ſolum ī dictis legū.ſed et ī dictis teſtiū.vt ſi teſtis dicit
q̄ ī cōſilio nō īterfuerūt.x.hoīes.q: numerauit eos. ꝛ
nō erant niſi octo.ꝛ ſic cōcludit rō ꝑ locū a ſufficiēti per
ſonarū enumeratiōe.Item ī rimatiōe que fit ī pallatō
an petrus ſit ī pallatio.itē ī rimatione ſcripturarū ut ſi
volumus ꝑ ſcripturā archiuij ꝓbare q̄ titius nō eſt re
giſtratus in extimo vl' nō ſoluit colectas.qm̄ oēs ſoluē
tes ſunt deſcripti.ꝛ ipſe non.l.i.C.de exac.tribu.li.x.

Secūdo no.q̄ ſi extrema nō viciāt nō uiciat cōiun
ctio extremoꝝ que.n.ſingula nō īpediūt. nec ſimul iun
cta debent īpedire.ꝛ ratio ē hic.q: nō ſunt huius rōnis
ꝛ cōdcōis.ꝛ ſic ex pluriū cōcurſu nō augetur effectus.
aut ergo rō.l.ponperat numerū.ꝛ tūc que nō proſunt
ſingula multa iuuāt ut ī duobus teſtibus.j.de execu.tu.
l.ii.§.i.in glo.aut ratio.l.nō cōcernit numerū. ſed aliam
rōnem.ꝛ tūc ſecus vt hic. Tertio no.q̄ multa impe
diunt ꝯhenda ut furor que nō viciant iam ꝯcta. ꝛ ē rō
q: ea que ſunt pfecta ſunt ī ſuo eſſe eo ipſo precedente
cōſenſu ut no.de acqui.poſ.l.ſi is qui aīo.ſuper illo aūt
brocardo dic q̄ aut īpedimētum ē ex pte cāe material'
ꝛ tūc viciat de uer.ob.īter ſtipulātē.§.ſacra aut ex pte
cāe finalis ꝛ idem aut ex pte cāe efficiētis. ꝛ tunc aut
effectus depēdet a cā q: ē in fieri ꝛ viciat aut nō depē
det a cā q: ē in facto eē ꝛ nō viciat vt hic.Aut ē īpedi
mētum alterius accidētis.ꝛ tūc aut ē potens ad reſol
uēdū ꝛ reſoluit aut nō.ꝛ nō reſoluit ut.j.de arbi.l. non
diſtinguemus.§.ſacerdotio.ſm Ja.bu.aut īpedimētum
ē circa ipſum pricipale.ꝛ tūc aut īpedimētū nō cōpati
tur ſe cū pricipali.ꝛ tūc viciat.j.de fideiuſſ.l.vtrani⁹.§.
ſed cū duo.aut cōpatitur ꝛ nō viciat.de ſerui.l.ꝑ pte.
de ver.ob.l.exiſtimo.Sed pe.dicit aut actus puenit ad
cōſumatiōē ꝛ tūc caſus ſuperueniēs nō viciat.aut nō
ꝛ tūc aut ſequeref abſurdū ꝛ uiciat ut.l.fi.j.rex amo.

ꝛ ibi per pe.ꝛ cy.ī additio.Aut nō ſequeref abſurduꝫ
ꝛ nō viciat vt inſti.de le.§.ex ꝯrio ſm pe.ꝛ cy. Vl
timo īducitur hec.l.ad.q.an ꝑ monachatū patris filius
exeat ō patria ptāte.nā ſi nō exit acquirit patri uſūfru
ctū ꝛ ꝑ patrē monaſterio ita dic q̄ exit ut not.j.de mi
nor.l.ſi ex cā.§.pamp.nam pater habeatur pro mortuo
ſecūdum guil. Bal.

p **Atre**. Pater lꝫ furioſus hꝫ ī filiū pria
ptātem ꝛ vinculū mrimonij retīet
cum vxore ēt utroqꝫ furēte ꝛ iure patrie po
teſtatis ei ꝑ filiū queritur.h.d.Flo. q̄ furor
patris uel matris nō dirimit nec īpedit patriam ptātē
nec matrimoniū nec acquiſitiōem futurā.ſo no. q̄ iſta
ē bona argumētatio certe ſunt cāe que dirimūt uīculū
patrie ptātis.iſta cā non ē inter enumeratas ergo non
diſſoluit. Simile ar.certe ſunt exceptiōes permiſſe
iſta non ē de illis pmiſſis ergo nō ob.nec pōt opponi.
C.de adul.l.ita pudor ꝛ vocatur iſtud ar.a cāib⁹ enu
meratis uel a ſufficienti diuiſiōe.tertio nota q̄ īpoſſibi
le ē filiū deſinere eē ī ptāte niſi fiat ſui iuris. vnde hoc
ar.vaſallus nunq̄ deſinit eē vaſallus niſi adipiſcatur li
bertatē.j.qui.ex ca.ma.l.nec vtilē. Apparet ex hoc
q̄ patria ptās nō poſſit hēri pro derelicto.ita q̄ ꝯceda
tur occupāti.quarto no.q̄ cū filiatōis mixta cū cā pa
trie ptātis depēdet totaliter ex matrimonio ꝛ īfertur
ex eo ꝛ iō uolens īquirere de patria ptāte inquirit de
mrīmonio ſic extra de ordi.cogni.c.tuā.Quīto no.q̄ q̄
dam īpediūt ea que ſunt ī fieri que nō dirimūt ea que
ſunt cōſumata ꝛ ī facto eē ſic.j.de ver.ob.l. exiſtimo.

Sexto no.q̄ multū oꝑantur reliquie. appellanf hic
reliquie cōſenſus precedens ſiue ī dormiēte.alibi ap̄pel
lātur reliquie rō quedā remanens ex preteritis.l. ſub
ꝯdic.j.de teſta.tu.tertio modo appellātur relīqe extra
de re.ꝛ vene.ſan.c.ſane. Vltimo no.hic ar.nō impe
dit hoc vel hoc ergo nō īpediūt ambo ſimul iuncta Ja.
vult tractare hic illud brocardū vtrū ceſſante cā ꝛc.dic
aut effectus depēdet a cā ꝛ tūc ceſſat. Aut nō ꝛ tūc ñ
ceſſat ita dicit Ja. Aduerte q: q̄dā ē cā ſucceſſiua ꝛ
tunc ab iſta pōt defectus dependere.j.de cap. di.l. tu
telas.Quedā eſt cā ſtatim tranſitoria ꝛ tūc nō vr̄ q̄ ef
fectus ab ea depēdeat poſt factū eē vt no.j.de acqui.
poſ.l.i.§.veteres.vel dic aut loquimur de effectu cum
cōfirmāte ꝛ ceſſante cā nō ceſſet effectus aut ꝯfirman
do.ꝛ tūc ſic vt.l.i.§.exegit.j.de fin re. vel dic aut ſup
uenit cā influens ꝛ tūc ceſſet effectus.aut ſupuenit cā ī
firmās ſed ceſſatio cāe prioris tūc aut per hoc reducif
ad nō cām ꝛ ceſſat effectus.l.ii.§.circa de excep.doli.
Aut nō reducitur ad nō cām ꝛ nō ceſſat effectus ut.l.
noſtra. Aduertans tex.dicit q̄ nō ceſſat cā quia re
manent reliquie.grāmatici dicūt q̄ quattuor ſunt cāe.
ſcilicet fiendi due vt efficiens ꝛ finalis ꝛ due eſſendi
ut materialis ꝛ formalis .ſi ceſſat cā efficiēs aut cum ef
ficiens ē ī fieri ebuiatur effectu aut poſt factū tūc ſec⁹
ſi ceſſat cā finalis tunc dic vt no.C.de epiſ.ꝛ cleri.l. ge
neraliter per cy.facit.l.fi.de here.inſti.Si aūt ceſſat cā
materialis ꝛ formalis tūc q: effectus ē inſepabilis.a cā
ſublata cā tollitur effectus q: iſta cā dat eſſe rei ꝛ reꝫ ī
eſſe conſeruat. j. ad exhiben.l.iul.

f **Ilius**. Publicū officiū inherens ī filio
famil.repreſentat pſonā duoruꝫ
h.d.ꝛ vide q̄ no.cy. C. qui teſta.fa.poſ.l. ſe
nium. Per illā.l.determinat dy.q̄ ō publico
crimine filius pōt accuſare ſine cōſenſu patris. Sed
quid eē ſi ipe ē accuſatus.Reſpōdeo aut ē pena corpo
ralis.ꝛ nō curatur pater ī aliquo.q: nec ī ſeruo curaf
dn̄s.j.de accu.l.hos accuſare.§.fi.ō adul.l. iter liberoſ
§.filius. Aut eſt pena pecuniaria.ꝛ tūc aut pater nō
tenetur ꝓ filio aut tenetur ex forma ſtatutorum.primo

caſu nō curatur patria poteſtas.ſo caſu curaſ. fortē q3
h3 locū rō.l.cum nō ſolū.§.neceſſitate.C. de bo.q3 lib.
Si enim patri preiudicat iudiciū ergo d3 citari.ut.l. nā
ita diuus.ꝭ.ti.i.ꝛ.C.ſi pp pu.pen.l.ſi deſerta.q3 nemo
patitur executionem niſi fuerit citatus ad cōm. ut no.ī
l.cū miles.§.i.qui.ex ca.ma. Non ob.ꝙ pꝛ equipa
retur fideiuſſori iudicatum ſolui ex quo afficitur p vnā
ꝛ eandem ſnīam.ut no.per dy.ꝛ bar.ꝭ. de uer.ob.l. cū
filius.ſed fideiuſſor nō ē citandus ergo nec pater. nam
aliud ē ī uero fideiuſſore qui ſe ſuo ꝯſenſu aſtrīxit.aliō
in patre qui inuitus incidit in obligationem . Et ideo
eſt magis ei ſubueniendū ꝙ uero fideiuſſori.ar.l.fi.ꝭ.
rem pu.ſal.fo.in rōne ſui. Item pꝛ oēm defenſionem
facere pō t.ꝭ.ſi ex noxa.cā.aga. l.ij. Et citandus eſt qs
ad defenſionē3 faciendam.ut.l.iij.§.ſi ad diem de re mi
li.ad hoc facit quod nō.ꝭ.qui ſatiſ.co.l.ij.§.fi.p Ja.bu .
Itē non ſufficit pꝛē3 ſcire.niſi citeſ uel ꝯſentiat.ut.l. ſi
cum dote3.§.ſi poſt.ꝭ.ſo.ma.per Ja. de are . Et nō.
ꝙ ille qui nō appet citatus ſemp ē citādus .facit extra
de iudic.c.q3.u.per Inno.Forte dicēdū eſt ꝙ ī illa exe
cutione ſit citandus prius uerbo ꝙ re. Non ob . quod
no.Inno.extra de appel.c.ex ratione quia ibi loquitur
in conuicto ꝛ ꝯdēnato. ſed pater non eſt condemnatus
nec cōuictus nec confeſſus.ꝭ.q.i.nos in quenꝗ . S3
quid ſi filius cōfitetur ſed pater negat.Rñdeo ſtatur fi
lio in facto proprio.niſi pater ꝯtrium ꝓbet.Admitti enī
d3 ad probandum ꝯtrium.ut no.in.l.ij.ſi ex noxa. cauſa
aga.ꝛ ī tēā.l.cum filius per bar.quod no. Sed an ō
ıs c cōi pater tenetur ſoluere cōdēnationem filij. nota
ꝭ.de noxa.l.ꝛ ſi cōdēnatus.Rñdeo nō.īmo occupat ēt
bona ꝓpria filij.tanꝗ mortui ſine hꝛde.ꝛ ſi occupat iuſ
patrio niſi filius eſſet emancipatus.C.de bo.dā.l.filiꝰ.
cum enim filius ille herede hēre nō poſſit q3 ius ciuile
amiſit.ergo ſumus ad ius antiquū reuerſi.quo iuſ pꝛ
occupat iuſ peculij l3 quidā dicāt ꝙ.l.illa filius.ſit cor
recta.ſed nō recte cōſiderauerūt.Si aūt ſnīa nō adime
ret ſtatū ſed bona uel ꝗtitatē aliꝗ vt centū . tūc pater
nō poſſet īpedire execu.fiſcalem ī bonis filij. q3 ſi pōt
occupare.quod nō vacat.cū filius ſi hēatur ꝓ mortuo.
niſi ſtatu amiſſo.Sed de ſuo nō tenetur ſoluere ut di
xi.ā.c.l.ſi qua pena. Non ob.ꝓdictis glo. dicte.l.ꝛ
ſi condēnatus q3 aliud ī ciuilibus.aliud ī crīalibus.na3
ī ꝓceſſu crīali nō quaſi ꝯhitur.q3 ſic redigeretur cauſa
crīalis ad ciuilis cāc intellectū.q3 oīs quaſi ꝯtrus ē ci
uilis.Et no.cautelā.nā ſi filius tuus clericus fecit ho
micidiū.ꝛ ſtatutū dicit quicūq3 declinauerit. ius ei nō
reddatur nō declines noīe filij ſed tuo.pro tuo īteresſe
ꝭ.de appel.l.iurius.Et ſic filius tuus nō poterit īpune
offēdi.nec tu q3 te excuſat paterni neceſſitas officij ac
fides.l.tutorē.ꝭ.de his qui ut īdig.tunc ēt quidam de
clinant ipſo facto.ꝛ tñ non declināt uerbo qui non ꝯti
nentur ſub ſtatuto.nā ſi quis ꝯparet ī habitu ꝛ tōſura
ipſo facto dicit ſe clericū.tamen nō punitur q3 cu3 nō
debeat dimittere hītum non pōt ꝯpere in alio habitu.
vnde hoc caſu ille nō declinat foꝛ.ſed foꝛ declinat ip3 .
ꝛ refutat ipſum vnde ē declinatio paſſiua non actiua .
C.de leg.l.ab adminiſtratiōe.Et ibi dicit Ja.bu. hunc
non puniri.q3 nō declinat ipſe ſed lex.quod eſt no . ad
de ſimilem īntelligēdi figurā.ꝭ.de ſena.l.qui īdignus ī
glo.Sed quid eꝫ ꝯdēnatus ē pater.nūquid peculiu3
ꝓfecticiu3 auferꝛ filio vꝛ ꝙ ſic.q3 eſt patris pleno iuꝛ .
in ꝯtrium uidetur tex.ꝭ.de mino.l.denꝗ3.§.ſ3 utrum.
vbi dꝛ ꝙ peculium ex ꝯſtitutione claudij ſepa.ut. ſo .
illa ſeparatio non fit ut filius lucretur peculiū.ſed ut ſatiſ
faciat creditoribus peculiaribus ſi preferūtur fiſco.Et
ille ē intellectus huius.§.ut no.aegil.de cu.infra quan
do ac.de pec.eſt anna.l.i.§.alienatio.ꝛ adde quod not.
C.qui bo.ce.poſ.l.penul.ꝛ.ꝭ.ſo.ma.l.ſi filio fa. data .

Sed an alij cōſanguinei ut fratres.admittūtur pro
fratre ī criminali.ꝛ vꝛ ꝙ ſic ut.ꝭ.in ius uoc.ut eant.l.
ij.in fi.cū.l.ſe.ſ3 gl.ibi dicit ꝙ in crīali d3 uenire ꝛ ſatiſ
dare.ꝛ tūc frater admittitur ad ſatiſdādū ꝓ fratre ꝛ ſi
mil hus ſecus ſi pricipalis nō ueniat ut ibi not . Et
nota cōiunctos ſanguine affinitate uel beneficio ut pro
nos ſemp cenſeri ydoneos . Et ſic ē argumentū ꝙ
ille qui tenetur dare obſidem liberetur dādo quēlibet
de ſanguine ſuo l3 nō ſit locuples. quod ē no.dignum .
Vltimo nota extra ꝙ paria ſunt patrē cōſentire fi
lio uel ſe ſimul obligare cū filio ꝛ ſic facit ad ſtatutum
poſitū.ut.ꝭ.de le.ij.l.cū pater.§.libertus per bar.bal.

r **Iudex** . Sententia lata ī cā alimen
torum ꝓtextu filiationis nō
facit ius in cā filiationis per ſe principaliter
mote.h.d.ꝛ eſt ratio quia incidens ē maior
ergo non abſorbetur per minorem. ut. ꝭ.de iudi.l.per
minorem.Itē cauſa principalis ē ſummaria ꝛ ſemple
na.ergo non tollit ordinariam ut.ꝭ. de re iudi.l.a diuo
pio.§.ſi ſuper rebus.Item cā alimentoru3 eſt ſicut cā
poſſeſſionis unde non derogat ꝓprietati.l.quia merum
factum nō derogat iuri.C.ſi de mome.po.l.i.ꝭ.ō lib .
agno.l.ſi quis a liberis.§.ſi uel parens. Item ad aliu3
finem tendit cā ſcōa.ꝙ prima.nā ultra natura3 petit o
nis alimentorum eſſet ſi decideretur cā filiatōis ergo
ubi terminus litis eſt diuerſus non obſtat exceptio rei
iudicate.quia res mutari uidetur.ꝭ . de euic.l.ſed ꝛ ſi
exceptio.Item ſentētia alimentorū fundatur ī preſum
ptiōe.ꝛ iō ueritatis examē non tollitur ar.ā.c.l.filiū.
Et cōclude ꝙ aut īcidēs ē ſimpliciter maior.ꝛ ſnīa
lata ſup principali non ꝓiudicat in incidenti per ſe mo
uenda.aut non eſt maior ꝛ tunc aut replicaſ ad impu
gnationē iudicati.ꝛ non pōt.C.de fide inſtꝛoꝛ.l.fi. in
fi.aut ad nouū effectum ꝛ tunc pōt.ut dicta.l. ſed ſi ex
ceptio . S3 an ſnīa lata in principali excludet incidē
tē ꝗōne3.dic ꝙ ſtandū eſt ſnīe. unde ſnīa lata in princi
pali puta ꝙ laudū ſit equū facit ius in penali . q3 hoc
ipſo pena cōmiſſa eſt.ſm dy.ꝛ bar.ꝛ hoc ponit bar. de
uerbo.obli.l.qui rōe.§.fi.ſed tu dic ꝙ ſnīa ſumitur ex
mente actorum ꝛ ex ſui ſerie.Et ideo aut iudex ꝓnūn
ciauit bene arbitratum.ꝛ tunc cōmiſſa eſt pena.aut ab
ſoluit ſimpliciter reum a petitione reductionis ad arbi
trium boni uiri.ꝛ tūc nō cōmittitur.q3 poteſt eē iuſta
cauſa litigandi que excludit a pena compromiſſi ſcōm
Jo.an.in ti.de arbitris ī addi.ꝛ ſnīa nō īcludit nec ex
cludit.niſi cum ſequitur neceſſe preſupponēdum ul' ne
ceſſario excludendū. Sed queritur an ſnīa lata ſup
incidenti minori preiudicet ſuper incidenti maiori vt
gratia petitur executio inſtrī.opponitur exceptio ꝓſcri
ptionis uel pacti.iudex ꝓnunciat obſtare.Denuo actor
agit ordine iudiciario.opponitur eadem exceptō . que
ritur an poſſit ꝛ uidetur ꝙ ſic.q3 iudicium primum eſt
ſummarium.ſm ē ordinarium ergo nō obſtat exceptio
ut dicta.l.a diuo.§. i ſuper de re iudi.ꝛ de lib.agno. l.
ſi quis a liberis.§.ſi uel parens.ꝛ hic.In ꝯtrium uideſ
quia ex interlocutoria oritur exceptō rei iudicate.quia
talis interlocutoria ē terminus litis. ut no.in.c. dudum
extra de elec.item eadē ratio ē in ſecundo iudicio ſicut
in primo.item plenaria cognitio nō attēditur penes or
dine3 iudicij.ſed penes qualitatē proba.Si ergo plene
ꝓbata fuit exceptio ergo vlterius nō poteſt agi ꝙ veꝛ
credo.ꝛ dic ꝙ ſicut ſe h3 una pꝛīcipalis ad principale3
ſic incidens ad īcidentem. Item dic ꝙ pꝛīcipale exclu
ſum principaliter non poteſt reſūcitari ī incidenter . ꝭ. de
excep.l.quecūq3. Item dic an incidens excluſum ī
cidenter poſſit per ſe principaliter reſūcitari.ut hic not.
ꝛ.C.de or.cogni.l.ii.Et ſcias ꝙ de facto cōſului ianue
ſuper hoc puncto.An reꝰ qui excipit de ſolutōe poſſit

finita uel pendente exceptione petere ſibi reddi iſtrũ
cãcellatum ex cã ſolutionis. Et hoc erat expediens ibi
ſcire pp quedam ſtatuta que loquebantur de diuerſita
te iudiciũ ꝛ de compromiſſis. Et quia conſilium ẽ pul
crum hic inſerui in effectu. Filippus contra dominã
petram egit ypothecaria. domina petra excipit de ſolu
tione debiti. ꝛ dato ſibi termino ad probandum petit ſi
bi reddi inſtrumentum cancellatũ quia non confitebat
ſe probaſſe ſuper exceptione. petens hanc cauſam com
mitti quibuſdam reuiſoribus ſecundum formam ſtatu
torum ianue. interimque ſuperſederi ſuper ypotheca
ria dicebatur hanc petitionem non procedere obſtante
litis pendentia ſuper exceptione. querebatur quid iur.
Et ꝙ petitio ultima preualeat apparere dicebatur ex
eo quia principale intelligitur preiudiciale. Et non ſilicẽ
rõne icidentis. ĩ. de excep. l. ſed ſi ante. Sed cã inſtru
menti principalis debiti cancellandi eſt principalis. cã
vero ypothecaria eſt ſecundaria. ergo cauſa cancellatio
nis prefertur tanq̃ principalis preiudicialis ꝛ maior.
ſicut cauſa rei vendica. contraria confeſſorie prefer
tur confeſſorie. In contrarium dicebatur nam ſi actor
petit vnum reus non poteſt petere contrarium niſi ex
cipiendo. unde libellus actoris impedit libellum rei ne
contrarie ſententie proferantur. ut no. Innocen. extra
de officio dele. c. cum contingat. item non reperiũtur ac
tiones ɔ̃rie niſi reſpectu mutue petitionis. ꝛ in caſibus
expreſſis in iur. ut. l. omnino. ĩ. de impenſi. ſo. dixi ꝙ i
cidens queſtio ex parte rei impedit reum interim reſti
care illud idem per modum agendi. quia quandocũqꝫ
ſententia lata in incidenti preiudicat principali non ad
mittitur cumulatio exceptionis ꝛ actionis ad idẽ pro
poſite. quia idem operatur interim lis. quod operatur
perpetuo ſententia lata. ĩ. de excep. l. fundi. ꝛ. l. fundũ
de excu. tu. l. diximus. ꝛ in. ca. ii. de reſti. in integrum.
Sed ex ſententia lata ſuper illo incidenti poteſt abſol
ueri petitio cancellationis. ar. C. de fide inſtrumen. l. fi.
in fi. ergo interim non poteſt peti cancellatio. hoc ergo
non facit ypothecaria actio ſilere. ſed obiecta pendens
exceptio. reus ergo non poteſt cumulare exceptionem
ꝛ actionem ad eundem finem quia in excipiendo eſt ac
tor. ꝛ ſi prohibetur ingreſſus litis prohibetur cõpromiſ
ſum neceſſarium. ꝛ ita conſului nã compromittere hoc
caſu eſt de proceſſu litis. ſed proceſſus non debꝫ fieri.
ergo nec compromitti. Item arbiter ſuccederet loco iu
dicis ergo fruſtra compromitteretur ſi arbiter deberet
pronunciare non eſſe procedendum quod tene menti.
Bald.

r **Iiudex**. Sententia lata ex ſumma
ria cognitione ordinarium iu
dicium non decidit. hoc dicit vel ſic ſententia
lata in incidenti non affert preiudicium in
cauſa principali. hoc dicit. Nota ꝙ ſententia lata ſuper
alimentis non preiudicat ſuper cauſa filiationis poſtea
mote. ratio littere eſt quia cauſa alimentorũ determi
natur ex preſumptionibus cauſa filiationis ex ueritate
ꝛ preſumptiones non afferunt preiudicium veritati. ẽ
ꝛ alia ratio. qꝛ cã alimentorũ dirimitur ex poſſeſſorio
infra ad carbonianum. l. ꝙ labeo. ergo non preiudicat ĩ
petitorio. In tex. ibi querendum in iudicio poſtea
moto in filiatione vel ſuper ſucceſſione. Nota ꝙ
ſententia lata ex ſummaria cognitione qua pronuncia
tur inſtrumentum exequendum ſi poſtea ex ordinario
iudicio pronunciatur indebitum eſſe. uidetur prima in
terlocutoria reuocata concordat infra de re iudica. a
diuo pio. §. ſi ſuper rebus. In gl. ſuper uer. alimen
torum in filiatione quia adhuc poteſt negare filium eẽ
nec etiam ob. patri p̃ratio alimentorum. quia non pro
pterea videtur recognoſcere filium eſſe niſi quatenus

infert pronunciatio. ex notio enim non intelligitur auge
re effectum pronunciatõis nec inducere effectũ extra
pronunciata. unde hec. l. intelligitur ſiue ſententia ſtet in
ſuis finibus ſiue tranſeat in executionẽ facti ꝙ eſt no.
In ca. ibi. C. de fal. l. ubi ꝛ. C. de fide inſtrumen. l.
finali. in fine. In eadem ibi. §. ſi ſuper rebus hec diſtin
ctio vera eſt. ſed non perfecta unde cum queritur an ſe
tentia lata ſuper principali preiudicet in incidenti que
refricatur ſic diſtingue. quia aut ſuper prima principa
li proceditur ſummarie aut plena cauſe cognitione. ſi
ſummarie tunc non preiudicat in incidenti ut hic. ꝛ in
§. ſi uel parens. ꝛ eſt ratio qꝛ ſummaria non poteſt pre
iudicare ſuper illo ꝙ indiget maiori examine ut infra
de iudic. l. ſi per minorem. ſi uero cum plena cauſe co
gnitione tunc refert aut loquimur de emergentĩ aut d̃
incidenti proprie ſi de emergenti non preiudicat quia
dirimitur ante litis conteſtationem quo tempore prin
cipale negocium non poteſt diffiniri extra de teſtamẽ.
capitulo veniens. Si loqmur de incidenti proprie ſum
pto uocabulo pro eo ꝙ eſt deciſiuum litis refert aut ꝓ
nunciatur pro excipiente aut contra cum ſi pro eo nun
quam poteſt ſopitum in dubium refricari de uerborũ
obligatione. l. qui rome. §. duo fratres. ꝛ maxime ſi ſe
cundum iudicium eſt acceſſorium primi argu. infra de
rei uendi. l. ex diuerſo. §. primo. ꝛ ſi quis cautio. l. ſcda
ꝛ. C. de uſuris. l. eos facit ꝙ no. Innoc. extra de ordi.
cog. ca. cum dilectus aut pronunciatur contra excipien
tem tunc refert. aut iudicium primo motum eſt princi
pale reſpectu iudicij proprij. aut non eſt principale ꝫ
dependens aut non eſt principale nec dependens. ſi ẽ
dependens ſententia lata in primo iudicio preiudicat in
alio. infra de excep. l. fundum titianum. ꝛ lege fundi. ſi
autem eſt dependens tunc non excludit ſecundum iudi
cium quia maius primo infra de excep. l. ſed ſi ante. ſi
autem prīa principalis cauſa non dependet a ſecunda
principali nec econtra ſed ſunt eque ꝛ pariter cauſe pri
cipales tunc refert aut pronunciatio prima non poteſt
habere effectum niſi per excluſionem ſecundi iudicii.
ꝛ tunc preiudicat in ſecundo. l. ii. C. de ordi. cog. aut ꝑ
alter hr̃e effectum. tunc aut in principali iudex reproba
uit incidentem queſtionem. aut preterijt. ſi reprobauit.
tunc aut de uno repetitur ad eundem effectum. ꝛ non
obſtat exceptio quaſi re mutata. ĩ. de euic. l. ſed ſi exce
ptio. Si autem iudex preterijt tunc aut ẽ incidens, que
poteſt moueri ſurſum a principali. ꝛ non obſtat res iu
dicata quia de incidenti non uidetur iudicatum. d. §.
ſed rutione ꝛ. l. iii. §. contrarium. infra de contra. tu. tu
te. aut incidens non poteſt per ſe moueri. ꝛ tunc videt̃
queſtio incidens totaliter eſſe ſopita una cum principa
li nota. ĩ. de nego. ge. l. ſi autem. §. fin. quã diligenter no.
ꝙ non eſt alibi.

i **Nati**. Per hanc legẽ determinatur
ꝙ naturalis non legitimatur in
uitus. h. d. Bal.

De adoptiõibus et emancipationib⁹ ⁊ aliis modis quibus ius patrie poteſtatis diſſoluit rubrica.

Filios Ars conatur facere idẽ quod facit natura. tamẽ nõ põt facere ſine adminiculo fictiõis ⁊ ẽ quedã alchimia. hoc dicit Bal.

Generalis Glo. dicit ꝙ in matrimonio pri⁹ loquit̃ uir. nimiꝝ q: dignior eſt ⁊ prius exactur⁹ debitũ. ⁊ ideo ad eum pertinet de cõgruitate primum uerbũ: ſ; cõſuetudo ſuat prius interrogari mulierem: de iure ãt ille qui uult aliqd petere primo loquat̃: de act. emp. l. iulian⁹. §. offerri uel forte ille qui prius eſt notatus in iſtro ꝓmiſſionis mrimonij ꝯtrahendi. ut. j. de ſtip. ſeruoꝝ. l. ſi ſeruus cõis ⁊. l. quot. ꝺ uſufr. nam hoc ipſo uidet̃ dat⁹ ordo ꝙ talis ordo repit̃ in inſtro ⁊ ſic ordo uerboꝝ deſignat ordinẽ factoꝝ de ꝯſe. di. ij. c. i xpo pr̃. ſicut miniſterium uerboꝝ ſignificat miniſteriũ intellectus de ꝯſe. di. i. c. ut ſignaculũ. licꝫ tamẽ non requirat̃ ad eſſentiã mrimonij ordo verboꝝ requiritur tamẽ ad impletionẽ ꝓmiſſiõis. ꝯtraria opinio uerior ẽ ſm guil. Iſte tex. facit ad emãcipatiões ut primo interroget̃ pater deĩde filius poſtea ſubſequat̃ decretũ. nec eſt uis qs interroget ut hic parꝫ quod tene mẽti. In glo. ſup verbo aut magiſtratus ibi. l. ſi imperialis. nihil enim eſt derogatum principi q: ſi eſt hoc oportet ꝙ ſit hoc per. l. aliquã ſ; nulla. l. eſt ſupior eo cum ipſe ſit dñs legũ ſm cy. ſ; q̃ eſt rõ ꝙ maior auctoritas requirit̃ in arrogatiõe. r͞ndeo q: ibi eſt maior mutatio. ſ. ad cõtraria. ſ; in adoptiõe eſt ſimbolum ſiue ſimilitudo q: de ꝑſtatione in ꝑſtationeꝫ ⁊ ĩ hñtibus ſimbolũ facilior eſt tranſitus ut dixit Ariſtoteles. adde quod notat̃ de fide inſtru. c. cuꝫ. p. tabellio. ubi punctualiter loquitur Inno.

Illud Priuatus beneficio nature ꝑuatur beneficio iuris naturã imitantis. h. d. No. ꝙ. l. imitat̃ naturã nec adaptat̃ ficto. l. ad ea que ſunt ĩpoſſibilia ſecũdũ naturã ad hoc allegat̃ ꝙ ẽ uerũ ĩ his que ſunt ĩpoſſibilia eſſe ⁊ fuiſſe vnde caſtratus non adoptat quia caſte natus. Spado autꝫ adoptat q: lꝫ nũc ſit impoſſibile ſecũdũ naturam tamẽ retro fuit poſſibile cũ ñ ꝯcerat uitiũ a prin⁹ generatiõis et nõ. hoc facit j. eo. l. adoptio.

Hoc uero A ſubmiſſione capitis ſequitur ſubmiſſio mẽbroꝝ. h. d. No. cui me ꝯmitto ⁊ mea videor ꝯmittere ut hẽs in glo. ſed hoc eſt verum quando me plenarie cõmitto ⁊ ſubmitto. l. qui ex liberis in fi. de ſecunduꝫ ta. ſecus ſi nõ ex toto me transferam ſed ſecundum quid. C. de pac. conuen. l. hac lege facit ꝙ no. extra ne ſede ua. c. i. Bal.

r **Iconſul** In iuriſdictione volũtaria publica perſona poteſt gerere ſimul publicã ꝑſonã ⁊ priuatã ⁊ auctorizat ꝓprium actum. ad hoc allegatur. Opponitur ꝙ nulla ꝑſona poſſit gerere uicẽ pluriũ ut. j. ad trebell. l. ille a quo. §. tẽpeſtiuũ. ſo. ubi in ꝯtentioſa iuriſdictõe hic ĩ uolũtaria eodẽ mõ. j. de procur. l. licet. §. ſi plures. ⁊. j. ꝺ arbi. l. penul. Secũdo opponit̃ q: in actibus etiã volũtariis una ꝑſona nõ ſubſtinet vicẽ pluriũ ut. j. de pac. l. ſi plures. ſo. vbi attẽditur numerus ꝑſonaꝝ una perſona nõ ſubſtinet vices pluriũ ut ibi ⁊. C. de teſti. l. ꝯ iurãdi. ſ; vbi attendit̃ qualitas ꝑſonaꝝ ibi vnus ⁊ ideꝫ plurium perſonã gerit ut hic. Tertio opponit̃ ad idẽ q: ſicut inter dantẽ ⁊ accipientẽ inter baptizantẽ ⁊ baptizãtem Inter ꝑſentatũ ⁊ ꝑſentãtẽ Inter ſtipulãtem ⁊ ꝓmittentẽ dꝫ eſſe diſtinctio ꝑſonalis ut. l. ij. ꝺ ſtipp. ſuo. ⁊ extra de bapt. c. debitũ. de inſti. c. fi. de iure patro. c. per vras. Ita videtur etiam in. l. noſtra. ſo. aliud in relatiue appoſitis ut in cõtrariis. aliud vbi non eſt oppoſitio ſed conſona diſpoſitio nam iuri conſonat quod in eodẽ actu quis gerat vices patientis ⁊ confirmantis ſeu approbantis ſicut eps in eodẽ capitulo põt intereſſe vt canonicus ⁊ auctoritatem preſtare vt ꝓlatus. j. qui ap. ſit. l. i. §. ſolet nec enim eſt nouum uel abſonũ ꝙ qs ſit proprij actus confirmator. ut. j. ꝺ mili. te. l. tribun⁹. §. fi. Quarto op. ad idẽ. j. de tu. ⁊ cur. da. ab his. l. pretor. ſo. aliud in decreto tutele ⁊ cure quod dꝫ eſſe neceſſitatiuũ. aliud in hoc decreto quod non eſt neceſſitatiuũ ſed roboratum actione neceſſitatis: ergo nemo ſibi ſuuꝫ decretum imponit ⁊ hoc eſt ꝯtra illos qui dĩt ꝙ eps ligat̃ ſuo ſta⁹ q: ligat̃ vt priuatus nõ ut prelatus. Et q: a cãone ñ a ſe. ut no. cy. C. ꝺ ſacro ſan. eccle. auĩ. ꝗbuſcũqꝫ mõis. ⁊. j. de in ius uo. l. ſ; ſi hac. §. ꝓſtituta per guil. ⁊ de ꝯſti. c. ij. li. vi. p archi. alij ẽo intelligẽtes allegãt ad ideꝫ. j. ꝙ qſqꝫ iur. l. i. §. i. qui. §. nihil facit. q: ibi non ligat̃ eadem. l. ſed alia. l. i. nõ ſuo ſtatuto ſ; pretoris edicto. ſ; veritas eſt ꝙ nõ videt̃ ſe ligare uelle. l. ſi peculiũ. §. ſicut de pecul. le. ⁊ ſi vellet nõ poſſꝫ vt. d. l. pretor.

Quinto op. ad idem q: ꝑtor ſe ipſum delegare ñ pt quod faceret forte ſi poſſet. vt a ſe tãꝗ delegato appellaretur ad ſe tanꝗ ordinariũ ſ; hoc non põt facere ut. j. de offõ preto. l. fi. ſo. ꝙ idem ſit ordinarius ⁊ ſubordinarius in eadẽ cũ implicat ꝯdictionem. cũ iuridictõ ordinaria ꝯfundat delegatã in eadẽ ꝑſona. j. de iudi. l. iudicium ſoluit̃. ſ; ĩ. l. nr̃a ceſſat oĩs ꝯtrarietas. Cõclude ergo cũ queritur an quis poſſit gerere vices pluriũ. aut ẽ talis actus ĩ quo ꝯſiderat̃ perſonaꝝ numerus ⁊ nõ põt vt. d. l. ſi plures aut in quo ꝯſideratur perſone qualitas ⁊ tũc aut in relatiue oppoſitis uel in incõpaſſibilibus ⁊ ñ põt. aut in cõſecutiuis ⁊ cõpaſſibilibus ⁊ põt vt hic ⁊. l. accipiẽtis. j. de aucto. tu. ⁊. l. fiſtulas. §. i. de ꝯtẽ. emp. cũ ſy. Et ꝑdicta faciũt ad qõnes. ⁊ p⁹ an notꝰ de ꝓprio mandato poſſit cõficere inſtrm qi duplicem ꝑſonam gerat ⁊ vĩ ꝙ non q: notarius ẽ teſtis. vt. l. dominus. j. de teſtamẽtis. Sed nemo põt eſſe pars ⁊ teſtis q: illa ſunt repugnãtia officia. l. oibus. C. de teſti. ſo. aut ille ꝯſtituit ꝓcuratorẽ ⁊ põt ꝓpria manu ſcribere ꝓcuratoriũ. j. de ꝓcur. l. ſi procuratorẽ abſentem aut ille cõſtituit̃ ab a⁹ ⁊ non põt ⁊ iõ qñ alicui tabellioni ſit aliqua cõmiſſo. al⁹ notarius dꝫ eſſe rogatus de cõmiſſione. vt no. in. c. qm̃ ꝯ falſam ex. de ꝓba. p Io. an. vel dic vt no. in regula cũ quid prohibet̃ alicui de regulis iuris. li. vi. Secũda qõ. an notarius poſſit ſcribere proprium teſtm̃ ita ꝙ ſit publicũ ⁊ eſt glo. ordinaria ꝙ ſic in. l. ij. in pri. j. qui teſt. fac. poſ. Fm quoſdã certe iſti bene dĩt. ar. l. nõ putauit. §. ſi quis ſua manu. de ꝯ. ta. m̃ glo. quã ipſi allegãt nõ dicit hoc. q: non aperit de teſtatore. vel a⁹ notario. Tertia qõ eſt magrãtus facit quãdã donationẽ: an poſſit eã inſinuare corã ſe ipſo ⁊ dicit guil. ꝙ nõ q: in inſinuatione requirit̃ cãe cognitio ne donans decipiatur. C. de dõa. l. data. ⁊ põt ⁊ dꝫ interrogari de cauſis quare ſic primo niũ ſuũ exhauriatur. C. de ꝑdi. curi. l. i. in fi. li. x. Et ſic ẽ cũ minor manumittit vindicta. nã hoc ñ ſit corã ſe. j. de offõ cõſulis. l. i. vnde ſi iudex uidet nõ ſubeſſe cãꝫ dicet volum⁹ ꝙ donatio ponat̃ in actis ⁊ ſic nõ erit inſinuata ſm guil. ⁊ adde ꝙ plene notaui. C. de ſac. ſan. eccle. l. illud. Quarta qõ eſt an comes ſacri palatij poſſit legitimare filiũ ſuũ corã ſe ipſo: ⁊ dico ꝙ ſic ⁊ multo fort⁹ filiũ fratris vel alterius ꝯiuncti: ut hic. Non ob. de iur. om. iudi. l. qui iuridictioni q: ibi loquit̃ in foro cõtentioſo. hic in foro uolũtario. Quinta qõ eſt. eps tanꝗ pater pauper facit procuratorẽ pauperũ ad agẽdũ: an iſte procur. poſſit agere corã ſe: ⁊ dico ꝙ ſic q: diſtinctũ eſt offm̃ quo eſt pater pauperũ: ab offõ quo eſt ꝓlatus oiũ ⁊ ita ſeruat ꝯſuetudo. Sexta qõ eſt: procurator

E

ad ſubſtituendū factus ſubſtitutꝰ tan ipſe poterit intenta re proprias actiões ꝯ ſubſtitutū a ſe: ꝛ videtur ꝙ ſic: q: agitur ipſe:ſubſtituit ꝟo ut aliꝰ. Jtē amó non eſt pro curator q: eſt facta trāſlatio officii in aliū ꝛ ipſe functꝰ eſt mādatorꝰ in.c.iij.de ꝓcur.li.vi. Cōtrariū cōſului ta mē hac rōe q: mandatū ſubſtituēdi nō ampliat princi pale mandatū ad alias res uel cās. ſꝫ in primo nō inclu debat ut ipſe poſſet agere ꝯ ſe ipſꝫ. ergo nec in ſubroga tione pōt hoc includi. Hinc eſt ꝙ ſi tutor vult agere ꝯ pupillū. certe non aget cōtra actorē a ſe cōſtitutū: ſꝫ ꝯtra curatorē quē ipſe pupillus petet de cōſilio cōium ꝯtoꝝ. nā abſurdū eſſet ꝙ ipſe tutor eligeret ad uotū ſuū aduerſarium ſibi. j. de tutel. l. qui hēt. §. ſi pupillus.

Septima qō eſt an in eadem cā poſſit qs eē iudex ꝛ tabellio dic ꝙ ſic ſi de plano ꝓcedit. C. de ſacroſan. eccle. l. iubemꝰ. §. his. ſecus ſi p viā ordinariā ut. j. de re ſti. l. curent niſi in cauſis puis. C. de ſen. ex pi. re. aut. nꝰ breuiores. Octaua qō ē an notariꝰ q ſtipulat tanꝙ pu blica pſona pro alio recipiendo poſſit ſup hoc cōficere inſtrm ꝛ dico ꝙ ſic niſi ſpet cōmodum: ut q: nomē illius appōit ſimulate cum ſit ꝯſanguineus uel amicus. ꝛ illa fraus probabitur per iudicia. C. ꝙ me. cā. l. ſi per impſ ſionem. j. de do. inter uiꝝ ꝛ uxorē. l. quutiſſimus. cū ſy. Et ſi iudex recepit ꝓ aliquo ſup eadē ſtipulat. exequē da. Jſte idē poterit eſſe iudex: q: nō abſorbet offm pri cipale: ſed offm ſubalternum. j. de fur. l. ſi qs vxori. §. ſi fugitiuus: ꝛ adde quod no. Jnno. extra de ver. ſi. c. ex pte. Nona qō eſt delegato facto fratribꝰ ꝛ priori ō qua dic per cy. C. ō lega. l. cū qō. ꝛ hic p guil. ꝛ in. l. iiij. de ſtip. ſeruoꝝ. Decima ꝛ vlt. qō eſt an hñs plura of ficia gerat vicē pluriū in habēdo ſalariū ꝓ ſingulo offō deputato. ꝛ dic ꝙ ſic vt in aut. vt iudi. ſine quoquo ſuf fra. §. illud ꝛ ibi gl. or. ꝛ nō in prohemio. C. p Ja. ō bel. ꝛ ibi plene dixi.

Jconſul·

Jn actu volūtarie iuriſdic tionis pōt qs eſſe iudex ꝛ ps. h. d. ſecus in iuriſdictiōe cōtentioſa vel qī vt qñ iuriſdictio volūtaria reqrit cāe cognitionē. h. d. ꝗ. ꝓbatur in. l. i. de offō procō. ꝛ hec. l. loquit qñ auctorat emācipatus. l. ſequens qñ emancipator. Nō ꝙ quis fa cit aliqd tanꝙ priuatus ſup quo poſtea interponit de cretum tanꝙ publica pſona ꝛ credo ꝙ bꝫ apparere de decreto q: nō eodē iure cōpetit facere ꝛ auctorizare ſꝫ diuerſo iure. facit. l. i. §. ſolent qñ ap. ſit. Nō ꝙ vnus fungitur vice duoꝝ circa ꝙ diſtingue aut pſona cōſide ratur ut principalis ſimpliciter ꝛ vnus nō fungitur vice duoꝝ. j. de pac. l. ſi plures in rōe lſe aut perſona ꝯſide ratur reſpectu alicuius rei vel qualitatis tūc aut quali tates ſunt cōpaſſibiles ꝛ vnus fungitur uice duorū ut hic. aut ſunt incōpaſſibiles tūc ſecus. j. de ar. l. pe. ꝛ ad trebel. l. ille a quo. §. tempeſtiuū ſm guil. ex quo deter minat qō de legato relicto fratribꝰ pdicatoribꝰ ꝛ prio ri ꝙ prior fungat vice duoꝝ ꝛ veniat tanꝙ prior ꝛ tan ꝙ frater ſimplex q: plura iura cōcurrunt in eo ꝛ iō cōſi deratur dupliciter ſeu multipliciter ar. j. de his qui. vt indig. l. tutorem ꝛ videt caſus. j. de adi. leg. qui marco. Forte ꝯtrium eſt vbi qñ relinquit. j. de vulg. ſub. l. co heredi. §. q diſcretis. ſecus ſi diuerſis ordinibus ꝛ clau ſulis diſiunctim. facit. j. de adi. le. l. aliñta. §. baſilice ꝛ. l. ſticus. de ver. ob. doli clau. j. nō per cy. C. de leg. l. cum qō. Jtē arguit guil. ꝙ tabellio ō proprio ꝯtu poſſit ꝯficere inſtrm q: ad cū nō pertinet vtilitas priuata q: nō interuenit vt priuata pſona ſꝫ vt publica. ꝛ ideo dic nōrius promiſit mihi tanꝙ publice pſone ēt hoc ē uerū q: iſte notꝰs nō fungitur nꝰ vno offō. ſ. publico in his q ad ſuū offm ptinent. j. rem pu. ſal. fo. l. nō qī ꝛ iō maior dubitatio eſt ubi negoci ̄i tangit ipm priuatū tabellionē vbi ſic diſtinguūt doc. aut tabellio vult ſcribere inſtrm ꝯ ſe ꝛ facit fidē. j. de cōtra ta. l. ex ſnīa. aut p ſe ꝛ tūc nō facit fidem q: tabellio eſt teſtis nec pōt per ſe teſtifica ri ar. nō i. l. hac cōſultiſſima ꝛ. l. oīs de teſta. ſecundum doc. q dicunt ꝙ de qua re notarius nō teſtificatur nec ꝯficit inſtrꝫ ſed quid dicemus de inſtrō qō cōtinet odi um uel fauorē vt de inſtrō procurationis nūquid nota rius poterit ſcribere inſtrm ꝓcurationis ſue credo ꝙ ſic qñ ipſe facit procurationē credit litteris eius. j. rem ra. ha. l. nec ſatiſdatio de ꝓcur. l. ſi procu. abſentis. Et ſi dicis quō valet inſtrm q: nō rogat. rñdeo q: nō reg ritur vbi nō ſunt partes in autꝰ. de tabel. §. nos aūt in ꝗ. proteſtationis iſti ſunt effectꝰ diſtinctiōis guil. Ta men vt clarꝰ liqueat diſtingue aut pſona ē vna reſpec tu cuiuſlibet qualitatis ꝛ tūc nō fungitur vice duorū. l. ſi plures aut vna reſpectu pſone. plures reſpectu con ſenſus ꝛ tūc aut cōſenſus ſunt impugnātes ꝛ tūc ñ fun gitur vice duoꝝ de procur. licet in fi. Aut cōſenſus ſunt cōpatiētes ꝛ tūc fungitur vice duoꝝ. j. de auc. tu. l. au cupantis de contra. emp. l. fiſtulas. §. fundus hoc appa ret in illis qui habent ſuā vocē ꝛ ēt habēt vocē alteriꝰ ex cōmiſſione q: licet ſit una pſona reſpectu pſone ꝛ re ſpectu ꝯſenſus ſꝫ plures reſpectu aliaꝝ qualitatū uel of ficioꝝ tūc dic ut guil. Aut ſunt officia repugnantia aut non ſecundum guil. ꝛ alios. Vltimo not. ꝙ ea que ſunt uolūtatis ꝛ auctoritatis poſſūt alicui ꝯpetere in fa cto proprio ut hic ſꝫ nō ea que ſunt neceſſitatis ut in §. tēpeſtiuū q: nemo pōt imperare ſibi ipſi. Bal.

Ḣ adoptionibus·

Jllius cō ſenſus re reqrit in actu qui eſt dñs ſui actus. h. d. uel ſic in ſubmiſſiōe eius q eſt ſui iuris non req rit ꝯſenſus tertij. ſꝫ ſi eſt alij ſuppoſitus reqrit ꝯſenſus ſupioris. i. illius qui habet illum in poſtate. h. d. Nō. hic qui tacet affirmat niſi taceat metu uel nimia reuerē tia vt nō. j. quarū reꝝ actio nō da. l. i. §. que honorande ꝛ. l. fi. j. de fur. ꝛ facit ꝙ nō. j. rem ra. hēri. l. quo enim. §. i. ꝛ. j. ad mace. l. ſi filius ꝛ adde ꝙ nō. Jnnoc. extra de priui. c. cū capella ꝛ p archi. vij. q. i. c. epſ ꝛ. x. q. i. c. re genda. ꝛ in. c. ij. de ꝯſti. li. vi. p eūdeꝫ. Jn tex. ibi uni uſqꝫ. Nō pro ſubmiſſionibꝰ terrarū. ꝙ ille que ſunt ſui iuris pñt ſe ſubmittere ſine alia auctoritate ſed alij ſub iecte nō poſſunt nꝰ cōſentiat ille de cuius ꝓiudicio agi tur. Et eſt ar. ad ſubmiſſionem eccleſiaꝝ. nā cū oēs ſint ſubiecte epō ꝛ diœceſano nulla ſubmiſſio ſeu vnio pōt fieri ſine eiꝰ auctoritate. extra de exceſ. pla. c. ſicut vnir ꝛ archi. vi. q. i. c. epſ. ꝛ. x. q. i. c. regēda. Nō. ꝙ paria ſunt cōſentire expſſe ꝛ actui nō ꝯdicere. facit extra de his que fiunt a pla. c. ij. ꝛ adde quod nōtur in. c. i. de cō ſti. li. vi. p archi. ꝛ extra de appel. c. ꝗm. el. ij. ꝛ oīmodo vide qō no. Ja. de arc. in. l. ij. §. volūtatis. j. ſol. mat. ꝛ fa cit de fideiuſſo. l. cū oridimus. §. fi. ꝛ ad macedo. l. ſi filꝰ Adde pro determinatiōe oium pdictoꝝ quod no. in. d. l. i. §. que honorande. Bal.

Ꝟm nepos·

Perſona cui attri buitur actus debꝫ cōſentire ī ipſo actu ſed pſonarum que ſunt apendices nō reqritur cōſenſus. j. l. prox. ꝛ ar. i. l. i. §. denunciari. j. de li. agno. q: ſupior nō debet re quirere ſenſum inferioris. Jn tex. ibi exigitur nō ad eſſentiā actuum. ſed ut ad filiū prorogare quod no.

Ꝟm adoptio·

Requirit ꝯſen ſus illius in ac tu cuius auctoritas expirat p ipſum actum. Quid ſi ſunt plures eiuſdem auctoritatis dic ut. C. de auctoritate preſtan. l. ſi.

Ꝟod ut·

Jbi mutatū eſt q: licet nō ſit in adminiſtratiōe tñ tan git offm ſuū q: fungeret offm ſuum. j. co. l. ſi.

C.de auc.pſtan.allegata in gl.⁊ ꝙ no.l.i.§.fuit queſitū ad trebel.j.de manumiſſ.l.ab agnato.Bal.

c **Etiam**. Licet quis nō videat lumen tn̄ poteſt cōſentire ⁊ itelligere.⁊ no.ar.ꝙ cecus pōt accipere v꜔orē.du bitatio huius.l.erat q꜡ nō videbat partem aliquā ⁊ ideo videbaꝛ ꝙ non poſſet ꝑfecte ꝯſentire qͥ ōficiat ei ꝯſenſus cōis.l.uiſus qui cōmunicat omni alij ſenſui exteriori ſecundum legiſtas.nam ſecus eſſet.ſm alias ſciencias.Bald.

r **Jis qui**. Tenet actus q̄tū ad ꝯſentientē ⁊ nō tenet quātū ad non cōſentientē.h.d. No.ꝙ ille qui non cō ſentit actui non poteſt uitiari q꜡ non fuit ſibi ius queſitum.Bald.

q **Ui liberatus**. Quod extinctū eſt nūꝗ̄ reſurgit idem numero ⁊ iō patria pt̄as extincta nūꝗ̄ reuiuiſcit ipſa eadē numero ⁊ hoc in extincto ſecus in ſuſpēſo ut no.Inno.de cōſue.c.cū in ter.Iſtud eſt ve꜔ niſi ꝑ iuris fictionē.j.de cap.l.non ut a patre vel ꝑ in integrū reſti.C.de ſen.paſ.l.ſi.de ioffi. te.l.ſi filio.ubi poſtliminiū ⁊ reſtitutō ꝯperātur: ut ibi no.ꝑ Ja.de are. No.ꝙ ſi pater vult filiū emancipatū redecere in ſua pt̄ate ⁊ ꝑ eum querere v꜔ cū adoptaꝛ facit.j.de li.⁊ po.l.filio cū pater. Scd̄o no.ꝙ ſemel liberatus eſt in ꝑpetuū abſolutus ⁊ adde quod not.C. de op.liber.l.liberte tue.⁊ facit ad q̄ōnem de ſcolari q iurauit nō recedere ſine licentia ꝙ ſi ſemel eſt licentiatus nō indiget noua licentia ſi reuerſus velit recedere iterato.quā q̄ōnem diſputauit oldra.⁊ incipit q̄dā ſcolaris facit qd̄ no.Inno.de iureiurā.c.veniēs.Bal.

i **N omni**. Accidentalia ita reſoluuntur ꝙ nō remanent reliquie p̄cedētis ſtatus ſecus in rebus naturalibus.Adde ꝙ no.j.de auc.tu.l.ſi pluribus vel finita cā finitur effectus.h.d.uel ſic.oīa que ꝑ adoptionē querūtur ꝑ emancipationē ſoluūtur.h.d. No. ꝙ remota origine remouenꝛ ea que dependent ex origine facit.C.de lati.liber.l.i.ī prin. Itē eſt.l.iſta ī ar. ꝙ ſi ꝑ ſtatutū v꜔ores rebelliū nō poſſunt ſtare in ciuitate ꝙ intelligitur quādiu mariti viuūt.ſic.j.de leg.ij.c. tia.§.vſuras per Jaco.

r **I pater**. Qui ſubmittit ſe ſubmittit ſe ſua ⁊ ſuos.h.d. Et facit ꝙ illi duces infideliū qui iur̄ belli ſubmiſerunt ſe hoc anno regi ungarie trāſtulerunt in iuriſdictionē regis nō ſolū ſe.ſed ſuas terras ⁊ uaſallos.q꜡ ſeruiēte capite mēbra ſeruire neceſſe eſt de ſm tab.l.qui ex liberis.§.teſtō. Itē querit glo.an illi qui nō remanēt ſui arbitrij poſſint aliqua ſuo arbitrio reſeruare dicit glo.ꝙ nō.ergo excep° ĩpoſſibilis non uitiat pactū principale ſ꜔ po.r° ipſa ꝓ nulla habetur. J.ex no.differentiā inter ĩpoſſibilē adiectionē ⁊ ĩpoſſibilem exceptionē.nā adiectio fit ad augendū ſi non pōt augere tn̄ nō minuit.i.nō vitiat p̄ncipale vt.l.cū p̄cario.j.de p̄ca.⁊.l.ſi peculiū.§.i.de pecu.le.ſed excep° fit ad diminuendū ⁊ tūc aut eſt ꝯ officiū act.aut ꝯtra ſubſtātiam act.primo caſu ſi ē ꝯ officiū vim ac poteſtatē actus nō vitiat actū:ut.l.quidā decedens ī pri.⁊.l.itē ⁊ meuium in ꝑn.de admi.tu.⁊ de hr̄.inſti.l. ſi quis hr̄s inſtitut° fuerit excepto fundo ⁊.j.ſi uſufr.pe.l.i.§.i. Scd̄o caſu qn̄ eſt ꝯ ſubſtantiā actus refert aut excipiꝛ actu iā formato ⁊ ſi valet excep°.Aut in ipſa formatiōe actus pueniret illa ꝯrietas ⁊ repugnātia tūc actus nō v꜔.j. de uſu ⁊ habi.l.ꝑ ſeruū.§.i.Fallit in eo q religionem ingreditur fauore religionis:ut in aūt.ingreſſi.C.de ſac. ſan.eccle.nō ob.hec glo.q꜡ in hac glo.reſeruatio ſi erat

ꝯ ſubſtantiā arrogantis.ſed ꝯ eius offīm ſeu effectū na꜔ ſtatui arrogati nō repugnat hr̄e ꝓpriū Et iō nōn eſt ꝯ ſubſtātiam.⁊ hec vera vꝛ non poſſum° ſaluare vtrūq꜔. Sed ubi poſſum° utrūq꜔ ſaluare.tūc oīa ſaluanda ſunt C.de iur̄ emphi.l.ij.ꝑ cy.et trahēdo actū ad improprijam naturā vt.l.vbi ita de dona.cā mor.⁊.l.lutius.j.de po.⁊ ꝙ ſi pt̄ ualere ꝓprie v꜔ ĩꝓprie vt no.j.ſam.her. l.⁊ puto.§.i. Extra no.ꝙ pro pace hn̄da abbas poteſt dare monacho annuam pecuniam:vt in.c.ij eſt obligatorium per Jo.and.

r **I pater**. Tranſlato pr̄icipali transfertur acceſſoriū ⁊ oīa que dependēt ex eo.h.d.Et ſolū tranſferūtur ea q ſunt iuris nō facti.j.de p̄ca.l.ſi adeptauero In glo.excepto ibi monacho.idē no.in aūt. ingreſſi ꝙ ingredētes monaſteria non pn̄t ſibi aliqua reſeruaꝛ q꜡ eſt aliena° neceſſaria ꝙ ē ve꜔ q̄tum ad ius retinendi ꝓprietatis:ſ꜔ quātū ad uſū facti donec ſuperior patitur t꜔ exceptio ⁊ adde ꝙ no.archi. xvi.q.i.⁊ tn̄s ⁊ xvij.q.iiij.ī ſumma ⁊.xviij. q.i.q꜡ ⁊.xx.q.i. vidua per archi.Itē facit ꝙ no.j.ad trebel.l.uiue.§.tres hr̄des ī ſpe.de ſta.mōa.v.xlviij. Op.extra iſta reſeruatio ⁊ exceptio vꝛ incōpaſſibilis actui principali ergo uidetur uitiare ⁊ ſi uitiari de vſu.⁊ ha.l.ꝑ ſuum.§.i. Quidā dn̄t ꝙ ē ſpeciale fauoꝛ religiōis ſicut alibi fauore libertatiſ.C.ð la.lib.tol.l.i.§.ð illo:⁊ alibi fauoꝛ inſtitutoꝝ.j.ð hr̄.inſt.l.ſi qs hr̄s ĩ inſti.fiūt excepto fūdo.tu ut plenius li q̄at ve꜔ pactū uꝪ exceptio appoſitū uꝪ appoſita ꝯ naturā ꝯtractus uel actionis uitieꝛ uel uitiet ſic diſtingue ſm cy.in lec.aut pactum ſiue exceptio adiciꝛ ꝯtra naturā accidentalē ⁊ extrinſecam actus aut adiciꝛ ꝯtra naturā ſubſtantialē ⁊ intrinſecā ipſius actus. primo cāu exceptio ſiue pactū uitiaꝛ ⁊ non uitiat actum ſiue ꝯtractū cum apponiꝛ.j.ſi uſufr.pe.l.i.§.i.⁊.ij.ubi dicit ꝙ ſi lego uſufructū ⁊ adimo uiam per quā itur ad fundū nō t꜔ adēptio et remanet legatum principale q꜡ adimitur quoddā extrinſecū ꝙ erat ſequella legati principalis ⁊ ideo nō uitiat ipm̄ legatū.2°.cāu qn̄ ꝯtra naturam ſubſtantialē refert aut adiectio pōt facere trāſire actū ĩ nouā ſpēm ⁊ tunc nō uitiat nec uitiaꝛ:ſed utrūq꜔ ualet. exēplum ſi dico me donare cā mortis ⁊ uolo me poſſe reuocare ꝙ eſt ꝯ naturam iſtius donationis nam tunc iſta donatio ualet tanꝗ̄ donatio iter viuos de dona.cā mor.l.ubi ita.aut iſte actus nō pōt tranſire ĩ nouā ſpē꜔ ꝯtrꝰ tūc refert aut ꝯtrꝰ cui pactū cōtrariū apponiꝛ pōt naturā ſuā deducere ad id qd̄ deducit in ipm̄ pactum ⁊ tūc non uitiat q꜡ tale pactum pōt cadere in ꝯtrꝰ ſm naturā accidentalē eius de po.l.lutius ⁊.l.dic ſponſalioꝝ.§.i.de ꝯ.emp.l.fundi ⁊.l.fundū.aut non pōt ꝯtrꝰ deduci ad naturā pacti nec pactū ad naturā ꝯtractus ⁊ ſic eſt ibi vā incōpaſſibilitas ⁊ tunc refert aut pactū ponitur ad augēdū ⁊ non uitiat ſed uitiaꝛ.exēplū ſi cōcedo p̄cariū irreuocabiliter.nā impoſſibile eſt ꝙ p̄carium ſit irreuocabile.j.de dona.l.lutius na꜔ illa adiectio apponiꝛ ad augendū ⁊ non hēt diminuere nec ĩpedire p̄carium quin valeat ſm ſuā naturā.j.de preca.l.cū p̄cario aut illud pactū clauſ.uel excep° apponitur ad diminuendū ⁊ refert aut apponitur incōtinenti aut ex interuallo.p° caſu uitiat actū.j.eo.ſi pater filium.ſallit fauore religionis ut in illa glo.⁊ fauore libertatis ut ĩ.§. de illo ⁊ in fauore inſtitoꝝ ut.l.ſi quis ita.2° caſu ſi hēt uitiare tanquā impoſſibilis de iur̄.d.l. per ſeruum.§.i.

Adde tn̄ ꝙ nō reputo impoſſibile oīmoda excepꝛ. que de facto cōpatiꝛ ſe cum actu l꜔ non de iur̄ vt no. in ex°.S. Ex p̄dictis apparet ꝙ ſi cōſtituo ꝓcuratorem ſimplicem ita tn̄ ꝙ non poſſum reuocare ꝙ eſt ꝯ mandatū q꜡ nihilominus tenet ꝓcuratoriū l꜔ iſta adiectio nō teneat quin poſſit reuocari rō q꜡ fuit appoſita ad

augendū.l.cum ꝓcurio. Eodem modo ſi facio teſtm̄ ⁊
uolo ꝙ hoc teſtm̄ ſit irreuocabile nā illa clauſula ponit
ad augendū ⁊ uitiaſ.ſ.de uerbo.ob.l. ſi ſtipulatus hoc
modo.rō dr̄ic q: quādo ad augendū qn̄ ad diminuēdū
eſt q: augumentū tendit ad ualentiā actus: diminutio
nō.ſ.de hr̄.inſti.l.ex facto ē̄t. Ex ꝑdictis ē̄t apparet
ꝙ pactū de nō repellēdo emphiteotā rōe canonis non
ſoluti ualet q: cadit ī ꝯctu ēphiteotico ſm̄ naturā cōuē
tionalem licet nō ſm̄ naturā ſimplicē ⁊ legalē naturā ď
quo dic in.l.ij.C.de iur.emph.ꝑ ex.que ūba aurea no.
q: oēs alij ſentiūt. Extra quero ſi pater efficiaſ mō
nachus utrū filij eius trāſeant in poteſtatē monaſterij
guil.ponit iſtā.q.in.l.patre furioſo ⁊ determinat.ꝙ mo
nachus nō tranſferat poteſtatē ſed haberet a patria po
teſtate de quo hēs glo.or.in.l.pāp.§.ſi ex cā de minor.
nec ob.hec.l.que eſt in tꝑalibus aliud in ſpiritualibus
rō q: in ſpūalibus pater nullā poteſtatem habet in filiū
in.c.ſi.de iudic.li.xi.Bald.

Qui duos

Premitte ad euidentiā ꝙ ſi
cut pater ⁊ filius ſunt relatiue
oppoſita ita ꝙ in eodem ſubiecto nō cadūt ita pater ⁊
auus.Et iō auus vt auus non pōt fieri pater.Sʒ ut pe
trus pōt adoptare martinū in filium:lʒ petrus ſit auus
martinus ſit nepos.q: qō non pōt ut auus pōt vt quili
bet.⁊ ille caſus nō eſt hic in tex. ſʒ maior ē ꝯrietas hic
ꝙ hēam vnū nepotem ex duobus meis filijs: ꝙ eſt na
turaliter impoſſibile:ſed ar.ď tanqʒ ſoluit ꝯrium.Et ſic
no.aliquid nō poſſe fieri per nomen appellatiuū quod
pōt fieri per nomen ꝓpriū.Et ecōtra:quedā non fieri
poſſunt in noīe ꝓprio que poſſunt fieri ī noīe appella
tiuo.ſ.qui ſat.co.l.filius. Et no.ꝙ argumētū de tāqʒ
ſumitur a qualitatibus:ut a qualitate noīs ut hic.⁊.ſ.ꝓ
ſo.l.ſociū.§.ſi.C.de iur deli.l.cū aliqs.a qualitate pſone
.ſ.loca.ſi qs ignorās.a qualitate rei uel cāe.ſ.de iſtito.
.l.penul.a qualitate loci uel tꝑis.ſ.ď penis.l.aut facta.
Et iſtud eſt frequentiſſimū argumentū in oībus que
poſſunt fieri diuerſis reſpectib⁹:ut.l.poſt mortē.ſ.qui
ex facto tu.de ūb.ob.l.ſi ita ſtipulat.§.griſogonus.ſ.ď
ꝓcur.l.procur.q pro euicte. Et no.ꝙ aut iſtud ar.ī
ducit ꝯrietatem:⁊ nō ualet argumētatio:ut.l.i.C.ď do
lo.nam ibi eſt ꝯtra fidem ideo ceſſat argumētū aut idu
cit ſolemnitatē uel ſubſtantialitatē ⁊ valet q: eo noīe ⁊
reſpectu itelligitur fieri:quo pactū valeat efficaciter.ut
.d.l.ſi.de inſti.aut inducit ambiguitatē:⁊ tunc aut ī tali
actu eſt certa rō iuris ⁊ illā ſerua ut.ſ.ď pac.l. ſi vn⁹.§.
ſi.⁊ ibi ꝑ guil.⁊ extra ď pſcrip.c. cū ex officij ꝑ Inno.
aut rō iuris ⁊ mens hoīs eſt incerta.⁊ vtroqʒ reſpectu
res pōt ualere:⁊ tūc id quod ē pricipalius trahit ad ſe
aliud:ut.l.ſi ſuus.ſ.de ſtip.ſ. Et no.ꝙ dictō tāꝗ po
nitur pro q:.C.de hr̄.inſti.l.i.Itē ponit pro qī vt in.c.
i.de homici.li.vj.Itē ponit pro ut:vt.l.iij.§.ſʒ ſi quē.ſ.
iudi.ſol.Itē no.īſpiciendū quo noīe aliquid fiat ut .ſ.
loca.l.ſi qs domū.§.penul.⁊.ſ.ad trebel.l.debitor .§.ſi.
Et qua ꝯtēplatione.ſ.de uul.ſub.l.ſʒ ſi plures.§.ī arro
gato.ſ.de iur.do.l.ꝓfectitia cū ſi. Sed qr in illo.§.
requirit emancipatio.r⁹ q: non poſſet adoptio aliquid
opari in nepote in poſtāte exiſtente.Sʒ ad quid ē utilis
ille.§.r⁹ valde:q: ſi auus hēt unū filiū ſine prole.⁊ vult
ꝙ non poſſit priuare nepotes ſuos adoptet eos quaſi
natos ex ſterili filio.ſ.filio ꝯſentiēte.⁊ ſi vult eos equa
liter ab īteſtato ſibi ſuccedere ſibi adoptet eos in filios
⁊ eſt multū no.cautella:⁊ facit.ſ.de li.⁊ po.l. filio quē
pater ⁊.ſ.eo.l.qui liberatus.

In arrogationibus

Etiā act⁹
in quo pri
ceps auctorat requirit cāe cognitionē.h.d. Et facit qō
no.in.l.ſi.in prin.C.de lega.lʒ non requirat ordinariū
ꝓceſſum vt no.Inno.de re iudi.c.in cāis facit.c.ꝑaſto
ralis.de re iudi.in de. No.ar.ꝙ magis eſt ſtudendum
generationi ꝙ ingreſſui religionis.Et ideo ſi fili⁹ regis
vnicus ingreditur monaſteriū peccat.⁊ non meret ſed
papa pōt diſpenſare ne regnū ꝑeat argumēto h⁹.§.Bal.

a

Doptio

Ars naturam imitatur in
ꝗntum pōt.h.d. Et not.
ꝙ filius non pōt eſſe ſenior pr̄e. No. etiam
ꝙ ad ea adaptatur lex ad que natura ſeu ra
tio naturalis.Bald.

n

Ecci

No.ꝙ arrogatio impuberis tū
pit ſubſtitutionē dic ut.ſ.e.l.ſi ar
rogator. Scdo no.ꝙ nō dʒ quis dimittere
naturalia ꝑꝑ accidentalia.ut ꝙ filius dʒ ſtu
dere cōplacere pr̄i. Vlt⁹no. ꝗto plures filij tāto mi
nor portio.⁊ ſic hēs ꝙ omne ꝙ diuidit minoratur.⁊ ſic
onera diſtributa ſunt leuiora. Extra querit nunquid
pupillus cū auctoritate tutoris poſſit aliquid facere ꝑꝑ
ꝙ extinguat pupillarē ſubſtitutionem: dico ꝙ non niſi
dādo ſe in arrogationē ⁊ tūc extinguitur mero iur:ſed
non in effectu ut dicam.ſ.eo.l.ſi arrogator. Item ſi ma
litia ſuppleret etatem ⁊ acciperet ux.⁊ conciperet ar.de
uul.ſub.l.ex facto ſecus ſi ex concubina generaret.non
ob.C.de inſti.⁊ ſub.l.generaliter.quia ibi in fideicom.
ſubſtitutiōe que eſt oneri: ſecus indirecta. Item quia
ille caſus raro accidit non determinat lex de ſpōſō
ſpōſā ꝯiūctionē reputat ſtuprū iſti.de nup. ī pri. Sʒ
an alienādo bona pupillus cū auctoritate tutoris poſſit
ꝑiudicare ſubſtituto pupillari ⁊ videt ꝙ ſic. q: cū fiat
heres impuberis.ergo nō pōt uenire ꝯtra factū teſta
toris ymo ꝯriū ꝑ aut.res que ſubiacent.C.coia deleg.
⁊ ſi tu dicis illa loquit ī ſubſtitutiōe fideicōmiſſaria ꝑꝑ
uerbum reſtitutioni quod eſt ibi:R⁹. quiqʒ dicitur reſti
tui lʒ ſubſtitutio ſit directa q: reſtituit poſſeſſio non ius
hr̄ditarium.ſ.qui ſat.co.g.l.iter omnes.R⁹.niſi ex iuſta
cā ſ at alienatio ſubſtitutus pōt cauſā īꝓbare:de tu.⁊
ra.diſt.l.i.§.ſed nō nullos in ūbo aut ſubſtitutū. Que
ro vlterius an fili⁹viuo patre dicatur habere ſpē ſucceſ
ſionis ⁊ videt ꝙ ſic:vt hic:⁊ ī.l.in ſuis.ſ.de li.⁊ po. Et
ideo ſi filius renunciat omni iuri qō ſperat in bonis pa
tris videt renunciare future ſucceſſioni. vt in.c.ij. de
pac.li.vi.⁊ de hoc dic ut.ſ.de ver.obl.l.qui rome in.§.
duo fratres per Bart.⁊.ſ.de tranſac.l.de his per guil.
de cu.Bald.

Satiſdatio

No.ꝙ vltra ꝓbationē cau
tarū debet arrogator ꝓſta
re quācūqʒ ſatiſdationē de reſtituēdo īpuberis uel per
ſonis ad quas ꝑtinēt integro ſtatu. No.ꝙ appellat.
pſonar quarū intereſt ē̄t ſucceſſores ſingulares ꝯtinen
tur multo magis vniuerſales ſiue ꝑtendāt cōmodū ex
timabile ſiue inextimabile vt libertatē. ʒ⁹ no.ꝙ in pu
pillari ſubſtitutiōe non ſolū pōt pater ſubſtituere ſed ē̄t
legata relinquere. Itē ī codicillari circas ſecūdas tabu
las ſicut circa primas. Quarto no.ꝙ iſti codicilli ⁊ il
la legata expirant pubertate ꝯtor.ſ.ď le.i.l. qui fideicō
miſſum ⁊ ꝑ hoc expirat ſatiſdatio que ſubrogatur loco
iſtoꝝ relictoꝝ. Quito no.caſum in quo ſatiſdatur de
hr̄ditate viuētis ⁊ valet ſatiſdatio ſic.ſ.de pac.iur geri.
§.pe.l.ſi qs ſeruū de ac.emp. Sexto no. ꝙ nō uitiat
obmiſſio ſtipulationis que tacite ſubintelligit a iure ⁊ ē
ar.ꝙ ꝓcedat tutella licet non ſit ibi exꝑ ſſa ypotheca q:
ſufficit tacita ſubiecta.ꝑ.l.pro offō de admi.tu.alij dicūt
ꝯrium per.l.de creationibus in ſi.C.de epiſ.au.ſed pri
mā partem credo veriorē q: ſi ñ ualeret tutella ſine ex
preſſa ypotheca ergo nō eſſet requirere tacitā ꝙ ē fal
ſum accedat qō hētur.C.de iudic.l. properādum in ſi.
Extra op.or hic ꝙ vbi ſatiſdatur nō debet decretū
interponi contra.ſ.e.his uerbis.ſo.l.non aliter.loquitur
ni factum.l.his uerbis loqtur poſt factū ⁊ non debet

fieri tamen tenet ſi fit q: l. ſupplet ⁊ eſt ſpale q: ſupple
tio hui᷒ l. repitat factū hoīs. ȷ. de manu. l. cām. §. i. ⁊ ibi
per dy. 2° op. extra ⁊ uidetur ꝙ ēt ſi lex ñ ſuppleret tñ
actus valeat. C. de pe. im. of. l. vniuerſa. ſo. ibi loquitur
de quadā ſatiſdatione accidentali que nō requirit̃ ante
factū ſed poſt factum hic aūt loquitur de quadā ſatiſda
tione que ptinet ad ordinationē huius actus que debꝫ
īteruenire aū factū uel in ipſa īterpoſitiōe decreti ⁊ ſic
nō ob. Venio ad q. ⁊ p° qō utrū tꝫ decretū ſi non eſt de
oībus cāis inquiſitum ⁊ rñdet glo. ꝙ nō. ꝙ no. Ex
tra glo. quero primo utrū notari᷒ poſſit alteri ſtipulari
⁊ videt̃ ꝙ ſic ut hc dū dicit ſeruo publico ad idē. ȷ. rē
pu. ſa. fo. l. non qī de magiſtr. cōuē. l. i. §. exigere de vul.
ſub. l. cū cognita de in ius uoc. l. cū ꝓ quo. C. de epiſ. au
di. l. generaliter. C. ō op. no. nū. l. ſi facit ꝙ no. C. quan
do mulier tu. of. fun. auct. mi. ⁊ auic. ꝓ hoc facit ꝙ no
tarius eſt pſona publica ergo rōne publici officij poteſt
cuilibet ſtipulari ⁊ huic rōni videtur nr̃a litera inniti.
In ꝯrium facit q: tabellio nō eſt publica pſona niſi
ſcribēdo non ſtipulando ⁊ ei nō datur auctoritas in cō
trahendo ſed in cōficiendo publica inſtr̃a vnde in ſtipu
lando vr̃ eſſe priuata pſona. non publica ergo alteri ſti
pulari nō pōt ut in. §. ſi quis alij ꝑterea ſpale videtur ī
iudicijs. i. in ſtipulationibus ꝑtorijs ⁊ iudicialib᷒ ergo
in ꝯriuꝫ eſt ius cōe. Itē non reperitur hoc lege aliqua
cautū ergo dicemus ſtari dicte regule. Itēꝫ ſi poſſet al
teri ſtipulari idē eſſet ꝯhens ⁊ tabellio ꝙ nō videt̃ poſ
ſibile ꝙ gerat offm̄ partis ⁊ tabellionis hāc partē tenet
Inno. ꝙ in extraiudicial. b᷒ notari᷒ nō poſſit alteri ſti
pulari ſed ī iudicijs ſic eꝫ de conuer. ꝯiu. c. dudum. S.
dicit ꝙ pōt alteri ſtipulari rōne publici officij nā idem
eſt in quocūqꝫ publicū offm̄ gerente. ȷ. de vſur. gayus
item ſi tu diceres ꝙ nō poſſet niſi ī iudicijs ergo ñ eſſꝫ
dr̃ia inter tabellionem ⁊ priuatā pſonaꝫ. l. p. ſi qui. cau.
hoc ēt tenet hic cy. Ex his cōclude ꝙ tanꝙ publica
pſona poſſit alteri ſtipulari lꝫ nō poſſit tanꝙ priuata p
ſona. ⁊ iō dixit nōrij ꝑmiſit mihi tāꝙ publice pſone reci
pienti. Sꝫ h' qō quid ſi non ſunt illa vba tanqꝫ publice
pſone verū intelligātur. dic ꝙ ſic q: in eo qō facit publi
cus officialis ſemꝑ itelligitur noīe officij. l. cū poſt mor
tem qī ex facto tu. Item quero iuxta hoc incidēter
vtruꝫ erit neceſſaria ceſſio. f. ꝙ tabellio cedat iura ⁊ vr̃
ꝙ ſic. ȷ. de acq. poſ. l. poſſeſſio quoqꝫ. §. ſed ſi poſſeſſio ō
fur. l. ſi qs ux̄. §. ſi fugitiuū. breuiter dic ꝯrium. naꝫ ſiue
notarius dirigat vba in ipſam partē tunc in ipſo nōrio
non formatur ꝯtus ergo non pōt cedere iura ſiue verba
ꝯferunt̃ in ipm nōrium ꝓ parte puta pro titio adhuc ñ
poteſt cedere iura pp duas rōnes prima q: adhibetur
ut nūcius ſeu ut miniſter non ut ſibi querat̃ ius agendi
ſed nōrius non acqrit a prin. ius agēdi ideo non hēt in
eum locū ceſſio. Itē q: ī eo nō reſidet actio ſed ſi ſubtili
ter cōſideretur eſt reperire vtilē ſiue directa ergo non
p viam ceſſionis ⁊ hoc de pria. q. ſo quero vtrū notari
us poſſit ſtipulari vbis directis in abſenteꝫ rñdet. ut ꝙ
non de ac. ⁊ ob. l. quecūqꝫ gerim᷒. Dic ꝯriuꝫ ꝙ illa hēt
locum in ꝯtu ꝓcuratoris ⁊ in offō priuato non quādo
quis ex offō publico ꝯhit pro alio vt. ȷ. de cōſtit. pec. ſi
quis ꝓ alio actori ⁊ l. cū qui ſm guil. ⁊ cy. ꝙ no. ⁊ adde
ȷ. de pac. l. i. §. 3° quero vtruꝫ nōrius poſſit acqrere al
teri ex ꝯtu de iure ciuili ⁊ dic ꝙ ſic ſm guil. ego dico
ꝙ facili᷒ acqritur de iure gen. qꝫ ciuili. ȷ. de acq. re. do.
l. ea que ciuiliter. Quarto quero nōrius ſibi recipienti
pro alio ille non ratificat utrū nōrius aget ⁊ videtur ꝙ
ſic. ȷ. de admi. tu. l. ſi abſent̃. guil. dicit ꝯrium q: notari᷒
non adhibetur vt ſibi querat ullo mō. itē q: adhibet̃ vt
publica pſona ergo non agit ut priuata. Non ob. ll. con
trarie q: loquūtur in eo in quo ꝯtr᷒ reſidet primordiali
ter ſed ī notario non dicit̃ reſidere ꝯtus ſed ſolum of

ficiū ſcribendi ꝙ no. Quinto quero utrū ciuitas poſſit
creare notarios veritas ē ꝙ nō vt ſint generales ⁊ ita
intelligitur ꝙ no. Inno. extra de ſi. inſtru. c. cū. p. tabel
lio ſꝫ ut ſint municipales. i. vt poſſint ꝯficere inſtrumēta
in loco ēt ubicūqꝫ ualituro q: ſi pōt ꝯferre iuriſdictionē
ꝙ eſt maius ergo ⁊ offm̄ ſcribendi in ſuo municipio ſꝫ
guil. ⁊ cy. ꝙ eſt ualde no. vi. quero notarius recipit pa
cem pro abſente. ȷ. terminū nūquid poſt terminum ille
poterit ratificare in ꝓcuratore recipiente certuꝫ eſt ꝙ
non. ȷ. rem ra. ha. l. bonorū. ſed ſecus videt̃ in notario q
acquirit in acqſitiōe. l. ſicut apparet. q: nō eſt neceſſaria
ceſſio vnde ratificatio eſt quedam cōfirmatio ñ de no
uo inductio breuiter dico ꝯrium q: in priuato ad libe
randū non requirit̃ ceſſio ⁊ tñ poſt terminū non pōt ra
tificare q: cum debeat cōſiſtere ex cōſenſu duoꝝ opor
tet ꝙ interueniat ille cōſenſus. ȷ. tꝑus ſtatutum a. l. ar.
ȷ. cō. ꝑdi. l. receptū. ſecus forte eſſet in renūciatione li
tis q: pendet ex cōſenſu vni᷒ vt no. C. de pac. l. poſtqꝫ
liti. Extra no. in. l. nō aliter: ꝙ decretū debet īterue
nire omnib᷒ alijs paratis ⁊ iō optime fiant ipſa vba in
finibus inſtrumētoꝝ ⁊ ſingulis ſic paratis. d. iudex ſuaꝫ
interpoſuit auctoritatē ⁊ decretū ⁊ iſtis uerbis vtuntur
notarij. item eſt ar. ꝙ ſi primo interponitur decretū in
terpoſitū nō ꝑcedente cāe cognitiōe ⁊ iō ſi iudex p᷒ de
cerneret admīſtrationē tutelle matri ⁊ poſtea renūcia
ret uelleyano nihil oparetur q: debuit hoc precedere.
No. appellat̃. ſucceſſoris ſingulares ꝯtineri rō quia
agit̃ de obligatiōe ei querenda non de ſuo damno ⁊ ſic
non ob. ȷ. de cdē. quedā. §. is autem facit ꝙ no. ȷ. de ali.
iudi. l. iij. §. i. per dy. in. l. fluminum. §. aducere. ȷ. de dā.
infec. ubi videas. Bal.

n **On aliter** No. ꝙ ꝑ ſeruuꝫ publi
cum. i. ꝑ notariū publi
ca auctoritate ꝯſtitutum ſtipulationē querit̃
oībus quoꝝ intereſt. Scdo no. ꝙ ibi loq
tur in ſtipulatione fori licet voluntarij. Itē l. nō qī. ȷ. rē
pu. ſal. ſo. ⁊ l. i. §. exigere de magi. cōue. loquuntur in ſti
pulatōnibus fori ſecus in eꝫtiudicialibus oīo q: nulla. l.
cauet̃ ꝙ per nōrium queratur ſine ceſſiōe in extraiudi
cialibus. Et iō debem᷒ ſtare regule ꝙ ſit neceſſaria ceſ
ſio vt no. Inno. de ꝯuer. ꝯiuga. dudū. An ergo in cō
tractibus poſſit notari᷒ ſtipulari ꝓ altero ꝯhentium nō
uidet̃. q: ſtipulatio ē adinuenta vt uniuſquiſqꝫ acqrat ſi
bi ꝙ eius intereſt vt. ȷ. de v. ob. ſtipulatio iſta hēc in. §.
alteri. Itē an in ꝑtorijs ſtipulationibus hoc ꝑmittat̃
dic ꝙ ſic ut. l. ij. ⁊ l. nō qī. ȷ. rem pu. ſal. ſo. ergo ī alijs ſti
pulationibus ſecus vr̃. q: quod in vno ꝑmitt̃ ⁊ eſt. ut
l. maritus. C. de ꝓcur. dic in cōtractibus nō uēdicare
ſibi locū ſeruū publicū alteri ſtipulari poſſe. Sed nū
quid ī ꝓcur. cottidie videmus ꝯriū. q: cū quis uult re
leuare procuratorē a cautione ſuus publicus ſtipulat̃
pro abſente: ſed dic iō q: ſtipulationes procuratorie ⁊
ſi fiant extra iudiciū tñ ꝑtorie ſunt unde dic cuꝫ. f. tabel
lionem poſſe ſtipulari in oībus ſtipulationibus ꝑtorijs
⁊ iudicijs: ſecus in ſtipulationibus que fiūt in ꝯctibus:
⁊ ſic dicit̃ ſpēale in ſupioribus ſtipulatiōib᷒. f. ꝙ nōrius
poſſit ꝓ a° ſtipulari ſm guido. de ſuzar. ⁊ cy. ſꝫ guil. ī. §.
ſi qs alij de inu. ſtip. tenet ꝙ ipo iur̃ poſſit pp publicū
offm̄ et. ō. his qui ſūt ſui uel alie. iur̃. l. i. dixit ꝙ querit̃
p. l. ⁊ ſic ipo iur̃. nā de ꝯſuetudine ⁊ de fcō uidemus eſ
ſe ꝯiūctū offm̄ ſtipulandi cum offō ſcribendi eundeꝫ
ꝯtractuꝫ. ⁊ ꝯſuetudo facit alteri per aliū recta uia que
ri. ȷ. ſi cer. pe. l. certi ꝯditio. §. ſi nūmos. Et nō ꝙ illa
qō eſt expedita ubi apponit̃ ꝑceptū guarentigie more
tuſcoꝝ q: cū illud ꝑceptum fiat per mōm uoluntarie iu
riſditionis ergo redigit̃ contractus ad inſtar iudicialis
ſtipulationis. idem ſi fiat cōfeſſio tabellioni ut iudici q:
eſt actus fori ut nō cy. C. de cōfeſ. l. i. Item ſi ex forma

ſtatuti inſtrm̄ hēat executionē paratā ſicut ſñia.q2 ɔtractus ille tranſit ficte in acta iudicij.facit quod no.C.faber.l.certū per cy.⁊ adde qd̄ no.in.l.huiuſmōi in pri.ḋ le.i.Ad p̄dicta facit unū dictū bar.qui dicit:q2 vbi ē appoſitū p̄ceptum guarētigie queritur ſine ceſſione:q2 vt̄ ɔceſſum in iudicio de acq.poſ.l.poſſio.§.⁊ ſi poſſio per bar. Itē dicimus in inſtr̄is que fiunt neapoli q2 ſemper iudex intereſt nec indigent̄ notarij eo q2 uocent̄ ſerui publici:q2 ⁊ papa dr̄ ſeruus publicus vt no.Inn. extra de pac.c.cum pridē.Et idē dico in quolibet officiali publico quatenus ɔcernit offm̄ ſuum vt.j.de uſis.l.gaius ⁊ in.c.quicq̄ de vſuris li.vi.⁊.j.de fur.ſi quiſ vxori.§.ſi fugitiuū:⁊ p̄dicta ſunt vā tam in ɔcib9 iuris ciuilis q̄ iuris gentiū licet tabellionat.ſ.t iur̄ ciuilis ſm guil.de cu. Et no.q2 ubi non ſunt notarij publici deputati iudex pōt eligere duos et non tabelliones q ſcribant acta nam uni nō crederetur.j.de teſtibus.l.curēt extra de ꝓba.c.qm̄ ɔ falſam. ⁊ ideo iſti ſcriptores ſunt bōi uiri approbati nō tn̄ ſunt notarij:q2 tūc ſufficeret ſcriptura unius et ſolius.ad hoc facit quod no. Inno.ḋ fide inſtru.c.cum.p.tabellio ⁊ illud eſt verius q2 id qd̄ ſcribit guil.hic.⁊ adde qd̄ no.ſpe.in ti.de ꝓcur.§.rōe autē forme i prin. Item no. q2 aliquid intelligit̄ tacite ut ſtip9 illa tn̄ lex iubet exprimi.Quid ergo ſi non exprimatur ⁊9 nihilominus vz iur̄ fictione nam ſi nō valeret act9 ergo nec fictio ceſſionis.Ideo enī.l.fingit vt utriq2 ꝑti conſulat:⁊ ſup actu nullo non fingit.l.i.C.de condi.ob cām.⁊ eſt ſimile i tutela ⁊ cura.C.de ꝓſali au.l.ḋ creationibus cōinncta.l.de offō.C.de admi.tu. vel dic eſſe ſpeciale in curatore furioſi q2 niſi exp̄ſſe obligauerit bona nō poſſit adminiſtrare:ſed in alijs curis ſufficit obligatio tacita. Itēqd̄ ſi non eſt cognitū ḋ cauſis an valeat decretū.⁊ dic q2 nō ſm glo.q2 nō ē rite interpoſitū niſi princeps hoc faciat ex certa ſciētia:q2 tunc vz ex le.ġ auguſti ut.j.de manu.l.apud eum ⁊.l.auguſti. Et no.tamen q2 vbi decretū reperitur interpoſitum quod eſt neceſſariū ad ɔfirmationē actus ſemp preſumit̄ q2 cognitio cāe ⁊ ordo iuris p̄ceſſerit in decretis fori nō contentioſi.vt no.in.l.i.C.de fide iſtru.⁊ iur̄.haſte fiſca.li.x. ⁊ in ſpec.de emp.⁊ uē.§.nunc videndū ē.⁊ breuiter.⁊ no.j.rē ra.hri.l.actor niſi ɔtrium ꝓbetur:ꝓbabitur autē ɔtrium ꝓbando cās in ɔtrium: verbi gratia ꝓbando q2 arrogator eſt ꝑſona impudica ſuſpecta.⁊ ſimilia nā veriſimile eſt q2 hoc fuerit indiſcuſſum.nā hoc ɔſtito iudici iudex eſſet in maiori culpa q̄ ſi ex leuitate animi nō inquiſiuit ⁊ i iudice ſemp p̄ſumitur minimū culpe ꝑpter auctoritatē iuriſdictionis.C.de offō ciui.iudi.l.ij.i verbo q2 non arbitramur:⁊ extra de cta.⁊ qua.c.accepimus. nam nō debemus credere q2 p̄tor male faciat. Itē q2 ſi male q2 q̄ minus male. Et vide q2 ibi not. in nouella.

Item no.q2 vbi habem9 veritatē nō inquirimus fictionē vn̄ ubi habemus veritatem ceſſat fictio ⁊ ſic ubi quis ē uerus ciuis nō dicimus ille fingitur ciuis:ſz ille eſt ciuis q2 ſemp ɔtra veritatē eſt ſimilitudo vel fictio de li.⁊ po.l.filio quē pater ⁊ dixi i.l.oēs populi. Itē no.q2 ſubſcrip9 dz eſſe te ctis pactis ⁊ ſic dz eē i fine iſtrumētoꝝ:⁊ non in prin9 uel medio:ſignum aūt notarij pōt eſſe in pri.⁊ in fine inſtr̄i:q2 n̄ eſt deputat̄.a iur̄ cert̄ locus inſtr̄i in quo debeat ſytuari. Sed pōt uiri us ꝓmiſit notario poteſtatis bononie recipienti noīe ⁊ vice poteſtatis cōmunis ⁊ populi bononienſis ⁊ oīum quoꝝ intereſſet vel intereſſe poſſet non facere aliquā robariā homicidiū ɔſpirationē ⁊ c.ſub pena mille.mō in ɔitatu mutine fecit robariā querit̄ an uigore iſtius ſtipulationis poſſit ɔueniri bononie diſputauit mar.ſy. ⁊ eſt vera diſputatio ⁊ dixit q2 ſi delinqt in bononienſi diſtrictu vel in ſubiectos cōis bononie vel coꝝ res poſſit ɔueniri alias non ſm cy.in addi.Bal.

r Iarrogator· Hec.l.difficilis ē non ſolum ex ſingularitate materie ſed ꝑp repugnātiā regularū iuris ciuilis nā ut.j. patebit in declaratione materie ex diuerſitate patrū ac poteſtatum:regule iur̄ infringunt̄ ⁊ hoc dicit i ſumma ſi p̄moritur arrogator impubes arrogat̄.poſtea decedens tranſmittit ad heredem ſuū bona ꝓpria ipſius arrogati.⁊ poſtea quartam ptem bonoꝝ arrogatoris debitā arrogato impuberi ex ɔſtitutiōe diui pij.h.d.primo:ſed i illa quarta poteſt arrogator ꝓuidendo ſubſtituere ipuberi pupillariter uſq2 ad ɔpra pubertatis non poſtea nec per fideicōmiſſum.h.d.ſo. Tria facit q2 prio ponit thema ⁊ principalem qōnem cum determinatiōe.ſo ſubiūgit nouā qōnem ⁊ eius ſolutionē cum limitatione. tertio pōit terciū dictū cū extenſione:ſa ibi ſz an impuberi. tertia ibi hec oīa. No.p9 q2 heredes arrogatoris tenet̄ reſtituere h̄dibus impuberis arrogati duplicis iur̄ bona.ſ. ꝓpria impuberis ad arrogatorē ꝑuēta ⁊ quartā partē bonoꝝ arrogatoris impuberi debitā. Scđo no.q2 ſic loquit̄ tex.de illa quarta dū dicit q2 heredes arrogatoris tenent̄ ac ſi diceret q2 illa quarta nō facit quē3 heredem.ſed reliqua vniuerſitas bonoꝝ. Tertio not.q2 lz arrogator teneat̄ ad quartam tn̄ pōt directo ſubſtituere in quarta.Et ſic debitū nō impedit ſubſtitutionē pupillarē. Quarto no.q2 illa ſubſtitutio fieri nō pōt niſi in quarta.q2 ſic eſt uolūtaria poteſtas ſubſtituentis.⁊ limitata potentia limitatū parit effectū:q2 uirtus ⁊ potētia cāe efficientis ſemp reſtringenda eſt ut catenus operetur quaten9 pōt in paſſum ⁊ i ſuſcipientē materiam.

Quinto no.q2 ꝑmittitur directa ſubſtitutio ubi non ꝑmittitur fideicōmiſſaria ēt.j.ɔpra pubertatis quod eſt no.⁊ rō redditur.C.de inoffō.te.l.ex tribus edictis ⁊ ibi plene dixi. Sexto no.q2 iudiciū hoīs non pōt infringere ꝓuidentiā legis. Septimo no.q2 ſi hō prouidet idem9quod.l.ꝓuidet ſeu ſtatuit iſta dr̄ ꝓuidentia legis non hoīs. Octauo no.q2 aliud eſt impendere debitum aliud eſt p̄ſtare bn̄ficium cōcoꝛ.j.de ritu nup.l. ꝓx.⁊.j.de here.inſti.l.ſi ſeruo fideicommiſſa. Vlt9 no.q2 ſtatutū in filio ꝓrogatur ad nepotem ubi eſt ſtatutum iur̄ cōis ⁊ qualitas rōnis. Opponit̄ dr̄ hic q2 heredes arrogatoris tenet̄ reſtituere bona impuberis:ɔ. nam illa bona fuerūt facta arrogatoris iur̄ arrogatōis vt inſti.de acq.per arroga.in prin.⁊.l.qui ex liberis.§.i.j.de ſm tab.ergo ipſo iur̄ non poſſunt reuerti ad impuberem uel eius h̄dem facit quod no.j.de dona.l.i. in magna glo.⁊.j.de uſuc.pro dote.l.i.§.ſi vniuerſe.⁊9. ſicut tranſiuit in arrogatorē ꝓprietas ⁊ poſſio.ut.j.de pca.l.ſi adoptauero.Ita retranſit in arrogatū mortuo arrogatore:uel dic nō tranſire dominiū uel poſſeſſionē ſz agi ex ſtipulatiōe ut.ſ. e.l.nō aliter.Et dñium etiā retrāſit citius q̄ poſſio.C.ſo.ma.l.dotis.no.j.pro ſo.l. cum duobus.§.idem ridit.ſz hodie nec dñium nec ciuilis poſſio tranſit in arrogatorē.⁊ ideo mortuo arrogatore ipubes ſua auctoritate poſſionē ɔtinuare pōt ēt ope p̄toris inuocata.ut.C.q2 cū co.l.ſi.ſuus Scđo oppōit̄ ⁊ vr̄ q2 ipubes n̄ trāſmittat q̄rtā niſi agnouerit eam.C.de inofficio.te.l.ſi quis filium.R9.uirtus ſtipulationis facit ut agnouiſſe uideatur quia in iure ɔtractus non requiritur alia cognitio ut no.de le.ij.l.cū pater.§.mater.Et idem in lucro quod maritus lucratur de dote ex forma ſtatuti quia naſcitur occaſione precedentis contractus.Item eſt titulus ſingularis. ⁊ iura ſingularia facilius tranſmittūtur.C.de caduc.tol.§.i nouiſſimo.Et q2 legitima dicat̄ titulus ſingularis no.C.ḋ rei uē.l.cum a matre.Alij dixit q2 exiſtentia ſui heredis inducit tranſmiſſionem legitime:ſz nō videtur bene dictum.q2 in legitima ſola nō eſt inducta ſuitas ḋ iur̄ ciuili

que fuit inducta fauore creditoꝝ. Sed iſte nõ tenet cre
ditoribus vt no. in dicta. l. cũ a matre. ⁊ iõ in trãſmiſſio
ne legitime omnes quibus debet legitima ſunt pares:
nõ atteto iur potãtis: ſed ſpeali natura trãſmiſſionis
legitime vt. d. l. ſi qs filium. Tertio op. ⁊ videt q̄ ita
poſſit ſubſtitui ꝑ fideicommiſſ. ſicut directo. ff. de le. i.
l. fideicommiſſ. ſo. aut pr intendit ꝑ fideicommiſſ. gra
uare filiũ ĩ legitima. ⁊ nõ põt vt dicatur filius ſi deceſſe
rit in pupillari etate vult grauare hr̃des filij codicillan
do ipſi filio. ⁊ tunc põtuit in ↄ̃trioꝝ: ſicut põt pater im
puberi teſtari ita ⁊ codicillari vſqꝫ ad pubertatẽ ⁊ non
poſtea: ⁊ ita loquit. l. ↄ̃tria: quod eſt no. dignũ. ⁊ tũc non
dꝫ dicere pr ſubſtituo ꝑ fideicommiſſ. filio meo: ſed de
bet dicere ego intendens codicillari filio meo ſubſtituo
heredibus ei⁹. Quarto not. op. dicit hic q̄ ſubſtituit
pupillariter ſolũmodo ĩ quarta nã illa limitatio õ quar
ta vr quedã truffa. q: rõne quarte oĩa accreſcunt ſubſti
tuto: vt de vul. ſubſti. l. coheredi. §. fi. R⁹. illud eſt veꝝ niſi
lex ꝓhibeat ius accreſcendi vt hic. uel vt. ĵ. dicaꝫ in que
ſtionibus: ⁊ facit. ĵ. de uul. ſubſti. l. ſi is qui ⁊ q̄ no. C. õ
fis. nup. l. i. Quinto. op. nã ſi ceſſat ius accreſcẽdi er
go decedet ꝓ parte teſtatus ⁊ ꝓ parte inteſtatus ↄ̃. l.
ius nr̃m. ĵ. de re. iur. ſo. hic ſpale q: potentia eĩe efficiẽ
tis. i. patris arrogatoris ſubſtituentis limitata eſt ut vl
tra non poſſit expreſſe: ergo nec tacite ꝑ ius accreſcẽdi
ar⁹ no. de le. ij. l. ſi quis titio vel meuio. §. iulian⁹. Itẽ fi
lius ille hẽt duos patres. ergo ipſe ẽ duo filij: ex natura
correlatiuoꝝ. ⁊ ſic ex tali diuerſitate ĩpeditur i⁹ accreſ
cendi q: non poſſunt copulari ad vnã finalẽ rõneꝫ ſicut
fieret ꝑ ius accreſcendi. Sexto op. q̄ poſſit fieri alia
ſubſtitutio q̄ pupillaris. ſ. vulgaris tacita que ineſt ĩ ip
ſa: ⁊ vulgaris expreſſa ar. ĵ. de hr̃di. inſti. l. iaꝫ dubitari.
ſo. ꝯcedo cũ ſit directa ſubſtitutio ⁊ ñ ↄ̃tineat grauam̃.
Sed tunc dubitatur an ĩpediat tranſmiſſionem ⁊ di
cendũ eſt q̄ non ĩ tacita vulgari q: vulgaris ꝓſumpta
a lege nũq̄ tollit ſui hr̃dis exiſtentiã de vul. ſubſti. l. ſi fi
lius qui patri. Sꝫ de expſſa eſt dubiũ: ⁊ dico idem ĩ
hac quarta impuberis arrogati. cũ ipſe cenſeatur credi
tor. ut. ĵ. ſi quis ĩ frau. pa. l. fi. ymo dicit Ia. bu. q̄ hodie
ſubſtitutio vulgaris nõ impedit exiſtentiã ſui hr̃dis. q:
ſi impediret eſſet grauamẽ q: ſi tranſmittere ẽ damnuꝫ
. ĵ. de acq. hr̃di. l. pomponius. Sed omne grauamẽ tolli
tur. C. õ inoffõ. te. l. qm̃ in prioribus. fm̃ Ia. bu. quod
nõ credo veꝝ: q: iſtud non eſt grauam̃ ſed ẽ natura ac
tus a iure ꝑmiſſi: vt no. ĵ. de inoffõ. te. l. papinian⁹. §.
quarta. ĵ. ſo. ma. l. ſi cum dotem. §. ſi pater ꝑ Ia. de are.
Itẽ exiſtentia ſui heredis ẽ principalius introducta fa
uore patris q̄ filij. ergo ſi pater vult eam locũ nõ hẽre
non dicitur grauare filiũ: ſꝫ ſatiſfacere ipſi⁹ patris fauo
ritatam uti iur ſuo poteſtatiuo vel permiſſiuo ñ eſt graua
re aliquẽ. vt. ĵ. de minor. l. ſi iudex. Septimo op. ⁊ vi
detur q̄ filius arrogatus non debeat hẽre quartã. nam
ponamus q̄ arrogator decedat inteſtat⁹ hñs filios natu
rales ⁊ legitimos: ⁊ impuberẽ arrogatum ergo due rõ
nes. ſ. ciuilis ⁊ naturalis vincerẽt vnam. ſ. ciuilem tantũ
⁊ ſic arrogat⁹ excluderetur vt in aut. de ↄ̃ſan. ⁊ vter. fra. ĩ
prin. ſo. in ſucceſſionibus nõ attenditur natura ſꝫ ius ci
uile ⁊ ideo ciuili rõne attenta vterqꝫ eſt in pari cã fm̃
Ia. de ra. ſed certe ymo attenditur rõ naturalis: ut. l. cũ
rõ. de bo. dam. Hinc eſt q̄ arrogato nõ debetur quarta
iur nature: ſed iur ciuili. ſ. ex ↄ̃ſtitutione diui pij. Et illa
quarta non eſt hodie augumẽtata. ꝑ aut. de triẽ. ⁊ ſemiſ.
Itẽ impubes arrogatus inſtitutus ⁊ õ reſtituẽdo gra
uatus nõ detrahit duas quartas. ĵ. õ inoffõ. te. l. pamp.
§. penul. in fi. ſecus in ſuo legitimo ⁊ naturali. extra de
teſtamẽtis. c. raynutius. ⁊ c. raynaldus. Sꝫ nidco attẽ
ditur in delatione ſed nõ in ꝯlatione: vel dic q̄ ĩ arroga
to eſt ius ciuile uere. ⁊ naturale ficte. q: fingitur filius
ꝓprij corporis ⁊ ſic ciuile vinculũ hꝫ effectum ciuilis ⁊
naturalis vinculi ⁊ idẽ operatur fm̃ pe. Et no. q̄ duo
vincula naturalia vincũt vnum naturale q: alteꝝ vincu
lum eſſet fruſtra ſi nihil operetur ſꝫ vnum vinculuꝫ ciui
le poteſt duobus vinculis naturalibus coequari vt hic.
Octauo opponit. illa que ↄ̃ueniunt in effectu dẽbent
ẽt cõuenire in ꝑmiſſione. ſeu ꝓhibitione ⁊ q: in aliquo ꝑ
mittendo vel ꝓhibendo ſemper finis debet attendi: ⁊ ma
gis q̄ modus ducens ad finem. l. queritur de bo. li. ⁊. ĵ.
man. l. fi. de verb. ob. l. cõtinuus. §. cum ita. C. de inſti. ⁊
ſub. l. ſi mater. Sed ſubſtitutio pupillaris facta ĩ quarta
debita ex cõſtitut. diui pij ⁊ fideicõmiſſaria. ĩ effectu ñ
diſcrepant vt ꝓbabo. ergo debent vel pariter ꝑmitti vl
pariter ꝓhiberi. cuius ↄ̃trium hic dicitur nam directa ꝑ
mittitur: ſed fideicõmiſſ. ꝓhibet ⁊ nõ ꝓbo q̄ non diffe
rant in materia. l. nẽc. ⁊ arg⁹ ſic. Iſta ſubſtitutio ĩ quar
ta non ẽ ꝓuiſio impuberis arrogati ymo eſt ponere ꝑ
plexitatẽ in ſucceſſione ipſius. Itẽ que prouiſio eſt illa
cum ſubſtitut⁹ in quarta nõ ſit hr̃s vniuerſalis: ſꝫ hr̃s ſin
gul's in hũa quarta abſtracta ab oĩ ere alieno. Porro ⁊
legatarius ĩ re legata quodãmodo hr̃s eſt de vſuc. l. id
tps. §. i. amplius oĩs qui non hẽt ius accreſcendi nõ re
putatur hr̃s: q: nõ eſt vniuerſalis ⁊ oĩs qui capit citra
ius ⁊ nomen vniuerſalis herdis accedit magis fideicõ
miſſario q̄ hr̃di: ⁊ capit de manu alterius: ergo ſicut in
quarta illa non procedit ſubſtitutio fideicõmiſſa. ẽt. ĵ. tẽ
pora pupillaris etatis ita nec directa: q: hoc caſu nemi
ne differunt. Sꝫ vnus effectus eſſe vr pupillaris direc
te ⁊ fideicõmiſſarie facte pupillo. ſo. directa ſubſtitutio
nõ obligat impuberem inſtitutũ: ⁊ iõ ẽ merus fauor ſed
fideicõmiſſ. obligat cõſueuit: ideo eſt onus. Nono
opponit ⁊ q̄ ſubſtitutus debeat habere bona iur directo
de vul. ſubſti. l. ſꝫ ſi plures. §. ad ſubſtitutos. ſo. ibi loqui
tur de ſubſtituto a vero patre legitimo ⁊ naturali. hic õ
ſubſtituto a patre ficto cui minus ꝑmittitur q: min⁹ di
ligit: ⁊ minus lex de eo ↄ̃fidit. ut pꝫ in eadẽ. l. i. §. ĩ arro
gato. x⁹ opponitur quẽ non honoro ei nõ poſſum le
gem imponere. C. de fideꝯ. l. ab eo: ſed in quarta non
honoro impuberẽ: q: nã ſibi ego arrogator debeo veliꝫ
noliꝫ: ergo nõ impono ſibi legẽ in ipſa ſubſtituendo eũ
Sed hic dr ↄ̃trium: ergo m⁹. ſo. nõ impono ſibi. l. q: ipſe
vr teſtari organo ⁊ conſilio meo ⁊ hec eſt prouidentia
q: capio ↄ̃ſilium pro ipſo: ut no. C. de inoffõ. teſtamen
to. l. ex quibus: ⁊ hec eſt rõ quare lex fingit q̄ ſubſtitu
tio pupillaris ſit ordinatio ipſius pupilli. nã alioquin ñ
poſſet fieri in legitima q: oĩs ſubſtitutio in legitima dr
grauamen niſi fingatur procedere õ mente ⁊ ordinatio
ne ipſius pupilli. ſupra legitimam aũt nulla ſubſtitutio
proprie dr grauamen. q: pater vtit iur libero ſuo pro
prio. Et ſi hoc facit non dr proprie grauare: ſicut dicim⁹
in iudice qui non dicit proprie grauare cum cuſtodit iu
ra partiũ. xi⁹. op. dr hic q̄ impubes arrogat⁹ dꝫ habe
re quartam ergo plus habebit adoptiuus q̄ naturalis.
C. de inoffõ. te. l. cũ queritur. nã ↄ̃trium deberet eſſe q:
nunq̄ fictio tm̃ valeret: vt melior veritate exiſtat. ſo. itelli
ge ſane de ea quarta de qua loquitur lex. ſ. de eius quar
ta quã habitur⁹ eſſet ab inteſtato Illa enim eſt legitima
portio ⁊ debitum honoꝝ ſubſidium. nõ enim quicqd hꝫ
filius ab inteſtato id ſibi debet. Sed quarta ciuis: ⁊ ho
die tertia. vel ſemis in filio uero. ſꝫ in illo filio ficto nihil
eſt inouatum. Hec apparent vera ſi põas. v. vel plures
impuberes eſſe arrogatos. ſ. e. l. ſi pater. §. fi. q: omnib⁹
deberetur quarta nec omniũ honoꝝ q: nõ eſt poſſibile er
go ⁊c. xij⁹. opponitur ⁊ vr q̄ ſi lex aliquid ordinat ⁊
hõ ordinat ĩ ad idem. q̄ lex magis dicat ordinatio ho
minis q̄ legis vt. ĵ. ad. l. fal. l. ratia. ſo. ibi plenior erat pro
uiſio hoĩs q̄ legis: ⁊ vñ qñ ex prouidentia hoĩs augetur
effectus tũc dr prouidere hom o ſed cũ non augetur tunc

dicitur prouidere lex. q: homo siue publicus vt iudex si
ue priuatus ut testator dr̃ tūc iuris minister ⁊ executor le
gis non aūt dispositor principalis. Sed ꝯ hoc oppo
nitur ⁊ vr̃ ꝙ semper augeatur effectus nam dispositio
legis dicitur tacita. ⁊ dispositio hoīs dr̃ expressa ⁊ ex
pressum facit silere tacitū. de vul. substi. l. cū ex filio. §.
filio. Et potentius est expressuꝫ ꝗ̄ tacitū. l. assiduis. C.
qui po. in pi. hēan. ⁊ C. si pen. ap. mor. interue. l. iij. ad
idē. C. de pac. ꝯuen. l. fi. ⁊ C. de procur. l. marit⁹. So. aut
prouisio legis est subsidiaria: ⁊ tunc prouisio hoīs facit
cessare prouisionem legalem q: talis prouisio non cōpe
tebat aū factum hoīs. Itē nec postea q: factuꝫ hoīs im
pedit eam nasci. de vb. ob. l. qui rōe. §. flauius. Aut ē or
dinaria: ⁊ tūc aut homo imitatur. l. aut facit ꝑter. l. aut
facit supra. l. p⁹ casu aut imitatur. l. ꝑcipientem. ⁊ tūc di
citur dispositio legis vt hic: aut. l. prohibētem ⁊ tunc dr̃
mixta dispō. l. ⁊ hoīs: ut in aūt. de ali. ⁊ emphi. §. sanctis
simas. nam ex pluribus prohibentib⁹ augetur effectus
aut imitatur. l. cōsulentē vel permittentē: ⁊ tūc dicitur
prouisio hoīs: q: per hominem legis cōsilium redigitur
in ꝑceptum aut imitatur legem punientē: ⁊ tūc aut pu
nitur eodem mō: aut diuerso mō. Si eodem mō tūc est
prouiso legis ar. l. pallam. §. penul. de ritu nup. ⁊ quod
no. ꝭ. de probat. l. cū probatio. Si uero punit diuersimo
de vt q: lex punit accessorie ex quadaꝫ cōsequentia sed
homo principaliter pp̱ se tunc est dispositio hominis vt
. d. l. iij. ⁊. ꝭ. si pen. ap. l. i. fo ⁊ 3⁹ quādo homo facit ꝑter
. l. vel supra. l. tunc dr̃ mera prouidētia hoīs ⁊ nō legis.
vt. l. debitor. §. fi. ad trebel. Querit̃ aūt generali⁹ an ex
pressio eoꝝ que tacite insunt aliqd operetur ⁊ dic vt. ꝭ. ꝺ
le. i. l. hec verba. Et ꝑdicta faciūt ad. q. si arbiter dat
cōdemnato terminū iuris ad soluenduꝫ an possit mora
purgari ⁊ vr̃ ꝙ sic: q: iste est terminus iuris ⁊ iudex
agitur cū lege in purgatiōe more: ꝗ̄ agatur cū iudice. ꝭ.
de arbi. l. celsus. Contrariū dicit pe. q: arbiter offen
ditur simul cum. l. nā saltim approbatiōe illa dilatio est
arbitrabilis fm pe. ⁊ cy. Sed hoc vr̃ falsum: vt. ꝭ. de re
iudi. l. iiij. §. si quis ꝯdemnatus ⁊ no. in. l. cuꝫ stipulatus
sum mihi a proculo de ver. ob. p Bart. ⁊ facit. c. ꝗ̄uis de
appel. i. dc. q: arbiter nō loquitur uoce sua ſ3 voce leg.
ar. ꝭ. de iusti. ⁊ iur. l. nam ipm. vn̄ q: disponit id quod i⁹
cōe eꝫ dici ius cōe ar. nō. ꝑ in. c. i. extra ꝺ ꝯsti. li. vj. Itē
dicendo ego assig⁹ terminū iuris non ītenditur grauar̃
vlterius ꝗ̄ lex generet. vt. ꝭ. de pac. l. si vnus. §. pactus.
vr̃ ꝙ si i specie dotis. secus si dissonaret a termīo iuris
q: tūc esset dilatio arbitralis ⁊ non hēt locum purgatio
more. Et hoc est verius ar. ꝭ. de le. ij. l. vnuꝫ ex familia
. §. si de falcidia. Cum enim statuit terminū legis mens
iudicis ⁊ mens legis est vna ⁊ eadē: nec pl⁹ cogitat iu
dex ꝗ̄ lex uelit. Et ex mente iudicis sniā hēt effectū su
um. ꝭ. de arbi. l. qualē in prin. vn̄ non ꝯcernit terminuꝫ
arbitri: sed terminum iuris si non soluit in termino ipso
quem lex statuit: sed arbiter cū profert menteꝫ legis ni
hil aliud facit nisi ꝙ se ad mentē legis refert ⁊ exprimit
⁊ declarat. nam qui ꝑpicā exequit̃ nihil noui facit. ꝭ. ꝺ ac
qui. re. do. l. adeo fm an. de pisis ⁊ guil. Nūc venio
ad materiam. l. p qōnes in glo. magna: ⁊ ꝑmitte ꝙ hec
. l. loquitur qn̄ prius decedit arrogator demū īpubes ar
rogat̃. ⁊ sic arrogat̃ decessit sui iur̃ ⁊ in pupillari etate.

Quero ergo p⁹ an substitut⁹ pupillariter a patre na
turali ordinatus succedat huic impuberi morienti sui iu
ris dicit glo. ꝙ succedit ꝺ equitate ꝑtoris p bonoꝝ pos
sessionem q: substitutio rupta p arrogationeꝫ recōuale
scit prius mortuo arrogatore: ⁊ hoc non ē de mero iur̃
ciuili q: ius ciuile nūꝗ̄ extincta resuscitat: ſ3 est ꝺ equi
tate ꝑtoria vt insti. qui. mo. te. infir. §. non tm̄. ⁊ l. qui ex
liberis. §. testō de fm tab. Sed ille leges hoc nō ꝓbant
q: in. ll. illis recōualescit ex noua volūtate ſ3 nuda. ⁊ nō

solenni: ſ3 hic nō interuenit noua volūtas nec interue
nire potuit q: impubes. l. qui ad certū. ꝭ. loca. Itēꝫ pro
glo. facit de inius̄to te. l. postumus. ⁊ l. filio ꝑterito. Sꝫ
ibi erat ruptū facto legis vel fcō nature: hic facto homi
nis: Item pro glo. facit. ꝭ. de hr̃di. insti. l. q soluendo. sed
ibi nō erat ruptum ſ3 inefficax attento principio ⁊ ma
gis pendebat ꝗ̄ esset nullū. Item pro ⁊ ꝯ facit gl. l. i. §.
exigit de fm tab. Itē est ar. p glo. ꝭ. de iur̃ fi. l. si reuoca
ta ⁊. ꝭ. si ex noxa. cā aga. l. i. i fi. Ex ꝑdictis collige an
testm̄ ruptum recōualescat cessante cā irritationis naꝫ
aut superuenit nouū iudicium ⁊ recōualescit aut nō: ⁊ tūc
aut erat ruptum fcō legis vel nature ⁊ cōualescit. aut
facto testatoris ⁊ nō cōualescit. Et iō in proposito non
vr̃ substitutio cōualescere: ſ3 agitur ex stipulatiōe vt. ꝭ.
e. l. nec enim. §. coꝝ ⁊ l. his verbis. Hec glo. videtur
m⁹ loqui ⁊ hoc tenet mar. sy. p. §. testō. ubi ad cōfirmatō
nem requiritur declaratio ꝑseuerantis animi i p⁹ ꝓpo
sito testatoris. Sed de tali aīo non pōt hic apparere in
impubere: ergo testm̄ non recōualescit Sed tu ꝯside ꝙ
glo. bene loquat̃ ⁊ considera ꝙ stipulatio nō interponi
tur sup quarta debita ex cōstitutione: ſ3 sup bonis arro
gantis: ut no. insti. c. §. cum aut̃. cū ergo petat̃ quarta p
substitutū ⁊ ad ipsum nō porrigatur stipulatio ergo pe
titur petitione hr̃ditatis saltim vtili q: alio iur̃ non pōt
peti. Sed certe vtro petit̃ ꝯditione ex. l. i. ex ꝯstitutiōe
diui pij. vt. l. fi. ꝭ. si quis i fra. pa. Sed rn̄deo ꝙ ita tamē
ꝯditio ex. l. hr̃di uel bonoꝝ possessori debꝫ dari: ⁊ iur̃
cuꝫ transmisso agi opꝫ de col. bonoꝝ. l. i. §. si impuberi:
ergo glo. vera. Nō ob. §. coꝝ q: de rigore irrita est
substitutio. sed ꝺ equitate fauore patris naturalis ⁊ im
puberis ꝯualescit. Et rn̄de ad. §. in testō nisi requiratur
nouū iudicium q: verꝫ est qn̄ arrogatur pubes: naꝫ suo
facto ex voluntate testm̄ erat ruptuꝫ ergo ad hec ut cō
ualescat requiruntur indicia perseuerantie in uoluntate
pria. ar. C. de nup. l. si ut proponis: sed impuberis vo
luntas nulla est in testamēto rumpendo ergo nec in cō
firmando. Et sic pōtate legis ruptū pōtate legis resti
tuit̃ absqꝫ facto hoīs. ergo glo. uera et illa est ipsa ue
ritas. nec ē ꝓpterea superflua stip⁹ ut. ꝭ. qui sat. cog. l. inter
oēs. Et ꝑdicta faciunt ad. q. de testō facto per scīū
aū ꝗ̄ esset usarius. si postea exercuit usariaꝫ prauitatē
publice ſ3 ultimo fecit cautionem nam posito ꝙ recon
ualescat de equitate canonica ut nō in. c. quanꝗ̄ de usu
ris li. vi. nū est necessīa bonoꝝ possessio ſ3 illā glo. unde
ex tali testamento non pōt succedi de iur̃ ciuili quod ē
notab le uel dic ꝙ mitius agitur cū iur̃ canonico. ꝗ̄ cū
iur̃ ciuili: ⁊ iō plenius recōualescit. s. vt hereditas ꝑpe
tuo possit adiri: q: ius canonicū nō damnat nisi ꝑseuerā
tem in delicto: ⁊ ad h̄ facit. l. fi. ꝺ regu. cato. quod credo
equius in. d. cy. dicit nullo mō recōualescere. q: testm̄ p
sone inhabilis nō cōualescit ut. l. i. §. si filius de leg. iij. ⁊
ibi per cy. in addi. Secūdo queritur. ponamus ꝙ il
le impubes hēt substitutum arrogatoris ⁊ ꝯsanguineos
ꝓprij sanguinis ⁊ decedit post arrogatorem q ei succe
dit. Istud vr̃ impossibile nā non succedunt cōsanguinei
ab intestato: q: decedit testatus qui n hēt pupillarē sub
stitutum. Itē nō succedit substitut⁹ nisi in quarta ut hic.
item nō succedunt simul q: cā testati ⁊ intestati nō pos
sunt permisceri. ut. l. ius nostruꝫ de regu. iur̃. So. dicit
glo. ꝙ minus incōueniens est dicere ꝙ substitut⁹ succe
dat in oībus bonis. ſ3 teneat̃ ꝯsanguineis ex stipulatu.
ut. l. nō aliter ⁊ l. his uerbis. ꝭ. eo. ⁊ sic causa testati tra
hit ad se cām intestati. Sed hic est cōsiderandū nam ad
hoc ut cā testati trahat ad se cām intestati opꝫ ꝙ habe
at locū ius accrescēdi: quo cessante est totum ecōtra: q:
causa intestati trahit ad se cām testati ut. l. penultima. ꝭ.
de iniusto te. est ergo uidēduꝫ an substitutus i illa quar
ta p patrem arrogatorem hēat ius accrescendi ad bona

patris naturalis ⁊ vř ꝙ nõ:primo q: uerba taxatiua le
gis impediũt ius accreſcendi quod ſic probo nam ſic ẽ
natura uerbi taxatiui.ad trebel.l.luttus.§.qui hẽbat.Sʒ
hic tex.dicit ſolam ⁊ ſic loqtur taxatiue.Itẽʒ ĩ diuerſis
hereditatibus nõ hẽt locũ ius accreſcendi. Itẽ arroga
to: ſubſtituit ĩ quarta de iure ſpali.⁊ ex priuilegio ⁊ ſic
ceſſat ius accreſcendi.ĩ.de cõdi. ⁊ de.l. mulieri ⁊ titio.
Item non hẽt tantam poteſtatẽ ut hic.Item legitima il
la nõ eſt hereditas nec vniuerſitas:cũ ſit ab oĩ ere alie
no ſeparata.ergo nõ accreſcit ſibi vniuerſitas.Item q:
ius accreſcendi nõ procedit niſi hñtibus ſimbolum.Itẽ
alia bona non uocantur:ſed ptinent ad ſucceſſores inteſta
ti:hoc eſt verius.Et eſt hic ſpale ꝙ fiat ſeparatio bonoꝝ
⁊ ꝙ eadem pſona decedat ꝓ parte teſtata:⁊ pro parte
inteſtata pp diuerſitatem patrũ.Et ẽ illa ſucceſſio anor
mala in qua non ſeruanť regʼ iuris nã regule ſucceſſio
num ſunt de iure ciuili inducte ñ poſſunt mutari ſuadẽ
te cã.ut no.inſti.de eo cui.li.cauſa bo.adici.ĩ fi. Et ſicut
eſt ratione diuerſoꝝ patruʒ.Ita põt accidere ex diuer
ſitate patrie.uerbi grã ego ſum paduanus ⁊ peruſinus
⁊ cauetur ſtatuto padue ꝙ pater poſſit ſubſtituere pu
pillare impuberi emãcipato:ſed puſij ſuatur ius cõe.ſi
ergo ſubſtituã filio meo impuberi emãcipato in padua
nis bonis ſeruabo ſtatutum paduẽʒ in alijs ſeruabo iʼ
cõe.q: diuerſitas patrie mee ⁊ ꝑ cõſequens filij mei in
ducit diuerſitatẽ illã cum patria equipatetur patri vt.l.
veluti.ſ.de iu.⁊ iur. Tertio queritur ponamus ꝙ im
pubes arrogatus hẽt duos ſubſtitutos vnũ a patre na
turali alterũ ab arrogatore.Et decedit pᵒarrogator de
inde impubes:queriť quid iuris.videt glo.ꝙ ſubſtitutꝰ
poſterior.i.a patre arrogatore oĩa capit:ſed iure ſtipu
lať.reſtituit ſubſtituto a patre naturali bona impuberis
ergo uerus ⁊ inſolidum hẽs impuberis eſt ſubſtitutꝰa
patre arrogatore:ergo ipe ſolus tenebitur creditoribꝰ
oĩbus hẽditarijs ⁊ ſubſtitutus a patre naturali nõ tene
bitur:q: nõ eſt hẽs cum annichilata ſit ſubſtitutio pñatur
.l.nec enim.§.coꝝ ⁊.l.cã cognita de vul.ſub.nam ſi non
eſſet annichilata qř lex fingeret ſtipulať. ſed certe vř ab
ſurdum nã ſic directa pupillaris verteť in obliquã ⁊ ſic
non venirẽt bona pupilli ut.l.verbis ciuilibus ⁊.l.cohẽ
di.§.cum filie de uulga.ſubſti.item vř abſurdiſſimuʒ ꝙ
ei reſtituantur bona cũ non poſſit conueniri a creditori
bus uel legatarijs. Dicam ergo ꝙ pro hẽde dʒ hẽri
de tranſac.l.cõtrouerſia ymo vř ꝙ fauore creditorum
oĩa accreſcant ſubſtituto vniuerſali patris naturalis: ⁊
nõ ſubſtituto in legitima ſi redigitur ad inſtar ſingulariſ
ſucceſſoris:ut.l.ſi certarũ.ĩ.de mili.te.Et hoc tʒ Ia.de
are. Vel dic ipſum decedere cũ duobus teſtamẽtis
ꝓpter diuerſitatẽ patrũ.Et ꝙ poſterior ſubſtitutio nõ
infringit priorem q: una ĩ alterã nihil põt.ꝓpter patrũ
diuerſitatem quod eſt mirabile ⁊ in hoc reſidet glo. ⁊
eſt ipſa veritas.Et facit ad plures qõnes quas notaui
C.de ſumma tri.l.cũctos populos. Et pridie conſului
boñ.ubi cõſuetudo pmittit relinqui vxori ſm ius cõe.⁊
ɔ̃trium ſtatutũ eſt regij.⁊ quidam regius origine :ciuis
tamẽ bononienſis relinquit uxori ⁊ dixi in ciuitate boñ
ſeruari cõſuetudinem boñ ⁊ regij regiã nã cũ ſub utra
qʒ patria ſubſeruet ex diuerſitate patrie diuerſitas ſta
tutorum:⁊ quodlibet in ſuo territorio pualeat.ar. cotũ
que no.ĩ.de manu.l.apud eum. Iſte enĩ eſt ſubiectus
diuerſis patrijs:ſicut diuerſis patribus ⁊ idõ regij cenſe
tur regius.ſed boñ cenſetur bononienſis. ⁊ fit ſeparatio
bonorũ ſicut pretor facit alibi ut.ĩ.de ſepa.bo.l.i. Itẽ
facit ad aliaʒ.q.ſtatuto cauetur ꝙ mater poſſit filio pu
pillariter ſubſtituere.mõ pone ꝙ filio ſubſtituit tã ipſa
ꝙ̃ pater quis pferetur.xᵒ in bonis maternis preferť
ſubſtitutus a matre q: redacta eſt ad inſtar patris .ſed
in paternis pfertur ſubſtitutus a patre nam quo ad ef

fectum iſtaꝝ ſubſtitutionũ.iſte decedit cum duobus pa
tribus.ut in.§.in arrogato. ſed ĩ bonis extrinſecis pfer
tur ſubſtitutꝰpatris.q: pater plus iuris hẽt ⁊ ideʒ dico
in ſubſtitutiõe extra ordinaria lʒ guil.aliter dicat in .l.ꝓ
cibus.C.de impu.⁊ alijs ſubſti. ubi dicit ꝙ ſubſtitutio
matris uertiť in obliquã.ſed falſum dicit:q: ſic detrahe
retur ſubſtituto matris legitima.⁊ nullũ eſſet mřis pri
uilegiũ cũ ď iuř cõi poſſit mř ſubſtituere ꝑ fideicõmiſſ.
⁊ ſic ſtatutũ nil operetur.Itẽ ſtatutũ loquitur de pupil
lari non de fideicõmiſſaria.Itẽ ius cõe ĩ qõne Guil. lo
quitur de extraordinaria non de fideicõmiſſ. ⁊ idõ guil.
errauit ĩ hoc paſſu:⁊ idẽ in tutella dico ſi eque ſtatutuʒ
ꝑmittit matri relinq̃re tutorẽ abſqʒ ope ɔ̃firmationis:vt
patri:⁊ adde tres ɔ̃cluſiones prima ꝙ impubes nemie
ſubſtituto hẽt heredẽ ab inteſtato.ſed hoc vř falſum: q:
impubes nõ decedit inteſtatus:ſʒ inteſtabilis ut no. C.
de iuř deli.l.cũ antiquioribus ĩ glo.⁊.l.ij. C.qui te.fa.
poſ.ꝑ cy.⁊.l.i.quando impᵒ.inter pu.⁊ ui.ꝑ Guil. ⁊.l.i.
in prin.de ſuis ⁊ le.⁊.l.inteſtato de le.tu. ꝑ pe. ⁊ cy.in
addi.ſo.quantũ ad voluntatem non dř decedere inteſta
tus q: non põt velle ergo nec nolle unde ſuccedẽs ei.ñ
dř hẽre tacitam eius voluntatẽ:ſed q̃tum ad effectum
ſucceſſionis dř hẽre hereditateʒ ab inteſtato:ex interpre
tatione legis nõ ex mera ſigʼ vboꝝ.vt.d.l.i. Et pre
dicta faciunt ad.q.dicit ſtatutũ ꝙ minor.xx. ãnis ñ poſ
ſit teſtari quero an codicillãdo poterit grauať uenientes
ab inteſtato:⁊ vř ꝙ nõ.q: eos ñ honorat cũ nec poſſit:
gᵒnec grauat.C.de fideicõ.l.ab eo.facit.l.ij.ď iuř codi.
ɔ̃tũ uř ꝑ.l.i.§.ulř maꝝ de col.bo.cũ ſua gl.⁊ facit ꝙ nõ.
in.l. ij.de le.primo.ꝑ bar.cõcluſio hec eſt ꝙ pupillus
nõ decedit inteſtatus reſpectu uolũtatis.ſed reſpectu
effectus ſic.⁊ idẽ in ꝓdigo ⁊ furioſo. Scḋa ɔ̃cluſio
eſt ꝙ impubes habẽs ſubſtitutũ ab arrogatore tãtũ.⁊
ñ a patre naturali. decedit ꝓ parte teſtatus ⁊ pro par
te inteſtatus:q: cenſetur diuerſo iure pp diuerſos pa
tres nam ipe cenſeť loco duorũ filioꝝ ex natura correl
lationis.ſecus ſi ſolꝰ pater naturalis ei ſubſtituit. q: tũc
decedit in totuʒ teſtatus de uulga .ſub.l.ſʒ ſi plures.§.
ad ſubſtitutos q: ſubſtitutio pñis naturalis ſubrogať lo
co cãe inteſtati:⁊ ſic ad oĩa trahitur. Tertia cõcluſio
eſt ꝙ hñdo diuerſos ſubſtitutos ab iſtis patribꝰ ꝙ de
cedat cũ gemino teſtõ.q: ꝓcedit a gemio auctore ⁊ cã
efficiente:vñ dinumeratio cãꝝ dinumerat effectus ⁊ fa
cit vnũ ⁊ idem cenſeri aliter ⁊ aliter.i. diuerſo iure.qõ
eſt ipſa ueritas:ĩ illa materia. Viſo qñ primo ḋcedit
arrogator:ſo impubes:uidendum ẽ quid iuris ſit ſi pᵒ
decedit impubes.⁊ dic tũc agi ex ſtipulatiõe ṽa uel fic
ta.⁊ talis agens nõ eſt proprie hẽs ſed dʒ hẽri loco he
redis actiue ⁊ paſſiue q: petit uniuerſitateʒ ex diſpoſi
tione legali.C.ad.l.iul.de ui.l.ſi tutoris. Ponamꝰ er
go ꝙ ſubſtitutus a pře naturali agit ad reſtitutioneʒ bo
noꝝ ɔ̃ heredes arrogatoris illi volũt detrahere es alie
num puta vſuras quas pater naturalis extorſit ſed ſub
ſtitutus dicit ad ſe pertinere hanc curam reſtituť.⁊ ani
me defuncti queriť quid iuris.xᵒ q: ſtipulatio ſubroga
tur loco ſubſtitutionis vniuerſalis candẽ hñtis naturã.
Et ideo oĩa cum ſuis vitijs ⁊ oneribus reſtituẽda ſunt
ſubſtituto.Et no.tũc excludi alios venientes ab inteſta
to impuberi.q: ut dixi ſtipulatio ſuccedit loco ſubſtitu
tionis extincte de uul.ſub.l.cã cognita.ſʒ ſi nõ eſſet ſub
ſtitutus agerent legitimi ſucceſſores.Sed an teneantur
facere inuentariũ.xᵒ forte non teneť ſubſtitutus q: non
eſt ꝓprie hẽs cum rupta ſit ſubſtitutio.ergo ẽt nõ facto
inuentario non tñr vltra uires hereditarias. Caue ti
bi ſi hoc ẽ verum ergo nec falcidiã detrahet de legatis
a ſe relictis q: citra ius ⁊ nomẽ heredis nemo detrahit
falcidiam ut no.ĩ.ad treb.l.i.§.inde neratꝰ.⁊ idẽ magis
puto in oĩbus illum hẽri loco heredis q̃tum ad ꝑdicta

⁊ q̃tum ad tranſmiſſionē vt.C.de inoffõ.te.l.cum anti
quioribus. Sed queritur vtꝝ ex illa ſtipulatiõe que
ratur actio directa an utilis: gl.dicit ꝙ directa ex uera
ſtipᵉ.utilis ex ficta ſtipᵉ.tu dic aut agit ex propria ſtipᵉ
⁊ agit directa.au tex ſtipᵉ alterius.⁊ agit utili.q: quo
tiens actio deſcēdit de uno in alium ⁊ ſic mediate ē uti
lis niſi deſcendat in heredē.ſola eniꝫ ē directa illa que
prouenit per immediata pricipia.ut.d.l.cã cognita.⁊ſic
actio que querit̃ alteri per tabellionem ē utilis non di
recta.q: nõ pũenit ex immediatis cãis ſꝫ per obliquũ.
hꝫ tñ per oĩa naturam directe. q: principaliter ꝑtinet
negociũ ad agentē.⁊ iõ tabellio q eſt ſtipulatus nõ poſ
ſet h ius refutare. Nõ ob.C.de noua.l.iij. q: ibi lo
quitur quãdo negociũ primordialiter:⁊ naturaliter per
tinebat ad habentē ius directũ Preterea illa lex nõ hꝫ
locum in reſtitutiõe ex trebelliano.ſ.de trãſac.l.fi. quia
ius nõ ꝑtinet ad heredē pro ſe ipſo.ſꝫ p fideicõmiſſario
⁊ uide no.ſ.de pac.l.ſi cũ emptore. Vltᵒ inducit̃ hec
lex in argumentũ ꝙ ille q petit dilationē ſibi dari ñ poſ
ſit ea ſibi data renũciare dilatiõi ĩ damnũ aduerſarij.q:
tũc cũ ꝑpter equalitatē ſeruandaꝫ dilatio ſit facta cõis
beneficio legis.iſtud bñficium nõ eſt in aduerſarij pote
ſtate q: in iur̃ pari nõ poteſt ꝑiudicar̃ vnus alteri ut.l.
ſi poſt mortē.§.fi.de ꝯ tab.ſecus in iur̃ quod venit ĩ cõ
ſequentiã ⁊ nõ pariter vt.ſ.de minor.l.ſi iudex circũuē
tor:de hoc no.p cy.C.de tem.ĩ inte.re.l.peteñ. ex quo
enim ius dilationis aduerſario meo ē queſitũ ei renun
ciare nõ poſſum ĩ eius ꝑiudiciũ ar.ſ.ꝙ quiſq: iur̃.l.iij.
poſt pri.nõ ob.ꝺ excuſ.tu.l.amiciſſimos.§.luiius:q: ibi
erat acquiſitum ĩ priuilegiũ renunciãtis. nõ rõe equali
tatis ſeruãde.Eſt ergo dr̃ia aut hẽo priuilegiũ pro te.
i.tua cõtẽplatione ⁊ eo vti nõ poſſum ꝯ te vt.d.§.luiᵒ.
aut hẽo priuilegium ꝑpter.i.tua occaſiõe ⁊ tũc aut in iu
re queſito ſum tibi equalis aut ſum acceſſoriᵒſi quidem
ſum coequalis ⁊ tũc tua renũciatio mihi nõ nocet ar.ſ.
de iur̃.om.iu.l.ſi idem.§.i.Si vo ſum acceſſorius tunc
mihi nocet vt.d.l.ſi iudex.Bal.

q **Uiin adoptionez**. Adop
tio ad
eas perſonas ſuas radices extẽdit ad quas
iura agnationis poſſunt peruenire non ad
alias hoc dicit Bald.

n **Eque abſens**. Queſtio fuit
multũ ardua
in ciuitate bononie videlꝫ quidã ſpurius vo
lebat legitimari p quẽdam comitẽ qui habe
bat ad hoc poteſtatē:ꝯſtituit quidã ꝑcuratoreꝫ ad hoc
impetrandũ:⁊ fuit legitimatus:mõ queritur an p ꝑcu
ratorem potuerit fieri.Et eſt ar.hic ꝙ nõ ⁊.ſ.e.l.poſt
mortē.§.fi.per Ja.⁊ u.de libro har. Querit ēt andre
as de piſis nũquid emancipatio poſſit fieri p ꝑcurato
rem ⁊ dicit ꝙ nõ:q: nõ eſt in adminiſtratione pr̃imonij
niſi in caſu.l.vltime:de emãci.li.andreas zaffi Sꝫ bart.
dicit ꝙ legitimatio põt fieri ꝑcuratore impetrante pro
curatorio nomine ⁊ p procuratorem:ita dicit ipſe:de li.
⁊ po.l.gallus.§.forſitan.Ego nõ puto agnationeꝫ inter
abſentes naſci poſſe.ar.ĩ.de his qui ſunt ſui iur̃.l.filiuꝫ
cum diffinimus ⁊ iura debent imitari naturã vt.ĩ.co.l.
nam adoptio.Sꝫ certe illa nõ eſt agnatio datiua ſed ue
ra.q: inheret naturali agnationi.Et ideo legitimatio fa
uorabilior eſt q̃ arrogatio vel dic ꝙ ꝑcurator nõ ē hic
ꝑcurator ſed ſupplicator.Et ideo nõ attenditur ſuppli
cans:ſed ꝯcedẽs.C.de ꝑcibus impa.offer.l.i.cũ ſy.bal.

p **Oſt mortem**. Quod non ē fac
tum legitime cũ
ſit tp̃ris legitimatur.h.d. No.ꝙ pater ꝯ
emancipationē quã fecit venire nõ poteſt lꝫ
alleget cãm nullitatis.ſed ꝯ.C.ſi aduer .rē iudi.l.cũ pa

ter.ſo.hic actus inualidus a priñᵒcõualeſcit:longi tp̃is
ſilentio ibi non ſm glo. Ergo no. ꝙ decretũ non põt
dici nullum poſt.x. annos ⁊ eſt ſpeale in cã ſtatus:nam
alias ius agendi de nullitate eſt ꝑpetuũ. Sed pe.dicit
ꝙ hic eſt ſpeale.q: deceſſit emancipata ĩ quaſi poſſeſſio
ne libertatis.i.exiſtente ſui iuris ar.C.de decur.l. ante
penul.li.x.Si enim viueret poſſet qõ referri ſm pe.qõ
reprobo q: ſi in vita:põt ſtatᵘ indubiũ ꝑbabiliter reuo
cari ergo teſtm̃ eius nõ valuiſſet cuius ꝯrium hic dicit̃
Item no.ꝙ non põt quis venire ꝯtra factũ ſuũ.⁊ ñ
eſt dubiũ ſi factũ eſt obligatoriũ.ſecus ſi non eſt obliga
torium q: nullũ:ſiue ſit nullũ fauore ꝑprio:ſiue publico
ſed ſi fauore tertij tũc expectatur declaratio illiᵘ tertij
.l.ſi fuᵘ pluriũ.§.i.de le.i.ſm guil.niſi ope tp̃is vel alia
equitate.l.ſit ꝯfirmatum vt hic. Sed an ĩ emancipa
tione regrit̃ inſtrm̃ ⁊ teſtes dic.C.de fide inſtru.l.emã
cipatione. Sed an emancipatio poſſit fieri die feria
to:dic.C.de ferijs.l.actus ⁊ an magis mercatur pater
emancipando q̃ filius ꝯſentiendo dic de ver.ob.l.qdã
cum filium per Ja.de arc.⁊.C.de col.l.vt liberis p cy.
⁊ formã inſtrumenti emancipationis vide in ſpec.in ti.
de natis ex libero ven. Et an coram iudice delega
to poſſit fieri emancipatio dic vt infra de proba.l.ab
ea pte ⁊ guil.ſ.e.l.emancipari tenet ꝙ ſic.ꝯtra glo.l.ab
ea pte. Sꝫ qr̃ in emancipatione regrit̃ decretũ uide
extra de fide iſtru.c. cum p.tabellio per Inno.⁊ hic
per guil. qui reddit duplicem rõnem.pᵒ q: emancipa
tio in ſe ē inextimabilis dõatio.ſo q: patria põtas eſt ſa
cra.⁊ideo eſt de iure publico preterea emancipatio niſi
publica auctoritate fieri nõ põt ſm guil. Et nota ꝙ
qualit̃ quis fuit hẽus in uita.ita ꝑſumit̃ ĩ morte. Itẽ
nõ ꝙ excepᵒ ꝑſcriptionis cãte ex tiᵒ.ex facto agentis
excludit eum ab ingreſſu controuerſie .i.impedit ꝑceſ
ſum.ſi aũt ē cãta preſcriptio aliũde dic vt.C.de ꝑſcrip.
lon.tp̃is.l.emptor. Itẽ hẽs hic ꝙ preſcripᵒ que dat
eſſe libertati dat eſſe teſtõ interim facto:quod tene mẽ
ti. Et q: hic tractat̃ .an quis poſſit venire ꝯ factũ ſuũ
diſtingue aut eſt factum ſecũdũ legem aut ꝯ.l. aut pre
ter legem.i.lege non aſſiſtente.primo caſu aut ē tale fa
ctum in quo hẽt locũ penitẽtia ⁊ põt quis venire ꝯtra
factũ ſuum vt in ꝯtctibus innominatis re integra.vt.l.i.
de rer ꝑmu.aut nõ hꝫ locum penitentia ⁊ tũc aut cãm
hẽt ꝯueniendi ab aduerſario:⁊ põt ꝯuenire vt .l.q fidẽ
de tranſac.idē ſi cã ſit finita vt.l.lex vectigalis ꝺ pigno.
aliter non põt ꝯuenire.l.p fundum de f.ru.ꝑdi.nõ tañ
dr̃ venire ꝯ ille qui agit ex actu ſm eius naturam vt.l.
venditor.ſ.de ver.ob. 2ᵒ caſu aut vẽit ꝯ nomine alie
no:aut proprio.Si quidem nõie alieno põt.C.de ſacr.
ſan.eccle.l.iubemus.§.yconomus.Si vero venit cõtra
nomine proprio tũc:aut abſq: eo ꝙ alleget aliquã ſuaꝫ
turpitudinem ⁊ põt vt.l.i.⁊.ij.de re.cor: aut allegat ſu
am turpitudinem tũc aut.l.irritat actũ odio ipſius.⁊ nõ
põt ꝯuenire.ſ.de dolo.l.eleganter.in prin.⁊.ſ. de acti.
emp.l.iul.§.ſi quis colludente.Fallit ĩ matrimonio ⁊ p
cõſequens in dote.ſ.de riti.nup.l.a diuo: aut irritat de
tum:q: cã eſt turpis.⁊ tũc aut allegat turpitudinem ſuã
agendo.⁊ nõ poteſt ꝯuenire.C.de reuocã.do.l.cuꝫ ꝑſi
tearis:aut excipiendo:⁊ põt ꝯtrauenire vt.l.fi.ſ.de ac.
⁊ ob.Fallit niſi alleget turpitudinem ſuaꝫ ꝯ ſñiam iudi
cis nam tũc nullo mõ auditur:nec agendo. nec excipiẽ
do.l.ſi ſeruus pluriũ.§.i.de le.i. Tertio caſu aut tali
facto nõ acceſſit extrinſecus alia ꝯfirmatio ⁊ põt quis
venire ꝯtra vt.d.l.ſi cũ pater.nam rõe ſolius facti :quã
do factũ eſt inutile ñ repellitur quis aut acceſſit alia cõ
firmatio puta tp̃is:uel ſuperioris:⁊ tunc aut in actu in
ter viuos ⁊ non põt venire ꝯtra ut hic:aut ĩ vltima vo
luntate ⁊ tunc põt teſtator ꝯuenire.C.de teſta.l.oĩum.
Sed qõ an filius qui diu vixit ſeorſum a pr̃e hñdo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝛ negociando p̄ſumatur emācipat⁹: ꝛ dic ſi allegaꝛ emā cipatio. cum curſu. xx. an. totū ſufficit. C. ð preſcrip. lon. tpis. que pro lib. l. ij. ꝛ. C. de patria po. l. i. ꝛ hic aut cō curſu decēnij ꝛ idem vī. vt hic. ꝛ ar. ꝭ. de vſuris. l. cū de in rem verſo. Si aūt nō allegatur emācipatio. ſꝫ ſola q̄ poſſio libertatis: tūc requirunꝛ. xx. anni ꝑ dicta iura. g⁹ apparet ꝙ aliqd preſumitur maxim ex actibus ex tpe. ſic. ꝭ. de probat. l. ꝓcula. Bal.

Neqꝫ adoptare. Ar. ꝙ ꝯpaternitas nō poſſit ꝯtrahi ꝑ ꝓcuratorem. alij dīt ꝯ ꝗ iura ſpualia non fundanꝛ in ꝓcur. ſꝫ in dño de hoc dic vt no. in mercuri. ſup regula pōt quis ꝑ Jo. an. Item ꝑ ꝓcuratorem iuramus item abſoluimur ab excōicatione. de elec. c. venerabilis. alij dīt etiā in hoc ꝯtrium ꝗ requirit manus impoſitio ꝛ tactus. vt no. de ſen. exco. c. cum deſideres ꝑ hoſti. Sed pro prima e py. facit. ꝭ. de iureiurā. l. labeo. item facit vt no. in. c. vt circa. de elec. li. vi. Item ille. §. eſt ar. ꝙ le gitimatio non poſſit peti per ꝓcuratorē. ſꝫ curia impe ratoris fuat ꝯtrium ꝓpter diſcrimina viaꝝ: ꝛ eſt expꝛeſ ſum extra qui filij ſint legitimi. c. ꝑ venerabilē. ſm ube. de bobio ꝛ cy. dic vt dixi. ð. c. l. neque. Bal.

q **Uem filius.** Dicit glo. ꝙ emāci patio non tollit ho die agnatiōis iura. qḋ veruꝫ eſt in effectu: ſꝫ ipſo iure tollit quod dic vt. C. vnde liberi. l. qui ſe patris in. ij. glo. magna.

l **Iberum.** Ar. ꝙ licꝫ dñs liberet pa trem a vaſſallagio ſuo non tamen liberat filios iam natos. ſꝫ naſcituros ſic. C. de li. ꝛ eoꝝ lib. l. ij. Item ē ar. ꝙ lꝫ ciuitas ſit priuata epōꝝ in dioceſi poſſit exercere iu ra epalia ð hoc no. i. c. felicis ð pēis li. vi. ī nouella bal.

i **I pater naturalis.** No. ꝙ pr̄ pōt interponere auctoritatem ſeꝫ tutu. ſe cus vī in tutore. vt. l. i. in fi. ꝭ. de auct. tu. de hoc no. ꝭ. de reg. iuris. l. ubi nō nocē. Sꝫ qualiter ta bellio ſcribet nutum: dic vt. l. nutū de acqui. hē. ꝑ bart.

n **On poteſt.** Nunquid ubi pater cogitur emancipare filiū teneaꝛ ei aſſignaꝛ legitimā dic ꝙ n̄ ꝗ n̄ debeꝛ uiuo pr̄e. l. fi. de li. agno. l. i. §. ſi impuberi. ꝭ. ð col. bo. C. de bo. qꝫ li. l. cum opꝫ. §. cū aūt ꝛ. C. de ſacro. ſan. eccle. aut. ſi qua mulier ſm mar. ſy. ꝛ cy. Sꝫ nunqd pater qui dilapidat bona filij teneatur ꝓpterea ipſum emancipare dic ꝙ n̄. ar. ꝭ. ad trebel. l. imperator. Sꝫ nunquid teneꝛ ei aſſignare aliquā poſſeſſionē ꝓ alime tis. dic ꝙ non. ſed tm̄ de menſe in menſem teneꝛ ſolueꝛ alimenta. ſ. in prin⁹ menſis pro toto mēſe. vt. d. l. fi. de li. agno. Sed nūquid ex cauſis ex qbus pater cogitur emancipare filium. cogiꝛ filius emācipari. dic vt i aūt. qui. mo. natura. effi. ſui. §. generaliter col. vij. Sed an per iſtrm̄ emancipatiōis ꝓbetur preſumptiue ꝙ fil⁹ ſit legitimus: ꝛ vī ꝙ ſic nam per hoc patet ꝙ pater vt legitimū tractabat eum. de verb. ob. l. qdam cum filiuꝫ. Sed an ꝑ reſcriptum principis poſſit quis emanci pare ventrem vxoris ſicut infantem: ꝛ dic ꝙ nō. ꝗ nō eſt in poteſtate. vt. l. fi. de col. bo. Bal.

n **On nunquam.** Not. ꝙ vic tricus poteſt eſſe tutor priuigni: intelligas teſtari⁹ ut ꝗ tutor vxorem teſtatoris accepit in vxorem Item datiuus vt ꝗ iudex dedit nō aūt legitim⁹ quia eſſet inceſtus ī matrimoniū niſi papa diſpenſaret. facit. C. ð ꝯrio iudicio tu. l. fi. Sꝫ alibi gl. dicit ꝙ pr̄ ē teſ. a ri⁹ ꝗ ei⁹ fides ē approbata ꝑ teſtatorē. Sꝫ ſec⁹ ī datiuo vt no. ī aūt. ð nup. §. eiuſdē quoqꝫ ꝛ. C. u⁹ pu. edu. ð. l. i.

ꝛ ibi azo im ſūma q̄ rō nō multū valet cū teſtator ð illo caſu nō cogitauit. Sufficit ergo rō generalis. ſ. ꝙ ideo pōt eſſe tutor ꝗ nō reperitur ꝓhibitū a iuꝛ ar. ꝭ. de ꝓ bat. l. ab ea pte ꝛ ꝗ vitricus eſt loco parētis. dubita tio autem erat ꝗ ſi repelliꝛ mater ꝛ pater ꝑꝑ tranſitū ad ſa uota a tutela ꝓprij filij ut in aut. de nup. §. ſi aūt tutelā in qb⁹ eſt naturalis fōs caritatis ergo multoma gis repelliꝛ vitricus. ꝗ veriſimiliter dꝫ ēē magis ſuſpe ct⁹. uel ſaltim pari ſuſpitiōe dꝫ laborare. ꝗ uir ꝛ uxor ſunt una caro. ut. l. i. §. ſi vir. ꝭ. ad ſile. Nō ob. hec. l. quia hoc iuꝛ non erant cognite pene ſaꝫ nuptiarum. ſed no uo iuꝛ ſunt cognite. ꝛ ſūt cōes viri ꝛ vxoris. ꝛ valde vī lex errare. ſi matrem pupilli hēt ſuſpectam cū ſit mater ꝛ quendā extraneum: q viſcera fugeret ſi poſſet. l. lex q̄ tutores. ꝭ. de admi. tuto. approbat. ſꝫ quicquid dicaꝛ cō ſuetudo vitricum admittit decretū tutorē. ꝛ dic gul. ꝙ ēt ſi ſit datus tutor poſt nuptias contractas valꝫ da tio quod eſt no. Et dicit ꝙ facilius repelliꝛ mater: ideo ꝗ eſt mixta de iuꝛ ſpali: quod facilius tolliꝛ: ꝙ ius cōe: ſm gul. ꝛ adde ꝙ no. in ſpe. de tuto. §. nūc dicēdū. v. ue rum: ꝛ uide. C. de interdic. mat⁹. l. ij. Bal.

r **Itibi filius.** Dies appoſit⁹ adop tioni viciat eam. h. d. No. ꝙ ea que nō poſſunt ad diē limitari ꝑꝑ limitationē dici vitianꝛ ꝛ ſic vitiatur ī ſolummō dies: ſꝫ tot⁹ actus. nō ob. l. cū ꝑcario. ꝭ. ð ꝑca. ꝗ ibi erat dies ſupra naturā act⁹. hic vero diminuebat de natura ſubſtantiali actus vt. l. actus legitimi. de regu lis iuꝛ. ergo ſupflua non uitiant: ſꝫ ꝯria vitiant. C. de te ſtamentis. l. teſtm̄ nō ideo infirmari. Et no. ar. ex hac. l. ꝙ non pōt aliquis fieri monachus ad tpꝰ. Item no. ꝙ nō pōt eligi plātus ad tpꝰ. ut no. extra de filijs preſbi. c. veniens. ſecus in cōuenienda. ꝗ ille non dꝛ pater ſed plātus dr̄ pater: ideo nō poteſt eſſe temporalis. Extra no. ꝙ papa de plenitudine poteſtatis pōt facere ꝙ ma trimoniū duret ad tempus: puta ꝙ monachus poſſit ha bere vxorem vſqꝫ ad procreationem ſobolis. ne forte ſtirps nobilis deficiat ſine herede vt no. ī rubrica actuſ legitimi in nouella Bald.

p **Er adoptionem.** Nobiliſ ꝑ adop tionem non fit plebei⁹. h. d. No. ar. ꝙ lꝫ per ſtatutum nobiles fiant populares: tamē non perdūt dignitatem generis: ſed accreſcit eis popu laritatis bñficium vt florētie: ꝛ ſcias ꝙ nobiles pro ma iori parte ſunt ſupbi ꝛ inimici popularium ꝛ guloſi: ꝛ lu xurioſi plusq̄ populares. Nō dico de illis quos virt⁹ nobilitat: ꝗ illi ſunt pfecti nobiles q̄uis careāt diuitijs ſed de illis qui abundant diuitijs q neſciūt facere repa ri aliquid niſi comedere bibere ꝛ ſupbire. Bal.

e **Mancipari.** Voluntaria iuriſdi ctio non hēt locū in ſui exercitio annexum ſeu determinatū ſecus in contentioſa vt. l. penul. ð. de iuſti. ꝛ iuꝛ. item in uno territorio pōt quis explicare facta alte rius territorij que ſunt ſue iuriſdictiōis liberte. ſ. volun tarie: ꝗ iuriſdictio volūtaria non circūſcribitur loco: ſꝫ omnis locus ei pꝫ ꝗ libera eſt. ꝛ facit extra ð offō le. c. nouit: ꝛ quod ibi no. per Inno. ꝛ ꝑ archi. xi. q. i. ſi ergo: ꝛ ea. cā. q. ij. c. epꝫ. ubi oīo uideas. ꝛ. lj. di. ſi ī aliquo per archi. ꝛ de offō le. c. quod tranſlatum ꝑ Inno. Et extra qui fi. ſint le. c. per venerabilem ꝑ Inno. ubi dicit ꝙ ꝯs poteſt legitimari quolibet loco. Bald.

a **Doptare. §. Enim queꝫ** Fictiones nō permittuntur niſi ſemel. ꝛ eſt ar. ꝙ non poteſt diſpenſari cum aliquo niſi ſemel. Bald.

a **Doptio.** Confirmatio firmat inuali
dā⁊ quādo petiť confirma
tio debent citari citandi.i.hi qui leduntur p
confirmationem hoc dicit Bald.

n **Am ita diuus.** Hec.l.non lo
quiť de agna
tis arrogatoris qꝛ non ſunt vocandi. ſed de
agnatis pupilli qui ſunt vocādi ſecūdū guil.
Sed dic ꝙ hi debent citari quibus ē data a iure po
teſtas cōſentiendi ⁊ ꝯdicendi non alij. ⁊ ſi ledanť vt.ſ.
c.l.cū adoptio ⁊.l.i.§.denūciari de ven.inſpi. Nō qn̄
pater facit legitimari filium an ſint citandi agnati ⁊ co
gnati:⁊ vť ꝙ ſic vt hic.Contrarium eſt ver̄ qꝛ non hn̄t
ius ꝯdicendi patri.ergo nō ſunt citandi niſi eſſent filij
legitimi ⁊ naturales.qꝛ eis inuitis pater non pōt ſpuri
os legitimare vt.C.de natura.lib.aūt.item ſi quis.nam
qꝛ pater eſt dn̄s ſuorum bonoꝝ.non requiriť cōſenſus
alterius ꝙ ſuus ſm cy.hic ar.ꝯ.j.de li.cā.l.i. ſed reſpō
deo ibi leditur totū genus ſm cy. Sed qd ſi mortuo
patre iſte ſpuri⁹ facit ſe legitimari an debet citari agna
ti ⁊ cognati propinquiores ⁊ dico ꝙ ſic:qꝛ eſt eis queſi
tum ius ſuccedendi.Et ideo eis ꝯtradicentib⁹ fieri nō
poteſt:vt.l.fi.de nata.reſti.p in.de arc.Fallit ſi priceps
hoc faceret de plenitudine poteſtatis.vt.l.ij.de nata.re
ſti. Sed quid ſi ſunt citati ⁊ ſunt cōtumaces.an uale
at legitimatio comitis.⁊ vť ꝙ non qꝛ abſurdū vť.ꝙ pri
uentur iuť ſuo ꝓpter vnam leuē inobedientiā :vt no.
j.ſi quis iuſdi.nō ob.l.i.in fi.Et ideo vť ꝙ non ſufficiat
citatio ſed requirať cōſenſus.ut.l.in cōcedendo ꝺ aqua
plu.ar.⁊ hoc tenet bar.j.de li.⁊ po.l.gallus.§.⁊ quid ſi
tm̄.ſ;.d.dy.cōſuluit ꝙ u; legitimatō nā legip⁹ eſt meruȝ
priuilegiū quod pōt cōcedi ex mera auctoritate :⁊ libe
ralitate ſuperioris inferioribus inuitis.Eſt eniȝ lex pri
uata:nam vbi priuilegiū uel reſcriptū ꝯceditur non eſt
de more.nec de iuť ꝙ aliquis citeť:qꝛ eſt donum ſupe
rioris.j.de in ius uo.l.libertus:extra de ꝑben.c.cum q
li.vi.Et legip⁹ dť donū ut ī aūt.q.mo.na.effi.ſui.§.ſi vo
ſolū.Itē dť cōfirmatio.j.de ritu nup.l.q in ꝓuicia.§.i.
Alij dicunt quod ſi agnati ⁊ cognati adiuerūt heredita
tem iuſi ꝑa eſt eis hereditas.Et iō nō pñt deſinere eſſe
heredes.ſecus ſi nundū adiuerāt qꝛ patiēdo filiū legi
timari uideť ius eoꝝ hēre ꝓ derelicto.qꝛ facile erat
eis ꝯtradicere ſi nolebāt.ꝯtrariū ar.l.fi.j.qn̄ ap.ſit cuȝ
ſy. Et nō ꝙ qn̄ȝ aliq citanť ad ꝑitiam ⁊ tūc ſufficit
ꝑitia etiā ſi ꝯtradicant qn̄ȝ ad ꝯſiliū.⁊ tūc ſufficit audi
uiſſe cōſiliū nec artat ad ſequendum.quandoqȝ ad con
ſenſum:tunc regritur cōſenſus vt.C.de bo.qȝ li.l.cū nō
ſolum in.§.neceſſitatē. Quādoqȝ ad hoc ut oppenāt
quicquid volunt opponere ⁊ tūc ſi opponunt ambages
hn̄tur pro cōſentientibus ſecus ſi opponant iuſtas cās
.j.ſo.ma.l.dotem.ſm guil.Sed an pn̄s ſit citandus:dic
ꝙ non.ut no.j.de in ius vo.l.i.p guil.⁊ in.c.i.de elec.li.
vi.in nouella.Et ſic no.ꝙ citatio non eſt de ſubſtātia li
tis:quādo pars eſt pn̄s:⁊ vide de offō dele.c.cuȝ ī iuť
per Inno. Item no.ꝙ culpa hēťur pro citatione per
ſonaliter facta ꝺ excef.prela.c. ex litteris p Inno. ⁊ ex
tra de alie.iudi.mu.cā fac.c.i.p Inno.⁊. C.de cenſi.l.ſi
perequatore li.x.p andre.de barulo. Sed an pōt pe
ti cōfirmatio ꝯtumax:dic ſi eam deſiderat ſicalias nō.C.
de decur.l.ſi quos li.x.extra de ꝯfir.vti.c.i.p Innoc.⁊
hoc ver̄ agendo qꝛ non cōpetit ius agendi ex ꝯtractu
nullo:ſed ſi ē aliquis.ſupflua eſſet cōfirmatio ſed impe
trando bene pōt peti confirmatio ꝯtumax:⁊ tunc magis
mittiť grē ꝙ iuri ex̄ ꝺ tranſac.c.i. In his aūt que natu
ra ſui ꝯfirmationem ſupioris exigunt ꝯfirmatio magis
accedit iuſticie ꝙ grē:⁊ pōt ēt peti iudicialiter vt ī aūt.
de defen.ciui.§.interim:⁊ uide quod no.lxij.di.in ſyno
do per archi.⁊.c.ꝙnto ⁊.lxxvij.di.c.pſbiter:⁊.lxxxvij.
di.c.quiſꝗs p archi.Et qualiter formetur excep⁹ cōtra
non legitime cōfirmatuȝ no.archi.xij.q.ij. c.alienatōe.
Sed quero ecōtra nunqd poſſum petere infirmationē
ꝓteſtationis mihi facte.dicit Inno.ꝙ nō niſi ī nunciatō
ne noui operis extra de offō dele.c.ſane p Inno. Que
ro an ī inſinuatōe inſtrumentoꝝ ſit citandus aduerſari
us dic ut in centeſima di.c.ꝯ morenti p archi.⁊ tangitur
.C.qui admi.ad bo.poſ.l.fi.p cy.⁊ extra de teſti.c.albri
cus p Inno.Sed nūquid quādo petitur bonoꝝ poſſeſ
ſio.eſt citandus aduerſarius:dic ut no.in.l.ij.§.penul.ꝺ
bo.po. Sed nūqd quilibet poſſeſſor ē citandus:ante
ꝙ ſpolietur.dic ꝙ ſicut notorius ſpdo.C.vnde vi.l.me
minerint. Sȝ nunquid executores litterarū grē tene
antur aliquem citare:dic ut no.in.c.i.de offō dele. ī de.
Sed nūquid in mera executiōe eſt pars citanda dic ut
no.Inno.de ap.ex rōe. Sȝ qualiter ⁊ ubi citabiť col
legiuȝ ⁊ vniuerſitas.dic ut no.in.l.non pōt dolo caref.
de regulis iuris ⁊ no.ꝙ vniuerſitas nō dť perſonaliter
citari qꝛ eſt corpus inaiatum in ꝓprio ſuo eſſe intellec
tuali. Sed an citatio pōt fieri ſub ꝯditiōe dic ut. C.
ſi manci.ita fu.alie.l.ea quidem. Sed an ſufficit cita
tio generalis oīum.an vero noīatim debet fieri.dic aut
eſt factū generale ⁊ ſufficit generale edictū.extra ꝺ ma
ior.⁊ obe.c.humilis:p inno.⁊.c.cum ī ita:extra q accu.
non poſ.C.ꝺ remiſ.pig.ſi eo tp̄e.⁊ de cōceſ. ꝑben.c. qꝛ
diuerſitatē in fi.prime glo.p inno.⁊ de accuſ.ꝯſtitutū p
eundem.Et vide no.in aūt.de hť.⁊ fal.§.ſancimus col.
i.Aut eſt factū ſpēale tūc de illo debet fieri ſpēalis cita
tio ſed de ꝯſanguineis adherētibus ⁊ amicis ſufficit ge
neralis citatio ſine expſſione nominum vt not.in.l. hoc
aūt.§.i.j.qui.ex cauſis ī poſ.eať. Et no.ꝙ citatio dȝ
eſſe clara ī noīe ⁊ cognomine citantur no.j.ꝺ iudi.l.cū
quē temere.Sed an valeat dictū teſtis nō citati .dic vt
.l.poſt legatū.§.his vo de his q vt indig. Sed an ſuf
ficit vna citatio.R⁹.quadruplex eſt citatio.ſ. legis iudi
cis partis ⁊ collegē In citatione legali ſufficit vna cita
tio:qꝛ citatio legis hȝ vim ꝑemptorij:vt in.c.i. ꝺ elec.li.
vi.in nouella.⁊ uide quod no.in.c.ſi.c.ꝯpius in nouella
⁊ facit ꝙ no. in.c.ſi ante in fi.magr̄ glo.de dolo ⁊ ꝯtu.
in de.In citatione iudicis ubi agitur de ꝑiudicio gene
rando regritur trina citatio vel ꝑemptorium ut.j.de iu
di.l.⁊ poſt quod dic ut in cle.ſepe de vb.ſig. In citatio
ne partis vbi grā ꝓmiſiſti mihi te repreſentare corā iu
dice ad omnē meam requiſitionē.regro te ut ꝯpareas
cras ſufficit vna non tñ interrumpet pſcriptionē:ut no.
in.l.fi.in prin.j.de eo p quem factū erit.In citatiōe col
lege ſufficit vnica qꝛ nō eſt ꝓprie citatio.vt no.in.c.i. ꝺ
hereticis in cle.⁊ p arch.lxiij.di.c.plebs. Item not.
ꝙ pſumitur fraus ⁊ malitia ꝯ non cōparentem in termīo
vt no.in.c.cupientes de elec.li.vi.ī nouella ⁊ poſtea ip
ſo iuť repellitur de excu.tu.ſcire opȝ.§.ꝯſeques. Al
terius no.ꝙ citatio quo ad cōmiſſionem eſt iuriſdictōis
Sed quo ad executionē nō.ut no.in.c.i. de foro ꝯpe.li.
vi.in nouella. Itē eſt ar.hec lex ꝙ ille qui tulit ſniaȝ
a qua eſt appellatum ſit citandus ad defendendū ſuū ꝓ
ceſſum maxime in ꝓceſſu inquiſitionis. ar. de excuſ.
tu.l.ſeueriter.Sed tu dic ꝺ hoc ut no.inno. extra de te
ſti.c.cū clamor ⁊ extra de accu.c.olim ⁊ ꝺ procur.c.au
ditis ⁊ in.c.cū in noſtra per eundeȝ. Et ſi princeps
ſcribit alicui ꝙ ſummarie ſe informet qd iuris:dic ut in
.c.exhibita ꝺ iudi. in nouella ⁊ extra ꝺ appel.c.ſup eo.
per inno. Sed an quelibet ꝯſtitutio habeat vim mo
nitionis dic vt no.inno.de ꝑben.c.extirpande. An in
excuſſione bonoꝝ ſint citandi poſſeſſores collige ex.l.ſi
deferat.C.ſi pp publi.penſita. An in cā reſtitutiōis:
in integrū ſit citandus poſſeſſor tertius no.j.qui.ex ca.
maio.l.cū miles.§.i.⁊ facit ad.l.i.de le.ij.⁊ .l.ſi cum qui
buſdā.⁊.C.de aucto.pſtā.l.fi.⁊.C.de decur.l.obſuare

li.x.j.de uſufr.le.l.legatū ciuitati.ⱳ quod no.in.l.i.§.cū dicitur.j.ſi cui pluſq̄ per.l.fal. Vlti⁹ no.ꝙ ois citatus legitime cōparens eſt monitus a iure ne recedat illicē tiatus:de re iudicata queſitū.ⱳ no.in.c.ſi poſtq̄ ò elec. in nouella:ſecus ſi nō eſt legitime citatus.j. de in i⁹ uo cā.l.q̄uis q: ſi non ẽ expꝛeſſa citatio non tenet tacita de non recedendo monitio:ad hoc facit quod no.in.l.ſi cū in prin.j.ſi quis cautio.ⱳ.j.ne quis eum.l.i.§.fi.Bal.

a **Rogato**. No.de plena puberta te.Item no. glo.huius .l.Bald.

r **Ipater**. Ar.ꝙ reſtitutio porrigatur ad bona alienata ex eadem cā ſed non ad bona alienata ex alia cā. puta ex venditiōe.C.ò ſen.paſſ.l.fi.per cy.ⱳ ideo videndū eſt an in.l.gallus.§.ⱳ quid ſi tm̄ additio hꝛdi tatis dicatur noua cā ⱳ dic ut ibi Bal.

r **Iis qui**. Incertitudo oīa vitiat cō cor.de le.i.l.titie textores .C.de repu.l.conſenſu.§.i.ò ſta.ho.l. vulgo. cū ſi. No.ꝙ filius alius nature iure ali us iure legis:ⱳ ſicut in patre:ita in patria:nam aliū re cipit iure nature:ut naturales ciues:alium iure legis.i. per ſtatutum.

De diuiſione rerum ⱳ qualitate rubrica.

r **Erum omniū**. Que dam ſunt dei ut eccleſie: quedam oīū ani maliū:ut mare quedā oīum hoīū de mūdo vt flumina nauigabilia:que dam fiſci:quedam ciuitatū ut teatra ſtrate ⱳ platee ciuitatum:ⱳ qdam campi:ut campus ba taglie peruſii quedā ſingulorū:ut agri ⱳ domus:quedā nullius ut gēme ⱳ lapilli maris.Itē q̄ diuini iuris ſunt a ꝓphanis vinculis exempta ſunt de ꝯſti.c.eccleſia ſan cte marie:de foro cōpe.c.vex p Inno. Sed hic que ritur an ſine iuſſu vel licentia principis poſſit fund⁹ ſui territorij auctoritate ſummi pōtificis de licentia dñi cō ſecrari:ⱳ vī ꝙ ſic ſi ſit ꝓprius:de pace iur.fir.§.ad hec de allodiis ſec⁹ in fundo feudali:q: requiritur ꝯſenſus dñi.cuius ius requirit ut in feudis quali.olī feu.pote. alie.c.i.guil.j.c.ti.l.in tm̄ dicit ꝙ ẽt proprium fundum non pōt eps cōſecrare de voluntate dñi:niſi ad hoc ac cedat principis ꝯſenſus p.l.fi.j.ut in poſſ.le. quod an ſit ver̄ de iur canonico dicitur no.archi.xxiij.q.v.c. ſm ca nonicā.ⱳ xvi.q.i.in ſacris p archi.ſine cōſecratiōe autē poteſt alienari in eccleſiā cum ſua cā: niſi in cāibus i q bus eſt ꝓhibitum in eccleſiā transferri:ut in emphiteoſi ⱳ feudo:ut no.j.de verb.ob.l.ſi ita.§. ea lege ⱳ in aut. de alie.ⱳ emphi.§.ſi vero cōtingerit quelibet col. viiij. q̄uis hoc caſu p vniuerſitatem tranſeat cōmoditas i ec cleſiam:licet nō tranſiret titulo ſingulari vt no.extra de probat.c.in preſentia p Inno. Ex his no. q: cū per ſtatutū peruſij oīa predia ſint tributoria ꝓ datijs ⱳ col lectis ꝙ ſi teſtator mandat in p̄dijs ſuis fieri vnū hoſpi tale vel capellā ꝙ non poterit cōſecrari niſi hita licētia a cōi peruſij.Secus tñ eſſet in allodio franchoquia ibi ſufficit pontificalis auctoritas q: lex hoc pontifici cōce dit ut in aut.de eccle.tit. §. ſi quis edificatiōe col.viiij. ⱳ inſti.c.§.ſacre in uerbo p pontifices.ⱳ extra de teſta. c.nos quidē. Sed querit nunqd in p̄iudicium alioꝝ creditorū qui hñt bona ypothecata poſſit fieri illa cōſe cratio ⱳ dico ꝙ nō ſi ſunt ſpecialiter obligata. Sec⁹ for te ſi generaliter vel dic ꝙ ſi ex alijs bonis poſſit credi tori ſatiſfieri valet talis ꝯſecratio aliter nō.C.de ſeruo. pig.da.l.iij.Et inſti.q ma.non poſ.§.in fraudem ⱳ.j. de religi.ⱳ ſump.fu.l.ij.§.fi. Sed pone pater mādauit i teſtō ꝙ fiat hoſpitale in domibus ſuis ⱳ filius vo uult il las domos eligere ꝓ ſua legitima an pōt ⱳ vī ꝙ ſic.ar. de diſtrac.pi.l.creditores.Contrariū dico q: pater pōt eligere vnaꝫ re de qua teſtari pōt ſi filius in ceteris bo nis relictis poteſt habere legitimam electio enim que datur filio datur in alijs bonis non legatis quoniam legata integraliter p̄ſtanda ſunt ſi beſſe nō excedūt.ut in aut.de teſti.ⱳ ea non pari.§.quāobrē Sꝫ quid ſi iſte teſtator tenebatur alicui ex delicto an anteqū ſatiſ faciat creditoribus debet iudicium executioni mandari dic ꝙ nō niſi certū eſſet bona ſufficere oībus q: de iur canonico heres tenet ex delicto defuncti.ſꝫ uires here ditatis.ut nō i.c.q̄ q̄ de uſuris li.vj.ⱳ debita inter uiuos pri⁹ debēt ſolui q̄ iudicia ⱳ legata.ymo pri⁹ q̄ legitima de inoffō. te.pamp.§.q̄rta ⱳ .C.de lega.l.ſi uniuerſe ⱳ .l.error.j.ad.l. fal. Nūc de ſo mbro diuiſiōis uidea mus ꝙ eſt q: quedā ſunt cōia non ſolum humani gene ris.ſed reptilium etiā.ut aer aqua pluuia ⱳ mare ⱳ lit tora maris ut.j.e.l.quedā. Sꝫ que eſt drīa inter illa cōia ⱳ ea que in nullius bonis ſūt.R⁹ quia cōia non pōt qs ſibi p̄ſe appropriare.nec ſic ꝯcedunt occupanti.ſꝫ ea que in nulli⁹ bonis ſunt ꝯcedunt occupāti. Hic ergo querit nunqd qs poſſit p̄ſcribere mare.i.aliquē uſum uel aliquā iuriſdcōem in mari.ⱳ uidet ꝙ non q: uidetur eſſe ꝯtra naturam rei.i.maris.quod eſt cōe oī um hoīū ⱳ oīū aīalium.nam ꝯtra infantes.ⱳ nondū genitos impoſſibile eſt p̄ſcribi.Itē uidet eſſe cōtra ius naturale ⱳ ideo max ſine titulo p̄ſcribi nō pōt:In ꝯtra riū uidet de diuerſis p̄ſcri.l.ſi qſq̄.ⱳ ar.j.cōia p̄di.l. uenditor.Item in mari eſt iuriſdictio ſicut in terra.nam mare in terra.i.in alueo ſuo fundatū eſt cū terra ſit in ferior ſpera:ut no.de elec.c.vbi piculum li.vi.ergo pre ſcribi pōt.vt.l.viros.C.de diuer.offi.li.xij.nam p̄ſcrip⁹ equiparatur priuilegio de ver.ſig.c.ſuper quibuſdā.§.pre terea ⱳ videmus de iur geñ.in mari eſſe regna diſtincta ſicut in arida terra. ergo ⱳ ius ciuile.i. p̄ſcriptio illud idem pōt operari.Et hec p̄ſcrip⁹ qñqꝫ aufert ⱳ applica tur alteri.ſed cum applicat alteri ita ꝙ alij nō aufertur iſta eſt cōſuetudo:ⱳ ſic veneciani ⱳ ianuēſes ſua maria hñt diſtincta ex inueteratiſſima cōſuetudine.facit.j. de iur.om.iu.l.more. Sed nūquid hoc p̄textu nauigāti tibus per ipſoꝝ mare poſſunt imponere gabellas ⱳ cō fiſcare merces incōſulto principe: ⱳ uidet ꝙ nō vt.l.i. C.noua vecti.Item ius cōfiſcandi nemini cōpetit niſi principi.C.de bo.uacan.l.i.li.x.ad h̄ in uſit us feudorū in titulo que ſint regalia.c.i.col.x.In ꝯtrium videtur q: hodie totus mundus hoc iur utitur ⱳ ſic derogatum eſt legibus contrarijs.ad hec.j.loca .l. colenus. §.na uem. nam illa ſpecialis talliandi conſuetudo : ſpeciali pricipis pmiſſiōi ꝯpat.ut nō in ſimili in aut de teſtā. ciui.§.non hñte coll.ij.Illud eſt certum ꝙ ſi non eſſꝫ illa ꝯſuetudo ad noua uectigalia inſtituēda nil cpāt ci uitatū decreta ut.C.noua uec.l.ij.ⱳ uide.j.de publ.l. uectigalia ubi dicit bar.ꝙ forenſes qui fraudant uecti galia iſta non delinquūt.ſunt enī illicita rōne inducētis q: in hoc redigitur ad inſtar priuati.Itē cum ciuitates non debeant īpōre vltra tertiā octaue ptis.C. de vecti. ⱳ cōmiſ.l.fi.quia quicquid ultra inducūt ſemp inductū nouum ⱳ illicitum dici dꝫ.tum q: uſurpāt illud quod ē erarij ceſaris tū q: vltra modū.Sed vt dixi ciuitates que realiter ſuperiores nō recognoſcunt ⱳ infiſcant ſibi regalia hoc hñt de cōſuetudine ⱳ minime mutāda vidē tur que cōſuetudinē certā ſemper habuerūt.ff. ò legi.l. minime.equanimiter tolleremꝰ :q: non ipſi facimꝰ. Sꝫ de iur cōſtat pōtatem ſoli principi reſeruatā a ciuitati bus eſſe exemptam.C.de decur.l.euacuatis li.x.ⱳ.d.l. ij.C.noua uectigalia.ⱳ de le.i.ap.iul.in fi.Sed olī erat

princeps auctoritatem ⁊ vtilitatē publice rei ꝓſpiciēs
nūc vero nō eadem fides eſt in pricipe nec in ſubditis
ꝑempto enī ſeu mortificato nimis. vno extremoꝝ aliud
extremū pari neceſſe eſt vt. ff. de accep. l. ſi. Et priceps
relatiue dr̄ ſicut pater ⁊ ſic ſubditi ſunt obligati ꝑu̇ obe
dire. Ita ipſe ē obligatus bn̄ imꝑare. Sꝫ ponamus
ꝙ aliqui emūt illas gabellas. nūquid videntᷣ emere pe
nas quas poſtea incurrunt: ⁊ dico ꝙ ſic qꝛ ſuccedūt lo
co rei de acti. emp. l. creditor ⁊ ibi ꝑ cy. ⁊ facit. C. ð uec
ti. l. ſi qui in ſi. Apparet ex predictis ꝙ licet mare ſit
cōmunē omnis creature tn̄ in eo quedā iura ꝑſ: ribi ⁊
acquiri poſſunt ⁊ idē dico in aere quod debet eē liber.
C. de ſerui. l. ſi. ſepe tn̄ libertas aeris alicui infringitᷣ: ð
ſer. vrba. ꝓdi. l. binas. Et qn̄ quis cōdemnatᷣ ad ꝑpetuū
carcerem multū ſibi auferᷣ de aere nō tamen dꝫ ſic co
artari ꝙ ſuffocetur qꝛ diſgrederetᷣ carcer vltra propri
am ſpeciē pene. l. mortis ar. dicte. l. binas ⁊ ita tenēt ca
noniſte. Circa aquā que de celo cadit queritur ð tali
queſtione duo ſunt mollandina i quodā fluuicello que
mollandina nō ſunt apta ad mollēdū niſi quando pluit.
Mollendinū ſuperius: cū pluit aqua cōtinet aquam in
ſuo mollendino. Et impedit inferius mollendinū queri
tur nūquid poſſit: ⁊ vr̄ diſtinguendū. Aut hoc facit ſolū
vt noceat ⁊ non pōt qꝛ equitas naturalis talem dolum
excludere dꝫ. ut. l. ij. §. Itē varus. ð aqua plu. ar. q. ex.
ē no. ad multa. aut facit vt ſibi ꝓſit ⁊ tunc diſtingue aut
ambo iure hn̄t mollandinū ⁊ tūc pōt facere: qꝛ aqua il
la occupāti cōceditur vt. ff. de aqua coti. l. hoc iurᷣ. §. aq̄
Aut neuter iurᷣ hēt mollandinū: ⁊ tūc mᷓ facit. Sꝫ iferi
or non hēt ius ꝓhibendi ar. ff. cō i diui. l. cōi diuidūdo. §.
inter ꝑdones aut ſolus faciens hēt ius ⁊ tunc pōt ſine
dubio facere qꝛ utitur iure ſuo vt. l. iniuriaꝝ. ff. ð iurijs
Aut ſolus ꝓhibens habet ius mollādini ⁊ tūc ꝓhibere
pōt. qꝛ ille qui prohibet aquā currere vr̄ in poſſeſſionē
turbare ar. no. C. ubi de poſ. agi opꝫ. l. i. ⁊ de mor. infe
ren. l. i. §. inter. ⁊ §. edificare. nam qui prohibet acceſſū
in rem vr̄ uim inferre poſſeſſioni volentes aūt venire
ad mollandinū nemo pōt ꝓhibere ar. de cēdi. ⁊ demo. l.
quibus dicbꝰ in prin. Et not. ꝙ in flumine ſuo quili
bet pōt facere mollandinū ⁊ clauſam: ſꝫ in publico ñ ubi
ſuperior ꝓmittatᷣ: priuata ſunt ea. que nō ſemꝑ currūt
vt rapo ⁊ meloncellū. ff. e. l. nemo ⁊ adde remiſſiones
quas. ff. pono ⁊ ꝙ dicam. ff. e. l. lapilli. Circa edificia
quero nūquid ſit licitum edificare in mari ſicut in litto
re. ⁊ dico ꝙ ſic eadem rōne ⁊ ita veneti faciūt qui ſunt
fundati in mari: ⁊ de iurᷣ gentiū ciuitates in mari edifi
cate ſunt ipſorū qui edificant. ff. e. l. in tm̄. Hac rōe vene
ti ꝑtendunt libertatē. qꝛ non edificauerūt in ſolo alicuꝰ
cetez qui in ſolo iuriſdictionali alicuius edificat illius ef
ficitur ſubditꝰ. vt no. in ſpe. de religi. do. v. quid ſi petatᷣ
ciuitas. Sed quid ſi edificiū eſt collapſum. rᷓ ſi fun
damenta remāſerūt in totum uel ꝑ parte maiori non ꝑ
ditur dn̄ium ⁊ alius non pōt ibidem edificare. ſecus ſi
fundamēta ſunt ſublata in totum vel pro maiori parte:
qꝛ alius edificabit ē. ff. ueterem hn̄um dum tamen illis
fundamētis ſe abſtineat. ff. e. l. nemo. ⁊ l. in tm̄. ⁊ l. ariſto
⁊ facit ad diſtinctionē ar. ff. de ꝯhen. emp. l. domū. in eo
ꝙ ibi dicitur ꝙ in maiori parte vr̄ tota rei ſubſtantia cōti
neri ſecus in minori: melius dic ꝙ cateruis remanet do
minus quatᷣ fundamentoꝝ edificium tꝫ: ⁊ non plus qꝛ
locus vacuus ad ſuā naturam ſtatim reddit ut. d. l. i tm̄
⁊ d. l. ariſto. Nunc de tertio mēbro ſcilicet de publi
cis uidendum eſt. ⁊ no. ꝙ hic dr̄ publica. i. populica
oīum populorū mūdi aptitudine enim ⁊ natura oīum
hoīum vtilitati ſe exhibent. Iſta ſunt flumina maxima
ut padus ⁊ renus ⁊ mediocria vt tiber: arnus brenta
⁊ ſimilia. Sꝫ quero que drīa eſt inter cōia ⁊ publica
rᷓ qꝛ cōia ſunt magis cōia ꝙ̄ publica qꝛ cōia deus inſti

tuit ꝓpter omnia animātia ſed publica deꝰ inſtituit pri
cipaliter ꝓpter humanū genus ſm glo. Sed certe oīa
ſunt inuenta hoīum grā. ff. de vſufr. l. uetus. Et ideo nō
placet hec dīꝰ ſꝫ plac. dicit ergo pla. ꝙ oīa cōia ſunt pu
blica. ⁊ eꝯ. nam flumina ita ſunt cōmunia oībus animā
tibus ⁊ auibus ⁊ quadrupedibus ſicut mare. iſta ergo
cōe ⁊ publicū ſupponūt ꝓ eiſdem rebus: Sꝫ denotant
quandā diuerſitatē accidentalem prout ſunt i uſu homi
num puta in uſu nauigatiōis dicūtur publica. ſed prout
ſunt in uſu omnium animantiū dicuntur cōia ⁊ hoc de
iſtis aquis. Quero ergo an in aquis fluminū publi
corū poſſint edificia cōſtrui puta cluſe ⁊ mollandina ⁊
domus nā ſi ſunt coīa ergo poſſunt cōſtrui ſicut i mari
tamen ꝯtrium eſt uez qꝛ nō poſſunt ſine publica aucto
ritate cōſtrui in ipſis nec. ff. ipſa. Et ideo nec pontē pri
uato facere lꝫ. licet ex utraqꝫ ripa poſſideat. ff. de flu. l.
fi. ⁊ interdicta ſunt ꝓdita ꝯtra edificantē ꝑ quod appet
ꝙ publica nō ſunt cōia nec econtra vt no. inſti. e. §. littoꝝ
quoqꝫ uſus. ſm Jo. quod eſt veriꝰ. Sed nūquid po
pulus pōt cōcedere alicui pōtatē edificandi i flumīe na
uigabili ⁊ dico ꝙ nō ſi per illud impeditᷣ nauigatio: qꝛ
cum flumē ſit publicū omnium hoīum: ergo non pōt ab
vno hoīe vel populo uſurpari. ff. de aqua coti. l. i. §. per
mittitur naꝫ nec ipſe populus poſſet ꝯſtruere publica
mollādina in tali flumine in ꝑiudicium nauigationis. ff.
de flu. l. i. in prin. Itē qꝛ illa flumina nauigabilia nō ſunt
populorū ſed imperij. ut no. dy. ff. de flu. l. quominus. §.
auctoritate ⁊ pōtate. Quod ergo obſtat uſui publico re
mouendum eſt: ſecus ſi nō obſtaret: unde cōe peruſii ⁊
multe ꝑſone ſingulares hn̄t mollādina in tibri: ⁊ clauſas
in tibri ex ꝑmiſſione. l. municipalis. que ſunt corū quo
ad vtile dominiū: qꝛ ſunt ſuperficiarij. Priuatū āctūrᷣ pu
blici eſt ſicut ipm̄ flumen quod innauigabile ē i illa pa
tria ꝓpter loci naturam ⁊ aque paucitatē ar. ad hoc. ff.
nequis in loco pu. l. ij. §. ſi quis nemine. Sed nēne al
ueus. i. lectus aque eſt de territorio illiꝰ populi certe ſic
qꝛ territoriū hēt certos limites. ⁊ qequid in ſe tenet de
territorio eſt ſi ergo alueus eſt illiꝰ ciuitatis ergo ⁊ flu
men ⁊ ſic erit uniuerſitatis non publicum flumen. tam
in alueo ꝙ̄ in aqua: quia alueus tanꝙ̄ ſubiectum aque
trahit ad ſe aque iura ⁊ cōmoda ar. infra de flum. l. i.
. §. ſi inſula in fi. ibi quia impoſſibile ⁊c. ſolu. argumentum
procedit ꝯtrium ad iuriſdictionē. ſed nō ꝯtrium ad ꝓprie
tatē. nā illa ſt diuerſa ut nō inſti. e. §. i. Quero ulteriꝰ
qd ſi hn̄tes mollādina in iſtis fluminibus que inuicē
turbāt ipediēdo aque motū. quid iuris. ⁊ dic ut. ff. diri
et nō ꝑ guil. ff. de edē. l. ſi quis ex argētarijs. §. ſi initiū ⁊
ꝑ cy. C. de ſui. et aqua. l. ſi manifeſte. et in. l. quominus
. ff. de flu. ꝑ bar. et adde ꝙ dicā. ff. e. l. lapilli. Et generali
ter ait cy. aut edificādo in publico aufero mihi commo
dū quod a te citra uinculum obligationis percipio et
potes aut quod ꝑcipio a deo uel a natura. et tunc ſe
cus. niſi illicite edificaueris. ut. ff. neqꝫ in lo. pu. l. ij. §. ſi
qs i loco. et ibi ꝑ dy. Sꝫ queritᷣ an portꝰ maris homi
nū ingenio fabricati ſint publici oīum populoꝝ an edifi
cantium ⁊ uidetᷣ ꝙ publici ut inſti. e. §. flumina. In ꝯtra
rium ꝙ edificantiū. ff. e. l. in tantum. In ꝯtrium ꝙ cōe ē
qꝛ aqua eſt cōis. ſo. edificia ſunt edificātiū. ſed ipſe por
tus eſt publicus. Et reuocabatur hoc anno in dubiū an
teſtm̄ factū in portu cuiuſdam ciuitatis ſoldani diceretᷣ
factum in terris ſarracenoꝝ ⁊ dicebatur ꝙ non. qꝛ por
tus eſt publicus. ⁊ ita xp̄ianorū ſicut ſerracenoꝝ terra.
hoc eſt introductū de iurᷣ gen. ꝯtraria aūt inferebantur ex
ꝓmiſſis ut. l. hoc legatū de le. iij. Sed dubitatᷣ cū ape
dices ſequantᷣ naturam ꝓpriā ⁊ principalis ſubiecti qꝛ
ripe fluminis ſunt ſingularꝫ ꝑſonarum que ꝓpe ripas
poſſident ⁊ tamen illa flumīa publica ſunt. ut. ff. e. l. ripa
rum. §. ſed proprietas. Rᷓ. diuerſa rō ē in ripa ab ipſo

flumine.nã ripe boĩum cultura ⁊ cura recipiunt incre
mentum. Flumina in ſe ipſis fluunt. ⁊ riparũ incõmo
da ad vicinos ptinent qui morſu fluminis ripe latiores
fiunt:ergo ſm naturam eſt:ut cõmoda ſequãtur eoſdẽ
recompenſat enĩ natura ⁊ lex. Itẽ non intereſt publice
ꝙ ripe ſint publice.ſicut flumina. Ex his apparet ꝙ
ſi cõceſſa ſunt mihi bãna mollinorũ factoꝝ in flumine ni
hil vendico de factis in ripa ut.l.i.§.in flumine .ff.ð flu.
q: ripa non ẽ eiuſdem nominis cũ flumine. Item ex
his apparet:ꝙ domini riparũ poſſunt ibi cõſtruerẽ mol
landina in ipſis ꝑprijs ripis ꝙ eſt uerũ niſi diuertẽdo
aquã vel alio mõ:impedirent vſum nauigatiõis uel piſ
cationis:forte ubi eſt ſolitũ piſcari ac ſicari retia ut.no.
inſti.c.§.hoc aũt in glo. Sed qd ſi piſcatoꝛ itellige ſi ibi
publice utile ⁊ cõſuetum eſt piſcari:nõ enĩ unius ſingu
laris pſone cõmodum ⁊ incõmodum cenſeri ẽ publicũ.
Et ideo aptitudo locorũ ꝯſideranda eſt. Aptitudo enĩ
facit actum ⁊ ab aptitudine ſumũt formã noĩa ſeu deno
minationes qualitatũ rerũ ⁊ aptitudine deficiẽte forma
rei vr̃ mutata.ut.l.qui tri.§.agri.ff.qui.mo. uſufr. amit.
Itẽ ſi ripe ſunt eorũ qui ꝑpe ripam dominia poſſident
qño uſus publicus eſt.r̃ᵒ.eſt publicus ſm quid.ſ.ut na
ues ligenť ad ripam ⁊ arboꝛes retia ſiccentur ⁊ ſimilia
que neceſſitas nauigantiũ ⁊ piſcatorum exigit. Ceterũ
arbores ⁊ fructus arboꝝ ſunt dominorũ ⁊ ſi nauigãtes
acciperent de talibus fructibᵒ tenerenť ſicut quicunq̃
alij. Flumen enĩ quod eſt principale nõ trahit ad ſe ri
pam niſi quo ad uſum neceſſariũ fluminis non quo ad
vſum extraneũ.ff.co.riparũ. Sed hic querit an impr
poſſit alicui ꝯcederť flumina ⁊ dico ꝙ ſic q: publica cõ
cedere põt vt.ff.c.l.ſacra.§.ſciendum. Nunquid gᵒ
ipſe poterit colligere paſſagiũ ibi cõſuetũ colligi:⁊ pu
to ꝙ ſic:q: ſolo coheret. Et q: cõſuetudo donantis iſpi
ci dꝫ.ſed quia vr̃ in pleno iuř tam cõi q̃ ꝯſuetudinario
eſſe cõceſſum.ut dixi in.l.i.§.cum vrbẽ.ff.de ꝯffi.pfec.
ur.⁊ in.l.bñficium de cõſti.prin.⁊ facit ð adi.le.l.mella
.§.i.nõ tamen credatť ꝙ ipſe donatarius ſolutus ſit legi
bus lꝫ ipſe priceps qui donauit ſit ſolutus.ut.ff.ð publ.
l.licitatio.§.ſi.⁊.l.ſi peculiũ.§.ſicut.ff.ð pecul.le.ergo hꝫ
iurſdictionẽ:ſꝫ tamen eſt ſub principe ⁊ regibᵒ. Nũc
de quarto mẽbro.ſ.ð fiſcalibus rebᵒ.⁊ no.ꝙ pena fiſco
applicanda dr̃ res fiſcalis ar.extra de teſtibus co.c.i .ꝑ
Inno. Item ꝯfiſcatio in vectigalibus fit ipſo iuř. ff.de
publi.l.cõmiſſa ⁊ alibi in aũt.de inceſti.nup.in prin. Et
ſic priᵒ fertur ſnĩa q̃ ꝑceſſus fiat.q: eſt ſnĩa legis que
iuſtificať in ſemet ipſã:ẽ:cũ non poſſit eſſe diſſona ueri
ta
ti. Sed ſnĩa hoĩs non valeret:q: eſſet lata facto ⁊ ordie
peruerſo. Et no.ꝙ defraudata gabella.vel nõ poſita
re in extimo non põt agi poſt quinquẽniũ ut.l .cõmiſſa
.ff.de publi.ꝑ bar. Itẽ no.ꝙ collector gabellarũ nõ
põt ꝓrogare terminos legales niſi i rẽ ſuã ſit miniſter
vt.ff.de verb.ob.qui rome. §.callimacus tñ eius culpa
nocet dño in omittendo.ff.de pac.l .impatores.⁊.ff. de
publi.l.ſi.§.ſi quis ꝓfeſſus. Et an fiſcus hẽat tacitã
ypothecam in penis dic ut.ff.de pac.l.reſcriptũ. Et
an fiſcus teneať ꝓſequi litem inchoatã per cõfiſcatũ:
dic ꝙ nõ.vt.ff.ſo.ma.l.ſi cõſtãte.§.ſi.q: fiſcus vult hẽre
ſuos iudices. Et an fiſcus dicať perſona. colligitur i
aut.de alie.⁊ emphi.§.ij. Et an ciuitates habeant ꝑ
prium fiſcum ſuũ dico ꝙ non niſi quedam que ſupiorẽ
non recõgnoſcũt.que ꝑ ſua ſtatuta ⁊ ꝯſuetudines hñt
iura fiſci.ff.de priui.cre.l.antiocenſiũ. Nũc de quin
to mẽbro de rebᵒ vniuerſitatũ eſt uidendum. Et no.ꝙ
quedã ſunt uniuerſitatũ quo ad honorem ⁊ cõmodum
ut mollãdina cõia:q: burſe cõitatis applicãtur redditᵒ
⁊ ꝓuentť eorũ.ſicut eſt peruſij lacus peruſiaᵒ ⁊ cluſium
ꝓſinum ⁊ mons malenſis ⁊ quedã alie cõmunitãte.de
quibus no.in.l.ſꝫ celſus.ff.de ꝯtrahen.emp.ff.de uſufr.leg.

l.uſuſfructus.§.ſi uinarijs de ver.ſig.inter publica.que
dam ſunt diuerſitatis:quo ad nomen ⁊ honorẽ tñ nihil
exigit burſa vniuerſitatis uel nihil ꝑcipit ſed ſingulares
homines illiᵒ loci vt ſunt quedã nemora in quibᵒ ligna
⁊ paſculatiões faciũt hoĩes uille ut no.ff.ꝙ cuiuſq̃ uni
uer.l.ſicut. Et dr̃ia eſt q: ſi lis vertitur de rebᵒ uniuerſi
tatis auctoritate ⁊ vtilitate ſingulares hoĩes ville poſ
ſunt teſtificare niſi forte cã eſſet criminalis vel multum
ardua:ut qua minᵒ crederetur teſtibᵒ domeſticis:ut ex
de accu.c.repellať. Si aũt lis vertiť de rebus vniuerſi
tatis auctoritate:ſꝫ priuatis ſingularium pſonaꝝ vtilita
te tũc non poſſunt teſtificari.qñ re ipſa ſunt partes :vt
.l.oĩbus.C.de teſti.⁊ ille qui eſt ꝑs non põt eſſe teſtis:
nõ ob.§.legatarijs inſti.ð teſta.q: ibi ñ erat qõ de lega
to.ſed de inſtitutione ⁊ ſnĩa non mandať executioni ſu
per legato:ið legatarius non põt ibi dici pars iudicij ⁊
maxime in teſtõ in ſcriptis ubi ẽ approbatum ꝑ dictum
illiᵒ teſtis.l.teſtatorẽ de hoc.ff.c.l.in om̃.§.vniuerſitatis:
ꝑ guil.⁊ cy.⁊ alios. Et no.ꝙ plures qui non hñt no
men vniuerſitatis ñ faciũt vniuerſitatẽ:ut. l.teſtatrix.§.
ſi plures ſi ſerui.ven. Nũc de rebus ſinguloꝝ ⁊ non
dicã niſi qñ res rem ad ſe applicat latenti incremẽto q:
dum eſt i fieri creſcit:vt cucurbita iſta eſt aluuio quan
do arena paulatim arene ſe applicat:ſicut illa que cadit
de orologio uitreo ondit terminos ⁊ menſurã agrorũ.
Item eſt acceſſio patens:que inſula uocať inſula eſt ter
ra firma aquis circũdata. Itẽ acceſſio patens prouenit
ex alueo quotiens flumen naturali.i. cõſueto alueo :de
relicto alio loco fluere cepit ⁊ eoꝝ fiunt qui viciniora ꝑ
dia hñt vt inſti.c.§. pterea.⁊.§.inſula.⁊.§.ꝙ ſi naturali.
⁊.ff.de acq.re.do.l.adeo. Tria ergo ſunt aluuio inſula ⁊
alueus:aluuio ex vna pte per minutiſſimas pticulas ad
dit ⁊ ex alia.ſ.ex oppoſito diminuit ⁊ corrodit vñ yob.
xiiij.c.aluuione paulatim terra conſumitur ⁊.l.ſic diffi
nit.aluuio eſt latẽs incremẽtũ.quod ita paulatim adiciť
ut intelligere non poſſit q̃tum quoquo momẽto tꝑis
adiciať. Quis enĩ arenam que in formã agri paulatĩ
redigitur dinumerare uel per ſingula momenta deſi
gnare.aut intelligere poteſt.certe nullus.inſti.c.§.eſt au
tem. Sed ſicut natura rebus paulatim addit ⁊ detra
hit ut.ff.de iudi.l. proponebať. Ita ⁊ flumina.agũt eñ
flumina et ui.ꝯtinua ⁊ naturali.ff.de ſerui.urba ꝑ.§.fo
ramẽ.⁊ uicẽ iudicũ tenẽ de acq.re.do.l.ergo.§.penulti
mo. Sꝫ hic queriť an domui fiat acceſſio aluuione.
ſicut fundo.⁊ uideť ꝙ ñ q: domus eſt limitata ꝑietibuſ
de act.ẽpti.l.fundi mihi Sꝫ certe quidã accedũt domui
ut horti ⁊ ſimilia.ff.ð ſerui.ur.ꝑdi.l.olimpio de le.iii.l.ꝑ
dijs.§.qui domũ. Et ideo aluuio et ꝑdijs urbanis adi
cit ſꝫ bar. Sꝫ ulterius queriť an aluuio aliqd operetur
circa iurſdictionẽ:⁊ dic ꝙ nõ quia aluuio non mutat pu
blica iura.ff.de acq.re do.l.martius ubi dr̃ ꝙ aluuio ea
que ſunt publica vt uiã publicam in aliũ non transfert:
⁊ ita tꝫ bar. Et no.ꝙ via publica ñ impedit aluuiõẽ
ſecus in loco ſacro.vt ſi eccleſia uel cimiteriũ eſt in me
dio.⁊ tunc terra illa a flumine ſic derelicta occupãti cõ
ceditur:ſm bar.allegat ꝙ locus ſacer impediat ð aqua
plu.ar.l.ſi prius.§.ſacro.ff.de furt.l. ſeruitutes.§. ſi.ꝙ
occupanti cõcedať probat ꝑ ſimile.ff.de flumi.l.i.§.ſi in
ſula ⁊.§.ſe.⁊ idem dico:ſi inter agrum meũ ⁊ aluuionẽ
ſit in medio murᵒ ciuitatis vel caſtri:q: ſancti ſunt:⁊ nul
lam opem in hac acqſitione mihi inferre poſſunt. Idẽ
puto ſi intermediet uallum uel ſteccatũ publicũ :q: loco
muri fingũtur ⁊ uiolatoꝛ capite punitur.ar.ff.c.l.ſanctũ
in prin.⁊.§.ſi.⁊.l.ſi.e.ti. Sed nũquid unq̃ recupera
tur ꝙ aluuio abſtulit dic ꝙ non.q: ſnĩa iuř gen.eſt ⁊ cõ
feſtim tranſit in rem iudicatam nã ſi ſnĩa hoĩs irreuoca
bilis eſt.multo magis ſnĩa legis inuiolabilis eſt. Quod
enim extinctũ eſt reſuſcitari non põt. leges enĩ limitať

a naturā. Sed natura certum eſt ꝙ nihil extinetur reni
uiſcit. de ſol. qui res. §. arcam. Non ob. quod no. ſ. ō ac
qui. re. do. l. adeo. §. ꝙ ſi toto in fi. §. q: hic in aluuiōe ibi
ī aluco vt. ſ. dicā. Sed hic querit an priuatus tor
rens poſſit cōcedere ⁊ diminuere iura ꝑdiorū ſicut pu
blicum flumen ⁊ dico ꝙ non. q: cū ſit priuatum nō ob
tinet uicem cenſitoris. Et ideo foſſata que labuntur
per agros uicinorum non conferunt ius aluuionis.
cum lex tantum de publicis fluminibus loquatur ſcōm
bar. Et eſt rō q: aluc⁹ dictorum torrētium ē priuat⁹ ⁊
ſuā naturā nō mutat. ſʒ fluminis publici aluc⁹ eſt publi
cus. et dū corrodit de priuato facit publicum. ⁊ dū reſti
tuit de bublico facit priuatū. In torrente aūt ſi ꝑmanēs
dniū non aufert ergo nec recedens aliqd applicare ali
cui pōt q: non eſt ex natura torrentis. ſed publici flumi
nis hec eſt natura vt curſu ſuo mutato aluei cāʒ mutet
q: non eſt uniformis ſtat⁹ ei⁹. ſ. de acq. re. do. l. ergo. §.
i. v. nam ⁊ natura. Item querit de lapidibus precio
ſis ⁊ auro ⁊ metallis antiquis inuentis in meo agro. an
occupanti cōcedūtur. dicit bart. ꝙ nō. ſicut nec lapides
vel arena in meo agro exiſtentes. ſed illa mea ſunt. euʒ
ager meus ſit. ſi tñ moneta inuenit in forma theſauri. in
aliquo forte uaſe tunc hñt locū iura que loquuntur de
theſauris. ſ. de rei ven. l. a tutore de acq. re. do. l. ſi is q.
v. C. de theſaur. l. i. li. x. Pecunia aūt ab incognito loco
tranſducta. ⁊ in agro noſtro repta non dr̄ theſaurus. ⁊
quicūqʒ inuenerit eam reſtituet̄ dʒ ſm bar. quod ē no.
Sed nūquid trabes ⁊ ligna accedāt nobis ꝑ aluuio
nem: ⁊ dico ꝙ nō q: non ſunt ꝯcreta. i. ꝯiuncta ⁊ ideo
ſuis dñis reddi debēt. ut. l. ſi quis in hac cā. §. fi. ſ. ſi cer.
pe. Sed quō pōt probari incremētum latens. R⁹. ſi
cut pōt ꝓbari ꝙ cucurbita ſit maior hodie q̄ nudius
tertius q: uidi. Et ſic in cucurbita apparet ꝙ hoc ē ex
uirtute celeſtiaia in aluuiōe quod eſt ex ui fluminis q:
non pōt eſſe aliunde: ſicut cū ſecretum cōſilium fuit re
uelatū ⁊ non exiuit de pallatio niſi vn⁹ qui potuerit re
uelare. neceſſe eſt ꝙ ille reuelauerit q: ſufficit probare
principia ex quibus infert̄ aliqd ꝙ neceſſe eſt eſſe ſm
Bar. C. de alimē. ꝓſtā. l. fi. Nunc videam⁹ de inſula.
Eſt aūt inſula alia naturalis que ſemꝑ fuit: vt corſica ſar
dines ⁊ ſimiles. alia cauſalis ⁊ accidentalis. que ī flumi
ne ſepe naſcit̄. ⁊ in mari rariſſime: naturales inſule ſunt
principis: nō in dñio patrimoniali: ſed ī dñio iuriſdictō
nali. vt. l. inſule. ſ. de iudi. ⁊ no. in. l. illicitas. §. q vniuer
ſas de offō preſi. Queritur ergo an occupanti conce
datur ⁊ dicendum eſt ꝙ aut loquimur quo ad iuriſdictō
nem ⁊ nō cōcedūtur occupanti: cū ſint imperij. vt. l. de
terminus. C. de ſacro ſan. eccle. aut quo ad priuatum ⁊
familiare dñium ⁊ tunc prius occupanti cōcedūtur vt
. d. l. adeo. §. inſula. Et no. ꝙ ille dr̄ occupare: qui ſic
incipit occupare: quod pōt cōſeruare ⁊ poſſidere: alias
non dr̄ occupar̄ de acq. re. do. l. in laqueū. ⁊ ſi plures ſi
mul occupando debellant victor qui ſtetit ꝑ tres dies ī
poſſeſſione dr̄ occupaſſe ar. no. in. l. iij. §. cū igitur de vi
⁊ vi ar. ille aūt qui nō pōt tenere niſi capiat aliquē locū
principalē non dr̄ occupaſſe. ar. dicte. l. in laqueum. ⁊ ē
ar. ꝙ ſi unus tenet eccleſiā alter tenet campanille quod
eſt fortiliciū ꝙ ille qui ingreſſus ē eccleſiam cū de facili
poſſit expelli non dr̄ hēre adhuc corporalē poſſeſſioneʒ
bñficij: ſi tñ ille eſt ita in caſtellat ꝙ euadere nō poteſt
tūc cum ipſe nō dicat̄ tenere ſed teneri vt pʒ ex no. de
vi ⁊ ui ar. l. i. §. plī. dicam ipm poſſeſſione priuatū ⁊ ſic
eſt ī poſſeſſione ⁊ tñ nō poſſidet ꝙ eſt no. Cauſalis
inſula maris cōceditur ſimiliter occupanti quo ad pro
prietatem. ſʒ quo ad iuriſdictionē eſt ſub iuriſdictōe illius
qui illud mare diſtringit. Cauſalis vero inſula flumi
nis nō cōceditur occupanti. ſʒ unit̄ p. l. ꝑdijs vicinis ꝑ
latitudine frontis cuiuſqʒ agri q verſus inſulā reſpicit.

Et eſt no. ꝙ agri hñt frontem ad ſimilitudinē hoīs.
ſicut enī vnus homo volueret ſe verſus iſulā ⁊ ꝓſpice
ret eam: frons hoīs dirigeretur in eam ſic in agro illa ē
frons que verſus inſulam ē: ⁊ ibi intelligitur eſſe caput
agri quātum ad hunc effectū ⁊ iō magis caput inſpici
debet: q̄ cetere partes ar. ſ. de relig. l. cum in diuerſis.
Sʒ hic querit̄ abſolute loquēdo qō dicat̄ caput loci
R⁹. aut loqmur quo ad honorem ⁊ tūc dignior ps dr̄ ca
put puta ibi eſt pallatiū regis vl̄ epī ſicut ī regno regia
ciuitas dr̄ caput regni. ſ. de offō. prefec. augu. l. i. Et in
menſa ubicunqʒ eſt domin⁹ ibi caput. ſicut ubi papa ibi
roma etiā ſi eſſet in quodā tugurio ruſticano recluſus
aut loqmur quo ad ſitum loci. ⁊ illud eſt cap. quod ho
mīes appellāt cap. ar. l. i. §. i. de flu. ſʒ ſi hoc non appʒ ui
der̄ ꝙ loc⁹ altior ſeu eminentior dicatur cap. Et ſi nō ē
ibi aliqua eminētia. ſʒ planicies credit bar. ꝙ cap ſit uñ
principiū motus. i. unde quis ingreditur agrū ut dica
mus cap. i. principiū. facit quod nō. ſ. ſo. ma. in rubrica.
⁊ de eden. l. argētari⁹. §. edi. ⁊ l. ſi quis ex argētarijs. §.
ſi initium. ſʒ ſi hēt plures introitus ibi ſit caput ubi ma
gis frequētatur introitus ar. de fun. inſtru. l. cū villanio
nis. §. ſabinus. Sed iſtud caput q̄tum ſe extendit dicit
bar. ꝙ uſqʒ ad tertiā ptem ⁊ medium ad vnam aliā ter
tiam partem in medio ſitā ⁊ finis ſiue pes ad extremā
tertiā partem ⁊ ſic capiti ⁊ medio pedi aſſignat partes
equales. Et ſic apparet quid iur̄ ſi vendo tibi quattuor
tornaturas terre a capite medio vel pede agri ſʒ bar.
Sed an ſi forte ꝑ unum pedem ſum ꝓximior inſule
q̄ tu. totam inſulam hēo dico ꝙ nō ſed hēbo plus q̄ tu
vnū pedem. Eſt enī inſula diuiſibilis ⁊ poſita cordula
a duabus extremitatib⁹. tua ⁊ mea. ſi cadit recta linea
⁊ cōplicata ꝑ medium uſqʒ ad medium corde ⁊ illius
indiuiſibilis pūcti hēbo ego ⁊ aliud hēbis tu. ſ. cōi diui.
l. arbor. ⁊ hec diuiſio fit ēt ī confinibus ciuitatis. q: qui
libet ꝓſumitur hēre a ſuo latere vſqʒ ad punctū indiuiſi
bilem quod eſt ī medio ſm bar. q: ubi nō apparet quo
ta ſit portio media enim ꝓſumit̄ eſſe: de ver. ſig. l. nomē
filiorū. §. portionis. Sed an iſtas acceſſiones concre
tas fundis noſtris incipim⁹ ipſo iur̄ poſſidere abſqʒ ali
quo alio corporis actu bar. dicit ꝙ ſic in aluuione ēt ⁊ ī
aluco nec eī opʒ ſingulas ceſpites terre calcare quoniā
vnū totum integrale unico iur̄ poſſeſſionis ⁊ ꝓprietatis
cenſendū eſt. ſ. de acq. poſ. l. iij. in prin. de vſuca. l. cum
qui edes. ergo ſce⁹ in inſula. nam dñium ipſo iure ꝓue
nit ſʒ non poſſ: ioeum ſit locus diſtinct⁹ ab agro. ⁊ aqua
que eſt in medio inter agrū ⁊ inſulam. Sed pōt ſta
tuto caueri ꝙ poſſeſſiōes nō attribute alicui territorio
intelligātur attribute: magis vicino an intelligit̄ quare
tius eſt magis vicinus ſicut inſula. dicit Bart. ꝙ ſic ⁊ ſic
quo ad onera ſupportāda pro ipſo agro ⁊ quo ad mal
ſicia denuncianda ꝑ ſindicos villarūʒ cuilibet ville attri
buetur: ꝑtū pro rata ſibi cōtingit ſm menſurā. Sed
quero ubi uilla incipit ⁊ ubi finit̄. R⁹. incipit in ingreſſu
qui reſpicit ciuitatem: nā ibi eſt frons ⁊ caput ville: nō
tamen ſi una domus multū diſtat ab alijs in quibus eſt
collectio familiarū talis domus vocetur caput ville ſed
dicetur de cohercentijs ⁊ appendicijs uille nō de intrin
ſeco corpore ville: ⁊ dr̄ multum diſtare ſi nō audiūt vo
cem ipſorū clamantiū adinuicē ſm bar. cum enim ville
ꝯſtruantur: vt vnus alij ſubueniat qui tñ diſtat ꝙ illoʒ
ſubuentionē de facili hēre non ꝑōt. non dr̄ ꝓprie habi
tare in uilla ar. C. ad ſille. l. fi. De ripa aliqd dicam⁹
ripa a rapio dr̄ eo ꝙ vel ab aqua rapiatur: vel īpediat
ne aqua ꝑdia rapiat ⁊ deuaſtet. Et quero an vendi
to agro videat̄ vendita ripa fluminis agro coherēs. dic
bar. ꝙ nō ſed legis poteſtate accedit agro. Et ideo ven
dito agro ad menſuram nō menſurabit̄ ripa fluminis.
nam hoc eēt iniquū cū ſui⁹ ſit public⁹ ⁊ ſic ñ poſſit pleno

iuſ vẽdi.nã ſicut vẽditor ñ teneſ plene tradeſ illã ripã
ita nec uenit menſurãda ſicut nec uia publica.nec flũm
publicũ qḋ iret eſt ꝑ mediũ agri uẽditi.uel ſacer locꝰ.ꝭ.
de ꝯtrahen.emp.l.in modicis ¶Ponamus ergo ꝙ in illa
ripa ſint arbores fructifere ⁊ magꝭ ualoris.nunqd em
ptor habebit eas gratis.nã hoc uideſ abſurdũ.ſi ēi ꝑciũ
ꝓ iſtis nõ ſoluiſ q꞉ ꝑciũ ẽ correſpondẽs mẽſure.ergo ta
les ripe remaneãt penes uẽditorẽ. Sꝫ h̄ uideſ ꝯtra
.l.que vult ꝙ ſint coꝝ qui ꝓpe ripam predia poſſident:
adeo ꝙ ꝑ ſe ipſe ripe vẽdi non poſſent.ſm bar. de hoc
dic ut dicã.ꝭ.e.l.ripaꝝ ⁊ ibi ꝑ cy.cedũt ergo ꝑdio.⁊ tñ
non mẽſurant.ꝭ.de ꝯhen.emp.l.littora de pic. ⁊ co. rei
vend.l.id quod.§.ſi. ⁊ imputet ſibi venditor q.l. debuit
apertꝰ cõſcribere.ꝭ.ḋ pac.l.veteribus.caue tñ q꞉ non
eſt ſimpliciter ripa ſi eſt ibi tanta terra que arari poſſit
imo eſt diuiſus ager ſi qua via publica eſt ĩ medio iter
agrum vẽditum.⁊ iſtud terre ſpaciũ.Et hoc caſu nõ lo
quitur.l.martꝰ.ꝭ.de acq.re.do.⁊ dicitur ager ab agẽdo
de vbo.ſig.l.iij.§.i.ager aũt ⁊ foſſata priuata que inter
agrũ ſunt venit mẽſuranda ⁊ menſurabũtur ĩ ſupficie
deſun.inſtruc.l.ꝑdia martiana.§.ſi ita ⁊ breuiter termi
nus terminatꝰ menſurabiſ.ſed nõ terminꝰ extra termi
nans. ¶Nunc redeamus ad videndũ de alueo. Alue
us eſt uenter fluuioꝝ ſm caroliconem ⁊ ſicut ſtomacus
ꝯtinet vinum ſic aluꝰ ſupra ſe ꝯtinet aquã.Alueũ hũc
lectũ fluminis in vulgari noſtro appellamus q꞉ ibi flu
men cubat.Iſte alueus publici iuris eſt q̄diu flumini
deſeruit cũ uero flumen alueum oĩo dimittit:deſinit eẽ
publici iuris:etiã ſi dimittat cũ impetu.⁊ oĩbus vidẽtibꝰ
⁊ efficitur eoꝝ q iuxta alueũ hñt poſſeſſiones ſuas.vt
.ḋ.l.ergo ⁊.d.l.adeo.§.ꝙ ſi toto. Sꝫ pone ꝙ impetꝰ
fluminis abſtulit mihi ſimul ⁊ ſemel vel ſucceſſiue totũ
agrum meũ nõ applicando uicinoꝝ:ſꝫ applicãdo ſibi ipſi
flumini q꞉ fecit ſibi lectum tandem poſt tp̄s breue vel
longum alio impetu lectum mutauit nũquid mihi ager
meus de equitate reſtituiſ.an uero uicini lucrabũt.di
cunt qdã mihi reſtitui.ut no.in.d.§.ꝙ ſi toto alij dñt cõ
trarium ſi in totũ perdidi.pro prima opi. facit de ſ.ru
ſti.predi.l.⁊ anticinus ⁊ eſt cãus ſm vnaꝫ lec.ꝭ.q. mo.
uſuſfru.amit.l.ſi ager.⁊.l.ſe. ubi de hoc.nec ẽ ſimile de
alluuione q꞉ ibi eſt ius iã queſitũ priuatis pſonis ⁊ fru
ſtra quereretur de rigore.ſi ſecus eſſet de equitate:naꝫ
oẽs leges loquentes de alluuione eſſent fruſtra.Sed in
alueo nihil eſt queſitum priuatis:ſed ſolum ipſi flumini
vt ſic dixerim.cũ ergo flumen hẽt ut ita dicaꝫ iſtũ alue
um pro derelicto equũ eſt agrum reſtitutum ad ſuum
dñm redire magiſꝙ ex lucratiua cã circũcolentibus
applicari.ar.d.l.ergo.§.aluuio.Et hãc opi.tꝫ.d.cy.ſecꝰ
ſi mutauit lectum paulatim recedendo ⁊ uicino adiiciẽ
do:q꞉ illa eſt aluuio.⁊ ideo nihil recupo.nec de rigore.
nec de equitate.q꞉ alterꝰ factuꝫ eſt. Sed an mutato
alueo dicitur eẽ nouum flumen pone enim pricepſ cõ
ceſſerat mihi ꝙ poſſem colligere paſſagiũ ibi vel peda
gium an potero alueo mutato.⁊ dñt quidam ꝙ nõ per
dictam.l.ergo.§.inſulam ꝟ.nam ⁊ natura. ꝯtrium videſ
q꞉ eſt idem flumen.ar.ad hoc ḋ ꝯdi.⁊ de.l.filic.§.ſi.ſo.
ſi uno impetu receſſit dicitꝰ nouum flumen.ſecus ſi pau
latim de aqua cotti.l.hoc iuſ.§.ſi aqua ſecus eẽt ĩ pon
te q꞉ loco mutato eſſet alius põs.ꝭ.de eo ꝙ cer.loco. l.
iij.§.item iul.⁊.l.ſi.de ſeruit.ru.ꝑdi.de hoc no.ꝭ. ḋ flu.l.
quominus in.xvj.q.per bar. nam pons dr̄ a pono.is.⁊
ſtabilitatẽ deſigꝰ.Et iḋ amotus de loco ſuo nõ eſt idem
pons.fluminis aũt eſt ipſa aqua fluens que eſt eadem:
ſicut uinũ eſt idem licet de dolio in doliũ ſit mutatũ Et
facit quod no.ꝭ.qui.mo.uſuſfr.amit.l. ſi uſuſfructꝰ lege
tur ciuitati. Sed quõ cognoſcam ꝙ alueus ſit muta
tus.tex.dicit qñ eſſe deſinit amiſſa prima forma.i.quan
do ſic exaruit ꝙ aqua non currit ut.d.l.adeo.§.ꝙ ſi to
to. Uideamus ergo ꝑ quo termino rei ſupponit uer
bum incipit ⁊ dico pro quo extremo priuatiõis. ſuppo
nit verbum deſinit.⁊ dico ꝙ ĩ illis que hñt diſtincta ex
trema:tũc res incipit qñ datur ſibi principiuꝫ.tunc deſi
nit cũ primo loco ꝓuenit reſolutio de cõdi. ob cãm.l.ſi
pecuniã in prin.ſi quis iuſdi.non obtẽ.l.i.in prin.ſed qñ
principiũ includit ſecum ſuũ effectum tũc inhitum ideꝫ
eſt incipere ⁊ eſſe.⁊ in priuatiõe idem eſt deſinere ⁊ ñ
eſſe.C.vt act.ab hẽ.in rubro ⁊ nigro.⁊ .ꝭ.ſo.ma.l. ⁊ de
ſinit unde incipere ubi ẽ idem principiũ ⁊ finis tunc dr̄
reſpectu tractatus futuri:nõ reſpectu eſſe ſed reſpectu
pſeuerãtie eſſentiam illa ꝓpoſitio incipit ⁊ deſinit tp̄a
lis eſt:q꞉ omne uerbum ſigꝰ cum tp̄e.ꝓpoſitio ergo de
eſſe ⁊ non eſſe eſt uera in hiis ĩ quibus principiũ inclu
dit ſuũ effectũ:vt iſte ẽ obligatꝰ ⁊ iſte icipit eẽ obligatꝰ ꝉ
liberatꝰ.ꝭ.ḋ ſta.ho.arcuſa.⁊.ꝭ.q.mo.uſuſfr.amit .l.iter
dũ.⁊.C.ḋ col.aũt.qḋ locũ.Sed qñ ẽ extrẽa diſtincta ut
in fabrica domꝰ.aũt principiũ nõ ꝑdicaſ de eſſe rei ſꝫ
de eẽ fieri unñ icepta domo illa ꝓpoſitio ẽ falſa.icipit do
mꝰ eẽ.q꞉ uerbũ ſubſtãtiuũ.ſ.eẽ ſigꝰ formam que reperit
rẽ in ꝓpꝛia pfectiõe.ꝭ.ad.l.fal.qui quadriginta.l.quedã.
ſꝫ ꝓpoſitio de fieri eſſe eſt uera.nã recte diciſ incipit fi
eri domus de uer.ob.l.ꝯtinuus.§.qui inſulã qñ ergo
principiũ includit ſecũ ſuũ finalem effectũ ſeu eſſe fina
le.idẽ eſt incipere ⁊ eſſe.ſꝫ qñ nõ includit ſecũ.uſqꝫquo
ergo tũc principiũ ꝓcedemus. Et primo queriſ qñ
dicaſ quis incipere factum.puta domũ.Rꝰ.qñ aliquid
de formali principio inchoaſ.puta fundamentum.vñ ſi
pmitto nõ edificare caſtrum ſub pena licet oĩa ꝑparem
ſi tñ fundamenta nõ cepi facere non dicor incepiſſe ut
.d.l.ſi pecuniã. Secũdo quãdo dicaſ principiũ tẽpo
ris dicit ſtatutum ꝙ poteſtas habeat arbitriũ in princi
pio officij:⁊ eligitur ꝓ ſex menſibus ⁊ dico ꝙ intelligi
tur.i.primo menſe ⁊ ſi eligerẽtur pro pluribus ãnis in
telligeretur ꝙ primo anno:q꞉ dinumeratio tp̄is habet
hũc intellectum de ver.ob.l.cũ qui calẽdis:⁊ ubi nõ eſt
dinumeratio tp̄is.vt cũ dico principium diei.i.pria ho
ra nam ibi eſt tacita dinumeratio ꝑ horas. momẽta aũt
que nõ deſeruiũt actibus hoĩum ꝓp ſuam paucitatem:
nõ curamus.ar.ꝭ.de ꝯdi.⁊ de.l.ſi qs ita. Tertio qua
liter dicaſ principium iudicij ⁊ dic primꝰ actus forma
lis.i.cõteſtatio expreſſa vel tacita.vt no.ꝭ.de iuſ.om.iu
di.l.⁊ q꞉. Et cum iudiciũ cõphendat plurimos actus ꝑ
unum actũ particularem non inchoaſ iudicium:ut per
vnam exceptionem vel poſitiõẽ extra de lit. cõt.c.i.ni
ſi in illo actu cõſiſtat iudicij fundamentũ ut in ꝯt. litis
vt in aũt.de litig.§.omnem.nã iudiciuꝫ eſt actus forma
lis ⁊ prima pars cuiuſlibet forme eſt fundamentuꝫ rei.
ducit enim a primꝰ ſubſtantie ad pfectionẽ.ſicut ait ari
ſtoteles generatio eſt inductio ad ſubſtãtiã. Quarto
qñ dicatur principium eſſentiale alicuius rei ⁊ dixi ꝙ ĩ
re formali per aduentum forme perficientis rem ipſaꝫ
⁊ ante non ⁊ illa perfectio appellatur forma ſubſtantia
lis. Quinto quãdo verbũ icipit ⁊ deſinit adijcitur po
tentie.qḋ qñ hoc ſit.xꝰ.aut potentia exigit actũ ⁊ tunc
incipit ab actu.vt.ꝭ.de ſta.li.l.iij.§.ſi quis ſit. nam ibi ta
lis mens eſſe ꝑpenditur vt actus potentie cõiungaſ ad
hoc ut verba ſint effectualia ⁊ nõ inania ⁊ ventoſa.Aut
potentia nõ exigit actum:⁊ tunc dicitur quis incipere
poſſe qñ ſine obſtaculo põt de verb.ſig.l.nepos ꝓculo.
Incipit ergo potentia cũ libere ad actum ꝓduci põt ⁊
incipit a cõtrario in potentia qñ potentia actꝰ eſt emo
ta. Sexꝰ pricipaliter videamus quõ cognoſcitur for
ma rei ut cognito hoc cognoſcaſ contrarium.ſ.quõ ad
mittitur forma rei.xꝰ.forma rei qñqꝫ ponit pro qualita
te quãdoqꝫ pro ordine quãdoqꝫ ꝓ uero eſſe alicuꝰ rei
naturalis ubi ẽ notãdum ꝙ qñ qualitas habeſ loco cãe
finalis ibi mutata qualitate uidetur mutata forma rei.
ſ

Idem ſi qualitas hēatur loco materie ſeu ſubſtantie:⁊
ſic reſpectu ad aliud dicitur forma ſubſtantialis lʒ in ſe
ipſa ſit forma accidentalis.quod maxīe apparet in iuri
bus que in ſupficie cōſiſtunt: ut in vſufructu ut.j. qui.
mo.uſufru.amit.l.quid tñ.§.qui.⁊.§.ſe.ordo etiā dicitur
forma in actibus hoīuʒ:de uer.ob.l.q rōe.§.flauius. Et
tā ipſa ē rerum natura ordo cōputatiōis partium reti
net ſubſtātiam ſubiecti.l.non ſunt liberi:ō ſta.ho. Et de
ſtructo ordinis principio:totū ordinatum deſtruiť.j. ō
pac.l.ſi debitorem:uerū aūt eſſe in rebus eſt ꝓpria for
ma quā cognoſcimus p operationes:nā aīata cuʒ agūt
naturales operatiōes debitas ꝓprie ſpēi ⁊ attigūt pro
prie virtuti.per quā hīt pfectionem:tūc nobis cōſtat
ꝙ hīt formam:quia opatio arguit.i. arguit probat for
mam.⁊ ē probatio ab effectu.⁊ probatio ſenſitiua que
eſt optima probatio nā querere rōnem ubi hēmus ſen
ſum ē infirmitas itellectus:cū vero videmus rem a na
turalibus opationib⁹ ⁊ ſolitis potentijs priuatā tūc for
ma nō eſt ibi:ſignū huius eſt ꝙ amittit nomē rei quod
ſignificat ſubſtantiā ⁊ oīa accidentia corrūpuntur a cor
ruptōne ſubiecti:⁊ nomen appellatiuū mutatur ꝙ ſtan
te idemptitate ſubſtantie eſt immutabile.ut.l.iij.de le.i.
vbi vō accidentia pmanentur in rebus aīatis ſenſus ⁊
motus:⁊ non aīatis ut in lapide terra et arbore:ſuperfi
cies ⁊ color in fructibus ſapor ⁊ maturitas:que eſt ter
minus motus tendētis ad ſubſtantiā ibi certum eſt eſſe
formā ſubſtantialem:⁊ ſic dicit ariſto.p⁹ de aīa:acciden
tia magnā partem cōferūt ad cognoſcendum ꝙ quid ē.
⁊ ſic de ſubſtātia pōt reddi rō per accidentia q: forma
ſubſtantialis re uera non videtur. Sʒ color videť q: co
lor eſt accidens non ſubſtantia.legiſte tñ non debent p
hoc impugnare dicta teſtiū:ꝙ dicant ſe vidiſſe lapides
uel homines:q: ad bonum ⁊ ciuilem intellectum dicta
teſtium ſunt toleranda non cauillāda.de uer.ob.l.ſtip⁹
illa.§.hoc quoqʒ:non enim ad philoſophiā ē recurrēdū:
ſed ad intellectū vulgi.de le.iij.l.librorū.§. ꝙ tñ caſſius.
Cum enī intelligim⁹ quid teſtis vult nō curamus vtrū
loquatur ꝓprie:vel improprie.ar.ō.de legi.l.ſcire leges
vnde apud legiſtas:illa ꝓpoſitio ꝙ nō videať homo q
maxime ex inuiſibili.i.ex aīa cōſiſtit eſt deridēda:⁊ me
rito reſpuēda tanꝗ nimis ſcrupuloſa ⁊ fantaſtica.remo
ta ſunt enī a virtute iuris inſidia. C.de adul. ita pudor
⁊ mens legū eſt nō diſputare verbaliter. ſʒ determinať
realiter:q: imparor ait legem imponim⁹ rebus nō ver
bis. C.coīa de le.l.ij.in fi. Et ideo ſepe īproprijs voca
bulis vtimur.j.ſi cer.pe.l.ſi tibi. C.de dona.ante nup.l.
ſi cū ante. C.de li.pteri.l.iij.cū multis ſy. Et no.mōs
partiendi aluuionē ⁊ alueum nam ſi frons mea ſit ſpaci
um vni⁹ pedis:tua duorū:⁊ terrenū aluuionis vel aluei
ſit triū corbiū ad particā ego hēbo vnum corbem: ⁊ tu
duos.⁊ ſic ꝓportio cāe eſt proportio cāti. ⁊ ille locus ē
a proportione:nā proportio optime cadit ī mūris:⁊ mē
ſuris:⁊ eſt ad hoc ar.de li.⁊ po.l.ſi ita.inſulaʒ vero cōſi
dera vel cōpetentem vni lateri.⁊ idē ꝙ in alueo:uel op
poſitis lateribus:⁊ tunc finge inciſoriū in mēſa poſitū.
ea lege ꝙ quiſqʒ ferat ꝙ ſibi ex loco contingerit ⁊ in ca
pite mēſe ſit.a.in pede menſe ſit.b.duc primā lineaʒ ab
.a.vſqʒ ad.b. Et in medio pūctali linee finge clauū:⁊ de
mum ſup ipm̄ duc ſām lineā per tranſuerſum directe p
centrū claui. Et quartus erit verſus caput menſe erit
.a.quartū inferi⁹ proſpicit erit.b. ⁊ hoc mō quelibet di
ſtantia equalis vel inequalis reducitur ad ꝓportionē
per puncta ad lineam bis ductam.Bald.

r **Umma rerum**: In text. ibi que publice
.i.diuerſitate vt ſequiť:aliter ſumiť publicuʒ
cum dicim⁹ flumen publicū In ō.nec ad rē.
No.ꝙ aliud ē res aliud ius rei vt hic aliud rei poſſio

.l.ſi duo in fi.j.uti.poſ.de ver.ſigni.l.agere in fi. Que
ro primo an indubio res pſumatur eſſe alicuius. R°.ſic ſi
pfana res eſt. C.vnde vi.l.fi.nō tñ preſumiť poſſo vbi
pbetur uſus de ver.ſigni.l.ag' in fi. Secundo quero
nūquid beneficia eccleſiaſtica pſumantur uacantia ⁊ ui
detur ꝙ ſic niſi appareāt eſſe collata uel inſtituta alicui
.c.i.e.ʒ.de reg.iuris li.vi.vel niſi qs ſit in poſſeſſione nā
titulum beneficij nemo cogitur oſtēdere niſi ſuo ſupiori
vt no.in.d.c.i. Tertio queritur qd de gemis:⁊ lapidi
bus pcioſis. R°.diſtingue loca vbi inuenit nā ſi in littoř
maris pſumūtur nullius eſſe.ſecus ſi in agro alieno:pe
cunia nō ſemper pſumitur eſſe alterius niſi ſit theſaur⁹
inſti.e.§.theſauros. Sed pone in quodā nemore iue
ni ſacbū pecunie uel anulū pcioſuʒ:⁊ cuius fuerit dilige
ter inquiſiui:⁊ repire non potui qd debeo facere:nūqd
poſſum mihi retinere ⁊ pſumere ꝙ ſit hītum pro dere
licto:uidetur ꝙ non:ut inſti.e.§.fi. Ecōtra q: nemo eſt
qui aduocet ergo iuſte poſſideo.ar.l.i.in fi.j. uti. poſ.⁊
quicqd ſit in iudicio aīe de aīa nihil ad nos.i. ad forum
nrm̄ cāptur no.in.l.i.ō.c.in glo.que incipit intranſitiue.
Sed certe illa glo.nō uult dicere hoc.ſʒ uult dicere: ꝙ
ſiue aīa ſit corporea ſiue incorporea:nihil ad nos nō ſʒ
uult dicere ꝙ de peccato nihil ad nos:uidetur ergo cū
non ſit meum ꝙ debeā conſignare epiſcopo loci ꝙ det
pauperibus ar. C.cōmunia de ſucceſ.aut. omnes pere
grini. Quarto quero nūquid ille qui inuenit ſe in poſ
ſeſſione feudi preſumať illud feuduʒ habere de iure:ad
hoc ſciendū pmitte ꝙ feudorū aliud nouum: aliud anti
quum:nouū feudū eſt quod non prouenit a ſucceſſione
uel linea progenitorū:antiquū eſt quod a ſucceſſiōe pro
cedit ſʒ deriuatur ī alios ſucceſſores:ſiue deſcendat ex
ppa natura feudi ſiue ex pacto:ut q: ad feminā deſcē
dit:uel ad natos p feminam nā niſi a pmordio tituli ſe
perit formā non trāſit ad feminā.nec ad maſculū deſcē
dentem ex femina.ex ppa natura feudi.vt in ti.incipi
unt cōſue.feudorū in.c.i.§.hoc aūt no. Sʒ ex pacto pōt
tranſmitti:⁊ tūc diciť feudum antiquū:q: non nouū qſi
acquiſitū a parentibus uel ab alijs ex ſua cognatōe ca.
.l.ut antiquetur. Et eſt antiquū q: ex ātiqua inueſtitura
eſt queſitū. Et non requiriť noua inueſtitura.⁊ noua ſo
lutio de feudo.i.noua traditio in tit.de feudo marchie.
c.i.i uerbo p inueſtiturā pris ⁊ aui.col.x.⁊ de feu.cog.
c.ſciendū. Et hec eſt dr̄ia:q: feudū antiquū queritur ſi
ne inueſtitura tñ non cōſeruať niſi infra annū petať ine
ſtitura q: petere inueſtiturā eſt qī quidaʒ cenſus deuo
tionis ⁊ recognitiōis qui dʒ preſtari dn̄o: ⁊ ſi non pre
ſtatur res incidit in cōmiſſum:q: cenſus reuerentialis ⁊
profeſſio cenſualis ē omiſſa in ti.de probi.feu.alie.qm̄.
Sed feudū nouū non queritur ſine inueſtitura nec trāſ
mitti pōt niſi quis ſit inueſtiť.vt in ti.qui.mo.feu.cōſti.
pōt.c.ſciendū.⁊ inueſtitura eſt duplex.ſ. per aliqued ſi
gnum ut p aſtam expſſo uerbo inueſtiture: ⁊ hoc nō fa
cit uerū feudatariū nec tranſmittit niſi apꝑ hēnſa poſſeſ
ſionem:nam feudi hec eſt natura ꝙ non tranſmittitur niſi
ſit pleno iure queſitum p inueſtiturā. Et inueſtitura in
feudo proprie diciť poſſio in ti.qd ſit inueſtitura.c.i.⁹
ergo feudi vt tranſmittať plenum eſſe dʒ. Si enī nō ēēt
ius plenum uaſallus non pōt heredem ſuū uaſallū face
re ergo nec tranſmittere feudū. Et eſt plena inueſtitura
facta uerbo ⁊ traditione que cōtinet plenū i⁹ uaſalagij.
Et ſic uideť ꝙ infeudare ſit nuduʒ pactū quoniā tradi
tionis expectat effectū.j.de pac.l.diuiſionis placuī. Et
ſicut ueſtitur pactū rei traditione ſic ueſtiť feudū ergo
qui nō pōt tradere corporalem poſſeſſionē:non pōt feu
dum ꝯcedere q: nō intelligitur dn̄s:⁊ in feudo ātiquo
natura eius ꝓprior eſt ad tranſmittendū ꝙ in feudo
nouo.ar.de le.iij.l.pater.§.ꝑ v.etiā ad inueſtiendū quia
noua nō uideť inueſtitura per quam uenis inueſtitura

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cõſeruatur:ut in.c.i.per quos fiat inue. coll.x.⁊ ar.ĵ.ð pac.l.ſi unus.§.pact⁹.v.ꝙ i ſpẽ:⁊ ar.ð feud.c.ij. niſi noua inueſtitura eſſet noue forme ⁊ nature.ar.no.in.c. hi qui de ꝓben.li.vi.Et adde alias o͡ñias de uer.ob.l.ſi mihi ⁊ titio ꝑ Bar.Ad.q.ergo ꝓpoſitam.R⁹.ꝙ ubi inuenitur cenſus ꝑſtatio.ibi ꝑſumitur cã ⁊ infeudatio:⁊ ſi facta ſit longo tꝑe: aut ꝑtextu certe cãe:quã ꝯſtat inualidã ⁊ nihil operatur:ut.C.de pac.l.ſi certis annis Aut eſt dubium:⁊ tũc aut lõgo tꝑe: ⁊ preſumiť cã uera que allegatur:ut.l.cũ de in rem uerſo.ĵ.de uſuris.de agri.⁊ cẽſi.l.lictius ⁊ hoc ſi detentor ꝑſtitit ſecus ſi aliuſ:ut.l. pomponius.ĵ.q.mo.uſufr.amit. ſi aũt modico tꝑe ſolutio ſit facta ſine cõfeſſione ſpecifice cãe non preiudicat. Et no.ꝙ cã inualida ſuo cãto ñ prebet effectũ.ut.ĵ.ð pac.l.tale pactum.§.penultimo. Illud eſt no. ꝙ inueſtitura ſimpliciter facta:⁊ indiſtincte uideť facta tñ de iuſto feudo:non de iniuſto.⁊c.eſt no.x.coll.in ti.ꝑ quos fiat inueſtitura.c.i.ij.R⁹. Quinto quero nũquid ĩ feudis hẽt locum ius aluuionis aluei vel inſule.R⁹.ut no.ð.de legi.l.de q̃b⁹ per guil.⁊ alios. Sexto quero iuxta fundum feudale emi alium in ꝯtinẽtiam ipſius uel iuxta domũ feudalẽ emi domũ:an erit feudalis ⁊ uiď ꝙ ſic:ð de le.ij.l.cum fundus ð le.iij.l.prediis.§.qui domum. ꝯtrariũ eſt uerũ q: eſt acceſſio diſcreta nõ cõcreta. Et ideo qð queſiui iure propriũ erit propriumnã ſeparatorũ rerum ſeparatum eſt dñium licet q̃ſ ſub meo includať etiã alienũ .ĵ.de rei uen.l.marcellus.extra de poſtul.prela. c.i.

Septimo queriť qd ſi non appareant termini diſtincti.R⁹.ut no.ĵ.de rei uen.l.ſi ĩ rẽ agat aliquis. Octauo queriť quid ſi quis ĩ fundo feudali facit caſtrũ. R⁹. erit feudale:q: eſt acceſſio cõcreta.ar.C. ð iuř emphi.l.ij.aliud eſt tamen in feudo.q: domin⁹ ad quẽ ex morte uaſali reuertiť tenetur pati meliorationes tolli aut expenſas redderent expſſe ðť in.c.ſi uaſalus in ti. hic icipit lex de ꝯſue.regni col.x. Nono queriť an feudũ poſſit aſſignari ĩſolidũ vni heredi:⁊ dic ꝙ nõ.C.fa.her.l.ſi familie. Decimo queriť ſi feudo renũciauit vn⁹ filioꝝ in uita patris:⁊ alij fratres noluerunt:an iſte idẽ poſſit redire ad feudum.ꝝ⁹.vt no.in ſimili ꝑ guil.ĵ.de pac.l.uiuo.⁊ eſt caſus qui eſt in ti.de eo qui fecit finem fratri agnato.C.tres erant fratres col.x. xi⁹ queriť vni fratrũ feudum datũ eſt in parte:⁊ ille decedit abſq: herede an reuertať ad fratres:⁊ dic ut no.in.d.l.ſi familie glo.ibi ſentit ꝙ nõ:ſed in ꝯtrium videť caſus in ti.ð prohi.feu.alie.per lo.c.ſať.bene. xij⁹ queriť an inuito domino vaſallus poſſit renunciare feudo ⁊ vř ꝙ ſic:q: ꝑſona eſt obligata ꝓꝑ rem non propter ꝑſonam ergo ⁊c. ar.ĵ.de vſufru.l.cum vſufructuarius ⁊.x.col. de alie. ꝑ cõſti.lecta.§.ſi vaſallus dic ð hoc.vt no.extra de cõſti.c. que in eccleſiarũ ⁊ de dam.infec.l.ꝑtor.§.hoc edictuꝫ ꝑ Ia.de le.ij.l.impř.§.qui contũ:per dy.⁊ vide in ſpec.de cenſi.v.itẽ pone quidã ⁊ in ſpec.de feu.§.qm.v.xxviij. ⁊ per guil.de ꝯſti.pec.l.lucius.⁊ ꝑ archi.xxij.q.v.ð forma. xiij⁹ queriť qui fructus feudi mortuo vaſallo ad heredes eius tranſmittãtur.ꝝ⁹.vt no.ĵ.de vſufr.l.ðfuncta. xiiij⁹quero an qui cõcedit fundum in feudum videatur ꝯcedere fructus pendentes.ꝝ⁹.ſic vt.l.ſi.§.i. ĵ.que in frau.cre. xv⁹ quero ſi dñs remittit vaſallo felloniã an dicatur nouum feudum:⁊ dico ꝙ non niſi ꝑ nouam inueſtituram ſit factum q: erat reuerſa ad dominũ poſſeſſio corporalis ⁊ dñs de nouo inueſtiuit vaſallũ vt no.ĵ.de pecu.l. peculiũ eĩ .§.qui heres. in glo.ar.ĵ. de pac.l.ab emptione. Et not.ꝙ ſi pater fecit de ſuo feudo inueſtiri filios ſuos in uita ſua ꝙ dictũ feudũ ñ dicitur ꝓpterea nouum ſꝫ antiquũ:vt in ti.de vaſalis ð decrepi.eta.c.quidã col.x.quod eſt no. xvi.quero ſi dominꝰ liberat vaſalum ab oĩ ſeruitio:an feudũ ſit extinctũ ⁊ dico ꝙ nõ.q: vaſallus ꝓmeruiſſe nõ demeruiſſe ꝑſumiť.ĵ.ð pac.ſi ꝯuenerit.ĵ.ð vſufr.l.q̃rotiẽs.§.ſi celſo.ñ ob.ĵ .ð acceptila.l.ſi.q: ibi penitẽtia vtriuſq; ptis hic meritum ſeu ſatiſfactio.nã dñs grat⁹ eſt ſibi ꝓꝑ meritũ. ideo remanet feudum q⁹ ad alia ⁊ reddit ad dñm mortuo uaſallo ſine herede xvij⁹ queritur nunquid hñs ĩ ueſtiturã uerbotenus abſq; reali intermiſſione:poſſit ꝓpria auctoritate poſſidere.dic:vt notat Inno.extra de ꝯſue.c.ex parte.E cõtra ſufficit expſſa licẽtia vel mãdatum ſine inueſtitura.vt in.c.i.de ꝯſue.rec.feu.col.x.

xviij⁹ queriť an pupillus poſſit aliquẽ de feudo inueſtire:⁊ dico ꝙ ſic:ſi eſt maior infante ⁊ feudum eſt antiquũ ⁊ tutor aut iudex cõſentit in defectũ tutoris nã pupillus nouã rem non facit ſꝫ que eſt ꝯſeruat:⁊ cuſtodit vt in.c.inueſtitura.§.ſin.c.ꝑ quos fiat inueſtitura col.x. ⁊ ar.de aqua coti.⁊ exti.l.i.§.ꝑmittitur.⁊ extra ð feu.c.ij.ſecus in nouo feudo:q: alienare nõ põt immobilia vel q̃:vt iuriſdictionẽ ⁊ panos ciuiles ſine iuſta cã decreto iudicis approbata vt.l.lex que tutores. xviij⁹ queritur an adultus poſſit ſuos vaſallos liberare a fidelitate:⁊ dic idem ꝙ in ſupra.ar.l.ſi minor.ĵ. de ꝟ.expor.

xx⁹ queritur an infans poſſit de feudo inueſtiri ⁊ dico ꝙ non q: in inueſtitura eſt op⁹ verbis ergo ⁊c.ar.ĵ. de ver.ob.l.mulier. xxi⁹ queritur ſi vaſallus nõ ꝑſtat obſequiũ an dñs poſſit ſua ꝓpria auctoritate expellere ipſum:⁊ dico ꝙ ſic vt no.ĵ.vſufruc.quẽadmo.ca.l.vſufructus noĩe. xxij⁹ queriť an omnibus heredibus domini ſit preſtandum iuramentũ fidelitatis ⁊ dico quod ſic vt no.ĵ.de vſufr.l.ſi cuius. xxiij⁹ queriť ſi fratres cõmittunt inter ſe bellũ an uaſallus teneať aliqueꝫ iuuare vel gratificari ⁊ dico ꝙ nõ q: inuicem ſibi obſtant.ĵ.de hř.inſti.l.inuicẽ.Sed ſi quidã tertius facit eis bellũ: dꝫ gratificari ſi nõ põt iuuař oẽs.ĵ.ad ſille.l.ſi quis ĩ grauũ.§.ſi cum oẽs:⁊ bene facit gratificando digniori ⁊ ſeniori:ut.ĵ.de pac.l.maiorem.⁊.l.ſi.ĵ.de fide inſtrumen.vel ei qui eſt ſibi magis coniunctus ar.l.i. de priuil. credi. ⁊ facit quod not.in.l.ciues. C. de incolis lib. xij⁹.

xxiiij⁹ queritur uaſallus promiſit dař dño vnũ militem in omni guerra ſua:deinde inter dominum ⁊ ipſuꝫ uaſallum oritur guerra an teneatur dare ipſum militem ⁊ videtur ꝙ ſic ſicut ſi promiſiſſet. x.nã cũ habeat feudũ impendat ſeruitium ad hoc.ĵ.de condi.inde.l.frater a fratre.§.porro. In contrarium videtur quia contra ſe ipſum promiſiſſe non videtur de pec.le.l.ſi peculium.§. ſicut.C.de ſolu.l.inquiſitio veritatis:nec contra alios ð ſanguine ſuo quorum poteſt iniuriam ꝓpulſare.ĵ.de iniuř.l.lex cornelia in prin.C.de execu.rei.l.humanitatis. nec contra patriam que eſt omni perſona maior:ſꝫ oẽs ⁊ hoc ſi guerra non concernit feudum:ſi autem naſciť a feudo tunc illa queſtio determinatur per.l.i.de verb. oblig.l. venditores. xxv⁹ queritur an prelatus de antiquo feudo poſſit ſuos conſanguineos inueſtire: ⁊ dicit Ia.de bel.ꝙ ſic:q: non eſt ſuſpicio ꝙ ius eccleſie fiat deterius ⁊ idem in antiqua emphi:cum ſi cum non ſit prohibitum ymo fauorabilior debet eſſe quis ſuis:ꝙ extraneis ut.l.antepenul.ĵ.de pac.in fa lec.ſecus ſi gerit aliquã rem de nouo facere feudalem vel emphiteoticam.C.de ſacro ſan.eccle.auten. quibuſcunq; modis.

xxvi⁹ queritur ſi uni dominorum uaſallus preſtat iuramẽtum alij non an ꝑdat totũ feudũ ⁊ dic ut colligitur ex no.ĵ.ſi quis cau.l.ſi ſeruus.§.ſi plurium. xxvij⁹ queritur ſi duo ſunt herdes vnius vaſalli ⁊ vnus iurat alius non nũquid totũ feudum reuertať ad dñm:ꝓpter culpam vni⁹.⁊ dic ut no.ĵ.cõmũi diui.l.cõi diuidũdo in prin. xxviij⁹ queritur vtrũ culpa patris noceat filio ⁊ dic ꝙ non.ĵ.de ſena.l.emancipatus.§.ſi.tex. dicit ꝙ nocet filio:ſꝫ aliis agnatis non nocetur in ti.ſi vaſallus feu.priua.cui ðbeat deſe.c.i.col.x. An delictũ filij ante mortem pris ſibi noceat dic ꝙ ſic ſi delinquit in tẽm

in ti.de capi.qui curiam ven.c. queſitum ar.ff.j .man.l.
ſi tibi.§.is cuius.ꝛ ibi nõ eſt delictum ɔtra naturam rei
hic ſic. xxviij°queritur ſi petij fundum vt feudū:an
potero poſtea petere vt allodium:ꝛ dico ꝙ ſic:vt nota
tur.C.de ingenu.ma.l.penultima. xxx°queritur an i
feudo hēat locū ius accreſcendi dic de ver.ob.l.ſi mihi ꝛ
titio per bar. xxxj.querit̃ an qs poſſit pſcribere feu
dum ꝓ ſe ꝛ ſucceſſoribus ſuis dic ꝙ nõ:ſed ꝓ ſe tm̃ qꝛ
ipſe ſolus poſſidet.ar.de iti.actuqꝫ priua.l.i.§.iulianuſ.
ſo.poſſeſſor pſcribit feudū ſm naturā feudi.Et ideo qua
tenus eſt tranſmiſſibile indiſtincte cõceſſum catenus pt
operari pſcriptio ꝛ nõ plus:ꝛ ſic pſcrip°operatur ꝛ ex
perat̃ facto oppoſito iuxta naturā rei:nõ.ſ.vel ff. Et
no.ꝙ ille qui poſſidet feudū.xxx.annis ſine inueſtitura
pſumitur iuſte poſſediſſe vt in.c.iiij.§.ſi quis p.xxx.ſi de
feudo ɔtrouer.fue.col.x.ꝛ pſumitur voluntaria inueſti
tura:neceſſaria aūt inueſtitura minori tp̃e pſumitur.C.
de peti.heredi.l.ſi filius.C.cõi di.l.penul.ꝛ.l.vj.j.de ac
qui.hr̃. Et no.ꝙ iuramentum fidelitatis pariter cū fa
ma dñi finitur.ſ.cū excõicatus eſt dñs.ſꝫ pariter cūꝫ fa
ma reſtituitur.vt in ti.hic finitur lex.c.dño guerrā ꝛ in
ti.p quos fiat inueſti.c.nulla i vltima gl.col.x. xxxij.
querit̃ an poſſum vaſallos meos vendere duriori dño
qui ipſos puniat grauiori ſuitute dic vt no.j.de fideicõ.
li.l.inuitus in ſpec.de feu.§.xxix. xxxiij. queritur an
feudū tranſeat ad filios vel agnatos qui nõ ſunt hr̃des
dic vt in ſpec.de feu.v.xxxvij.ꝛ facit ꝙ no.i ti.de capi.
qui cur.vē.c.filius col.x.ꝛ in aut.de non alie.§. emphi
teoſim:ꝛ quod no.j.de pac.l.ſi tibi.§.ſi pactus ꝛ.l. ſi tale
pactū.§.fi.diſtingue inter filios ꝛ agnatos:nam ad filiū
non tranſit niſi ſit hr̃s qꝛ originẽ hēt a pꝛe: ſed ad agna
tum ſic:ꝛ ni eo volente filius dꝫ inueſtiri lꝫ non ſit hr̃s vt
in ti.an ſit agnatus vel filius defunc.§.ſi cõtingerit.col.
x. xxxiiij.querit̃ ſi nõ eſt facta mētio filiorū.ſꝫ dictuꝫ
eſt pro heredib⁹ quibuſcūqꝫ vtrum hec adiectio porri
gat feudum extraneis heredib⁹. reſpondeo collige ex
no.per cy.C.de operis li.l.liberti:ꝛ dic omnes contine
ri vt in.c.i.de feu.non hñte propriam feu.naturam.§.i.
colū.x. xxxv.queritur qui ſint iudices feudi eccle
ſiaſtici.uel ſecularis.dic extra de iudic.c. ceterum per
Inno. Et no.ꝙ pares curtis dr̃ alij uaſalli eiuſdem
dñi ſi pſtiterūt iuramentū fidelitatis alias nõ dr̃ pares
curtis.de hoc no.ibidem in nouella in.c.ceterum Et eſt
tex.in.x.colla.ſi de inueſti. inter dominum ꝛ uaſallū.c.ſi
inter dominū. xxxvj.qr̃ duo ſunt dñi ĩdiuiſibilis feu
di vaſallus cõmiſit feloniā vnus vult remitter̃ alter nõ.
querit̃ quid iuris.R°.ut no.in ſimili.C.de lib.ꝛ eorum
liber.l.ij. xxxvij.querit̃ an veniat feudū in petitione
hereditatis dic vt no.j.de peti.hr̃.l.itē videndum.§.fi.
xxxvi j.querit̃ an in feudo pater poſſit vni filiorum
ſtipulari ita ꝙ alteri filio nõ queratur.R°.ſic ut no. C.
de col.l.pactum:ꝛ ſic equiperat̃ pacto:de verb.ob.l.cõ
tinuus.§.fi.ꝛ.l.auus.j.de pac. xxxviiij. queritur an
heres domini poſſit intentare fidelitatē cõtra vaſallum
quā pater eius nõ intentauit.rñdeo dic vt.C.de reuo.
don.l.fi.ꝛ.C.de inoffi.te.l.oĩmodo.C.de decur.l.ante
penul.li.x. xl.queritur an pp delictum vaſalli feuduꝫ
cõfiſcetur ꝛ dico ꝙ nõ qꝛ ɔditio dñi efficeretur deteri
or:quod eſſe nõ dꝫ in ti.de ꝓhibi.feudi alie.p lotarium
.c.i.col.x.ſed cum pro mortuo habeatur penitus redit
ad ſuā proprietatē nam cū fiſcus non poſſit eſſe fidelis
ſuorū inferiorū nec eſſe in ſeruitio pſonali.ergo nec in
feudo ſuccedit:de dam.infec.l.ſi finita.§.ſi aqua. p bar.
in aut.de alie.ꝛ emphi.§.i.ꝛ ar.C.de vſufru .l. corrup
tionem. xlj.queritur an vaſallus pſumatur proditor
eo ipſo ꝙ facit ligā cum inimicis dñi.vel ſi ɔbit partēre
lā cū ipſis:dic ut no.j.de offõ pref.vrbis.l.i.§.cum pa
tronus ꝛ.C.de inof.te.l.liberi. xlij.queritur an ſi per
miſit venire inimicos in territorio dñi preſumatur ꝓdi
tor.ꝛ dic vt no.i.l.ſi quis a barbaris.C.de re.mili.li.xij.
Et no.qui mecū eſſe tenetur ſi mecuꝫ non eſt:ɔ me eſt
.C.de iudeis.l.celicolarū ſecus ſi non tenetur ex debi
to mihi.vt no.j.de regulis iur.l.culpa eſt.Et an qui pro
dit imperatorē amittat feudū eccleſie:ꝛ dic ꝙ nõ niſi p
ſniam eccleſie.Et ideo ſi eccleſia abſoluit cū non perdit
vt in.c.paſtoralis de re iudi.in cle. xliij. queritur an
dñs qui cõceſſit mihi caſtrū in feudū poterit cognoſce
re de primis cāis ruſticoruꝫ caſtri:ꝛ dico ꝙ nõ:qꝛ ego
habeo iura vtilia cum vtilitate effectu iõ pferor:quādo
aūt ſunt duo quorū quilibet habeat ius efficax melior ē
preueniētis ɔditio vt no.j.de pac.l.ſi cum emptore.
xliiij.querit̃ an ſeruitium ꝙ pſtat̃ pro feudo dicatur
pcium vel merces.R°.nõ dr̃ precium:qꝛ non reſpõdet
rei.Item non dr̃ merces qꝛ non correſpondet fructib⁹
iuꝫ.no.j.de ſuperfi.l.i.§.i.Et iõ potius ſeruitiū nuncu
patur ar.j.de ɔdi.inde.l.ſi nõ ſortem.§.libertus. Et ſci
as ꝙ nihil eſt ita ꝓportionabile rebus ſicut pecunia.j.
de fideiuſ.l.ſi ita fideiuſſorem ꝛ iõ ſine pecunia nõ ē ve
ra emptio nec vera locatio.j.de pſ.v.l.naturalis.§.at cū
do. xlv.queritur an pp delictum poſſit fieri miſſio i
rem feudalem:ꝛ circa hoc uide quod no. in ſimili.j. de
acqui.hr̃.pro hr̃de.§.ſi quis tamē.Et no.ꝙ ſi aliquis ac
quirit feudum pro ſe:ꝛ cui cõcedere voluerit:hēt aliciā
di poteſtatē liberam quo ad hoc vt non teneat̃ require
re dominū ſꝫ non liberam.i.ɔ iura dñi ſui.nam nõ poteſt
facere ɔditionē domini deteriorē:primū ꝓbatur in.c.ſi
quis ea lege:de feudo non habēte ꝓpriam naturam.ſꝫ
probatur de probi.alie.feu.p lot.c.i. Et no.ꝙ ſi quis
accepit feudū ſic accipio pro me ꝛ meis ſucceſſoribus in
infinitum intelligit̃ de ſuis ſang⁹ ſuo nõ de alio ſang⁹ vt
in dicto ti.de ꝓhi.feu.alie.c.ij.§.fi.nec põt vendere irre
quiſito domino.qꝛ his uerbis ſucceſſor meus ſignificat̃
de eden.l.quedam.§.i. xlvj.querit̃ quā poſſeſſioneꝫ
hēat proprietari⁹.R°.ymaginariam que ciuilis dr̃.ſꝫ cor
poralis poſſio que naturalis dicitur eſt penes vaſaluꝫ
vt no.j.cõmo.ſint certo.§.ſi duobus uehiculū. Et no.
ꝙ finito feudo iſta ciuilis ſtatim trahit ad ſe naturalē ꝛ
ecõtra qñꝫ naturalis trahit ad ſe ciuilem.j.de acq. poſ.
l.ſed ꝛ ſi nolit. xlvij.querit̃ an ſi uaſallus de facto alie
nauit:tamē domino pſtitit ſeruitiū dñs intelligatur eſſe
in ſolita poſſeſſione ꝛ videtur ꝙ ſic:vt.j. de vſufr.l. ar
boribus.§.fi.ſꝫ ibi loquit̃ in poſſeſſione pſonaꝝ ꝛ hoiūꝫ
ſecus vr̃ in rebus inaīatis.j.qui.mo.uſufr.amit.l.pom
ponius. xlviij.queritur qño nomē hr̃dis ſimpliciter
ꝓlatum ſine ſignificatiõe uniuerſali oĩs uel quilibet ac
cipiatur.R°.ſm ipſius feudi naturam.l.ex facto.§.fi.ad
trebel.per dy.ꝛ cy. xlviiij.querit̃ an fili⁹ inſtitutus i
re certa uel minori parte ſuccedat cū fratribus i feudo
equis portionibus .R°.vt no.per bar.de opis liber.l.vt
iuriuran.§.ſi liberi.Et uide no.in ſpec.de teſta.§.i.v.ſꝫ
pone. l° queritur an filia que renūciauit bonis pater
nis videatur renūciare feudo quod poſtea pretēdit ex
morte fratrū.R°.ut no.in ſimili.j.de pac.l.tres fratres:
de uer.ob.l.q rõe.§.duo fratres ꝛ dic quod no.de le.ij.
l.paulo callimaco.§.i.ꝛ eſt tex.ꝙ non :de eo qui finem
fecit agnato.c.i.col.x. lj°querit̃ utrū committens in
ceſtū perdat ipſo iur̃ feudū ꝛ dico ꝙ ſic in aut.de ince
ſtis nup.in prin.ꝛ licꝫ papa diſpendet quo ad matrimo
nium.nõ ꝓpterea recuperat̃ feudū:quod vel alij ē aper
tū uel reddit ad primam materiam.i.ad naturā ꝛ pro
prietatem:unde fuerat diſceſſum:ut in.c.quāuis. de re
ſcrip.libro.vi.ꝛ quod no.de libe.ꝛ po.l.gall⁹.§. ꝛ quid
ſi tantū. lij° q̃rit̃ nunqd ualeat pactū ꝙ propter fel
loniam non perdat̃ feudū:ꝛ uidet̃ ꝙ non:qꝛ apit uiam
delicto.j.de pac.l.ſi unus.§.illud nulla ꝛ.§.ſe. In ɔtrū
uidet̃ per.l.ij.C.de iur̃ ẽpbi.ſo.ſi eſt fellõia ĩ omittēdo

valet pactum ar. ff. ad ſillc. l. diuus ſecus ſi in cõmittẽdo
ceſte. l. diuus nihil facit: q: ibi loquitur poſt factuʒ in quo
dam delicto: quod ex priuilegio dñi eſt delictum nõ ex
ſui natura hic vero loquimur an factuʒ vt in. d. §. illud.
Et ideo aut talis fellonia eſt factũ crimen. ⁊ nõ poteſt
ante factũ indulgeri: aut nõ eſt crimẽ ſʒ eſt forte omiſſio
exhibende reuerentie: ⁊ tunc valet pactũ q: reuerẽtia
que debetur iure ↄtus ⁊ nõ iure perſone põt remitti
ar. no. ff. de pac. l. ſi quis crediderit: ⁊ fraudibꝰ renũciari
non põt vno ſciente ⁊ altero. i. eo qui renũciat ignorãte
vt no. ff. de pac. l. paciſci: ſʒ vtroqʒ ignorante ſic: q: non
fraudat. ſi factũ ignorat: vt no. ff. de tranſac. l. de his con
trouerſijs. liijꝰ queritur vaſallus ſuccedit dño poſtea
fiſcus ei hereditatẽ abſtulit: vt ĩdigno: an recuperet feu
dum: ⁊ dico ꝙ non: vt. l. pp veneni. §. nepotis. ff. ad ſillc.
⁊ adde quod no. C. de inoffo. te. l. ſi maritus p gl. ⁊ cy.
liiijꝰ queritur ponamus ꝙ ſit tale feudũ ĩ quo hẽat
locum ius accreſcẽdi nũquid ſi qs perdat partẽ ſuaʒ ⁊
ei alia accreſcat ⁊ collige riſionem p. l. i. de vſufr. l. ſi ti
tio. §. vſumfructũ: illud eſt certum ꝙ eã portioneʒ quã
ſemel amiſit nunꝙ̃ recuperat ipo iur accreſcendi. ff. q.
mo. vſufr. amit. l. ſi cum in annos. §. penul. v. placet enĩ:
iura enim extincta nõ reſuſcitãtur preſertim que natu
raliter ſunt extincta ar. e. ti. l. ſub ↄditione ⁊. l. ſi tibi ⁊. l.
cum vſuſfr. §. i. lv. queritur quod ſeruitium debeat an
ꝑmiſſum: an longo tpe: ꝓſſimum ⁊ longiſſimo. ⁊ dic vt. ff.
q. modis vſufr. amit. l. q vſumfructũ. ⁊ facit in rõe ſui. ff.
loca. cum in plures. §. lege dicta: ⁊. ff. de ꝓba. l. procula.
lvjꝰ queritur an iuramentum fid elitatis poſſit ꝓſtari p
nuncium vel ꝓcuratorẽ: ⁊ credo ꝙ non: q: hẽt anne xã
reuerentie exhibitionẽ que in pria perſonaʒ fieri dʒ. ſi
cut ſi tenet dñm aſſociare non poterit mittere ꝓcurato
rem: vt ĩ operis dicimus in. d. §. libertus. Fallit quãdo
iurat vniuerſitas ciuitatis vel caſtri: quod dic ĩ ſpec. de
feu. ad fi. Et no. ꝙ dñs qui vendit caſtrũ ſeu curteʒ
ſuam: nõ intelligitur vendere iura infeudata in tit. de
capi. qui curiam ven. c. qdam ⁊ ar. de re. iuris. l. qui cuʒ
alio hec dixi ſup hac. l. que tractat de vniuerſali ⁊ parti
culari dñiõe ⁊ lʒ non multum pertinenter tamen alibi ĩ
ff. veteri melius non cadebant. Bal.

q **Uedaz naturali iure.** Dicitur hic ꝙ mare eſt cõe. Quero quõ
intelligatur: dic ꝙ eſt cõe quo ad vſum: ſʒ pro
prietas eſt nullius: ſicut aer eſt cõis vſu: ꝓprietas tamẽ
eſt nullius ſm Ja. de ra. ſed iuriſdictio eſt ceſaris: ⁊ ſic
iſta tria ſunt diuerſa ſcilicet proprietas vſus ⁊ iuriſdictiõ
⁊ protectio. Bald.

n **Emo.** Dicit glo. ꝙ flumina que ad tps
fluunt puta rapo ⁊ meloncellus
ſunt priuata: ergo nõ dant ius alluuionis: naʒ
cum ad ſimilitudinẽ priuati hõis redigãtur
ius cenſendi non hñt: ſed publica flumina ad inſtar cen
ſitorũ qui hñt publicuʒ offm̃ redigũtur. l. ergo. §. penul.
ff. de acqui. re. do. ⁊ dic ut. s. ĩ rubrica qđ eſt no. Bal.

i **Tem lapilli.** Dicit glo. ꝙ cõia
cõceduntur occupã
ti: quod intellige de rebus mobilibus: vt de
gemis ⁊ lapidibus ꝓcioſis: ſʒ immobile ⁊ ꝑ
petuo cõe vt aer: ⁊ mare occupari non põt: aliquid tñ
ex eo eſt occupabile puta aqua ex qua fit ſal: ⁊ tũc tale
ſal fit occupantis ⁊ facientis. ſi aũt ſtares mille ãnis cũ
naui ſuper fluctibus maris nihil ꝓpterea proprietatẽ ac
quireres: vt. ff. qui. mo. vſufr. amit. l. ſi ager: ibi nec piſcã
do ⁊c. Item dicit glo. ꝙ alueus fluminis ẽ publicus ſʒ
aqua eſt cõis. Et hoc eſt mirũ: naʒ ſuperficies videtur
ſequi naturam ſoli. dic ergo ꝙ ſicut aqua eſt cõis ⁊ effi
citur occupantis. i. exportantis ſecũ. Ita in arena aluei
extracta de alueo: ſed dũ coheret glebe ſue: nõ vr̃ occu
pari ſm mar. ſy. ⁊ cy. Ite no. ꝙ glo. dicit ꝙ aqua flu
minis cõceditur occupanti quod eſt no. dign. i. ergo põt
amoueri de loco ſuo ⁊ occupari. niſi p id eius fluminis
vel alterius in quo illud flumen ingreditur deterior naui
gatio fieret. ff. de flumi. l. quominus ꝙ aũt fiat deterior
ꝓbari dʒ per agentem: q: quicũqʒ ĩpugnat aliquod fac
tum ꝙ põt fieri iuſte ⁊ iniuſte dʒ ꝓbare cãm quare ſit
iniuſtũ. ff. pro ſocio. l. merito. C. de peti. her. l. poſt mortẽ
Et hoc facit ad. q. de duobus mollendinis de qua di
xi. s. in rubrica: ⁊ no. in ſpec. de cã poſ. §. q: vero ⁊. ff. de
flu. l. quominus: p bar. ⁊ vltra iã dicta addam ſex cõclu
ſiones. Prima cõcluſio eſt ꝙ in ꝓprio flumĩe. i. qua
tenus ſua poſſeſſio ſe protendit quis põt facere velle ſu
um: ⁊ ↄtinere aquã: q: rei ſue quiſqʒ ẽ moderator ⁊ ar
biter. Secũda cõcluſio ꝙ propriũ flumen ẽ. ſ. catenꝰ
quatenus in ſuo ingreditur. quod non ſemp fluit vt ſunt
gurgites ⁊ quedã foſſata que cãm ↄtinuam nõ hñt que
cũ ſepe areſcunt publica nõ ſunt vt no. ff. e. l. nemo.
Tertia ↄcluſio eſt ꝙ in publico flumine nemo poteſt
priuata auctoritate edificare cluſam nec aliquid aliud:
nec vt ſibi proſit nec vt alij obſit: q: lex prohibet: rõ par.
l. iurgeri. §. item ſi paciſcar: ⁊. ff. de flumi. l. i. ⁊ nequid in
flu. publi. l. i. Quarta ↄcluſio eſt ꝙ in fieri prohibitis
melior eſt cõditio prohibẽtis maxĩe ſi tenet locũ defenſo
ris. Quinta cõcluſio eſt ꝙ ante factuʒ quod fit in pu
blico: quilibet põt prohibere. ſed poſt factũ non põt de
ſtruere q: qui fecit eſt in poſſeſſione poſtꝙ̃ fecit. vnde
oportet recurri ad ĩterdicta prout formata ſunt a ꝓtor
tam in agendo ꝙ̃ in excipiendo. ff. de flu. l. i. §. labeo.
Sexta ↄcluſio eſt ꝙ iniuſtitia ex parte actoris ⁊ ex
parte rei ꝑualet reus iuſte ſe defendit ſi actor male pe
tit. ff. ne quid in loco. pu. l. i. §. idem ait in pari cã iuſtior
eſt poſſeſſor. l. i. in fi. ff. vti poſ. ⁊ qualiter ĩtelligatur par
cã vide per gul. ff. de pac. l. ſi quis crediderit. Ex his
colligimus talis diſtinctio: aut flumen erat priuatuʒ illius
q prio hũit: ⁊ illius qui mollendinũ ſm fecit ⁊ tunc ipe
põt in ſuo licite facere et ſi alijs noceat q: nullaʒ debet
ſeruitutẽ: ⁊ liberum prediũ hẽt de dam. infec. l. fluminũ
§. fi. ⁊. l. proculus. ⁊ ſicut domum meam poſſum altius
tollere licet tuã obſcurem: et ſi hoc facio ſolũmodo vt ti
bi noceam ſm quoſdã. nã libera dñia lex non coherceret
dum tamẽ in alienum non ĩmittatur: ut. l. ſicuti. §. ariſto.
ff. ſi ſerui. ven. Et eſt ſimile ſi ex agro tuo vene aquaruʒ
veniant in ꝓdium meũ nam illas venas in tuo ꝓcidere
potes ⁊ in tuũ puteuʒ et ſi ſit tibi inutilis cohercere ut
in meũ deinceps non fluat q: mihi nullam ſeruitutẽ dʒ
⁊ paria ſunt iura ſup terram. ⁊ ſubtꝰ terram. C. de iter
dic. l. i. Sed dy. in. d. l. fluminũ. §. fi. vr̃ dicere ꝙ non poſ
ſit ſi principaliter. i. maxime fit ad nocendũ vicino: q: nõ
ẽ malicijs hoĩum indulgendũ. ut. l. in fundo. ff. de rei vẽ.
Item q: tenet quis procurare vtilitatem proximi ſui ⁊
ꝙ ipſe ſibi ipſi nõ noceat. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. iteʒ va
rus. tu diſtingue nam ſi aqua naſcitur in ꝓdio tuo poteſt
mihi impedire q: beneficio tuo. i. ꝓdij tui habeo. Sed ſi
ad agrũ tuũ aliunde venit tũc vere beneficiũ cũ ſibi nõ
proſit ⁊ mihi noceat auferre non põt. illud aũt ẽ nõn. ꝙ
in dubio vnuſquiſqʒ ꝓſumitur facere pricipaliter pp ſe
⁊ non per iniuriam ſm dy. in. d. l. fluminum. §. fi. Et hoc
de priuato flumine quod eſt omne quod areſcit uel pu
ſillum aque in eſtate cõtinet. ut vix laues intercũ ibi ⁊c.
nã hoc nõ eſt aptũ natũ eſſe ad publicũ denum. Aut
flumẽ eſt plublicum in quo fit ſicut eſt cõe flumẽ quod
perpetuo currit. l. i. §. i. ff. de flumi. tunc ei qui hʒ mollen
dinum legitime alius non põt ĩpediendo aquã lucrum
auferre et ſi faciat vt ſibi proſit vt. l. ij. §. merito. ff. ne qđ
in loco pu. naʒ qui plus equo vult ſibi prodeſſe dicitur
iniuriã alteri facere propter modi exceſſum ſi vero ille

qui impedit non hēt licite.tunc alueus q̄ui nihil in poſ
ſeſſionē illius īmittit ſed in ſuo vel publico facit pōt im
pedire tale lucrū impune:vt.l.ij.§.idem ait. ff.ne quid ī
lo.pu.intellige qđ dixi ī publico niſi ante factū ꝓhibea
tur.nam ne ī publico fiat circūſcripto omni particulari
intereſſe quilibet pōt prohibere denunciādo nouū op⁹
vt.ff.ne quid ī lo.pu.l.ij.§.ſi quis nemine.Et ſic poſſum
mihi cōſulere p nouī operis nunciationē.ſ.ante factū:ſʒ
interdū non poſſum ꝓponere poſt factū propter equa
le delictum.vt.d.l.§.idē ait. His pmiſſis quero p°.qñ
liceat in flumine facere mollendinū.R°.ſi flumen ē pro
prium ſemp licet:dūmodo in alienū qs nō immittat:ſʒ
etiā facere arceʒ ⁊ circūcirca tranſmittere flumen q: d
ſuo pōt qs facere quod vult.vt.d.l.proculus. Sʒ po
ne ꝙ iſtud flumen eſt cōe.r°.quilibet cōſortiū pōt face
re:quod vult de dimidia parte aque.ff.cōi di.l.arboꝝ.⁊
ſic pōt ramificari duct⁹aque ad neceſſitates vltro citro
qʒ colentiū ſi ſufficit ambobus.ar.ff. de aqua cot.l.hoc
iure.§.aqua cum.§.ſe.Si vero flumen ē publicuʒ nemi
ni licet ꝯſtruendo aliqđ in publico:ius publicū occupa
re:niſi hoc hēat ex priuilegio pricipis.ut no.Ja.bu.C.
de ſerui.l.ſi manifeſte.vel ex cōſuetudine patrie vel ex
lege municipali:vel ex natura loci:q: forte loc⁹ ē baſſuſ
vnde aqua ſic rapido curſu fluit ꝙ niſi facerem aliqueʒ
apparatum deſtrueret agrū meū:nam ſi talem appara
tum faciendo iniuriā aque repello ⁊ vtilitatē meaʒ pro
curo.⁊ nemini noceo.naturalis rō pmittit mihi hoc face
re in quo nullius iniuria ⁊ mea ſalus procurat̄.uerū pu
to ꝙ illa ē cā impetrandi a ſupiore ſʒ non eſt cā faciēdi
propria auctoritate.cauſe cī cognitio ñ pertinet ad pri
uatas pſonas ſʒ ad eas que hñt auctoritatem ⁊ pdicta
probātur.ff.de aqua plu.ar.l.principis.⁊.l.i.§.pmittitur
de aqua cot.⁊ extī.l.hoc iure.§.i.⁊ ibi glo.ꝙ ui.aut clā.
l.prohibere.§.plane. Et no.ꝙ ī priuilegio principis
eſt neceſſe dicere ꝙ nō ob.ꝯrijs legibus ſm gl. Ego di
co ꝙ eo ipſo ꝙ princeps uocat ipſuʒ priuilegiū ⁊ bulla
tur bulla priuilegioꝝ ñ eſt neceſſaria alia clauſula quia
ſ:tis apparet ipſo facto ꝙ tūc princeps vult infringere
ius cōe.vt.l.quidam cōſulebat.ff.de re iudi.in legib⁹ aūt
neceſſaria non eſt clauſula nō obſtantiū vt in.c.i.extra
de ꝯſtit.li.vj.Itē licite facio ſi nihil immitto ī publico.
ſʒ ſolum in ripa que mea eſt pp pdium uicinum quod
iuxta ripam habeo:nā poſſum ripam excidere ⁊ facere
ductū aque videlʒ ad mollendinū meū:per poſſeſſiōes
meas ſi flumen nō eſt nauigabile vel non īpeditur naui
gatio alterius fluminis.nā aqua eſt cōis de iur̄ gentiū.
⁊ ideo conceditur occupāti:ñ ius ciuile prohibeat.ſed
in hoc caſu non ꝓhibet ius ciuile ergo ſtamus iuri natu
rali.i.gentiū ut.d.l.quominus.Caue tñ q: ſi intra ripaʒ
⁊ pdium meū eſt uia publica tūc ego non poſſem viam
ampucare ⁊ facere ibi foueaʒ aque.ut.ff.ne quid in lo.
pu.l.ij.§.ait pretor. Secūdo quero nunquid poſſit p
ſcribere ius habēdi mollendinū in flumine publico.⁊ vi
detur ꝙ nō quia iura publica oīum populoꝝ nō poſſūt
preſcribi.ff.de vſuc.l.ſi.ſed illud ē uerum longo tp̄e. ſed
ſi non extat mēoria.loco priuilegij hētur.ff.de aqua cot.
l.hoc iure.§.duct⁹aque imo.xxx.anni ſufficiunt ſm Jo.
ut inſti.e.§.i.in uerbo oībus. Tertio quero an poſſuʒ
pſcribere ꝙ nullus poſſit hr̄e mollendinū niſi ego ⁊ po
ſteri mei.r°.ſic.ff.de diuer.preſcri.l.ſi quiſq̄:ſcilicet con
tra certos quos prohibui ⁊ ipſi aquieuerūt ꝓhibitioni
C.de fui.⁊ aqua.l.ij.⁊ q: iura prohibitoria nō poſſunt
aliter pſcribi niſi primo pcedat ꝓhibitio ergo poſſuʒ p
ſcribere hanc ſuitutem ꝙ in predijs uicinis non poſſit
edificari mollendinū ī pindicium mollēdini mei ⁊ ſic ē
ſuit predialis ſicut ſeruit altius non tollendini uel non
edificandi.iſta tñ preſcriptio uidet̄ poſſe infringi tp̄e pu
blice neceſſitatis ar.C.de ſerui.l.ſi.i ſi. Quarto q̄ro

quis dicat̄ occupare aquā an ille q cepit edificare an il
le qui tñ edificauit.ꝙ hʒ uſuʒ aque dicit bar. ꝙ dicitur
occupaſſe operis initio allegat.l.ij.§.i.ne quid in lo.pu.
ſm vnam lec.Et ſi ſimul inceperūt. Idē iur̄ eſt in ipſis
ꝙ in plauſtris obuiātibus vt ibi no.ſʒ tertiā lec. preoc
cupat ergo ius prius habēdi mollendinum ⁊ per ꝯñs
habēdi aquā. Quinto querit̄ quāto tp̄e pdatur iſtud
ius poccupatiōis dic.vt.l.quominus de flumi.in.xv.q.
per Bar.R°.pditur tanto tp̄e.q̄to pdūtur iura que per
dūtur non vtendo.ff.de ſer.vr.pdi.l.hec aūt iura. vj.
quero quod iꝰ eſt illa preoccupatio.r°. libertas pocu
pantis ⁊ ſeruit preoccupanti:intentabo ergo ꝯtra me ego oc
cupans negatoriam.vel cōfeſſoriam.⁊ vī ꝙ negatoriaʒ
q: libertatem defendo.in ꝯrium ꝙ cōfeſſoriam q: ago
vt ſinas me uti hac poccupatione.⁊ ut tibi ſilentiuʒ im
ponatur.Tuū enim mollendinū dʒ hāc ſeruitutē meo.⁊
libertas mea eſt ſuitus tua ⁊ ſic agā quaſi confeſſoria.
Quicqd ſit ſiue ſit libertas ſiue ſeruitus:deſtructo meo
mollendino nō durat amplius.ut.l.ſeruitutes.§. ſi ſubla
tum.ff.d ſerui.vr.predi. Septimo queritur feci tecū
pactum:ne poſſes altiare cluſam.niſi vſqʒ ad clauos cō
fixos ab extremitatibus vtriuſqʒ ripe.mō vnus clauus
ablatus eſt:⁊ nō apparet quid erit.r°.ſi remanet obſer
uabitur poſita lineatio ꝙ tota cluſa ſit equalis ſm bar.
in ſuo libello de tyberi.Et ſic vnum extremum regulat
plura extrēa indubio ar.l.i.de rebus du.⁊ cognue. Hec
dicta ſunt pp glo.que dicit ꝙ aqua fluminis cōceditur
occupanti. Octauo querit̄ dicit ſtatutū ꝙ aqua non
poſſit extrahi de ſolito curſu. quero qs dicatur ſolitus
curſus.r°.qui fuit pcedēte eſtate.vt.l.i.ff.ne quid ī flu.
pu.nam cōſtat ꝙ fecit alueū Item ꝓxima conſuetudo
dʒ inſpici.ff.de adim.le.l.mella.§.i.Ideo enim attendit̄
eſtas q: tunc naturaliter aqua currit non caſualiter .ar.
ff.de ꝯtra.emp.l.fiſtulas.§.frumēta. In ꝯrium videtur
q: unus annus nō facerer cōſuetudinem. Et ſic videt̄
poſſe reduci ad ueterem curſum q: natnre ſue redda
tur ar.ff.de pac.l.ſi unus.§.ꝙ in ſpē dot.non ob.l.mella
.§.i.q: ibi loquit̄ in teſtatore qui pōt ꝯſuetudinē mutat̄
unico actu.⁊ ſic ibi magis cōſiderat̄ aīus q̄ factum.ſo.
uidet̄ dicendū ꝙ eo ipſo ꝙ firmauit alueū. ſi ad alium
locū diuertatur fiat ꝯ ſtatutum q: diuertendo aliud flu
men facit.ar.ff.de aqua cott.⁊ eſti.l.hoc iur̄. §.ſi aqua.
Nono querit̄ an in ripa mea tu poſſis apodiat̄ clu
ſam tuā:⁊ videtur ꝙ ſic:q: eſt in uſu publico.ff.e.l.ripa
rum.ſed ibi loquit̄ quo ad quoſdā uſus nō quo ad oēs
⁊ iō me inuito nō pōt q: nec uſufructuarius qui hʒ ple
niorē uſumfr.hoc poſſet.ff.de uſufr.l.uſufructuarius no
uum eū ſy.ſm bar.in.l.quominus ī.vij.q. Et iō hāc clu
ſam in parte infixa ripe mee poſſum mea auctoritate d
ſtruere.ff.ad.l.acquil.l.quemadmodum.C.ꝙ cū eo.l.ſi
ſeruus.nō tamē eſſet ita ſi qs uellʒ ibi nauē ligare vt no.
īſti.e.§.riparuʒ in glo.ſed quid ſi piſcator quid ergo ſi li
gat nauem eū catena:vt ſuper ponat mollēdinū ſicut ſit
in pado ferrarie.R°.non pōt. Et no.ꝙ ut ſepe dixi uia
publica nō impedit ius coherētie ut.d.l.marti⁹:⁊ no.in
.d.§.riparū ſuper uerbo herent. Viſo de occupatiōe
aque:uideam⁹de occupatiōe aeris.Et quero primo an
liceat facere pontē ſuper viā publicam ⁊ dicit ſpe. ꝙ ñ
q: ſolum publicū debet eſſe liberi aeris vſqʒ ad celum.
Ita no.ſpe.de cā po.§.nūc dicenduʒ.⁊.item querit̄ ha
beo quod eī ſupra pūblicū eſt priuati iur̄ eſſe non pōt
.ff.de flu.l.queſitum.nec ēt ſupra priuatū ſolum poſſum
facere pontē vel profellū.ut.ff.uti poſ.l.ſi duo.§. labeo.
Et an ſi uendo vnam de domibus meis videor ven
dere pōtē qui requieſcit in alia domo mea uide in.l. ꝙ
cōclaue.de dam.infec.p bart. Sed qđ ſi conſuetudo
uel ſtatutū permittat fieri pontes uel profellos ſupra
uiam publicā.R°.tūc poſſet fieri lege pmittēte ut .ff.ꝙ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ni.aut clam.l.ꝓhibere.§.plane:⁊ tūc ſunt duo inius ex
una parte ſtrate alter ex altera parte quilibet poterit ſe
extendere uſq͂ ad medietatem ſtrate:⁊ nō ultra:ſicut i
alueo dixi:⁊ in aqua cōi:⁊ in inſula in medio nata ut in
ſti.e.§.inſulam.q.Rᵒ. Sed quid ſi ꝑmiſi tibi dare ui
am ad fundū tuū an ſupra viam poſſis facere ponte ⁊
dico ꝙ ſic ſi tibi nō noceret:⁊ mihi ꝓdeſt.l.hoc iur.§.fi.j.
de aqua cot.q: ſolū non eſt tuū:ſed meū ⁊ ſupra meum
edifico tibi nō officio.ambulabis ergo ſubtus ponte:ꝫ ⁊
ſat eſt tibi q: nō teneor in plus ⁊ hoc vidi de facto ſtoie
tie. Dicto de occupatiōe aque ⁊ aeris videamus de
quadā alia occupatiōe.ſ.theſauri utrū per viſum occu
petur an vero ſit neceſſarius tactᵘ.⁊ glo.inſti.e.§.lapil
li dicit ꝙ viſu dūtaxat querit:vnde nō eſt neceſſariᵘ tac
tus vel amotio de loco:ſꝫ hic ibi dicit ꝙ nō intelligitur
inueniſſe qui nō apprehenditur.C.de fideiuſſ.l.ſi barſa
torā:⁊ facit quod idē cy.no.C.de acqui.poſſ.l.ꝫ. Et
faciūt hec ad.q.ſtatuto cauetur ꝙ quicūq͂ fuerit inuen
tus cum cultello ſoluat.x.quidā viſus eſt cū cultello nū
quid ſoluet.x.certe non q: ñ eſt inuentus ſꝫ ſic uiſus.ſꝫ
Ja.de arc.⁊ cy.Idem ſi dicit ſtatutū ꝙ tuc inuēte cuꝫ
periſs ſoluant.x.nam ſi ſunt uiſe ꝑ officialē.ſed ñ appre
henſe non tnī quod no. Cuius aūt ſit theſaurus dic
ut.d.§.theſauros.Et adde ꝙ ſi inuenitur in loco:q loeᵘ
in nullius bonis ſit totus ſit inuentoris ſecundum cy.in
additionibus.Bald.

r **Iparum**·Non eſt dubium ꝙ ſi uē
do predium ꝙ ripa que
eſt cum eo videt uendi. Sꝫ pone ꝙ ven
didi ꝑdium quod dixi.x.iugerū nunquid dꝫ
menſurari ripa.d.rubertus de bobio determinat ꝙ ſic
per.l.id qđ.j.de peric.⁊ com.rei ven.⁊ de act.em. l.fun
di nihil.ſcđm rizar.malum.⁊ cy.in addi.Sꝫ bart.loquit
aliter in forma que ſequit ad lraꝫ. Queritur cū ager
uenditur an ripe ⁊ loca que ripe cedunt veniūt menſu
randa:quod non vr de ꝯ.em.l.litora. In ꝯrium videt
ꝙ ſic.j.de fun.inſtru.e.l.ꝑdia.§.ita legatū ⁊ ibi no.ꝑ hoc
facit q:.d.l.litora.loqtur in litoribᵘ maris que cōia ſūt
ripe aūt fluminis ſunt eoruꝫ qui ꝓpe ripam ꝑdia poſſi
dent vt hic.uidet ipſe ꝙ ꝑdicta nō ueniūt menſurāda:
niſi ſit dictū ſicut dicimus in limitibus fundi. q coherēt
vijs publicis ut.d.l.id quod.§.i. Rō aūt eſt ſcđm eum
q: ꝑdicta non vendūtur:ſed magis rei uendite accedūt
quod apparet q: ꝑ ſe uendi nō poſſent cū enim riparū
uſus ſit cōis de iure gentium.apparet ꝙ ꝓprietas ſola ꝑ
ſe eſſet inutilis cū ſemper duret uſus alteriᵘ.j.ď uſufr.
l.iij.§.ne tamē.iō per ſe non cenſetur ſꝫ alteri cedūt.Et
hoc uult ſcđm eum dicere tex.in.d.l.id qđ.§.i.quod di
cit eſſe no.ſed in melioribus rōibᵘ uere ut dixi in ſum
mula rubrice ⁊ dictū.d.rizar.ſalua in ripis proprijs ꝓ
prietate ⁊ uſu.nō in ripis publici fluminis cū cuiꝫ ripe
priuate vendant ergo ⁊ menſurantur ſi ñ tales ripe ad
aliquem uſum ſintque ei nulli uſui ſeruiūt non ꝺbent
appropriari:q: nullius ad aliqđ nulla eſt propoſitio.
Sꝫ an debeāt mēſurari ſepes.i.terra illa ubi ſunt ſe
pes dic ꝙ ſic:ꝑ dictā rōem:q: venit i uenditiōe:ſed qđ
de foſſatis que ſunt extra ſepes.i.iuxta ſepeꝫ ⁊ uiā pu
blicam dic ꝙ nō menſurantur ſꝫ deſeruiant feudo ſecᵘ
ſi ſit intra fundū:⁊ ita loquit.d.l.ꝑdia.§.ita ſcđm Bart.
dicte aūt foſſe exteriores ſunt eorū quorū ꝑdijs herēt:
nec ei poſſunt dici uie:q: per eas nemo uadit ut.l.ij.§.
ꝑtor ait.j.ne qđ in lo.pu.Putat tñ ꝙ vſus ſit publicus
ſicut viar:⁊ ñ quilibet pōt aīalia ſua ibi ad bibendū duce
re de illo torrente.Hec no.q: cottidiana ſunt. Sꝫ po
ne dicit ſtatutū ſi quis vulnerauerit aliquē i re ſua am
putetur ſibi manus nūquid vulneratus i dicta foſſa di
catur vulneratus in re ſua ⁊ videt ꝙ ſic rōe proprieta
tis.In ꝯrium q: non eſt plene ſua quod eſt verius.q:

talis foſſa ꝑ ſe non cenſetur cū per ſe vendicari vel per
ſe vendi non poſſit.acceſſiones enim cōcrete nō poſſūt
a ſubiectis proprijs ſeparī.C.de agri ⁊ cenſ.l. quēad.
Sed pone ſtatuto cauet ꝙ offendens aliquem i via
que vadat ad talem locū puniatur in pena dupli.an in
cludatur offenſio facta i dicta foſſa:patet ex ꝑdictis ꝙ
non q: nō eſt via:⁊ ſi maleficium ſit ibi nō dꝫ dici factū
in via.ſꝫ noīari ſub ꝓpria appellatiōe ſui ſyrtus. In
tex.ibi ſꝫ proprietas opponitur ꝯ ipſum tex. ꝙ illa pro
prietas ſit inutilis.⁊ hoc ſic:cum ex ripaū ſit vſus pu
blicus:ergo ⁊ proprietas earū inutilis nam.l.dicit ꝙ ſi
quis hēt perpetuū vſumfructū in aliqua re ꝙ proprie
tas eſt inutilis ut.j.de vſufr.l.iij.Sꝫ cum id ſit ꝑpetuᵘ
vſus publicus ergo ⁊c.ſo.hic loquitur de certo vſu.ſ.ſi
candi retia ⁊ applicandi ⁊c.ñ ſi ibi ſunt arbores fructi
fere non ē inutilis:q: fructus proprietarij ſunt ſecundū
ia.de ra.⁊ cy.Bald.

i **Atantum**·Dicunt quidam ꝙ ſi
quis edificat de pecu
nia eccleſie i ſolo proprio ꝙ perdit dñiū ⁊
efficit eccleſie.⁊ ſic edificiū rapit ſolū.⁊ eſt ſpeale fauor
eccleſie .ut not.in ſpec. de emp.⁊ uen.§.iij.loco.v.qđ ſi
clericus:⁊ ꝑ archi.xij.q. ij.c.apoſtolicos. Quid ergo
ſi ꝓ pte eſt expēſum de pecunia eccleſie.pro pte de ꝓ
pria fabricātis.itē quid ſi ſup ꝓpriū edificiū qs ampliᵘ
edificauit de pecunia eccleſie ⁊ locū forte paruuꝫ redu
xit in arcē.ſicut faciūt plati nepotibus ſuis.Bald.

Uniuerſitatis·Res uniuerſor ñ ſ ⁊
ſingulor.h.d. Et ſic i
cā ciuili uniuerſitatis. Ita ꝙ nō ſingulor ſinguli poſ
ſunt eſſe teſtes.Et ſi eſt qđ inter uniuerſitatē ⁊ iurſdcōe
ſinguli de uniuerſitatibus poterunt teſtificari:ſed ſi eſt
uniuerſitatis ita ꝙ ēt ſingulor.ut in uſu nemoris.tūc ñ
poſſūt teſtificari.q: ꝓpria cā uidet eſſe ſm odo. mar.
ſil.guil.⁊ cy.addit cy.ꝙ in criminali nō admittūt ꝓ uni
uerſitate ꝯtra extraneos.ut extra de accu.c.repellātur.
ſm cy.in addi.⁊ uide ꝙ no.archi.lxxxj.di.c.tātis danie
lis.⁊.ij.q.vij.c.lator per archi.Et vide in ſpec. de teſte
.§.i.v.nūquid in cā ⁊ extra de teſti.c.veniens i fi. Bal.

r **Ed diui fratres**·Quod eſt i
ꝓpria diſpo
ſitione ad ꝑficiendum nō tamen vr eſſe per
fectus.j.de act.emp.l.fundi.§.Itē ꝙ inſule.
⁊ hoc verū vbi facti eſſentia requirit ſecus vbi ſoliᵘ ani
mi cōſilium cogitat de le.i.l.cetera.§.fi.

r **Acra· Sciendum**·Nō
ex iſto
.§.ꝙ princeps pōt donare quod publicum
eſt ſecundum cy.

r **Muros**·Hic dicit guil.ꝙ qui violat muros
punit extra ordinē.Fallit in muris
rome ubi punitur capite.j.ne quis in loco ſa.l.penulti.
j.e.l.fi.ſecundum Guil.

r **Iquis**·No.cōtra fures qui intrent
domos alienas aliunde ꝙ ꝑ
hoſtium cy.Et idem Inno.extra de renūc.
c.niſi cum pridem i glo.quale eſt. Pone
duo ſunt dñi in eodem caſtello an vnus poterit punire
alium dico ꝙ non.nec ob.hec.l.q: hic ñ erant ambo do
mini ſed ſolus romulᵘ erat rex:vel forte q: maior natu.
ſm guil.nec enī poſſunt eſſe ſimul duo reges romanor
q: vna dñatio ñ dꝫ hēre tot capita.eſſet ⁊ enī mōſtrū ꝙ
in uno corpore eſſent duo capita ⁊ facit.j.de offō ꝑfec.
pto.l.i.Alij dnt ꝙ poſſūt eē ſimulᵘ duo reges.j.ď iur.pa.
.l.diui fres eum ſy.⁊ adde quod no.bar.i.l.ult.j.uti poſ.
Sꝫ cum romulus fuit fricida quō fuit rex.xᵒ. q: nō pri
uato gladio.ſꝫ publico eum interemit propter ſeditionē
imo iuſticia interemit ipm non frater.ut.j.ď ritu nup.l.

palam.§.fi. u' dicit̃ ꝙ ſcḿ aliquē condemnat ⁊ alibi di
citur delictū tuū punit te non ego ut no .j. de proba.
l.cum probatio.ppterea etiā criminoſus pōt eſſe rex:
tam ex ſucceſſione vt.j.fa.herc.l.is ꝯſter.§.i.ꝙ populi
electione ut.j.de offō.pto.l.barbarius philipp⁹. Itē
no.ꝙ in crīe ſeditionis dephenſus pōt puniri ſtatiꝫ abſ
qꝫ ordine iudiciario:q: hic ſtatim remus fuit mactatus
facit.j.de iniuſ.te.l.ſi quis exhr̃dato.§.hi aūt oēs.v.niſi
forte.⁊.C.de ſuis fug.l.ſi fugitiui ſerui. Sed hic que
ritur que pena eſt ſi quis apponat ſcallas ad muros vl'
ad feneſtras alicuius.ꝛ⁹.ſi hoc facit cā violande caſtita
tis eſt pena mortis vt.C.de epis ⁊ cle.l.ſi quis nō dicā
rapere.ſecus ſi mulier nō ſit caſta:ſed meretrix:ut.j.de
fur.l.verū:tunc tamen puniť extra ordinem crīe iniuria
rum ut.j.de iniurijs.l.lex cornelia in prin.hoc uero cri
men regulariter ē extraordinariū.Et iō pēa arbitraria
puniendum.j.de priua.deli.l.fi.C.de iniuř.l.fi.⁊ poſſet
eſſe adeo atrox hec iniuria ut ēt mors ueniret imponē
da ar.C.ad.l.iul.de ui.l.qm̄ multa.nam arbitrium datū
a lege in maleficijs etiā ad mortē ſe extendit ſi ſit factō
nimis grauis ut no.inſti.de iniuř.§.pena. ⁊ adde quod
dixi.ſ.e.l.ſacra.§.muros.Baldus.

De ſenatoribus rubrica.

c **Onſulari**. Dignior eſt homo
ꝙ̄ femina. ⁊ ē ar.
ꝙ auus pfertur auie in tutella ⁊ ita tꝫ
hic glo.⁊ in aūt.matri ⁊ auie. In gl.
ibi ꝙ ſi nemo intelligo in caſu in quo
mulier pōt eſſe tutrix ut in dicta auť.
matri ⁊ auie.per cy.tñ de iuř ueteri iſtud exēplum nō
eſt bonū q: femina nō poterat eſſe tutrix ſꝫ mar. ſy.ut
.l.qui in aliena.§.ꝙ̄ꝙ̄.j.de nego.ge.de ſol.l. filie ō cur.
fu.l.cuius bonis ⁊ de tutellis.l.tutella. Itēꝫ ſi maſcu
lus ⁊ femina relicti ſunt executores teſtamenti inſolidū
⁊ diſcordant pfertur maſculi cōſilium ī dubio. Item
facit ad materiā exemplaris ſubſtituť. ꝙ ſubſtitutus a
patre pferatur ſubſtituto a matre. Itēꝫ facit ꝙ ſi pa
tron⁹ eccleſie deceſſit ſuperſtite filio ⁊ filia:⁊ diſcordāt
in pſentādo ꝙ dꝫ preferri uox maſculi tāꝙ̄ dignior.
Itē no.ar.ꝙ maſculi potius ꝙ̄ femine ſuccedūt ī re
gno. Et no.⁊ adde ꝙ ubi nō ſuccedit femina nō ſuc
cedit filius eius.extra de re iudi.c.ad apoſtolice li.vj.ī
nouella.nā omne qđ eſt ex radice ſequiť naturā proprij
genitoris.Et ideo ſi filia regis francorū nō ſuccedit ī re
gno ex rōnabili cōſuetudine francorū filius eius.ſ.dñs
rex anglie indite recordationis in regno francorū nullū
ius ptendere potuit:q: in cāto nō pōt eſſe plus virtutis
ꝙ̄ procedat ab influenti potentia cāe.⁊ eſt expreſſuꝫ.x.
col.qui feu.da.po.c.i.§.hoc aūt notañ.Et ſi m' ceſſit re
gibus francorū forte fuit pp aliā cām que erat in mēte
diuina:nō pp illam que ē clara pro rege francoꝝ. In
fi.l.no.ꝙ mater regis que nō fuit vxor regis non dr̃ re
gina ſꝫ vxor regis hr̃i ē regina. Vlteri⁹ not.ꝙ vulpia
nus dicit nūꝙ̄ relatum ⁊ tñ ipſe refert: ſed tu dic ꝙ in
generali ſermone pſona loquentis excipiť .C.de ſolu.l.
inquiſitio ſm glo.⁊ cy. Vltimo no.cōtra ſingulares ⁊
peregrinas opy.doctoꝝ.opinioni aūt cōi inhereas.j.de
infa.l.athletas in prin.Baldus.

c **Aſſius longinus**. Auctori
tateꝫ iu
dicandi:⁊ offm̄ teſtificandi perdit autor⁹ pro
pter turpitudinē a ſenatu. h.d. Et eſt rō q:
reatus oēm honorem excludit.C.vbi ſena.vel cla.l.i.j.
de infami.l.ij.Sed offm̄ iudicandi eſt honor cū admini
ſtrationis gradu.item q: remotus eſt infamis ⁊ oīs in
famis dr̃ exauctorat⁹ ab omni publico offō ⁊ dignitate
eccleſiaſtica:⁊ ſeculari vt no.j.de infa.l.ij.§.miles.⁊ oīs
exauctoratus dr̃ extinctus vt.C.de primice.l. pcipua.
li.xij. Sed qr̃ perdit offm̄ teſtificandi.ꝛ⁹. cuius pſo
na uilis ē eius uox ⁊ ſcriptura uilis eſt ⁊ non hēt fidei
pondus vt.j.de eden.l.ſi quis ex argentarijs.§.cogenť
⁊ in auť.de teſti.§.ſi vero ignoti.vnde ait quidaꝫ plbus
cuius dictū non hēt iuriſ pōdus eius quoqꝫ iuſiurandū
uile eſt. Sed hic queriť an comes cōdemnatus p fur
to vel falſo in mille perdat comitatum:quē hēt a rege a
quo non reputur amotus:⁊ uideť ꝙ ſic:q: comites ſunt
ſpectabiles ſed oīs infamis perdit dignitatē: ergo pdit
comitatum:q: eſt ei ānexa dignitas.Ad hoc.C. ō digni
ta.l.iudices.li.xij.In contrariū vr̃ q: ex quo eſt taxata
pena ergo nō patitur aliam penam exteriorem ar.j.de
poſtu.l.impř.Et pro hoc facit inno.q dicit ꝙ ī his que
rōe officij quis facit puta ſi ſit platus tenet quod facit ī
famis:donec priueť offō de accu. qualiter ⁊ qñ in glo.
magna.item dicit ꝙ irregularis ⁊ homicida remaňꝫ in
ſua dignitate ⁊ platura donec remoueať ab ea vt ipſe
no.extra de cōceſ.pben.c.cuꝫ noſtris.iſte ergo ē magis
deponend⁹ ꝙ̄ depoſitus ut no.ipſe inno.de fo.cōpe .c.
poſtulaſti. Secūdo queriť an notari⁹ infamis poſſit
cōficere inſtrumēta ⁊ uiť ꝙ non:ut.l.ſi aliquid.C. ō ſuſ
cepto.⁊ archa.itēꝫ q: ipſe dꝫ eſſe ydoneus teſtis:quod
officium in infame nō cadit ad hoc.j.de teſta.l. domiť
.C.qui teſtamēta fa.poſ.l.hac conſultiſſima.§.fi. Itē to
tum pondus iſtrumenti ſtat in nōrio qui dꝫ eē ueritať
auctor.C.de fal.l.ſi quis decurio.Itē teſtimonium ē di
gnitas.i.ſtatus illeſus abſqꝫ macula:ſed infamia eſt ma
cula legibus ⁊ moribus reprobata.⁊ nō dꝫ cōſortiū bo
norū admitti infamis alias que dñia eſſet inter bonos ⁊
malos certe nulla quod ē abſurdū:⁊ hoc tꝫ glo.in.d.l.ſi
quis ex argētarijs.§.cogerentur.In ꝯrium facitnā do
nec priuatur priuilegio tabellionatus tabellio eſt. ⁊ ſic
ualet ꝙ facit rōe publici officij.hinc eſt ꝙ infamia ordi
nario nō pōt opponi ut no.Inno. de reſcrip.c. ſiſcitať.
ſo.aut notarius eſt notatim priuatus officio ⁊ tūc aut p
hominem in loco publico ⁊ conſueto . ⁊ deinceps ſua
inſtrā nō ualēt ſꝫ tā facta ñ pdūt robur.j.de edē.l. ptor
.§.his ēt deſijt aut p.l.⁊ tūc ualet donec ſit dclaratū vel
auť.ō tabel.§.penul.in glo.or.Aut notarius ñ ē expſſe
phibitus ab officio ⁊ tūc aut ē īfamis ex delicto cōiſſo
extra offm̄.et retiꝫ offm̄ donec priueť.priuari enim dꝫ
⁊ pōt ex quo eſt infamis.ſꝫ ſi non priuať uꝫ quod facit
q: facit legis auctoritate.Et lex potius quā pſona pon
deranda eſt.Aut eſt infamis ex delicto cōiſſo in offō ⁊
tunc aut eſt infamis infamia iuris ⁊ repelliť.ut dicta.l.
ſi aliquid aut infamia facti.⁊ idē ſꝫ glo.ſꝫ ſm odofr.ñ p
dit offm̄ donec priueť.ut.l.ꝙ ad ſtatum.j.de penis. Et
hec uera ſcilicet ꝙ dꝫ nōri per ſniaꝫ.non ipo facto ſicut
nō pdit dñium ut.l.qui furē.ſ.de ſta.ho. Sꝫ dubitať
utrum ꝯdemnatus de falſo ex forma ſtatuti ſit infamis
de iure:nam de facto certum eſt ꝙ ē infamis q: his ma
lis cumulus accedit:qđ eſt extimatio plurimorū que fa
cit infamiam facti.nō rex merita:ſꝫ fortune ſpectat cuē
tum.Et dicit hic cy.ꝙ cōdemnatus ex inquiſitione non
eſt infamis:q: proceſſus inquiſitionis eſt extraordinari
us:⁊ ꝙ̄tum ad infamiam ſnīa lata ex inquiſitiōe hēt uiꝫ
interlocutorie.item ꝙ extra ordinem fit quodāmodo ñ
dicitur factū in iudicio ut.l.q cum uno.§.nō omnes.j.ō
re mili.⁊ ibi glo.Sed ſi eſſet damnatus ex accuſatione
eſſet infamis ſm cy.⁊ ita conſuluit dy.⁊ allegat.l.i.C.
de mō mulcta.cum ſua gl.⁊ ita dicit hic cy.bar.cōſuluit
ꝙ etiā ex accuſatiōe cōdemnatus non eſt infamis infa
mia iuris.ſi nūꝙ̄ cōparuit in cāꝫ:ſꝫ ſemper fuit ꝯtūax p
dictam glo.⁊ ar.j.de infa.l.furti.§.ſi quis alieno nam ſi
abñs defenſus nō infamatur ut ibi.Multo magis ñ iſa
matur abſens omnino indefenſus:nā talis ſnīa fundať ī

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cōtumacia tanq̄ in ficta probatione: ꝛ iſta ꝓbatio nō iſa
mat.non ob.C.de interdic.ma.l.ſi tutor: q: ibi eſt ſnīa.§.
non hoīs vnde aliud eſt infamia iuris ꝛ de iur ut ibi ali
ud infamia ex ſnīa cōtrahenda ꝛ durius agitur cū lege ī
infamia q̄ cū eius miniſtro.ut no.j.de infami.l.liberorū
.§.notatur.ꝛ iō cōſuluit ꝙ notari⁹ iſte poſſet adhuc cō
ficere publica inſtrumenta.niſi lex municipalis hoc ꝓhi
beret expreſſe. Sʒ cōtra pdicta ſic opponitur certuʒ
eſt ꝙ inſtrumētū redditur ſuſpectū ex pſona edentis.ut
q: humilis ꝛ deploratꝰ edidit vt.d.§. cogentur ꝛ ex per
ſona ſcribentis.ut q: alias conſuetus falſa ſcribere inſtru
menta vt.j.de ſuſpec.ꝛ archa.ſi aliquid.ꝛ no.C. de pro
batio.l.iubemus.ut ī eod: genere delicti ſemel malus
ſemper pſumitur eſſe malus ſicut econtra ſemel bonus
ſemp preſumiť eē bonus ꝛ legalis ut.l.nō oēs.§. a bar
baris.j.de re mili.niſi ꝯſuetudinem mutaſſe ꝓbetur. q:
ꝓxima ꝯſuetudo īſpici dʒ.C.ne de ſta.defun.l.ſi mater.
Ex vituperatiōe ēt inſtrumentū reddiť ſuſpectū.C. de
edic.diui adri.tol.l.fi.Et ſcias ꝙ ſemp boni hoīes debēt
diligi.q: deus eos diligit ꝛ boni ſemp vincūt. mali vero
hoīes debent expelli ab oī honore q: ſeruiūt diabolo ꝛ
ſunt ſine cōſcientia ex teſtibus ēt ī eo deſcriptis puta q:
notorie ſunt infames.j.de teſta.l.cū lege quod dic vt di
xi.C.de teſtamētis.l.i.item ē inſtrm ſuſpectū qñ obmit
titur forma quā.l.ſtatuit ſeruari vt.C.de teſta.l.ii.hem⁹
in fi.itē eſt inſtrm ſuſpectum ſi nō apparet protocolum.ut
in auť.de tabel.§.fi.niſi ꝓbetur amiſſum vt.j.de eden.l.
ſi quis ex argentariis.§.fi.Cum ergo ꝓducetur iſtius
cōdemnati inſtrm oppoīť ꝙ ē ſuſpectuʒ nec poterit ei
imponi fides per nōrium iaʒ ꝯdemnatū maxime de fal
ſo.ut.l.iii.§.duc.j.ad carbo.niſi cum tormētis ut in auť.
de teſti.§.ſi vero ignoti.itē ꝯdemnatus de falſo habetur
ꝓ mortuo.C.de tranſac.l.tranſigere. per cy.niſi ſit reſti
tutus in integrū ꝑ papam uel īperatorem.j.de poſtu.l.
i.§.de qua extra de re iudi.c.cum te.ꝑ Jnno.at inferior
ab infamia non pōt abſoluere vt.l.qui cū uno.§. ignomi
nia de re mili.ꝛ.d.§.de qua.cū igitur ꝯdemnatio in totū
fidem abſorbet q: fides in infamia ſtat tanq̄ in proprio
ſubiecto ergo talibus inſtrīs minime eſt credēduʒ.Quic
quid dicant inno.cy.dy.ꝛ bar.ꝛ hoc ſi cōtra inſtrumentū
opponatur de falſitate vel ſuſpitiōe.ſi aūt opponatur ꝯ
nullitate q: dicať ſcriptura facta a priuato tunc eſt vera
opy.oīum dictorū doctorū. Sed vř fatuus ille qui non
opponit de falſo uel ſuſpecto.cum.l.preſumat pro oppo
nente ſed ꝯ°.non eſt fatuus īmo interdū ſano vtitur cō
ſilio forte q: timet obiiciens.obiicere de falſo:ꝛ diffama
re aduerſariū ſuū:cū excipiens ēt de falſo ſcōm quoſdā
debet inſcribere ſe ad penā tallionis.C.de fide inſtru.l.
fi.in prin.quod eſt cōtra glo.or.in.l.ii.§.ſi publico.j. de
adul.ū bene puto quod iudex poſſit eū qui oppōit ex
ceptionem ſic famoſam cogere pmittere certam penam
aduerſario applicandā ſi inſtrm uerꝫ apparebit.ar.j.ubi
pu.edu.dʒ.l.ius alimētorū.§.prius.Jtem ꝛ diligenter dʒ
interrogari an putet falſum uel nō ꝛ iurare de calūnia.
itē interrogandus eſt ſup quo dicat falſum.ut not.j. de
edē.l.i.§.editiōes.q: ergo opponēdo ꝯ falſo nimis one
rat ſe.ꝛ cōmittit ſe graui piculo.Jdeo opponit ibi ī alia
forma.q̄ falſi.videlʒ ꝙ ſcriptura eſt nulla tanq̄ facta a
priuato.i.ex.auctorato mi q: exceptio dʒ eſſe vera.ergo
ſi exceptio nō eſt uera nō obſtat.an aūt ſit uera ꝛ qn:pʒ
ex pdictis. Et no.ꝙ officium tabellionis dicitur uile
offm ut not.C.de decur.l.uniuerſis li.x. niſi tranſeat ī ı
ſpēale nomē maioris officij.ut.l.i.C.ꝯ primicerio. ꝛ tūc
ꝑditur per infamiā:ſcōm bar.qui ita no.ad.l.iul.repe.l.
eadem.§.hac.l.Et ſimiliter dico de offō procuratoris q:
interdū eſt uiliſſimum.ꝛ tūc nō repellitur infamis.ut in
ſti.de excep.§.fi.ſicut nō repellitur a cura etiam voltūta
ria.j.de poſtu.l.cū coꝝ cum lege ſequēti.ꝛ hoc eſt ueri

tas.interdū eſt honorabile.ut eſſe ꝓcuř regis uel epiſco
pi ꝛ tūc repelliť.quīquageſima di.c.accedens.iij.q.vij.c.iſa
mis.ꝛ uide quod no.j.ꝯ poſtulādo.l.i.§.hoc edicto per
cy.ꝛ guil.qui dīt ꝙ infamis ipſo facto uel per ſnīam ci
uilem pōt eſſe ꝓcuř.ſecus ſi ꝑ ſnīam criminaleʒ. prima
opy.uerior eſt.ꝛ idē ī tutore dico ꝙ infames poſſunt eē
tutores.non infamiū ut.l.ſed ꝛ milites.§.ſi ignorās.j.de
excu.tu.ꝛ no.in.l.i.C.de īfami.li.x.niſi pupilli ſint ſpec
tabiles uel ſupiores.q: tūc tutella eſt honor ꝛ iō a tali
tutella repellūtur īdigni ꝛ infames quod ē no. Sed
nūquid infamia hoīs ꝓbatur ꝑ famam.i.dictum gentiū
R°.nō ymo dʒ dilucide ꝓbari factū ex quo īfamia orta
ſit.ꝛ ſic fama.i.dictū gentium nō facit probationē de in
famia.i.leſa hoīs dignitate.ut no.in.d.l.cū lege. Que
ritur de rebānito an poſſit eē ꝓcuř ciuitatis dic ꝑ bar.
j.de uer.ob.inter ſtipulantē.§.ſacrā. Jtē queritur nū
quid infamis teneatur uel poſſit ipſe uel contra ſe ipm
opponere de infamia dicit Jnno.ꝙ nō teneť in.c.ſeſcita
tus ꝯ reſcrip. Jn ꝯtrium uideť ꝑ.l.ij.C.ſi ſeruus aut
liber.ad decu.aſpi.li.x.Sʒ aliud eſt impetrare ut ibi ali
ud eligi.uel ꝑ ſuperiorē promoueri.ut.l. barbarius phi
lippus.j.ꝯ offō pto.Sʒ certe īmo puniť indignus quia
patitur ſe eligi cōſentiendo electioni de ſe facte.ut.l.qui
cum uno.§.inſulam.de re mili.ꝛ ibi ꝑ Ja.ꝯ are. Sʒ ibi
non ſolum erat infamis ſʒ nullus q: deportať.idē ſi ban
nit⁹nam pena capitis eſt bānito. ſi acceptat offm publi
cum auctoritate ꝛ utilitate quod alibi nō reperitur ꝛ fa
cit.j.de poſtu.l.i.§.qui aduerſus. Extra not.ꝙ ſolus
deus infamiā facti pōt ammouere ut not.hos. extra de
pur.uul.c.ex tuarū.Et ſi princeps non tollit eam ſʒ ei⁹
effectū.q: effectus infamie ſunt de iure poſitiuo.non ꝯ
iure naturali. Sed nūquid ꝓpter infamiā repellitur
quis ab hereditate.dico ꝙ non.niſi in caſibus expreſſis
in iuř.C.ꝯ inoffō.te.l.in arenam:ꝛ no.ꝑ Jnno.extra ꝯ ac
cu.c.cum oporteat.Sʒ nunquid pendente inquiſitione ex
cepᵗ uel accuſať.criminis pōt aliquis eligi uel cōfirmari
ad aliquod publicū offm cū honoris gradu.ꝛ dicūt qui
dam ꝙ pōt eligi ſʒ non cōfirmari ꝓ quibus eſt.j. ꝯ re
mili.qui cū uno.§.nō omnis.Alij dīt aut loquimur ī ex
cepᵗ ꝛ tūc exceptio nō extendit ſe extra ꝓpriam liteʒ
ꝛ tūc ī alia dignitate pōt eligi ꝛ cōfirmari.exceptiōe pē
dente:aut in accuſatione.ꝛ tūc interim poteſt eligi niſi
ad epiſcopatum q: electio epī ñ dʒ ſtare in ſuſpēſo: q:
celeritatem deſiderat:aut ī inquiſitione:ꝛ tūc etiā eligi
ñ poteſt.ꝛ eſt rō q: magis pſumitur ꝯ īquiſituʒ ꝓpter
auctoritatē īquirētis qui ñ preſumitur mot⁹ ſine cā.q̄
preſumatur ꝯ accuſatum ut no.extra de ſymo.c.accuſa
tum.ꝑ Jnno.ꝛ uide ꝑ archi.l°.di.c.ſtudeat. Et no.ꝙ
in.d.c.accuſatum ꝛʒ Jnno.ꝙ ī.l.reū crīs.C.de ꝓcuř.nō
eſt nullum mādatum:ſʒ ſolum denegatur exercitiū q:.l.
non pmittit uagari ei qui ꝓprie ſaluti ſtudere dʒ ꝛ pur
gare ſe:ut.C.de exhi.reis.l.ij.Et quedam ꝓhibētur in
terimque poſtea pmittuntur ut.j.de pub.iudi.l. is qui
reus.Et hec ſunt bñ notāda. Sed quid ſi teſti oppo
nitur infamia facti ꝛ ipſe ſe purgat ſcōm.l.canonicā. an
ualebit eius teſtimoniū ꝛ dic ꝙ ſic ut no.inno. de pur.
cano.c.iter. Ultio queriť ſi libro mercatorū uel cāpſo
rum dať ex forma ſtatuti plena fides.uel ſemiplena ꝯ
iuř cōi.uel ex ꝯſuetudine aliorū conficiūt rōes.ut no.j.
de eden.l.quedā.§.nummularios an hoc ſit uerū ſi ſunt
infames ꝛ dico ꝙ nō ſi talis infamia ē publica alias ſic
ut.d.l.cū.l.in glo.fi.Facilius ei obrūpitur fides ipſorū
ſi publicam pſonam nō hñt q̄ notarij ſi auctoritate pri
cipis gerūt tabellionatū.ut.d.l.ſi quis ex argentarijs.§.
cogentur. Sʒ quid de libris feneratorū.R°.cum ſint
infames.C.ꝯ infami.l.improbū non faciūt fidē niſi con
tra ſe.ꝛ ſuos hēdes ut in.c.i.de vſuris.i.de. Et ſi fiſcus
ſuccedat iſtis utiť iuř cōi.C.ꝯ iuř fi.l.iter cautulas li.x.

ſi aūt peniteant ⁊ vſuras reſtituant.vel ſolēniter caueāt famā recuperant de equitate canonica.ar.in.c.q̄ꝗ̄ ꝺ uſu ris.li.vj.⁊ hec ſunt no.digna. Adde ꝙ nulla ꝓbatio ī famat niſi ea que fit ꝑ ꝯfeſſionem.ar.no.j.de iniuriā.ſꝫ ⁊ ſi poſſeſſori.§.fi. Ite adde ꝙ famoſa executio irrogat infamiam abſqꝫ diſtinctione ordinis iudiciarij. dūmodo ſit liquidum de eā famoſa alias ſecus vt.j.de infami.l. ictus fuſtium. Ite no.ꝙ p̄ceptum pricipis deportat aliquem ⁊ infamat.j.de re mili.l.qui cū uno.§.cum qui debilitauit. Ulterius no.ꝙ infamis n̄ poteſt fieri mi les.c.l.§.ignominia. Ulᵒ no.ꝙ degradandus ē miles ingratus ut.l.i.in fi.ff.de obſequijs:ſꝫ ſi ē turbator ſtatꝰ ē decapitandus ut.l.fi.de re mili.quō aūt debeat miles degradari dic.j.de infami.l.ij.§.ignominia.Bal.

ſ **Enatorem**. Qui non ē īfamis ꝑt morari in urbe.h.d. Et in hoc pondera cām finē nam cauſa finē ſemp intelligitur diffinitiua: ſiue finalis licet in ꝯtractibus ⁊ ultimis uoluntatibus preſumatur cā ipul ſiua.j.de ſuſpec.tu.l.cum enim ⁊.l.qui cū uno.§.i.de re mili.⁊.l.ij.in fi.de dona.⁊.l.aurelius.§.fi.ꝺ liber.le. Bal.

q **Ui indignus**. Cum non conue niāt minora de negant maiora in tex.ibi ord neqꝫ ē dicet ordo.i.gradus vide ꝑ archi.xxj.di. c.cleros ⁊.c.in nouo ⁊.c.inferior.⁊.c.cunqꝫ ⁊.xxiij.di.c.qui epiſ copus ⁊ uide ꝑ archidia.xxxij.di.c.preter.⁊ vide ꝑ eun dem.vj.di.c.teſtamentū. Opponit glo. papa non ē di gnus eē capellanus ergo non ē dignus eſſe papa. Rᵒ. oīa ꝯtinet ſub ſe dignitas ſuprema uel aliter papa non eſt dignus eē plebanus uille canalis ergo non ē dignus papatu nā illa ē falſa.q: papa dignus ē.ſed uilla canalis indigna.nec ē eī tanti capax.Et idem in imperatore.naꝫ ceſar non ē dignus eſſe decurio.l.decurionatus non eſt dignus ceſare nec aliqua inferior dignitas ratione ꝓpor tionis digna ē amplecti qd̄ ſupremum ē. ymo ſtando ī gradu remiſſo.⁊ concedente qd diminutum eſſet implica re cōtradictoria ⁊ ꝙ n̄ gradus eſſet gradꝰ. vnde ſub ra tione formali imꝑfecti ē impoſſibile ꝙ ſit ibi ſupreme ꝑ fectionis.i.ſumme auctoritatis gradus.⁊ ſic ꝑfectiora ⁊ potētiora confundūt imꝑfectiora ⁊ debiliora. Modo hic reuocatur indubiū talis queſtio cauetur ꝯſtitutione Magnifici dñi dñi paduani ꝙ nemo poſſit ī ciuitate pa due licentiari in iur̄ ciuili.niſi ſit maior.xxx.annis.modo qdam licentiatus doct̄ uult recipere publicā paduc.⁊ eſt minor.xxx.annis nam hoc ſeruat̄ ius commune.querit̄ nūquid poſſit.⁊ vr̄ ꝙ ſic.q: non confert̄ noua dignitas. cū iam conceſſe confert̄ adminiſtratio dignitatis.ut.C. de conſuli.l. penul.li.xij.⁊ ille eſt ita ꝓximus actui ꝙ in actu eſſe uidet̄.Econtra ꝙ non.quattuor rationibꝰ ⁊ pri mo ratione ordinis nā padue non poſſꝫ recipe minorē gradum.ſ.licentie ergo nec maiorem.ſ.publice ubi ꝓpria datur forma doctorat̄.q: forma eſt ultima ꝑfectio ſubſtā tialis cuiuſlibet rei.⁊ inſignia que ab inſignibus uiris ⁊ orta ⁊ dicta ſunt.tanq̄ coherentie adiūguntur alias eſſet ſicut homo nudus ⁊ incultus. Secundo non uidet̄ ꝙ ille qui ī uᵒ loco ſubijcit ſe examini poſſit alibi doctorari. q: n̄ debet eīe continentia diuidi.C.ꝺ iudi.l.nulli.⁊.j.de iu di.ubi ceptum.C.de execu.⁊ exac.l. quicūqꝫ.li. xij. Ter tio qui apud unū nomen edidit.apud eundem dꝫ ꝑſeue rare.j.de officio ꝯſulis.l.i. Quarto ſi unus doctor ꝑſen tauit.alius non poſſet dare inſignia niſi ſubſtituꝰ uel ex cōmū.d.l.i.⁊.C.ꝺ ſpor.l.i.⁊ ita credo.ad hoc facit. C.ꝺ teſta.l.cum antiquitas ⁊ quod no.in aut̄.ꝺ hꝰdi.⁊ fal.§. ſi uero abſunt in glo.que incipit illa ſcriptura.⁊ facit .l.i fraudem.§.quoē.de iur̄ fi.Bal.

ſ **Enatoris**. No.ꝙ non refert quō ſi at. dūmodo efficaciter ſi at.ꝙ dic.ut.j.ꝺ uer.ob.l.cū ſeruus per dy.Bal.

e **Mancipatum**. No.ꝙ ſi filius naſcatur ante q̄ pater ſit bānitus ꝙ non poteſt dici filius bāniti.⁊ ſic ī eo qui eſt natus.anq̄ pater ſit clericus.C.de decur̄.l.curialibus.li.x.cy.⁊ hoc ubi trac tatur ꝺ incōmodo ſecus ſi tractat̄ ꝺ fauore ut no.C. de ep̄is ⁊ cle.l.ij.⁊.C.ꝺ nup.l.imꝑialis quod eſt no.

Sed et ſi pater. No.ꝙ nepoti magis proſunt aui merita. q̄ noceant patris ꝺmerita ymo ⁊ ſua innocentia magis ꝓdeſt q̄ noceat culpa patris.ut.j. ꝺ contratabul.l. iij.§. ſi emācipatus. Et ſic facit ad.q.ꝙ nepos ſuccedat in feudo aui non obſtāte patris delicto.⁊ uide quod no.cꝫ tra ꝺ feu.c.fi.Sed tu dic ꝙ ſi pater nepotis delinqt aū feudum ſibi acquiſitū ⁊ radicatum.i.deliquit uiuēte auo n̄ nocet tunc nepoti.ſꝫ ſi delinquit feudo abradicato ſibi .i.poſt mortē aui quo ad nepotē ⁊ patris quo ad ſe. tūc nocet nepoti nā idcirco feudo priuat̄ ut ad dñm redeat at in priori caſu n̄ priuatur feudo.q: non hēbat feudum ſed inhabilitatur ad feudū acquirendū.⁊ ideo cū hēatur pro mortuo nepos ſuccedit ī eius locum.j.de li.⁊ po.l. gallus.§.⁊ quid ſi tm̄.ad hoc.x.col.ſi ꝺ feu.fue.contro.c. ſi uaſallus. Ex his apparet ꝙ in feudo patris delinquē tis nepos non ſuccedit ſicut n̄ ſuccedit ī donatione reuo cata ꝑ ingratitudinem.C.ꝺ reuo.do.l.fi.nā ad hoc ut ali quis ſuccedat in aliquo iur̄ dꝫ inueniri ap̄ preceſſorem iſtud ius tꝑe mortis illius in eo cī ꝙ prius exiuit ꝺ bo nis hꝰdem non hꝫ ut.j.ad.l.fal.l .in quātitate ⁊ ita tenet guil.hic ⁊ cy.in.l.adoptiuum.§.fi.ꝺ ī ius uocā. ⁊ facit.j. ꝺ interdic.⁊ rele.l.iij.⁊.j. ꝺ iur̄ patro.l. diui fratres.

Et no.ꝙ ubicūqꝫ quis ꝑ contractum poſſet preiudi care hꝰdi.poteſt ⁊ ꝑ delictū. ꝑſertim ſi talis culpa puni tur.l.ꝯtetus.⁊ adde quod no.in ſpec.ꝺ loca.§.nūc aliqua uer.cxl. ⁊ facit.C.ꝺ ſacro.ſanc.eccle.aut̄.qui res. Et no.ꝙ ꝓuidentia.l.uel nature firmior eſt q̄ ꝓuidētia pac ti.l.ius agnationis.j.de pac.⁊ꝯdicta.l.iij.de interdic.⁊ re le.cum ſy.Bald.

f **Emine**. Coruſcāt nupte radijs ma ritoꝝ ⁊ uidue radijs relicto rū.econtra degenerant nupte que uilioribꝰ ſe nupſerūt.ergo filia regis francorū que eſt illuſtris nupta comiti efficitur ſpectabilis ſupreme digni tatis gradu fuſcato.ar.cōtra.ꝺ.c.l.ſenatoris.§.a ſenatore ſed ibi pluralitas ⁊ adiectio non minuit ſꝫ hic dū ſe infe riori nupſit gradum ſuꝑioris amittit:ſi aūt matrimoniū non tenet n̄ nocet ei mrimonij inanis titulus ſꝫ poteſt ei officere crimen īceſtus ſi ſub.l.imꝑatoris ſit.adde ꝙ no. j.c.l.filiā ꝑ guil.ſi uero.l.īꝑialis ibi non uiget ratione ē inceſtus n̄ perdit dignitatē ipſo iur̄.q: de iur̄ gentiū non reꝑitur hoc cautum nec ꝺ iur̄ diuino ex quo non ē accuſata nec condēnata.tm̄ in regnis īfidelium non hēt lo cum titulus de inceſtis nup. In gl.uſqꝫ collige ꝙ qui liber dr̄ plebeius qui non hēt dignitatem.item collige ꝙ fortiora ſunt iura paterna q̄ mariti cy. Sꝫ ⁊ ꝙ quis hēt uirtutes ſuas tenacius inheret.ut.j.de capti.l.ſi quis in bello.itē de domicilio nupte uide ꝑ cy.C.ꝺ iur̄.o. iudi. l.ij.⁊ iſtud ī domicilio ꝑſonalis conuictionis. ſꝫ in domici lio realis uel mixte conuictionis dic ut.l.i. de mu. ⁊ in quo loco li.x.Bald.

f **Iliam**. Caſus patris non perimit filij dignitatem a pr̄e natā.h.d.Et ſic ius mihi queſitum ex ꝑſona tua facto tuo n̄ ꝑdo ut.j.de contra.ta.l.ſi poſt mortē.§.fi. ſcd̄m uber.ſecus ī iur̄ querēdo.ut no.j. ꝙ quiſqꝫ iur̄ .l. iij.§.ſi is pro quo ⁊.§.ſi filius quod ē no.ad multa ⁊ fa cit.j.quēadmo.ſerui.amit.l.ſi partem.§.i. alibi tamen dr̄ maiorum tuorū exēpla tibi ꝑiudicant.ut.C.ꝺ cohabita.

.l.ſi cohortalis li.xij.Et qui natus ē ex patre incontinēte nō pſumitur cōtinens ut no.extra ō filijs pſbit.c.litteraſ in nouella ſʒ illud ꝗtum ad moꝝ pſumptionē nō quantum ad iuriū priuationem.

l **Iberos·uerſed ſi·** Flo. cōtra militeſ qui dicūt hēre nobiles matres quia nobilitas nō ꝓcedit ex genere materno ſʒ paterno ut hic.cum ſy.Bal.

ſ **Enatores·** Adiectio nō imutat id cui adijcitur.h.d. Et inducitur.l.ad.q.de eo qui ꝓmiſʒ dare ſeacū manum cū pedita ⁊ dat cū pedita facta forſa quod ſatis ē quia adiectio dignitatis deʒ ꝓdeſſe non obeſſe nam illa adiectio dignitatis non vr̄ permutatio.ſʒ honor auctus.Et ideo determinauit qdam.d.bñdictus ita.Sʒ Ja.de are.ſenſit ꝯtrium quia rude offm̄ pedite tranſlatuʒ eſt i miſterium.l.offm̄ forſe ergo nō eſt idem.de le.iij.l.legatis.§.ſi ex offō ſcōm rizar.malum.ō hoc per ey.C.ō ſuſpec.tu.l.curatorem.ꝓ prima opy.facit quia uidet̄ ſenſuʒ de pedita attento tpe ꝓmiſſionis non attento tpe uictorie.ar.de le.iij.l.ſi cor.ʒ.de auro ⁊ ar.le.l.ſi ita.Item quia in colluctatiōe licituʒ ē uiribus ⁊ īgenio alium ſupare ⁊ ſe augere facit quod no.de uer.ob.l.i executione.§.fi.⁊ ita teneo cū.d.bñdicto. Item ar.eſt ad qōnem de notorio ad iudicaturā ꝓmoto qui poſtmoduʒ ut iſufficiens a iudicatura remotus eſt quod remaneat i priſtino offō tabellionatus a quo ſe nō fecit idignum ſʒ fuerit ad maiora ꝓmotus ut hic.ſic remoto priuilegio remanet quis ī iur̄ cōi de excuſ.tu.ſʒ milites in pri.nō ob.l.ij.ʒ.ſi inge.eſſe dica.quia ibi eſt ſpeale ꝓpter ſuuʒ delictū.ʒ.ad ſille.ꝓpter uenenī.§.fi.Ad hoc.C.de his qui ſpōte munc.ſub.l.ij.⁊ ō excu.mu.l.eos in fi.⁊.C.de excu.tu.l.uoluītarie ubi dr̄ quod priuil.quod recipit iterationem non perditur uno actu ꝯrio.⁊ ita tʒ fran.acc.ar.Itē iudicatus offm̄ nō eſt ꝯ offm̄ tabellionatus.C.ō ſacro.ſan.eccle.l.iubemus.§.his tabellionibus ſicut nec ē incōpaſſibile cū decurionatu.ut.C.ō fal.l.ſi quis decurio.⁊ adde quod no.C.ō decur.l.uniuerſos li.x.⁊ ibi no.quod aduocati nō dēnt exercere tabellionatum quia eſt vile offm̄ ad idem facit.C.de ꝓx̄ ſacro.ſan.l.hac parte li.xij.⁊.C.de decur.l.generali.⁊ ſic abbas depoſitus remanet monacus.ar.ā.de adop.l.qui liberatis. Itē no.hic quod domicilium antiquuʒ ꝑ nouum domiciliū nō mutatur quod dic ut in glo. Extra quero nūquid ubicūqʒ clericus hʒ bñficium ibi ſortiatur forum.⁊ dic quod ſi bñficium requirit reſidētiam.ibi ſortit̄ forum tanquam neceſſarius incola. nā in culpa eſt ſi ſe transfert alio ar.ʒ.de edē.l.ꝑtor.§.penul.Si aūt non tenet̄ ad reſidētiam. tunc nō hʒ ibi domicilium nec pōt ibi cōueniri niſi rōe ipſius bñficii.ut extra de reſcrip.c.dilectus.⁊.C.de incolis.l.cum nec.Bald.

n **Apte·** Flo.quod princeps diſpenſat cuʒ ſuis cōuentis ſʒ raro quod eſt no. Sʒ nunquid prīceps pōt diſpenſatōnē ſuam reuocar̄.ꝛ°.n ꝓ tpe pt̄o ſʒ pro tpe futuro ſic nam uideo quod facta cōceſſione ab imꝑatore .⁊ trāſlato dñio rei cōceſſe pōt a principe ꝯdictio apponi non ex ui ꝯtrus:ſʒ ex ui legis.quia oīs legū pōtas eſt in pectore ſuo.ut.C.ō oī agro deſer.l.qui fundos li.xj.

Senatores· Flo.quod dictio a ⁊ ab includit qn̄ eſt eadem cōdictio extremorū ſʒ ſi eſt ꝯria tūc excludit.dr.C.ō nup.l.a calligato ꝑ cy.⁊ extra ō excep.c.pia li.vi.⁊ i.c.ſtatutum de ꝑben.c.li.⁊.ʒ.ō act.emt.l.rō.§.fi.⁊ ſi ponitur ſup termīo intrinſeco includit ō momento ad momētum .C.de ap.aut̄.hodie quia nō debʒ eſſe aliquod tpſ uacuū ⁊ inutile.ſʒ ſi appont̄ ſuper termino extrinſeco excludit extra ō dolo ⁊ cōtu.c. cū dilecti.Et iō ſi fundus uenditur a tali

arbore ad talem ſi ille arbores ſunt pars fundi includūtur ſʒ ſi ſunt alterius nō includūtur ar.l.ſi domus i pri.de le.i.de hoc latius ſuo loco dicet̄.

De officio conſulis rubrica.

o **Fficium conſulis·** Premitte ad euidētiā quod iuriſdictio ꝑt cōpetere pluribus trib9 modis. primo mō ſimul exercenda ſicut i plurib9 delegatis ꝑꝑ formam mandati extra de offō de.c.prudētiam.item i pluribus arbitris ꝓpter formam cōpromiſſi.ʒ.ō arbi.l.ꝑdibus.⁊.l.ſicuti.ubi de h ē glo.ſatis elegans quia ubi tradit̄ forma ibi pluralitas non geminat.ſʒ unit ſingularitates ſuas ⁊ numerus pluralis nō ſaluatur in u°.ʒ.ad trebel.l.fi.ſcdo mō ſeorſum exercenda.ita quod n̄ ſimul.extra in ciuitate florentie ſunt duo equales magiſtratus.ſ. pōtas ⁊ capitaneus. ⁊ quilibet hʒ ꝓprium ⁊ diſtinctū tribunal uñ quilibʒ ꝑ ſe pōt procedere ſʒ ſi ambo ſimul.i.eodē tpe ꝓcedunt puta quilibʒ inquirit ō u° ⁊ eodem delicto ꝯ martinum ſe inuiceʒ impediunt donec reus grauificet̄ ut not.ʒ.ſi quis caut̄.l.ij.§.ij.ꝑ pe.tenetur tñ eligere unū coram quo cōpareat aliās utroqʒ dʒ cum reputare cōtumaceʒ.ar.ʒ.ō adul.l.iij.in pri.tertio mō ſeorſum uel ēt ſimul exercendaeut i pluribus collegijs ordinarijs nam ſi ſimul ſunt additi dēnt ſimul ꝓcedere ⁊ ſententiare.ſʒ ſi unus eſt addit9 ipſe ſolus ⁊ nō alius dʒ ſe intromittere.niſi ex cā ut hic. adde .ʒ.ad municip.l.magiſtratus per glo.⁊ dy.poſſunt tamē inuicem cōmittere uices ſuas.⁊ tūc ualebit. Flo. nī quod ēt ubi ſimul ſunt additi unus eorū pōt citare ſine collega ſed non ēam diffinire.ut nōtur.ʒ.de re iu.l.pomponius ſi ubi in glo. Extra queritur an ſi ſunt duo officiales in eadem ciuitate unus deputatus generaliter alter ſpecialiter an generalis poſſit ſe intromittere de illa ſpē.⁊ dic aut illa ſpealis ſubalternatur generali ⁊ pōt C.de offō pfec.ur.l.i.ubi dicitur quod iuriſdictio ordinaria uni ꝯpetēs n̄ tollitur per attributionē alteri factaʒ euiſdem iuriſdictionis.quia a minori non fit nouatio. ʒ.de uer.ob.l.qui uſūfructū.Et ideo licet per ſtatutum ſit data aſſeſſorib9 ſpealis ⁊ diſtributa iurīdcō tñ pōtas qui illoſ aſſeſſores deputat.et remouet eam per ſe ipm exercere pōt cū aſſeſſores exerceāt eā noīe pot̄atis.i.tanquam ab eo deputati.aut ille ſpealis ē ſupior generali ut iudex ſpealiter deputat9 per principem uel per ſtatut̄ ſup cāis appellationū uel nullitatis ⁊ tūc generalis n̄ intromittit ſe de ſpealiter alteri tanquam ſupiori attributis.⁊ idē ſi nō ſit tanquam ſuperior ſʒ tanquam differens ſpecie ut iudex infamationū ut.C.ō teſtis.l.conſulta diualia. Et eſt ar. quod ſi papa dat ſpealem uiſitatorē.quod generalis uiſitare nō poſſit de hoc de le.i.l.ſeruuʒ filij.§.ſi qs poſt.per Ja.ō arc. Illud certum eſt quod unus officialis n̄ dʒ ſe intrinc are in offō alterius.ut.C.ō exec.⁊ ap.l.ij.li.xij. ⁊ adde quod no. ʒ.de manu.l.apud eū. Secūdo querit̄ an ep̄s poſſit ponere locum tenentem in loco ubi iferior preſcripſit iuriſdictionem. ⁊ dic quod non i.c.cum ep̄s ō officio or.li.vj. Tertio queritur qd ſi eſt diſtributa iurīdictio uni ꝑ pſonas puta pupillorum alij ꝑ cāis puta depoſitorum.⁊ pupillus hēt cauſam depoſiti qs erit iudex.⁊ uidetur quod utroqʒ de le.i.l.tutic tertores .uidelʒ quod ſimul utroqʒ ſit neceſſarius ō excu.tu.l.iurꝑitos.§.cum oriundus.ſo. dicit bar.quod attenditur pſona magis quam cā nā ſpecialior eſt iuriſdictio in qua maior ē ſpecialitatis rō.ſʒ maior ſpecialitatis rō eſt i ꝑ° quam in cā ar.l.i.ā.ō ſta.ho.C. qñ impa.īter pu.⁊ vi.l.i.quod ergo ſpecialiori rōe fundatur derogat ei in quo minor īuenitur ſpecialitatis rō ſcōm Bar.qui ita no.in extrauagāti henrici imꝑatoris que incipit ad

reprimendã quod eſt notañ. Et adde q ubi ſpecialiter
eſt ꝓuiſum de iudice p ſtatutum uel cõſuetudinẽ: tũc ge
neralis ꝓuiſio cõquieſcit. ꝺ offõ or. c. cum eps li. vi. per
io. car. & p archi. Quarto querit᷑ põe peruſij ſunt qua
tuor cõſules mercatorum qui hñt cognoſcere de factis
mercatorũ nũquid quilibet poſſit ſeorſum adiri. & dic q
non q: iuriſdcõ eſt cõceſſa eis: ſub uno noĩe collectiuo. ſ.
cõſulum & ſub forma pluralis numeri q: dicit cõſules co
gnoſcant. nõ dicit cõſul cognoſcat & ſic ẽ forma data q p
plures cognoſcatur: nõ per unum: q: pluralis numerus
non uerificatur in uno. ff. ad trebel. l. iulius ſebus. & ideo
lʒ mandatum legis uideatur alias datum cuilibet ĩſolidũ
ſecus ĩ mãdato hoĩs. ff. ꝺ ꝓcur. l. pluribus tamen hic ſe
cus eſt ꝓpter datam formã a qua non eſt recedendum
. C. ꝺ iur. ff. l. ſup creandis li. x. Sʒ nunqd ſufficit ma
ior pars dico q ſic q: quãdo lex aliqd plurib⁹ cõmittit
ſemp tacite vr̃ inteſſeat ſufficiat maior pars ut. l. maiorẽ
. ff. ꝺ pac. & l. planc. ff. q quiſ. uniuerſ. no. & ſi tanq̃ ſingu
lis fiat cõmiſſio ſecus uero ſi p hoĩem aliqd cõmittitur:
ut. l. ſicuti. ff. ꝺ arb. Quinto queritur nũqd ſufficit ma
ior pars numeri alijs abſentibus & irrequiſitis. R⁹. aut
eſt actus ĩ quo cõſideratur facientium uoluntas & aĩ affec
tio: aut ſolius numeri impletio. primo caſu requiri de
bent abſẽtes q: tractatur ꝺ eorum preiudicio ut ĩ electõ
nibus. ſcḋo caſu ut ſi quidem eſt actus collegialis dʒ cõuo
cari collegium ſono tube uel campanele mor᷑ ſolito ſi ue
ro eſt actus ſingularis nõ requiritur conuocatio & ideo
q faciũt tres ex dictis conſulibus mercatorũ quarto ir
requiſito ualʒ. facit q no. bar. ad trebel. l. heredes mei. §.
peto. ubi oĩo uideas. Adde q ubi ex facto aliquorũ
generatur alijs ſingulis preiudiciũ tunc debent ſimul eſ
ſe congregati. Sed ſi non generat᷑ preiudicium niſi ipſis
facientibus & nõ eſt actus collegialis. ſʒ ſingulorum tũc
non requiritur collectio. primum ꝓbatur. ff. de pac. l. ſuũ he
redem. §. hodie. ſcḋm ꝓbatur in. l. per fundum. ff. ꝺ ſerui.
ruſ. predio. ſʒ ſi eſt actus collegialis ſemper requiritur q
ſimul ſint congregati. Item no. q ubi agit᷑ de preiudi
cio uniuerſitatis ad min⁹ due partes ꝺbent eẽ pñtes ut
. l. planc. ff. q cuiuſqʒ uniuerſi no. ſed ubi tractatur ꝺ pre
iudicio ſingulorũ ſufficit maior pars qñ. l. hoc maiori pti
cõmittit. ut. d. §. hodie. q: regulariter non poteſt qs pre
iudicare alteri. ff. ꝺ magi. conue. l. i. §. i. & ff. ꝺ pac. l. itẽ ma
giſtri ĩ glo. cum ſy. & adde qḋ no. ĩ aut. ꝺ ali. & emphi. §.
in predictis ĩ glo. & facit. ff. ꝺ pac. l. cum in eo. Et no.
q ſi tres inceperũt & unus eorũ abeſt quartus põt ſup
plere uices illius abſẽtis ut hac. l. quod eſt no. Et pdicta
ſunt uera ẽt in extraiudicialibus ut ſi eligãtur plures ad
uendenduʒ gabellas coĩs florentie ſufficit enim maioris
partis conſenſus ut. l. q maior. ad municipa. q: in factis
publicis ſufficit maioris partis legitime tñ cõgregate cõ
ſenſus lʒ qñʒ ſit ſecus in factis priuatorʒ nã res publica
p alios regitur & ideo ſufficit maior ps regentiuʒ. ut. C.
de decu. l. obſeruare li. x. Et q inceptũ eſt ab uno alter
ꝓpter illius abſentiam poteſt pficere ut in. l. ult a. Et idem
dico ſi un⁹ ex dictis quattuor conſulib⁹ nolet offiñ accep
tare q: interim tota iuriſdictio reſidet ĩ acceptantib⁹ duʒ
tñ ſit maior pars. ut. ff. ꝺ ap. l. imperator. §. ſi magiſtratus.
vj⁹ querit᷑ pone q cã eſt cõmiſſa conſulenda tribus
duo conſulũt ĩ unum tert⁹ conſulit ꝯtrarium iudex uero illi
uni adheret & ita iudicat an ex hoc ſolo dicatur partem
grauare in dubio. q⁹. ſic ſi tenet᷑ ſtare conſilio: ſecus ſi ñ
tenetur ſtare. ut no. in. c. nullus ex conſilio. extra de reg.
iur. li. vj. p Jo. an. vij⁹ quero pone qdã baro deceſſit
relictis duob⁹ filijs nũquid poteſt unus ſine alio exerce
re iuriſdictionẽ: dicit gul. q non licʒ ſint ordinarij q: fun
guntur uice unius cum ab uno ceperit iuriſdictio ar. ff. de
condi. & de. l. cum fundus & facit in aut. de man. pri. §.
ſi uero canonicum & ff. ꝺ officio pre. l. ij. ſcḋʒ gul. Et ad

de quod notat᷑ ꝺ rerũ di. l. fi. quod bene no. Octauo
querit᷑ ſi ſunt ĩ ciuitate due curie. ut ẽ peruſij poteſtas
& capitaneus an unus poſſit exequi ſñiaʒ alterius & dic
q ſic in criminali q: uterqʒ fiſcum repreſentat ſecus in
ciuili quod dic ut no. ĩ. l. a diuo. §. i. ꝺ re iudi. p bar. In ci
uili naqʒ ſunt neceſſarie littere iudicis q pronũciauit. ut
. ff. de iur. om. iu. l. cum quedã puella & ibi p cy. & l. cum
unus. §. is qui. ff. ꝺ bo. auc. iudi. poſ. Nono queritur
nũquid commiſſio facit quẽ ordinariũ uel delegatũ. R⁹.
ſi eſt commiſſio ꝑpetua facit ordinariũ ſi aũt temporalis
ut q: dicit reformatio coĩs piſarum q pñtes dñi antiani
piſane ciuitatis poſſunt oĩa que poteſt totũ commũe pi
ſarũ tũc eſt auctoritas delegata non ordinaria ſicut non
eſt in certis rebus ſʒ uniuerſalis eſſe dʒ. ut in. c. cũ eps
de officio or. in nouella. li. vj. ita nec in certo limitato tp̃e
ſed dʒ eſſe ad uniuerſitatem cauſarũ & temporũ & facit
quod no. ff. ꝺ ꝓcur. l. pluribus p gul. ff. de exerci. l. i. §. ſi
plures p bar. & l. ambitioſa ad fi. ꝺ tre. ab or. fac. p bar.
Item no. ĩ. l. noſtra q ꝺ facto ꝓprio nemo cognoſcit
tñ interdũ iudicat. ut hic. Et ſic eſt ar. q iterdum unus
cognoſcit alter ꝓnũciat ſic. C. ubi ſena. ul᷑ cla. l. fi. & extra
de ordi. cog. c. tuam. Itẽ allegatur hec. l. q neceſſitas
non hẽt legem. C. ꝺ teſta. l. cũ antiquitas. ff. ꝺ re iu. l. que
ſitum de manu. te. qui poterit & ff. ſi quis cautio. l. ij. §. q
diximus. Itẽ ex hac. l. collige q ñ poteſt confici inſtru
mentum p aliũ tabellionem niſi p eum qui ſcripſit abre
uiaturam ſiue ꝓtocollum niſi ex cã ut hic dicitur ibi ſi q
ex cauſa &c. ſcḋm cy. x⁹ querit᷑ quid ſi ẽ morbo impe
dit⁹. R⁹. ſufficit q ſe ſubſcribat ar. ff. ꝺ eden. l. ſi quis ex
argẽtarijs. §. cogent᷑. & ſi ſuo non poteſt ſe ſubſcribet dʒ
mãdato iudicis p alium compleri ne ius ꝓbationis cãu
pereat extra de fide inſtru. cã. p. tabellio. xj⁹ queritur
ſi ĩ aliqua ciuitate ſunt plures iudices. & aliqua cã uentil
latur coram uno an poteſt ali⁹ ſñiam ꝓferre. dic q ñ ut
hic vr̃. & ff. ꝺ iudicijs. l. de qua re. cy. xij⁹ querit᷑ quid
ſi ẽ impeditus aliqua ꝺ cã ferre ſñiam nunqd poteſt ali⁹
ꝓnunciare vr̃ q ſic p. l. iſtaʒ. tu ꝟo dic q non niſi delege
tur cã. nam opus eſt delegatione. ut. ff. ꝺ iudic. l. ſi longi⁹
ſcḋm cy. in addi. hoc ver̃ in ñ collegis ſed ĩ collegis un⁹
ſupplet uicẽ alterius ex cã ſine alia delegatione. q: hʒ fa
cit huius. l. auctoritate ut ſuperius notaui. Et not. q
collega ꝓprie dr̃ ĩn officio dici ab eo q ſimul lecti &
electi ſunt ad aliquod offiñ gerẽdum uñ qui ſeorſum eli
guntur & ſeorſum gerũt & maxime ſi noĩbus diſtinguitur ñ
ſunt collegę ſʒ ſepara tribunalia. Et ideo aſſeſſores po
teſtatis peruſij qui hñt diſtributaʒ iuriſdictionẽ p portas ñ
ſunt collegę. & quiſqʒ ĩ ſuo tribunali ius dicet᷑ dʒ ñ in tri
bunali alterius ut. l. penul. ꝺ iuſti. & iu. & oĩo uide p bar.
in. l. fi. ff. un poſ. Ex predictis ꝟo oĩb⁹ collige q in ea
dem ciuitate qñʒ ſunt plura tribunalia plurium qñʒ unuʒ
tribunal plurium. Item plura tribunalia qñʒ differunt ut
gen⁹ & ſpecies qñʒ ut ſuperi⁹ & ĩferius & hoc dupliciter
uno modo ĩ primis cãis alio modo q unũ eſt tribunal
primarum cãʒ. alterum ꝟo appellationũ. qñʒ plura tribũa
lia ſunt p ſuas ſpecies diſtincta ut q: unum preeſt urba
nis alterum peregrinis. ff. ꝺ iur. om. iu. l. ſi p errorem. Et
no. duo p⁹ q ubi ẽ iuriſdictio diſtincta p portam ñ lʒ ip
ſo iure ꝓceſſus iudicis alterius porte niſi interuenerit ꝓ
rogatio. ut. d. l. ſi per errorem. xiij⁹ qr̃ an iudex ſupior
poteſt ĩhibere ĩferiori ne ſua iuriſdictione utatur. & dico
q ñ ut no. per archi. xj. q. i. ꝺ perſona niſi ex cã deuolu
ta ad ſuperiorem ul᷑ ex cã appellationis uel ĩ itegruʒ re
ſtitutionis uel nullitatis corã ſupiore ĩcoeptae. C. ꝺ accu.
l. iiij. & ar. C. de tranſac. l. ſi ex cauſa & niſi ĩferior habue
rit iuriſdictionem ñ certam. ſʒ commiſſaʒ ad nutũ ſupioris
ut uicarij epi ad nutum dñi ſui ut. ff. de iudicijs. l. iudici
um ſoluitur. Itẽ no. ex hac. l. q melior ẽ conditio oc
cupantis niſi alterum impediri contingeret nã ĩ collegis

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

clar⁹ ỏ ipedimẽto ſcẽ ut̃ ĩ comiſſione legati ꝛ ordinaria ut
hic qḋ ẽ no.dignũ. xiiij⁹ pone quidã eps erat infirm⁹.
papa miſit duos ad regendũ epatũ nunqd unus poteſt
regere ſine a° ꝛ dico ꝙ ſic q: ſut ordinarij.non dele.C.
de offõ eius.l.ij.de tu.ꝛ cur.da.ab his.l.i.de le.iij.l.i.§.
a pſectis.ꝛ no.de offõ.proconſulis ꝛ le.l.nequicq̃.§. ũ°
decretũ.ſecundũ Ja.de ra.ꝛ gu. xv° querit̃ pone eps
hʒ duos uicarios an quod unus incepit alter poſſit ꝓſe
qui ꝛ finire.dico ꝙ non:u⁹ ex cã ut hic.ſecundum bart.
q: iſti uicarij ſunt collegę ꝛ habent iuriſdictionem ordina
riã ut in.c.i.de ꝯſue.li.vj⁰.Eps ñ poteſt in hoc dare for
mam quã uult ut.j.de iudi.l.iudicium ſoluitur ꝛ ar. co
rum que no.Innoc.de officio dele.c.ſi ꝓ debilitate.

xvj° querit̃ pone per ſtatutũ aſſignati ſunt certi nun
cij capitaneo.ꝛ certi poteſtati.an un⁹ poſſit citari per nũ
cium alterius.ꝛ ut̃ ꝙ ñ.unde non uʒ citatio q: non ẽ fac
ta per legitimã pſonam.ar.C.ỏ execu.ꝛ appa.l.ij.li.xij.

xvij° queritur pone ꝙ capitaneus hʒ plures nũcios.
fecit citare ꝑ unum.an poterit poſtea citare ꝑ aliũ.ꝛ ut̃
ꝙ non.C.ỏ ſpor.l.i.nam ñ dʒ ſubtrahi merces nuncio q
icepit.ꝛ hoc ſi ſportule eidem ỏbentur ꝓ tota cã.ſed ſi i
ſingulis actibus fiat ſingula ſolutio tũc põt q̃ĩʒ per unũ
q̃ĩʒ per aliũ citarĩ prout uult unde illa.l. i.loquitur ĩ nũ
cio cui erat ꝓ tota cã unum ſalariuʒ deputatũ: q: tũc ge
rit ĩdiuiduum offĩm.ſecus ſi ĩ ſingulis citatõibus ſingu
lum ſoluatĩ ſalarium q: labor ꝛ pecunia diuiſionẽ recipi
unt.ar.ỏ anu.le.l.ſcio ꝛ ita ỏ facto ſeruatĩ. ĩ ñ notorio
aũt actorũ ille qui incepit dʒ pficere.ut no.ĩ aut.de hr.
ꝛ fal.§.ſi uero abſunt.ꝛ ibi glo.no. xviij.querit̃ ſi ap
pellatur a ſñia collegarum ꝛ ſtatuũt diuerſos terminos:
quid iur̃.dic ut ĩ.c.i.de appel.ĩ cle.in gl.penul. xviiij.
quero ciuitas hẽt cõſules ꝛ antiãos ſuos ꝛ uacat iudex
appellatõis an a ſñia põtatis poteſt appellari ad antia
nos cum non ſit alius ſupior.dicit bar.ꝙ ſic ĩ.l.ubi.ỏ tu
to.ꝛ cur.da.ab his. Sed guil.dicit ꝙ cõſules noſtri tem
poris ut ſunt cõſules toleſani.ñ hẽt aliaʒ iuriſdictionem
ꝙ̃ hẽrent olim decuriones ꝛ ꝙ demũ ĩ ſubſidium intro
mittunt ſe ỏ mixto imperio ꝑ.d.l.ubi ſcõm guil. Sʒ In
noc.dicit ꝙ deficientibus ẽt rectoribus penes uniuerſita
tem nõ eſt exercitium iuriſdictiõis.ꝛ ſi ñ eſt apud popu
lum multo min⁹ eſt apud decuriones. Opy.Innoc.ẽ
uera ĩ uniuerſitatibus iuriſdictionem nõ hñtibus: ſed in
hñtibus iuriſdcõnem eſt uera opy.Bar. huiuſmõi ſunt in
ſignes ciuitates hñtes hoc ex cõſuetudine uel ꝑuilegio
ut ex pcõ uel ex pace cõſtãtie uel alia ex pace: que fie
ret hodie nam a talibus antianis ſeu prioribus tanq̃ a
põtificibus ciuitatis iura poſſunt impetrari ar.ſ̃. ỏ ori.
iur̃.l.ij.§.deinde.nam ſunt ſicut regule ĩ ſua ciuitate du
rante officio uñ eorum cura ꝑcipua eſt curare ne aliqs
quid patiatur iniuſtũ ꝛ maxime ne carcerati detineantĩ
iniuſte ut no.C.ỏ epali audientia.l.iudices ꝑ guil.ỏ ci.
ꝛ poſſunt cõſules ẽt iubere aliquem ĩ carcerem duci.j.
de ĩ ius uo.l.ij.ꝛ cõſules ỏbent portare ĩſignia ſua: per
que cognoſcãtur ab alijs.ut no.ĩ.l.ij.poſt ꝑn.j.ỏ infa. ꝛ
.j.ỏ manu.uin.l.ego ſic ꝛ ambaſiatores ỏbent incedere
in forma ꝛ honorificentia ambaſiatorũ ut hẽantur ĩ ma
iori culmine.ſ̃.de re₃ diuiſ.l. ſanctum. xx° querit̃ an
quis poſſit emancipare filium coraʒ ſuo collega.ꝛ ut̃ ꝙ
ñ nam ſi ſpeale eſt.ubi requirit̃ cãe cognitio ꝙ tempus
capit cognitionẽ explicatur corã collega:ergo in ꝯ̃rium
eſt ius cõe.nam hoc cõcedit lex hec ſolum ex cã q: nẽo
põt exaltare ſe ipm uel ſuũ factũ proprium.ſed ĩ emãci
patione nõ requirit̃ cãe cognitio.ergo corã ſe ipſo facerĩ
dʒ non corã alio ſuo collega uł pari.ar.j.ỏ cõdi.inſti. q:
rõ.ꝛ uidet̃ expreſſum ỏ manu.l.apud eum. In ꝯ̃rium
vt̃ q: poſſum prorogare iuriſdcõneʒ ĩ parem.ac etiã me
ei ſubmittere ut.j.ỏ iur̃.om.iudi.l.hoc ẽ receptum.ꝛ vt̃
expreſſum.j.ỏ manu.uin.l.an apud.ij.r°.ſo.cõiungendo

glo.cum.d.xy.apud collegam põt.q: vt̃ manumitteret co
ram ſe ipſo ꝓpter idẽptitatẽ unius ꝛ eiuſdem officij q:
ſocij finguntur una ꝛ eadem pſona.ſed apud alium q nõ
eſt collega nõ poteſt q: par ĩ parem nõ habet cõmiſſio
nem ſeu mandatũ ex primordiali natura mandati. Sʒ ex
ſubmiſſione uel ꝓrogatiõe hñ uʒ ſecunduʒ dy.in.d. l.an
apud. Et illa qḋ fuit florentie ſatis ardua.nam ꝑ ſtatutũ
florentie oẽs aduocati matriculati ſunt iudices ordinarij
ꝛ interponunt decreta. Modo un⁹ aduocatus coraʒ alio
aduocato emãcipauerat filium ꝛ donauerat ei multa ꝛ
dicebat̃ donationeʒ nõ valere:q: nec emancipatio value
rat.uide hic ꝑ guil. Vlt° no.hic mirabile.ꝙ qñ ĩ cauſa
volũtarie iuriſdcõnis emergit aliqua cãe cognitio ꝛ ꝓba
tio ꝙ talis cã excipitur qĩ cõtentioſe iuriſdcõnis ĩ proba
tione ꝛ ventilatiõe ſed ĩ decreti interpoſitione ſuaʒ reti
net naturam qḋ tene mẽti.Bal.

De officio prefecti pretorio rubrica.

Reniter. A ſñia prefecti ꝑto
rio ñ appellatur ꝛ mi
b nor magiſtratus ñ põt reſcindere factũ
maioris magiſtrat⁹ h.d. No.ꝙ ſum
ma põtas nõ eſt alicui longo tpr cõmit
tenda nec ſummũ arbitrium ſicut bene
faciũt alamani q omni anno mutant ſibi ſupiores ſuos ꝛ
hoc faciũt ne nimis ad ſupbiam aſcendant q: ipſi multũ
odiũt ſuperbiam.ꝛ refutant ĩ partib⁹ ſuis.ꝛ ideo pacifi
ce uiuũt populares ꝛ gaudent.ꝛ ſicut ytalici expendũt
pecũias ſuas in faciendo guerraʒ. alamani expendũt in
tñ viuendo ꝛ cõuiuia faciẽdo. 2° no.ꝙ regimẽta fue
re tranſlata ĩ principẽ. Tertio no.ꝙ princeps eligit̃
ad regendũ non ad defendendũ.

His cunabulis. Ubi ꝛ iure liceret.
No.ꝙ a ſñia cui⁹
libet appellat̃ ubi reperiat̃ inhibitũ.item ꝙ vbi lex pro
hibet appellationem ñ põt appellari ullo mõ.ſed ubi re
ſcriptũ uetat appellari.vt̃ remota extraordinaria appel
latio.ſ.ab ĩterlocutoria ñ ãt ordinaria. ſ.a diffinitiua.C.
ỏ ſen.ꝛ inter.l.ſi. Sed qd ſi ſtatutũ dicit ꝙ a ſñia po
teſtatis ñ poſſit appellari an poterit ſaluo ſtatuto appel
lari a decreto uel interlocutoria.ꝛ dico ꝙ ſic. q: ſtatutũ
eſt ꝯ̃ i° cõe. Et ideo nomẽ ſñie ponit̃ ſtricte pro diffiniti
ua tñ.ut no.ĩ.l.i.§.ꝙ in ſententijs.j.qñ ap.ſit. Et hoc tʒ
guil.j.ỏ minor.l.ſi ex cã.§.nũc uidendũ.ꝛ ita conſului pi
ſtorij.ſi aũt ſtatutũ ſimpliciter dicit ꝙ a poteſtate appel
lari nõ poſſit tũc intelligit̃ tam ỏ interlocutoria ꝙ̃ ỏ diffi
nitiua ut hic. No.hic ꝙ illud quỏ credit princeps.ꝛ
nos debem⁹ credere. Secũdo no.ꝙ in prefectis pre
torio eligẽdis tria ỏbent eſſe precipua.ſ.induſtria ſingu
laris.fides explorata.ꝛ morum maxima grauitas. Ideʒ
in cardinalib⁹ addite ſapiam. ut ſeqt̃ ibi pro ſapiẽtia.ẽ
ãt ſapiẽtia ſupior pars hoĩs ỏſans circa diuina. Iteʒ
no.pſumi pro cardinalib⁹ ſcõm glo.ꝛ uide in ſpec.in tit.
ij.§.ſupeſt.ỏ.illõ aũt notaũ. Item no. ẽt preſumi pro
epis.ut dicit glo.ꝛ uide ꝙ no.l°.di.c.ꝯño ſcõ. Ulteri⁹
no.ꝙ cardinales ſunt illuſtres ſicut cõſul.itẽ patriarche
qui redacti ſunt ad inſtar regũ.qui multas regũt prouin
cias.ſed archiepi ꝛ epi ſunt ſpectabiles ſicut comites.ab
bates ỏo ꝛ reliquos hñtes terras ꝛ iuriſdcõneʒ tanq̃ ui
ce preſidũ ſuffectos clariſſimos dico ꝛ facit ꝙ no.j.de
offõ eius cui mã.eſt iur̃.l.i.in prin.ĩ glo.hic no.quatuor
ordines. Et no.hic guil.ꝙ reges ſucceſſerũt loco pre
fectorũ pretorio.item dicit hic oĩa regna eſſe ſub ceſare
excepto regno francoꝝ cum rex francoꝝ de iure ñ hẽat
ſuperiorem ſcõm guil.ſʒ iſta eſt truffa. Ultimo no. ꝙ
remota appellatione non ẽ remota ſupplicatio ut in glo.
pʒ ꝛ in aũt.que ſupplicatio.C.ỏ preci.imp.of. Sed

an a ſniā officialis epī poſſit ad epm ſupplicari. dic ut no.archi.ij.q.vj.c.anterioꝝ.ꝛ.c.ſe.ubi omnino uideas.

Sed an remota querela uideaꝰ remota appellatio. uerbi grā ſtatuto caueꝰ ꝙ querele bānitoꝝ nō audiant an poterūt appellare dicit odo.ꝙ nō.j.qui ſatiſda. co.l. ab arbitro.ꝛ ibi per odofr.tu dic idem.ꝙ odofre. ſi agē do appellant.ſecus ſi ſit reus originariꝰ.ut in.c.i.de re ſcrip.li.vi.dum tñ cāa appellationis fundet ꝺ iure cōi ñ de iure municipali cum nō patrocinetur ſibi. ꝛ adde qꝺ no.C.de natura.li.l.i.per cy. Item not.in uerbo regi mentū ꝙ imperator dr̄ rex ꝛ ſub noīe regis aſſecutus ē īperium ſcōm uber.In v̄bo magnitudine not.ꝙ ex ma gnitudine cāe preſumitur electa īduſtria pᵉ.itē ex v̄bo ſapientia no.ꝙ preſumitur bene factū ꝙ a bono fit. itē qꝺ preſumitur pro eo quod fit a magiſtratu electo per pricipem. Itē no.preſumi.ꝑ his qui ſunt electi ꝑ pri cipem. Item no.qꝺ quanto quid a melioribus fit tā to magis pro eo ꝑſumitur quod fit.C.de legi.l.humanū ꝛ.j.de edenꝺ.ſi quis ex argētarijs.§.cogentur.ubi ꝺ hoc

Item ex hac.l.no.ar.ꝙ ſi papa cōmittit cām cardina li appellatione remota ꝙ nullo mō pōt appellari ꝓpter dignitatem cardinalatus ut hic.Adde tamen ꝙ legatus cardinalis ñ poteſt cōtra ius ꝓhibitorium ut no.i. c.nō deinceps de elec.li.vj.i nouella. Et ſcias ꝙ proprie ī eccleſia dei nemo ſimilis eſt prefecto ꝑtorio q: ab oībꝰ appellatur qui ſub papa ſunt niſi ſpeale reſcriptū pape aliud ordinaret. Ulꝰ no.ꝙ a regibus ñ appellatur ēt ī ſunt ſubditi romano īperio q: reges uel pares ul' ma iores ſunt ꝑfecto ꝑtorio ſcōm guil.ꝛ alios tamen a ſniā regum pōt ſupplicari ad ceſarē ꝛ uacāte impio ad apo ſtolicum ar.i.c.paſtoralis ad fi.de re iu.in cle. ꝛ ſi regnū eſt eccleſie pōt ſupplicari ad apoſtolicū recta uia.ut pa tet ex iam dictis que tene menti.Bal.

De officio prefecti urbis rubrica.

Omnia. Ar.iſtius litere dicimꝰ ꝙ cum officia ſint diſtincta ut plurimum ī qualibet ciuitate ꝙ iudex maleficioꝝ hēat cognoſcere ꝺ interdic to unde ui.uel ꝙ ui.aut clā.quod pꝫ q: prefectus de h cognoſcit ut in princ. pꝫ.ſecundum riʒar.malum.

Relegandi. In text.ibi aſſignandi not.ꝙ qñ ſniā ꝯꝫ aliquid cuius ꝺ claratio ē in arbitrio ſupioris.ut hic ē inſula dꝫ formari ſniā ꝺ futuro uerbi grā deporto te in inſulam quam tibi aſſignabit.d.impator nam aſſignatōnem inſule princeps ſibi reſeruauit ꝛ ſup reſeruatis nō pōt fieri ſententia ni ſi quatenus placet ſupiori nec hēt iuſ executionem.ante ꝙ̄ ſuperior declaret intentionem ſuam.j. de le.iij .l.i.§. a prefectis Bald.

In initio. No.ꝙ illi cui cura principalis cō mittitur ēt cura acceſſoria cōmiſſa vr̄.Et ſi cōmiſſa iurſdictione ciuitatis includiꝰ comitatꝰ .i.ꝓprium illius ciuitatis territorium.Territoriū aūt ur bis ex omni latere ē centum milliariū tam in mari ꝙ̄ in terra.q: ita ſtatuit lex ut hic.ex hoc.§.ꝛ apparet ꝙ elec tus in poteſtatem ꝑſſine ciuitatis ē electus etiam in po teſtatem comitatus eiuſdē. Sed an ſꝫ uniuerſitatibus eligere ꝑpetuum rectorē dic ut no.in.c. fundamēta in fi. ꝺ elec.li.vj.i nouella. Sed pōe ꝙ papa cōceſſit mihi caſtrum in temporalibus ꝛ caſtelani iurauerunt mihi fi delitatem tñ re uera illud caſtrum nō erat de tꝑali iur dictiōe eccleſie.an dicti ruſtici ſint ad fidelitatē obligati. ꝛ dico ꝙ nō.q: error impedit cōſenſum ſcōm fran.acu. q diſputauit hanc qōeꝫ ymo nec ex certa ſciā tale iura mentū ualeret in ꝑiudicium impatorio. uel alterius dñi

tꝑalis.q: iurſdcō non pōt ꝓrogari in ꝑpetuū. qñ ī ſuc ceſſiuis actibus ſucceſſiua hēt locum penitētia ergo ꝛc. ut.j.ꝺ iur.om.iu.l.ſi cōuenerit.ꝛ facit.c.impiale.§.prete rea ꝺ ꝓhi.feu.ali.col.x.ꝛ bar.dicit ꝙ uaſalli nō poſſunt ꝓrogare iuriſdictionē.ſine licentia dñi.ſecus in hoībus li beris laycis ꝛ ita no.bar.in.l.i.§.ꝛ poſt opis ꝺ opis no. nū.ſed dicit inno.ꝙ ſi quis cōfitetur ſe ſubditū alterius teneꝰ ſeruare ſniam illius niſi ſit exemptus ut in.c.i .de offō or.ꝑ inno. Et no.hic ꝙ in cōceſſis noīe ciuitatis includitur territoriū. Sed qd in ꝓhibitis uide de ſe pul.uio.l.iij.§.non ꝑpetue ꝑ Ia.ꝺ are.ꝛ in.c.ſi ciuitas ꝺ ſen.exco.li.vi.ꝛ ibi uꝰ determinari ꝙ ſiue interdicaꝰ lo cus ſiue pſona non fiat intenſio ī loco.itē ſi cōceditur ñ ius cōe ſed ius ſingulare puta immunitas ciuitatꝰ nō por rigitur ad uillas ut ibi no.i nouella.Et uide qꝺ no.lxiij. di.c.ego lodouicus.Ecōtra aūt ſi fit mētio de comitatu .i.ꝺ iure ſiue ꝑmiſſiue ſiue ꝓhibitiue ñ icluditur ciuitas ut.C.ꝺ teſtamētis.l.ſi. Sed hic quer ꝰ qño iurſdcō ſit in territorio.ꝛꝰ.materialiter ꝛ paſſiue.ſꝫ formaliter ꝛ ac tiue eſt ī magiſtratu.itē ſicut merum impiū eſt in furcha ꝑ modū ſigni.item ſuppoſitiue ſicut dñium ꝛ ſeruiꝰ eſt in predio.C.ubi ꝛ apud quos.l.fi.uel dic ꝙ eſt in terri torio.i.q: inheret territorio ſcōm guil.ſed ī pſona iudicā tis eſt exercitiue.ꝛ hoc mō dr̄ offiñ.j.de iur.om.iu. l.i. ꝛ hic ī rubrica.ꝛ in rubricis ſequētibus. Et iurſdictio in pſona iuſdicentis ē ſub ꝑdicamentis agere.in pſona ſub diti eſt ſub predicamēto pati ſꝫ iurſdictio ī territorio eſt ſub predicamēto ubi uel ſitus adde quod dixi.ſ. ꝺ legi. l.ꝺ quibus nec hēas pro maiori legiſta.ſi utor ſermone aliqualiter dialectico.q: generalia pricipia opꝫ hominē ſcire.alias ē ſine itellectu. Et not.ꝙ iſ.§.loqur ī ſim plici cōmiſſione que ampliatur fauore publice utilitatis

Sed qd ī donatione ī qua nō cōſiſtit utilitas publica ut ſi quis donat mihi caſtrum.an uꝰ donare territoriū caſtri.ꝛ uꝰ ꝙ non ar.C.ꝺ operis pu.l.ſi aliquando. In ꝯ̄rium uidetur q: iurſdcō eſt īdiuiſibilis.ꝛ cūꝫ ſit cōceſſa ī caſtro ergo ꝛ ī territorio ar.j.de ꝯ̄.emp.l.ſi aque duc tus.Et ſic cura acceſſoria ſequitur pricipale de hoc hic per guil. Sed quid ſi non cōceditur ipm uniuerſale. .i.ipm caſtrum ſed frumentum puta quod eſt ī caſtro.an continet id quod eſt extra caſtrum.tñ ī territorio caſtri. ꝛ dic ꝙ nō.niſi paterfa.deſtinauerat illud tranſferre in caſtrum.ar.j.ꝺ hr̄.inſti.l.ex facto.§.rerū de pig.l.debitor.

Sed quid ſi nō dicit ī caſtro ſed dic lego tibi frumē tum quod hēo plagarij.an uenit frumētū ꝙ nondum eſt ad plagarij caſtrum portatum.tñ eſt ītra territorium re collectum.Rꝰ.ſi teſtator hoc deſtinauerat uenit.Idem ſi ñ appet deſtinaſſe ſi tñ in caſtro aliō ñ habebat ne inule ſit legatū.ut.l.fundꝰ q.j.ꝺ fun.inſtru.ſcōꝫ guil.ꝺ eu.Et ad de ī ꝑcedēti.q.qꝺ noꝰ.xxiij.q.i.c.rogamꝰ. Sꝫ dubitaꝰ de tali.q.dicebāt litere papales negotia.fidei tali cōmit timus.ꝛ dubitaꝰ an inqſitor ſit ordinarius uel delegatus dicit ia.hu.ꝙ delegatus q: ñ hēt territorium.tñ q: eſt de legatus principis.ꝛ ad uniuerſitatē cāꝝ ē ad inſtar ordi narij ſecundum ia.hu.ꝛ hoc uꝝ qñ cōmiſſio fit pſone.ſꝫ ſi fieret talis cōmiſſio dignitati offō uel miniſterio.puta q: miniſter frm ſit ꝑpetuus inqſitor tūc eēꝫ iurſdcō ordi naria ꝛ haberet territoriū.puta ꝓuinciā ſci frāciſci ī qua eſt inqſitor limitatus.dico in hoc articulo.nō tñ diciꝰ hē re ꝓprie territoriū ille cuius eſt limitata pōtas in ſpē.q: territoriū eſt uniuerſale.ſicut nō dr̄ ꝓprie hr̄s ille qui in negociatiōe ſalis ē īſtitutus hr̄s ille v̄o qui uniuerſaliter eſt hr̄s ꝓprie hr̄s eſt.C.de hr̄.inſti.l. quōe.ꝛ ſic aꝰ cōmit titur iurſdcō reſpectu territorij ꝛ ē ordinaria.aut reſpec tu cāꝝ uel pſonarū ꝛ ē delegata.uel dic ꝙ cōmiſſio rea lis eſt ordinaria pſonalis delegata.ꝛ ñ eſt uerū ꝙ ꝺ ſub ſtantia iurſdcōnis ordinarie ſit territoriū niſi in eo q hēt iurſdictionem ordinariā pricipaliter ut epſ.uel denoīatā

a locotur magiſtratus municipalis. Et adde q͛ no. bar.
in.l.i.ꝭ.de dam.infec.uel forte nullus dī hēre territoriū
niſi q hēt mixtum imperium q: pōt in poſſeſſionē mittere
re ipſa ut.l.iubere cauere.ꝭ.de iur.om.iu. Propriū enī
accidens territorij eſt ī poſſeſſionē mittere. Et ideo non
delegatur.q: territoriū non delegatur.i.nō trāſit in dele
gatum.ergo nec miſſio re ipſa.ut.l.a diuo pio.in pri.ꝭ.d̾
re iu. Et iō conſules artiū ꝓprie non hīt territorium q:
non poſſunt in poſſeſſionē mittere.niſi cōſuetudo uel.l.
municipalis hoc eis noīatim cōcederet.ar. ꝙ ui aut clā.
l.ꝓhibere.§.plane. Et p hoc uidetur ꝙ archidiacon⁹ lʒ
in ſuo archidiaconatu hēat iuriſdictionē ordinariam tamē
q: territorium eſt epi non archidiaconi nō poſſet mittere
in poſſeſſionē ex ſuo decreto .in territorio alieno ut.l.cū
unus.§.is qui. Et no.ex p̄dictis q̄liter accipiatur comita
tus.diſtrictus aūt uocabulum latinus pʒ. Hinc eſt ꝙ dici
ci dīcitur de diſtrictu iudicis layci ⁊ p quod aliquē diſtri
git eos ut no.in.c.fi.d̾ offō dele.li.vj.i nouella.quādoqʒ
tamen ponitur diſtrictus ꝓ dioceſi .utcʒ quāʒ pro comita
tu.C⁹ di.c.ꝓuincie. Item no. ꝙ archidiaconus dicitur
quodammō uicarius epi de offō or.cum ab eccleſiarū
p innoc.⁊ ſic hēt iuriſdictionē ordinariā non plenā ut ita
dixerim.ſʒ ſemiplenam.i.ſine realis executionis potētia
.ſ.immediata ſʒ imediatam hʒ q: ad lrās ſuas eps mittʒ
⁊ ſic facit p mediū quod imediate facere nō pōt ſimile
.ꝭ.de manu.l.ab agnato.⁊ ſi nō faceret dʒ corripi q: qui
nō ſeruat iuriſdictionē ſubditorum dʒ puniri de offō or.c.
cū ab eccleſiarū p innoc.uel dic ꝙ aut loquitur circūſcripti
ue ⁊ tūc quilibet ordinarius hēt territoriū hoc eſt dicere
ꝙ infra certos limites locales pōt uti iuriſdcōne ⁊ non
ultra unde archydiaconus non pōt uti iuriſdictione extra
fines archydiaconatus. Aut loquimur ſubiectiue ⁊ tūc nō
oīs ordinarius hēt territoriū ſibi ſubiectum.i. ſub ſe. Et
hoc uera.⁊ p hoc pʒ quis uerius dicat.an inno.an hoſti.
extra de foro compe.c.cū contingat.ubi ī nouella utriuſ
qʒ opy.inuenies. Sed pone princeps donauit mihi
locū publicum puta montē ſubaſſiū.ibi caſtrum edifico
cui deputo ꝓ territorio totum montē.queritur an caſtrū
ſit meum.⁊ an hēam iuriſdictionē ac ſi princeps donaſſet
mihi ſub noīe uniuerſali.ſ.territorij tunc.p certo hēo oīa
iura territorij.⁊ caſtrum eſt meū quo ad ꝓprietatem.⁊
quo ad iuriſdictōnem.⁊ hoc ex noīs ſignificatione. ꝭ.de
vͨb.ſig.l.pupillus.§.territoriū.ſi autē non expreſſo noīe
uniuerſali ē magis dubiū tamē uī principem donaſſe oē
ius quod in monte ſuū eſt.⁊ ſic iuriſdcōnem.ar. de cōtr.
emp.l.q tabernas ⁊.l.in modicis.co.ti.⁊ extra de re iu.
cum bertoldus.⁊.C.d̾ bo.uacan.l.ſi quī.uel dic cōtra q:
merū ⁊ mixtum noīatim eſt cōcedendū.ꝭ.d̾ offō eius cui
man.eſt iur.l.i. Et an liceat edificare caſtra dic ꝙ ſic
in loco ꝓprio.ut.l.quicunqʒ.C.d̾ fun.limi.li.xj.ſi tale ca
ſtrum nullā hēt iuriſdictionē ſʒ ille qui eſt dn̄s ciuitatis.
quo ad iuriſdcōnem ē dn̄s illius caſtri.C .d̾ epis ⁊ de.l.
nulli.⁊.ꝭ.ad municip.qui ex uico q: edificiū eſt eiuſdem
iuriſdictionis cuius eſt ſolū ſcōm illam regulā quicqd edi
ficatur ⁊c̄. Et adde q͛ no.ꝭ.de dā.īfec.l.ſi finita p bar.
ubi dī ꝙ noīe caſtri cōtinentur hoīes ſi ſnīa datur ꝓſo
nis.ſed ſi territorio cōtinet̾ ipſe loc⁹.⁊ adde ꝙ no.inno.
de reſti.ſpo.c.accedens. Ex quo no.ꝙ allegans terri
torium dʒ ꝓbare q: ī ſcō conſiſtit. No.aūt ꝙ pīceps
priuato non pōt cōcedere ſuam ſupremam iuriſdcōnem
ut no.bar.ꝭ.ꝙ ui aut clam.l.ꝓhibere.§.plāc. Itē no.
ꝙ legat⁹ non pōt cōcedere alicui caſtra eccleſie niſi hoc
hēat ī cōmiſſione.ut.d.§.plane p bar.nimirū q: hoc ē cō
ſiſtoriale.C.d̾ legi.l.humanū.ubi d̾ hoc. Et not.ꝙ cui
non lʒ noua caſtra facere.non licet uetera inhītata refor
mare ut extra d̾ reſti.ſpo.c.piſanis.p inno. Extra no.
ꝙ ſi dn̄s recuperat caſtrum ui ꝙ non ꝑdit ius ſuum q:
non facit uim uaſallis ſed īuaſori. ut no.ī.l.i.§.interdū

.ꝭ.d̾ le.m.p dy.⁊ cy.in addi. Ulteri⁹ no.in.v̾ſ. ſi ultra
ꝙ d̾ cōmiſſis extra fines territorij ꝓcertus nō cognoſcit
ſubaudi rōe delicti ſʒ rōe domicilij uel originis delinquē
tis q: eſt d̾ ſuo territorio. ſic ſcōm ia.d̾ are.⁊ cy.ſʒ odo.
tenuit ꝙ d̾ delictis cōmiſſis extra territoriū non poſſit ī
quiri ꝯ ſubditum.q: nō eſt offenſa maieſtas ꝓtoris inqui
rentis nec ei⁹ res publica. Et uidemus ſimile ꝙ ſtatuta
que ꝓtor ex mero offō facit nō ligant delinquētes extra
territorium.extra d̾ cōſti.c.ut aīarū.§.ſtatuto li.vj.unde
ꝙ nō pōt inducere ſnīa ſtatuti.ſi poſſet ſnīa iudicis ⁊ il
la opy.approbaret̃ ī foro canonicorum ſed in foro ciuili
ſunt opy.q͛ dic ut dixi in.l.cūctos populos.C .d̾ ſūma
tri.⁊ fi.cath.⁊ ibi oīo uideas. Quid aūt ſi maleficiū
eʒ ſe in duob⁹ locis ut q: percutiēs tenebat pedē in uno
territorio.ꝑcuſſus puta cū lancea uel baliſta in alio.dic
.C.ubi d̾ poſ.agi opʒ.l.i.p pe.⁊ cy.⁊ dic ꝙ nō inſpicitur
locus a quo.ſʒ locus in quo.q: locus ī quo ponitur in li
bello ⁊ ab eo denotatur malliſi q: ibi ꝑficitur.ff.d̾ accu.
l.libellorū.ar.ꝯ nam ſicut res trahitur ad ſuū initium in
tpe.ut.l.huic ſcripture.⁊.l.ita uulneratus ad.l.acquil.de
cōſe.l.ſi is qui ſtichū.ita ⁊ in loco.⁊⁹.in legib⁹ ꝯtrijs erat
initium ex parte agentis ⁊ paſſi continentum hīc non.

Quid ſi ſit ī confinio ⁊ teſtes neſciūt bene diſtingue
re locum quia uiderunt a longe.⁊⁹. propter difficilem
deſcriptōnē ius in incerto eſſe non dʒ. Et ideo primitur
utriqʒ ingrere.q: obſcuritas naſcens ex fcō rei nō nocet
actori ut.l.i.§.quod aūt.ꝭ.quorū lega.⁊ ar.d̾ uſufr.l.uſuf.
§.ſi uinarijs ⁊.l.ſiue cōtra.§.fi.ꝭ.de li.agio per cy. Sʒ
nunquid ſi unus incipit inquirere accuſatio poſtea corā
alio facta faciat inquiſitionem ſilere.⁊ uidet̃ ꝙ ſic. q: or
dinariū remediū tollit extraordinariū.ꝭ .d̾ eden.l.quedā
in prin.ī ꝯtrium q: cōpetunt diuerſis.⁊ dic ꝙ nō tollit ī
origine.q: extraordinariū offīm in crīali non eſt ꝓditū
in locum deficientis ordinarij auxilij cū nūꝙ deficiat or
dinarium.i.accuſatio ſʒ eī coadiuuādi iuxta no.C.d̾ fal.
l.querelam.ꝭ.d̾ rei uen.l.i.§.p hanc.ſʒ an exercitio tolla
tur.uī ꝙ ſic in crimine ꝓuato ſicut ſunt regulariter oīa.
niſi d̾ quibus noīatim.l.cauetur ꝙ ſint publica.ff. d̾ pre
uarica.l.iij.§.fi.nam ī iſtis plurimum iuris reſidet ī agē
te ſecus ī publicis criminalibus que acriora ſunt.C .de
aboli.l.ij.uel dic aut malū erat per inquiſitionē liquidatū
⁊ tūc ſtat firma īquiſitio ar.C.d̾ adul.l.q̄uis īdubitati.
aut non erat liquidatum.⁊ tūc ſecus.tu dic nō ceſſare q:
preuenta eſt iuriſdcō p.l.ubi ceptum.ꝭ.d̾ iudi. Et ideo et
in eadem ciuitate ubi ſunt duo magiſtratus unus cepit
ꝓus inquirere corā alio.poſtea facta accuſatio ꝓceſſum
inquiſitoris nō impedit.quod no.q: coram eodem magi
ſtratu ſuperueniens accuſator īquiſitōnem facit aboleri.q:
īquiſitio eſt ꝯ ius cōe.cum regulariter īquiſitōnes ſint
ꝓhibite ut.l.reſcripto.§.ſi quis.ꝭ.d̾ mu.⁊ ho. Et iō dicit
an.d̾ piſis ꝙ ſi p formā ſtatuti d̾ quolibʒ crie poteſt in
quiri ꝙ tūc eſt remediū ordinarium.⁊ nō ceſſat per accu
ſatorem ſuperuenientē.ſʒ certe inquiſitio dr̄ remediū extra
ordinarium q: non ſeruat̃ ordo iudicij qm̄ non cōteſtat̃
lis.niſi ex una parte.ſ.ex pte rei.dic ergo aut īquiſitio ē
iuſſa aut permiſſa aut ꝓhibita.primo caſu non ſilet. ſcōo
caſu aut eſt liquidata ⁊ nō ſilet ut no.ī.d.l. ſiue ꝯ per cy.
ī addi.poſt dy.aut non eſt liquidata tunc accuſatori pōt
mora notabilis īputari.⁊ non ſilet.aut nō tunc ſilet.q: iu
dex ſuccedit loco accuſatoris ꝓ publico iur̃. Et iō ꝓpri
um dolorem proſequēs ꝓfertur niſi ei poſſet īputari mo
ra uel dolus puta q: colludit ar.C.d̾ aboli.l.ij. uel ꝯfeſ
ſus q: īſtruxit inquiſitionē.q: nō poteſt uenire ꝯ factum
ſe ꝓcuratū.ar.de le.i.l.ſi ſeruus plurium.§.i.tertio caſu
ſilet inquiſitio īmo ab ipſo initio ꝓceſſus ipſe tanꝙ ꝓhi
bitus eſt nullus ipſo iure ſicut ſnīa lata ſuper īepto libel
lo niſi forte eſſet lata in cōfeſſum.ar.extra de reſti.ſpo.c.
piſanis.⁊ d̾ elec.c.p inquiſitionem de cōfeſ.c.cū ſuper.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

pẽr inno. Et uideť ꝙ qñ libellus ē nullus ꝛ ſñia funda
tur ex ſola cõfeſſiõe. ꝙ talis ſñia ſit interlocutoria iuxta
no. ĩ. de inf. a. l. actus fuſtium quod eſt no. Item no. ꝙ
cum aliquid cõceditur ĩ pleñ cõcedi uideť ut no. ĩ aut.
ut lib. de cetero. §. i. Item no. hic de dictiõe intra ſua
q: includit extrema. adhuc. ĩ. ꝺ ſucceſ. edic. l. i. §. quod di
ximus. ꝛ ſic qui uẽdit quicqd eſt intra muros uideť uen
dere ipſos muros ſi ſunt eiuſdẽ uenditoris. Idẽ ſi inue
nitur quicqd eſt intra arborem ꝙ cõtineť arbor. facit. ĩ.
de uer. ſig. l. amiculus ſcðꝫ guil. ꝛ cy. ꝛ ſic no. ꝙ limitatio
proprios cõtinet limites ꝙ diſtinctum ab aliquo inclu
dit in ſe terminum diſtinguentem. ꝛ facit de act. empt.
l. fundi in prin. Et nunquid limes cedat limitato dic ut
no. xxx. q. i. c. i. per archy. Item not. hic ꝙ indiffinita
ꝯmiſſio equpolet uniuerſali ſcðꝫ riẓar. mal. Sꝫ tu dic ꝙ ci
uitas caſtrũ territoriũ ꝛ huiuſmodi ſũt noĩe rerꝫ uniuer
ſalium q: includũt ea que iuť ſũt. ut no. Innoc. de exceſ.
p̃la. c. dilecta. Et no. ꝙ tñ uꝫ uniuerſalis cõmiſſio ĩ oĩ
bus q̃rum ſpealis in ſingulis. ſꝫ hoc fallit ĩ his que ĩ uni
uerſali cõmiſſione nõ icluduntur ut in. c. ſꝫ ꝛ. c. fi. de offõ
uica. li. vj. ꝛ dic ut ibi. ꝛ ar. ĩ. ꝺ tranſac. l. cũ hi. § qui trã
ſigit. Ultimo no. ꝙ glo. dicit hic ꝙ ciuitas romana eſt
pape nõ ĩperatoris ergo ꝛ ambitus. i. uallum. pro uallo
aũt eſt comitatus. i. circum circa quatenꝰ a iuř ꝛ conſue
tudine deputatum ē ꝛ hoc tenẽt riẓar. ꝛ cy. de quo dic ut
dixi. ꝺ. in conſtit. omnem.

Solent. No. ꝙ factum ꝑ ſymoniam puniť
criabiter. Et no. ar. ꝙ rector ſcola
rium põt punire doctorem qui acquirit ſcolares precio
ſcðm glo. ꝛ facit. ĩ. ꝺ tu. ꝛ cur. l. ſcire. ꝛ qð no. ĩ. de tutel.
l. in cos. Itẽ no. ꝙ tutor qui nᵒ cõfecit inuentariũ ſtu
dio nõ imperitia punitur ꝛ remoueť. Et hoc pꝫ in ũbo
cõſulto ĩperitie eñi parciť ꝛ maxime mulieri. ĩ. ꝺ edẽ.
l. i. in fi. q: non preſumitur dolus in mulieribus. ut. ĩ. de
eden. l. ubi. §. fi. unde ſi inter bona pupilli nõ aſſignat ma
ter legata ſibi inutiliter fcã pura ꝑlas ſibi legatas quas
maritus ei corã duobus teſtibus relinquit certe non pu
nitur mater. nam tutor q non aſſignat debita a pupillo ñ
punitur: ſed ille puniť qui bona pupilli occultat. ſed illa
mulier potuit ꝓbabiliter ꝛ ꝺ iuſgeniũ credere ꝙ iſtud
legatum pinet ad ipſam uñ excuſata eſt a pena iuř. ar.
l. i. in fi. ĩ. de abigeis. nõ ob. quod no. in. l. ij. §. ſed ſi mater
ĩ. ad tertul. q: ibi error iuris nõ põt probari. nam ad ꝓ
bandum errorẽ opꝫ patere de tali fcõ ſuper quo error
aliqua naturali rõe uel groſſa opy. poſſet cadere ut. C.
ꝺ his qui ſibi aſcribunt. l. ſenatus. ſed in. l. ꝯria nullũ erat
factum inuentarium legitimũ uel excuſabile. ꝛ ſic nõ ob.
Et uide ꝙ no. in ſimili ĩ. l. duas in pri. ĩ. de bo. dam. qð
ei dñi nõ eſt adminiſtrator ĩ inuentario poneť nõ teneť.

Item an plati remoueanť q nõ fecerunt inuentariuꝫ
dic ꝙ non. xxvij. di. de ſiracuſane. per archy. ſꝫ prior ho
ſpitalis ñ dř prelatus ſꝫ qi tutor. ꝛ iõ ex hoc remoueri
põt. Itẽ ſi tutor nõ fecit ĩuentarium tp̃e quo tutelam
acceptauit. ſꝫ poſtea ex interuallo. an poſſit ei opponi ſi
uult agere uel adminiſtrare. dicit frã. de ſcalis diſputãdo
ꝙ nõ niſi ꝑius remoueatur ut ſuſpectus. iõ q: auctorita
te ꝑtoris põt moram purgare. itẽ q: qñꝫ ſeorſum tutelã
ſuſcipit ꝛ ſeorſum ſatiſdat corãꝫ diuerſis iudicibus ut. l.
de dic. §. tutor ꝛ. l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria. ĩ. qui ſatiſ.
cogan. item ſi ex poſt fcõ. q: creſcit pñmoniũ pupilli. uel
decreſcũt opes fideiuſſoris. ſatiſdatio minus ydonea re
periatur tñ tutela nõ uitiať. ut. C. ꝺ iuř dot. l. ſi mulier.

Item no. ꝙ ꝯ ꝓprium inuentariuꝫ ñ poteſt probari
error per tutorem. C. arbi. tu. l. fi. niſi fecerit ip̃m ſub uer
bo credulitatis. non ſub aſſertione. ꝛ ſub ꝓteſtatione ꝙ
uti ualeat ueritate ſꝫ hr̃s ſuo nõ obligatur ſtare inuenta
rio ſi uult ꝓbare errorem. ut no. albertus ĩ malgarita in
ti. de fide inſtru. ĩ fi. nam regula eſt. ꝙ ueritas rerꝫ erro

ribus geſtorũ non uitiatur. ut. l. illicitas. §. ueritas ſꝫ alibi
dicat ꝙ deſiderium apud acta publicatuꝫ non põt corri
gi ut no. C. ꝺ omni agro deſer. l. rura. li. xi. q: eſt forma
te decreti ualarũ. Item no. hic ꝙ ubi pecunia. ibi ſor
des ut. ĩ. ꝺ inf. a. l. qñ. Item no. ꝙ tutor. vij. facere te
netur ꝑimo pſonã curare. ij. res cuſtodire. iij. ſine ulla cun
ctatione pſonam ꝛ bona defendere. iiij. iurare. v. ſatiſdaṙ
niſi ſit datus ĩ teſtamento uel cũ ĩquiſitiõe maioris iudi
cis q: tunc nõ ſatiſdat. vj. inuentarium facere niſi teſtator
ei remiſerit. ut. l. fi. ĩ. arbi. tu. vij. ꝺ licentia ſeu decretõ iu
dicis adminiſtrare. niſi neceſſitas incũbens aliud ꝑmittat
ut. l. fi. ĩ. ꝺ tut. ꝛ cur. qui ſatiſ. nõ de. uel niſi teſtator dixe
rit ꝙ poſſit adminiſtrare ſine decreto. ar. l. i. ĩ. ꝺ re. eorum

An tutor poſſit accuſari ꝺ ſuſpecto ante q̃ gerat uiꝺ
ĩ. ꝺ nego. ge. l. nam ꝛ ſeruus. §. i. ꝛ. C. ꝺ ſuſpec. tu. l. pre
ſes. ꝛ. l. curatores ꝑ cy. An ꝓcurator abſentis poſſit
remoueri ꝑ iudicem rõe ſuſpitiõis. uř ꝙ ſic. C. ꝺ ꝓcur.
l. cum qui res agit hr̃dum. An pri poſſit interdici ad
miniſtratio rõe ſuſpitiõis uide. ĩ. ad trebel. l. imperator. C.
de ſen. paſ. l. fi. ꝛ de coadiutore alicui dato de quo lo
quitur. C. qño. ꝛ quando iudex. l. ſi preſes quaſi. ꝛ. ĩ. de
pac. l. cum in co. ꝛ. ĩ. de inf. a. l. ij. §. ignominie. in glo. par
ua an poſſit remoueri per archy. lxxviij. di. c. epiſcoporꝫ.

Quid ſi iterdicať ꝑlato ſuſpecto uide ꝑ archy. iij. q. ij.
c. q:. An poſſit poſtulari ſuſpectus qui titulũ hẽt ſine
adminiſtratiõne. dic de ſol. l. ꝙ ſi forte. §. ei. q: ibi tamẽ nõ
oĩo adminiſtratio deerat. bal.

Quod autem. No. ar. ꝙ ſi mãdať pote
ſtati. ꝙ ſcipiat oẽs accuſa
tiões ſub certa pẽa debet intelligi hoc dũmõ accuſatio ſit
bene inſtituta. ſi ei eſſꝫ formata ꝯtra iᵘ talis accuſatio re
cipi nõ dꝫ ut hic. cũ ſy.

Cum patronus. No. ex ĩ. ibi ꝑ mõ
querele ꝙ modus
accuſãdi ſeu querelãdi põderãdus ē. Et ē hic tex. no. ꝛ
hẽs gl. iij. q. vj. c. hoc quippe. ubi oĩo uideas q: accuſatõ
factam deſiderat. ut not. in ſpecu. de accu. ĩ. i. v. in ſũma.

Deinde no. glo. ꝙ ille qui ꝯfederat ſe cũ inimico dñi
ſui. dꝫ priuari feudo ꝛ priuilegijs oĩbus que a dño ſuo
dignoſcitur obtinere nec mirꝫ. cũ eť in metallũ damnari
debeat hoc ip̃o ꝙ ꝯſpirauit quod ē no. Et uide de hoc
in ſpc. de dona. §. i. v. qd ſi aliquis baro. Itẽ qui dicuť
eſſe partiales ſeu de pte alicuius. uide in ſpec. de treug.
ꝛ pace. v. ſꝫ põe. et adde ꝙ miles ꝯſpirator eſt degradã
dus ut no. in. l. i. in fi. ĩ. de obſequijs.

Cura carnis. No. ꝑcum in uictualibus eſſe
taxãdũ. ꝛ uide. C. ꝺ epi. au. l. i.
per cy. et non uꝫ ſtatutum artificũ. ĩ ꝯriũ. C. ꝺ mono. l. i.

Quies. No. ꝙ regens ꝓuinciã uel ciuitatem
debet ſubditos conſeruare in pace ꝛ
debet rumores impedire. ꝛ ſubditos ad qete uiuendum
nõ ſolũ orari ſꝫ cogere. nam plerũqꝫ ſtatus publicus et
priuato turbatur. ut. ĩ. de capi. l. ſi quis ingenuam. §. ĩ ci
uilibus. Nunquid ergo inimicos dꝫ cogere ad paceꝫ. rᵒ.
offenſus ſuadendus eſt nõ cogendus ut remittat iniuri
am nam equitas rõ non patitur ut quis inuitᵘ parcere ĩ
iuriantĩ cogať niſi in foro penitẽtiali ut inſti. ꝺ iniur. §. fi.
ꝛ hoc poſt factũ ſꝫ ante factũ obuiari dꝫ ne iniuria cõmi
tatur. ut. ĩ. ꝺ uſufr. l. eqſſimũ. ꝛ hoc adito iudice. ꝛ mera
ꝯtrouerſia ut not. guil. C. de ſen. l. ex ꝑlatione ꝛ abſqꝫ
libello hoc peti põt per quẽlibet qui timet uim inferri ĩ
ſua poſſeſſione. C. ꝙ cum eo. l. ſi ſeruus ꝑ cy. ꝛ per in.
de arc. ꝛ. C. uti poſ. l. i. ꝑ cy. in addi. ꝛ in ſpecu. de libel.
cõcep. §. nũc uidendũ. v. xxij. ꝛ extra ꝺ probať. c. ĩ prĩa
ꝑ Innoc. ꝛ hẽs. l. no. ĩ. ꝺ offõ procuř. ceſ. l. fi. Et idem ſi
in ſua libertate alicui fiat ĩpedimẽtũ. ĩ. ꝺ cõdi. ꝛ demõ. l.
quibus debꝫ in prin. ꝛ adde ꝙ not. archy. xc. di. c. diſcor
dãtes ꝛ. xv. q. vj. nos ſcõꝝ. Et no. ꝙ ſi officialis uideť

aliquos ritari. ⁊ nõ īterponit ſe q̄ pōt ab offō remoue
ri ſecundū pe. ut no. cy. C. de noxa. l. ſi ſeruus. quod te
ne menti. Bald.

Et diſciplina. Vide hic q̄d no. inſ. i. de
hē. ab inte. §. per ꝯtrium.

Et ſane. In tex. ibi diſpoſitos. i. deputatos.
No. credi relatiōi officialis ꝺputa
ti ad hoc. ſi aūt non apparet q̄ ſit deputatus ad h̄ non
creditur ſibi. ⁊ ideo lr̄a cum miſterio dicit diſpoſitos. i. ꝺ
putatos de hoc no. extra ꝺ ap. c. cum parati. j. de cuſto.
reoꝝ. l. diuus. extra ꝺ ſen. exco. c. uenerabilis. §. ſec⁹. C.
de fal. l. ſi qs decurio. p cy. lxj. di. c. caſinenſis. per archi.
⁊ in ſpec. ꝺ cita. §. ſequitur. ⁊ adde in ſpe. ꝺ accu. §. i. v̄ſ.
hoc aūt fiat. ubi omnino uideas.

Et urbem. Hic uide quod no. in. l. i. C. de
poſtu. ⁊ extra de cta. ⁊ qua. c.
cum bone per innoc. Bal.

p **Refectus.** Ille qui ē extra territo
rium nō poteſt iudicare
ſed delegare ⁊ precipe iudicare. h. d. Et h̄
ulꝫ poſtq̄ hēt iuriſdc̄ōnem efficacem nō an
te. j. ꝺ offō pconſulis. l. obſeruare. §. fi. Et no. attendi
locum. ubi actus fit. nō ubi mandaꝰ fieri facit. j. ꝺ fidei⁹.
l. ſi ut proponiꝰ. Et uide extra de offō lega. c. nouit. bal.

De officio queſtoris rubrica.

o **Rigo.** In tex. ibi ſuffragio. ar. q̄
reges quedam ꝺbeant fa
cere de cōſenſu populi ſed iſtud eſt de
cōgruo nō de neceſſario cū lega.⁹ poſ
ſit facere ſtatuta abſqꝫ cōſenſu populi.
ergo multo magis princeps. ut in. c. fi.
ꝺ officio lega. p inno. Itē in. v̄. ⁊ ſane. no. q̄ ubi ſunt di
uerſe opy. magiſtroꝝ dꝫ ſtari illi opy. que plurimoꝝ te
ſtimonio cōprobatur. Et ſic no. ar. q̄ ſtādum ē croni
cis approbatis. Item no. hic quedam ſciri p opinio
nes que proprio ſenſu ſcire nō poſſumus extra de iuꝰ.
cal. c. in cā. p inno. Vl⁹ not. q̄ quis tenetur credere
iſtud quod cōiter credunt ⁊ tradunt ſapientes. Bald.

De officio pretoris rubrica.

a **Pud.** Hic uide. j. de arbitris. l. q
etiam. cum ſy. Bal.

Arbarius philip

b **pus.** Superioris auctoritas cōis
error. ⁊ plurimoꝝ utilitas fa
ciunt ualere pceſſus ſn̄ias ⁊ ſtatuta fc̄ā
ab eo qui ex ſeruitute errante ſupiore
aſſumptus eſt ad p̄laturam. h. d. uel ſic publica utilitas ⁊
cōis error faciūt ualere acta ab alias minus iuſto p̄tore
. h. d. ſm ia. bu. uel ſic uitiū latēs non infringit ea que pu
blica auctoritate fāit ab ordinario putatiuo. uel ſic uitiū
pſone non uitiat geſta auctoritate publica. uel ſic hn̄s ti.
iuriſdictionis lꝫ inualidum pōt uti iuriſdc̄ōne pꝑter cōem
errorē. uel ſic pꝑter publicam utilitatē ⁊ cōem errorē in
ducitur diſpenſatio legalis in actibus alias inualidis in
quibus ⁊ homo ſi ſciret pꝑter dictas cās tenereꝰ diſpē
ſare. h. d. ⁊ facit. j. de pac. l. tale pactum. §. fi. ī gl. ⁊ ñ erat
hic error in iuꝰ naturali ſꝫ ī iuꝰ conſtituꝰ. ut no. extra de
elec. q̄ſ ſicut p ino. Iſti caſus ſunt uarij pp uariaſ lec
turas. Et ſm glo. diuidere potes. l. in tres ptes nā
in pr̄ia pte ponitur thema. ex quo elicuntur tres q̄ōnes
In ſa pte ſoluūtur ille q̄ōnes p ordinē lꝫ pr̄ia ⁊ tertia
ñ ſoluant clare. in tertia ponitur quedā ꝯparatio. ōc aꝰ cō
parātiuū tertiū rōeꝫ ſui poſitiui. ſecūda pars pricipalis

incipit ibi ſꝫ nihil. iij⁹ ibi quod ius. item. iſ⁹ ſubdiuiditur in
tres nā primo querit ꝺ uera p̄tura ⁊ eſſentia dignitatis
in ſa querit ꝺ eius exercitio. in tertia querit ꝺ libertate
⁊ ſoluitur ſm glo. prima q̄ō q̄ fuit pretor. ⁊ ſoluitur ſa
q̄ō q̄ ualerent actus exercitii ⁊ ſoluiꝰ tacite. tertia q̄ō q̄
fuit liber ſm glo. itaqꝫ barbarius aſſecutus ē ueram pre
turam cū exercitio ⁊ libertate. Et rō queriꝰ eſt uer⁹ p̄e
tor eſt q̄ populus romanus pōt ſeruo cōferꝰ uerā pre
turaꝫ ⁊ ideo pomp. dicit ſuiuꝰ nihil obfuiſſe. ⁊ rō que
ritur geſta ualuerūt eſt q̄ de equitate fuit uerus p̄tor.
⁊ q̄ equum eſt acta ualere pp publicā utilitatē ⁊ cōem
errorem ⁊ hoc ē uerū tam in iudicando q̄ in ſtatuendo
⁊ tā in geſtis ad petitionē partis. q̄ ex mero offō. ergo
cōcluditur q̄ p̄tura fuit functus. ⁊ quo ad ſe ⁊ quo ad
alios non ſolū de fc̄ō ſed de iuꝰ. ſꝫ rō queritur eſt liber
eſt ficta uolūtas populi. nam. l. fingit q̄ popul⁹ propter
publicam utilitatē feciſſet eum liberū. ſi ſciuiſſet ergo nūc
dicamus eū factum ſimiliter liberū. pꝑter publicam utili
tatem ut geſta ualeāt. ⁊ intelligātur fc̄ā a cōgruo ⁊ non
ab incōgruo p̄tore ⁊ ille ē ſenſus huius. l. ſecundū hanc
glo. ⁊ dicit in populo ꝯcēditur ad principē pari uel ma
iori. rō q̄ facilius p̄ſumitur uoluntas uni⁹ pſone q̄ innu
merabilis populi. Collige notabilia pr̄io q̄ quis pōt
petere dignitatē. 2⁹ q̄ error ſuperioris non officit di
gnitati collate. Tertio q̄ error cōmunis hētur pro ue
ritate. ⁊ ſicut ueritas facit i⁹ ſic ⁊ error cōis. Quarto
q̄ lex ⁊ equitas fauet publicis actis ⁊ q̄ benignitas p̄
fertur rigori. et q̄ hn̄ actū ex ſuperueniēti caſu ñ retractaꝰ
ꝯcor. j. de ac. hē. l. quōt. Quīto q̄ id quod p̄ſumereꝰ
factū a ſciēte fingitur ab ignorāte ꝯceſſū. Sexto q̄ fa
cilius cōſentit unus q̄ multitudo. Septimo q̄ popu
lus romanus ⁊ īperator ſeruo alieno libertatem donaꝰ
poſſunt. Octauo q̄ qui ſeruo dat dignitatē uidetur ta
cite ꝑus cū habilitate ad ipſam. facit. j. ꝺ re iudi. quidaꝫ
ꝯſulebat. Vltimo no. illud generale quod ex falſa cre
dulitate uel opy. agiꝰ cōfirmata. cōtra not. j. ꝺ pac. l. ſi
cū te. §. ſi ꝺbitorem alias ē. l. ⁊ illa notabilia uadunt ad in
tellectū gloſatoris q an ſit uerus patebit īferius. Op
ponitur p ordinē. ⁊ uideꝰ q̄ quis nō poſſit petere digni
tatem. ut. C. ꝺ epis ⁊ cle. l. ſi quēq̄. ſo. ibi loquꝰ ī digni
tate ſpirituali hic in tp̄ali. Secūdo op. ⁊ uideꝰ q̄ ēt
tp̄alem non liceat adminiſtrationē poſtulare q̄m īcidit
in. l. iul. ꝺ ambitu. que impedit pmouendū. ut. j. ad. l. iul.
ꝺ ambitu. l. i. Rn̄dent q̄dam q̄ fieri non dꝫ factū. ſi tenꝫ
donec p ſuperiorē tolleratur in offō ⁊ ſic ſymoniaca pro
motio in tp̄alibus ē aliqua q̄diu ſuperior eā non reſcin
dit. ut. ſ. ꝺ decre. ab or. fa. l. ambitioſa nam multa non de
bent fieri. ſi facta tenent. ut. j. q̄ñ ap. ſit. l. i. §. bidutꝫ oīa
enim tollerātur pꝑter offiñ q̄ō adminiſtrat ut no. inno.
extra ꝺ accu. c. qualiter ⁊ q̄ñ in glo. magna. v̄. ſed nō idē
dicimus ī his que rōe officij ⁊c̄. ⁊ hoc pbatur ex cōiun
ctione duarū legum. ſ. ꝺ ſta. ho. l. qui furere. ⁊ ꝺ dona. l.
poſt ꝯtrum. item pbatur q̄ lꝫ teſtis ſit per ſn̄iaꝫ infamā
dus. ſi interim fungiꝰ teſtificandi offō ꝺ inſa. l. furti. §. i.
per guil. niſi retro fingaꝰ ut ibi no. in glo. ordi. Sꝫ guil. di
cit utrobiqꝫ ualere ⁊ dic ut ibi. ⁊ idem uꝰ etiam in ſpiri
tualibus q̄ ualeant geſta per pmotum ad bn̄ficiū ⁊ di
gnitatem ſymoniace. dum tñ hoc ſit occultū. i. ī mente ip
ſius uel ēt aliquorum aliorū ⁊ non declaratū per ueritā
tem ⁊ pbationem. illud ēt dicitur occultum q̄ debita in
quiſitiōe fc̄ā ad notitiā non ē deductum ut no. in. c. ſi elec
tio ꝺ elec. in nouella li. vi. ⁊ hoc ne hoīes decipiantur pu
blica auctoritate. ar. C. ꝺ his q ue. eta. l. i. Et hoc uerū in
his que ille ſymoniacus gerit tp̄aliter ut hic ſecus ſi ſpi
ritualiter. nā nō dat quod nō hꝫ. In ſpiritualibus eñ po
tius ueritas q̄ opy. ponderaꝰ. i. q. i. c. dabertum ⁊ no. p
inno. ꝺ teſti. ſpo. c. olim il terzo. ⁊ extra eccleſiā non ē re
petire iuriſdc̄ōnem ſpualem ut no. in. c. ſi a ſubdelegato ꝺ

offõ dele.li.vj.ĩ nouella ⁊ facit.c.i.de offõ uicar.ĩ ultima
glo.li.vi.ꝫ in tẽporalibus ualent oĩa que faciunt admini
ſtrando temporaliter q̃diu ab eccleſia tollerantur ymo
cõtra eos tẽpalia exigentes non põt excipi qꝫ fuerint ꝓ
moti p ſymoniam.qꝫ ĩ arbitrio ſupioris eſt tollerare eos
unĩ inferior de iurĩ ſupioris nõ põt opponere ut no.per
inno.extra de ſymonia.c.p tuas in pri.glo. que incipit q
cunqꝫ ei.Et p̄dicta uera ſunt niſi ſit ſymoniacus ĩ ordie
qꝫ tũc ẽt a tẽpali adminiſtratiõe ſuſpenſus eſt ipſo iurĩ. ſꝫ
inno.in d.c.p tuas in glo.magna.d̄bitores tñ ei ſoluẽtes
liberãtur pp iuſtum errorẽ ⁊ fauorem liberationis.ar.ꝺ
ſol.l.cũ quis.§.i.ꝺ cõdcõ.inde.l.ſi nõ ſortem.§.qui filio.⁊
.l.cius qui in ꝓuinciãm.j.ſi cer.pe.p̄ſertim ſi ſoluatur ſi
bi ex ꝯtu celebrato cuꝫ ipſo.ar.de cõdcõ.inde.l.ſi urba
na.Sꝫ alienatiões facte ab eo ñ ualent.qꝫ eſſet adminĩ
intruſus.xij.q.ij.c.alienatiões ⁊ cuꝫ legitimam adminiſtra
tionem non hẽat nihil alienare põt.j.ꝺ ſolutõibus.l.filie.
item iudiciũ ſecum factũ non ualꝫ.qꝫ qui non põt aliena
re ꝓpter defectũ pſone uel ꝓpter ſuſpenſionem aliquã:
ille non põt agere.ut.l.ait p̄tor.j.de iurĩ.deli.ſꝫ ſi rõe rei
quis ꝓhibetur alienare nõ ꝓhibetur agere.l.i.C .de bo
nis ma. Sed uiderĩ qꝫ ẽt debitores ſoluentes ei q nõ
hñit canonicum ingreſſum ſꝫ furtiuũ ñ liberentur.ut no.
innoc.de elec.nihil ẽ niſi ſoluãt ei ex ſuo ꝯtu celebrato
noĩe ſuo.uel ſimpliciter ꝺ cõditio.inde.l.ſi urbana.ſol.in
noc.loquĩ in eo qui nullum hñit ingreſſum qꝫ non erat
cõfirmatus.ſecus ſi fuit cõfirmatus ſꝫ ꝓpter latens uiti
um cõfirmatio eſſet nulla.ar.j.ꝺ ſol.l.qui hoiem.§.ſi nul
lo.⁊ in.c.i.de reg.iu.li.vi. Porro ſi cõfirmatio ẽẽt aliqua
tunc uirtute cõfirmationis.cõfirmatus oĩa poſſet.nõ ut
tento uitio in cã remota.i.in electione qꝫ ſufficit ad ꝓdu
cendum effectũ qꝫ cã imediata ſit ualida ſꝫ cã remota ſit
inualida.j.ꝺ cõdcõ.ob cãm.l.iij.§.ſubtilius.Sꝫ conclude
aut nulla interuenit cõfirmatio ⁊ nihil uꝫ nec ad liberan
dum nec ad obligandum.Aut interuenit cõfirmatio.ſꝫ in
ualida ꝓpter uitium latẽs ⁊ tũc ualent geſta ad liberan
dum ſꝫ non ad obligandum ipſam dignitatem uel officiũ.
aut interuenit cõfirmatio efficax ⁊ tũc oĩa ualent.qꝫ pre
tor ſuum factũ tueri dꝫ ut.l.i.§.idem pomponius quod
fal.tu.auc.l.ait pretor.§.pmittitur.j.ꝺ minor. Et hec de
pria.ſo.gl. Veniamus nũc ad ſcẽaꝫ ſol.ꝯtrij de le.i.ad
.l.iul.ꝺ ambi.nam illa intelligĩ qñ clam petitur hic quan
do palã.nã ſub tot oculis uitiũ cõmitti nõ põt.ar.C.qui
te.fa.poſ.l.hac cõſultiſſima in fi.ſꝫ per hoc cuꝫ petitur a
principe.dĩ peti palam.ar.C.ꝺ teſta.l.oĩuꝫ princeps mĩ
ambientẽ increpare cõſueuit tñ ſi concedit uꝫ conceſſio
ut.l.ij.in ultima colũ.ꝺ de orig.iurĩ.Et illa ſol.io. eſt bõa
⁊ approbatur p lambertum ꝺ ſalinis.ſoluĩ etiam aliter
qꝫ hic loquatur ĩ urbe ubi non põt ſymonia in tãto cetu
ſenatus ⁊ populi cõmitti ⁊ multo minus cum ceſare qui
eſt ſanctiſſimus ⁊ uir religioſiſſimus.de le.ij.l. unum ex
familia.§.ſi.ymo ſi pricipi datur pecunia ꝓ offõ.iſta non
eſt ſymonia.qꝫ iſtud nõ eſt ꝓhibitum in officijs ſeculari
bus iurĩ diuino ſꝫ iurĩ ciuili cui ceſar nõ ſubeſt.ergo ⁊ pa
pa ſua tẽpalia põt uendere abſqꝫ aliqua prauitate.⁊ uiꝺ
de hoc pe.⁊ cy.in.l.extra territoriũ.j.de iurĩ.om.iudi.
interytus aũt publicos uendi poſſe cõſtat.C. de uecti.l.
penul.cum ſĩ. Quid aũt ſi papa p pecuniam conferat
cẽpatum.dic ut no.lxiij.di.c.agato.j.de pac.l. cũ pridem
lxxviij.di.c.ſi quis pecuniã. Sꝫ opponitur ꝯ io.⁊ vĩ
qꝫ quis poſſit petere dignitatẽ ⁊ ꝓmotionem ſuã ut ex
tra ꝺ elec.c.cum in cũctis.ſo.aut dignitas eſt ſua aut ſibi
debita ex p̄cedenti ordinatione puta qꝫ electus aut eſt ĩ
debita puta qꝫ inhabilis ⁊ indignus.aut neutro iſtorum
moꝺ.primo caſu quis põt eã petere ⁊ uendicare extra
de iudi.c.ſi.ſecũdo caſu põt petere.ut cõfirmetur ⁊ qꝫ le
gitime ichoatum eſt ſine ꝯbito cõſumetur extra de elec.
c.cum inter canonicos.tertio caſu nõ põt peterĩ.C.ſi ſer

nus aut liber.ad decurĩ.aſpi.l.ij.li.x.⁊.ar.j. de poſtu.l.i.
§.qui aduerſus ⁊.C.de epi.audi.l.nemo cl.ijº.quarto ca
ſu eſt in ſupioris arbitrio notare petentẽ de ambitione
ne ⁊ ſi ſupior admittit non cenſeĩ impetrans ambitioſus:
ſꝫ dignus.ut.C.de crimi.ſacri.l.inſtar.Sꝫ non ne in.l.no
ſtra petens erat indignus ⁊ tñ ualet cõceſſio.Rº. hic diſ
penſatur non qꝫ barbariꝰ ſꝫ qꝫ pretor ꝓpter publicã ui
litatem ⁊ iuſtiſſimũ errorem.ar.j.de uſuc.l.iuſta in pri.
Et hec eſt cã ⁊ rõ equitatis in.l.noſtra.oẽ enim quod in
publico utile eſt id equũ eſt.Equitas enĩ nihil aliud eſt
niſi quedam pietas que maxime dꝫ eſſe circa rem publi
cam ut ait auctor in prin.ꝺ ſomno ſcipionis ibi dũ dicit
iuſticiã cole ⁊ pietatẽ ⁊c̃. Expeditus de primo nota
bili ad ulteriora ꝓcedo.dicĩ hic qꝫ error conferentis di
gnitatẽ non impedit collationẽ dignitatis.ↄtra error ẽ ↄ
trariꝰ ↄſenſui ⁊ impedit actũ maxĩ iurĩdcõnalẽ.ut.j.ꝺ iurĩ.
o.iu.l.ſi p errorem .ſo.ibi in errore priuate pſone.hic in
errore publico.i.populi uĩ publice pſone. hoc ẽ ceſaris.
actus enim q publica auctoritate innititur ualidior ẽẽ uꝫ
pp publicũ fauorẽ. Sed cõtra h̄ oppo. qꝫ error eodẽ
mõ infirmat actũ publicũ ſicut priuatũ ut.j.de in iue uo
cã.l.ſed ſi hac.§.patronũ.j.de excu.tu.l.ideꝫ ulpianus.
j.ꝺ re iudi.l.qdaꝫ ↄſulebat a ↄtrario ſenſu.C.qui adm.
ad bo.poſ.l.bonoꝝ.ſo. in illis.l.tractaĩ de cõmodo priua
torũ hic de utilitate uniuerſoꝝ ſal.in potentia ⁊ aptitu
dic.⁊ ſic non ob.ẽẽte in.l.qdã ↄſulebat tractabaĩ de cõ
modo publico ſicut hic.⁊ iõ ꝯtrarium ad illaꝫ.l.iſta ratio nõ
uiderĩ bona.ſꝫ uideo qꝫ ibi nihil dicĩ. qꝫ regraĩ ſcientia
ſupioris. ⁊ iõ illa.l.loqtur indiſtincte.ſꝫ iſta.ſo.reprobari
uiderĩ per glo.or.in.l.ij.C.de diuerſ.of.li.x.uel dic qꝫ aut
error principis cãĩ ab errorĩ cõi.⁊ tũc non officit ꝓmoto
ad dignitatẽ uel offĩm.ut hic.aut ſumit originẽ ab obrep
tiõe ꝓmoti ⁊ tunc nõ cõfert uerã dignitatẽ.⁊ ſi princeps
ex certa ſcientia facit.tunc diſpenſare uidetur. Notã
qꝫ cõtra canonẽ ꝓhibitoriũ inferior a principe ñ diſpẽſat.
extra de tẽp.ordi.c.uel nõ eſt cõpoſ. p Inno .niſi lex ul
tra ꝓcedat.pmittẽdo diſpẽſationẽ.⁊ tũc neceſſe ẽ qꝫ diſpẽ
ſet ꝓmiſſa cãe cognitione.licꝫ nõ in figura iudicij.ar.j.de
cõfir.tu.l.tutores a patruo.aũt nõ intelligĩ ipo facto diſ
penſare.qꝫ eſt data a iure certa forma.ar.ꝺ uerb.ob.l.q
rome.§.flauius hermes.Et ideo ſi populus uult eligere
pupillum ĩ ſuũ defenſorẽ prio faciat ſtatutum qꝫ ẽẽ poſ
ſit defenſor nã iſtud ſtatutũ eſt quedam diſpẽſatio que
expreſſe fieri dꝫ ⁊ poſtea populus eligat.aliãs nõ ualẽ
ret electio pupilli ad tale officiũ.ut no.in.d.l.quidã cõſu
lebat p bar.Et qꝫ diſpenſatio requirat ꝟborum expreſ
ſionem.no.hoſ.ꝺ filijs p̄bi.c.uenies. Et hoc tꝫ ẽt ibi io.
an.in nouella.uel dic qꝫ populus ẽt tacite diſpẽſat. qꝫ nõ
hẽt ꝓcedere in ſuis actibus cognitionaliter ſeu largioſe
ſicut magratus.C.ꝺ adop.l.ij.in fi.⁊ hic.⁊.ar.ſ̄.ꝺ legi.l.
ꝺ quibus.ꝟ.nã cũ ipſe ⁊.ar.extra ꝺ de.coniuga.c.diuer
ſis fallacijs ⁊.liiij.di.c.ſi ſeruus nã oĩs actus tacite icluꝺit
ſua eſſentialia:⁊ ordinẽ ſuum qui ẽ in põtate agentis. j.
de acq.hẽ.l.illud. Et no.qꝫ reformationibꝰ factis per
cõſiliarios ꝯ formam ſtatuti qꝫ hñt poteſtateꝫ ſuſpendẽ
di ſtatuta qꝫ uidẽtur tacite ſuſpẽſa ⁊ in eis ipo ſcõ diſpẽ
ſatum.nam iſtud decretũ uꝫ donec reſcindatur ut.d.l.am
bitioſa.de decre.ab or.fa.ſꝫ in magiſtratibus qbus eſt da
ta certa forma nõ p̄ſumitĩ diſpenſatio.qꝫ eſſet temera
ria ordine puerſo.⁊ ita intelligĩ opy.hoſti.nã electio po
puli hꝫ uiꝫ electionis ⁊ ſtatuti ſimul.ar.C.ꝺ dona. inter
uiꝝ ⁊ ux.l.penul.ſꝫ factuꝫ magratus qui tenetĩ leges ob
ſeruare.nõ uꝫ iurĩ ſtatuti ubi ẽ uiri ꝯtrum.j.ꝺ feri. l.i.§.
ſi. Tertio opponitur ⁊ uiderĩ qꝫ barbarius non fuerit
uerus p̄tor ſed putatiuus ut.j.ꝺ decurĩ.l.herẽnius nam
qui ſm legẽ creatus nõ eſt.uerus p̄tor non eſt ſicut nec
uerus decurio qui non ẽ electus ſm.l.que loqtur ꝺ elec
tione decurionum adeo ut ẽt ſi pceperit cõmoduꝫ officij

tū offi.cuū non dicat̄ hēre ut ibi p3.ſo.ibi percepit cōmo
dum offi.cij.l.ſalarium ſine titulo q: nō erat elect⁹.ut no.
ff.de fal.l.cos.§.qui ſc.ſm glo.Et ō illo intelligitur q in
cidit in crim: falſi.ſ3 bar.dicit q quicūq3 quis aſſumit z
exercet dignitatē quā nō pōt hēre incidit in crimē falſi. ff.
de pub.iudi.l.i.p bar.z facit.C.ad.l.iul.miſcel.l.i.cu3 ſy.
Sed tu dic q ibi pceſſerat electio de ſcō ſ3 ō iure non
erat electus ut.ff.de ap.l.ſi cōſtat.ſ3 hic de iure erat elec
tus iuſticione z ſic nō ob. Quarto cōtra h op.nā aut
tu dicis q barbarius fuit ptor p hanc.l.z hoc uidet̄ fal
ſum.nā l3 pomp.dixerit ei ñ obfuiſſe ſeruitutē tamē ul
pianus expōit quo ad exercitiū.ſ3 quo ad ueram digni
tatem an obfuerit.querit z nō ſoluit quinymo ex quo ō
exercitio tm̄ fatetur.ō alijs negare uidetur.ff.ō minor.l.
z ſi ſine.§.ſ3 q pomp.aut dicit cū fuiſſe in uera pretura
p rōem hui⁹.l.z tūc cū rō huius.l.ſit equitas z publica
utilitas z ille rōes faueant actib⁹ barbarij ſed nō barba
rio ergo acta ualent.ſ3 barbari⁹ nō eſt ptor z ſic inueni
tur admīſtratio dignitatis ubi nō eſt dignitas.ſicut inue
nitur admīſtratio tutelle abſq3 uera tutella rōe dubij ut
.C.ō peti.hē.l.ſi putas.q ei equitas nō faueat perſone
barbarij nec ei⁹ ſtatui apparet:q: fugiēdo erat fur.z cri
minoſus.C.de fur fu.l.i.z q: obrexit populo tacēdo ſu
am inhabilitatē.C.ſi ſeruus aut liber ad lib.aſpi.l.ij.li.x.
z q: tacita conditio itelligitur ſi eſt capax z dignus ut.l.
q̄q̄.ff.ō ritu nup.uū ſuſcepti faſces.i.honores non pro
curātur indigno.C.ō digni.l.iudices.li.xij.de ſena.l.caſſi
us deficiūt ei oīa.ſ.ſupioris ūa uelitas.ſuſcipiētis habi
litas.z mōi cōgruitas q: obrepſit: uñ nihil ut̄ i barbario
repiri niſi colorat⁹ titul⁹ z colorata poſſio. Eſt ergo p
tor quo ad alios non quo ad ſe.Item ñ intereſt rei pu
blice q barbarius ſit ptor.ſ3 q acta ualeāt pp cōem er
rorem hñ intereſt rei publice.quare cōcludit̄ q barbari⁹
non ſit in uera pretura.ſ3 putatiua.z q ipſe fuit pretor
noīe z admīſtratiōe q° ad alios ñ q°ad ſe q: ñ hūit ue
rā dignitatē.Et h t3 innoc.de elec.c.cu3 dilectus in glo.
ɔfirmato.Et ſi dicat̄ ſi princeps hoc obtuliſſ3 diſpenſaſ
ſet.R°.hoc nego q: nō pſumit̄ q princeps uelit infringe
re ius cōe.C.de inoffi.te.l.ſi qñ in prin.nec pſumitur q
uelit pmouere odioſos z multipliciter criminoſos.ar.ō
le.ij.l.lutius.§.lutius titius dāmam.nā barbarius plura
ōbita cumulauit unde pena dignus eſt.ff.de re mili.l.nō
oēs.§.qui aſſertioni.itē dolus barbarij dedit cauſa3 elec
tioni q: ſimulauit ſe dignū ergo electio nō ualuit.ō nata.
reſti.l.i.Item dignitas nō cadit ſeruo.itē errans nō con
ſentit.itē error in qualitate ſubſtanciali ut̄ eſſe error ſua
lis cāe.C.de hēdi.inſti.l.ſi pr.item barbarius q: ſeruus
nō pōt eſſe i poſſeſſiōe pture ergo nec i ppietate.que
iuris eſt.ff.de uer.ob.l.ſtipulatio iſta.§.hoc quoq3.item
ubi nō eſt cōſenſus.ibi non eſt materia z p ɔñs nec for
ma z ſic deficiunt pria principalia fiendi z eſſendi.ex q
bus oībus uidet̄ q barbarius ñ fuerit in uera pura.z
hoc tūt pe.guil.z cy.z ad h facit.l.ij.C.ō diuſis offi.li.
xij.Et illa eſt cōior opi.q barbarius non fuit ptor.ſ.ue
re ſ3 iuris fictione.ſ.quo ad ordinata per ipm. S3 ta.
hu.tenet glo.q barbarius fuerit uerus ptor.z hoc ſic p
batur.ſi barbarius non eſſet ptor.acta facta ab ipſo ut a
ptore nō ualerent.q: qui facit aliqd tanq̄ talis debet eē
talis q: nomē operi ſuo effectū ſuū ponit.noīa enim qua
litatū deſignant opationē z effectum ſubiecti ut.l.ſi.ff.de
inſtito.cū ſy.itē ſi ñ erat ptor ergo falſo noīe uſus eſt.ff.
de fal.l.eos.§.qui ſe.ergo geſta nō ualent.ar.C.ō fal.l.
ex initio.cōſequens eſt falſum.ergo z anīcedens. Item
ſi quis dicat ualere geſta circūſcripta pretura ſupponet
effectū ante cā3 uel ſine cā forme quod ē impoſſibile q:
cauſa ſemp d3 pcedere.nā cā dr̄ ſubſtantia.ſicut qñ3 ma
teria dr̄ ſubſtantia z forma qñ3 dicitur ſubſtantia.z ſine
ſubſtātia nihil eē pōt ut.ff.de contrahen.emp.l.pacta

cōuēta z quod nō.ff.de pac.l.iur.gen.§.q fere.itē ſi bar
barius ſciebat ſe non eſſe ptorē nō potuit facere ſtatuta
maxime penalia.q: ille qui ſcit q nullā h3 iuriſdictionem
nullā penam pōt imponere ut no.inno.de offō del.c.con
ſuluit.itē uera ē iuriſdictio cōfertur ſeruo q pro libero ha
betur.C.de ſen.z iterlo.om.iu.l.ij.quod pbo nā ibi log
tur in iuriſdictiōe delegata z dr̄ ibi q ualent geſta ſ3 hoc
non potuit ibi eſſe pp publica3 utilitatē.q: delegatio ibi
erat ad unā cām.uel ad unū articulū.itē nec pōt eſſe q:
ſit i poſſeſſione iuriſdcōnis q: ſeruus nihil poteſt poſſide
re.itē q: delegatus alieno noīe utit̄ iuriſdictione.ergo ñ
poſſidet ibi ergo ñ poteſt ualet̄ iudiciū niſi q: uera ſup
petit iuriſdictio.ergo ſeruo confert̄ uera iuriſdcō.maxime
ordinaria cum ſit fauorabilior q̄ delegata.ſ3 delegata cō
fertur ut.d.l.ij.ergo multo magis cōfertur iuriſdictio or
dinaria.itē populus hēbat conſenſum i conferēdo.ite3 in
cū conferendo z ſic informiter z formiter cōſenſit ſ3 er
rauit i qualitate.at error qualitatis ñ infringit ſubſtantiā
ueritatis de con.z demon.l.demonſtratio falſa.z ad hoc
poteſt uideri q iuriſdictio ōlegata non ē aliud niſi quod
dam exerciciū quod ſeruo competit q: cū ſit miniſter:z
exercitor iuriſdictionis aliene.pſona ordinarij qui delega
uit inſpecta z repreſentata ualere d3 quod agit̄.ar.ff.de
dona.inter ui.z ux.l.mulier.alias incipit ſulpici⁹ marcel
lus ſ3 iuriſdictio ordinaria d3 eſſe radicata ſ3 i ſeruo non
poteſt radicari.Et ideo aliud i iuriſdictione ordinaria ali
ud i delegata q: iuriſdictio delegata ñ requirit tā magnū
iuris miniſterium ſicut requirit iuriſdictio ordinaria.quid
dicemus.z°.vr̄ dicendum ſubſtinendo glo. q aut queri
tur utrū barbarius hēat preturā radicatam z icommuta
bilem.z dico q ñ.aut utrum hēat ueram pturā reuoca
bilem tñ.tanq̄ collatam indigne.z vr̄ q eam ſortitus ē
q̄diu latuit uitiu3 z defectus.Et iō ualent geſta a uero
ptore.licet minus digno.z cui pretura p ſupiorem eſſet
interdicēda.Et idem dico i oībus dignitatibus.q: ē ūc
ra iuriſdictio ſiue ſint ſeculares ut hic ſiue ſint eccleſiaſti
ce.hoc ſenſit inno.extra ō reſcrip.c.ſciſcitatus conſidera
enim q ita eſt i iuriſdictione ſicut in dñio.ut ar.l.qui fu
rere.ff.ō ſta.ho.Sed dñium retinet idignus donec ſupe
rior ſibi auferat z nemo alius ō indignitate poteſt exci
pere.ff.ſa.her.l.is ɔñter.§.i.Et hec clauſula ſi ē dignus
non facit conditionē.ut notare uidetur inno.in.c.ultimo
de pſum.nam ſi faceret ɔditionē hēretur loco cāe fina
lis.ff.de uerb.ob.l.a titio. Sed hic queritur nunquid
ſua iuriſdictio poſſit elidi p exceptionē q minus canoni
cum ingreſſum hūit.z inno.in dicto.c.ſciſcitatus uidetur
dicere q ſic.ſ3 dicit alibi q ordinario exiſtēti i qi poſſeſ
ſione iuriſdcōis ſupiore ſciēte z patiēte nihil poſſunt op
ponere ſubditi.nec exquirere ab eo titulū ſue poſſionis
q: nō ptinet ad ſubditū uentilare facta ſupioris poſtq̄
ſupior cōfirmauit ut no.Inno.extra de elec.c.traſmiſſā
ſ3 uere dici poteſt q in excep⁹ fuimus ſit ſpeale.q: iur
dictio equiparat̄ dñio ut.l.qui furere.ff.de ſta.ho.ergo
uera acquiſitio.ſ.ppetua non cadit in ſuū. Quis aūt
de excep⁹ fuimus cognoſcet dic ut dicta.l.quidā conſu
lebat p bar. Quinto opponitur z uidet̄ q ñ ualeāt
geſta a minus legip⁹ electo.ut dicta.l.actuarios.C.de
nume.z actua.li.xij°.z ibi no.ergo non ualent geſta bar
barij.ſo.barbari⁹ fuit rite aſſumptus.l3 non recte.ſ3 in.l.
contraria non fuit rite electus.q: p non hūtes poteſtatē.
z q: non ſuata forma a ſupiore pſcrita.z ſic non ob.q: ñ
rite factū non u3 ipo iur.ſ3 rite factū lic3 non recte p cū
qui hēt poteſtatē ual3.l3 debeat caſſari.ſi debito modo
caſſatio petit̄ quid ei non petit̄ caſſari uidet̄ bñficiū qui
imo ex nullo interdu3 ſequitur aliquid de elec.q: pp.p
Inno.tamē illud dictū non eſt ſimpliciter uerū ut not.in
.c.is cui de elec.li.vi.in nouella. Sexto ɔ̄ hoc oppont
tur:q: ñō ei poteſt dici rite factū cum fuerit defectus cāe

finalis.ut.C.de hř.insti.l.cũ ꝓponas.R°. hoc ñ est uer:
nam finis dicitur ad id ad qḋ intellectus ordinatur prin
cipaliter pp se ipm.ut studeo ut fiam bonus.nã ratio fi
nalis studij mei ẽ bonum fieri.ƺ barbarius non fuit pro
motus pp se ipm ƺ pp bonum publicũ quod reputatur
in magistratib⁹ut.l.i.§.publicum.ff.ḋ iusti.⁊ iur.⁊ illa cã
finalis fuit uera.itẽ barbari⁹ optime gessit offm. No
tandum tñ est q̄ ꝓpter bene agere nõ iustificatur intru
sus.q: nec barbari⁹ iustificatur oĩo in semetipo⁹ dato q̄
non esset ꝓprie intrusus qḋ est no. Sed hic queritur
an acta barbarij ualeant.q: non fuit obiectũ: an qui erat
in possessione an in mera ui electionis.⁊ certe tria requi
runť.s.electio acceptatio.⁊ ingressus officij.ff. de cõdi.⁊
demõ.l.publius.quo facto ẽt ante q̄ aliquid gerat est in
possessione.ff.ḋ officio ꝑfec.augu.l.i. an ṽo nihil gerere
põt nisi aliter.ff.ḋ seruis expor.l.pridẽ.in glo.uel dic q̄
cum iur̃dictio semp̃ debeat ꝑcedere iurisdictionis exer
citium.q̄ in iurisdictione exercenda attenditur supioris
collatio non ꝑcedens qĩ possessio iurisdictiõis collata.nã
quedam fiũt ẽt anteq̄ in ꝓuinciam quis aduenerit ⁊ sic
ante q̄ sit ĩ territorio seu in qĩ possessione.ḋ offõ cõsulis
.l.obseruare.§.fi.Ex qĩ possessione tñ ꝓbata scientia su
perioris.ex fama publica ꝑsumitur collatio dignitatis.
ut no.C.ḋ fi.instru.l.si solennibus nam supior qui scit mã
dare ṽr sicut no.in simili.extra ḋ rescrip.c.ex parte ḋca
ni.p inno.hoc non placet.ƺ tene quod ṗus dixi. Itē
⁊ aliud adde q̄.p confirmato ꝑsumitur q̄ precesserit ca
nonica electio.ut in.c.cum olim ḋ dolo ⁊ contu. p innoc.
Item adde q̄ rõe illegitimarũ ꝑsonarum uel illegitimi
iudicis dũ tñ in facti cã sit uerus iudex ⁊ uera ꝑsona.
non reuocanť gesta.nisi postq̄ ḋ inhabilitate ẽ exceptũ.
ut dicit inno.ḋ offõ del.c.cũ prudẽtiam.Itẽ adde ⁊ dic
q̄ omne ḋcretum.⁊ oẽ mandatũ quod executionẽ me
retur iustum dici põt ḋ iusticia rigoris.s.donec infringa
tur ⁊ elidať remedijs opportuñis de iudi.l.si ꝑtor.Et iõ
ꝓuisio seu electio uel ꝓmotio barbarij non cũ ꝓprie di
citur electio.q: non expectat nec exigit confirmationem
post se.q: executionẽ iuris ⁊ facti hũit dƺ dici fuisse iu
sta.tñ tex.ĩr dicit q̄ hoc est de iusticia equitatis.non de
iusticia rigoris. Septimo ḑ hoc opponiť ⁊ uidetur q̄
acta coram barbario teneãt ḋ iusticia rigoris.q: cũ nihil
fuerit obiectũ ḑ iurisdictionẽ ergo mero iure tenẽt pro
cessus.C.ḋ excep.l.fi.q: omissio exceptionis ḋclinatorie
ꝑsonam iudicis legitimat.so.illud est uerum qñ exceptio
omittitur p negligẽtiã.ƺ hic nõ fuit negligentia ƺ ignoran
tia uel error. Preterea.l.nostra loquitur ñ solum in ꝓces
sibus.ƺ ẽt in statutis in quibus nulla ꝓrogatio interuẽit.
tñ.l.nostra non fundať in excep.omissa.ƺ ĩ creatione of
ficij q: hec.l.iustificat.non ex ꝑsona sed ex cã.s. publice
utilitatis. Et adde q̄ ille qui sine causa ḋclinat iurdic
tionem potest puniri ḋ contẽptu.ij.q.vij.c. metropolita
num in glo.⁊ inno.dicit q̄ potest uerus cõtumax repu
tari.q: non uĩ fecisse declinans suam iurdictionẽ secun
dũ inno.⁊ iõ barbarius potuisƺ punire friuole declinan
tes suam iurdictionem.puta q: opponebať alia excep⁹
q̄ seruitutis uel obiiciunt de furiture.⁊ non ꝓbauere
quod no. Octauo opponiť.nam reprobato barbario:
ergo ⁊ fcã sua ḋbent reprobari extra ḋ hereti.c. frater
nitatis.so.ibi nihil fuit factũ legitime.hic sic.tñ ex super
ueniẽte casu non tractať.ff.ḋ mino.l.ĩ itegrum ⁊ i.c. q̄
uis ḋ rescrip.li.vi. Nono opponitur. nã populus er
rauit in facti cã.unde nõ ualet quicqd ex eo erroř secu
tũ est.ut.l.tutor si peti⁹.ff.ḋ tutoř.⁊ cuř.da.ab his .so.
hic fuit error cõis q facit ius.i.facit habilitatẽ ꝑsone.C.
de testis.l.i.et sic habilitas ꝑsone dicit̃ ius.ff. de ꝓba.l.
ab ea parte.ƺ an de isto errore cõi debƺ ꝓbari.⁊ uideť
q̄ sic.ut.l.questũ.ff.quando actio de pecu.est annalis.⁊
insti.de testa.§.ƺ cum aliqs.⁊ ꝓbabiť p publicaƺ famã.

ff.ad mace.l.iiij.ƺ certe eo ĩpo q̄ pro ꝑtore publice hẽ
batur satis cõstat de errore cõi. x° op.q: oĩa cassanť
que fiũt a non iuste electo.C.de sacro san.ecc.l.decerni
mus.so.ibi nullo modo fuit electus ƺ intrusus a semet
ĩpo.xxiiij.q.i.c.didicimus xj° op.ad idẽ de notatis ĩ
l.ius iuř.q̄ ex cõuẽtiõe.§.i.ff.de iuř iuran. so.ibi erat
offm auctoritate publicaƺ.ƺ utilitate priuatũ.hic oĩo pu
blicũ tñ hic uersať utilitas publica ibi nõ.⁊ sic nõ ob.de
ħ p dy.in.c.i.de reg.iuř.ĩ vi.j.q.li⁹ vj°. Sƺ an.l.nostra
habeat locũ in iurdictione in re suã ut in comitatu ⁊ ba
ronia si pnceps cõtulisƺ eã barbario. R°.hec qõ pẽdet
ex hoc an barbarius sit liber q: fratus nõ põt hẽre tñã
circũscripta aũt frature hec.l.hẽt locum in iurisdictione
in rem suã donec remoueať per supiorẽ.tenendo opy.
glo.q̄ barbarius hũit uerã ꝑturaƺ.secus esset tenendo
cõtrariã opy.q: q̄ non acquireret recipienti.remaneret
penes dantẽ.ff.de acqui.pos.l.siquis ui.§ .dñia.ideo cõ
moda talis iurisdictiõis ⁊ introitus non ptinerẽt ad euƺ
ƺ ad dñm. Ex predictis arguiť ad aliã qõem statuto
florentie caueť q̄ null⁹ possit eligi in põtatẽ florentie ni
si sit guelphus uerus ⁊ de domo guelpha.Et si secus
fiat electio nõ ualeat ĩpo iure.modo electõnarij elegeriẽt
quẽdã gibellinũ qui per errorẽ populi fuit recept⁹ ⁊ gesͭ
sit offm tandẽ ille petit salariũ.obiciť ei q̄ non fuit uer⁹
põtas.ḡ⁹ salariũ hẽre non dƺ q: in perceptione salarij ueri
tas dƺ attẽdi.ff.ad munici.l.tito cum esset.Ecõtra ipe di
cit q̄ fuit uerus potestas ⁊ ita hĩtus ⁊ reputa⁹ ⁊ q̄ fu
it offõ functus ut hic ƺ gl.⁊ lƺ fuerit electus a pricipio
incõpetenter a nõ hñtibus mandatum.⁊ contra formã
statuti.tñ populus fingiť ratificasse.ar.huius.l.in.ṽ.nã
⁊ si placuisƺ.ƺ certe ymo nõ est uerisimile q̄ populus
uelit derogare suis statutis.⁊ ista uideť uera opy. quia
electores nõ potuerũt obligare cõe forma nõ seruata.de
elec.c.cuƺ ĩ ueteri ⁊ hoc si erat notoriũ uel certum istis
electoribus.ƺ in dubio ꝑsumitur factum bõa fide.Et iõ
uideť factũ male ƺ bene ar.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.q̃uis ⁊
.ff.mã.l.si hoiem. xij.opponitur barbarius fuit ĩ quasi
possessione pretuř mala fide q: suũ sciebat ḋfectuƺ ⁊ fa
ma ei nõ patrocinatur q: hũit causam ab ipsius doloat
.ff.ḋ adul.l.miles.§.penultimo ergo nõ potuit iurdictiõe
uticũ usus ⁊ fructus nõ ptineãt ad ꝑdonem.usus eñ
iurisdictionis ẽ eius exercitiũ.Fructus ṽo iurdictionis
sunt cõmoda que inde ꝑueniunt.ff.ad munici.l.ḋ iuř.C.
ḋ bo.ꝑscrip.aũt.bona.so.supioris ḋcretum uelat malam
fidẽ.ut.ff.de nox.l.generaliter.si aũt quis possideret iur
dictionẽ absqƺ titulo ipse bonam fidẽ non posset hẽre:p
ea que nõ possunt hẽri nisi ex cõcessione supioris ñ pos
sunt bona fide absqƺ titulo possideri.ut ĩ.c.ad decimas.
ḋ resti.spo.li.vi. Et no.q̄ querere quis põt qĩ posses
sionem iurdictiõis ẽt cum dolo ⁊ mala fide. extra ḋ ser
uis non ordi.c.i.p inno.tñ non querit effectum possessio
nis.ut.d.l.hereñus ⁊ nõ oĩs possio ptingit ad iudicij ri
gorẽ.ff.cõi diui.l.cõi diuidũdo.§.iter ꝑdones. Ecõtra
uero malã fidẽ qs põt hẽre.i.prauã cõscientiã ẽt ubi ḋbe
ret hẽre bonã cõsciẽtiã nã ut ait inno.i.c.p tuas extra ḋ
symoni.nemo põt cõsciẽtiã alterius mutare.cũ nõ possit
ius inferri aĩo.Ista tñ opy.nõ est curãda in iudice q:
quod facit ualet ex uirtute iurdcõis.tñ et si barbarius
credidisƺ sua gesta nõ ualere.tñ ualẽt p hãc.l.Fa.it q̄
no.extra de ꝑscrip.c.cũ ex officij.per Innoc.Et ꝑdicta
multas dirimũt qões. ecce quidã tanq̄ tabellio cõfecit
lõgo tp̃e instr̃a.Postea appƺ q̄ nõ est tabellio q: creat⁹
a nõ hñte potẽtatem a principe uel a rege.certe ille null⁹
est.⁊ instr̃a sua sunt nulla.q: non sunt facta a publica per
sona.lƺ faciãt aliquam ꝑsumptionẽ.ar.no.ff.ḋ eden.l.que
dam.§.nummularios. Sƺ pone q̄ bene fuit creatus ta
bellio tñ tũc erat excõmunicatus ergo nõ ualuit creatio
uel pone in heretico qui longo tp̃e confecit instr̃a inter

ignorantes certe ualent inſtr̄a tanq̄ publica ut hic ſi erat
excōicatus uel hereticus occult⁹ ſecus ſi manifeſtus.

Sed pone ſicut ď fcō uidi q̄ erat tabellio. tamē ep̄s
cū cōdemnauit de falſo ſecrete in camera ſua.⁊ ipſe po
ſtea īter ignorantes cōfecit inſtr̄a.queritur an ualeant ⁊
uiđ q̄ ſic.cum ſit degradatus ut dixi ī.l.caſſius. In ꝯriū
uideť q: non deſinit oīo eſſe tabellio.ut.l.ſi pluribus de
aucto.ut.itē ſnīa legis que non declarať ab hoīe.nō pri
uat ab exercitio.ut no.in aut̄.de tabel.§.penul. ergo idē
in occulata ſnīa hoīs pari rōne.ar.ut eccleſiaſtica hn̄.c.
i.nam ſententie ōbent legi publice non in camera.ut.C.
ď ſenten.⁊ interlo.l.cū ſnīa.unde cōſului inſtrumenta ua
lere.⁊ adde quod no.ī ſpec.de inſtru.edi.§.reſtat.v̄ .qd
ſi tabellio perdit offīn ⁊.l.ii.ď agen.in rebus li.xij.⁊ per
az.in ſumma ī aut̄.ď fide inſtru. Qualiter aūt probe
tur q̄ quis fuit tabellio.R°.in inſtr̄is antiquis in quib⁹
pōt eſſe fama ſufficit inueterata fama ď uer.ſig.c.ueniēs
p inno.⁊ ſi eſſet adeo antiquū q̄ ď tabellionatu nō eſſet
fama ſufficit q̄ repiantur plura ſua inſtr̄a in locis auten
ticis puta ī archiuo publico.C.ď fide iſtru.aūt.ad hoc.
Item ſufficit matricula.q: preſumitur ꝓ matricula ut.l.
penultima.j.ď mili.⁊c. Et no.q̄ fama ⁊ cōis opy.dāt
robur officio.ubi cōſidera q̄ aut fama ꝓcedit actuz offi
cij ⁊ tūc ēt primus actus ualet ēt circūſcripto oī alio ac
tu ut hic.⁊.l.ij.C.ď ſen.aut actus officij parit famam ⁊
tūc requirūtur plures actus ⁊ multoꝝ utilitas ſm cy.ia.
ď hel.⁊ ray.⁊ forte ēt requiritur longū tp̄s.ad hoc ut ac
tus cōualideſcat ⁊ fingať retro.ut.C.ď peti.hē.l.ſi filius
⁊.ar.C.ď uſuris.l.eos in pri. Sed nunquid p actum
unum quis īcipit poſſidere.R°.aut actus exigit cōfirma
tionē ſi ē in poſſeſſione aī nō q: non hēt fructum ſue in
tentionis niſi p cōfirmationem. maxime cū poſſio ī fru
ctu conſiſtit ut qui arat arando uadit.Sz qui pcipit fru
ctus ille efficaciter poſſidet.C.finiū reg.l.iij.j.qui.mo.
uſufr.amit.l.pomp.ſi aūt actus nō exigit cōfirmationem
tūc uiđ q̄ per ꝓmum actū quis ſit ī poſſeſſiōe. quinimo
ſufficit potētia ⁊ licentia iuris.ut quis dicať eſſe ī quaſi
poſſeſſione in corporalib⁹.alias nō ualeret actus ſi quaſi
poſſio non precederet ipm actum de cōceſ.ꝓben.c.cuz
noſtris.p inno.ď cā po.cū eccleſia p eundem. Et no.
q̄ ſnīa iudicis ſi bona fide ē in qī poſſ°e iuriſdictionis
ualet ut in.c.ſ litteris.ď reſti.ſpo.p inno. Viſo de pre
tura ⁊ ď geſtis barbarij.uideamus nūc ď eius libertate.
qm̄ ut dixi pōt eē pretura circūſcripta libertate.ut uide
tur tex.apte.⁊ iō ꝓtura nō arguit ď neceſſitate ī liberta
te. Queritur ergo.an barbari⁹ fuerit liber effectus ⁊
glo.dicit q̄ ſic pōtate eniz ⁊ uolūtate ſimul cōcurrenti
bus pficitur oīs actus humanus teſte boetio.ſz hic ē po
teſtas ⁊ uolūtas ficta circa libertatē cōferendam.⁊ hoc
apte dicit littera.Sz certe ymo requiriť tertiuz.ſ.ſciētia
que hic non ē.⁊ lz iuriconſultus dicat q̄ liberū feciſſet ň
loquiť de iur.ſed ď fcō qūo enim pōt iurecō. ſcire inten
tionem populi. quis eī ſilentis nouit mentē.ď pac.t. iuř
gen.§.pactoꝝ in glo.nā iuris ſapiēs hēt determinare de
iure nō ď facto de ſta.ho.l.arcuſa.⁊ no.j.ď hī.inſti.l.ſl
la inſtitutio.ſz R°.q̄ determiňatio facti certi ň ptinz ad.l.
ſed cōiectura.i.qua mēte factū ſit bene ptinet ad officiū
legis latoris.j.de pac.l.tale pactum.§.fi.cū ſy. q: coniec
tura dz fundari rōne.j.ď uer.ob.l.cōtinuus.§.cū ita.erit
ergo rō quia expedit honori rei publice regi p dignū re
ceptuz aut factū ſicut apoſtolatus aut dignū recipit aut
dignum facit.⁊ ſic dignitas non uileſcit in pſona uili.Et
ſic aufert ſordē ab ipa.Itē fuit.l.lata ꝓ barbario. uū ali
qd dz ſibi pdeſſe lex.i.creatō ui legis hīs ꝓterea ubi fit
lex ibi ſemp fingiť ī eſſe ſciētia.j.ď cōd.ob cāz.l.ſi pecūā
.§.ſi fuiū.ň ob.c.i.ď ꝯſti.li.vj.q: ibi ignorātia ň īfrīgebat
factū ſupioris ex toto.ſz hic īfringeret ex toto.uel de iu
re uel ſaltim de honeſtate.q: inhoneſtum eſt q̄ ſeruus

ſit pretor ⁊ liberis hoībus pſit.nec mireris.q: eť ab hoīe
īgnorāte. qi₃ aliqd geriť ualiđū.ut.j.de uer.ob.l.ſi ita
ſtipulatus fuero hāc ſūmā.et ſz predicta dicendū eſt q̄
barbarius philippus ſit factus ingenuus.⁊ nō libertinuſ
ut.j.de na.reſti.l.queri.nō ob.C.de ſuis expo.l.moue
or q: ibi delictū hic ſtatutū.unde rōe mera delicti.nemo
libertatē mereť ſz eā bene poteſt mereri p ꝓuiſionē le
galē.ut.C.de ori.iuř.l.ij.§.poſtea cū apſ⁹nam faciēs in
publico q̄ utile eſt mereť ꝓmiū de hē.inſti.l.aeſt o diū ⁊
j.ad ſil.l.ſi quis in grau.§.ibi quoqz .concīude ergo cū
glo.q̄ barbarius ſit effectus ingenuus iuriſ fictione ipſo
inſtanti ſue creationis. Sz cōtra glo.opponiť de uer
bo ſuiturē ⁊ de uerbo q̄diu latuit.ſ.fuius.ſz R°.q̄ lit
tera loquiť inſpecto rigore.ſz inſpecta equitate eſt ſecus
ut poſtea dicit.nā illa littera ſi ſciſſz liberuz effeciſſz nihil
ad ꝓpoſitū.ſi non eſſz factus liber.Item non cōfert ad
ꝓpoſitū cōpatio p aduerbiū magis de populo ⁊ impa
tore. Itē cōtra glo.q: ſi ingenu⁹.ergo nō caſſādus a
ꝓtura R°.iſtud nō ſequiť q: multi ingenui caſſanť ex cā
⁊ ille caſſať quia criminoſus Itē cōtra glo.opponiť
q: nulla.l.ſcel⁹ impat.uel fouet.j.de nego.ge.l.ſiue here
ditaria.ſo.hic non pſone merito ſz merito officij fit gra
tia. Itez cōtra glo.j.de in ius uo.l.ſz ſi hac.§.patronū
ſz ibi priuata utilitas.hic publica. It̄ cōtra glo.C.de
lib.ca.l.ň mutata .C.qui mili.nō poſſ.l.ſup ſuis et p illaſ
leges mar.ſil.alber. de exc.pe.guil.cy.⁊ ray.tūt contra
gl.ſz ibi offīn fuit geſtū īprobe ⁊ illicite ut.l.herenius.j.
de decuř.hic uero illicite.itē hic ſpēale in offō ꝓture q: ē
de officijs ſupmis cū pror habeat pōtatē.l. cōcēde.iſti.
de iuř natura.§.ꝓtorū.ſicut dixim⁹ in ep̄o in auť.de ſan.
ep̄is.§.ſz hoc quidē.et ſic uideť glo.a ſuis emulis defē
ſata.ſi ergo barbarius fuiſſz aſſumptus ī minori officio
nō a populo romano uel principe.nō hēret libertatē nec
uerā iuriſdcōez radicatā nec geſta ualerēt ut ex predictis
appz.ſi aūt uelis tenere cōmunē opy.q̄ barbari⁹ non ha
bebat uerā ꝓturam.nec libertatē dic q̄ una qō tantum
ſoluiť in littera.ſ.q̄ geſta ualeāt.Et ſic eſt repire exerci
tium ꝓture ſine pretura ſicut multi ſunt in qī poſſeſſiōe
iurium.tamē illa iura eis non cōpetunt.Et p hoc facit q:
littera uiđ corrigere dictū pomponij.itez q: loquitur con
ditionaliter.ſ.ſi ſciſſet.⁊ ar.a ꝯrio ſenſu ſumpto ex illa
cōditionali.ſecus ē ſi ignorauit.⁊ illa opy.planior eſt.q:
ſic barbari⁹ inſignia hūit ſine dignitate. nā inſignia diffe
runt a dignitate.ď offō procōſul.l.i.⁊ factuz diſtat ab or
dine ď act.⁊ ob.l.obligationum ſubſtantia.ſm uber.

Et no.q̄ materia.l.ňre hēt locum ī his que fiunt rōe
publici officij.nō in alijs.extra ď cōſue.c.cum dilect⁹.ſz
inno.⁊ in his que tangunt ius aliorū non ſolius faciētis
uel patientis extra de ꝓcur.c.cōſuluit.per inno. Illud
eſt no.q̄ ꝓ eo qui ī poſſeſſione iuriſdictiōis ordinarie in
uenitur pſumitur lz hic ſtatus naturaliter ineſſe non poſ
ſit.de officio del.cum in iuř.per inno.⁊ .c.cum ſuper. p
eundem.ar.cōtra.q: nemo preſumitur officialis.niſi pro
bet.l.ꝓhibitū.C.de iuř ſi.li° x.uide cy.C.ubi cā ſta.l.i.

Et no.q̄ lex loquiť de eo qui nō debuit admitti ad
offīn tamē admiſſus eſt. Sz quid ecōtra ſi non admiſ
ſus eſt ſz tamē debuit admitti.uide de religi.do.cū uene
rabilis per innoc.de iudi.c.fi.⁊ uide in ſpe.de ſo decre.
§.uidendū.v̄.quid ſi electus et adde q̄ no.ī ſpe.de cēſi.
§.nūc.uidē.v̄.pone.⁊. Appz ex his huius.l.ītellectus
⁊ utilitas eriā multipliciter adaptata.ſz generoſus ītellec
tus adhuc pōt ad īfinita ꝓcedere q: intellectus pertin
git uſqz ad celum. Unuz ň obmitto.quod cy. dicit hic
q:.l.ij.C.ď ſen.⁊ inter.om.iudi. non hēt locum in ſermo
q: ibi non uerſať publica utilitas cum ſit factuz ſingulař
nam male loquitur.q: iuriſdictio eſt iuris publici in uniuer
ſali ⁊ ſingulari.qm̄ in quolibet ſuo ſingulari a publico fō
te auctoritate ⁊ utilitate procedit.ff. de iuſ. ⁊ iure.l.i.§.

publicum.⁊ iō etiam ī ſerto ibi loquitur. Item ſcias ꝙ
lꝫ iudex uel notarius ſint depoſiti tn̄ geſta non repellun
tur nā hic innuit ꝙ barbarius q̄diu latuit eius qualitas
fuerit in pretura.qm̄ tacite dicat. fuit poſtea remotus uel
detectus nullus ſm̄ uarios intellectus tam̄ actus retro
exercitii ſunt efficaces.facit quod no.ꝫ.ō if.ami.l.furti.§.
i.ꝑ glo.⁊.ꝫ.ō opis liber.l.hoc demum ⁊ extra ne clerici
uel mo.c.ſicut.⁊ eſt ſimile q: inſtrm̄ cāzellariꝫ ꝓbat obli
gationem ō pſo q: fuit:ſed non de pn̄ti q: non eſt. ut.l.
fullo.uel ſarcinator.ꝫ.ō fur.⁊ eſt rō q: priuatio includit
habitum cū effectu ō preterito.⁊ excludit hītum de fu
turo.⁊ iō nimirum ſi cōſumata ōbito tp̄e ualent.ea enim
tp̄a inſpicienda ſunt que actib⁹ inſunt.l.legē actibus dat.
alia uero tp̄a tanꝗ̄ impertinentia nō curātur.ar.§.qn̄imo
⁊.l.ꝫ ſi in cōditiōe.§.ſolemus ō hī.iſti.⁊ facit ō cōdeō.
⁊ demon.l.īteredit. Et ut ſpſi per oppoſitionē riuuli
in unū diſtinctionis fontē colligant̄.dic ꝙ aut quis pro
mouetur a pn̄cipe uel qm̄ a populo qui in ſua uniꝰ li
bertate.ut romanus ⁊ gallicus ⁊ tunc aut ꝓprio motu.⁊
oīa ualent.q: ꝓprius motus oēm obreptionē excludit.
ut in.c.ſi motu ꝓprio de ꝓben.li.vi.aut ad ſupplicatōnē
alterius ⁊ tūc aut quo ad fauorem aliorū multorꝫ. uel
rei publice ut ī balneis ⁊ ſtatutis.⁊ ualent oīa nō quaſi
ipſe fecerit qui indignus ē.ſed qꝛ fecerit pn̄ceps ꝗ auc
toritatem dedit ei.C.de ue.iuꝛ.enu.l.i.§.oīa.Principē
dico feciſſe pmiſſiue non formaliter. ſicut deus pmittit.
tn̄ deus non facit.aut loquitur quo ad fauorem obripien
tis.⁊ tūc quantum eſt in ſe ipſe nō meretur honorem. ſꝫ
pudorem tamē in ſuppremis dignitatibus. nō lꝫ inferiori
bus retractare ut hic.aut ꝓmotio fit ab inferiore a prin
cipe ⁊ tunc ſic pōt diſtingui.aut ei cōferentis deficit po
tentia:⁊ auctoritas ⁊ tunc nō ualet.q: deficit fundamētū
⁊ quicquid ex eo ſequit̄ eſt nullū.ut.d.l.actuarios.C.ō
numeratiis.⁊ actua li.xij.nam illa.l. ultra ꝓcedit caſſan
do quicqd fit ab eo:qui qō facit uſurpat.ar. ad hoc. C.
ō teſta.l.cōſulta diualia.ī fi.Et hoc rōe naturali ⁊ ciuili
q: non hēt radicem nec fundamentū.ut dictū eſt.ad hoc
.C.ō ſacro ſan.eccle.l.decernimus.⁊.l.naturali.§.i.ō cō
fir.tu.⁊.l.qui neqꝫ ō rebus eoꝝ. aut collatoris adeſt po
tentia ⁊ auctoritas.ſꝫ ſuſcipientis nō adeſt capacitas ⁊
tunc aut ē defectus qui iure ciuili nō pōt ſuppleri.ut q:
eſt infans iſte ꝓmotus ad adminiſtrationē ciuilis officij
⁊ collatio ſeu ꝓuiſio ipſo iuꝛ nō ualet ut no.inno.extra
de reſcrip.c.ſciſcitatus.Non ob.ꝙ qꝛꝫ infantes ſunt re
ges ⁊ dn̄i.q: iſtud ē uerum in dn̄io naturali.xxiij.q.i.c.
fi.aut pōt ſuppleri defectus ō iuꝛ ciuili.i.ꝯ defectum ꝓ
uideri ⁊ tūc aut eſt rite ꝓceſſum ⁊ oīa ualent ꝑꝑ aucto
ritatem ſupioris ut no.in.l.ij.C.qn̄ ꝓuo.non eſt neceſſe
aut nō eſt rite proceſſum.⁊ tūc nihil ualet. ut in.c.fin.de
electio.libro.vi.aut ī collatoꝛ poteſtas.⁊ in ſuſcipiēte re
peritur iuris capacitas tn̄ eſt alius accidētalis defectus
puta criminoſitas.tūc aut collator cōfert iuꝛ ſuo aut mā
dato alieno .p⁹ caſu tn̄ collatio dignitatis ⁊ officij ut in
auꝛ.qūo opꝫ epi.§.ſi quis aūt talis.ſecūdo caſu aut facit
ꝯ uel preter formā mandati ⁊ nihil ualꝫ.quia tūc deficit
ſubſtātialis mōi ⁊ forme ſolēnitas ō elec.c. cū in ueteri.
de le.ij.l.cū quidā ⁊.l.cum pater.§.rogo aut ſeruat mā
datum hōis ⁊ tunc ualꝫ ēt quod iniuſte fit niſi ſit error
expſſus ō exeu.tu.l.qui teſtō. Et no. ꝙ recte factum
uīꝛ:ꝙ opy.hoīum generali creditur hn̄ actuꝫ ut hic.ſ.qꝛ
opinio pcedit actum ſcm̄.facit qō no.ꝫ.ō teſta.l.cū lege.
ſed ſi temerariū factum precedit famā. nō cōualeſcit po
ſtea occaꝫ fame.q: fama ꝓ titulo non hēt̄ ſed canonica
inſtitutio.ut in.c.i.extra ō reg.iuꝛ.li.vi.facit qō no.ia.de
hel.C.de ſen.⁊ interlo.l.ij.in ſua diſtinctione ſtrīqꝫ quādā
ponit diſtinctionē quā.d.ray.ō forli. recolende memorie
ſuppletis ſic notabiliter ait:ſic dicēs.ſ.circa errorē cōem
diſtingue.q: aut error cōis ꝓceſſit electionē ſeu collatio

nem dignitatis uel officij ⁊ tūc an ualeat electio ⁊ colla
tio ⁊ ꝓbetur cōis error.⁊ ualent acta ⁊ geſta q: lex tol
lit oēm defectum ut hac.l.barbarius ⁊.l.ij.C. de ſen.ca
nonizata.iij.q.vij.c.tria.Fallit in publice excōicato extra
ō re iudi.c.ad ꝓbandum.aut error cōmunis ſupuenit p⁹
electionem ſeu collationē.⁊ tūc nihil operatur.q: ingreſſus
fuit uitioſus ⁊ error non ꝓbabilis q: ueritas debuit inq
ri unde.l.nō ſupplet dſfectum.ar.ꝫ.de iuꝛ.om.iudi.l.ſi ꝑ
errorem.⁊ ō iudi.l.ij.in pn̄.⁊.l.ſi quis ex aliena ⁊ de in
terroga.actio.l.de etate.§.penul.Et tunc ceſſat hec.l.bar
barius cum ſy.ar.ꝫ.de iuꝛ ⁊ facti igno.l.nec ſupprema.

Secundo uero diſtingue ſi queratur an teneant ac
ta ⁊ geſta per non iure electum .dic aut in electione eſt
clauſula que retractatur expreſſe quis quod fuerit ali
ter ſecutum.aut nō.primo cāu non tenent acta ꝑ eū per
dictaꝫ.l. in his ⁊ ꝑ.l.actuarios.⁊ ꝑ aūt.caſſa.C.de ſacro
ſan.eccle.ſecūdo cāu aut eſt peccatū in forma electionis
ut q: in ea nō eſt ſolemnitas obſuata.⁊ tunc aut electo
nō⁹ cōpetit ius a lege.⁊ ſic ſuo iuꝛ aut ab hōie.⁊ ſic aliē
no.primo cāu tūc acta ⁊ geſta ſi nullus ab initio extitit.
cōtradcōr. alias ſecus ut dicta.l.penul.§.fi.ꝫ.de decuꝛ.⁊
ī auꝛ.qūo opꝫ epi.§.ſi quis aūt.⁊ extra ō cā po.c.cū oli
⁊ de ꝓben.c.dilectus.ſo cāu nō ualent acta per eum q:
electō ſeu collatio nō hūit radicē.nec fundamētū ar.dicte.l.
actuarios.⁊.C.ſi nō a cōpe.iudi.ꝑ totū.⁊ eꝫ de hn̄i.c.fra
ternitatis .ratio inter cāus ꝓdcōs bene no. ex his q̄ no.
pe.C.de cōtrahen.empti.l.fi.aut peccat̄ in materia puta
q: nulla facta eſt electio.q: electoribus nullū cōpetit ius
eligēdi.tūc error cōis nil opat̄ nec tn̄ acta per illum ut
dicta.l.hoīnus ⁊.C.de ſacro.ſan. eccle.l.decreuim⁹ et
.ꝫ.de re.eoꝝ.l.qui neqꝫ eū ſy.et hoc no.Inno.extra de
elec.c.ſi.et.c.ꝙ ſicut.aut eſt peccatū in accidēn.puta.q:
electio eſt facta ꝑ pecuniā et ſic ſymoniaca.⁊ tūc dicūt
quidam ꝙ error cōis nihil opat̄ et acta non tn̄.q: talis
electio ꝓceſſit a radice auaricie que eſt mater oīum ma
loꝝ.ut ꝓbatur in auꝛ.ut iudi.ſine quoquo ſuffragio.§.
quanta.C.de epis ⁊ cle.l. ſi quenꝗ.⁊ in auꝛ.qūo opꝫ
epos.§.⁊ hanc ⁊ de ſan.epis.§.pn̄oribus.hn̄ facit.C.de
legi.l.nō dubiū.et dicta.l.actuarios.nec ob.hec.l.barbarius
quia electio nō fuit hic turpiter facta,ut hic no. nec uitio
ſa q: preceſſit error cōis ut hic dixi.alij dn̄t ꝙ electio ꝓ
dicta hūit radicē ⁊ fundamētum ⁊ ualent acta ⁊ geſta.ut
no.io.i.q.i.c.eito.⁊.c.cū oīs.ino.uero dicit ꝙ ſi talis elec
tio fuit cōfirmata ꝑ ſupiorē ⁊ crimē eſt occultꝫ ꝙ tūc
ualēt acta et geſta.cū ex cōfirmatione pōtatem recipiat
adminiſtrator.extra de elec.c.tranſmiſſa.ut ipſe nr̄ notat̄
in dicto.c.ult⁹.⁊.c.ꝙ ſicut ⁊ allegat .ꝫ.ꝙ fal.to.auc.l.i.§.
idem pomponius.ſꝫ nō facit q: ibi pretor decreuit ſe ra
tū hītuꝝ geſtū cum illo falſo tutore quod plus opat̄ ꝗ̄
ſimplex cōfir⁹.itē allegat.ꝫ.de minoꝛ.l.ait pretor.§.pn̄it
ent.ſꝫ non facit q: ibi adminiſtrator legitim⁹.item allegat.
ꝫ.de decuꝛ.l.penul.§.fi.ſꝫ nō facit.q: ibi electio fuit facta
rite lꝫ nō recte.hic aūt nō rite.differūt ei hec ūba ut no.
ꝫ.de inoffō te.l.ij.⁊.ꝫ.de cōtrata.l.nō putauit.§.nō que
uis.primam opi.tn̄ legiſſe ⁊ ia.de hel.opy.inno.tn̄ ca
noniſte aut eſt peccatū in qualitate. puta in pſona electi
⁊ tunc aut uitiū eſt manifeſtū.aut occultū. primo caſu nō
ualēt acta ⁊ geſta ut.d.c.nihil ⁊.C.ſi a non compe.iudi.
ꝑ totum q: non ſuffragat̄ error cōis quod eſt neceſſe ut
hac.l.barbarius ſecūdo caſu tenent acta ⁊ geſta ſi eſt er
ror ꝓbabilis.ut.ſ.dixi.⁊ hoc tenꝫ ia.de hel. tn̄ ultramō.
⁊ nos legiſſe tenemus ꝙ ibi requirat̄ aliud.ſ.publica uti
litas multoꝝ.ut.ſ.ſepius dixi.⁊ hoc ꝓbat̄ in littera.l.ſic
⁊ ꝑ hoc intelligas ꝙ no.in dicta.l.ius iurari.§.i.ꝫ .de iuꝛ
iurā.⁊ quod no.in ſpe.de actore.§.i.ū.ſꝫ pōt quidam di
cens ſe epꝫ.⁊ in ſpec.de lega.§.nunc uideri. ſm̄ ray. de
forli.⁊ hanc diſtinctionē ſerua ī confirmatiōe quā electō
precedere dꝫ.ſꝫ in collatiōe ſeu ꝓuiſiōe ſua diſtinctionē

ricam. Et no.ꝙ iſta ſunt diuerſa.ſ.electio cōfirmatio
collatio ⁊ ꝓuiſio electio eſt actus legitimus in quo ex
pluribus unus eligitur.i.pro alijs elicitur facit.l .i.ō mi
li.tc.uñ illa eſt pfecta electio in qua īter mille unus.i.op
timus eligiť. Cōfirmatio eſt ſupioris auctoritas con
firmans electionē inferioris.ut in aut.de defen.ciui .§.in
terim.⁊ dr̄ confirmare.i.cū alio firmare.ĵ.de libera.le.l.
aurelius.§.teſtō.qñ3 cōfirmatur id quod nullum eſt de
le.i.l.legata inutiliter.ō mili.te.l.tribus.§.fi. Collatio
eſt officij uel dignitatis legitima donatio.ſola ſuperioris
auctoritate ꝓcedēs. Prouiſio ē nomen pluribus ad
aptabile.nam qñ3 ſapit electionē qñ3 ꝯfirmationem.qñ3
utrūq3 ſimul.qñ3 proprio motu factā largitionem extra
de elec.c.in cūis p hoſti.⁊ extra de elec.c.is cui.li.vi. p
archi.⁊ per eundem ex̄ de ꝓben.c. cum in illis. ⁊ extra
ō appel.c.cōſtitutis p inno. Et no.ꝙ ille dr̄ prouiſus
cui ē prouiſum cum effectu q2 plenum hēt ſignificatum
hoc ūbum ꝓuidcat.ut i.c.in litteris ō offō dele. p inno.
Eſt aliud nomen qō appellatur inueſtitura qō nomē
antiquus ñ fuit i uſu.nec i legib⁹ digeſtoꝝ inueniť. Sꝫ in
iuribus nouis inueniť.⁊ uide quod no.in.c.cū in illis ō
ꝓben.li.vj⁰.p archy.⁊ ineſtitura facta ī re uel ī ꝯſpectu
rei trāſfert uerā poſſeſſionē ſꝫ ſeorſum facta ñ dat poſ
ſeſſionē corporalē.ſꝫ licētiā accipiēdi cā ut no.in.c.ij.de
cōſue.p innoc.⁊ in.c.i.de reg.iur.li.vj. p dy.maxime aſ
ē inuēta inueſtitura pp incorporalia. Ulterius quero
an quis poſſit intitulari ī eo quod ñ pōt poſſidere. ⁊ uiť
ꝙ ſic nam ita fuit ō barbario ſꝫ certe hoc fuit de ſcō.ar.
de acqui.poſ.l.i.§.ſi uir uxori.⁊ ſic barbarius habuit iu
riſdictionē actu ⁊ non titu.actus in factum ſonat. titus
vero ius deſignat ſꝫ tñ ego uidi aliquos de iuř intitula
ri in eo ꝙ nō poſſunt poſſidere ut ī rege ieruſalēꝫ ⁊ ibi
ecōtra eſt titus ſine actu tñ uere dr̄ rex reſpectu digni
tatis que cū ſit incorporalis ubiq3 retinet nomē ſuū.q2
locus non circūſcribit īcorporalia ut.l.fi.C. ō pſcrip.lō.
tꝑis.ſꝫ dicendum ē ꝙ aut impeditur poſſeſſio de facto
⁊ pōt intitulari.aut de iuř ⁊ tūc inepta eſt talis intitula
tio.ar.de uer.ob.l.quidā cum filiū. Deīde quero bar
barius uult renūciare in manu populi . populus ñ uult
acceptare renūciationē quid iuris dico ꝙ cōualeſcit.pre
tura nō euaneſcit.ar.ĵ.de mili.te.l.tribunus.§.fi. Sed
hic quero nūquid impr̄ poſſit renūciare impium in mani
bus electorū ⁊ dico ꝙ nō q2 nō ſunt eius ſupiores.nam
ille dr̄ ſuperior in cuius manib⁹ fieri dꝫ renūciatio ⁊ qui
hēt pōtatē inſtituēdi ⁊ deſtituēdi.ut no.extra de renū.c.
ꝙ in dubijs p cōpoſtol.ſꝫ electores poſtꝙ imparor ē cō
firmatus ⁊ coronatus uel cōfirmatur tñ.nō hñt pōtatē
deſtituēdi ergo in coꝝ manibus non pōt renūciari. ſꝫ re
integra hñ poſſet electus in imparorē nō acceptare elec
tionem ⁊ renūciare ēt abſētibus eligētibus coraꝫ uicinis
⁊ amicis.ar.ĵ.de neg.ge.l.pōponius ſcribit. Sed an
papa poſſet renūciare in proprijs manibus dic ꝙ ſic.q2
ipſe pōt deponere ⁊ deſtituere ſe ipſum.ij.q.vij. uos.ō
renū.c.i.li.vi.imparor uero ſupiorem hēt.ſ.papā ⁊ ideo
ſe ipm non pōt deponere.nec dare licentiā electoribus
ꝙ eligāt aliumniſi de licētia pape quod miramini papa
iuſtus eſt ſuprem⁹ uicari⁹ dei. qui dicit ꝯtrā ment̃.ipe
rator ꝙtum ad mundū eſt maior ꝙ̄ papa.⁊ papa maior
ꝙtū ad deū ſi eſt iuſtus nō eſt maior ipſo in hoc mundo
ꝙtum ad deum.⁊ iō imparor īclinatur ſibi amore dei ⁊
ſancti petri apoſtoli ꝙ no. Item no.an bene actum re
tractetur dic aut caſus ſupueniens infringit actū aut of
ficium.uel pſonam pmo caſu aut infringit pncipalia eſſē
tia actus aut accidētalia.ſi quidē ſubſtantialia. aut reſpi
cit ipſa ꝓut ſunt in ſcō eſſe ⁊ uitiat ut.l.iij.ĵ.de cōditio.
inde.⁊ adde quod no.i.c.ultimo de elec.li.vi. in nouella
aut ꝓut ſunt de futuro.⁊ nō uitiat retro ꝯſumata.ĵ. de
uer.ob.l.plurib⁹.§.hoc ſi placet cū ibi notatis.ſi uero ac
cidentalia non uitiat.de uſu ⁊ habi.l.p ſeruum.cū ibi no.
ſecundo caſu cū non reſpicit factū ſed offm̄ facientis tūc
non officit ī pactis ut hic ſecus ſi eſſent m⁹ geſta.ĵ.de te
ſta.tu.l.iuř nřo. Ultimo uide ꝙ pnceps pōt ſibi acci
pere ſeruū ⁊ ꝓmouere euꝫ ſe inuito.ſic papa monachū
nimirū q2 papa eſt oīa.⁊ ſup oīa in ſpiritualibus ut ſan
cte ⁊ deuote ait teſtis ueritatis beatus bernard⁹ de cō
templatione ad eugeniū ubi uideas uerba elegantia ple
na fide ⁊ ueritate.Bald.

b **Arbarius philippus**

Diuiditur ī tres ptes.primo ponitur thema
ſo ex eo eliciunť tres qōes ⁊ ſoluūtur p or
dinem ſm glo.tertio dicta ī creato a populo extenduntť
ad creatum ab imparore.ſa ibi nihil ei.tertia ibi ꝯtulit.
Et hoc dicit propter publicam utilitatem ⁊ cōmunē
errorem.pretura ſeruo decreta eum pretorem efficit
geſta tuetur.⁊ ſeruum in libertate adducit. ⁊ hec ſunt
uera in pretore creato a populo romano.⁊ multo ma
gis.⁊ melius.⁊ nobili⁹ ſi ab imperatore.h. d.ſecundum
glo. Caſus.barbarius philippus ſuus fugiēs a dn̄o
romā applicuit ibiq3 ſe pro libero gerebat.⁊ talis erat in
habitu ⁊ in apparentia exteriori.ut dū preturā peteret
a populo dignus pretura iudicareť ⁊ pretor decretus
eſt.⁊ in ſua pretura multa ſtatuit ⁊ decreuit.Querit̃ de
tribus primo an fuerit pretor ⁊ uideť ꝙ ſic ſm pomp.
ſo an geſta in offō ualuerint ⁊ determinať ꝙ ualuerint
de equitate.q2 populus roman⁹ poteſt etiā ſeruo ꝯfer
re iuriſdcōem. ⁊ offm̄ ⁊ eius exercitium.⁊ executionē.
tertio an fuerit liber ⁊ uideť ꝙ ſic.ex preſumpta uolūta
te populi q2 pſumiť ꝙ ſi ſciuiſſꝫ liberꝫ a pricipio et ante
oīa effeciſſet.coniūge has rōes ſimul ñ eſt defectus ex
pte pōtatis.nec ex pte uoluntatis ergo ⁊c̄.ſꝫ ia.qui te
net glo.⁊ adde quod no.ĵ.de pac.l.tale pactū ī fi.poſtea
dicit ꝙ imparor decerneret ſeruo preturā multo magis
pdicta forent uera.h.d. No.primo ꝙ publicum offm̄
pōt decerni ſeruo. Secūdo no.ꝙ ꝓpter publicā utili
tatē.⁊ ſuperioris auctoritatē.⁊ errorē cōem barbarius
fuit ptor. Tertio no.ꝙ eiſdē rōib⁹ geſta ualent qūq3
ī ꝑtura geſſit.ēt ex offō ⁊ ēt legē ⁊ edicta ꝯdēdo. Quar
to no.ꝙ eis rōibus in libertatē eripiť. Quinto no.ꝙ
id quod facit princeps multo fortius iura tuent̃.ꝙ̄ id
quod facit populus.Opponiť ad primū notabile.ille qui
petit offm̄ incidit in.l.iul.ambitus.ĵ.ad.l.iul.ambitus.l.i.
ergo nō dꝫ creari ſꝫ repelli tanꝙ̄ criminoſus ⁊ ſuſpectuſ
.ĵ.de ꝓcur.l.que oīa.§.i.ſo.iſtud eſt uerū ante factū.ſed
poſt factum tꝫ.in creatiōe ergo futura.ꝓcedit oppoſitio.
ſꝫ hic loquimur facta creatione.⁊ approbatione.nam ſu
perioris approbatio cōem maculam diruit.nō ob.l .que
oīa q2 ibi ingerebat ſe ꝯ uolūtatem dn̄i. hic ſm dn̄i uo
luntatem.facit.ĵ.de te.tu.l.ex ſnīa.Et eſt ſimile q2 facili
us diſpenſať in tollerādo.ꝙ̄ in ꝓmouendo.ut no.archi.
l⁰.di.c.nō cōfidit. Secūda ſo.ē q2 priuatim ⁊ clam nō
ſꝫ petere honorē.ſed palam ſic.q2 ex clandeſtinitate pſu
mitur fraus ⁊ uitiū ai.ĵ.ō admi.tu.l.nō exiſtimo. ⁊ facit
ꝙ no.in.l.i.de ꝯ.iudi. Tertia ſo.ē ꝙ hic loquiť in ciui
tate romana ubi ceſſat.l.iulia ambitus ſm glo.Sic ergo
qūq3 petiť honor licite q2 publice qñ3 petiť licite.q2 in
urbe.ſm ia. Sed ꝯ hoc op.de.l.quāꝙ̄.ibi ī epatu hic
in ꝑtura.ſm glo.melius dic ꝙ idem utrobiq3.nā peten
ti poteſt papa epatum cōferre.maxime ſi petat ñ p uiā
grē.ſꝫ per uiam iuſſcripti.ut q2 petat electionē ſuā cōfir
mari.dūꝫ tñ a ſymonia cōmittenda abſtineat.tñ ſm quoſ
dā ſymonia non hēt locū ī curia romana.Iſtud eſt uerꝫ
q2 papa nō cōmittit ſymoniā.q2 papatus ⁊ apoſtolicus
aut factum recipit.aut facti facit.ſꝫ promouendi cōmit
tūt infinitas ſymonias in curia romana inſcio apoſtolico
ꝓpter qō illicite ⁊ praue hñficia detinēt.⁊ ſicut hñficiū

emunt ſic ⁊ beneficia alijs vēdunt. ⁊ deteriora faciūt co
rū dānationeꝫ pſcientes aīam quā diabolo tradiderunt
quotidie deterioribus cōfirmant actib⁹. ſm naturā pec
cati.nā ut dicit yeronimus peccatū. quod p penitentiaꝫ
nō delet.ſuo pondere ad aliud trahit. ⁊ ſcias ꝙ ſunt ali
qui uiliſſimi nobiles.qui uſurpant ſibi bona ⁊ bñficia ec
cleſiarum fingentes ſe eſſe monachos uel abbates ⁊c̄.
Et hoc faciūt nō amore dei.ſꝫ ſolum amore redditium.
⁊ diuitiarū neqꝫ tn̄t monachos uel fratres ſicut deberēt.
⁊ ſic damnant aīas eorū ad ignē eternum.et ſunt aliqui
gaudentes redditus hoſpitaliū ⁊ nihil dant paupib⁹ xp̄i
neqꝫ hoſpitantur paupes pegrinos ⁊ tales dānāt ani
mas eorū ad ignē eternū.quod no. Quarto ſoluit cō
trarium ꝙ hic petijt non uerbis.ſꝫ rebus ipſis ⁊ factis
taliter ſe hñdo ꝙ ꝓcura petijt cū.magiſꝙ. ipſe pretura
ſm ia.nam opꝫ uolētem ⁊ nolentē principari.qui dign⁹
eſt ꝑncipari.dicit ariſto.ut diuinus. Nam actus qui ſꝫ
ueritatē ſunt neceſſario laudē pariūt.non enim ſunt ina
nes ⁊ ſteriles.laus aūt parit honorē.honor bonaꝫ fortu
nam.ars.ſ.bona dilexit fortunā. ⁊ fortuna.ſ.bona dilexit
bonam artē.i.induſtriā. ⁊ bones mores ⁊ raro ſeorſum
cōſiſtunt.laus ē ſermo elucidans magnitudineꝫ uirtutis
ſm ariſto. i retoricis. ⁊ uirtus ⁊ humilitas alta petunt.
q: diuina quedā ſunt ⁊ ſemp ſurſum eorū fama uolat p
aſtra.ſicut ait uirgilius egregius. Tu aūt ex oīb⁹ col
ligendo utrum quis poſſit publicū offm̄ uel dignitatem
petere ſic diſtingue aut petit p modū iuſticie.aut p modū
uirtutis.aut p modū ambitionis aut dubitat qua mente
petatur.ꝑmo caſu lꝫ petere.unī lꝫ electo ⁊ poſtulato pe
tere cōfirmationē.de elec.c.cupientes.li.vj. naꝫ ipſe ꝓuo
cari non uī. 2⁹ cāu cōcedi nō impetrari cōſueuit ut.ſ.
de ori.iur.l.ij.§.ex illo tp̄e.ad finem.l. Tertio cāu nec
cōcedi nec impetrari ꝯſueuit.ymo tāꝙ temerarius dꝫ
repelli qui ꝺ ſe pſumit.l.i.ꝗ.ad.l.iul.ambit⁹. Quarto
caſu aut loquimur in dignitatibus ſpualibus. ⁊ non licet
petere ſed ſi abſqꝫ prauitate ꝯcedant ualet conceſſio q:
ſupioris decretū inducit pſūptionē iuſte petitionis.hic
ſecūdam primam lec.nec tn̄ pōt appellari ſi denegetur
benemerito qui de grā petit ar.de aqua coti.l.i.§.pmit
tit.q: ſupior ſuū. ⁊ ſi tn̄ tibi denegat bñficiū.aut tp̄ali
bus bñficijs. ⁊ indubio pſumit cōtra eū qui inuerecūde
petit.tn̄ ſi cōcedat licite retinet ut hic.palā aūt ⁊ bona
fide peti lꝫ.ut hic ſꝫ io. ⁊ no.ꝗ.ꝙ cuiuſqꝫ uni.l.itē cop
§.i.et hec uera niſi petat p ſymoniā.nā iuriſdeōes uena
les eſſe nō debēt in aut.ut iudi.ſine quoquo ſuffra.§.co
gitandū.nō eī dꝫ eſſe iuſticia uenalis.ſi autē eſt dignitas
que impetrāti ꝓdeſt. ⁊ alij non nocꝫ.puta ſine admini
ſtratione uel impio.quidā cōcedūt ꝙ pecunia dari pōt
de polici.l.i.§.ſꝫ ⁊ ſi quis.ſꝫ publice nō priuatim.nā pſu
mit cōtra illū qui ex mala cōſciētia timet exire in publi
cū ut ꝗ.l.i. de famoſ.li.nā ex mala cōſciētia digna timere.
cauere naturale eſt.et cū furtiue uel clā nitit uulnerata
cām hēre pſumit ⁊ male res agit cū quod uirtute fieri
debꝫ pecunia tractatur ſm̄ tulliū. Itē cauendū eſt ne ꝗs
ſup fortuna aīum gerat.nā non oībus cupienda ſūt.ſicut
ait ſaluſtius in iugurtino ⁊ ideo in illicitis auſibus abſti
nendū eſt.et opꝫ prudentē magis regulare concupiſcen
tiam ꝙ ſubſtantiā ſuā ſicut ait ariſto. in p⁹ politicorum
Iſtis dictis ad ſollaciū ueniamus ad factum.i.ad ſm
notabile. ⁊ opponitur ⁊ uī ꝙ barbarius nō fuerit ꝓtor
uerus ſꝫ ſolū putatiuus q: dicit lex ꝙ is qui ñ iure crea
tus eſt decurio ſi ſalariū pcipit decurio non efficitur ut
ꝗ.de decu.herēnius modeſtinus.ſꝫ ſeruus de iur̄ ñ pōt
creari ꝓtor ut.ꝗ.de iudi.cū pretor.§.ſi. ergo ⁊c̄. ſo.glo.
utrum ſalarij perceptio cōferat offm̄ uel dignitatem. ⁊
dico ꝙ nō cōfert ut in ꝯrio.utrum error cōis habilitet
inhabilē ⁊ dico ꝙ habilitat ut hic.nam error populi pro
ueritate habet.cū ius facit.ꝗ.ꝺ ſup.le.l.i. Secūdo op

ponitur ⁊ uī ꝙ barbari⁹ non fuerit ꝓtor.q: talis medio
tp̄e aliquis eſſe pſumitur qualis poſtea declarat ut.C.
de ſeruis expor.l.mouetor ſed hic barbari⁹ poſtea decla
ratur inhabilis ergo ⁊ interim fuit.ſoluit glo.⁹ ꝙ iſte bar
barius poſtea declaratur habilis ymo liber in ipſa hora
ſue creationis. ⁊ ſic nō ob. Tertio opponit ꝙ ſeruo ñ
cōpetit publicū offm̄ ut.ꝗ.ſi quis ca.l.ſi ſeruū.ſo.ille non
ē ſeruus cōcludit ergo glo.ꝙ barbarius fuerit ꝓtor.per
hoc facit q: ubi de publica auctoritate agit pſone habili
tas non curatur.ad ſil.ff.ꝗs i graui.§.hic quoqꝫ ⁊ ar.C.
de preci.imp.offe.l.i. Sed eẋ cōtra hoc opponit.p⁹
ꝺ tex.ꝙ lꝫ pop.hoc dixerit.tn̄ auctor.l.hoc ñ dicit.ymo
uī dicere ꝯtrium.q: dicit ꝙ ſeruitus i barbario latuit er
go erat.alias non lateret.ꝺ acqui.poſ.pegre in pri.ſo.la
tuit preambula hora ſue creatōnis.uel dicit ē tp̄e officij
geſtionis latuit ſeruitus.ſ.preābula hora nō aūt tūc erat
ſeruus.ſꝫ liber ergo ⁊ pretor. Item eẋ op.cōtra hoc
ꝙ ſeruus ⁊ libertus ad dignitatē aſpirat ñ poſſunt. C.
ſi ſeruus ad lib.aſpi.l.i. ⁊.ij.ſo.hic ſpeale pp publicaꝫ uti
litatem ⁊ cōem errorē. Item op.ſi barbarius fuit pre
tor acta p eum tenent ꝺ rigore.ſo.ꝺ equitate qua ē pre
tor in hīui exercet in actu q: ab una cā ⁊ rōe ꝓcedit cē
⁊ opari ſm ia. Itē op.iſte barbarius p obreptioneꝫ
ꝓmotus ē.ergo ꝓmotio nulla.ꝺ inius uocā.ſꝫ ſi hac.§.p
ſtationum.ꝺ na.reſti.l.i.ꝺ execu.tu.qui teſtō.ꝺ tuto. ⁊ cu
ra.da.ab his.tutor.ſi petitus.ſo.ille leges loquūtur i fac
tis ꝓuatorum iſta i fcō publico. ⁊ ubi uerſatur ius publi
cum.auctoritate ⁊ utilitate.preterea hic error cōis facit
fingi nō fuiſſe obreptum. Itē op.q: barbarius illicitis
inſignibus uſus eſt unde non dꝫ ei dolus ſu⁹ patrocina
ri.ſed dꝫ puniri.ut.ꝗ.de fal.l.eos.§.qui ſe.ſo. hic non eſt
uſus illicitis inſignibus.ſꝫ licitis ex quo eſt pretor.ergo
iuī ei lꝫ ſe talem uocare.qualis eſt. ⁊ ſic cōualeſcit digni
tas in eum qui ē uitioſe electus ut no. archi.l⁹.di. quidā
qꝫ. Itē op.rō querit eſt ꝓtor.ſm tex.eſt publica utilitas
Sꝫ iſta rō uidetur falſa nam quo ad ſtatum barbarij non
uerſat publica utilitas.ſꝫ q⁹ ad litigātes.ergo rō non eſt
uera.ſo.geſta depēdēt a ſtatu q: ſi nō eſſet ꝓtor. ⁊ liber
nō ualerēt acta p eū.ut ergo ualeāt acta p eū ideo ē ꝓ
tor ⁊ liber.iſta ſo.eſt uera.q: licꝫ nō eſſet ꝓtor de iuī ſuf
ficit quo ad litigantes ꝙ erat ꝓtor.de fcō.C.de ſe.l.ſi
arbiter ⁊ ar.in.l.i.C.de teſtamtis.ſi ergo dicis barbariū
eſſe ꝓtorē. ⁊ creationē ſuā hēre ualentiam in ſe ipſa hoc
redūdat ad priuatam utilitatē barbarij.nō ad bonū pu
blicuꝫ.barbario aūt fauere qui decepit populū indignū
eſt. ⁊ maẋ quia criminoſus ⁊ infamis nō hūit canonicū
ingreſſū.preterea ſi barbari⁹ fuit ꝓtor querit ꝗre forma
tur qō de actib⁹ exercitis an ualeāt.quis eī dubitat ua
lere cū ſint facta a iuſto pretore.preterea aut barbarius
ē pretor de iuī cōi aut diſpēſatiue. ꝑmo nō.q: ñ capax
nec ſo q: ſup defectu ſuppreſſo.q: nō intelligitur diſpen
ſatū.de re iudi.quidā cōſulebat.de excu.tu. idem uulp.
de pec le.cū dominus.preterea nihil debemus pſup
ponere fruſtra ſꝫ pſupponere barbarium pretorē eſſꝫ
fruſtra reſpectu publice utilitatis q: lꝫ ſit oppoſitūꝫ uale
rent geſta ⁊ ſaluatur publica utilitas. Itē nō deberem⁹
implicare tot incōueniētias quid dicemus dicit gu.ꝺ cū.
⁊ cy.hic ꝙ barbarius non fuit pretor uerus ſꝫ putatiu⁹.
⁊ ſm hoc hec.l.dicit hic pp publicam utilitatē ⁊ ſupioris
auctoritatē ⁊ errorē cōem ualēt geſta ē a minus legitio
pretore. Et hoc ſolum ꝺterminat hec.l.ꝺ ualētia actuꝫ
exercitorum ꝙdiu latuit inhabilitas barbarij ⁊ alia que
dicit circumferentia.ſunt rōes ad probandū geſta ualere
ſecūdū eos.ſꝫ pro glo.facit ꝙ pomp.dicit barbario non
obeſſe ſeruitutē unde expreſſe decidit qōem quo ad p
ſonam barbarij.nec.n.eſt dicendum.non obſtitit.ſ.de fcō
ſꝫ de iure ſic.nam fcm̄ pſupponitur uñ de eo non ē op⁹
diſputare ſm ia.item ꝓ glo.facit.q: ſi barbari⁹ eēt mi⁹

legitima pſona ergo ꝓ nulla debꝫ reputari.j.ꝙ cuiuſqꝫ
uni.no.l.i.§.ꝙ ſi nemo. Et cōfirmo glo.tali rōe ubi eſt ꝺ
fectus ſolū in perſona electi cōfirmatio ſuperioris tribu
it ei ius.⁊ idem eſt ī ꝓmotione.unū ſi homicida qui eſt ir
regularis uel ſymoniacus cōfirmetur in epm uꝫ confir
matio.⁊ erit ſtatus tuitione cōfirmatiōis ſupioris.ar.ꝙ
fal.tu.auc.l.i.§.idē pomp.facit quod no.archi.viij.q.i.in
ſcriptis.nam in cū hoc ius cadere non pōt uirtute confir
mationis.ut no.inno.ꝺ conceſ.pben.cū noſtris in pri.ſed
certū eſt ꝙ ꝓmotio barbarij hūit uim electionis ⁊ cōfir
mationis facit quod no.archy.lxiij.di.in ſynodo.cum ali
um actum non requirat ſꝫ trahit ſecū ſuum effectū ſicut
confirmatio de cond.⁊ demon.l.publi.⁊ no.p inno.in .c.
cū nihil.de elec.⁊.c.cū inter canonicos.⁊.c.cū dilectus.c.
ti.p inno.⁊ hoc uerū in confirmatione pricipis.ſꝫ confir
matio inferioris non ualet ſi ī electione ſit uitiū intollera
bile ita ītelligo inno.ī.d.c.cū dilect⁹ ⁊ adde qͦd no. inno.
de dolo cū olim ⁊ facit de ex.tu.qui teſtamēto ⁊ qͦd iſtō
ius cadat in ſeruo ſaltim diſpēſatiue.dicit lra aperte ibi
cum ⁊ potuit ⁊c̄.nam ⁊ uꝫ iudicium ubi ſeruus iudicat.
ſi non opponat̄ exceptio.ut no.inno.de ſepul.c.ſuſcitat⁹
ergo ī eo cadit iſtud ius quodāmodo ſꝫ in.d.c. nihil ē.ſꝫ
inno.uidet̄ dicere ꝙ error cōis non ꝓſit huic qui de ſta
tu ſuo non errabat ſꝫ bene ꝓſit litigātibus errantibus ⁊
ita poſt multa uerba uī concludere inno.ī fine dicti.c.ꝙ
ueriſſimū credo.q: furtiuum ingreſſum hūit eripiens.ut
.C.de ꝑmicer.l.fi.li.xij. Et ideo barbarij ſtatu detecto
non opꝫ cū ſinaliter priuari ꝑtura.ſed iocular non eē qͦd
no.⁊ hanc partem ꝯ barbarium ꝑciſe tꝫ inno.in.c.eūꝫ di
lectus.Et ꝙ dico ī ſeruo idēꝫ in excōicato.q: nō recipit
titulum dignitatis maxime ſpualem.ut no.archy.lxiij.di.
c.nullus. Denio ad tertiū notabile ꝺ ualentia actuum
exercitorū.⁊ uī ꝙ nō ualeant q: barbarius non fuit pre
tor quo ad ueritatem.ergo falſus pretor. ergo acta non
ualēt.C.ꝺ eo qui ꝓ tu.l.ij.C.ꝺ ſacro ſan.eccle.l.decerni
mus.ſi uera eſſet opy.glo.non eēt opus laborare.q: bar
barius fuiſſet uer⁹ ⁊ legitimus ꝑtor ſꝫ tenendo ꝙ q̄tū
ad ſe non fuerit ꝑtor.ſed quo ad alios pretor debeat re
putari.nūc opꝫ ſoluere.q: alia ē exceptio.tu non es crea
tus.alia tu non potes eſſe.nam ubi abeſt factū.⁊ ius eſt
exceptio falſi.⁊ hoc no.hic ꝙ nō erat defectus in facto
ſꝫ in iure.ubi ꝟo adeſt ueritas facti ⁊ nō iuris iſte nō di
citur falſus ſꝫ inhabilis ut no.j.de ꝓcur.l.qui ꝓcuratorē
dat.§.fi.ad.l.decernim⁹.reſpōdet ꝙ ibi nūꝙ fuerat crea
tus.ſꝫ ſe intruſerat ⁊ inuaſerat ut tyrānus. 2⁹ op.cum
barbarius nō fuerit pretor ergo detecta ueritate ꝓcedi
tur p modū declaratiuum nō p modū ꝯuatiōis ergo re
tro geſta apparent infirma.q: declaratio retro trahit̄ ut
.l.penul.ff.ꝺ re iudi.⁊ no.in.l.furti.§.i.j.de infa.ſo.obiec
tio eſt uera p modū regule.fallit hic ī his que ꝑtinēt ad
iuſticiam ⁊ ad iurīdictionē no.ia.ꝺ acqui.hē.l. quotiens.

Item no.⁊ uī ꝙ acta ualeant de rigore iur̄ ex quo
barbarius erat in qī poſſeſſione officij. Nam ſola quaſi
poſſo ſufficit ī incorporalibus.extra de iur̄ patro. cōſul
tus.ſo.dicit inno.ꝙ idē eſt uerū in qī poſſeſſiōibus ī qui
bus nō requirit̄ decretum ſupioris uel in qī poſſeſſiōe
iur̄ eligendi ⁊ pñtandi.ſecus ubi requirut auctoritas ſu
perioris nam ſi illa ſit īterpoſita de iure uꝫ ꝙ ſit ꝺ rigo
re.ſi aūt de facto loquitur hec lex.⁊ inno. ꝺ elec.c. nihil.

Op.ꝙ acta non ualeāt nam barbarius ſciebat ſe legi
time ñ ꝓcedere ut.l.ſi ꝓcur.abſentis.j.de ꝓcur.ſo. legi
time ꝓcedit ex quo creatus erat. Denio ad rōem dr̄
hic acta ualere ꝓpter utilitatē publicam ꝯ.ymo idem in
ꝯuata.C.ꝺ ſen.l.ij.ſo.iur̄ dicto delegata pōt cōſiderari
tripliciter uno mō reſpectu delegāt.2ᵒ mō in ſe ipſam
tertio reſpectu act⁹ exerciti reſpectu delegāt iurīdcō de
legata ē ordinaria ſicut in dñio uſuſfructus formalis eſt
cauſalis.Sꝫ ordinaria iurīdcō eſt publica auctoritate ⁊

utilitate reſpectu iurīdcōis in ſe ipa idē in.l.munerꝫ de
mune.⁊ oneri.reſpectu uero actus exerciti inter ciuium
⁊ ſeyum non attendit̄ ſtatus iurīdcōis.q: nō denoīatur a
priuatis ut.l.i.§.publici de iuſti.⁊ iure.ex.uero dicit ꝙ
lex cōtraria loquit̄ in liberto nō in ſeruo.quod nihil eſt
q: ſi id ꝙ non eſt iurīdcō ualeret ꝑꝑ cōēꝫ errorē ut.l.ij.
C.de teſti.ſo.multo magis ꝙ eſt iurīdcōis.q: eſt magis
fauorabilis. Itē op.dicit̄ hic.in alia ratione lre ꝙ er
ror hēt̄ pro cōſenſu imo cōtrariū tenet glo.ſ.ꝙ pro diſ
ſenſu.ut.l.ſꝫ per errorē.de iur̄.o.iudi.ſo.ibi error unius
pſone hic populi ſecundum glo.uel ibi error dat cām ac
tui exercito hic eſt error incidens q: hēbat̄ hic populus
in latenti qualitate pſone.non aūt fuit dolo inductus.tu
aū dic ꝙ error hic non hēt̄ ꝓ cōſenſu.quo ad barbariū
ſꝫ quo ad acta indiget hac fictione ſꝫ ualent ex equitate
qua hñt in ſe ipſis. Itē op.cōtra tertiā ratione de auc
toritate ſupioris ⁊ uidet̄ ꝙ non requiratur.ut.l.i.C.de
teſta.ſo.ibi in actu teſtis qui de ſui natura ñ deſiderat
auctoritatem ſupioris.inno.in dicto.c.nihil. Denio ad
ſam ptēꝫ dicitur hic ſm glo.ꝙ barbarius fuit liber effec
tus cōtra q: populus non poteſt mihi auferre dñiū rei
mee.ut.j.qui ⁊ a quibus.l.ſi priuatus.ſo.ibi uerꝫ in alio
populo.ꝙ romano in quo olim ſūma poſ as ⁊ abſoluta
reſidebat .ſo.hic ſpeale ꝑꝑ publicam utilitatem uel hic
ſpeale libertatis cā.de nata.reſti.l.queſtionis.naꝫ in ſuo
quodā ueſtigia iuris naturalis remāſerūt.ut inſti.de iur̄
natu.unū de facili ad talem naturā reuertitur.de pac.ſi
unus.§.ꝙ in ſpē.de nata.reſti.per uiam legitimatōis
unde ſepe uidemus ꝙ ꝑnceps reſtituit filiū ad ſucceſſio
nem alteri agnato queſitam.tū indubio hoc non uī uelle
de reſcriptis.ꝗuis.li.vi.de lib.⁊ po.l.gallus. §.⁊ quid ſi
tm̄.in glo. Secūdo opponit̄ actus agētium non dꝫ ul
tra eorū ꝓpoſitum opari.j.ſi cer.pe.l.non oīs ꝺ re.iur̄.
neratius.ſꝫ hic non fuit uotū ⁊ animus dandi libertatis
.C.ꝺ dona.nec ignorans.ſo.ymo pſumptio hui⁹.l.ſꝫ ia.
hītr.uel dic ꝙ nō oparatur ultra niſi ī his ſine qbus uolū
tas ſuū effectū non hēret.j.ꝺ ꝓcur.l.ad rem mobilē.⁊.l.
ad legatum ꝺ acqui.hēdi.l.illud. Itē opponitur.C.ꝺ
li.cā.non mutat.ubi dr̄ ꝙ dignitas ⁊ honores ciuiles nō
liberant a pōtate dñica.ſo.cōcedo ⁊ idē dico ꝙ ille bar
barius nō fuit liber ſꝫ ſolum in qī poſſeſſione libertatis
⁊ hoc uult litera ibi q̄diu latuit ⁊c̄.⁊ ibi ſꝫ ⁊ ſi ſciuiſſet
nam oīa que aīo complent̄ nō poſſunt ꝑfici ſine uera ⁊
certa ſciētia.ꝺ reg.iuris in tertū oīa facit ad hoc.C.ꝺ his
qui a non dño ma.l.ultima ꝺ fideicō.lib.generaliter. §.ſi
quis tutorē.⁊.j.ꝺ mili.te.l.neqꝫ.§.ſi ſeruū q: nō credit̄
princeps uelle alicui preiudicare.ꝺ auc.⁊ uſu palij.c.ex
tuarum. Item ꝙ nō fuerit liber facit.l.penul.de prepo.
ſacri cubi. Concludam⁹ ergo tres finales cōcluſiōes.
prima eſt ꝺ barbario ꝙ non fuit ꝑtor.ſecūda de actibus
exercitis ꝙ ualuerūt.tertia ꝙ barbarius fuit ſeru⁹ ergo
in ſe ipo barbarius nihil fuit.ſꝫ quo ad litigantes aliqd
fuit.et ſic cāu ⁊ fortūa popul⁹ roman⁹ fuit ſuus ⁊ ſub
ditus ſui.nempe fortuna in eī re dñatur.et ſi dicat̄ ꝙ
barbarius nō fuit liber.nec ꝑtor.ergo fuit index incōpe
tēs.qūo acta ualēt.R⁹.quo ad ſubditos index cōpetēs
eſſe uidet̄ ut.s.dixi.ſꝫ in ſe ipſo ſecus.ſicut ergo nō pōt
hēre dñium ita ñ poteſt habere iurīdcōnē.ar.de ſta.ho.q
furere.§.in uero hñtu. Modo reſtat querere an cō
munis error populi publica auctoritas ⁊ cōis utilitas
oīa illa tria eēntialiter requirūt̄ ad ualētiā actorum.⁊ uī
ꝙ ſufficiat ſupioris auctoritas cū qī poſſēe libertatis.ut
C.de ſen.ſi arbiter ecōtra uidet̄ ꝙ ꝑꝑ periculum multo
rum diſpenſet hec lex.⁊ ſi ſit finalis rō publica utilitas.
ecōtra uidet̄ ꝙ ſufficiat ſolus error cōis: q: facit ius ⁊
maxime ī iudice ordinario cui nihil pōt opponi ex quo
eſt in pacifica qī poſſēe iurīdictionis auctoritate ſupioris
ut no.inno.per hanc.l.de offi.dele.cum ſup.⁊ archy.viij.

q̃.iiij.nõne ubi oĩo uide.nã q̃i poſſeſſio nõ dꝫ eſſe ſteri
lis.pant ergo uſum quẽdam qui ẽ exercere ipſam iuriſ
dictionẽ ut no.inno.ꝺ reſti.ſpo.c.litteris.ſo.credo ꝙ pꝛeſ
ſuma rõ ſit error cõis ⁊ ſupioris auctoritas ut.d.l.ſi arbi
ter.nam ita dꝫ illa.l.intelligi.ꝙ ibi cõi errore.p libero ha
beatur.itẽ ibi interuenit ſupioris auctoritas.i.delegatio
ſupioris.⁊ ſi eſt illud in iuriſdictione delegata.que eſt ex
traordinaria ⁊ odioſa.ut.C.ꝺ dila.l.ſi qñ.multo magis ĩ
iuriſdictione ordinaria que eſt fauorabilis neceſſaria ⁊
ampliãda.ut.l.i.§.cũ urbem.ꝺ offõ pfec.urb. ⁊ per hoc
puto ꝙ ſi barbari⁹ nõ exercuiſſet niſi unicũ actũ ille uni
cus act⁹ ualeret ⁊ ꝺ equitate ita ualuit pmus quẽ fecit
ſicut ultimus. Ponam⁹ ꝙ deficit auctoritas ſupioris
an error cõmunis ſufficiat. exẽplum in eo qui diu .p no
tario geſſit cum nõ eſſet.an ualeant inſtr̃a. ſemper enim
falſum cõmiſit dum ſe in notariũ ſubſcripſit. ⁊ uĩ ꝙ non
ualeant ꝺ rigore.ſꝫ de equitate.ar.l.iiĩ.⁊.C.ꝺ teſta.l.i.
nam notari⁹ eſt teſtis approbat⁹.ut.l.hac cõſ.iuſſima.§.
ult.azo dicit ɔ̃triũ in cor.auĩ.de fide inſtru.ubi dicit nul
lo modo ualere ⁊ idem tenuit hic guil.ut.l.actuarios.C.
de nunc.⁊ actuar.nõ ob.hec.l.q: hic non erat aliqs de
fectus niſi ĩ pſona barbarij qui defect⁹ dr̃ defectus ma
terie.ſꝫ in qõe .ppoſita eſt defectus forme ideo eſt ſcri
bẽs fundinus falſus ut.j.de fal.l.cos.§. qui ſe.unde ſue
ſcripture non dꝫ credi.ꝺ.de eden.l.ſi qs ex argentarijs.
§.i.C.ꝺ proba.l.iubemus teneĩ tñ iſte ſcribens partib⁹
ad intereſſe ut.l.ultima.C.de ma.cõuc. Non ob.l.i.C.
de teſtamẽtis q: ibi in offõ teſtis.in quo nõ requiriĩ auc
toritas ſupioris ſꝫ tabellio nemo eſt niſi a ſupiore creaĩ.
no.inno.de fide iſtru.cũ.p.tabellio.nec iuuat poſſeſſio quia
in ea fuit mala fide uerſatus facit quod no.doc.C.de fi
de inſtru.ſi ſolẽnibus. Sed quid dices ꝺ uero iudice
qui tñ erat excõicatus occulte an teneat pceſſus ſuus:
uĩ ꝙ non ut no.i.l.i.C.de iuĩ ⁊ facti igno.in dc ɔ̃triũ
q: occulte excõicatus partibus obeſſe nõ dꝫ.ar.l.iiĩ.nã
ille excõicatus eſt uerus iudex ĩ ſe ipſo ergo multo for
tius ualent inchoata.ꝙ̃ ĩ barbario.facit quod no.innoc.
in.c.cõſului de pcur. Sꝫ quid dicemus in his que nõ
fiunt .p modum iuriſdictionis ut in ɔ̃tractibus.an de equita
te ualebunt facti ɔ̃tcus a minus legitimo plato ſicut ẽ in
truſus de facto nõ ualent.xij.q.ij.alienatiões.Si uo auc
toritate ſuperioris tñ illa auctoritas non ualuit.q: confir
matus erat excõicatus qui hẽtur pro mortuo. quo ad
ſpualia.ut no.inno.in.c.nihil eſt.tñ ſubdiſtingue aut ẽ ac
tus neceſſarius ⁊ ualet.ar.de minoꝛ.l.ait pꝛor .§.pnitti
tur.de .pcur.tutor.in fi.⁊ ar. huius.l. q: iuriſdictio eſt ne
ceſſaria ⁊ debita ſubditis impiri.ut in auĩ.de queſtore
.§.ſup hoc.aut eſt actus uoluntarius ⁊ tũc aut cõcernit.p
prietatem rerũ.aut fructus.primo caſu nõ ut ɔ̃tcus.ar.
C.de his qui pro tuto.l.ij.de iuĩ iurã.l.ius iurã.§.i .ſo
caſu nõ uꝫ ſi erat in poſſeſſione bõa fide.q: adminiſtratio
nem facti hẽt lꝫ non hẽat ius plenũ.ar.extra de elec.que
relam.ne prela.ui.ſu.in.c.ſi. Et hoc in prelatis ſecus in
tutoribus nõ legitimis qui nihil pñt.nec ĩ iudicio nec ex
tra in pzudiciũ dñi.ut.l.qui neqꝫ de re.cotũ.nam dñs in
cotũ adminiſtratiõe non ſuccedit.nec cogiĩ ratum hẽre.
ut.l.filie.de ſolu. Sed quid ꝺ ſerno religioſis qui au
fugit a clauſtro ut ſunt apoſtate an ſi papa ignorans .p
mouet eos ualeat .pmotio puta ad epatum .⁊ dic ꝙ nõ
ſunt epi.tñ ualent que faciunt ex quo a cõi errore pro
epis reputantur ut hic.Et iſte caſus frequẽter cõtinge
re pot.rõ aũt quare non eſt epe:eſt q: hoc ius non ca
dit in apoſtata ſꝫ in homicida in quo cadit hoc ius ipſo
iuĩ.Et ideo eſt uerus epe.inno.de cõceſ.pben.cuꝫ nr̃is
donec remoueaĩ.nam remouend⁹ eſt tanq̃ criminoſus
⁊ indignus.ſꝫ q̃diu non pũatur uerus prelatus eſt.nec
ob.de fideicõ.liber.cum uero.§.ſubuenit.q: ibi agiĩ de
pzudicio tertij:hic nõ.nã ibi ꝺ iuĩ tertij hic ꝺ iuĩ ſoli⁹ cõ
cedẽtis puta pape.ſimile ſi dolus dat cãꝫ ɔ̃tcui.⁊ ſequa
tur traditio dñij transferĩ dñium.j. de dolo eleganter.
Sꝫ qd ſi papa ex certa ſcientia tales .pmouet dico ꝙ diſ
penſare uideĩ.de re iudi.quidã ɔ̃ſulebat.⁊ no.in.l.ij.C.
de diuer.of.li.xij.inferiores aũt nõ diſpenſant niſi cã co
gnita.⁊ in caſibus pmiſſis.ut in.c.at ſi clerici.extra de iu
di.p her.⁊ per innoc.ꝙ non põt hõi pro legitima diſpen
ſatiõe factum temerariũ inferioris quod ẽ no. Sꝫ qd
de his que iſti prelati putatiui ordinant per mõm legis
condende ut in.c.aiaꝝ.§.ſtatuto.de cõſti.li.vj.an ualet.
breuiter cãus eſt hic ꝙ ſic tñ dicit inno.ꝙ lꝫ .pceſſ⁹ exer
citi per mõm iuriſdcõis inter ptes non ueniant caſſandi
ut hic.ſecus in legibus.q: ſunt quo ad futura dampnata
auctoritate ut no.innoc.de elec.nihil eſt.tam̃ illa caſſatio
non trahit effectum ſuũ retro. Cõclude ergo ex pre
dictis ꝙ quidam ſunt actus exerciti per mõm legis.qui
dã .p mõꝫ iuriſdcõis litigioſe .quidã .p mõꝫ cõuentionis
quidã .p mõꝫ liberatiõis.⁊ facit.j.de cõdictio.inde.l.ſi ur
bana.⁊.j.de pac.ſi tibi.§.cũ poſſeſſor. Sꝫ quid de ſen
tẽtijs ſpualibus iſtoꝝ epoꝝ putatiuoꝝ an ligat ⁊ uideĩ
ꝙ nõ.nã cũ deus ligat non ligat cõtra ueritatẽ.ar.j.de
cõdictio.ob cãꝫ.ſi pecuniã.§.ſi fuũ.unde in ſñia excõis
plus cõſideratur ueritas q̃ opy.ut no.archy.xj.q.iij.
ſñia paſtoralis.et credo cõtrariũ quo ad eccleſiã hũius
mũdi.q: hẽt adminiſtrationẽ iuriſdictionis ⁊ meri ⁊ mixti
impij tã in ciuilib⁹ q̃ in crĩalib⁹.etiã .p inquiſitionẽ ⁊ iu
dicis offm̃ ut hic.Et hoc ẽ uerꝝ in ſpualibus que fiũt ra
tione publice utilitatis ⁊ publici officij.ſecus in alijs ut
no.innoc.de cõſue.cũ dilectus.et no.archi.xj.q.i.Nos
in hoĩeꝫ.ubi oĩo uide per cũ. Sꝫ quid de actis notis
a minus iuſto pꝛelato uel ab eo qui poſtea remotus eſt
ab actu.an tenꝫ uideĩ ꝙ ſic.ar.eius ꝙ no.j.de iudi.nõ
idcirco.§.cũ poſtea.j.rẽ ra.hñi.l..pcuĩ.ad exhibẽdũ.§.fi.
contrarium facit.j.de ſolui.diſpẽſatori.ſi cer.pe.eius q.
de adminiſtraĩ.tu.uulgo.⁊.l.actor.rẽ ra.hẽri.dic ꝙ pꝛi
ma ps eſt uera in plãtis ex quo fuĩt in pacifica poſſeſſio
ne.ar.l.noſtre ⁊ de elec.querelã ſecũda ps eſſet uera ĩ
tutoribus ⁊ ſimplicib⁹ adminiſtratoribus.de quibus etiã
loquiĩ gl.que eſt.j. de pcuĩ.l.que oĩa.⁊ adde ꝙ no.dy.
in.c.i.in.viij.q.ubi ſentit ꝙ l.iſta hẽt locum in publicis
officijs auctoritate.⁊ utilitate.ſecus ſi utilitate priuata
uel priuata utilitate ⁊ auctoritate.ſm dy.⁊ offm̃ pꝛela
toꝝ cenſeĩ publicũ etiã utilitate.ar.ꝯ.de iuſticia ⁊ iure.
l.i.§.publicũ ius ĩ ſacris ſacerdotib⁹ ⁊c̃. Quid de no
tario ab offõ priuato an uetera inſtr̃a pficere ⁊ publica
re poterit.⁊ uideĩ ꝙ non.q: deficit in fide.in cõtrariũ
uideĩ q: fides illa ĩ pt̃ni extimatur.⁊ illa pars eſt uera
q: alij non dꝫ nocere ſñia lata cõtra notariũ.ꝺ infami.la
tius cũ ſy.⁊ facit quod no.inno. de hereticis.c. fraterni
tatis.Ex quo ei ſñia ãmotionis ſortitur ſuũ effectũ.ex
tunc ñ ualent ſcripture poſtea ĩchoate.ſꝫ uetera cõſuma
re põt.quia ſumunt uim retro.ar.ut cauſe poſt pu.adſit
tu.l.i. Sed quid ſi notarius non eſt adhuc damna
tus ſꝫ pendet pceſſus.an interim poteſt inſtrumẽta face
re ⁊ uideĩ ꝙ nõ.ut.C.de .pcuĩ.l.reũ criminis ar.de ex
cu.tu.diximus.q: idẽ opaĩ .pceſſus pendẽs.quod ſentẽ
tia de excep.l.fundũ.⁊.l.fundi.ad idẽ facit de li.cã.qui
de libertate.de ſolut.ꝙ ſi forte.§.i.de admi.tu. cyrogra
phis.§.pe.e.cõtra q: pendẽtia .pceſſus operatur idem ꝙ
ſñia abſolutoria.q: dubiũ ⁊ certũ paribus paſſib⁹ ambu
lant .p eo ſꝫ nõ operaĩ idem cõdemnatoria ex quo inte
rim eſt in poſſeſſione officij.uidetur ꝙ poſſit offm̃ exer
cere.niſi expſſe ſibi interdicatur.ut.l.moris.de pẽnis.⁊
.d.l.cyrographis.§.ultimo cũ ſy.ad idem facit qꝺ no.j.
de infa.l.furti.§.i.nã ⁊ miles antequã ſit exauctorat⁹ pro
milite eſt reputãd⁹ facit qꝺ no.j.de infa.l.ij.§.miles.⁊ ꝺ
edẽ.ſi quis ex argẽtarijs.§.i.p odoſ.ibi credo ꝙ hec pꝛo
ſit uerior.q: lꝫ ibi ad nouũ honoꝛeꝫ aſpirare nõ debeat.

tañ executiõ officij prioris non denegaᷣ.q2 eſt in qĩ poſ
ſeſſione cuius uſus interim ſibi cõpetit iure ꝓprio.nam
etiam interim notariꝰ ẽ.non ob.C. de ſuſpec.tuto.cũ.q2
offĩn tutoris eſt gr̃a alterius introductũ. ꝛ non intereſt
tutoris.ſecus in offõ tabellionis nam honor ẽ ſibi credi.
ꝛ ſua intereſt ꝛ ẽ officiũ publicũ auctoritate ꝛ utilitate.
Et facit q2 indubio cõſtitutus põt licite poſſidere. ꝛ uti
poſſeſſione õ opis no.nũc.ſi prius cũ ſy.ꝛ ſic interim ñ
auferuntur ſibi bona.ꝛ nõ dꝫ ei auferri offĩn nec ſtatus
ar.de ſta.ho.l.qui furere.nec fama.C.de infa. nullũ bo
neſtiꝰ tamẽ facit ſi interim abſtinet a nouis inſtr̃is ꝛymo
uideᷣ ꝙ ſit oĩo ꝓhibitus.ſicut ferre teſtimo.nũ.ut. ĩ.de
teſti.l.iij.§.lex iulia.ꝛ l.teſtimoniũ.la.ij.Et not.in.l.i. de
reis poſiti.li.xj.ubi dicas aliud in teſte ſimplici.aliud in
tabellione.nam iñfamis non põt eſſe teſtis.nĩ põt exerce
re tabellionatũ.niſi in offõ delinquerit ꝛ ſit ãmotus ab
eo.Ităẽ dictũ tabellionis ẽ magis autẽticum ꝙ dictũ te
ſtis.ut no.inſti.de inuti.ſtip.§.itẽ uerborũ.Itẽ quidã nõ
poſſunt eſſe teſtes ĩ iudicio ſꝫ in ꝯtractibus ſic.C.õ hereti
cis q̃ñ.non credo fidem totaliter anichillari. ſꝫ diminui
ſi poſtea culpabilis iudicetur. Quid ſi papa trãſtulit
epiſcopum õ uno ep̃atu ad aliũ ep̃atũ ille ignorans tñ
ꝙ primus ep̃s aliqua geſſit. queriᷣ an ualeant ꝛ uideᷣ
ꝙ ſic q2 papa nõ uideᷣ executionẽ officij adimere igno
ranti.de reſti.ſpo.audita.ex eo ꝙ ſit plene trãſlatus de
iurᷣ.ar.de offõ preſi.l.ſi forte ar.cõtra de manu.uindic.ſi
pater.ꝛ l.pater ex pũincia.ꝛ ar.ĩ.õ iudicijs.l.ij.§.i.ꝛ ibi
non requiriᷣ ſciẽtia.ſꝫ hic fauore iudiciorũ hic aũt eſſet
oppoſitũ.alia non obſtãt ꝛ iõ ualet iudiciũ q2 fecerũt li
tigãtes coram eo ꝛ q2 in legibus ꝯtrijs tractabaᷣ de lucꝰ
captãdo hic de dãno uitando. ſaltim de euitando dãno
expenſarũ factarũ in lite facit ꝙ no.ĩ.de ꝓcur. põp.§.
ſꝫ ꝛ his. Conclude tres caſus.qrꝫ quis nunꝙ fuit in
offõ de iurᷣ.ſꝫ de facto incolorata poſſeſſione:ꝛ loquitur
l.noſtra qrꝫ fuit õ iurᷣ ꝛ de fc̃õ:ñ erat ꝓuationi ſubiec
tus:ꝛ q2 dolo optinuerat offĩñ:ꝛ tũc ualeret interiꝫ ge
ſta:ꝛ quo ad ſcientes:q2 uere eſt talis pro quali ſe gerit
donec per ſuperiorem remoueaᷣ.Qrꝫ quis iã fuit in offõ
ſed hodie nõ eſt tũc non ualent:ſi quidẽ ſit per ſñiaꝫ am
motus nam ſi ĩ.l.nr̃a eſſet lata ſñia depoſitiõis ꝯ barba
riũ:ꝛ tũc geſta nõ ualerent.ut no.inno.õ accu.qualiter.
in glo.magna.ſi aũt abeſt ſibi adempta iur̃dcõ pp crĩmẽ
ipſius adhuc acta tolleranᷣ iõ reſti.ſpo.audita:de hoc tã
gitur.ĩ.ſi cer.pe.l.etꝰ qui in ꝓn.ꝛ facit quod no.ĩ.õ ꝯdi.
inde.l.ſi non fortẽ.§.ſi filio lꝫ enim abſenti ꝛ ignoranti iu
riſdictio cõferatur ꝛ adimaᷣ tamẽ exercitiũ nõ cõfertur
nec adimitur ignoranti ut no.inno.ꝛ hoſti.extra õ reſti.
ſpol.ex cõqueſtione:ꝛ archi.ĩ.c.aij.õ ꝓcu.li.vi. Sꝫ quid
ſi uides ad l.ij.§.i.de iudi.in.ꝟ.ignorãs hẽt executionem
iuriſdcõis ꝓrogate.Rꝰ iurſdictio ꝓrogata ẽ eadẽ ĩ ſub
ſtantia cũ iuriſdcõe ꝓncipali.ꝛ iõ ſufficit ſciẽtia circa iurᷣ
dictionẽ ꝓncipalẽ lꝫ circa acceſſoria ñ ſit ſciẽtia.nã acre
ſcit ignoranti. Et facit ad ꝓdicta:ꝙ interdum quis ex
una pte ꝓcedit:ꝛ ex alia ꝓceſſus uꝫ:ut no.innoc.de pre
ſcrip.c.cum ex officijs:ſecus ſi in eo ex quo ꝓncipaliter
cõfertur iurſdictio erretur.ar.iudi.ſol.l.iij.§.ꝛ ſi quidẽ. õ
acqui.hꝛ.ſed ꝛ ſi de ſua. Sꝫ quid ſi ñ eſt ignorãtia cir
ca factũ ſuperioris:ſed circa qualitatẽ ſue ꝑſone labitur:
ut q2 credit ſe excõicatum:cũ ñ ſit an ualet ꝓceſſus cre
do ꝙ ſic:ꝛ cõdi.ꝛ de.matrĩ:q2 circa impedimẽta inſpi
citur ueritas ñ ſua opĩo ſingularis.ꝛ ẽ.ar.ĩ.õ iurᷣ ꝛ fac
ti igno.regula.§.qui ignorauit. Deĩde quero q̃ro col
ligitur hic:ꝙ error cõis facit iterũ ſi non interueniſſet
hic factum ſuperioris:ꝛ tũ error populi.ſed error totius
mundi non facit ius aliquod.ſo.eſſe habilẽ uel inhabileꝫ
in iuris diſpoſitione cõſiſtit.ĩ.de ꝓbaᷣ.ab ea parte. ſꝫ er
ror iuris cõis inhabilem habilitat. ergo ius facit.uel dic
ꝙ ius facit.i.facit ualere geſta.que alias non ualerent õ
iurᷣ. Sed opponitur ꝛ urᷣ ꝙ nõ ſolũ in facto cõi ꝛ ge
nerali:ſꝫ etiam in fcõ ꝯtu ſpeciali cõis error ius faciat
inter partes.ut.ĩ.ad mace.l.iij.C.ad macedo.ꝫenodorꝰ.
ſo.illud eſt ſpeale odio exceptionis macedoniani nam il
le qui credit cũ cui mutuat eẽ patrẽfami.nõ cõcedit ma
cedonianũ.Et iõ cõtemnendꝰ non ẽ nec dãnificandus
in amiſſione pecunie mutuate:q2 agit de dãno uitando
ubi error facti non nocet.ꝛ maxime error cõis.l.qñ ac
tio de peculio eſt ei queſita.niſi ſit lata ſñia q2 tũc error
ſingularis nocet.ſed error cõis in effectu nõ nocꝫ ut dic
ta.l.queſitũ.alias eſt.§.decri ĩ.l.noſtra appꝫ ꝙ opy.cõis
ꝓualet ueritati alibi uero nihil ualꝫ niſi cũ ueritate ꝯcur
rat.de acqui.heredi.cũ quidã.§.ꝙ diciᷣ alibi ueritas opi
nioni ꝑferᷣ.ĩ.de iniuſ.l.cũ qui.§.ſi.glo.ĩ.de hꝛ.inſti.he
rẽtius tyberinus dicit ꝙ ubi ignoramus certitudĩẽ uo
lũtas ueritatis eſt ꝑferẽda.inno.dicit ꝙ ueritas r̃gulari
ter eſt ꝑferẽda.fallit qrꝫ ut hic cũ ſy.inno.õ bigamis in
per.ſup illo generali nõ iſiſto. Deinde no.glo. ꝙ legi
time actum ex ſupueniẽti cãu nõ retractaᷣ.ꝛ colligitur
iſtud notabile.quo ad acta q2 legitime ꝓceſſerunt.non
quo ad factum barbarij.q2 non ꝓceſſit legitime.ſm ue
rum intellectũ nec poſſumus arguere in cõtrariũ ex lr̃a
cõditionali que dicit ſi ſciſſet.nam uerũ eſt ſi ſciſſeꝫ ſꝫ ꝓ
ſumiᷣ non creaturus eſſe.ſi ſciuiſſꝫ indignũ q2 ñ ꝑſumiᷣ
id factum eſſe.quod fieri ñ debuit. Venio ad ultimã
ꝑtẽ.diciᷣ hic ꝙ multo magis in imꝑatore.cõtra q2 ĩmo
pari rõe et pari poteſtate.ꝛ ſicut in natura pari unus
maior alio non eſt ſm auguſtinũ.ꝛ no.de manumiſſ.l.
apud cũ.ita nec hic.ꝑſeuꝫ q2 appꝰ ꝓceſſit.l.i.de cõſti.
prin.l.ij.§.nouiſſime de orgi.iurᷣ.ſo.uerꝫ eſt ex pte pote
ſtatis.ſꝫ ex parte cõſẽſus facilius ꝛ uerꝰ cõſentit unus
ꝙ̃ populus.facit quod no.innoc.in.c.grauẽ de ſen.exco.
Sꝫ op.ſi errat ꝓnceps errat unꝰ ꝛ ñ error cõis.ergo
multo minus dꝫ dicere.ñ multo magis.ſo.non attendiᷣ
hic error cõis reſpectu creantis. ſꝫ reſpectu ſubditoꝝ
ꝛ ſm hoc dicit multo magis ꝙ̃ ĩ populo.uel dic nouã
expoſitionẽ multo magis ꝙ̃ in barbario ut ſit ſenſus.ut
ſi barbarius fuiſſꝫ creatus impr.minꝰ noceret eius ſui
tus ꝙ̃ ꝑtor.q2 imꝑatori nihil opponi põt dũmõ ſit ca
tholicus ſicut ſunt alamani. qui ſunt optimi catholici ꝛ fi
deles .ſicut nec pape.expoſitores ergo loquũᷣ in impa
tore creãte ego etiã in imꝑatore creato. Ulꝰ iſta.l.
allegaᷣ ꝙ qs ꝑſumiᷣ dignus ex fama de hoc no.archi.
viij.q.ij. dulciſſimi.itẽ ꝑſumitur innocens ex fama.niſi
ſuo conatu ſũpſerit origĩẽ cõtra exiſtentiã ueritatis.de
adul.miles.§.penul.ꝛ illa que fama ſciuntur ꝑſumuntur
ab oĩbus ſciri.ut no.in.l.i.ff.de receptatoribus.hic ſit fi
nis.l.ꝓpter utilitatẽ.iſta rõ tangit ptes litigantes. ꝛ ibi
tñ.iſta rõ tangit effĩm.ꝛ cãm efficientẽ ꝛ ibi.ſꝫ ꝛ ſi alla rõ
tangit intentionẽ creantis cuius ſummũ imperiũ demõ
ſtratur qui põt diſpenſare õ offõ in ſtatu ſuturis ꝛ libe
rate.etiã gratias agimus deo oĩpotenti.q eſt bñdictus
in ſecula ſeculorum amen.
Reperta eſt hec lex per egregiũ atqꝫ periſſimum
utriuſqꝫ iuris doctorẽ excellẽtiſſimum dñm Baldum de
ꝑuſio ſub Anno.Mccclxvj.in ciuitate Peruſij .cuiꝰ ani
ma requieſcat in pace.

p **Retor**. No.differentiã inter cauſaꝫ ꝛ
cãm.ut inter pitantem ꝛ pñ
ta.ũ.ꝛ baptizantẽ ꝛ baptizatũ extra de iurᷣ
patro.c.per ueſtras in gl.

De officio prefecti uigilum rubrica.

a **Pud**. In textu ibi fuerãt no.ꝙ non co
gitur quis ſuccurrere ad ignẽ cũ
per hoc poſſit pecuniã.i. mercedẽ recipere.
ꝛ rõ eſt q2 nõ tenetur ſe ponere ĩ periculo.p

alio.ɀ facit ad no.ſ.de reg.iuris.l.culpa eſt.bal.

n **Um ſalutem**. No.ꝙ nullus dʒ magis publicam ſalutem tueri ꝗ ceſar ɀ nemo eſt ad illud habilis ɀ potens niſi ipſe. Et no.ar.cōtra donationem conſtantini.bal.

Cognoſcit. In tex.ibi ɀ q꜡ pleru͂qʒ.cū locus a cōiter accidētibus lʒ nō ſit neceſſarius tn̄ ſit ꝓbabilis.eſt ſequēdus. Apparet ꝙ indubio incendiū ortū i aliqua domo preſumiť culpa inhabitantiū ꝓceſſiſſe. Quid ergo ſi multi habitant in illa domo.ɀ nec pōt apparere culpa.exēplū locaui parteʒ inferiorē titio ſupiorem ſeio.deinde orto incēdio cū non appareat an ſit ortuʒ ꝑus in ſupiori an in inferiori pte tota domus cōbuſta eſt.queritur quis teneať ad emendaʒ damni ɀ uiď ꝙ neuter pp incertitudinē.nam Rizar.mal. diſputauit ſimilem qōem de ſtatuto padue dicēte ꝙ m[o] uitati teneantur de maleficijs cōmiſſis in ſuis uilis. ɀ in quadam uila apparet corpus cuiuſdā interfecti iacēs in terra non tn̄ apparet ꝙ maleficiū fuerit ibi ꝑpetratum. nā dicit.ꝑpter incertitudinē non teneri niſi ex coniecturis appareat ꝙ ibi fuerit ſcelus ꝑpetratum.q꜡ ut ibi conſueuerunt talia cōmitti uel ibi homicide cōuerſabantur. ſm rizar.maluntaʒ ei corpus mortuū teſtimoniū loci ꝓbet in quo.ſ.loco cedes fcā ſit ſm rizar.quod eſt uerum ɀ notabile.q꜡ locus ɀ tp̄s ex quibus pēdet accuſatio dʒ ꝓbari.ut.l.ꝑior docere ui.bo.rap.dʒ ei ꝓbatio cōcluderi ut no.in.l.non oīuʒ.ff.de legi.in ꝯrium uidetur q꜡ hic cōſtat de culpa.ſ.ꝙ culpa inhabitantiū naʒ.l.ita iudicat preſumēdo ut hic.cū aūt maleficiuʒ a pluribus dř cōmiſſuʒ ɀ perſona ē incerta.oēs tenentur.ut.l.iteʒ mella.§.ſi plures ad.l.acqui.nā de pena pecuniaria loquimur nō ď corporali.itē ꝓ hoc.ſ.ď his qui deie.uel.effu.l.ſi uero.§.ꝙ ſi ex mediano.ɀ.l.i.in fi.ꝑ quas.ll.dixerūt quidā cū quatuor hoīes eſſent ſub quodam portitu.ɀ uenicēs familia pōtatis ibi ſubtus bancum ad pedes eorū inuenit gladium ɀ neſciť quis deiecerit.ꝙ oēs cōdēnentur.tamē uno ſoluēte oēs liberenť.ſed i ꝯrium facit ꝙ no.ī.d.§.ſi plures ſm uſber. Iteʒ dixerūt ď maleficio cōmiſſo in cōfinio ꝙ utraqʒ uilla teneatur tn̄ una ſoluente alia liberetur.ſed q꜡ materia non ē ꝓpric hic.ideo aliter nūc nō determino.dico tamen ꝙ.§.ſi plures.non ob. q꜡ ibi conſtabat ď initio delicti.ſ.ꝙ oēs ꝑcuſſerant ſʒ non cōſtabat de fine delicti.i.ď morte.ſ.cuius ictu deceſſerit. hic aūt non cōſtabat ď principio nec de fine.Itē non ob.dictus.§.ꝙ ſi ex mediano.q꜡ ibi loquiť in qī maleficio quod facilius ꝓbitur.ɀ in cōtracto mitius agitur ut no.in.l.adeo.ſ.de iuř.om.iud. Quero nunquid incendiū ſit caſus fortuitus ɀ uideť ꝙ non.cū culpe annumereť.ut hic.in ꝯruʒ q꜡ qn̄ʒ accidit ſine culpa ſua.puta ſi trāſiens quidam immiſit ignē ut.l.ſi alius.§.eſt ɀ alia.ꝙ ui aut clam uel nō fuit dn̄s ſʒ ſeruus uel ancilla.ſ.ď peri.ɀ cōmo.rei uen.l. ſi uēdita.ſo.qn̄ʒ dř caſus fortuitus qn̄ʒ non.ſm facti uarietatē indubio tn̄ preſumitur culpa eius qui rem debuit cuſtodire ut hic.ɀ adde quod no.ī.l.ꝯtius.ď reg. iuř.

Item no.ꝙ furtum ꝑſumitur factū culpa cuſtodum .ſ.e.l.§.hoc fracture niſi eſſet factū in loco qui bn̄ cuſtodiri nō poterat uel tp̄e quo cuſtodiri nō poterat naʒ nūc ꝑ rerū naturam culpā abeſſe ꝓbatur.ɀ ideo in.d.§.tex. dicit cuſtodes punicēdos eſſe pleru͂qʒ qī dicat non ſemper ut.ſ.ꝙ ui aut clam.l.ſemp.§.hoc interdictū. nā non ē impoſſibile cuſtodib[9] iungēdū.ar.ſ.ď excu.tu.l.titius.§.ſi. nec eſt hō qui ſemp poſſit uigilare.ſ.ď ſerui.l.futures. a culpa tamen ꝓpria ſomnus non excuſat ut in.§.ſi fornicarius.Bald.

Dit enim. No.officiales cōis poſſe. ɀ ďbere portare arma.ɀ idem puto ď familia epī cū ipſe habeat īperium in ſua dioceſi.Bald.

i **Mperatores**. In tex.ibi flagellis.ar.ꝙ flagellatio uel fuſtigatio nō ſit meri imperij cum cōpetat pfecto uigilū q n̄ hʒ gladii pōtatē.ſʒ dic ꝗ ymo hʒ in quibuſdā ſʒ non ꝑ omnia ut.ff.e.l.§. cognoſcit.et ideo quotiēʒ pena corporalis que imponiť ut terminus pene eſt de mero impio q꜡ nō cōſiſtit in pecuniario cōmodo facit.ſ.ti.px.l.ſi quid erit.C.de ſpor.l.ij.in auť.ď defē.ciui.§.audiet col.iij[a].ſm ia.bu.penas aūt pecuniarias que n̄ cōtinēt publicationē bonoꝝ ſi redigiť ad inſtar ciuiliū pēaꝝ glo.n̄ pōit eſſe ſub mero impio.et ideo ſi papa retento ſibi ſolo mero impio in caſtro.cōcedit mihi ip̄ʒ oēs pene pecuniarie ad me ꝑtinebūt ɀ oēs mulcte.ɀ oīa bona pecuniaria mere ut no.ī.l.impiū ꝑ gl. ſ.de iuřdi.o.iudi.ſʒ ſi ueniret bonoꝝ publicatio eſt meri impij.q꜡ hoc arbitriū princeps nēi cōcedere niſi uerbis ſpecialib[9] cōſueuit ut.C.ne ſui iuſſu prin.l.i.li.viij[o].alij dīt oēs cās criminales eſſe ſub mero impio et ſic ille caſtelanus nihil cōſequereť de pēis fiſcalibus.ſʒ prima uerior.q꜡ redacte ſunt ad inſtar ciuiliū.et.ſ.arecentos aureos cōpetunt iuř magiſtat[9].Et ſic per ſimilitudinē magis ꝗ per ſpēʒ iuřdcōni accedūt.quod ē no.bal.

De officio proconſulis ɀ legati rubrica.

g **Loſa** dicit ꝙ ꝓcōſul ē ſpectabilis ſʒ nōnc ex ꝯſulib[9] eligiť ɀ oīs conſul ē illuſtris.ꝯ[o].rōe legationis eſt ſpectabilis ſʒ rōe cōſulatus eſt illuſtris.ſicut rex cicilie eſt rex reſpectu cicilie:ɀ comes ꝓuincie reſpectu ꝓuincie.ɀ dux apulie reſpectu diuerſaruʒ ciuitatū ſeu patriarum.ſm cy.ɀ guil.dici ēt pōt ꝙ ipſa principis pn̄tia cardinales pn̄tes illuſtrat.C.de ꝓpoſitis laborū.l.i.li.x. ſʒ oīs ordo accipiat ſplendoreʒ a principe tn̄ non equaliter reſplendet ille qui abeſt ſicut ille qui eſt in pn̄tia: ɀ ſic cardinales in curia ſunt digniores.ꝗ extra.

p **Roconſul**. No.ꝙ inſignia diſtāt ab auctoritate.ɀ ſic aliud eſt dignitas aliud ſunt inſignia dignitatis ſm uſberti.ſic.ſ.de poſtul.l.i.§. caſum bal.

Secūdo not.ꝙ qs pōt deferre inſignia ꝓprie dignitatis in quocu͂qʒ loco eť nō ſubiecto ɀ eſt rō q꜡ nēi nocet ɀ ſibi eſt honor.ut hic rō redditur i.l.ij.C.de prepo.ſacri cubicu.li.xij[o].ſm guil.pōtatē aūt nō exercet niſi in eo loco ubi eſt ſibi cōmiſſum quod dic ut.ſ.l.px.

o **Mnes proconſules**.

Ordinari[9] pōt exercere iuřdcōem uolūtariā extra territoriū.ſʒ nō cōtētioſam ſʒ locum tenēs ordinarij nō pōt exercere extra territoriū aliquā iuřdcōeʒ nec uolūtariā nec ꝯtētioſā.h.d.nobiliter ſm guil. de cu. In tex. ibi ꝓcōſulis ꝓuinciā adhuc n̄ ingreſſi idē ſi eſſet ingreſſus ɀ ille locum tenens eſſet extra ꝓuinciā. No.ergo.ar.ꝙ ep̄s extra ꝓuinciam pōt inſtituere pn̄tatū a patrono ad beneficiū.q꜡ eſt uolūtarie iuřdcōis. ſec[9] in uicar[9] epī ei hn̄te ſpeciale mandatū quod eſt no. q꜡ cōmiſſio facta ab inferiore a principe nunꝗ pōt exerceri extra territoriū cōmittentis. ſm bar.in.l.cunctos populos.C.de ſūma tri. Secūdo no.ꝙ ea que ꝓcedūt uoluntarie facilius expediunť ꝗ ea que ꝓcedūt ꝑ modū diſceptatiōis. 3[o] no.ar.ꝙ iuřdcō extra territoriū ꝓrogari non poſſit.alias nō eſſet hic dr̄ia rōe qualitatis iuřdcōis.ſʒ rōe cōſenſus ꝑtium.ſine quo uolūtaria iuriſdcō in ꝓprio actu n̄ eſt. Q[o] qī dicit uolūtaria.ꝯ[o]. q꜡ non reddiť inter inuitos ſʒ quo ad ip̄m iudicē ſi eſt intra territoriū eſt neceſſaria q꜡ puniť iudex qui eā non impendit.ut in auť.ut nulli iudices.§.ad hoc ꝑuenit.ſm guil.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

et in aut. de queſto. §. ſup hoc. Sʒ quero an iuriſdcō uolūtaria poſſit delegari. uideť ꝙ non. ut no. ĩ. de ꝓba. l. ab ea pte. cõtrariū eſt uerꝫ qꝫ cõpetit iuř magiſtrat⁹. g⁹ delegari poteſt ⁊ per hoc. ĩ. de manu. uin. l. apud. nō ob. hoc. l. qꝫ hic bene tenet delegatio. ſʒ non pōt exerceri extra territoriū delegātis. qꝫ lex non uult ſm gul. de cu. ⁊ adde de illo pūcto ꝙ no. archi. xx. v. di. c. plectis. Tertio quero cū uolūtaria iuriſdcō extra territoriū explicatur: ħ ſit ex ꝓpria natura. an ui ꝓrogationis. ꝙ⁹. ex ꝓpria natura inter ſubditos inter non ſubditos aūt diſtinguiť aut exerceť ſm ꝯſuetudinē loci. ⁊ illa non eſt ꝓrogatio. ſʒ eſt qꝫ inſpicimus locū. C. de eman. li. l. i. aut conſuetudo hoc non dictat. ⁊ tūc neceſſaria eſt ꝓrogatio. g⁹ ⁊ ſententia que eſt de ſubſtantia prorogationis. ⁊ pōt dici ꝙ illa eſt magis quo ad hūc actum ſubmiſſio ꝙ ꝓrogatio cum lis nō conteſtetur nec cõteſtari poſſit ĩ his que ſunt iuriſdictiōis uolūtarie: ⁊ facit. ĩ. de iuř. om. iu. l. eſt receptum. Sed opponiť ꝙ nō ſit neceſſaria ꝓrogatio. nam iuřdictio eſt publici iuris adeo ꝙ oēs hoīes de mūdo poſſunt eam implorare ut ĩ aūt. de queſto. §. ſup hoc. implorātibus ergo partib⁹ iudex tenetur ad hoc ex natura iuřdictionis. cuius imploratio ē publica oīum hominum ꝺ mundo ſicut ire ad flumē ꝓ aqua. ſo. iuřdictio hēt duo extrema unū ĩ iudice. ⁊ hoc hēt ſuos limites. aliud ĩ partibus. nō extremum qḋ eſt in iudice reſtringit extremū partiū. ⁊ ideo exēpluʒ de flumine nō eſt bonū exemplū.

Et no. ꝙ ſi non ſubiecto cõmittiť cā. lʒ cõmiſſio liceat cõmiſſarius non ꝓroget iuřdictionē cõmittentis. ĩ. ꝺ iuř. om. iu. l. cū qui. uel dic ꝙ uideť ꝓrogare ſtatim quod acceptat qꝫ deinceps compelli pōt. ar. ĩ. de arbi. l. ij. Bald.

Obſeruare· Officiales nō debēt eē ſubditis ĩ hoſpitijs onerosi. h. d. Et facit ꝙ preſes uiſitans prouinciam debet uiſitare ſuo ſumptu. nō ſumptib⁹ ſubditoꝝ. ſʒ aliter dīt canoniſte. ⁊ uide de cenſi. c. cū uenerabilis. Et no. ꝙ qñ bariſelli uadunt per comitatū cā purgandi ipm malis hoībus non debēt cõpellere ſubditos ꝙ hoſpitēť eos gratis. ſʒ mercede cõgrua recepta Et ſi ſunt hoſpitia publica non debent accedere ad priuata. tñ ſi gratioſe modica eſſenia offerūť a ſubditis poſſunt recipe. ĩ. e. ſolēt. §. fi. ⁊ C. de cõtracti. iudi. l. i. §. puicias ⁊ C. de defen. ciui. l. iiij. ſoli enim principi lʒ gratis hoſpitia extorquere. ⁊ non recipit niſi tertiā ꝑteʒ domus ut. C. de meta. l. ij. li⁹ xij⁹. ſm gul. Bal.

Nemo· Ex hoc. §. nata eſt cõſuetudo terraꝝ ꝙ pōtates ducant ſecū ſocios milites per quos nõnulla expediūt grauia. beruarij etiā hodie ſunt in uſu. qui uadāt pedes. licet maxime magīratus nō debeant de iure cōi hēre pedones. ſʒ milites. in hoc fundata eſt cõſuetudo ⁊ forma electionis pōtatis a qua pōtates nō pnt recedere. ar. C. de iuř fi. l. ſuper creandis. li. x. unde ſi non tenent familiā quā debēt ē eis ſallariuʒ ꝓrata defalcandū. ar. ĩ. de an. le. l. ſcio.

Proficiſci autem· No. ꝙ rectores ciuitatum non debēt ſecum ducere vxores. Et ſi ducūt teneť pro ipis. Ex hoc no. ꝙ pōtas teneť ꝓ oībus quos ſecū ducit etiam ſi nō ſint ꝓpoſiti alicui offō. ſed ꝑtextu officij dūi delinquāt ut ĩ aut. de iudi. §. ne autem col. vj. ſecus in alijs officialibus q non hnt iuřdictionē ĩ iudicādo. qḋ dic ut. ĩ. de pub. l. i. §. familie. ſi aūt delictū nō ſit cõe cum offō ut qꝫ beruarius facit homicidiū non teneť pōtas ꝓ eo extra de reſti. ſpo. cū ad ſedē. Et ad hoc adde ſm dy. ꝙ ſi familia poteſtatis uulnerat aliquē. ꝙ pōtas non tenetur ſoluere penā ſi criminaliter agať. ut hic no. ĩ gl. dy. ⁊ lʒ ſtatutum dicat ꝙ pt̄as pro ſua familia teneatur intelligiť ciuiliter nō criminaliter ꝑ illam glo. ſingularem. ſʒ de iuř cōi pōtas ꝓ tali delicto ñ tenetur. nec ciuiliter nec criminaliter. ſi eñi teneret non poſſet eſſe iudex de hoc crīe cuius ꝯtrium hētur. ĩ. de offō pſi. l. ſenatus conſulto. ⁊ ꝺ pen. l. ſi quis forte. §. ſi quos cõtū. ſcđm bart. ſi aūt delinquūt rōe officij teneť poteſtas ad intereſſe ptis leſe ex fcō ſue familie. ar. ĩ. fur. aduer. nau. l. i. §. ſerui in aut. ut diffe. iudi. §. ſi uñ ꝺ publi. l. i. §. familie ſecūdū dy. ⁊ ibi tenet bar. ꝙ officialis exhibēdo familiam non teneť

Sed quid ſi ſtatutum dicit ꝙ pōtas teneať repñtare tpe ſindicatus oēs ſuos officiales ⁊ unus fecit furtum ⁊ aufugit. R⁹. uidetur ꝙ pōtas non teneať ad ſibi impoſſibile. ar. de execu. tu. l. titius. §. fi. qꝫ caſus fortuitus bone fidei uno obeſſe non dʒ. ar. de rei uen. l. ſi a bone fidei. cautius ē ꝙ ponātur in bāno. nā tunc uř ſtare ꝑ ipſaʒ rēpublicam cu⁹ auctoritate poſitus ē in banno. ne ſiſti poſſit. ĩ. ſi quis cautio. l. ⁊ ſi quis. Itē ſi eſſet captus ⁊ traditus cuſtodibus ⁊ aufugiſſet: ſi quidē cuſtodes eſſent de familia poteſtatis. uř teneri poteſtas qꝫ males poſuit cuſtodes. ſi aūt a re publica erant deputati nō teneť poteſtas ſʒ ipſi tñ cuſtodes puniūtur. ut. C. ꝺ cuſto. reorū l. ad cõmētarienſem. Sʒ quid ſi pt̄as expreſſe ſe obligat ad ſoluēdum oēm penam ciuilem ⁊ criālem pro familia ſua. ꝙ⁹. hoc ĩtelligitur de pena pecuniaria nō ꝺ pena corporali que ꝑ alium ꝓ alio ſolui non pōt. ar. ĩ. de ĩterrog. ac. l. qui ſeruū in pn. ⁊ quod no. xxiij. q. v. c. cū hō.

Et qꝫ hic cõgrue cadit tractať aliqua de ſindicatu officialium queramus de aliqbus qōibus. ꝑmo quero qui ſunt coꝝ iudices. ꝙ⁹. de iuř cōi eſt ꝑnceps. item prefectus ꝑtorio. itē is cui a ꝑfecto pretorio cõmittitur. itē epiſ ut. C. ut oēs tam ciuiles ꝙ mili. l. i. in fi. ⁊ in aut. ut iud. ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem. ubi ꝺ hoc. ſʒ de generali ꝯſuetudine ⁊ rõnabili. iuřdictio epī apud nos receſſit ab aula. item qꝫ iſtos ꝑfectos pretorio hodie ĩ italia non hēmus dʒ ſucceſſor ſindicare preceſſorē ſuum. nam finito offō pōt coram loci ordinario cõueniri. ĩ. ꝺ iudi. l. pars lītarum. i. corā eo qui hēt merū imperiū cū ſindicator hēre debeat gladij poteſtatem ut. d. §. neceſſitatem. ⁊ hoc tʒ io. an. in addi. ſpec. ĩ ti. de ſindico. hoc uerum niſi lex mūicipalis det formā ꝙ ſindicetur ꝑ alios bonos uiros. nā preter illos deputatos nullus pōt ſe intromitteř ar. no. in. l. ij. de execu. ⁊ apa. li. xij. niſi quatenus eſſet requiſitus a ſindicatoribus: nam unus officialis dʒ iuuare alium ſi ſit ad hoc requiſitus. ſicut milites teneňť iuuaň pōtatē in ſuo officio exequēdo de rei uen. l. qui reſtituere. Secūdo quero de quibus reb⁹ ſindiceť. R⁹. ꝺ cõmiſſis ꝑtextu officij. puta de ſētētijs m⁹ latis ⁊ de baratarijs ⁊ ſimilibus. ſin aūt delinquūt extra officium puta adulterādo. dicit gul. ꝙ hoc ñ ꝑtinʒ ad ſindicatores. ſʒ ꝓcediť cõtra eū tanꝙ cõtra quēlibʒ priuatū ibi delinquētem uſqʒ ad. xx. ānos. nō attenta meta nec ordine ſindicatus. iuxta. l. querellā. C. de fal. hoc no. gul. C. quoꝝ ap. nō re. l. nulli. all. ĩ. nau. cau. ſta. l. iij. §. penul. ſʒ iſtud eſt uerum de factis eꝝ. puta ſi cõuenit qꝫ ante ꝓmiſerat ibi ſoluere. de cõſti. pecu. l. cū qui. §. iul. ſʒ de eo quod factū eſt intra terminos loci ⁊ tpis officij. de toto dʒ ſindicari ut de furto. ⁊ de iniuria ut dicta. l. ut oēs tam ciuiles. ⁊ dicto. §. neceſſitatē. itē ſi finito officio delinquūt. ħ nō ptinet ad ſindicatores. ſʒ ad poťatē ar. ĩ. ꝙ cu⁹qʒ uni. l. itē eoꝝ. §. ſi decuriōes. v. ſʒ ſi. 3⁹ quero. ĩ. quod tpe ſindiceť. dicit. l. ꝙ. ĩ. l⁹. dies libelli querimoniaꝝ debent. ĩ. octo dies offerri. et oblato libello dʒ. ĩ. xx. dies expediri. ut no. ĩ. ad. l. iul. repe. l. ij. ſed depoſito officio ſm diſtinctionē no. ĩ. de iudi. l. ꝑs lītaꝝ. cū ſi ꝓceſſus non expediť ĩ. eos dies dʒ expediri poſtea. ut dicta. l. i. ut oēs tam ci. Et ſic no. ꝙ iſtud. ĩ. tēpus iubeť poſtea non ꝓhibetur. ⁊ in hoc ſic dicas aut tpe apponitur iuri ꝓponēdo ⁊ elapſo tpe legali non pōt ꝓponi. de execu. tu. l. ſcire opʒ. §. ꝯſť Et ideo ſi ſtatutum determinat certum tēpus ad querelandū cõtra ſindicandos poſtea querela ꝓpoſita ē ipſo

tur nulla.i. non teneſ rñdere.aut tēpus ſtatuitur iuri
īntentato ꝓſequēdo ⁊ probando.⁊ tunc non auditur po
ſtea niſi impedimēto probato.ſi aūt auditus.i.admiſſus
eſt uꝫ.q: pſumitur ꝙ ex aliqua cā eſt admiſſus.uel ꝙ
in culpa fuerit admittens .ſ.iudi.ſol.l. iam tamen .§.in
hac.aut tempus ſtatuitur iuri diffiniendo . ⁊ tunc ſi
non diffinitur pīt inſtantia.niſi lex ultra ꝓcedat ⁊ ſtatu
at ꝙ non pcat ut hic. Vel dic aut tēpus apponitur ꝑ
miſſiōi.⁊ tūc pmiſſū ad tpˢ pᵒ ea uř ꝓhibitū ⁊ ſic pit iſtā
tia ut.l.propādū i pri.C.ð iudi.aut tpˢ appōiř iuſſiōi.⁊
iuſſus ad tpˢ tunc ñ uř probibiᵗ poſtea tñ puniř de ꝯ
tēp:u.l.h enim cāu ñ eſt data meta et forma poēte et
iō nō excludit cā q: miſſio ꝓpĳe in pſonā dirigitur.naꝫ
inſtātia cū ſit res inanimata nō recepit legē pcepti.q: ni
hil impari pōt neſcienti.ſꝫ bene recipit tpis menſurā.ſi tpˢ
apponatur ut terminus inſtātie uel ut terminus litis.
⁊ ideo ſi ſtatutū eſt penale ꝙ loquř iudici ⁊ i pſonā iu
dicis dirigitur dicemus ꝙ apponat tpˢ pſone non liti.
⁊ ideo pᵒ tpˢ uꝫ ſñia q: durat adhuc inſtantia.pterea
niſi ſtatutū expſſe derogat iuri cōi iuri cōi ſtari ē ut i. c.
oberᵗᵒ ꝟ.ſhenuᵒ de feu.cog.col.x. Sꝫ nūqd iudex qui
iurat ſuare ſtatuta erit piurus ſi ñ determinat cām.ſ.
tēpus dicit ia.bu.ꝙ ſic in.l.ꝓperādū in prin.C.de iudi.
nam alia pena non excludit reatum piurij.ut.C.de tran
ſac.l.ſi quis maior:ſed ꝯ̄ uidetur q: pena ſpecialis dero
gat generali.ut.l.ſanctio legū.de penis.ergo ſufficit ſpe
cialis pena abſq; pēa piurij.ſed ad hoc rñdetur ꝙ per
iuriū non eſt ꝓprie pena ſꝫ eſt crimē ex quo ſequiř pēa
ueritas eſt ꝙ eſt piurus q: ē in dolo q: potuit ⁊ noluit
ſꝫ ceſſante dolo nō eſt periurus alias ſequeretur ꝙ ex
culpa quis fieret infamis qđ eſt falſum a pena tñ pecu
niaria non excuſatur niſi ꝓpter cām ꝓbabilem ⁊ neceſ
ſariam.de ꝟbo.ob.l.cōtinuus.§.illud adde qđ no.inno.ð
officio del.c.p.⁊.ſ. Sed oppōitur tu dicis ꝙ ſi ſtatu
tum loquitur cū iudice nō perit inſtātia.ſꝫ ſi loquitur cū
inſtantia.q: dicit ꝙ tñ duretur pit ꝯ̄ ꝙ quocūq; lo
quatur ſtatutū ſemꝑ inſtātia duret donec durat trieniuꝫ
in ciuili.uel bieniū in criminali.uel ſm cañ.in ꝓpemū.nā
lꝫ alias qñ unum diſponitur ð uno tpe uideatur econtra
in alio tpe ſtatutū ut.l.ſtatu liberū.§.ſi.de le.ij.tamē hoc
eſt colligendo argumentuꝫ a ꝯ̄rio ſenſu.quod non hēt lo
cum in ſtatutis.⁊ ſi hēt locū in alio caſu non hēt locum
hic.ubi eſt ꝯ̄ ius cōe.C.de cōd.inſer.l.ij.⁊ iō uidetur ꝙ
infra tpˢ pſixum a ſtatuto ꝓcedatur uigoř ſtatuti ⁊ eo
elapſo ceſſante ſtatuto procedetur ex diſpōe iuř cōis.⁊
hoc tñt quidam niſi expreſſe ſtatutum dicat ꝙ inſtātia
pereat uel ꝙ poſtea ꝓcedi nō poſſit.tñ q: precedens di
ſtinctio ꝓbabilior eſt.Rᵒ.ad ꝯ̄rium ꝙ iſtud non ē argu
mentū a ꝯ̄rio ſenſu ſed ex natura tēporis limitati.C.de
pſcrip.xxx.annorū.l.ſicut in fi.⁊.ſ.de pac.l.ſi unus.§.
i.de uul.ſubſti.l.ex fcō.§.itē quero.Itē ⁊ ſi eſſet a.a cō
trario ſenſu eſt hoc neceſſariū ex natura limitatoꝛꝫ uer
borū.⁊ ſic hꝫ locum i ſtatutis ꝙ uř eſſe tex.ſtatuti.ſ.de
teſta.l.q teſtō.§.mulier.C.ð fur.apud antiquos .alias li
mitatio tēporis nihil opareturꝛ quod eſſet abſurdū.ar.ſ.
de pac.l.epiſtola.§.fi.⁊ de poſtu.l.impatoꝛ ⁊.C.loca.l.ſi
cum hermes.⁊ interdū tēpᵒ apponitur cōmiſſioni ſeu iu
riſdictiōi ⁊ tūc aut ordinarie ⁊ pncipaliter expirat inſtan
tia ſimul cum iuriſdictione.aut delegate uel ſubordinarie
ut q: epˢ preſixit merā uicario ſuo tūc inſtantia non ex
pirat.ſꝫ iſte ſuperioꝛ ꝓcedit uel mandat ꝓcedi i ipſa.q:
quo ad eum cui cōmittitur iudicium ſoluiř non quo ad
ſuperiorē.ſ.de iudi.l.iudiciū ſoluitur.qđ dixi ð ordinaria
iuriſdictione itellige de temporali que de nouo creatur
⁊ non habet ſucceſſorem.ar.extra de preben.c.dilecto.ſi
enim habet ſucceſſorem tranſit ad ipſum.alias moritur
cum ſubiecto in quo eſt de le.iijᵒ.l.quod principi. cum.l.
ſe.⁊ facit quod not.in.l .tale pactum.§.fin.ſ. de pac.

Quarto quero an pōtas florentie poſſit de ibi cōmiſſis
in ꝓpria patria cōueniri.uel accuſari.⁊ uidetur ꝙ poſſit
rōe originis ⁊ domicilij. C.ubi de cri.agi.op;.l.i.itē eſt
glo.ordinaria.ſ. ad.l.iul. repe.in fi.magne.glo.in cōtra
riū uidetur multis rōibus.pmo q: eſt elapſus terminus
querelandi poſt quē qs non auditur de accu.l.tina.C.q
accu.non poſ.l.ſi ea extra qui.ma.accu.po.cū in ma ex
tra ð accu.c.lꝫ ⁊ quod no.C.ut nemo inuitus.l.i.itē q: iu
dex domicilij ⁊ originis ē preuentᵘ ſaltꝫ p generalē inqſi
tionē ꝙ faciunt ſindicatores.ſ.de iudi.l.ubi ceptum.C.
de aſſti.col.l.i.i fi.itē q: terminus abſoluit aliquē ſicut
ſñia.ſ.de iniuř.l.⁊ ſi unᵒ.§.ſi ati ⁊ ar.ad trebel.l.facta.§
ſi quis honoꝛ.itē q: eſt abſolutus ſup generali inqſitiōe
⁊ ex tali abſolutoria oritur exceptio rei iudicate ſuper
accuſatiōe.q: de eodē delicto nō debꝫ ſepiᵒ diſceptari.ſ.
nau.cau.l.lꝫ.§.fi.itē q: debꝫ cognoſci in loco ubi geſſit
offm nō alibi ut dicto.§.neceſſitate ⁊.C.ubi de cri.agi
op;.l.i.et uideř ꝙ ipſe pōt petere ſe remitti ad illū locū.
ſꝫ ibi ñ pōt ampliᵒ ſindicari.ergo ⁊c̄.et hoc credo uer.
ſi rōe officij cōueniatur.ſꝫ ſi ex delicto in quo nō preſidiř
nomē officij. ut in homicidio puto cōueniri poſſe.q: nihil
hēt cōe tale delictū cum rōe uiſicatiōis.ut ſic dixerim.⁊
in generali abſolutione nō ueniūt improuiſa.ar.ð trāſac.
l.acquiliana. Quinto quero nunquid ꝯ̄ pōtatem ſindi
candū poſſit formari inquiſitio generalis ⁊ uiř ꝙ non.q:
in inquiſiōe dꝫ apponi certus locus delicti. ⁊ certū tēpᵒ
ſicut in accuſatōe cū inquiſitoꝛ ſuccedat loco accuſatoris
itē iquiſitio uiř ꝓceſſus magis odioſus ꝙ̄ ſit ꝓceſſus ac
cuſationis.q: magis ē cōtra iuris ciuilis regulas.ſi ergo
locus dꝫ cōfinari in accuſatiōe ergo multo fortius i iqui
ſitione.ſ.de accu.l.libellorū ⁊ i generalibᵘ nō pōt poni lo
cus certus.ut i.c.abbate ð re iu.li.vi. ergo generalis in
quiſitio nō procedet.in ꝯ̄rium uidetur.nā cōtra omnem
officialē procedi pōt per inquiſitionē lꝫ damnati ex iqui
ſitiōe non ſint infames q: grauātur preter legē ideo pre
ter legē ſubleuanř ut.l.iij.§.pterea.ſ.ð ſuſpec.tu.itē i ge
nerali inquiſitiōe nō opꝫ ponere locū certum ut no.inſti.
de publi.iudi.in pri.ſed in ſpēali ſic ut no.ia.bu. inſti.de
act.in pn.ſo.pōt inquiri. Sexto queriř nūquid ex re
ceptis.i.ꝓbatis ſup inquiſitiōe generali poſſit ſequi ſñia
ſpēalis ſine alia inquiſitiōe.bar.dicit ꝙ nō.q: inquiſitio
generalis eſt potius facti ꝙ̄ iuris.uñ eſt ꝑparatoria nō
deciſoria.cū fiat ð omni delicto ut.ſ.ð offō pſi.l.cōgruit
tñ ſpēalis que ſubſequiř ñ fit ð oī delictoꝛ ſꝫ de eo tñ
de quo pōt inquiri.lꝫ ⁊ in hoc bar.dicat ꝯ̄rium.ſ.ꝙ ſpe
cialiter inquiri poſſit ð oī crīe ex quo ex receptis ſuper
inquiſitione generali iudex ē informatus ð delicto.quod
ñ credo uerum indiſtincte.ut in dicta.l.congruit dicam.
Quid ergo dicemus in queſtione illa.Rᵒ.conſidero
ſubtiliter ꝙ iudicia criminalia ad iſtar ciuiliū redigunř
.l.abrītē.ſ.de penis.et ſicut in ciuilibᵘ eſt dare generalē
actionē dño cōtra ſuū geſtorē ſic ⁊ rei publice cōtra ſuū
rectorē et ſicut ex ꝓbatis ſuper generali actiōe ſequitur
ſpēalis cōdēpᵒ.ita ⁊ ſup iquiſitiōe generali.ſꝫ aduerte
rectoꝛ ciuitatis teneř generali iudicio dño ſuo.i.uniuer
ſitati ſeu ciuitati.pticularibᵘ aūt quos leſit teneř ſingula
ri iudicio.qūo ergo ad publicā penā ꝓcedit efficaciter
inqſitio generalis.ſꝫ quo ad priuata cōmoda ñ ꝓcedit
niſi incidēter.hinc ē ꝙ ſi uerbi gratia condēneř de culpa
criminaliter eř ad rei reſtitutionē condēnabiř acceſſorie
ne fiſcus ſuoꝛ ſubditoꝛ cōmoda negligere uideař.ar.de
fur.l.interdū.§.qui furē ⁊.d.§.neceſſitatē ⁊ magis ē hoc
no.dignū in iquiſitione ꝙ̄ ubi ꝓcediř accuſādo cū iqui
ſitio ad ꝑuata iura ñ uideař extēdi ex̄ de iuř iurā.c.ad
noſtrā.p inno.⁊ de accu.cū oporteat.per eūdem lꝫ ergo
ſit ꝓbatū ꝙ ſit debitoꝛ meus tañ ſi hoc debitū nō deſcē
dit ex maleficio ñ pōt ſequi cōdemnatio.⁊ iō aſſeſſores
⁊ familiares pōtatis ſint cauti ꝙ petant ſua ſalaria:nꝫ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

generalis inquiſitio eis non p̄ſcitaretur q̄d tenē m̄xi.

Septimo querit̃ nūquid tp̄e ſindicatus offendēs po teſtatē uel ſuā familiā puniatur. ac ſi offendiſſet cuȝ tp̄e officij. et uidet̃ q̄ ſic. q: adhuc remanēt reliquie officij. i. apendices. ar. C. ut cāe poſt pub. adſit. u. l. i. quod ueruȝ credo ſi offenſus ſit rōe p̄t i offici. alias ſi ſtātūtum dicit ſi quis offenderit pōtatem intelligo p̄ſentē. non cuȝ qui quōdā fuit. ut. l. cui comm. §. ad ciuitates. j. ō poſtu.

Octauo querit̃ pōtas fecit capi quēdā inſignē latro nē. populus liberauit eū. poteſtas indignatus fecit cū mac tari. modo ſtatuto cauet̃ q̄ homicida foreſis puniat̃ ca pite. ſȝ ciuis in mille libris. querit̃ q̄pena ueniat puniēd⁹ R° pena ciuiū. q: ē caput ciuiū. et ideo dȝ eode priuile gio gaudere. quo ſui ciues gaudēt. ar. C. de teſto mili. l. q̄ cōſtitutū et q: ciuis ē donec in offō p̄manet. ut no. de roffino guaſco poteſtate bonone. C. de incolis. l. ciues li. x. Idem i familiaribus pōtatis q: gaudent p̄uilegio dn̄i ar. C. de epis et de. l. i. de iudi. l. non alias. §. i. Nono querit̃ nunquid ſi poteſtas i ſuo ſindicatu non repit fide iuſſores: debeat pſonaliter detineri. dico q̄ nō: ſed cōmitti iuratorie cautioni. niſi eſſȝ cā capitalis: ut. d. l. i. ut oēs tā ciuiles q̄ mili. Et inter maximas cās capitales ē bara taria. q: tūc tenet̃ etiē falſitat no. in. l. i. poſt p̄n. ad. l. cor. ō fal. aduerte tn̄ qui fecit iudici ſecuritatē indenitatis nō dicit̃ falſum cōmittere. ut. j. de fur. l. ſi quis uxori. §. ſi fu gitiuum. p bar. x° queritur nūquid accuſans officialē uel de eo cōquerens teneat̃ offerre libellū in ſcriptis: an ſufficiat ſimplex et uerbalis facti narratio: et dic ut no. C. de ſen. ex pi. re. aut. niſi breuiores. et d. §. neceſſitatem. et facit quod no. ij. q. iij. q: pſtulatus. et cum cā debeat ex pediri. j. xx. dies et ſic res ſit breuiſſimo tp̄e: pitura. nul le ſunt ferie ēt in honorē dei. ut. j. ō ferijs. l. ij. et. iij. an̄ lis dȝ conteſtari ſm glo. in. d. l. i. ut oēs tam ciuiles. in an̄ pe nul. glo. pū que dicit p cōteſtationē. quā gl. bene no. pro bationes aūt contra officiales debent eſſe euidētes cum p eis multum preſumat̃ ut. C. ō offō ciui. iudi. l. ſi quis

xj°. queritur nūquid ſit licitū poteſtatibus terrarū in terdum tranſgredi leges et ſtatuta et uidetur q̄ non cuȝ iurauerint ea obſeruare. de iuiuran. ueniētes. in ɔ̄riuȝ no. inno. de cōſti. c. i. et iō de hoc nō debent ſindicari. cum forte fecerint id p quod multorū ſalus p̄curatur. ar. C. de ferijs. l. penul. de iniuſto te. l. ſi quis filio. nam abſurdū eſt ſtatuta fcā p publica utilitate. cōtra publicā utilitatē interpretari. ar. j. de trāſac. l. cū hi. §. ea. Et no. q̄ licet ſit datū arbitrium pōtati non intelligitur datuȝ ſuper tp̄e inſtantie limitare. ut. l. ſi in lege. in p̄n. j. loca. p bart. ſed ſi occurrerit difficultas. uide cy. C. qui accu. nō poſ. l. i. i fi. C. de adul. l. fi. et ia. bu. C. de ſen. l. cū iudex. xij° queri tur pōtas. j. tp̄s appellandi miſit furem ad furcas: accu ſatur i ſindicatu. queritur an puniat̃ et uidetur q̄ ſic q: abſtulit ei legitimā defenſionem appellādi: ergo punitur ac ſi occidiſſet innocentē. ut. j. ad. l. iul. repe. l. lex iulia. §. hodie. in ɔ̄rium uidetur. j. ō appel. l. nō tm̄. ſo. ſi fecit hoc ex cāe q: erat cōfeſſus et liquebat de crīe nō punitur: q: morte rei ſnīa tranſit i rem iudicatā. ſecus ſi eſſet appel latum. C. ō appel. l. additos. et ita ſeruat cōſuetudo. pre terea iudices faciūt ipſos confiteri: ſup quo uide cy. C. quorū ap. non re. l. ii. et bar. in. d. l. nō tm̄ et glo. dicit q̄ cō feſſus ēt non audit̃ appellans niſi alleget cām. ſȝ certe in. d. l. non tm̄. erat cōfeſſus. et tn̄ recipitur appellatio cu iuſcumq; adeo q̄ non pōt renūciare capitaliter cōdemna tus appellationi facit q̄ no. j. ō pac. l. pactuȝ inter hēdē.

xiij°. queritur agitur cōtra poteſtatē qui fecit quēdā per unum cōſiteri: duo teſtes p̄bant q̄ ui. et x. teſtes dn̄t q̄ ſpōte. quero quib⁹ magis creditur: dicit inno. q̄ depo nentib⁹ de ui. q: deponūt de actu corporali et uiſibili: q: uiderūt tormētari. et alii deponunt de actu mētali p̄ſum pto et inuiſibili: qui eſt ſoli deo notus: extra ō renū. c. ſu

per hoc. p inno. et idem dico ſi inſtrȝ notarij dicit q̄ ſpō te nam reprobat̃ per duos teſtes quod eſt no. et adde q̄ no. bar. j. ō opis no. nū. l. pupillo. §. ſi quis ipſi. xiiij. queritur ſtatuto cauet̃ q̄ in ſindicatibus ipſis nō ſeruet̃ aliquis ordo. mō ſeruatus eſt ordo an ualeat p̄ceſſus. et uit̃ q̄ non. q: receſſum eſt a forma ſtatuti. dic ɔ̄rium. q: hoc ſtatutū nō prefixit formā ſed recedit a forma. i. non dat formam. ſed remittit et relaxat formam iuris cōmu nis. et ſeruare formam non nocet. dicit inno. extra de iu di. c. nouit. xv° quero utrū pōtas teneatur de alio q̄ de dolo. et quid ō ſuis aſſeſſoribus an teneat̃ de culpa aſſeſſorum. ſo. ut no. j. q̄ quiſq; iur. l. ij. xvi. queritur iudex inquiſiuit cōtra unū. tandē abſoluit eum. cōdēnat̃ in ſindicatu ad expenſas. querit̃ quid iuris. dic eum te neri ſi temere inquiſiuit. C. de execu. tu. l. ſeueriter et. C. ſūptus iniuti mune. l. i. ſecus ſi non temere q: p̄ſumit̃ p inquirente. ſi cōſtat de fama uel de idicijs. C. de offō rec. p̄ui. l. iuſtiſſimos. nec erubeſcere dȝ ſi id q̄ m⁹ inebo auit bn̄ finiuit. j. de iudi. l. deſtitiſſe. xvij°. q̄r an iudex qui n̄ uult audi. re allegatiōes uel probatiōes faciat litē ſuā. et dico q̄ ſic. j. de edē. l. argētari⁹. §. cū aūt. idē ſi nō admiſit exceptiōes iuridicas. C. de pac. l. ſi qs in cōſcri bēdo. xviij° queritur an familia poteſtatis poſſit pro eo in ſindicatu teſtificari et dico q̄ ſic. ſi qō nō tangit te ſtificantes. C. de repu. l. cōſēſu. §. ſup fui. nā in factis do meſticis non repellit̃ domeſtici teſtimoniū. extra ō teſti. c. ueniēs in fi. xviiij. querit̃ an refirmatus i offō debe at bis ſindicari. et dico q̄ ſic ſi ſūt duo officia ſecus uide tur ſi ē unū p̄rogatū. et tn̄ unicū ē tp̄s totū tōis reddēdē. ar. j. ad carbo. l. itēq;. Et no. q̄ non dicit̃ p̄rogatū. niſi ſit eiuſdē forme et nature. ut in. c. hi qui auctoritate de p̄ bē. li°. vj°. xx°. querit̃ an pendēte appellatiōe iudex qui tulit ſententiā iniquā poſſit cōueniri. et uidet̃ q̄ nō niſi ad ſumptus litis. ad hoc facit quod not. j. q̄ quiſq; iur. l. i. in. §. i. in glo. or. xxj°. querit̃ ſi ſentētia eſt nulla. an iudex faciat litē ſuam dic q̄ nō ex ſola p̄nūciatiōe. niſi acceſſiſſȝ executio facti. ut. l. penul. j. de ua. et extra ō di. cog. p bar. xxij° querit̃ an iudex ſoluens habeat regreſſum contra partem que lucrata eſt iniuſte dico q̄ nonnec etiam pōt petere ſibi cedi iura. C. de f. fugi. l. mancipia in glo. ordi. xxiij° queritur an iudex qui fe cit executionē iniurioſā faciat litē ſuā. R°. aut fecit cō tra iuſtitie effectuȝ aut cōtra iuſtitie modū. i. ordine p̄ter miſſo. primo cāu facit litē ſuā de pi. et cōmo. rei uē. l. lec tos emptos. ſecūdo cāu aut executiōe paſſo aliqd adeſt ut liberatio. et tūc executio nō debȝ retractari. l. fi. §. fi. j. q̄ me cā. iudex tn̄ tenet̃ iniuriaȝ ſi dolo fecit. aut executiō ne paſſo nihil adeſt tūc dȝ retractari quod factuȝ eſt de re iudi. ſi cū nulla. de eui. l. maior in prin. extra de accu. c. qualiter. et primo. j. de re iu. q̄ iuſſu extra de appel. cū ceſſante et. j. qui ſuti. ac. no. §. i. neceſſaria et facit q̄ iniu rioſa executio retractetur ſi qualitas facti patitur. de ad mi. rer. ad ciui. pti. l. i. §. graui. et extra de pigno. c. ex lit teris. j. de re iudi. l. a diuo pio. §. ſi ſup. C. ne ux. p mari. l. ob maritor. ibi et ideo retractat̃ q: uergit in iniuriā tertij. et fit hoc ſummarie. ut ibi pȝ. ſȝ nihilominus iudex facit litem ſuam in expenſis et damnis p̄tis iniuſte leſe facto iudicis. xxiiij° queritur ſi reuocat̃ tenuta q: da ta de bonis cuiuſdā tertij. an iudex qui dedit tenutā te neat̃ ad aliquid illi tertio dico q̄ nō primo q: de iur̃ uel de facto illius tertij iudici. ut iudici prius n̄ cōſtabat. ſo q: tenutā dedit ſaluo iur̃ tertij. et hac p̄teſtatione utūt̃ iudices per quā cōſtat q̄ ſnīa nō trahit ſe ad illū tertiū nec in eius detrimentum iſtam ergo reſeruationem ſemper ad cautelam facere dēbēt cū dant tenutas. xxv° que rit̃ datum ē arbitrium iudici p̄cedendi ſm equitatē. non attento iuris rigore. utrū per hec uerba poterit p̄cedet̃ ſūmarie et ō plano ita q̄ p̄ceſſus ſuus ſit iuridicus quo

ad pres.⁊ quo ad ipm iudicem.ut non faciat litem ſuã.
R°.hanc.q.mouet i ſimili ia.bu.C.ð iudi.l.pperandum
in pri.in noua lec.ubi ſic ait.no.ꝙ tractus inſtãtie hẽt or
dinem in ſe.q: eius ꝯtriũ.ſ.abreuiatio ẽ fauorabilis.

Et ẽ hic ar.ad.q.ð facto nam ſtatutū hẽmus ꝙ ſi ali
qua petitio porrigatur i ꝯſiudicium alteri⁹ ꝯbeat aduer
ſarius citari.⁊ iudex hẽat ꝓnũciare. an ſit equa uel ini
qua de equitate non ð iure.mõ quidam porrigebat peti
tionẽ ꝯtinebat ꝙ i cã quam hẽt cũ tali ꝓcedi poſſit ſum
marie.dicebatur ꝙ erat petitio iniqua.ſʒ certe per.l.pro
perandum uꝛ equa.nam ſi eius ꝯtriũ.ſ. protogatio eſt
odioſum ⁊ iniquum.ergo ⁊ abreuiatio eſt equa ⁊ fauo
rabilis.ſed hoc uerũ qñ non peteretur nimis breue tps.
q: omne nimium eſt odioſum.lex enim uult ut plene co
gnoſcaſ.ut ueritas inueniatur.ut.C.ð iudi.l.iudices. C.
de appel.l.eos niſi i quibuſdam caſibus in quibus ſum
marie ꝓcediꝛ q: modicam leſionẽ cõtinent.ꝟ.ad trebel.
l.ille a quo.§.ſi de teſtõ ⁊ no.ð offõ cõſulis.l.nec quicꝙ
.§.ubi decretũ.iſta ſunt uerba ia.bu.notabilia ⁊ uera.Et
adde quod dicam in.d.l.nec quicꝙ.§.ſi. xxvi.quer̃
iudici eſt datũ arbitrium ꝯ turbatores ſtatus an põt ex
hoc arbitrio ẽt minuer̃ penam ordinariã.⁊ dico ꝙ ſic cũ
cã ut q: nõ fecit dolo ut.l.hodie.ꝟ.de penis.⁊.l.i.in fi.ꝟ.
de abige.uel q: hoc nõ fuit ex ordine dato ſʒ incõſulte
.ꝟ.de capti.l.ſi quis.§.in ciuilibus.⁊ iõ p hoc non põt di
ci ꝙ iudex offenderit ſtatutũ certam penã limitãs.caue
at tñ ne ſit nimis gratioſus i arbitrarijs.ar.ꝟ.ð tráſac.
l.cum hi.§.ſi pretor ⁊ no.i.c.i.de re iudi.li.vi.i nouella.

xxvij.quer̃ ſtatutũ dat iudici poteſtatẽ ſub certa for
ma ⁊ ꝓuat ipſum iuriſdictione nõ ſeruata forma. an ſi ta
le ſtatutum ẽ ꝯ libertatem eccleſie iudex ipſum ſeruãs
puniaſ ⁊ dico ꝙ non q: non ẽ peccatũ in iudice.ſʒ in le
gis latore.nã ſi uellet aliter ius reddere non poſſet.q: ñ
hẽt iuriſdictionẽ de epis ⁊ de.l.ſtatuimus per iac.bu.

xxviij°.quer̃ ſi ſñia iudicis qui m° iudicauit a quo
fuit appellatũ eſt cõfirmata.q: appellatio ẽ deſerta uel
confirmata p aliã ſñiam.an ꝓmus iudex poſſit conueniri
qi fecerit litem ſuã.⁊ uꝛ ꝙ non nam ſi deſerit appella
tionem dʒ cõqueri ð ſe non de iudice.ar.ꝟ.de eden.l.ar
gentarius.§.cũ aũt. Item ſi nou⁹ iudex ſñiam confirma
uit conqueratur ð ipſo cum ꝓma ſñia non mandeſ exe
cutioni.ſed fa de pac.l.tale pactũ.§.qui ꝓuocauit.ſo.di
cit inno. ꝙ p hoc non releuaſ in aliquo ꝓmus iudex q
m° iudicauit ⁊ qui ſtatim in ipſa ꝓma ſua ꝓnũciatione
qi delinquit.⁊ ſic fuit fundamẽtũ ⁊ cã iniquitatis ut no.
inno.extra ð ap.c.ſepe.⁊ iſtud ẽ uerū niſi iudex a quo
fuiſſet citatus i proceſſu cãe appellationis cõparens ſu
um ꝓceſſum iuſtificauerit.nã tunc ulterius cõueniri nõ
põt.expedit ergo ſibi cõparere ꝓ ſuo intereſſe.iudex tñ
non dʒ ð neceſſitate citari.ut defendat ea que facit rõe
iuriſdictionis extra ð tranſac.c.ð cetero.p inno.niſi ð ei⁹
pena tractet̃ ð ap.c.cum ſpeali.p inno.⁊ tũc ſi non citaſ
ſibi nõ ꝓiudicatur.ꝟ.ð infami.l.luitus. xxviiij° quer̃
an iudex q m° iudicauit pſumaſ iudicaſſe p dolum. an
per ignorantiã.dico ꝙ idubio pſumitur p ignorantiã ut
de ad trebel.l.ſuo inuito.§. cum ptor niſi qualitas facti
nulla poſſet palliariõe uellari.ꝟ.ð iudi.l.ſi filius.§.iudex.

30.quer̃ agitur ꝯ iudicẽ de impitia ipſe excuſat ſe
p̄ uniuerſitatẽ opy.an excuſetur.⁊ dic ꝙ hoc hũc ſindica
tores arbitrari.nam leuis ⁊ icolorata opy. non excuſat
ſed grauis ⁊ põderoſa ſic.ut inſti.ð obli.ex quaſi delicto
in glo.facit quod no.extra ð cõſti.c.ne innitaris p inno.

xxxj°.queritur an excuſetur qui ꝓnunciauit ð cõſilio
ſapientis electi a ptibus.⁊ dico ꝙ nõ ſi conſiliũ nõ eſt ſa
num.nec iuridicũ niſi p pactũ ſit actū uel ſtatuto caueã
tur ꝙ cõſiliũ ſit oĩo ſequẽdum.ð hoc in.l.ſi conuenerit.ꝟ.
ð re iudi.p bar.uel dic ꝙ excuſaſ ⁊ imputetur ſibi eligẽ
tes.ar.ꝟ.ð arbi.l.itẽ ſi unus.§.principaliter.ſi autẽ iudex

elegiſſet eum ſibi ꝓprio motu. nõ excuſaretur p hoc.ut
no.inno.de offõ del.c.ſup qõnum ⁊ uide quod no.co.ti.
ſi ꝓ debilitate poſt inno.in nouella. 32° queritur qui
dã in libello petijt ſibi fieri iuſtitiã ſm formã legis ⁊ ſta
tutorum mõ iudex ſecut⁹ eſt ſtatutũ ⁊ nõ ius cõe uel cõ
tra.an fecerit litẽ ſuã.ſo.illa uerba debent itelligi quod
illud ius fiat quod fieri dʒ.ſʒ ſi hoc factũ eſt.iudex bene
fecit litẽ alias fecit litem ſuã.de hoc in.l.rex amorarum q
de.ꝟ.rex amo.p bar. 33° quer̃ nũqd ſemp cũ iudex
pretermittit formã ſtatutorum ſit piurus ⁊ puniẽd⁹ R°in
leuib⁹ ñ intelligiſ per hoc preuaricator ſtatutorum.ar.de
uẽ.inſpi.l.i.in fi.de cõdcõ.⁊ demo.l.ꝗuis.de edi.edic.
l.cui deus abeſt.ſʒ i grauibus diſtingue.aut facit dolo.⁊
eſt piurus.aut culpa.et nõ eſt periurus.punitur tñ de
culpa ad intereſſe ptis.ſʒ ſi eſt culpa ceſſat tũc ñ puniſ
⁊ eius factum tenet.ꝟ.de tráſac.l.cũ hi. §.cã.ſi ſecus di
cerem⁹ ſequereſ ꝙ oẽs iudices eſſet piuri.q: raro eſt
ꝙ in aliquo ex multis nõ peccet̃.piuriũ ergo requir do
lũ.facit qð no.ꝟ.ð reg.iur.l.nõ uꝛ.§.q iuſſu.⁊ cũ ẽ i dolo
tñ nõ eſt infamis ipo iur.ſʒ p ſñiaʒ nõ ob.l.ſi quiſ maior
q: ibi eſt ſpẽale.qñ iuratur ſup cõtractu.facit quod no.
ꝟ.de infa.l.luitus.in alijs ergo cãibus nõ recedo a regu
la generali 34°.queritur ſi ſũt tres ad ſindicãdũ po
teſtatẽ.⁊ unus nõ uult intereſſe cũ alijs an alij poterunt
oĩa ſine ipo pgere.ſo.ut.ꝟ.de re iu.l.duo ex trib⁹.⁊ ꝙ
no.ꝟ.de arbi.l.ſicuti cũ ſy. 35°.quer̃ põe ꝙ ſtatutũ
uult ꝙ ille ſñie habeãt fieri in pñtia ãtianorum ciuitatis.
modo antianſ nolũt intereſſe.quid fiet.R°ſatis eſt ſi req
ranſ legitime. q: contumacia eſt ꝓ pñtia.ut in auſ.qua
in ꝓuincia.⁊ ar.in.c.ſi.de arbi.li.vj°.⁊ extra de elec.cū i
ueteri. Ultimo no.ꝙ poſ as totã ſuaʒ familiã in ſindi
catu cogiſ exhibere.⁊ ſup his que geſta per poſ atẽ ab
eis poterit indagari.ut no.az.in ſu°.C.ð aſſeſſo.ubi eos
uideas.⁊.l.ſi poſt.c.ti.⁊ ꝙ no.C.de teſta.l.nimis graue

Itẽ ſcias ꝙ officiales regũ ⁊ principũ qñcũqʒ ꝓui
pi placʒ ſindicari debent.ut no.in auſ.ut iudi.ſi.quoquo
ſuffra.§.ſi quis.in glo.durãte.⁊ hec ſũmula ſit tibi gemu
la.Bal.

Antequam uero· Veniens regere ꝓuinciã dʒ diem
ingreſſus ſui ſignificare.⁊ ſe aliqualiter cõmẽdare ⁊ hor
tari.ne pp aduentum ſuũ ſubditi ſe a ſuis negocijs adno
cẽt.h.d. Not.ꝙ incerta ⁊ inopinata turbant prouin
ciales. Secũdo no.ꝙ diciſ turbari ciuitas.qñ rõe ali
cui⁹ cãus hoĩes relinquũt artes ⁊ miniſteria ſua.⁊ ſic fa
cit ad ſtatutū florentie ſi quis cõmiſerit maleficiũ ex q°
ciuitas fuit cõmota ⁊ artifices oẽs uel maior ps clauſe
rũt apothecas ſuas ſatis eſt ꝓbata turbatio.ꝙ eſt no.⁊
eſt rõ q: turbari ſũt hoĩes ⁊ ciuitas uera ſunt ipi hoĩes
ut no.ꝟ.ꝙ cuiuſqʒ uni.l.ſicut. Tertio no.ꝙ qs dʒ igre
di p loca cõſueta.⁊ facit ad ſtatutum ꝙ ꝓhibet quibuſ
dam ingreſſum palatij.⁊ ipſi non per portã ſʒ per ſtabu
lum retro ingrediũtur nã puniũtur q: magis delinquũt
ꝙ ſi per portam introirent. Quarto no. ꝙ ꝓuinciales
uolunt ſuas cõſuetudines obſeruari. Quito no.ꝙ ubi
in mari eſt cõſuetudo illa ẽ obſeruanda.⁊ no.hñ iſtū.§.

Et ẽ argumentũ ad curſum brauij uenetorũ ut ðbeat
fieri p mare.ſicut eſt uſitatum. Et ẽ ar.ꝙ ſocietates
artiũ peruſij qñ uadũt ad luminaria i feſto ſancti hercu
lani ðbeãt ſe mouere ð eccl̃ia fratrũ ꝑdicatorum ſicut mos
antiqu⁹ eſt. Itẽ eſt ar.ꝙ in ꝓceſſionib⁹ in tuſcia mino
res uadunt ante predicatores.q: ita eſt conſuetũ. uadat
ergo primo qui pri⁹ ire cõſueuerat quod facit ad multa
⁊ digniores debẽt altiori loco ſedere et altior locus eſt
qui eſt dño magis propinquus ut no.inſti.de bo.poſ.§.
alia uero. In glo.hũc trahe.itẽ in eccleſiaſtico dicitur lo
quere maior natu.ac enim decet primũ uerbum.facit.l.i
de albo.ſcri.cũ ſy.Et qui uult ordinẽ turbare tñ̃ actiõe

iniuriaꝝ.⁊ pōt ei de facto reſiſti etiam armata manu q꞉
nemo tenet͛ iniuriam pati.uel patiēpeſſionē proprij bo
norū.ar.ꝟ.ō poſſ.l.i.in prin.cum ſit in q̄ poſſeſſiōe rōe
cōſuetudinis.ubi aūt non apparet cōſuetudo.dꝫ aſſigna
re loca ſuperioꝛ ſm qualitatem pſonarū.Bald.

Poſt hec Non pōt quis cōmitter͛ alteri ꝙ
nondum hēt.ratificatio uel perfe
ueratio actus uoluntatis in cōgruo tp̄e celebrati non tra
bitur retro.ſꝫ diſponit ſolū reſpectu futuri.h.d.Et lꝫ ille
ꝟ.non loquat͛ ꝓprie in materia ratificationis.ſꝫ in mate
ria pſeuerantie in eadem uolūtate ut.ꝟ.ō pɾobat͛.l.cū ta
citum.tn̄ hic uolem materiam ratificationis tractabo.pa
rum dicendo ō dictis aliorū. Et no.ꝙ iſtam materiā
ſic ptractabo.nam p̄mo queram q̄s poſſit ratificare.ſe
cuius factū poſſit ratificari.tertio qd pōt ratificari.quar
to quo tp̄e poſſit ratificari.quinto quid ſit ratificationis
effectus. Circa p̄mum dicendū eſt ꝙ ille pōt ratifica
re qui pōt facere per ſe quid uellet ꝑ alius ut hic in p̄n.
⁊ hoc uerū ſiue loquamur ō actibus ꝓcedentibus ab ip
ſo ſiue ꝓcedendis ī ipſum.ar.ꝟ.cōia p̄di.l.receptū.i.ac
tiue ⁊ paſſiue uel dic ꝙ ille pōt ratificare poſt factum
qui ante factū pōt mandare efficaciter.Et no.ꝙ manda
tum ſemper pcedere dꝫ.ꝟ.man.l.ſi uero nō remuneran
di.ꝟ.ſi poſt creditā.⁊ iō ubi ſtatutū preciſe requireret
mandatū tunc ratihitio ſupueniens nihil operaret͛.ut.l.ſi
quis mihi bona.ꝟ.iuſſum.ꝟ.de acqui.hē. q꞉ quod inordi
nate ⁊ nō rite factū eſt non pōt cōualeſcere.per ratiha
bitionem ut inferius clariſſime declarabo. Sed op.ꝙ
ille qui non pōt ō iure facere tn̄ pōt de iure cōſentir͛.ut
.ꝟ.de ma.tē.l.ſi pater.ī fi.ſo. ibi patet q꞉ conſentiendo
non facit actum ſꝫ non ꝓhibet factū.⁊ non ē eadem rō.
nec idem finis. Circa ſm cuius factū poſſit ratificari
dico ꝙ eius in cuꝰ pſona factū hēt formalia p̄ncipia.nā
ſi deficit forma non pōt ratificari.⁊ iō factū falſi nuncij
nō pōt ratificari.q꞉ non hēt formale p̄cipiū.C.ſi quis
alteri uel ſibi.l.multum cum ſit pꝛeſe nullum.⁊ actus pec
cat in forma.in materia ⁊ ī actu.⁊ in potētia.⁊ ꝑ hoc di
cimus ꝙ lꝫ per ꝓcuratorē acquiratur dn̄o cui pepigit
uerbis executiuis directis in dn̄m exceptio doli. ⁊ hoc
fauore liberationis.ꝟ.ō pac.l.reſcriptū.ꝟ.fi. ſecus tn̄ eſt
in geſtore lꝫ ratificetur ut no.ꝟ.ō pac.l. idem ī duobus.
q꞉ rōe ꝟborum directorū in dn̄m hēt inſtar nuncij.⁊ cū
ſit falſus nuncius non pōt ratificari.tn̄ glo.dicit ꝯtrium.i
.l.non ſolum.ꝟ.ſi liberationis.ꝟ.ō li.le.quod uidet͛ equꝰ
ex quo eſt factū noīe ratificantis.⁊ ſup re ipſius.ſed ſi
nemo recepiſſet ꝓ ipſo ratificante uel ꝟba promiſſiōis
uel ēt liberationis eſſent directa in dn̄m abſētē tunc eſt
uera glo.dicte.l.idem ī duobus.uel aliter illa glo.loqui
tur ī facto nudo.ubi ſi procur͛ eſt pn̄s ⁊ cōſentiens uꝫ.ſi
autem falſus eſt ꝓcur͛ tunc non uꝫ. q꞉ neminem rep̄ſen
tat ⁊ ipſe nihil facit.ſed ſolus creditor dicit promitto nō
petere.uel ꝓfiteor dn̄m non teneri.ꝙ uero ratificat͛ ne
ceſſe eſt aliquid eē q꞉ aliquod negociū dꝫ eſſe geſtum a
geſtore ut ratificari poſſit.⁊ ſi nihil geſtū eſt nō poteſt
ratificari.ut.ꝟ.de condi.inde.l.ſi urbana.⁊ facit.ꝟ.de iur͛
iurā.l.labeo.itē ut ualeat ratificatio talis dꝫ eē pſona ce
lebrans actū in qua acꝰ poſſit cadere ſuo uel alieno no
mine.ſi eni pſona geſtoris ē ab illo cōmertio penitus in
terdicta nō poteſt id q̄ꝺ fecit ratificari. ut q꞉ hereticus
impetrauit noīe meo bn̄ficium eccleſiaſticū ut ar.ꝟ. de
poſtul.l.i.ꝟ.qui aduerſus. uel bannitus egit ī iudicio cu
ius pſona eſt nulla ipſo iur͛ ſm ſtatutum ciuitatis.hic tn̄
uide ia.de arc.ꝟ.ō inoſſ.teſta.l.ſi quis filio ſꝫ ſi pſona nō
eſt nulla ſꝫ ānullanda ratificari poſſet. uel dic ſi ratifica
tio facit ceſſare totaliter finalē cauſam ꝓhibitiōis ⁊ īha
bilitatis tūc uꝫ ratificatio alias nō.ar.de le.iij.l.i.ꝟ.ſi filꝰ
.l.iij.ꝟ.celſus.ꝟ.rē ra.hēri ⁊ extra ō reſcrip.c. q꞉ nōnulli
⁊ una cā ꝓhibēs p̄ualet multis cāis p̄mittentibꝰ.ꝟ.ō hē.

inſti.l.ſi nō lex.⁊.l.ſi domus.ꝟ.ō ſeruit.ur.predi.⁊ dic ꝙ
qn̄ ratificatio ſuplet ea que ſunt ōmiſſa tunc uꝫ quod fa
ctum eſt ꝑ auctoritatē ratificationis ſecus ſi non pōt ſu
plere defectū.ad hoc quod no.C.de bo.q̄ li.l.fi.ꝟ.neceſ
ſitatem ꝑ cy. Circa tertiū quid pōt ratificari.Rᵒ.que
dam ſunt que ſtant in ſuſpenſo.ſiue in pendēti in futuꝝ
eſſe ex eo q꞉ deſiderant cōſenſum de futuro. ⁊ illa poſ
ſunt hēri rata.q꞉ ipſius actus ordo ⁊ natura pendet ex
ratificatiōe futura.ꝟ.ō iudi.l.lꝫ.quedā ſunt que non poſ
ſunt pēdere ⁊ iſta non pn̄t rata hēri.ꝟ.cōi.predi.l.fi.nihil
ergo pōt ratificari niſi ꝙ pendet.ratificatio eni iūgit tp̄s
tp̄ri.⁊ p̄ncipium ſuo fini.⁊ extremū.i.p̄ncipium dꝫ eſſe ī
potentia ad finē.i.ad effectū qui ꝓuenit ex ratihabitiōe.
exigit eni unū p̄ncipium actuale.⁊ aliud potentiale ⁊ me
dium non repugnans.⁊ ideo extincta rei origine extin
guitur eius cōfirmatio.ut.ꝟ.de ſolu.l.diſpenſatorem ī fi.
ibi etiā patet ꝙ excluſus ab aliquo iur͛ illud ratificare n̄
pōt.⁊ erat rō dubitādi ī.c.licꝫ de procur͛.li.vi. ⁊ facit in
ar.ꝟ.q̄admo.ſ.amit.l.ſi pte.ꝟ.i.ꝟ.de pigno.l.qui ſupera
tus.⁊.ꝟ.de teſta mili.l.ſi certaꝝ.ꝟ.fi. Si eni uis ſcire q̄
re ratificatio retro trahitur.ſcias hoc eſſe neceſſarium
q꞉ acꝰ qui cōualeſcit hꝫ cōcomitantiā ſui tp̄is atqꝫ loci
inſeparabiliter ſibi inherētis de re iudi.c.abbate ſane li.
vjᵒ.ꝟ.de fideiuſ.l. ſi ut proponis.tn̄ nec intellectus pōt
ymaginari actū abſtractū a loco ⁊ tēpore.ſꝫ cōcretū ſic.
aut ergo nō occurrit impedimētū in tēpore.⁊ trahit͛ rati
ficatio retro.aut occurrit impedimētū in tēpor͛.quo actuſ
geri cepit.⁊ ceſſat impedimētū tēpore ratificationis.⁊ tūc
retro geſtū trahitur ad nūc ratificatū.aut occurrit impe
dimētum in tēpor͛ ratificationis.⁊ tūc ratificatio ē nulla
ſm ia.bu. Eſt etiā hic notandū ꝙ ratificatio ē quedā
relatio q꞉ ad aliquid dr̄ ⁊ refert͛.⁊ ſic requirit duo ex
trema.aut ergo primum ē ualidū ⁊ poſterius inualidū
⁊ nihil ualet ut.l.bonorū.aut econtra primum eſt inuali
dum.ſed poſterius ualidum.⁊ tūc ualet ut ex nūc q꞉ in
utile tēpus trahit͛ ad utile ex ui attractiua.ſicut alibi in
ꝟ.quinymo.⁊ ita loquit͛ hic.et de le.i.l.talis ſcriptura in
glo.q꞉ cōtra ius non fingit ius.ut ibi no.⁊.C.de dona.
īter uiꝝ ⁊ uxꝫ.l.donationes.ſicut ueritas nō eſt cōtraria
ueritati.de acqui.poſ.l.i.ꝟ.ſi uir. Ex p̄dictis appꝫ ꝙ
pax non pōt ratificari poſt terminū nec appellatio.nec
aliquid quod tp̄e ſopitum ſit ipſo iur͛ ut.l.i.de ap.recipi.
q꞉ ubi certū tp̄s eſt de ſubſtantia. ibi opꝫ obſeruari tp̄s
alias acꝰ eſt nullꝰ ipſo iur͛.de excu.tu.l.ſcire oꝫ.ꝟ.p̄ns q꞉
recedet͛ a tp̄e ē recedet͛ a for͛.ō ꝟ.ob.l.q rōe.ꝟ.augerꝰ ō
fideicō.li.l.libays.ꝟ.inter.de le.iijᵒ.l.ſtatu liberi.ꝟ.fi.ſꝫ cer
te hoc nō eſt pſunctorie tranſcurēdū.Sꝫ aliqualiter examinan
dum. Pone eni ſtatuto cauetur ꝙ ſi quis fuerit in bā
no pro homicidio capite puniat͛ ſi uenerit ī fortiā cōis.
niſi an̄ꝙ in fortiam cōis ueneriit hūerit pacē ab hr̄dibꝰ
occiſi.mō quidam bannitus eſt pro homicidio.hr̄des
occiſi reddiderūt pacē cuidā amico recipiēti pro ipſo
abſēte.qui anteꝙ ratificaret captus eſt.poſtea ratificat͛.
querit͛ qd iur͛ et uidet͛ ꝙ ratificatio ualeat.⁊ ſic decapi
tari n̄ poſſit.q꞉ retro fingitur.C.ad mace.l.fi.⁊ de ſol.l.
ſi quis.ꝟ.fi.⁊.l.cū.x.ꝟ.itē ſi ignorans.In cōtrariū uidet͛
nam excluſiua cōdicō excludit fortius ꝙ lapſus diei ſim
plic͛. ut.l.libaie.ꝟ.intra de le.iijᵒ.Itē uidet͛ cāus in.l.bo
noꝝ.e.all.ſo.dy.dicit pacē ratificari poſſe.n̄ ob.l.bonoꝝ
q꞉ ibi interuenit tacita renunciatio.ut not. de nego.ge.l.
ſi ego hic non ſm dy.ymo uidet͛ ꝙ idē eſſet in q̄ōe ꝙ ī
l.bonoꝝ nā ſicut ibi eſt tp̄s uſqꝫ ad quod poſſit peti bo
noꝝ poſſō ita in q̄ōe ē tp̄s.ꝟ.quod poſſit pacē facer͛.ſ.
anteꝙ in fortiā cōis deuenerit.item ſicut in.l.bonoꝝ pa
tiēdo labi tp̄s.uꝛ renūciare.ut.C.qui accu.n̄ poſ.l.ſi ca.
de accu.l.cum titia.itē in q̄ōe patiendo ſe capi itē.ſꝫ cer
te nō eſt ſimile.nā in.l.bonoꝝ eſt in ſui poſtate petere ⁊
ab eo depēdet unde ſi nō petat renūciare uidetur ſꝫ in

qõe nõ depẽdet ab eo pacẽ facere q: ꝛ a pte aduerſa.
q̃re nõ faciẽdo nõ eſt pſũptio renũciationis. Itẽ in.l.bo
noꝝ ẽ certũ tps.ꝛ ſcit.ſ ʒ in.q.noſtra nõ eſt certũ nec ſcit
qñ capi debeat unde ex bis cõiunctis.cũ ſit tẽpus incer
tũ.nec ſcit ꝙ eueniat. Itẽ q: nõ ab eo ſolo depẽdet nul
la capi poteſt cõiectura tacite renunciationis ſed in.l.bo
norũ ſic.ſm an.de piſis.ſʒ cy.in.l.fi.C. ad macc. dicit ſe
dubitare q: ſtatus iſtius bãniti ẽ mutatus per capturã.
ꝛ mutato ſtatu ratihabitiõ nihil operatur.ut dicit cy.ꝙ pa
ter ratificando poſt emancipat. ꝯtrũ mutui celebra
tum cũ filio nihil agit.ff.ð acqui.hẽ.l.pantonius ꝑ dy.ꝛ
hoc q: ſtatim ẽ ſeruus pene effectus ergo nihil amplius
ratificare põt ut.ff.ad trebel.l.ex fcõ.§.ex facto.ſʒ ſtatus
dʒ intelligi ſm ueritatem non ſm fictionẽ.ut.l.iij.§.ũba
.ff.de nego.ge.ꝛ iſtud eſſet ꝑ fictionẽ q: fingeret retro.
p̃terea ũbum habuerit pfectã rem ſignificat ꝛ conſuma
tam nõ ceptam.ut.ff.ꝙ quiſqʒ iur.l.i.in fi.ſʒ hic ãte cap
turam nõ erat cõſumata.q: pendebat ut.ff.ð uſufr.l. ſed
ꝛ ſi quis.§.ĩterdũ.ff.ad macc.l.i.§.ſi pendeat ꝛ.l. ꝙ pen
det.ð reg.iuris.preterea eſſent due fictiones .ſ.actus ꝛ
tẽporis.quod eſſe nõ dʒ.no.ff.ð pac.l.ab emptione. per
guil. Preterea acquiſitũ eſt ius rei publice ergo fcõ al
terius tolli non põt.ar.ff.ð pac.l.fi.ꝛ.ff.de ꝯ ta.l.ſi poſt
mortẽ.§.fi.ꝛ.ff.ꝙ quiſqʒ iur.l.iij.in pn.nec ob.ar.de taci
ta renũciatione q: fortior ẽ excluſio tẽporis que ẽ exclu
ſio iuris ꝛ de iur ꝙ ſit excluſio tacite repudiationis .ut
.l.fcã.§.ſi quis honorũ.ff.ad trebel. item iſte ẽ preuẽtus
.l.in laqueũ.ff.de acqui.re.do.his non ob.dico ꝙ cũ tpr
quo fuit capt⁹ implicitus foret ei ſtatus libertatis.q: cũ
ſua ĩplicita cõdcõe trãſiuit ĩ rei publice pñtatẽ.itaqʒ po
teſt ratificãdo poſtea ſibi cõſulere q: tacite incrat.ut.l.i.
ff.ſi ex noxa.cã aga.ꝑ quã.l.banc.q.decido non ob.l.bo
noꝝ.q: ibi tpr ratificationis ius erat extinctũ.hic nõ.iſte
enĩ captus tpr ipſius ſue capture nõ erat preciſe obli
gat⁹ ad mortẽ cũ hẽret ſtatũ implicitũ libertatis a pena
mortis ꝛ ad hoc facit in rõe ſui.ff.ſi cer.pe.l. ꝑinde cũ
ſy. Sʒ quid ſi pacẽ faciens decedit ante ratificationẽ
ꝛ uidet̃ ꝙ non poſſit ratificari.q: pax eſt actus recipro
cus qui dʒ fundari in duplici ſubiecto.ar.de nul.ſubſti.l.
tãʒ hoc iur.§.ſʒ ſi aũt pro hoc.ff.cõia predi.l.receptum.
In cõtrarium uidetur per tex.dicte.l.honoꝝ.ꝛ no.per
inno.extra de elec.ꝙ ſicut.non ob.l.receptũ.q: illa lex
non loquitur proprie in ratificatione ſʒ in cõfirmatione
Et no. ꝙ termini cõfirmati limitãt terminos cõfir
mantes.ff.de li.le.aurelius.§.teſtã o. Itẽ non ob.ff.de
opis li.l.qui libertinus.§.poſtum⁹.q: rõ diuerſitatis ibi
pʒ. Circa quintũ querit̃. an ratificatio operetur in pre
iudiciũ tertij ꝛ dic ꝙ non.ſi tertio ẽ ius queſitũ facto uł
negligẽtia ratificantis.ut.l.fi.ff.rẽ ra.hẽri.ð ſol.l.cũ.x.ꝛ
.l.ſi quis oſſerẽti.§.fi.ꝛ quod no.in ſpec.de ob.ꝛ ſol.§.i.
ũ.quid ſi ago. Secũdo queritur utrũ cõdemnat⁹ ex
ratihabitione ſit infamis.ꝛ dico ꝙ nõ.ff.ð infam.l.quid
ergo.in pn. Tertio querit̃ ſi ratificaui malum poſtꝙ
erat receptũ ꝯ pncipalem utrũ puniar.ꝛ uidetur ꝙ ſi
ut.ff.de traſac.l.ꝛ poſt rẽ.§.i.ꝛ ð ſol.l.cũ quis.§.ſi quis.p
reo. Quarto quero utrũ in ratificatione requirat̃ ſciẽ
tia ratificantis.ꝛ dico ꝙ ſic. ut no.C. de rei uẽ.l.mr̃.
Quinto quero an poſſum ratificare factũ.ꝛ nõ ratifi
care qualitatẽ eius.ꝛ uidet̃ ꝙ ſic cũ duobus modis fiat
ratificatio.ſ.ꝑ ũbum uel participiũ itẽ per aduerbiũ ut
no.ff.de neg.ge.l.põponius el pmo.C.arbi.tu.l.cũ iter
dicte.in ꝯtrarium uł ꝙ aut totum eſt ratificãdum aut totũ
reprobandũ.ff.depo.l.publia.§.fi.q: oportet ĩ totum ap
probare.ff.ð manu.l.gaius.ff.de opis li.l.ſi ita ſtipulatio.
nec enĩ põt unus ꝛ idem actus a ſuis qualitatib⁹ ꝛ paſ
ſionibus ſeparari de le.ij.l.nemine ꝛ.l. ĩ cauſe de ꝑcur.ꝛ
ſtante ſubiecto nõ põt ab ipſo ſeparari accidẽs inſepabile
ab ipſo.ut.ff.ſi uſufr.pe.l.i.§.i.ꝛ facit quod no.C. de ex

cep.l.ſi quidẽ ſo.in piudiciũ tertij non poteſt approba
ri ſm quid ſʒ dʒ ſimpliciter approbari uel reprobari.ſʒ
in preiudiciũ geſtoris dic aut dñs põt plene conſuli nõ
uariando.ꝛ tunc non dʒ uariare ut.d.l.cũ queritur.aut
non põt ei plene cõſuli in totũ approbando.ꝛ tũc poteſt
approbare factũ ꝛ reprobare modũ ut.d.l.põp.nec ob.
.l.publia in fi.q: aliud eſt ĩ ſcriptura teſtimoniali que dʒ
eſſe in totũ uera uel falſa aliud in adminiſtratione negocio
rum. vj.quero utrũ factũ a iudice incõpetenti poſſit
ratificari ꝑ iudicem cõpetentẽ.cuius noĩe factum erat.
de hoc no.C.de peda.iudi.l.i.C.qui ꝑ ſua iur.l.i. C.ð
iur fi.l.inſtar.li.x.ꝛ dic ꝙ nõ q: ratihitio cõparatur man
dato ꝑuato ſed nõ equiparatur mandato.quod eſt iur pu
blici.ar.ff.de teſta.l.teſtamẽta.ꝛ facit qð no.C.ad.l.fla.ð
pla.l.nõ uʒ.item p̃tor non põt ratificare inualida.q: non
facit cum cãe cognitione.ar.ff.ð poſtu.l.i.§.de qua.item
delegatio cãrũ eſt auctoritas quedã ꝛ ea que ſunt aucto
ritatis ñ poſſunt ratificari.ut in.c.dudũ.ð rebus eccleſie
non alie.li.vi.ꝑ inno.nam auctoritas dʒ eſſe cã ꝛ pncipi
um rei.non ſequella. Et iõ non põt interueniente ſcõſum
poſt factũ.ſed cõſenſus qui nõ eſt auctoritas qñʒ põt ac
cedere.q: actus pm⁹ eſt cã ſequentis cõſenſus.ff.ſo.ma.
l.poſt dotem.ꝛ interdũ aliquid eſt cã ſue cãe.ut.ff man.
l.heredẽ. vij°.quero utrũ ſñia nulla poſſit ratificarj ꝛ
dico ꝙ ſic.ut ualeat iur pacti.ſʒ ñ ut ualeat ut res iudica
ta.C.cõia utri.iudi.l.ij.ꝛ ſic ꝑrogatio facta poſt ſñiam ñ
cõfirmat ſñiam latã a non ſuo iudice. ꝛ hoc uera ubi eſt
defectus iuriſdictionis.ſʒ ubi eſſet defectus cõſenſus rati
ficari poſſet ut.l.iij.§.falſus.ff.rem ra.hẽri. viij.querit̃
an poſſit ita tũc ratificari ad cõmodũ ratificantis ſicut
ad incõmodũ.ſo.aut dñs eſt minor ꝛ põt ratificar̃.q: nõ
uł doloſe diſſimulaſſe.C.in qui.ca.in itc.re.non ẽ ne.l.ſi
tutor.aut maior.tũc aut diſſimulauit ſciẽs.ꝛ nõ põt rati
ficare.ar.l.ratũ.ff.de ſol.aut ĩ eo ñ deprehẽdit... malitia
in tacendo ꝛ tũc põt ratificar̃ de excep. rei iudi.l. ſi ma
ter.§.hoc iure. viiij°.querit̃ nunquid ille qui incidit ĩ
penã faciẽdo incidat in penã ratificãdo ut cõſentiendo
ꝛ dico ꝙ ſic.de le.iij°.l.cũ pater.§.libertus. x°.querit̃
cauet̃ ſtatuto ꝙ de quolibʒ cõtractu ꝛ actu ex quo ius
querit̃ ſoluatur gabella.ff.mſẽ a die celebrati cõtractus.
modo querit̃ cui debeat ſolui illa gabella an emptori ga
belle ad quẽ ptinʒ gabella tpr cõtract⁹.an alteri ad quẽ
ptinere cepit tpr ratificatiõis.ꝛ uidet̃ ꝙ primo emptori
quia ratihitio retro trahit̃.C.ad macc.l.fi.in ꝯtrariũ ꝙ
ſo q: in piudiciũ tertij non trahit̃ retro.ergo nõ trahit̃
retro in piudiciũ ſi emptoris gabelle.eadẽ qð eſt in lo
co uerbi gr̃a uendidi tibi porcos noĩe titij in burgo pani
calis ubi gabelle debent̃ ſcio.ſʒ titius ratificauit ꝯtractũ
in uilla caſalis ubi gabella debet̃ ſempronio.querit̃ cũ
non debeat niſi ſemel ſolui gabella cui iſtoꝝ debeat̃.q̃°
cum agatur ex cõtractu ꝑpter ratihitionẽ inſpiciã locũ
et tps cõtractus ñ locũ ꝛ tps ratificationis que ſit ad
robur cõtractus.ar.ff.de noua.l.cũ euiʒ ꝛ.C.de reꝝ per
mu.l.ex placito. xj° querit̃ dicit ſtatutũ ꝙ nullũ man
datũ poſſit ꝑbari niſi per publicũ inſtrm̃.queritur an
ratihabitio poſſit ꝑbari per teſtes.ꝛ uidet̃ ꝙ nõ.q: eſt
eadẽ ratio ꝑhibitiõis alias circũueniret̃ ſtatutũ ꝙ eſſe
non dʒ.ff.de traſac.l.cũ hi. §.ſi cum his .nam cum manda
tũ hẽat in ſe ratificationem. ff.qui ſati.cogant̃.l.iulianus
et ratificatio ſit ſicutʒ mandatũ.ergo ꝙ de uno ſtatuit̃
uidetur de altero ſtatutum.in contrarium q: iſtud ſtatu
tum eſt cõtra ius cõe.ꝛ ideo nõ cõprehẽdit niſi ſuos ter
minos.q: ſtatuta ñ recipiũt fictionẽ.ut.l.iij.§.hec uerba
ff.de nego.ge.ꝛ hoc ẽ uer⁹. xij°.querit̃ nũquid de ra
tificatione.quis poſſit criminaliter puniri ꝛ uidet̃ ꝙ ſi.
nã quoť principalis ẽ alias facturus.mandãs ñ tenetur
de mandato ut no.in.hu.ĩ.l.i.§.i.ff.ð eo ꝑ quẽ factũ erit
q: tũc mãdatũ nec opẽ nec cãm dedit delicto. ſʒ ita ẽ in

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ratificatiõe q: delictũ dat cãz ratificatiõi non aũt ratifica
tio delicto.ergo ratificãs nõ puniť.Fallit ſi ad ratificatẽ
aliquid peruenit ſʒ puta poſſo inuaſa ab inuaſore ut.l.i.
§.quot.ĵ.de ui ⁊ ui.ar.nõ ob.c.cum quis ɗ ſen.exco.li.
vj.q: ibi ſpeale in ſñia excõmunicatiõis que ẽ medicina
lis.hoc tʒ ia.de arc.C.de accu.l.nõ ideo minus.itẽʒ qui
ratificat nõ eſt pnceps delicti ſʒ ſequax.item ex ſuo rati
ficare.uel non.ñ augetur nec minuitur effectus rei.ergo
non teneť.q: eſt cã delicti ipſe.itẽ ſua condcõ nihil ĩpor
tare põt in actu exercito.⁊ ſortito effectũ plenariuz.ergo
nec cõſenſus dʒ aliquid opari.cum nihil ab eo depende
at.itẽ iſtud ẽ potius delictũ mentale q̃ actuale ⁊ ſi qua
pena deberet imponi deberet eſſe leuior. ⁊ extraordina
ria non aũt ordinaria.Et illa eſt ipſa ueritas.lʒ cõis opi.
ſit in ɔ̃trium ſed certe põt dici q̧ duplex ẽ cã.ſ.mentalis
⁊ illa eſt ex eo q: facit intuitu alterius.alia actualis.⁊ il
la non ẽ hic tñ q: cã finalis eſt prius in mẽte ⁊ ultima in
opere attendimus mentẽ.⁊ ideo uť dicendum q̧ ratificãs
ſit cã.ſ.cõcepta in mente facientis.lʒ in facti ordine ſit po
ſterior. Extra no.q̧ in ɔ̃tibus non diſtinguiť an mã
datarius eſſet alias facturus.uel non.ut no.ĵ.man.l.ſi re
munerandi.§.ſi ubi. xiij°.queritur qualiter pbetur rati
ficatio ⁊ uť q̧ poſſit pbari uoce ⁊ ſignis.ar.ĵ. de pac.l.
item q:.⁊.l.apud celſum in pn̄.ĵ.de excep.doli. ut q: fe
cit magnũ feſtum.⁊ magnã leticiam.ɔ̃trium dico q: debʒ
pbari q̧ ratificauit tanq̃ ſuo noĩe factũ cum poſſit quis
gaudere quod ſit factũ.ſed nõ tñ gaudet q̧ ſit ſuo noĩe
factũ.unde id per quod ɗlictum diſtinguitur a nõ delic
to dʒ probari clare.ar.ĵ.pro ſo.l.merito. Sed nũquid
preſumiť ratificatio eo q̧ famulũ quem ſcio deliquiſſe
retinui in domo uť q̧ non.extra ɗ reſti.ſpo.c.cuʒ ad ſe
dem.nã hoc põt eſſe rõe affectionis.ar.ĵ.de operis ſer.
l.ſi. xiiij° queritur nũquid ubi eſt peccatũ in forma ua
leat ſubſequens ratificatio.⁊ dic q̧ non.ut.ĵ.de arbi.ſicu
ti.cum ibi no.⁊ hoc uerũ ſiue ſit actus ſingulariter ſiue
collegialis.q: ſi deficit forma collegij.i.numerus faciens
collegiũ ratificari non põt pp uitium forme.ſi aũt idem
numerus ſʒ ille qui ɗbuit citari nõ fuit citatus.ſi poſtea
cõſenſit plus opatur ɔ̃ſenſus q̃ contẽptus ut extra de
elec.c.ſicut ⁊ ibi p inno. Sed nũquid eſſet ita in iudi
cijs ut ſi lata ẽ ſñia cõtra nõ citatũ cõualeſcat eo appro
bante ⁊ uť q̧ ſic per dictũ.c.q̧ ſicut.ad idẽ.C.ɗ adul.l.
q̃uis indubitati.⁊ quod no.C.ɗ iudi.l.pperandum.§.ſi
aũt reus ubi dicit gl.q̧ ualet ſñia pro non citato:ex quo
eam ratificat.que glo.põt pcedere in criali iudicio.ſec⁹
in ciuili ut no.in.l.furioſo.ɗe re iudi. Non ob.c.q̧ ſicut
q: ibi ius ẽ collegiale nõ ſingulare.Et ideo tʒ mero iuř
actus factus una ſingulari pſona non tacita.⁊ ẽ canonic⁹
act⁹ de iuř naturali pp conſenſum capituli.lʒ poſſit infri
gi de iure ciuili pp contẽptũ: ſʒ ubi agiť ɗ proprio iure
abſentis ibi ſñia eſt ipſo iuř nulla.⁊ iõ ñ põt ratificari.ni
ſi ratificando tranſeat ĩ ɔ̃tractum iter partes.ut.d.l.ij.ĵ.co.
urriuſ.iudi.⁊ q̧ ibi no.p cy. xv°.queriť papa donauit
mihi quãdã iurĩdcõem tpalẽ quã non hẽbat.ſʒ imparor
poſtea pape cõceſſit .nũquid cõualeſcat iurĩdcõ in pſona
mea abſqʒ noua cõceſſiõe.⁊ uideť cãus q̧ nõ hic.ſi tñ
princeps patitur me uti uideť de nouo cõcedere.⁊ idẽ
in oĩbus officialibus ab aliquo deputatis anteq̃ ipſe ſit
in publico offõ.Facias ergo eos de nouo deputari.cũ
eſt in publico offõ p hunc tex.quẽ ualde no.nõ ob.ĵ.de
rei uen.l.ſi a titio.q: aliud eſt in iurĩdcõe in qua requiriť
auctoritas q̃ in contractibus ⁊ facit.ĵ.de mili.te.l.tri
bunus.§.ultimo ⁊.ĵ.de ſʒ tab.l.qui ex liberis.§.teſt o.
et hec dicta ſufficiãt.de materia tãgitur ĩ ſpe.de reſcrip.
preſen.§.ſi.ṽ.Itẽ q̧ obtentũ.C.de quadri.pſcrip.l.bene
a zenone p cy.⁊ in ſpec.de iudi.dele.§.excipi põt.ṽ.qd
ſi cõmittẽs.⁊ in ſpec.ti.ij.§.finiť.ṽ.qd ſi papa ⁊ in ſpec.
de cita.§.penul.ṽ.quid ſi iudex et allegať ille.§.q̧ factũ

retro trahitur ad tẽpus cõfirmatiõis de iniuſto te.ſi qs
filio exhẽdato.p ia.de arc.⁊.ĵ.de inſa.l.furti.§.i.Ecõtra
poſt factũ trahiť ad prius factũ de publi.l.ceſar de opiſ
no.nũci.l.de pupillo.§.ſi qs ipi.p iaco.ſʒ dic q̧ inualidũ
trahim⁹ ad ualidũ.nã hic q̃ in cõtrariũ.⁊ alibi.hoc cõri
git ut in teſte examiato poſt terminũ cui⁹ dictũ trahiť ad
tpſ retro.i.ad tpſ iuramti.quia iurauerat.ĵ.terminũ.⁊
ſic tũc fingitur depoſuiſſe.ut no.in.c.i.de offõ del.in de.
⁊.C.de teſti.l.ſi qñ p ia.bu.qui eť hoc diſputauit.nã iu
ramtũ non debʒ eſſe fruſtra.Itẽ neceſſario deponit ex
quo iurauit deponere.ergo fingitur retro.ut. l.potior.⁊
l.qui balneũ.ĵ.qui po.in pi.habe.Itẽ ſicut ĩ grãmatica
añcedẽs reſpicit uerbũ principale ⁊ relatiuũ.ñ ita hic.
q: uerbũ pncipale eſt ɗbum iuro.⁊ quicquid ſequitur ẽ
relatio ad illud.Et iõ merito ɗbum pncipale totum diſ
ponit ⁊ regit.⁊ hec uera niſi uirtus iuramti eſſet eliſa.ſi
ue abrupta uel abſorta p lapſum termini pfixi ad faci
endum deponere teſtes q: tũc non tʒ depoſitio ſm iac.
bu.⁊ p bar.de dam.infec.l.dãni.§.ſabinꝰ:⁊ ſic iuramẽtuʒ
eſt nullum:⁊ depoſitio que ex eo ſequiť q: ut ſic loquar
ɗbum pncipale deficit ſine quo orõ ſenſum ſuũ repñta
re non põt.ĵ.de le.ij.l.cum pť.§.cum ĩperfecta. ⁊ ad p
dicta facit.ĵ.ɗ acqui.hẽ.l.antiſtius.ĵ.de bo.poſ.ex teſtõ.
mili.l.i.ſcirote ẽt ut dixi q̧ ubi forma iuris õmittitur ra
tificatio nihil opatur ɗ aucto.tu.l.obligari.§.ſi. Extra
no.q̧ ubi requiritur licẽtia non ſufficit tacitus conſenſus
ut no.in.c.ſi abbatem ɗ elec.li.vj.in nouella tñ hic uide
qđ no.de le.ij.l.cum pater.§.libertis.p bar. Itẽ no.q̧
qñ punitur certo tpꝛ factuʒ q̧ fcm̃ alio tpꝛ non punitur.
ratum hñs non tenetur.ĵ.ɗ inſa.l.quid ergo ĩ prin. Ecõ
tra qñʒ faciens non tenetur ex facto penali:⁊ tenetur ali
us.ut.c.l.§.i.q̧ eſt no.Bal.

a **Liquando**.No.q̧ ille qui non ẽ
adhuc in actu officij
põt cõſtituere uicarium ſi neceſſariã moram
patitur ĩ itinere. Opponitur q̧ poſſit mit
tere uicariũ ſuũ ẽt abſqʒ alio impedimẽto ut in auť.de
colla.§.ad hec adhibemus.ſo.cõcedo hoc ſm gl. nõ ob.
l.pť.§.i.q: in hoc ille.§.corrigitur ſm glo. Tu dic q̧ añ
q̃ in pũincia ueniat ñ hẽt iurĩdcõeʒ actu.⁊ iõ cõmittere
alteri ñ põt.Fallit ſi ex iuſta cã ad pũinciã ueniť ĩpedi
tur.tũc eñ uicariũ mittere põt ut hic:⁊ in cõtrariũ: ⁊ ita
intelligit ia.de bel. Sʒ cõtra hoc opponitur.nam qñʒ
quis habet iurĩdcõem.⁊ exercitiũ .tunc põt delegare.
qñʒ iurĩdcõem non exercitiũ.⁊ idem ut.ɗ.de offõ pcor.
l.ſi.qñʒ nec iurĩdcõem nec exercitiũ.⁊ tunc nõ põt dele
gare.ut.ɗ.l.pť.q: nemo cõmittit alteri quod ipſe nõ hʒ.
ſʒ ia.bu.Et illa rõ eſt perpetua.ſo.ſpeale eſt hic.q: lex
dat ſibi hanc iurĩdcõeʒ.uel dic q̧ ille nõ eſt delegatus.ſʒ
ſuffectus.ſicut cũ ex neceſſaria cã iuſſu pricipis recedit
de pũincia dimiſſo uicario.i.locũ tenente qui oĩa põt p
ter ultimũ ſuppliciũ.⁊ mẽbri abſciſſionẽ .ut dicto.§.⁊ hic
in glo.⁊ no.ĵ.de offõ pconſu.l.nec q̃q̃.§.ubi decretũ.
Et no.in.c.ult.ɗ offõ u.li.vi.per archi.bol. Tertio op
ponitur q̧ huiuſmõi uicarij non poſſint conſtitui q: nõ
licet alicui ordinario loci ſuatorẽ facere uel mittere.cũ
ipſe per ſe debeat fungi offõ ſuo.ad q̧ pp ſuaʒ ĩduſtriã
preſumiť deputatus. ut in auť.ut nulli iudi.in prin.⁊ in
auť.de coll.§.ad hoc prohibemus.ſo.hic eſt ſpeale cere
rum cuʒ eſt in pũincia loci ſuatorẽ facere nõ põt ut in
ɔ̃rio. Quarto op.nẽne poteſt uniuerſitatẽ cãꝫ delega
re.ĵ.de iuř.o.iu.l.pcor.ſo.cum generali cõmiſſione non
poteſt aliquem mittere per pũinciam:ſed certas cãs hñ
põt delegare q̧ ẽ ualde no.p ia. de bel.in dicto auť. ut
nulli iudi. Quinto op.nam ɗ iuř ⁊ facto uidemus fie
ri cõtrariũ cũ epi ſuos cõſtituũt uicarios generales:ut ĩ
.c.i.de cõſue.l.vj°.ſo.ius ciuile ñ ligat iurĩdictionẽ eccle
ſiaſticã.et iõ aliud ẽ de iure canonico q̃ ciuili. Sexto

opponitur de iur͂ ciuili ꝙ ſit idē naꝫ uidem⁹ ꝙ pōtates
terrarū faciunt ſuos uicarios per quos plurima expedi
unt.ſo.iſtud ē de conſuetudine non ꝺ iure tacite dic ꝙ iſti
uicarij faciunt in pīma cōmittentis uidetur fieri ab ipſo
cōmittente cū idem ſit tribunal.ar.ff.ꝺ uer.ob.l.qui pro
cur͂ pñtis ⁊ quod no.in ſimili.j.ꝺ arbi.l.ſicuti ſꝫ ſeorſum
a ſe ꝑ prouinciam dirigere non poteſt ut ī ꝓno. Que
ritur an iſti uicarij poteſtatū poſſint punire ꝺ ſanguine:
⁊ dico ꝙ non ut ex predictis pꝫ.⁊ no.j. de officio eius
cui man.ē iur͂.l.i.§.i. Secūdo quero an iſti uicarij ha
beant iuriſdictionem ordinariaꝫ.⁊ dico ꝙ ſi eſſi ſunt ſuffec
ti.ut.d.l.ſuggerēte.idem ſi non ſunt ſufficienti ſedent ut ī
eodem tribunali.ut.d.c.i.de cōſuetudine. Tertio que
ritur an uicarius poſſit facere alium uicariū:⁊ dico ꝙ ſi
cum ordinaria poteſtatē nō per modū delegationis pōt
alteri cōmittere uices ſuas ut in.c.i.ꝺ of.uica.li. vj.ꝑ in
no.⁊ archy.⁊ no.in.c.i.de regula ī de.⁊ uide quod no.
in.c.ij.in uerbo ipſorū de hereticis ī de. Quarto que
ritur an uicariatus commiſſio poſſit ꝓbari per teſtes ⁊
uidetur ꝙ non.C.ꝺ iure fi.l.ꝓhibitum.li.x.C. de man.
ꝑn.l.i.⁊ hoc qñ uult explicare mandatū in abſētia cōmit
tentis:ſecus ſi in ei⁹ pñtia.ar.j.de ꝓcur͂.l.mutus.§.is q.
ar.contra.xxv.q.ij.c.iſtitutionis.de hoc in.d.l.i.de man.
ꝑn.ꝑ ia.ꝺ bel. Quinto querit͂ quō cognoſcitur an qs
ſit uicarius an delegatus ad uniuerſitatē cāꝝ.R⁹.ex for
ma cōmiſſionis ut.l.i.quis.⁊ a quo.ap.⁊ ibi uide ꝑ bar.
de uicerectore ut.l.uicari⁹.j.ꝺ lega. Sexto queritur
an pater ex cā poſſit cōſtituere filiū ſuum uicegerenteꝫ
dic ut.l.i.§.hi quibus de le.ij.ꝑ bar. Septimo queri
tur an mandatū factū uicegerenti arcet dñm:⁊ dico ꝙ ſi
ut no.in.c.cā te.ꝺ reſcrip.in nouella. viij⁹ queritur an
conſeruatores poſſint ꝯſtituere uicarios generales. dic
ut in.c.ſtatuimus ꝺ offō dele.ꝑ abbatem. viiij⁹ querit͂
an uicegerens poſſit reuocari ꝑ conſtituentē:⁊ dico ꝙ
ſic.j.de iudi.l.iudicium ſoluit͂.ar.ꝯ.j.co.l.ſolent.§.i. niſi
forte eſſet ſuffectus ꝑ ſupiorem.ut.j. ꝺ decur͂.l.ij.Et ꝙ
ſupior hoc poſſit ex cā ibi pꝫ.⁊ facit quod no.j.de infa.
l.ij.§.ignominie in gl.parua.que dicit ar.pro dādo cure
debili ēpo. x⁹ queritur an mortuo ēpo expiret offīn
uicarij ēpi ⁊ dico ꝙ ſic:⁊ in cāis inchoatis.nam cū iuriſ
dictio ſit ordinaria deuoluit͂ ad capitulū facit quod no.
inno.de hē.c.ad abolendā. xj⁹ queritur quar͂ poteſta
tes terrarū ſubſtituunt ſuos collaterales uicarios ⁊ non
delegatos.R⁹.qꝛ ea que requirūt iuriſdictionē ordinariaꝫ
non poſſunt expediri ꝑ delegatos.ſed ꝑ uicarios ſicut
no.in.d.§.ubi decretum.⁊ in.c.iꝫ ſuꝑ uerbo officialem ꝺ
offō uica.li.vi. xij.queritur an generalis uicari⁹ poſſit
ferre ſñiam depoſitionis uel amotionis ab ordine.⁊ dic
ꝙ nō.ar.C.ꝺ ſen.⁊ interlo.l.nulli.⁊.j.l.ꝓꝫ.⁊.c.licet.
xiij⁹ queritur an ex ſpeali commiſſione hoc facer͂ poſ
ſit.⁊ ui͂ ꝙ non niſi qñ eſt factus uicarius.i. ſuffectus de
cōſcientia legis.ut.d.§.⁊ hoc ꝓhibetur ſꝫ de iure canoni
co pōt.ut.d.c.iꝫ. xiiij⁹ querit͂ apoſtolicus quoſdā car
dinales fecit uicarios ī aliqua patria.⁊ nō legatos que
differentia eſt in iſta.R⁹.legati pñt cōferre bñficia ex ge
nerali auctoritate legationis ut in.c.i.ꝺ offō lega.li.vi.ſꝫ
ex generali auctoritate uicariat⁹ bñficia cōferre non poſ
ſunt.ꝺ offō uica.c.ſi.li.vj.⁊ ar.ꝙ ut aut clā.l.ꝓhibere
.§.plane. xv.queritur nūquid ſufficit aliqua exprimi
ī cōmiſſione ꝺ his que requirūt ſpealitatem ꝟborum ⁊
poſtea ſubici clām generalem.cū libera ⁊ ui͂ ꝙ non.j.ꝺ
dona.l.filius.§.ſic ei.Econtra ui͂ ꝙ ſic.ut no.in ſimili ī.l.
ſed ⁊ ſi quis.§.queſitū.j.ſi quis cautio.ſo. generalis ex
tendit ſe ad caſus eiuſdē ponderis cū expreſſis nō ma
iores.ubi expreſſo mixto imꝑio non includeretur meruꝫ
īperium uirtute generalitatis.qꝛ qñ genus copulat͂ ſpe
ciebus itelligitur copulare ſimiles qlitatee.ut.l.fi.§. cui
dulcia.j.ꝺ ut.le.⁊ ꝺ fun.inſtru.l.cū dilationib⁹.§.aſinā ⁊

ſi cōmitto tibi ꝙ facias aliqd qꝺ pt fieri noīe meo.ſi ui
deor tibi cōmitter͂ ꝙ facias noīe tuo ꝓꝑo.j.mā.l. credi
tor ī fi.hic ē ꝙ ſi ꝑmitto tibi dōare ū uideor tibi ꝑmitter͂
ꝙ donē cā mortis.ū qꝛ facis noīe tuo.ꝙ tū poſſes me
expſſe ꝑmitēre.ut.l.ſicut.§.uēditiōis.j.q.mo.pig.t͂ ypo.
ſol.⁊.l.cū qui in pri.de le.iij⁹.ū qꝛ cōfers p⁹ mortē tuā.
⁊ ſic in id tēpus quo ū durat cōmiſſio iuxta no.ī.l.cū pa
ter.§.medico.de le.ij⁹ tū qꝛ donatio cā mortis ē alteri⁹
ſpei.qꝛ ſapit ultimā uolūtatē.⁊ ſic non ē oīo de ſpe ꝯtra
ct⁹ idē in dicto.§.ſi ei erat fili⁹famil.Et ſic erat inhabiliſ
niſi tēporis auctoritas que ſpecialis eſſe debet eum ha
bilitet.Baldus.

s **Olent**. Proconſul mer͂ imꝑiū cōmit
tit uſqꝫ ad ſñiam excluſiue
et abſolutio ita appellat͂ gladij poteſtas.ſicut
condēnatio qꝛ ab eadē ꝓcedunt iuriſdcōe.
h.d.⁊ no.ꝙ extraordinariū dicit͂ id ꝙ eſt contra iuris
ciuilis regulas.⁊ no.bene iſtud pri. Collige ꝑmo ꝙ
maior ⁊ potiſſima ps iudicij eſt ſñia. Secundo colli
ge.ꝙ qui non pōt condēnare condēnādū nō pōt abſol
uere abſoluēdū.Fallit.C.ubi ſena.ul͂ clauſula.l.quot.
Tertio collige ꝙ gladij poſtas cōmitti non pōt ⁊ hoc
ſm leges.ſꝫ ſm cañ.ſec⁹ ut extra de rapto.c.in archie
ꝑatu.⁊ eſt rō dñe.qꝛ clerici per ſe non poſſunt actualit͂
gladiū exercere nec ſanguinē effundere hūanū.ſꝫ tū ex
ꝑmiſſu canonum cōmittunt alteri hoc.ſ.ꝙ faciat iuſtitiā.
qꝛ tūc lex occidit nō ipſe qui cōmittit.alias ſi non poſſet
cōmittere gladij poſtas eſſꝫ fruſtra in clericis.ꝙ eſt falſū
⁊ de hoc uide quod no.in ſpec.de iur͂.o.iudi.in ꝟ.⁊ no.
ꝙ ēps. Sꝫ an ille qui non͂ pōt abſoluere pōt ꝓnūcia
re abſoluēdum eſſe ⁊ ui͂ ꝙ ſic.ar .C.ſi aduer͂.lib.l .i.
C.ubi ⁊ ap quos.l.fi.in dic cōtra naꝫ qui ꝓhibetur ab
aliquo ꝓhibet͂ ab eius ſimili uel pari uel ꝯpoſſiti.ut.l.
fraus.e.de legi.Preterea iſta eſt interlocutoria.que nō
arctat maxime ſupiorē ad quē ꝑtinet ſñiare ymo nec ar
taret ſucceſſorē ut.l.ꝙ iuſſit.j.de re iudi.ſine ergo uale
at ſiue non.tū non trāſit in reꝫ iudicatā nec hēt uim diffi
nitiue. Sꝫ an de iure canōico inquiſitores hereticoꝝ
poſſunt cōmittere uices ſuas glo.dicit ꝙ ſic.⁊ ita fuat͂
in.c.ij.ī glo.ſpoꝝ de hereticis in de. Sꝫ an legatus ꝓ
cōſulis poſſꝫ cognitionē iſtā delegare alteri.uidetur ꝙ
ſic qꝛ natura mutata eſt.ex quo ſemel delegata ē.ar.C.
qui pro ſua iur͂.l.i.in fi.ſꝫ dic cōtra qꝛ ſpeale et extraor
dinariū eſt in ꝓcōſule ꝙ deleget. qꝛ hoc facit de cōſciē
tia legis ergo ī alijs inferiorib⁹ ſecus eſt.ar.C.ꝺ ꝓcur͂.
l.maritus.non ob.d.l.i.in fi.qꝛ ibi ſpealiſſimum eſt in de
legato ꝑncipis. Vlt⁹.no.hic ꝺ relatiōe neceſſaria.ſ.qñ
quis pōt cognoſcere ⁊ nō ꝓnunciare.ſic.j.c.l.§. legatos
ſꝫ interdum ē ꝓbabilis nō neceſſaria interdum ē temera
ria ⁊ uide praticam iſtius materie relationuꝫ ꝑ inno. ex
tra de appel.c.intimaſti.Baldus.

Sicut. No.ꝙ quis pōt ſuū uicariuꝫ reuoca
re tamē acta facta ualent. ſuꝑ quo ui
de extra de ap.c.intimaſti per inno.Bal.

Legatos. No.ꝙ relatio dꝫ fieri gradatim.
Secūdo no.hic in glo.que in
cipit de iur͂ ꝙ ꝓcōſules preſides ⁊ poteſtates terraruꝫ
ꝺbent ſuꝑ punctis iuris deliberare.cū conſilio ſapientuꝫ
non ex ſuo capite cū ſint imꝑiti litteraꝝ ad hoc facit de
iur͂.pa.l.diui fratres:tamē in conſilium nō ꝺbent aſſume
re partiales puta aduocatos partis.ut.l.ꝓx͂.j.de his
que in teſtamēto delē.nec pandere eis animi ſui motuꝫ
.C.de fal.l.ubi.

Non uero. Premitte ꝙ olim ꝓcōſules qñ
reuertebant romā redibāt ualō
diuites ⁊ ſpolia ſubditoꝝ ferebant ſecū.ſicut hodie non
nulli faciunt cardinales ⁊ alij officiales eccleſie q ī his
mōtiū non fuant.ut dicit ia. de bel.in aut͂ .ſcriptum eſt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

exẽplar hñtes appetitũ caninũ nõ loquor de hõĩs q̄ ma
gno aĩo ſpernunt pecunias. unde lex romana conſide
rans q̄ ſtatus publicus ex hoc diffamatur ⁊ quod oĩs
infamia periculi eſt cogitata fecit ſuũ plebiſcitum quod
deſcribiṫ. ĵ.n.ij.l.plebiſcito.ad cuius itellectũ emanauit
iſte.§. ¶No.q̄ ꝓuerbium non oĩo ualet ſemper nec
oĩbus. Item no.q̄ illud quod fit gratis nõ debꝫ ad
neceſſitatẽ ꝓduci.no.q̄ medium eſt tenẽduꝫ. ¶No.q̄
a ſubditis lꝫ emere uictualia.non hoſpitia uel campos ĩ
telligo q̄ ẽt poſſint emere equos.q꞉ non dꝫ rector eſſe
pedes.ut.ſ.e.l.obſeruare.§.nemo.⁊ equi in eo qui non
põt ire pedes ſimiles ſunt alimentis imo ſunt pars ali
mentor ar.no.ĵ .man.l.idemq꞉.§.idem labeo. Querit
guil.nũqd hodie rectores poſſint recipe eſculẽta ⁊ pocu
lẽta gl.dicit q̄ non in auṫ.ſcriptum eſt exẽplar.⁊.l.plebiſ
cito ſed guil.dicit q̄ imo pñt q꞉ indiffinita ꝓhibitio illius
tex.ſcriptũ eſt exemplar diſtinguiṫ per hãc.l.que diſtin
guit cum rõe:iam rõ ⁊ humanitas.iſtius.§.ẽ bona.⁊ nõ
corrigitur rõ glo.nec dictũ ſm guil.ſꝫ iac.de bel. dicit q̄
poſſunt ea recipere in defectũ ſui ſalarij alias non.ſꝫ de
bent ea emere ⁊ ita no.in dicta auṫ. ⁊ illa opy. ẽ uerior
non tñ ex paruis offendiṫ lex.ut pro uno pari faſianor
uel pro duabus fialis maluatic ar.ĵ.ð cõdi. ⁊ demon.l.
q̄uis q꞉ ex talibus rectorũ non deflectitur animus.

Secũdo querit guil.nũquid officiales ꝑpetui poſſint
a ſubditis emere poſſeſſiones uidet q̄ non q꞉ plus poſ
ſunt terrere epi quã officiales tꝑoranei.⁊ q꞉ lex indiſtin
cte ꝓhibet.C.de ꝯtrabus iudi.l.i.ſed nõ uṫ uerũ q꞉ epi
emere ⁊ acquirere poſſunt lꝫ acquirãt epiſ.ut.C.ð epiſ
copis ⁊ de.auṫ.licentiã ⁊ iõ tirãni ⁊ ĩperiales uicarij lõ
bardie poſſunt emere poſſeſſiones ⁊ caſtra niſi ꝓhetur
metus ſecus in officialibus tẽporalibus. Et adde q̄
illud quod querit in offõ publico ð iure uel de facto ob
tento preſumiṫ queſitum ex publico:ut no.l.facultas de
iure fiſ.li.x.nec debent fauorabiliores eſſe q̄ iniuſti .ĵ.de
nox.l.nõ ſolũ el.i. Et no.q̄ iſti officiales ꝑpetui durã
te offõ poſſunt agere ⁊ cõueniri ar.ĵ.de m.⁊ ra.di.l.ſi fi
nita.§.ſi.ſm guil. Tertio quero nũquid aſſeſſoribus ſit
licitũ recipere illa exenia dic q̄ non ⁊ caue tu aſſeſſor
q꞉ poteſtas uinculo iuramẽti teneṫ repellere malos aſſeſ
ſores.ut in auṫ.ius iurã.qð preſta.ab his.⁊ ibi p iac.de
bel. Quarto quero nũquid officiales quib⁹ non ẽ cer
tum tp̄s preſinitũ preſumãtur ꝑpetui ⁊ uṫ q̄ ſic ð exc.
tu.l.iuriſpitos.in pñ.⁊ uide ð operis no.nũci.l. de pupil
lo.§.ipſi.p Bart. Quinto quero an finito offõ poſſint
iſta dona recipere ob honorẽ bñ tranſacti officij ⁊ uṫ q̄
ſic q꞉ lex non ꝓhibet niſi ei qui ẽ in offõ ut hic.in ꝯtrariũ
q꞉ q̄ fit ĩ ingreſſu uel egreſſu officij uṫ in ipſo offõ fieri
ar.ĵ.ð pac.l.iuriſgen.§.quinymo.⁊.cum ei.itẽ ad hoc.ĵ.ð
poſtul.l.i.§.beſtias.⁊.niſi.itẽ q꞉ hoc põt preſumi ſtructũ
durante offõ.ĵ.ð ꝓul.credi.l.ſi uẽri.§.ſi. Sexto que
ro qualiter puniṫ huius plebiſciti trãſgreſſor.R⁹.q̄ illõ
quod accepit cõfiſcatur ⁊ ipſe notatur ĩfamia.⁊ ꝑpetuo
ab omni dignitate repelliṫ.C.ð digni.ta.l. iudices li.xij.
⁊ no.ĵ.ð poſtul.l.i.§.ait pretor. vij. queriṫ quid ſi nõ
recep.ſꝫ pactus eſt an illud ius cõfiſcatur dic q̄ non q꞉
illud pactũ non tꝫ.ut.l.iuriſgeñ.§.ait pretor.ĵ. de pac. ta
men turpiter pactus puniẽdus eſt:⁊ notandus.ar.l.i.§.
beſtias preal.cũ ſy. viij.gl.dicit hic ar. pro ruſtico qui
multis annis uixit uel portauit exenia.ut in futurũ non
teneaṫ inuitus.nũquid eſt hoc uerũ ⁊ uidetur q̄ nõ q꞉
p̄ſtatio fcã longo tẽpore facit p̄ſumi ðbitũ fore ꝑpetuũ
ut.ĵ.de uſis.l.cum de in rẽ uerſo.⁊ no.doc.in.l.ſi certis
annis.C.de pac. In cõtrariũ uṫ q꞉ pot⁹ uideṫ exenij
donatio q̄ debiti exhibitio.duabus enim cõiecturis ca
dentibus ſuper eodem illa ꝑponderat que ſapit minus
abuſionis ⁊ dilapidationis uel obligatiõis ar.ĵ.de ſolu.l
ſi cũ aurũ.ꝓ ſocio.l.merito.ſo.ad cõiecturas recurrẽdũ
eſt.quid enĩ ſi ruſticuſ qñꝫ portabat galinã quãdoq꞉ ſpa
laꝫ porcinã.certe ex varietate rer certa obligatio preſu
mi nõ põt.ſed exenium ar.ĵ.de auro ⁊ ar.le.l.ſcio.§.me
dico.itẽ quid ſi ruſticus portabat illa ad uocato.ut hẽret
eius fauorẽ.itẽ quid ſi erat ruſticus multũ liberalis.nã
ex cõditiõe ꝑſone preſumiṫ facti qualitas.de pig.ac.l.uel
uniuerſorum.E cõtra finge q̄ ille ruſticus erat colonus
meus uñ hoc poterat ẽẽ de mercede fundi.uel pone q̄
erat homo meus unde poterat eſſe ð futuro debiti cer
te hoc cãu p̄ſumiṫ debitũ.⁊ cogiṫ in futurum.ſm guil.
ad hoc xviij.q.ij.c.ſuintũ.p̄ſumiṫ ergo tũc incenſũ p̄ſtari
⁊ in ſignũ fidelitatis.idẽ eſt ſi una eccleſia alteri p̄ſtitit ſi
miles preſtatiões.xl.annis.q꞉ p̄ſumiṫ ex hoc ſubdita ⁊
fidelis q̄ntũ ad hũc cenſuꝫ.facit ad hoc.ĵ.de ꝓba.l.cẽſus
⁊ adde q̄ no.extra de cenſi.c.ꝑuenit.⁊ p io.an.de uer.ſi
gni.abbate.in prin.p imo. viiij⁹ quero quot annis dꝫ
eſſe facta preſtatio ut p̄ſumaṫ debitum.⁊ uideṫ q̄.xxx.
annis.nam non minus tp̄s dꝫ requiri ĩ aliquo obligãdo
quam in liberando.ut in.l.arrianus.de ac.et ob.ſꝫ in ali
quo liberando requiriṫ q̄ ſint.xxx.anni.ut.l.ſicut.C.de
preſcrip.xxx.an.ergo multo fortius in obligãdo. In con
trariũ uideṫ q̄ ſufficiant.x.anni ſiue inter p̄ñtes ſiue in
ter abſentes.puta.ſi per nunciũ eſt facta p̄ſtatio ut dicta
l.cum de in rẽ uerſo. ubi preſumiṫ ſolemnis ſtipulatio
interueniſſe .ex eo q̄ uſurar p̄ſtatio facta eſt per longũ
tp̄s ⁊ pñt in futuruꝫ peti ex ſtipulatiõe p̄ſumpta ⁊ ſic
ex ſolutiõe cõtinuata longo tp̄e contractus ſolemnis p̄
ſumitur preceſſiſſe.ſo .ſufficit lõgũ tẽpus. ¶Nõ ob.l.ſicut
q꞉ ibi loquiṫ in negligente hic in preſtãte unde plus opa
tur preſtatio q̄ patientia nuda.nã preſtãs euidenter cõ
ſentit.ſꝫ patiẽs non cõſentit ſm guil.ſꝫ in patiẽte nõ iter
uenit factũ obligationis inducẽdc.ſꝫ preſumẽde neceſſa
riũ ſm ia.bu.ymo plus eſt in.l.cũ de in rẽ uerſo.q꞉ ꝓbaṫ
debitũ principale per preſtationẽ uſurar.diuturna enim
ſolutio facit preſumi cãm obligationis p̄ncipalis.⁊ acceſ
ſorie ſꝫ non patiẽtia.q꞉ in patiente nõ apparet cõſenſus
ð futuro porro ſi ſapiẽtia eſſet cõiuncta rei indicanti cõ
ſenſum tũc ſufficeret longũ tempus.ĵ.de proba.l. ꝑcula
.C.de peti.hẽ.l.ſi filius.ĵ.ð acqui.hẽ.l.vj.C.cõi.di.l.pe
nul.ſꝫ ſpec.dicit q̄ in ruſticis ſemp requiriṫ p̄ſtatio.xxx.
annorũ alias non preſumũtur in futurũ obligari.ut no.in
ſpe.ð cã po.⁊ ꝓprie.§.ij.⁊.ceterũ ⁊ in ſpe.de reſti.ſpo.
§.nunc dicamus nã cum in ꝑpetuum teneri ⁊ nũq̄ libe
rari poſſe ſit ſpecies ſeruitutis requiruntur.xxx.anni.ut
plene no.p an.de barulo ĩ.l. litibus.C.ð agri.⁊ cenſi.li.
xi.ubi oĩo uideas. x⁹ quero quo formetur libell⁹.dic
ſi agitur poſſeſſorio ſufficit allegare factũ ſine obligatiõe
q꞉ poſſeſſoria in factõ conſiſtunt.ut.l.ij.ſi ſerui.uẽ.ſꝫ ſi agi
tur petitoria dꝫ allegari ius ⁊ cã.⁊ hoc quãdo ex preſta
tione reſultant illa iudicia.q꞉ cã preſtatiõis ẽ realis pu
ta homagium ⁊ ſubiectio.ut.c.querella extra ð elec.ſꝫ ſi
reſultat mera actio p̄ſonalis.ut.ĵ.ð uſufr.l. ſi quis ita ⁊
.ĵ.ð uſufructu legato lege ſi quis fundi trebatiani. tũc ẽ
agendum formater.i.cum cã.nam informis libellus eſſet
omnino ineptus.ut not.in.l.ij.§. circa.ĵ. de dol. excep.
eſt eĩ tũc duplex uitiũ.q꞉ informis fuit p̄ſtatio ⁊ infor
mis eſſet petitio.dꝫ ergo cõtinere cãm.eſt aũt cã genera
lis ſtipulatio.que põt allegari in oĩ debito.nec ẽpꝫ alle
gari cãm cãe.l.cãm ſtipulationis q꞉ ſufficit loco cãe lon
geui tp̄is preſtatio nã preſumiṫ q̄ abſq꞉ iuſta cã hoc
factũ nõ ſit.dꝫ de ea nõ appareat ſpecifice de iſtis libel
lis formãdis no.in ſpec.ubi.ſ.⁊ uide quod no.C.de rei
uen.l.ſolẽnibus per azo.⁊ guil.⁊.C.de ꝓbat.l.ad proba
tionẽ la ij⁹.p cy.⁊.l.q.iij.queſtũ p arch. Et no.quod
uniuſcuiuſq꞉ cõtractus initiũ ſpectãdũ eſt ⁊ cã.ĵ.mã.l.ſi
ꝓcuratorem in prin.Bal.

Jin aliquam· Proconſul ĩ ſuo
iocundo aduẽtu

dꝫ audire arengas ꝓuincialiũ cõmẽdantiũ ⁊ laudãtiũ ꝓ
cõſule: nã hoc ptinet ad beniuolẽtiã captandam.⁊ hono
rem ciuium.itẽ dꝫ ſeruare ſtatuta ⁊ cõſuetudines patrie
maxime circa ferias.itẽ dꝫ uiſitare loca publica ⁊ facere
ea refici uel pfici ciuium expẽſis:⁊ ĩmunire per deputa
tos ad hoc etiam manu militari.h.d. Nota ꝙ decet
arengare coram ꝓconſulibus ⁊ regibus nam laudandi
ſunt ⁊ qui loquitᷣ dꝫ eis recomẽdare ciuitatẽ pro qua lo
quitur.⁊ laudare ciues eoꝝ affectiõe ⁊ deuotiõe ⁊ ꝓmpti
tudine ad honorem ⁊ obſequia ꝓconſulis uel regis.

Nota.ſo ꝙ ciuitas metropolitana dicitur caput ꝓuin
cie ſue.ſ.cui metropolitano mõ preſidet unde ciuitas pi
ſana nõ eſt caput tuſcie:licet ſit metropolitana.q: epiſcop⁹
piſanus non preeſt florentino uel peruſino epiſcopo.

Quero an d̃ eſſe ciuitatis ſit ꝙ hẽat epũ.uiᷣ ꝙ ſic. ut
no.xcviiij.di.c.ꝓuincie.ubi glo.dicit ꝙ cõitatus ẽ diſtric
tus ciuitatis hñtis epiſcopũ.in ɔ̃trium uiᷣ q: poteſt eẽ ci
uitas abſq; tribunali cãꝫ nedũ abſq; epiſcopo.ut .ĩ.de
excu.tu.l.ſi duas.§. decet ⁊ ibi p ia.de are. in quadam
parua notula. Item layci poſſunt facere ciuitatem d̃ no
uo ut no.ĩ.ꝙ cuiuſq; uni .l.i.⁊ tñ non poſſunt ſedẽ epiſ
copalem creare.itẽ nihil hẽt cõe iuriſdcõ tẽporalis cum
ſpũali.facit quod no.c.i.di.peruenit. Item ꝑus fuere ci
uitates ꝗ̃ epiſcopi. Item ſarraceni hñt ciuitates ſuas ⁊
nõ habent epiſcopos niſi forte abuſiuos. Itẽ ſi ciuitas ꝓ
pter ſuũ delictum pdit epiſcopũ:non ꝓpterea perdit iꝰ
ciuitatis quo ad tẽporalia nec nomẽ. Itẽ ecõtra ẽ epiſco
pus ſine ciuitate ut ĩ epiſcopo lunenſi ⁊ pheſulano .ſm
tñ uſum loquẽdi cõem.oppida que nũꝗ̃ habuerũt epiſ
copum non dicũtur ciuitates q: ciuitas ꝑ excellentiam
dr̃ ⁊ ſignum potiſſimum excellẽtie eſt hẽre epiſcopalẽ
ſedem.⁊ apoſtolic⁹ ꝓ maxĩo dono cõcedit oppidis hãc
dignitatem ut papa urbanus.v.mõtiſflaſconi. ꝙ d̃ oppi
do ſimplici ĩ ciuitatem erexit. Et predicta faciunt ad
.q.ſi cõceſſe ſunt repreſalie ɔ̃ oẽs ciues tuſcos non ĩtel
ligũtur nati de oppido prateſi uel ſancti miniatis.q: non
ſunt ciuitates q: non hñt epiſcopos. Secũdo no.ꝙ le
gatus tenetᷣ ſeruare ferias cõſuetas ergo nõ ualet ſñia
legati lata tẽpore feriatoꝝ.quod no. Item no. ꝙ lega
tus non põt ɔ̃ conſuetudinẽ loci rõnabilẽ ⁊ preſcriptã
ſtatuere. Itẽ no.ꝙ collegia pñt hẽre proprias ferias
ex ɔſuetudine ipſoꝝ in quibus nõ ualent actus iuridici
ſui magiſtratus quod no. Itẽ no.tex.ibi ꝓut uires ꝙ
publica edificia d̃bent cõſtrui publicis ſumptibus illius
ciuitatis ĩ qua fiũt.⁊ uide.C.d̃ ſacro.ſan.eccle.l.neminẽ
ꝑ guil.nõ tamẽ ſunt importabiles ſumptus imponẽdi.ut
hic.ar.ĩ.d̃ excu.tu.l.tut⁹.§.fi. Nota ꝙ curatores ope
rum d̃bent eſſe diligẽtes facit.ĩ.d̃ neg.ge.l.ſi pupilli.§ .ui
deamus ibi qđ ab eo exigit⁹ ⁊c̃. Ultimo no. ꝙ pro
conſul ẽ generalis uiſitator ⁊ circuitor totius ꝓuincie.⁊
nõ tollitur hec cõmiſſio generalis ꝑ aliquam cõmiſſionẽ
ſpecialem.q: omni alii ĩtelligitur cõmiſſuꝫ tanꝗ̃ ſub eo.ut
.ĩ.e.l.nec quicꝗ̃ ar.C.de offõ prefec.ur.l.i.extra.d̃ hẽ.
c.per hoc. Et eſt ar.ꝙ generalis uiſitator põt corrige
re maleficiũ a ſpeciali uiſitatore.ĩ.man.l.ſi hoiem. Ex
tra queritur d̃ tali qõe.tẽpore guerre princeps fortifica
uit locum meũ.ut habilius faceret guerram ⁊ poſuit ibi
gentes ſuas.ꝙ potuit ẽt me inuito.C.d̃ na.nõ excu .l.i.
li.xi.ĩ.d̃ pig.actõ.l.fi.§.fi.poſtea finita guerra repeto lo
cum meũ ſic aptatum.opponitur mihi ꝙ d̃beo reddere
ſumptus.queritᷣ quid iuiᷣ.⁊ dñt quidã ꝙ nõ teneor red
dere ⁊ ſic lucro meo cedit fortilicium q: ꝓ̃ iceps nõ mi
hi negocium geſſit.niſi tanꝗ̃ uni d̃ populo ſed ſibi ⁊ re
gno ſuo.unde nõ teneor ad cõferendũ niſi tanꝗ̃ unus d̃
populo:ꝫ non tanꝗ̃ priuatus ad totam impẽſam.ut.l.i.
§.idẽ labeo ne quid ĩ lo.pu.⁊ facit hec.l. que dicit ꝙ dꝫ
fieri publicis expenſis.ĩ.d̃ neg.ge.l.ex duobus.Bal.

Cum pleniſſimam

Nota ꝙ pleniſ
ſima iuriſdcõ
includit merũ iperium.plenior mixtum ſemiplena modi
cum imperium hꝫ.qđ dicitur imperiolũ quod eſt minoris
qualitatis ⁊ gradus ꝗ̃ ſit mixtũ iperiũ. Nota glo. de
triplici impio magno medio ⁊ minimo.adde ꝙ magnũ
imperiũ hẽt etiã tres drĩas.quia quoddã eſt impiuꝫ ma
gnũ ita ꝙ maximũ quo ɔcediᷣ potas hoiem interficien
di.uel mutilandi. quoddam quod non eſt ita maximum
ꝫ eſt ei ꝓximũ.⁊ ſimile.ut dãnandi in metallum.uel q̃ſi ſi
mile ut deportandi.quoddaꝫ eſt magnũ ꝫ non maximũ
nec ſimile maximo ut relegandi ut.C.de ſen.l.nulli.uel
forbãniendi ſeu cõfinandi.ut ibi pꝫ.itẽ mixtũ imperium
aliud uoluntarium aliud cõtẽtioſũ aliud ꝙ ꝓ̃mũ capit a
uoluntario pñ a cõtentioſo.de primo pꝫ exemplum in
decreto emãcipationis ⁊ tutoris dati abſq; inqſitione ⁊
ſimilibus.⁊ hoc decretũ interponiᷣ ſup pſona ⁊ reſpec
tu pſone.contentioſuꝫ ũo eſt duplex.aliud ꝓui ꝑiudicij
ut primũ decretũ cõiuncta ſibi reali miſſione.aliud ple
nioris ꝑiudicij.ut ſm decretuꝫ.cuꝫ ſuo effectu.i.cum rea
li miſſione cõcretũ.quod dic.ut.ĩ.de inſ.o.in.l.iubere.⁊
iſtud exercetur in re ⁊ reſpectu rei.ſ. territorij ut.l.cuꝫ
unus.§.is qui.de bo.auc.iud.poſſi.aliud uero tam d̃ uo
luntario ꝗ̃ d̃ cognitionali ꝑticipat ut cum ex inquiſitio
ne tutor datur citatis citandis.alias nõ dicitur inquiſitũ
niſi pfunctorie ⁊ illa non drᷣ iquiſitio niſi perfunctorie ut
.ĩ.de tranſac.l.cum hi.§.ſi pretor.⁊ de officio conſulis.l.
i.in fi.item iuriſdcõ alia maxima a.ccc.aureis ſupra.alia
media a.ccc.aureis.ĩ.uſq; ad.c.alia mĩor ab infra.c.que
ſtã deſcenſiue põt eſſe minima.ut in autᷣ.niſi breuiores
uel.ĩ.duos aureos.ĩ.de dolo.l.idẽ eſt.ꝫ guil.in.l.impe
rium dicit ꝙ oẽs cõdemnatiões a.ccc.aureis.⁊. ſunt mi
xti impij.⁊ oẽs cõdẽnationes pecuniarie ⁊ ciuiles a.ccc.
aureis.ĩ.ſunt iuriſdictionis.tamen dic ꝙ oẽs pecuniarie
⁊ ciuiles ſunt iuriſdcõis ut no.in.l.inter cõuenientes.ad
municip.ꝫ crialeſ ſunt meri imperij ſm modernos.ĩ.d̃
iudi.l.ij.§.his datur.ꝫ de his plenius dic ut in.l.impũ

Itẽ no.ꝙ legati de latere qui drᷣ ꝓconſules hñt tã
tam iuriſdcõem ꝗ̃tam patriarche epĩ ⁊ archiepĩ.⁊ oẽs
de ſua ꝓuincia ⁊ eĩ maiorem oĩbus poſt principẽ ꝙ
eſt notandum.

Et quicquam uer ſane

n

Nota ꝙ ꝓcõſul nõ põt intromittere ſe d̃ offõ
ꝓcuratoris ceſaris.⁊ ſic legat⁹ de latere non
põt ſe itromittere de officio collectoris apoſtolice came
re.quod eſt no.⁊ ſic inter fiſcũ ⁊ ꝓ̃uatũ nemo cognoſcit
niſi ſpeciali mandato.de cõmiſſione ũo extraordinaria ꝗ̃s
princeps alteri facit non intromittit ſe legatus d̃ minoᷣ
l.minor aũt magiſtatus.et extra d̃ offõ le.c.ſtuduiſti.nec
etiã põt res publicas cõcedere ut.l.ꝓhibere.§.plane.ꝙ
ui aut eiã nec etiam intromittũt ſe de exẽptis ab oĩbus
alijs ꝓ̃terꝗ̃ a papa.de hoc per hoſti.in ſũma de offõ le.
§.quid ptinet.ũ.ꝫ in exemptis.⁊ in ſpe. c.ti.§.ſupeſt.ũ.
ſed nũquid legatus.

Ubi decretum

Iſte.§.in tex.breuis
ẽ ⁊ obſcurus .ut ma
teria uero diffuſus ⁊ utilis.⁊ praticabilis ualde.⁊ glo.
legit hũc.§.quinq; mõis. Et ad euidentiã lecture eſt
declarãda interpretatio ũborũ.ut.ĩ.ſi cer.pe.l.i.due enĩ
dcões poſite in tex.ſ.decretuꝫ ⁊ libellus equiuoce ſunt.
⁊ plures interpretationes hñt. Et ideo ne in equoco am
bulemus q: teſte boetio.ꝙ multipliciter exponiᷣ eius
ueritas ignoratᷣ. Premittamus ꝙ decretũ dicatᷣ pluribꝰ
mõis.p⁹ mõ.ſm glo.i.diffinitiua ſñia fineꝫ liti imponẽs
ut hic ſm primã lecturã ⁊.s.de iuſti.⁊ iure.l.penul.§.
decreuit.⁊.ĩ.de iudi.l.ſi pretor. Secũdo modo drᷣ decre
tuꝫ.i.ſñia iterlocutoria.ut.ĩ.q.ex cã.ma.l.ꝫ et ſi ꝑ ꝓ̃toẽ.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

§.ſʒ ſi cũ decreto.ubi de hoc.et hoc modo ñ accipiť in
illo.§. fin glo. ijᵒ modo dř decretũ iudicis ob hoc
q̃ꝫ additi pmiſſio uel diſpoſitõ cõdẽnatiõeꝫ l' abſolutõnẽ
non cõtinẽs.ꝛ iſtud repiť in iuriſdcõe oĩo uoluntaria ubi
nemo eſt citandus ut cũ bonoꝝ poſſio decerniť.ut no.
ĵ.de bo.poſ.l.iij.§.p.ꝛ.ĵ.de ꝑba.ab ea pte.itẽ ĩ iuriſdcõe
ꝑtẽſa contentioſa. ut cum ꝑmum uel ſm decretum ĩter
ponitur ut.C.ð his q ad eccle.cõfu.l.ꝑ tiñ ð dam.infec.
l.ſi finita.§.nihil.in aut.ð exhi.reis.§.ſi uero quidã.item
in iuriſdcõe.ut ita dixerim media.ut q᷑ aliqui ſunt citan
di.ñ proprie nõ eſt ibi iudiciũ.ut.l.i.ð offõ cõſulis.ꝛ.l.
magis puto.§.ne paſſ.de re.co.ð tranſac.l.cũ hi.§.ſi pte
tor.ð pac.l.ꝛ ſuum hẽdem.§. hodie ꝛ in illa ſigᵉ optime
iſtud uocat ulũ noſtro.§.adaptatur ſm tertiã lec.cõem ꝛ
ueram. iiijᵒ modo dicitur decretum electio fcã de ali
quo ad aliquod offĩm ꝑ auctoritateꝫ hñtes.ut.ĵ.q̄ cuiuſ
qꝫ uni.l.itẽ cor.§.ſi decuriõ.ſʒ canoniſte uocant decretũ
ſcripturam continẽtẽ proceſſum electiõis cũ ipſa electio
ne. Quinto mõ dicitur decretum quelibꝫ ordinatio ſu
perioris.ut.ĵ.ð decre.ab or.fa.l.ambitioſa decreta.unde
ſtatutũ cõſulũ ciuitatis dř decretuꝫ. quod ſi cõtinet ſpe
cialem fauorẽ ſingularis pſone ꝯ ius cõmune dicitur am
bitioſum ut.ĵ.ð minoř.l.iij.in ꝑn.ſi uero cõtinet odiũ ꝑ
ſumitur doloſum.l.i.ĩ fi.de doli excep. vj.diciť decre
tum ubicũqꝫ cõſtitutio dicit aliquẽ admittẽduꝫ uel repel
lendum extra ut lite pen.c.ij.in.v̄.decreuimus admitten
dos.itẽ ſi decernit aliquid cõfirmandũ uel infirmanduꝫ
.C.de teſta.l.hac cõſultiſſima.§.p.in.v̄.decreuimus infir
mari.Item ſi lex decernat miſſionem faciendam de fo.
compe.c.i.§.contrahentes.v̄.decernere faciendum. itẽꝫ
ſi decernat aliquos cõpeſcendos.c.n.c.ij.v̄.decreuimus
cõpeſcendos.li.vjᵒ. vijᵒ diciť decretũ in integꝝ reſti
tutio gratioſa.ut.ĵ.de poſtu.l.i.§.de qua. viijᵒ dicitur
decretũ illa clauſula que additur ad cõfirmationẽ gratie
l.decernentes irritũ ꝛ in hac ꝛc̄.que clauſula ſemꝑ ap
ponitur in litteris dñi pape.ut in.c.i.de cõceſ.ꝑbẽ.in de.
ixᵒ dř decretũ taſſatio alimẽtoꝝ ut.ĵ.de ne.ge.l.neſe
nius.ĵ.ubi pu.edu .de.l.ij. xᵒ ꝛ ultimo diciť decretũ
cõfirmatio que aliq̄ interponiť officiũ decernendũ for
mã ꝛ ſtatuť.ſuũ dicitur ñ hře ut.ĵ.de execu.tu.l.gaius.ꝛ
q̃ꝫ hēt formã eſſe ſʒ nõ executionẽ.C.ubi.in.l.fi.et no.
q̄ iſta que ſũt de decreto iudicis.dñt infra fori.ꝛ ñ ð
hent edi cũ die ꝛ cõſule ut no.in.c.i.de ꝑbať.ꝑ ĩno.

Itẽ no.q̄ preſumiť ꝑ decreto iudi.ut no.in.l.i.C.de
fide in.ꝛ iure aſ.fiſcalis li.x. Et no. drĩam inter auc
toritatem cõſenſum ꝛ decretũ.ut.ĵ.ð minori. ait pretor
.§.pmittiť in glo.ſʒ cũ ſecus.ꝛ adde aliam drĩam quam
not.inno.in.c.dudũ de re.eccleſie ñ alie.li.vj. Et facit
ad.q.ſtatim nam ſi exigit decretũ poteſt ꝑcedere ꝛ ſeq.
ſi auctoritatẽ dꝫ ꝑcedeř uel ineſſe ſi cõſenſ.in põt q̃tũ
qꝫ ſequi.ſi licẽtiam dꝫ precedeř.ſi cõſiliũ dꝫ ꝑcedeř.ꝛ
adde q̄ no.ð le.ij.cũ pater.§.libertis ꝑ bar.C. de ſer.l.
actus.ꝑ ia.de arc.ꝛ ð acqui.hẽdi.l.cum qui duobus. §.
filius. Secũdo ꝑmittam⁹ q̄ libellus q̃ꝫ ꝯſumitur
ꝑ epiſtola diffinitionẽ cãe ꝑncipalis cõtinẽte ꝛ hoc mõ
ponitur hic ſm ꝑmam lec.ꝛ dř in diminutiuo ꝑꝑ pauci
tatem lr̃aꝝ.C.cõm.epi.l.fi. ĩ ue.ho paucis litteris.

Scðo mõ dř libellus ſupplicatori⁹ ð inius ue.l.liber
tus.itẽ requiſitorius ut q̃n rogo iudicẽ q̄ decretũ inter
ponat in aliquo actu.ut ĩ inſinuatiõe donationis ꝛ dif
fert hic libellus a ſupplicatorio.q᷑ ibi a negatione ñ põt
appellari.ð aqua cotti.ꝛ extr.l.i.§. pmittitur q᷑ mittitur
grã non iuri ſʒ in ſecundo caſu põt appellari. in aut.de
queſtore.§.ſup hoc.Quod aũt in inſinuatiõe requiratur
decretũ tʒ guil.in.l.iſtud.C.ð ſacro.ſan.eccle. alij dñt q̄
nõ requiriť aliud decretum niſi q̄ mãdato iudicis regi
ſtreť in actis.C.qui admit.ad bo.poſ.l.fi.ꝑ cy.ꝛ ar.C.
ad trebel.l.ꝑ.uel dic aut eſt inſinuatio ꝯdicta ꝑ aliquos

oppoſitores puta ꝑ cõiunctos donãtis.qui dñt q̄ ẽ fcã
ebrietate uel leuitate.uel ex turpi cã.ut.ĵ.quarũ reꝝ ac.
non de.l.i.§.que honorãde.ꝛ de fur.l.ſi.ĵ.ð ac.ꝛ ob.l.fi.
ð tranſ.l.nec ei.§.corũ.ꝛ tunc poſt examinationem cãꝫ dꝫ
cõfirmari.uel infirmari ꝛ hoc appellatur decretũ.ꝛ ita
intelligitur glo.no.in auť.ut nõ fi.pigno.§.fi.col.v.aut ñ
eſt ꝯdicta ꝛ tũc ſufficit regiſtratio in actis.ar.C. ð tran
ſac.l.oĩum. Tertio mõ diciť libellus cõuentionalis ꝛ
ꝯdictorius.ut in auť.offeratur.C.ð litis cõteſ. Quar
to mõ dicitur libellus appellatorius.ut.C.ð ap.l.ſi quis
libellos. Quinto mõ dř libellus excuſatori⁹.ĵ. ð exc.
tu.l.ſcire op̃ꝫ.§.põt aũt. Sexto mõ dicitur libell⁹ ac
cuſatorius ut.ĵ.ð accuſa.l.libelloꝝ. vij.modo dř libel
lus denũciatorius de ãna.excep.l.ut ꝑfectius de accu.l.
ea quidẽ. viij.mõ dř libellus inquiſitori⁹.ĵ.ð offõ pſ.
l.congruit ð accu.c.qualiter qui requirit maiorẽ induſtri
am q̄ ꝑceſſus paratũ.ut no.inno.de offõ del.q̃m ꝛ habꝫ
locum et ciuil.inquiſitio ꝛ in oĩbus cãis publicis ꝛ fiſca
libus ut.C.ð bo.uacan.l.fi.li.x. Nono dř q̄ libellus
citatorius.i.lr̃e miſſe citato ad domũ uel ad fores eccle
ſie deſtinate.facit qð legitur ꝛ no.de ãna.excep.l.fi.per
cy.extra de dila.c.ij.Et ita ẽ de cõſuetudine bona ĩ qui
buſdã locis q̄ ſubſtantia citãtẽs mittatur cũ citatorio
tñ tales littere põt dici libellus. xᵒ ꝛ ultimo põt dici
libellus cõceſſio facta ĩ emphiteoſim uel ſimili mõ puta
ad centum annos ut no.dy.de le.ij.l.codicillis.§. inſtitu
to.Et forte ſic dř q᷑ ſcriptura ẽ de ſubſtãtia.ut.x.colla.
qui.mo.fe.a.c.i.§.rurſus. Premiſſis iſtis ad euidentiã
diuide.§.in duas ꝑtes ĩ prĩa dicitũ.in fa rõ dci ſumpta
ex generali r̃gula. Et ſʒ prĩaꝫ lec.h dicit ſnĩa lata inter
abſẽtes ad eos directa ꝑ epiſtolã ñ uʒ ipſo iuř.ſm ꝟo ſe
cũdã lec.h.d.que decretũ deſiderant per libellũ oblatuꝫ
expediri nõ debẽt.h.d.ſʒ tertiã hoc dicit.que decreti in
terpoſitionẽ ꝛ plenã cãe cognitionẽ exigunt ðlegari nõ
pñt.h.d.ſecundum quartaꝫ lec.h.d.non põt uni ſcribẽdꝰ ꝛ
alteri legende ſnĩe iuriſdcõ delegari.h.d.ſecũdum q̃nta
lec.h.d.non põt uni delegari ſola ſnĩe diffinitiue ꝑlatio
cũ ipſe qui ꝑnunciat iuris eſt de cã non cognouit.nec
põt uni ꝑceſſus uſqꝫ ad ſnĩaꝫ excluſiue alteri uero ſola
ſnĩa delegari.h.d. Et rõ prime lec.eſt q᷑ abſẽte utra
qꝫ pte uel altera nõ citata.non uʒ ſnĩa lʒ ſit per lr̃as inti
mata.quod no. Perſuaſio ſe lec.eſt.q᷑ uideť ordo ꝑ
uerti ſi ſuať ordo libelli.ubi non dꝫ ſuari cũ ordo in ta
libus ſit non ſeruare ordinẽ iudicioꝝ. Tertie lec.rõ ẽ
q᷑ officium nobile quo interponitur decretum eſt mixti
impij. Rõ q̃rte lec.ẽ q᷑ iudicans dꝫ ſũgi offõ iudic.ĩdi
uiſolidũ nõ ꝑ pte ar.C.de teſ ĩ is.l.cũ antiqꝫs q᷑ unitaſ
indiuiſibilis ꝑnunciandi actionẽ ñ recipit ſeꝑationẽ.

Rõ quinte lec.eſt q᷑ inauditã a ſe cãm nemo mature
poſſꝫ diffinire.ut ĩ auť.ad hec.C.de iudi.q cũ per ſe ui
det ꝛ ꝑ ſe audit melius nouit ueritatẽ.de teſti.l.iij.§.idẽ
diuus ar.de offõ pſi.l.obſuandum de q̃ibus.l.de mino
ꝛc.§ .tertia ꝛ tũc hoc eſt ð pleniſſima examinatiõe.uult
porro lex ſolã ueritatẽ ꝑbationũ ꝛ iuſticiã locũ debere
hře in cauſis.C.de ap.l.cos.de tpe ap.l.ꝑ hãc.ꝛ ſi qd
iudice põt mouere.ut palor tremor uacilatio ꝛ ſimilia
ſcribi debẽt ĩ actis de mãdato iudicis.ut extra de ꝑbať.
c.q̃m ꝑ inno.et ið lex refrenat indiſcretas delegationes
cãꝝ.ſed de iur canonico oĩa ſũt delegabilia. ut extra de
raptorib⁹.c.i archiepãm.Itẽ q̃libꝫ ordinari⁹ uel delega
t⁹ ꝑncipis põt id q̄ uult delegare.ꝛ id q̄ uult ſibi reſ
uare.itẽ dare formã delegato.de ꝯſilio regrendo quãq̄
ipſe delegans ñ teneať requirere ð offõ del.c.ſi ꝑ debili
tate.ꝑ inno.ſʒ legiſte ea que ſũt cõmiſſa maiorib⁹.ꝑ mi
nores explicari nolũt quoꝝ fides ẽ explorata ꝛ induſtria
ſingl'is electa ut.ĵ.de offõ eius cui mã.eſt iur.l.i.ꝛ ar.l.
i.e.ð offõ pro.et canoniſte nolũt.q̄ ubi eſt electa induſtria
puta offĩm ꝑdicãdi.q̄ id cõmitti nõ poſſit.de offõ del.q.

p.inno.ꝛ cū iudiciū nō poſſit cōmitti.de arbi.l.ſicuti. Jtē
eſt implicare contradictōem dicēdo ꝙ infimis ſupma iu
dicia ſint ɔceſſa.ad quod ponderat̄ ſupmꝰ gradus.ſi in
fimo ꝛ aliter priuato delegari pōt.et ſi infima poſſūt ma
xīa quare noībus diſtinguūt̄ .ɋ̄re gradus biū ſurſuʒ ꝛ de
orſum ꝛ iō ꝙ cāoniſte dīc̄ i eoꝝ foro ſeruet̄ ñ in foro iu
ſtiniani.qꝛ quod dīc nō bꝫ ſignificare diſtinctionē ꝛ rōnē
ueritatis. Nūc a capite incboātes examinemus lec.dr̄
bic ꝙ ſnīa nō pōt dirigi p epiſtolaʒ continētē tenorē ſnīe
ꝯ boc opponitur mandatū ꝺ citando eſt ſnīa. C. ꝺ epis
ꝛ cleri.l.cuʒ clericos ꝛ poteſt fieri cōmiſſio pte abſēte. ꝛ
ſufficit ꝙ per nūcium uel epiſtolam dirigat̄ .ut.l.ſʒ ꝛ ſi i
te pellatur ꝺ arbi.C.qñ ꝛ quādo iu.aut̄ .qui ſemel. itē
certum ē ꝙ ſtatuitio termini ꝛ eius ꝓrogatio.uel ecōtra
eius artatio eſt interlocutoria ꝛ tamen pōt fieri abſente
pte. ꝓbatur ꝑmum.ff.de arbi.l.qualē.§.ſi.probat̄ ſcōʒ.c.
ti.l.diem ꝓferre ſufficitqʒ poſt factū intimari.ut ibi pʒ ꝛ
.ff.ꝺ requi.re.l.ānus ꝛ.l.i.§.ex boc annus.C. ubi i rem
actio.l.ij.C.ubi de cri.agi opʒ aut̄ .qua in prouincia.Jtē
manifeſte apparet ꝙ ſnīa de citando ſemp preuenit cita
tionē que ē executio ꝑcepti.ergo ſufficit ꝑmo fieri.ſcōo
intimari.bic dr̄ ꝯ quare mꝰ glo.dicit ꝙ ille.§.loquitur in
diffinitiua ſecus in interlocutoria ut in.l.ꝯria. Jſta gl.
ſic ſimpliciter loquēs non ē uera.quod ſic ꝓbo ſcōm de
cretum eſt ſnīa interlocutoria de bo.auc.iudi.poſ.l.ſi mi
nor.mō pone ꝙ ſcōm decretum ē interpoſitum ꝯ non ci
tatum ſʒ ē ei intimatum an uʒ certe non qꝛ non ē rite ꝓ
ceſſum adeo ꝙ ſi eſſet clauſula.ꝛ ſi ſenſeris te grauatuʒ
compareas recepturus iuſticie cōplementū.Jſta clauſu
la nibil operat̄ qꝛ tūc demum opatur ubi non dʒ ꝑcede
re citatio ſʒ pōt incipi a precepto qō eſt ſolum in certis
cāſibus ut in epis no.nunci.que ſicut pōt fieri p ꝑuatum
ita p iudicem non ꝑcedente citatione.tūc iudex iuſtifi
cat ſe p clauſulam.ꝛ ſi ſenſeris ꝛc̄ .Sed ꝑuatus nō ut.ff.
de no.op.nun.l.de pupillo.§.meminiſſe.ꝛ ibi bar. Jtē
eſt alia rō quare illa clauſula non opatur qꝛ bēt in ſe cō
ditionē ſi ſenſeris te grauatum ſʒ non ſentit ſe grauatuʒ.
qꝛ decretū eſt nullum ergo nō tenetur cōparere.facit.C.ſi
man.ita fue.alie.l.ea quidē. Et no.ꝙ quidam dīc ꝙ
cōparente abſēte iſta clauſula facit tranſfundi ꝑceptum in
ſimplicē citationē.ꝛ ſic expirat preceptū eo ipſo ꝙ com
paret.ad qō facit quod no.inno.de coba.cleri.c.p. quod
nō ē uerū īmo ſi ꝑceptum iuſtum ē dʒ cōfirmari ꝛ nō in
firmari ar.C.de car.edic.l.i.ſi enim preceptum eſt iuſtū
ergo nō grauatur ſi ergo illa clauſula ē cōdcōnalis ſi ſen
ſeris ꝛc̄ .ñ tranſfunditur i citationē niſi exiſtente ɔdcōe
uera.ſ.ꝙ grauet̄ .tūc bene euaneſcit.quia iudex qui ap
ponit illam clauſulam nō intendit indebite grauare par
tes.ar.ff.de ma.tc.l.ſi quis locuples in.fi.preterea ſi am
be partes ſunt abſētes glo.nō dicit uex.et in citatione
cuʒ debeat fieri pte petente.ut.ff.de iudic̄ .l.ad pempto
riū.ꝛ.C.ff.ꝗrū tps cumi.qō .lij.dic ergo ꝙ aut utraqʒ
ps abeſt.ꝛ tunc non ualet ulla ſententia quia iudex eſt
ſolus. ꝛ non eſt ibi iudicium nec actio.ut .C. de iudi.
.l. ꝑperandum in prin.aut utraqʒ eſt pñs et ualet ſine
ulla citatione.ff.de ferijs.l.i.§.i.itē teſtis.ſi dum ꝓducit̄
in iudicio eſt pñs pōt iurare.ſine ulla citatione de bis
qui.ut indig.l. poſt legatū.§.is uero nam cum finis cita
tionis ſit cōparitio.fruſtra citat̄ preſens.ut dicit innoc.
ꝛ iobannes andreas extra de electio.c.i.i nouella.uū.l.
pñtiam ponderat.de re iudi.l.de uno quoqʒ.aut una ps
abeſt alia ē pñs ꝛ petēs.ꝛ tūc aut fert̄ ſnīa pro abſente
nō citato ꝛ tunc uʒ ſnīa.qꝛ citatio requiritur fauore ab
ſentis ſʒ ſi nō ualeret rector quereret̄ in eius leſionē ꝙ
eſſe nō dʒ.ut no.C .de iudi.l.ꝑperandū.§.ſi aūt reus.lʒ
cōtra no.in.l.furioſo.ff.de re iudi.ut dic ꝙ in re criminali
ualet ſentētia p fiſco lata ut.C.ꝺ adul.l.ꝗuis.indubitati
qꝛ fiſcus eſt ubiqʒ ut no.C.de quadr.ꝑſcri.l.i.aut in ei

uli.ꝛ non uʒ diffinitiua.qꝛ non eſt actus triū ꝑſonaꝝ ſʒ
ubi fit citatio ibi eſt actus triū perſonaꝝ qꝛ cōtumacia
bēt ꝓ pñtia.ut aut̄ .qua i ꝓuincia.C.ubi de cri.agi opʒ.
aut fert̄ ſnīa cōtra abſētem ꝛ tūc aut eſt diffinitiua.ꝛ nō
ualʒ eo legitime non citato.ut. l.i.§.itē cū ex edicto.que
ſe.ſine ap.re.ꝛ.l.ſi fer aut.de ferijs aut interlocutoria
ꝛ tūc aut requirit cāe ꝓbationē ꝛ nō uʒ.niſi abſēte legi
time citato. de adop.l.nā ita diuus uel dic ꝙ ſufficit ſi
eſt legitime citatus ad ꝓceſſū licʒ non ſit citatus ad inter
locutoriā ſm ia.bu.ſed in diffinitiua ſecus de offi.cio de.
c.cōſuluit.per ino.ꝛ poſt litē cōteſtatā preterꝗ ad diffini
tiuam ſniam non eſt neceſſariū peremptorium.qꝛ oīs dila
tio bʒ uim peremptorij poſt litis cōteſtationē ſʒ ſpe.adde
quod no.inno.ꝺ accuſ.c.ad petitionē.aut nō requirit cāe
diſceptationē.ante ſe ꝑcedentē ꝛ tūc uʒ ut bic no.ꝛ.d.l.
iij.§.i.de bo.po.illa autēʒ nō requirit ante ſe que requi
rit ex ordine ſuo poſt ſe ut ē citatio.que cāe cognitionē
ſemp ex natura ſua ꝑuenit ꝛ eſt parui ꝑiudicij que ſunt
no. Sed dubitat̄ .ſi poſſuʒ ingredi poſſeſſionē ex pac
to ꝛ iudex dat mibi licētiam non citato poſſeſſore.an uʒ
illa licētia ꝛ dicit ia.bu.ꝙ ſic.ar.inſti.de liber .§.multum
cū glo.ſʒ tu dic ꝙ illa licētia non ē pretoria qꝛ non ema
nat in forma pretorie.cū pars non ſit citata ut.C.ani ui.
l.meminerint.unde iudex bic dʒ reputari potius merus
executor ꝯtus ꝗ̄ iudex ut dixi in.l.tale pactum.§.qui
ꝓuocauit.ff.ꝺ pactis.iō ſi quis miſſum nō admittit non
tenet̄ ex edicto ne uis fiat ei.nec pōt mulctari. ad boc fa
cit qꝛ lʒ in eadē re babeam pignus cōuentionale. tamen
pretoriū niſi ſuo ordine nō bē o.C.de.pac.l.ſi pacto quo
penā.C.de iudicijs.l.cū debitoris de an.te.l .fundus ꝙ
eſt no. Jtem querit̄ an laudum arbitratoris ſcriptuʒ
ꝛ ſigillatum p eum ꝛ traditū guardiano fratrū minoꝝ
ut publicʒ partibus poſt diſceſſum arbitratoris qui for
te aliquā partiū timebat ualeat ꝛ uidet̄ ꝙ non. qꝛ lʒ nō
ſit ſnīa eſt tamē equipollens.qꝛ eſt diffinitiuū litis. ꝛ trac
tatur ꝺ magno preiudicio ergo nō ualet.nec ei poſſunt
dici partes preſentes qꝛ non itelligunt ict.quod ſit.ut ꝺ
uer.ſig.l.coraʒ ſʒ arbitrator dʒ ferre laudū partibus pre
ſentibus de uer.ob.l.ſi quis arbitratu.de edi.edic.l.ꝙ ſi
nolit.§.fi.ꝛ idē ut̄ in executore teſti qui bēt aliquid ꝺda
rare.nam id dʒ facere adbibito bērede q ledi pōt ut ꝺ uſu
fru.le.l.legatū.ꝛ ex ꝺ teſta.c.nos qdē. ꝛ B pʒ ex.l .abeo
ꝑpꝰus de do.pre.nā cū ibi iuret ergo pars ē citāda.ut
.C.de teſti.l.ſi qñ quod aūt clam fit non uidetur fieri
bona fide.ꝛ dr̄ clam fieri.quod fit neſciente eo cuius in
tereſt ut.l.claʒ poſſidere de acqui.poſ.ꝛ ꝙ ui.aut clam
l.aut qui aliter.facit extra ut eccle.benefi.c.i.ſemp enim
dolus uidetur ab oī arbitrio exceptus.ff.manda.l.credi
tor.§.fi.ꝛ dolus eſt nō notificare notificanda ut.ff.man.
l.idēqʒ.§.ſi ignorantes.non ergo ſolū in fine.ſʒ in medio
ordinato ad finē dʒ ſuari mōus cōſonans arbitrio bo
ni uiri.naʒ ꝛ ſi equuʒ ſit iudicium .ſi tamē non eſt bono
mō ꝓceſſū dr̄ pars grauata qꝛ qualitercunqʒ ꝓcedat
qui non ſeruat mōm dr̄ grauare.ff.ꝙ me.cā.l.fi.§.fi.

Contrariū ut̄ quod ſufficiat partium preſentia ſine
ſcientia.qꝛ arbitramentum pōt fieri i ſcriptis.ut.C.de fiō
inſtru.l.cōtractus.unde ſi laudū eſt ſigillatū ualet.ſi au
tē nō eſt lectū nec ſigillatū.tunc non uʒ.qꝛ non eſt cōdu
ſuʒ de le.iij.l.fideicōꝰ.§.i.ꝛ de teſta.l.q teſto.§.fi.ꝛ.l.ex
ea.ꝛ.l.as qui.Jtē uidet̄ ꝙ arbitrator poſſit declarare
uoluntatē ſuam non ſolū tractatu bito cum partibꝰ ut.ff.
de arbi.l.ſi de meis.§.recepiſſe ſʒ tractatu bito cum uici
nis uel etiā inter ſe ipſum in camera ſua.ut.ff.de nego.
geſtis.l.pom p.ꝛ.l.nenſenius pc.Rº.nam arbitrator nō
tenetur ſeruare ordinem iudiciorū idcirco enī eligitur.
ut a iudiciario ſtrepitu recedatur.ut p inno.extra de iu.
iu.c.quintauallis uel dic ſi poſt examinationē cauſaruʒ fert
tale arbitriū uʒ laudū ſecus ſi ꝑtermiſſa cognitiōe ex ar

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

rapto ꝓfert laudum clandeſtinū.q: tūc eſt in dolo.⁊ ſic
laudū eſt nullū.uel ānullandū ar.quod no.ꝟ. de procur.
l.ſi ꝓcuratorē abſentem.indubio tamē ꝓ laudo preſumiť
niſi appareāt doli indicia ut no.dy.ī cōſilio ꝙ incipit tho
lomeus.bar.dicit nō ualere ꝯ abſentē nō requiſitum in
ſuis cōſilijs ⁊ icipit cōſiliū talionis.⁊ in d.l. ſi quis arbi
trum alioquin captio erit ſi nō ſeruabitur laudum quod
ad noticiam deductū non ē ſ; quo ad penam certū eſt ꝙ
non ligat ignorātem ut ar.l.fi.de decre.ab or.fa.q: nō in
terpellat ergo pars ignorans non eſt ī mora ut.ꝟ. ſi cer.
pe.l.ꝙ te.ego dico ēt ſi tale laudū ex forma cōpromiſſi
ualeret.ſed ſi ſit ſimpliciter compromiſſū ꝯ ius naturale
non ualeret parte irrequiſita.q: ē proceſſus ꝯ iꝰ natura
le.nā defenſio eſt de iurꝭ naturali.⁊ iō auferri nō poteſt
.l.ij.§.ſi ad diē de re iudi.⁊ ī.c.paſtoralis de re iudi. in
cle.non ob.dictu; immo.qm̄ nō dicit ꝙ arbitrator non de
beat partes requirere.uel ꝙ eis irrequiſitis procedere
poſſit.ſ; dicit ꝙ nō requiriť ordo iudiciariꝰ ergo ſufficit
unica citatio.facit quod no.in.c.i.ꝺ here.in cle.⁊ ſi requi
ſitus nō cōpet tn̄ non ſoluitur cōpromiſſum arbitratoris
q: eſt quedam tranſactio.⁊ ſic nō fit uera nouatio.l; pēa
cōmittiť.ꝟ.ꝺ tranſac.l.qui fidem.ualet ergo nihilominus
laudū ſecus in arbitro niſi ſit clauſula rato manēte pacto
q: tunc duo ſunt cōpromiſſa.unū cum pena ⁊ iſtud ſolui
tur.aliud ſine pena ⁊ iſtud nō ſoluitur.q: ñ pōt tranſſun
di in penalē ſtipulationem cū ſit abſq; pena.ut.ꝟ.ꝺ arbi.
l.ſi duo.§.fi.qꝺ no. Uenio ad ſcꝺam lec.que dꝫ ꝙ ubi
requiriť decretum ibi non offerť libellus ꝯ.ymo offerť
ut.ꝟ.de execu.tu.l.ſcire op;.§.op;.unde gl. reprobat illā
lec. Sed cōtra glo.op.ꝟ.ꝺ excuſa.tu.l.excuſare ſe.ſo.
ibi libellus ponitur pro nuncio uel epiſtola.nam cās cāc
non pōt quis ī iudicio reddere ꝑ nunciū uel epiſtolam
q: non fundant iudiciū.ꝟ.ꝺ procur.l.i.per cy.ī addi.ꝙ ē
no. Reuoco indubium illam lec.petiť a iudice ꝙ iter
ponat auctoritatem ī aliquo actu. ꝯdicitur ⁊ petiť offer
ri libellus.quid iurꝭ.dicūt iſti ꝙ libellus nō eſt offerēdus
ꝯdictori q: nihil cōcluderetur ſibi.ſ; iudici opponens dicit
aduerſarius ſum mihi dꝫ offerri libellus petitor dicit ni
hil a te nec ꝯ te peto. In illa.q.glo.dicit libellum offerē
dum.i.narrationē ſcriptam cōtinentē quid petiť ⁊ quaꝛ
nam cās quibus ſtrangulať notatim exponat.ut. C. de
predijs curi.l.i.li.x.ſo.ſi ꝯdictor petit ꝙ petitio ſcribať
in actis ⁊ detur ſibi copia recte poſtulat.l.i.§.edenda.ꝟ.
de eden.ſi aūt petit ordinarie ꝓcedi ⁊ litem cōteſtari ñ
recte petit.q: nō teneor litē cōteſtare cū eo a quo nihil
poſſum cōſequi.ſecus ſi ab eo uolo aliquid cōſequi. C.
de edic.di.adri.tol.l.fi.extra ꝺ iudi.c.fi.facit.ꝟ.ꝺ minor.
l.tutor in ꝑn.non tn̄ uitiat ꝓceſſum extraordinariū litis
cōteſtatio q: abundans cautella nō uitiat. C.ꝺ teſta.l.te
ſtamentū ꝺ iudi.c.nouit.ꝑ inno. Itē reuoco indubiu;
intellectū dicte.l.excuſare.glo.ponit diuerſas lec. ſ; dy.
approbat illam ꝑ libellum.i.ꝑ iudicē delegatu;: ſ; q: alij
exponūt per nunciū uel ꝓcuratorē tu cōſidera cās excu
ſatiōis nā ſi ꝑ extimationem perſone cognoſcuntur eſt ne
ceſſaria preſentia.ut. C.de his qui ue.eta.l.ij.ſi uero nō
conſiſtit in ꝑtita pſone tūc ſufficit procur. ⁊ adde quod
dixi.s.de adop.l.ſi poſt mortē.§.fi.ſ; glo.in dicto.§.op;
uult.ꝙ quedā qs dꝫ allegare pro ſe.que tn̄ pōt ꝓbare
ꝑ aliū inducēdo teſtes ⁊ ꝓbatiōes.facit.c.ſi forte.de elec.
liꝰ vjꝰ. Puberiori āt intellectu materie hāc ſa; lec. cōcer
nēns.primo eſt querendū.utrum cū officio iudi.aliquid
eſt fiēdū.ſit neceſſaria eius imploratio.ſꝺo an ſit neceſſa
ria abſentis citatio.tertio an ſit neceſſaria libelli oblatio.
quarto an ſit neceſſaria litis cōteſtatio.qnto an ſit neceſ
ſaria aliqua ſn̄ia uel decreti interpoſitio.⁊ quo ad ꝑmū
ꝑūctū uideť ꝙ ſit neceſſaria officij imploratio.ut.ꝟ.ꝺ dā.
infec.l.iiijꝰ.§.hoc autē iudiciū.in cōtrariū ꝙ iudex debet
ꝑces ſuas interponere etiā ſine imploratione facit. C.ꝺ

ap.l.eos.§.fi.ꝟ.de lib.di.l.i.tn̄ uť ꝙ poſſit ñ tn̄ debeat ꝺ
neceſſitate.ꝟ. ꝺ interro.ac.l.ubicūq;.extra de fide inſtru.
c.cum iohānes.de ꝓcur.l.filiusfa.§.ueterani.ꝟ.de iud.ñ
quicquid.de offō del.cōſuluit.⁊ quod no.iſtiꝰ.ꝺ uer.ob.
§.ois. C.quō ⁊ qn̄ iudex.l.i.extat ey.in.l.i.in.xiiijꝰ.q.
ꝟ.de iur.o.iu.⁊ bar.in dicto.§.h aūt iud.tu dic ꝙ quedā
ſunt iudici iuſſa ꝑ.l.quedā ꝑmiſſa ſunt ꝑ.l.in libero eius
motu ⁊ arbitrio.quedā requirūt interpellationē ptis.exē
plū de pmo.l.eos. C.de ap.ubi iubeť iudici a quo ap
pellať dare apoſtolos.item ꝙ facinoroſos inquirat ⁊ pu
niat.ꝟ.de offō preſi.l.cōgruit.⁊ tūc ſi non facit puniť .ut
C.ne ſin.ba.ite.l.i.⁊ h.c ꝑꝑ publica; uel tacē.ut ad.l.ac
quil.l.ita uulneratꝰ de publi.l.licitatio.§.ꝙ illicite.facit in
auť.ius iu.ꝙ preſtať ab his. §.fi.ergo ubicūq; dꝫ ſuple
re de facto inquirendo non dꝫ expectare ꝙ aliquis pe
tat uel accuſet quod intellige cū al'quo temꝑamēto.ar.ff.
ad tertul.l.ij.§.cōſeſtim ⁊ ar.ꝟ.de nego.ge.l.diuortio.§.
ſ; hic quidam. Exemplū de ſꝺo eſt ubicūq; iudici ꝑmiſ
ſū.ſ; ñ preceptū ꝙ ſuppleat ut.l.ampliorē.§.fi. C.ꝺ ap.
⁊ dicto.c.cū iohānes.⁊ adeo eius libero arbitrio ⁊ motu
eſt facere ⁊ ñ facere.ut ſiue faciat ſiue appellari non pōt
ut no.in ſpe.de offō iudi.§.impedit.ꝟ.ſ; quid ſi iudex.ꝙ
eſt no.ſic eſt in his que ad merū libitū iudicis ꝑtinent ſi
cut eſt delegare uel ñ delegare cām.ut.l.cum ſolitū. C.
de ſen.⁊ interlo.oī.iudi.⁊. C.de peda.iudi.l.placet.nam
h ē ius iudicis.⁊ non tāgit ius ptis ⁊ iō non diciť graua
re ptē ſiue cām deleget ſiue non.quecunq; ergo com
mittunť iudicū uoluntati poſſūt ſine ptiu; interpellatiōe
explicari. Exemplum de tertio eſt in reſtitutione in
integru; que peti dꝫ.in dilationibus cōcedendis que pe
ti debent.ut. C.de tpꝛ.ī integrū reſti.l.pe.⁊ fi.⁊ de iudi.
l.ad ꝑemptoriū.⁊.l.ij. C.ut.ꝟ.certu; tpꝛe.no.tn̄ ꝙ ſufficit
reſtitutionē in integrū tacite peti. C.de auc.tu.l.defendē
te.ſic ⁊ reſtitutionē poſſeſſionis ſufficit tacite peti propo
ſita ſpoliatione.ut no.i.q.iiij.q: ꝑſulatis.itē ea que perti
nent ad conſequētiam petitoꝛ uidentur tacite eē petita
tanꝗ̄ annexa rei petite.ut fructus intereſſe ⁊ litis expē
ſe.ut.ꝟ.ꝺ edil.edic.l.ediles.§.itē ſciendū.⁊ de reſti.ſpol.
grauis.ꝑ innoc. Et iō non eſt neceſſaria expreſſa pe
titio.ut no.in dicto.§.hoc. aūt iudiciu; ꝑ dy.quecūq; aūt
requirūt intentationē ea mero iudicis offō nō implorato
explicari nō poſſunt.q: pertinent ad ius intentantis: ut
inſti.de repli.in ꝑn.niſi ubi iudex ſupplere dꝫ.ꝟ .de peti.
hꝛdi.l.fi.⁊ quod no. C.ꝺ tranſac.l.ubi pactū.ſ; ibi eſt iō
q: iudex non dꝫ ꝓnunciare iniuſtū nec ꝯ iudicialem con
ſciētiā.ut.ꝟ.de fer.l.ij.in fi.facit.ꝟ.de peti.hꝛdi.l.hꝛditas
in fi. C.de epīs ⁊ cle.l.nulli.ſ; in iſtis legibus eſt ſpeale
fauore pietatis ꝺ an.le.l.quintus.§.ad auctoritate; ⁊ de
le.i.l.curatabus ī ꝑn.item facit qꝺ no.inno. extra de uſ
urā.ad noſtram lo.ij.ſ; ibi ſpeale odio uſurarioꝛu; ut ſi
ne petitiōe ⁊ ultra petitionem iudex poſſit contra eos ī
quirere ⁊ ꝺ facto ſupplere quod eſt no. Item facit. ꝟ.ꝺ
poſtu.l.quos prohibet.ſo.ibi ſpeale ꝓpter maieſtatē pre
toris cōſeruādā q: polluitur dignitas cōſortio īfamiū.itē
fallit ī cāis orfanoꝛū ⁊ miſerabiliū perſonaꝛū ⁊ coꝛū qui
ſuis negocijs ſupeſſe non poſſunt quibꝰ abſētibus iudex
pōt de facto ſupplere ſecus ſi ſuis negocijs ſupeſſe poſſit
⁊ noliť ar.ꝟ.de poſtu.l.itē quibꝰ ⁊ .l.⁊ q negocijs. Itē
fallit in curatore dādo bōis cōſeruandis.⁊ interdū diſtra
hendis ſi res urget nā hoc pōt iudex ex offō q: ipa bo
na periꝛ ñ poſſūt curatorē cū aīa careāt ut.ꝟ.de cu.bo.
dā l.ij.eadē rōe puto idē ſi infās ſit litigaturus cū tutoꝛ
ut iudex ex offō poſſit dare curatorē litis licz ſi eſſet ma
ior infāte nō poſſ; niſi peteret ut.l.qui hꝛ.§.ſi pupillus
ꝺ tutel.pōt etiā remedij loco iudex hortari.⁊ forte etiā co
gere aliquē ꝓpinquū infantis.ut petat ꝓ eo.⁊ de iure
caueat ar.ꝟ.de ꝓcuratoꝛ.l.mutꝰ.§.is qui ⁊ hec ſunt no
tanda. Quo ad ſm punctū uť ꝙ ſit neceſſaria citatio.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de adop.l.nam ita dinus in ꝯͥrium ꝙ non ſit neceſſaria
citatio no.ꝯ bo.poſ.l.iij.§.p.ſo.quiꝫ iudex ul' ſuperior fa
cit gr̃am quiqꝫ ius exhibet ſiue reddit.ꝓmo caſu aut illa
gr̃a reſidet mere in ipſo ⁊ ius alterius nõ infringit:⁊ ñ
requiritur citatio:de ꝓben.cũ qui.li.vi.ſi uero ius alteri⁹
infringitur.ut cũ legitimatur ſpurius ꝑ comite. tunc exi
gitur citatio:ꝫ illa legitimatio dicatur donũ:ut in auſ.q.
mo.na.effi.ſui.§.ſi uero ſolũ de na.reſti.l.fi.⁊ ita tꝫ bart.
in.l.gallus uel dic latius ut dixi in.d.l. nam ita dinus.fa
cit.ĵ.de tu.⁊ cur.da.ab his.l.i. Secundo cãu cum ius
dicit ⁊ tũc refert aut ꝑ mõm iuriſdcõnis cõtencioſe in ꝯ
dictorio iudicio.aut ꝑ modũ iuriſdictionis mere ⁊ ſimpli
citer uolũtarie ſi quidẽ per mõm cõtencionis ⁊ tunc aut
tractatur ꝯ abſẽtis preiudicio plẽe:⁊ dꝫ citari ut.l. ĩ cãe
.§.cã cognita.ff.ꝯ minor.⁊.l.ẽt.§.fi. aut de ſemiplene:⁊
idem.l.i.§.denunciari ꝯ uẽ.inſpi.aut ꝯ q̃l quaſi quõ abſẽ
parũ nocet:⁊ non dꝫ citari de inſa.l.lucius. aut de nullo
⁊ non dꝫ citari q: illi ſunt citandi quorũ tũc intereſt .aut
agitur ꝯ fauore.⁊ nõ eſt neceſſaria citatio ut.l.cũ unus.
ꝯ bo.auc.iudi.poſ. Et ẽ ar.ꝙ futuri aduerſarij ñ ſunt
citandi nec ĩ publica tone ꝓuilegiorũ. nec in explicatiõe
inſtrorũ.ut.d.§.denunciari ꝙ eſt no.aut ſumus in iuriſ
dcõne uoluntaria.⁊ tũc aut aliquis ſe offert legitime ad
ꝯtradicẽdum q̃ꝙ non citaẽ ⁊ cum eo poſtea de neceſſi
tate citãdo dꝫ expediri cã.ut.l.i.C.ꝯ bo.poſ. ſcõm tab.
aut nemo ſe obijcit ⁊ tunc aut iudex decernit id qõ lex
decernit ⁊ tũc nemo ẽ citandus.ut.d.l.iij. §.p.q: execu
tor ⁊ miniſter.l.eſt ut.l.i.§.decretalis de ſuc.edicta.ñ bo
norũ poſſeſſio edictalis ẽ forma decretalis.⁊ ꝯ ſciẽtia.l.
decernitur.⁊ lex non decernit niſi uerꝫ.ut.ĵ.ꝯ cõdcõ. ob
cãm.l.ſi pecuniã.§.ſi quis ſeruũ.aut iudex aliquid ſtatu
it.⁊ tũc ſi uolũtas adeſt habẽtium ꝓncipale ius ac pote
ſtatem liberã ĩ actu nemo alius ẽ citandus ꝯ adop.l.in
adoptione.alias ſic.ut.l.nã ita dinus. ⁊ dic ut ibi dixi.

Quo ad tertiũ punctum ꝯ libello uĩ ꝙ libellus non
detur.ut hic ſm ſcõam lec. In ꝯͥrũ uĩ dictus.§.opꝫ.ſo.
aut quis implorat iuriſdictionẽ ad gratiaꝫ aut ad iuſticiã
ꝓmo caſu offerat ſupplicationem uĩ ⁊ ſine ſcriptura uꝫ
quod fit.qõ dic ut no.ĩ prohemio ſexti in nouella .ſo ca
ſu ſcꝫ ad iuſticiam.⁊ tũc aut tendit ad preparatoria pe
tendoꝝ ⁊ non exigiẽ libellus ꝯ interroga.ac. in rubrica
aut in ꝯſiriam petitorũ ⁊ idẽ.aut eſt quid ꝓncipale ⁊ tũc
aut cõcludit aduerſario aut ſupiori.ſi aduerſario dic ut
.ĵ.e.l.§.de plano.ſi aũt cõcludit ſupiori ſoli ⁊ non ẽ pro
prie libellus.q: ſuperior non dĩ ad iudicium trahi.ſꝫ adi
ri.C.ꝯ ex.iudi.l.i.cum ſy. Qᵒ ad quartum punctũ dic
litẽ non cõteſtandã niſi duobus cõcurrẽtibus.ſ.ꝙ iudici
um ſit formatũ ex tribus pſonis ꝓncipalib⁹ .ſ.iudicis ac
toris ⁊ rei.nam inter actorẽ ⁊ reum ꝓncipalem fit conte
ſtatio litis.ſꝫ cum iudice non cõteſtaẽ lis. unde ĩ inquiſi
tione non cõteſtatur lis.ñ reſponſio rei habetur pro cõ
teſtatione litis.ſ.ẽ cum reo tranſuerſali nõ conteſtaẽ lis
ſꝫ cum reo ꝓncipali.C.ꝯ litigio.auẽ.nunc ſi hẽs.⁊ no.ĵ.
de offõ.ec.l.ſi ſuſpecta qõ no.ſle autẽ dĩ reus ꝓncipa
lis q in ſe claudit totã litem ⁊ eius effectũ. ſo requiriẽ
ad hoc ut lis cõteſtetur ꝙ cãe ordo deſiderat ut.ĵ.§.de
plano ⁊ ſunt quedam cãe que periclitarẽtur niſi diſpẽſa
ret lex ſuper conteſtaẽ.⁊ tũc lex diſpenſat ut ſi tẽpore li
tis cõte.reus eſt abſens ſꝫ poſtea ſit preſens ualꝫ iudici
um de tpe ap.l.fi.§.iſtud ⁊ ẽ ibi ſpẽale.ꝓpter piculũ mo
re ⁊ iõ ſecus in cã militaris ſoli⁹ q: ibi nõ ſunt feriata.ut
.ĵ.ꝯ ap.l.ſi expreſſum. Et no.ꝙ hñtus in abſẽtia re
uerſus reſtituiẽ niſi ſit abſẽtia captata de poſtul. l.i.§.ꝯ
qua.⁊ dꝫ ordo iudiciorum ſeruari.ut ibi no. Quo ad
quintũ circa doctrinam ẽ natura ſinis petitionis ex natu
ra ⁊ qualitas petitionis oritur ⁊ enunciat nobis naturã
⁊ qualitatẽ decreti.uel ꝓnunciationis.ut.ĵ.de neg.ge.l.
pop.in negocijs in fi. Extra no.ꝙ concluſio libelli re

ſtringit narrata ad ea que cõcluſiue petunẽ q: ĩ cõcluſio
ne ſtat modus agẽdi qui ſemper debet inſpici ut no.iij.
q.vij.c.hec quippe.⁊ per inno.de reſcrip.ſuper litteris.
Secundo no.ꝙ ineptus libellus non interrumpit pre
ſcriptionem:nec citatio facta ſuper eo.ut. ĵ. de adul.l.
accuſaturus q: ex eodem fcõ non dꝫ actor conſequi pe
nã.q: cõdẽnetur in expenſis ⁊ premiũ qõ pſcriptio iter
rũpaẽ.ar.de ne.ge.l.ſiue hẽditaria.facit de ĩterroga.act.
l.ſi filius la.ij⁹.⁊ ꝙ no.ĩ auẽ. offeraẽ de liẽ. cõteſtatione
Tertio no.ꝙ ꝓductio reſcripti gratioſi hẽ uĩ libelli ſec⁹
in reſcripto ad lites ⁊ cãs.C.de dila.l.ſi qñ.C.de his
qui ue.eta.impe.l.ij.⁊.C.de liẽ .cõteſtatiõe .auẽ.libellũ.
Quarto no.ꝙ ꝓductio appellationis corã iudice ad
quẽ petẽdo ꝙ ꝓcedatur ſuper ea habet uim libelli ñ di
co ꝙ ſola appellatio habeat uĩ libelli.ut no.inno.in.c.cũ
cõtingat de offõ del.⁊ adde quod no.de fide inſtru.c.ſi.
ꝓpterea ꝑ inno.⁊ de ap.dilecto ⁊ quod no.ij.q.vj.c.ſi
quis in q̃ciqꝫ. Quinto no.ꝙ ubi ad ꝓparationeꝫ alte
rius cãe queriẽ de poſſeõe ſine libello.põt iudex ſe infor
mare de poſſeõe ⁊ mandare alteri parti quod agat poſ
ſeſſorio uel petitorio .ſi uult . ⁊ ꝙ ad poſſeſſionem
iniurioſe uel cuꝫ armis ñ accedat ſiñ ſuo pĩul ſo.de offõ
ꝓcuẽ.ceſ.l.fi.de uſufr.l.equiſſimũ.ꝯ lib.cã.l.liberis.§.ſi.
ꝙ cuꝫ eo.l.ſi ſeruus.per la.de ac.de.ꝓba.c.i pnia poſt
princi.per inno.⁊ ita dicit an.de piſis obſuari in prãtica
in palatio quod no. Nũc accedamus ad tertiam lec.
que dicat ꝙ cãe decretoꝝ ĩterponẽdoꝝ ſolenniter cum
plena cãe cognitione delegari nõ poſſunt. Sed hic que
riẽ quare tenacius heret officij ĩpartitio cum interpoſi
tione decreti q̃ꝙ diffinitio cãrum equalis preiudicij uel
maioris.cum primum nõ delegeẽ ſm ſic.R⁹. q: primũ
eſt mixti ĩpij.ſꝫ iuriſdcõis. Sꝫ cur taꝫ uarie ꝙ alteꝝ
ſit iuriſdcõis alteꝝ mixti impij.r⁹ decretũ non eius facit
eius.⁊ iſtud eſt nobilius.⁊ mai⁹ q̃ꝙ iuri tam facto famu
lari.ut ꝓbaẽ per no.per innoc. in.c.cum pe.de fi.inſtru.
Modo ueniamus ad op.⁊ op.⁊ uideẽ ꝙ cãe mixti
imperij põt delegari.ſur.C.ubi ⁊ apõ quos.l.fi.ſo.ñ
ſpẽale fauore minoꝝ ⁊ eis ſimiliũ. Itẽ ibi non interpo
nitur decretũ.ſꝫ diffinitiua. Secũdo op.ꝙ cãe que
decretũ requirũt delegari poſſũt.ut.ĵ.ꝯ offõ ei⁹.l.cognitio
.§.ut poſſõ.ſo.hic loqͥ̃tu' exigiẽ cãe cognitio ibi ſemipla
uel minus q̃ꝙ ſemiplena.et iõ ibi non ponderatur a quo
fiat.dũmõ fiat. 3ᵒ op.de.l.i.C.qui pro ſua iuriſdcõe.
ſo.ibi ñ loqͥ̃ in his que ꝑtinent ad iudicis auctoritateꝫ
impartiendã.ſꝫ ad actionẽ ꝑtium exequẽdã ſic.ĵ.de an.
lega.l.quintus.§.ad auctoritatem. Quarto opponiẽ
de.l.ſuggerẽte.de offõ eius qui uiceꝫ al.c. ge.ſꝫ ibi loqͥ̃
in ſuffecto non in delegato.ſm glo.⁊ uerꝫ dicit q: uicarij
non hñt iuriſdcõem delegatam ab hoie ſꝫ cõceſſã a iure
et ſic ordinariã ſm glo.quod eſt no. Et adde quod no.ĩ
c.⁊ ſi ꝓncipalis de reſcrip.ĩ de. Quero an delationis
cũ plene cognita dande uel denegande interlocutio poſ
ſit delegari. uideẽ ꝙ non.q: cum plena cãe cognitione
iudicis offõ expeditur ut dic cõtra q: qui põt declarare
totum põt ꝑtem.ĵ.de in litẽ iurã.l.iudeamus.§.fi.unde
ſi tota cã põt cõmitti ergo ⁊ unus articulus incidens in
tota cã.nã incidẽtia ñ cenſenẽ ſuis ꝓncipalib⁹ ꝓ.tota.C.
ꝯ iudi.l.quot. Sꝫ occurrit uideẽ ĩ quo ũbo ſta pᵐ ꝯ
cretũ ⁊ ĩ q⁹ũbo ſtet ſꝫ decretũ ⁊ uĩ ex ui ũbi utrũqꝫ ſta
re ĩ uerbo decerno.cuꝫ dĩ decerno te mittẽdũ ĩ poſſõ
nem ex primo decreto iſtud ẽ primũ decretũ.⁊ cũ dĩ ꝯ
cerno te mittẽdũ ex ſo decreto.iſtud ẽ ſꝫ decretuꝫ.iõ ũi
ctio aũt que fit in poſſeſſionẽ ꝑ nuncium iudicis illa eſt
executio decreti non eſt decretuꝫ.ſicut et diſtat executiõ
a ſententia ut.l.a diuo pio de re iudi.⁊ ꝯ epiſ.audi.l.im
periale.ita differt decretũ ab executione decreti. cuꝫ et
diu poſt fieri poſſit.in cõtrariũ uidetur ꝙ ipſa miſſio in
poſſeſſionẽ dicitur primũ decretum:⁊ ſcõm decretuꝫ ꝙ

tūc cōtrahit̄ pignus p̄toriū ex p̄mo decreto.ut.l.nō eſt
mir.§.ſciēdū de pig° act.⁊ tūc p ſcōm decretū nāciſcit̄
quis uerā poſſeſſionē ⁊ dñium ꝯ acqui.poſ.l.qui uniuer
ſas.§.item cū pretor. Tūc ei actus primus.ſ.actus uerbi
trahit ſecū effectum ſuū ⁊ nō p̄us.hinc eſt ꝙ actus uer
bi pōt explicari p delegatum.ſaltim ī primo decreto qꝛ
ē poteſtatis pſonam cōcernētis. ſꝫ realis actus non pōt
delegari.qꝛ cōcernit territoriū ⁊ iuriſdictionē ab eo inſe
parabilē.at delegatus nō hēt territoriū ⁊ iō realem actū
nō pōt exercere qꝛ territoriū concernit.ut.l.fi. C.ubi ⁊
apud quos.⁊ iō non mittit in territoriū alienū.ut.ꝭ.de
bo.auc.iudi.poſ.l.cū unus.§.is qui facit.quod no.ꝯ foro
cōpe.c.poſtulaſti.⁊ ſi dicas ſi actus p̄mus.ſ.ꝯ mittendo
delegatur.ergo mixtū imperiū delegatur. R°.nō infert
pars in toto.ar.ꝭ.de edil.edic.l.cui dens nō ob.p̄dictis
qꝛ nuncius mittit q non hꝫ iuriſdictōnē.ut.ꝭ.de iudi.l.fi.
qꝛ cōſideramus ,pūt emanat a iudice.ꝭ.de manu.uin.l.ſi
pater.§.fi.⁊ ſic lictor ſeu ſpiculator qui decapitat hoīem
non ipſe decapitat ſꝫ iudex.ut extra de regu.iuris.c.ꝙ
quis mandato p dy.ſic ⁊ nauis defert frumētum ſꝫ non
ſibi ſed dño ⁊ iō dñs inſpicitur.l.i.§.nauem.ꝭ.loca.⁊ ſic
non inſpicitur pica ⁊ organū.quid ergo dicemus.nunqd
actus uerbi in ,pnunciādo de mittēdo eſt mixti imperij
uī ꝙ non.qꝛ lex dicit ꝙ ī poſſeſſionē mitteř ē mixti im
perij.ut.ꝭ.de iur.om.iu.l.iubere cauere. ſꝫ aliud eſt mit
tere aliud mittendū ,pnunciare.ut.l.i.de iur.om.iu.in cō
trariū uideř.qꝛ iſtud expedit̄ offō.quod nō deſeruit pe
titioni.qꝛ non ē actum p̄ncipaliter ad hoc ut fiat miſſio
ſꝫ ad ipm debitū ⁊ iō cū non deſeruiat actioni eſt offīn
nobile ueniēs ,ppio iure.l.ex edicto p̄toris.ut no.ꝭ.de
neg.ge.l.i.ergo cum ſit nobile.⁊ tendit ad decretū.ergo
eſt mixti impij. R°.credo ꝙ eſt mixti imperij ſꝫ delega
bile qꝛ actus uerbi pōt delegari.ſꝫ actus facti nō qꝛ ad
heret glebe territorij unde a ſimili ſꝫ poſſim dño territo
rij p̄mittente inter cōſentientes cognoſcere ī ſuo territo
rio tñ executionē facti facere nō poſſum.ẽt eius pmiſſu.
qꝛ hanc poteſtatē quis nō hēt ſine territorio .facit quod
no.ꝭ.ſi quis ius uo.nō te.l.ex quacūqꝫ ⁊ ꝯ illo mixto
imperio p̄ncipaliter dꝫ tractari ī.l.iubere cauere.dic ut
ibi.aduerte tñ dñi doc.ꝙ aliud eſt ,pnunciare tñ.aliud
facere.⁊ iō eſt dña an iudex ,pnūciet mittendū.an dicat
mitto.⁊ uerū eſt ſi res eſt parata miſſioni.alias ſi non ē
parata uerbū mitto exponitur.i.decerno mittēdum.qꝛ ñ
pōt iudex uerbo ſolo mittere ī poſſeſſionē facit.ꝭ.l.duo
bus.§.idem uider.qui ſatiſda.co.l.ſciendū.ꝯ iur do.l.ſi
ſponſus.§.i.ꝭ.man.l. qui negocia.ꝯ acqui.poſ.l.p̄dia cū
ſeruis. Jtē dñi doc.ꝙ aliud ē aliquem rebānire alió
,pnunciare eximendum ꝯ banno.C.ſi aduer.liber.l.i.qꝺ
eſt bene dictū q̄tum ad formalem dñiam. tñ qui nō pōt
rebannire nō pōt diffinitiue ,pnunciare rebāniendū ſed
interlocutoriē ſic.⁊ facit ꝙ aliud ē deportaŕ aliud decla
rare deportandū.qꝛ hec ſnīa non mutat ſtatum hoīs niſi
poſtꝙ fuerit approbata p ſnīcem auctoritatē deportan
di.ſꝫ prima ſic.qꝛ trahit ſecum ſuum finē ꝯ iniuſto te.l.ſi
quis filio de lea.l.i.§.a p̄ſectis de offō preſidis. l.illici
tas.§.qui uniuerſas in glo.cū ſy.facit.ꝭ.de rei uen.l.ſunt
due ⁊ illa faciūt ad multa. Et no.ꝙ qñ cōmittitur ali
quid non iudiciale.ſꝫ extraiudiciale.tūc miſſio ī poſſeſſio
nem nō eſt mixti imperij ⁊ pōt demādari. ꝯ acqui.poſ.
l.qui abſenti.§.i.⁊ iō executores grãe poſſunt in poſſeſ
ſionē mittere ꝯ offō del.in lr̃is p inno. nec ante expirat
corū mandatū ꝯ preben. p illorū per inno. Secundo
no.poſt glo.ꝙ qñ q̄titas ē in obligatione pp ſpeciē ⁊
dic ut.ꝭ.ſi ex noxa.cā aga.l.ij.§.i.qñ factū ꝺbeť ,ppter
ſpeciē.ut cautio ,ppter domum ruinoſam ut in.§.iul.de
pecu.l.edñ.⁊ de nego.ge.l.ſꝫ an ult°.circa mediū qñ ꝺ
betur factū extimatū ipſo iur.ut l berato ⁊ dic ut. ꝭ.de
neg.ge.l.ſi quis mādato.qñ debetur patientia ⁊ dic ut
no.ꝭ.ꝯ op.no.nun.l.ſi p̄us.qñ debetur pignus uel cau
tio ⁊ tūc non interponit̄ ſm decretum.qꝛ miſſio ,p cautio
ne hētur ut.ꝭ.ut ī poſ.le.l.is cui.§.queri pōt.⁊.ꝭ.ad car
bonianum.l.ꝯ bonis.§.qui pupillo. Circa quartā aūt
⁊ quītā lec. hic nō inſiſto.ſufficit ei remittere ut glo. re
mittit. Sexto ⁊ ultimo pōt in hac.l.pōi caſus p.l.me
minerint.C.unꝺ ui.ſcōm guil.⁊.C. ſi p uim uel alio mō
.l.i.in glo.no.⁊ in.l.ſi quis ī tantam ī glo.magna. Ulti
mo doc.inducūt hunc.§.ꝙ delegatio p libellum.i.p litte
ras ē probanda.quod ē uerū in delegatione uniuerſali
.C.de mā.p̄n.l.i.ſecus in ſingulari qꝛ pōt ,pbari p teſtes
in aut.in medio lit.§.i.⁊ ut liti iurent.§. qꝛ uero.ſcōm
ray.tu dic.ſi ante factū.i. ſi opponit ī principio litis dꝫ
,pbari p ſcripturam ſꝫ poſt factū tene diſtinctionē.d.ray.
⁊ adde quod no.de offō del.cū in iuř per hor. cū ei pñ
tatio reſcripti ꝺbeat ante oīa precedere ñ eſt ,pcedēdū
nō oſtenſo reſcripto.niſi partes uelint aut ſub ſilentio p
tranſeant ꝯ gratioſis uero dic ut no.ioh.an.in prohemio
ſexti in nouella ubi oīo uideas.deo gratias.

Circa aduocatos. Nō dꝫ quis tm̄
pati ꝙ ſe contē
ptibilē reddat aut nefanda diſſimulet. ſꝫ cum ingenio ⁊
grauitate animi quis dꝫ eſſe patiens.hoc dicit Bal.

De plano. Uerbū ꝯ plāo ītelligit̄.i.ſpē etiā ſe
nato.ꝯ adul.l.miles.§.lx°.⁊ ubiqꝫ
ī loco honeſto ōmiſſo tribūali ſolito. de iterrog.act.l.no
luit.§.i.dilatiōes eť abreuiant̄ pp iſtud uerbū de plāo ſꝫ
guil.in.l.leuia de accuſatio de .dilla.l.a procedente.

Sꝫ an libelli oblatio ſit remiſſa p iſtud uerbū de plano
dicit guil.ꝙ ñ.in cāis grauib° ſꝫ ī leuib° ſic.C.de nau
fra.li.xi°.l.de ſubmerſis.⁊ dicto.§.lx°.⁊ hic et has ſolē
nitates eť leues nemo pōt relaſſare niſi princeps.ut
hac.l.§.fi.eť ſi ſit ,pcōſul.uel legatuſ.niſi pricceps hāc auc
toritatē ei ſpēaliter dederit. ut no.ī ſpec.de legato.§.ſu
pereſt.ꝟ .ſꝫ nunquid.⁊ in.c.i.de hr̄ticis.li° vj.⁊ ī.c.ſepe
de uer.ſig.in de.in.iij.glo.ſic nemo committit cāꝫ app°
remota.niſi princeps.quod dic ut.C.de ſen.⁊ iter.o.iu.
l.fi. Sꝫ pone ꝙ in mōm poſte.non in mōm libelli.po
no ꝙ mutuaui tibi.x.tu negas.ego ,pbo.an debes mihi
cōdēnari.uideť ꝙ ſic.qꝛ de cōſenſu ptis pōt remitti ſolē
nitas libelli.⁊ hoc tenet glo.in dicta de.ſepe.ī glo.que
incip daŕ per hoc. Jn cōtrariū facit quod no.de offō
del.de cāis.p har.C.ꝯ liť.cōť.auť.offeraŕ.in fi.nā cū ī°
dat formā ⁊ ultra ,pcedit ānullando pces.non poſſunt
p̄termittere ſolēnia.tene glo.ſi interuenit ſaltē qualiſqꝫ
lis petitio.nam tūc ſatiſfactū eſt rōi legis.ut iudex certā
poſſit ferre ſnīam cū petitio ſit certa.⁊ ita intelligit̄ gl.
io.an.ſecus ſi ſola poſitio eſſꝫ abſqꝫ aliqua petitione.qꝛ
non poteſt fundari iudiciū niſi nihil petiť.ſi aūt eſt nar
ratum aliquid.non ſub uerbo pono.ſꝫ p mōꝫ querelle p
uerbū cōqueror ille eſt libellus ex tacita ꝯcluſione.⁊ ua
let iudiciū.i.q.iij.quia p̄ſulatus. Quid ſi princeps
committit cām ſub aduerbio ſūmarie.dic idē ſignificare
ꝙ uerbū de plano.ſm guil. Sꝫ certe illa ſunt diuerſa cū
copulenť.⁊ copula cadat inter diuerſa ut in.c.ſepe de ꝟ.
ſig.in de.⁊ ideo uideť quod iſtud uerbū ſūmariꝫ tollit
totū ordinem iudiciariū ut ſit dicere ſūmarie.i.extra or
dinē ⁊ ſic dꝫ referri ad merā ſolēnitatem iudiciorꝫ. uerꝫ
plene de ueritate dꝫ liquere ut.l.hec aūt.§.i.qui.ex ca.ī
poſ.ca.niſi ſit cā leuis ut.ff.ad trebel.l.ille a quo.§.i.⁊ ut
in poſ.le.is a quo.ad car.l.iij.§.duc cāe.l.ſi iudex ꝯ his
qui ſunt ſui uel alie.iuř.ar.ad exhi.l.theſaurus facit ꝙ
no.glo.ꝭ.de minoř.l.iij.§.i. Quid ſi committiť ſub ad
uerbio ſemiplene dic ut extra ut lit.non cōť.c.qm̄.§.in
alijs.et uideť ꝙ iſtud ſemiplene accipiatur pro media
probatione ut no.in.l.admonēdi.de iure iuran.⁊.l.in bo
ne fidei.C.ꝯ iure iuran.⁊ exempla pōc ut ibi. Quid
ſi ſub aduerbio ſimpliciter dic ꝙ maxime opatur ut nō

admittatur libellus implicit⁹ uel cōdcōnalis nec petitio ſummata uel cōdcōnalis nec miſſio huiuſmōi. ſʒ oīa clare ⁊ ſiñ duplicitate ꝓcedāt. ar. de uul. ſubſti. l. i. in fi. ⁊ l. vj. di. c. ultimo. ſʒ alibi exponit̄ ſimpliciter. i. ſine inquiſitione. ut ꝭ. de cōfir. ut. l. i. ſʒ iſtud eſt qñ non requirit̄ inquiſitio ali bi. i. bona fide. ℭ. ꝺ edil. ac. l. i. ⁊ adde quod no. archi. de teſtis. c. religioſus li. vi°. ⁊ io. an. Quid ſi ſub aduerbio fauorabiliter dic ꝙ itelligitur ꝙ dilationes abreuientur ueritate tñ ſeruata. ꝭ. ſo. ma. l. i. cōiuncta. l. fi. ℭ. ꝺ ſen. que ſine cer. q̄ti. Quid ſi ſub hac forma ſummarie ⁊ ꝺ fcō dic. ut. l. filius ꝺ dona. p bart. ſufficit ꝙ ille ꝓcedat ſalua iuſticia ⁊ equitate. ꝭ. man. l. creditor. §. fi. ſʒ non ſeruet or dinem ciuilē uel ſtatutariū iudiciorū unde ius dʒ redde re in cōcluſione. i. exitu cōtrouerſie uñ non pōt ius alicu ius ptis tollere per ſuam ſñiam ſicut nec olim cū omnia manu regia gubernantur. iuſticia tñ naturalis ñ debeat deeſſe. ⁊ ſicut arbitrator qui ꝓcedit ꝺ fcō equitate tamē nō ſeruata. ꝭ. p ſocio. l. unde ſi nerue. ſʒ id ꝙ non eſt ma gni ꝑiudicij facere pōt. ℭ. ꝺ preci. impa. offer. l. quot. ali bi dr̄ ꝺ fcō. i. abſqʒ iur̄ effectu. ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ de. l. meui⁹. ℭ. de trāſac. l. ubi pactū. ℭ. de adul. l. cū qui de uer. ob. l. qdā cū filiū. et ꝙ de facto fit de facto debet reuocari ut de minor. l. uex. §. ex facto. p gul. Quid ſi committit̄ ſine figura iudicij. R° figura ſig' formā rei. et ideo forma iu dicioꝝ relaſſata uī. ℭ. de la. lib. tol. l. i. §. ſimiliqʒ modo de hoc de clec. c. indēnitatis ſup uerbo figura. li. vj. per archy. ⁊ in extrauagāti ad reprimēdā p bar. et adde ꝙ no. ℭ. de li. cā. l. penul. ⁊ qui admit. ad bo. poſ. l. i. in glo. ſʒ non ne. ⁊ quod no. de fi. iſbi. c. i. li. vj. p archy. et eſt in terdū plena iudicioꝝ figura qñ ordinarie ꝓcedit̄ ſemi plena quando extraordinarie proceditur ubi uero eſt actus uoluntarie iuriſdcōis. ibi ꝓprie nulla eſt figura iu dicij. l. iij. §. i. in glo. de bo. poſ. Quid ſi dixit ſine ſtre pitu. dic ꝙ operatur ut faciat oīa q̄ breuiter narrari. qꝛ ſtrepitus eſt uerboꝝ. ⁊ ideo quanto pauciora uerba. tan to minor ſtrepitus ꝺ clec. c. quoniādā. in ꝑn. li. vi. p archi. ℭ. ꝺ ſtu. li. ur. ꝯ. l. i. in fi. ℭ. de ioffō te. l. ſi quis i ſuo. ex de feſ̄. ℭ. fi. de ſind. c. i. ℭ. ꝺ ep̄is ⁊ de. l. ij. iuſte tñ ꝓpla mantē audire dʒ. ꝭ. mā. ſi ꝑcedere. §. fi. aures enī accōmo date ſunt iuſtis uocibus. ⁊ ꝺ facili pōt amittere cām is ꝓ quo nemo facit uerba ut. ꝭ. ꝺ dolo. l. ſi dolo accidenit.

Quid ſi ſub aduerbio ſtatim. R°. itelligitur. i. exactiſſi ma diligēna ⁊ oībus fruſtratiōibus amputatis neceſſari um tñ interuallum ineſt oīc. ut ꝺ teſti. ſpe. l. cli. ī gl. que dicit q̄ cito poterit. ꝭ. l. ij. §. cōfeſtī ad tertul. alioqui mā datum eſſet impoſſibile. ⁊ nō ualeret ꝓpter impoſſibili tatem facti. ut ar. ff. ꝺ uer. ob. cōtinuus. §. itē qui inſulam alibi dr̄ ſtatim. i. ſine aliquo iteruallo. ff. de le. ij. l. cū qui dam. §. fi. alibi exponit̄. i. celeriter extra ꝺ loca. c. potuit. alibi exponit̄. i. ꝭ. triduū. ℭ. de ind. l. fi. alibi. i. ipſo fcō in aut. de inec. nup. in ꝑn. alibi. i. ꝭ. duos mēſes. ꝭ. de iure fi. l. aufertur. §. qui cōpenſat̄. alibi arbitrio iudicis. ꝭ. ut in poſſ. le. l. is a quo in prin. ꝺ nego. ge. l. diuortio. ꝟ. ſed hec quedā alibi exponit̄. i. ante q̄ ad alia diuertat̄. ℭ. ꝺ pac. l. petēs cum ſy. Quid ſi alternatiue ꝑncepe ait ſine iu diciorū ſtrepitu uel figura. dic ꝙ cum alternatiua ueniat ad amplificādū poteſtatē cōmiſſarij que magis amplat̄ ex cōiuncta q̄ ex diſiuncta ꝙ diſiuncta accipitur pro cō iuncta. ut no. in. d. c. ſepe in glo. iij. Itē alternatiua direc ta in ipm iudicem ſuā auget poteſtatem ⁊ arbitriū eligē di cōfert ſibi. ℭ. ꝺ ſeruis fu. l. iij. Et ſic no. ꝙ ubi ad ditur uerbum addit̄ ſenſus. qñʒ tamē additur uerbūʒ ⁊ non additur ſenſus. ⁊ hoc qñʒ cōtingit ꝑꝑ ineptiā loquē tis. qꝛ plus loquitur q̄ expediat ꝺ aur. ⁊ ar. le. l. pedicu lus. §. labeo. qñʒ ꝑꝑ ꝯtextus naturam. ꝭ. p ſo. l. ſi adijciatur qñʒ ꝑꝑ qualitatē uerboꝝ. nā qualitas copulati extre mi reſtringit naturam copulatiue ipſa qualitas uideat̄ in ſerta dūmodo ſit talis qualitas que de utroqʒ extremo

poſſit predicari. l. fi. §. cui dulcia. ꝭ. de ꝟ. ſig. l. ſi quis fun dum. ⁊ l. nam cuʒ liquide. §. ſi cui penus. ꝺ penu. le. rega lariter uero omne uerbū dʒ aliquid operari. ſ. quat̄. de mē te ⁊ de iur̄ loquētis cōſtat pro operari pōt. ℭ. de ioffō. te. l. ſi qñ de uſuris. l. ſi ſtip̄ ulatus. §. ad municip. de le. i. l. ſi qñ. ad trebel. l. balliſta ⁊ non ſoluʒ ꝟbum ſed ēt ordo ꝟborum ſignatur expreſſus. ꝺ conſecra. di. ij. c. in xp̄o pa ter ⁊ l. quot. ꝺ uſufruc. ⁊ l. her̄ dee. §. fi. ad trebel. Sʒ nunquid ubi pōt ꝺ plano ꝓcedi dʒ filius hr̄e conſenſū uidetur ꝙ non qꝛ hic requirit plena iudiciorū figura. ſic dicimus i cā executoris. ꝭ. de minor. l. deniqʒ. §. ſʒ utriʒ in uerbo iuito patre ⁊ ibi no. ⁊ ℭ. qui admit. ad bo. poſ. l. i. in gl. In ꝯtrariū uī ꝙ conſenſus patris ē magis ꝺ ſub ſtantialitate q̄ de ſolēnitate. ad hoc enim adhibetur. ut fi lius hēat legitimam pſonam q̄ ſine patre nō hʒ cui cura torem ⁊ ꝓtectorē filij lex cōmittit. ⁊ ſic pater ꝯʒ cōſenti re i ſignum ꝓtectionis ⁊ curationis ut ita dixerim. ℭ. ꝺ bo. qʒ li. nō ſolum. §. neceſſitatē. ſʒ enim ſtatutum diſpōat de fcō ꝓcedi uñ neceſſario dʒ interꝑtari. ſ. cum legitimis perſonis. ℭ. de teſtō mili. l. fi. de iur̄ codicil. l. quidam re ferūt. ℭ. qui da. tu. poſ. l. in univ̄ſis non enī dʒ ſtatutum abuſiue intelligi. quia non fuit propoſitum hoc legis la tori ⁊ iō etiam in extraiudicialijs iudicijs exigitur ꝙ iu dicium ex perſonis conſtet. ⁊ ꝙ ſit fundatū. facit ad ꝑdic ta qꝛ q̄ꝙ agatur contra cōſenſum tamē ſi pſona non eſt legitima dicitur pars grauari ⁊ pōt appellari. qꝛ quā tercūqʒ ꝓcedatur dr̄ ps grauari. ⁊ pōt appellari. ſʒ alia ps ñ eſt legitima. de mino. aut ꝑtor. §. ꝑmittitur. facit ꝙ no. in. c. inmotuit. de eo qui fur. ordi. recip. per inno. et hoc uex in ciuilibus cauſis nō ob. §. ſʒ uex qꝛ ubi pater quōdā cōſēſerat in iudicio ordinario uñ nō requirit̄ ꝙ denuo cōſentiat in ſummario. qꝛ trahit originē ⁊ cāʒ a primo. ſecus ſi nūq̄ cōſenſiſſʒ a cōtrario ſenſu illi⁹ glāē no. l. i. ℭ. qui admit. ad bo. poſ. qꝛ ibi nō ē iudiciū nec cō tētioſa iuriſdcō. hic ſic ⁊ dic ut ibi plene notaui. Bal.

Obſeruare. In tex. ibi neqʒ in aliqua di gnitate no. hic gul. ꝙ offīn aduocationis nō ē dignitas. ſʒ nex offīn ſine dignitate. In tex. ibi nemo. no. ꝙ miſerabilib⁹ pſonis iudex debet ſupplere ncie petētē ⁊c̄.

Que etiam omniuʒ. Per hūc ꝟ. dicit ſpec. ꝙ preſes ꝓuincie nō pōt committere cāʒ decidendā ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij. ita nec legat⁹ de latere q equi parat̄ ꝓcōſuli. uñ in reſcriptis legatoꝝ ñ pōt iſta clauſu la. ſʒ ſolum in reſcripto principis. ſm ſpec. qui ita deter minatur in ti. de lega. §. ſupeſt. ꝟ. ſʒ nūquid ⁊ dicit ꝙ hic eſt cāus in equiparatione hui⁹ lateris. de hoc hēris duas glo. ordi. una eſt in. c. ſepe de uer. ſig. in cle. in quarta gl. hoc tenuit gul. de cu. c. i. §. de plano. Sʒ nunqd hoc poterit p ſtatutū dñi legati adhuc iſta lr̄a eſt ar. ꝙ nō tñ cōtrariū uidemus fieri. qꝛ p hoc nō tangit̄ ius ſupio ris. ſecus ſi uellet ſtatuer̄ quod nō poſſʒ appellari a ſua inferioris. ar. extra de iur̄ iurā. c. uenientes. de hoc uide quod no. in. c. fi. de ap. li. vj. in nouella ubi diſputatur ⁊ declaratur plene ꝙ ſtatutum inferioris ualeat. ñ ſup or dine iudiciario q̄ ſup appellatione interponēda. ⁊ aliūs ꝓfeſſur⁹ legū doctor. ⁊c̄.

Eminiſſe. Officiū pretoris durat uſqʒ in aduentū ſucceſſo ris et tam ꝓcōſul q̄ legatus eius debent re manere ad ſindicatum. ⁊ non recedere. niſi ſindicatu finito. h. d. Et no. l. iſtā. no. ar. in iſto fine cōtra aſſeſſores ꝙ debeant reuerti tp̄re ſindicat̄ ⁊ ꝙ nō poſſint licentiari añ. Primo de dcōe uſqʒ ponit̄ excluſiue ſu per quo dicit gul. ꝙ dictio uſqʒ qñʒ ponitur reſpectiue ad aliud qñʒ ſup tp̄s. ut ſi dicat̄ a tali die uſqʒ ad talem diē. ⁊ tunc includit ſi pōt includere. ſecus ſi rō nō patit̄

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

ꝙ includat. Exemplum dicit iudex do tibi dilationeʒ uſ
qʒ ad octo dies ad ꝓbandum. ſi quidem octaua dies nõ
eſt feriata tũc includit. q: põt actio exerceri ea die. ſi aũt
eſt feriata tũc non includit q: nec põt icludere. ꝓbantur
illa. ff. de ſucceſ. edic. l. i. §. qbus. ⁊ extra de dolo ⁊ ꝯtu. c.
cum dilecti. adde quod no. in. c. ſi gratioſe de reſcrip. li°
vi°. p archi. ⁊ in ſpec. de dila. §. i. v. ſʒ põt iudex ita facit
. C. de tp̃. appe. l. ij. in fi. qñʒ apponit̃ ſup loco. ex° tibi
uendo uſqʒ ad talem arborem ⁊ uſqʒ ad talẽ domum. ⁊
tunc dicit guil. ꝙ duplex ẽ terminus. ẽ termin° terminãs
⁊ terminus terminat° uerba fuerit glo. C. de euic. l. ſi fi
nes agri. terminat̃ includitur q: eſt terminus intrinſecus
⁊ pars rei. terminus terminãs nõ includitur q: ẽ termi
nus extra rẽ. dic ergo cõſiderandũ qualis eſt ille termin°
utrũ accidẽs rei tunc ponit̃ incluſiue ſm cũ. Idem tʒ ar
chy. q dicit ꝙ ſup hoc fuit ualde ardua qõ in lombardia
ſup finibus duarũ dioceſiʒ ſicut ipſe elegãter põit. viij.
q. iij. c. eccleſias ubi dicit ꝙ ſi tales ſunt fines ꝙ ſm ſui
naturam accedere ptĩ. dictio uſqʒ appoſita ſup illis fini
bus ponit̃ incluſiue. ſi uero poſſunt accedere. ut uie pu
blice fundis ꝑuatorum tunc ponitur excluſiue. unde ſi
uendo fundum uſqʒ ad uiã publicã nõ uendo ꝓpter ea
nam. facit. ff. de acqui. re. do. l. martius ſm cuʒ. interdum
illa dictõ uſqʒ apponitur ſup gradu. exẽplum cõcedo ti
bi fundum ĩ emphiteoſim in tertiã generationẽ. naʒ ipſa
decima generatio cõtinetur. ⁊ ſic ponitur incluſiue. ut in
aut. de nõ alie. §. emphiteoſim. hoc tñ eſt uerũ ſi natura
ꝯtextus patitur. nam ſm naturã ꝯtextus uerba ſunt intelligẽ
da. uerbi grã eccleſia que nõ poteſt concedere niſi uſqʒ
ad tertiã generationẽ finitam dicit cõcedo uſqʒ in quar
tam generationẽ nam poneret̃ tunc excluſiue q: rõ non
patitur ꝙ includat. ar. d. §. emphiteoſim. facit in rõe ſui
. ff. de dam. infec. l. damni ⁊ qõ ibi no. p iac. dicit cy. in. l. a
calligato. C. de nup. ⁊ no. ff. de dolo. l. ideſt uſqʒ. Quãt in
materia odioſa illa dictio nõ includit exemplũ ꝙ deſcen
dentes rebellium ſunt rebelles uſqʒ ad tertiam generatõ
nem. nã tunc ponitur excluſiue ut ñ cõtineatur tertia ge
neratio. R°. eſt q: agitur de odio irrationabili. ⁊ crudeli
tate ⁊ illa dꝫ̃bent reſtringi ⁊ nõ ampliari qõ credo uerʒ lʒ
qñʒ repiam° ꝙ ẽt ĩ penalib° ponat̃ icluſiue ut. ff. de exor.
crim. l. ſacularij. §. ſunt qdã. ſʒ ta. ſʒ iſtud odio delinquen
tiũ ac in exẽplo ꝑmiſſo loquor quo ad non delinquẽtes.

Quarto ⁊ ultimo no. ꝙ ponit̃ iſta diſtinctio ſup nu
mero. exemplũ. ff. qñ dies le. ce. l. fi. cũ ꝑmiſſione tũc di
cit ibi guil. ꝙ ponit̃ incluſiue niſi ſit diuerſa rõ. ſm cum
ego dico ſicut in precedenti ꝙ ſi agitur de obligatione
uitãda ponitur incluſiue. exemplũ ꝑmittit̃ alicui ꝙ nõ
obſtãte decreto ꝙ poſſit extrahere uſqʒ ad numerũ. xx.
ſalmarũ frumẽti ⁊ tũc includet. ſecus ſi agat̃ de odio. ar.
ff. de li. ⁊ po. l. cũ quidã. exemplũ ꝙ illi qui ſunt de domi
b° cõſinatorũ intelligãt̃ cõſinati uſqʒ ad numerũ trium q:
dico ꝙ non cõiuncbãt̃ tres. ſʒ duo cõponebãt̃ excluſiue
⁊ adde ꝙ no. ia. de are. in ſimili in. l.   ff. de
manu. ubi uideas. Extra quero utrũ lex illa que dicit
offĩn durare uſqʒ in aduẽtũ ſucceſſoris hẽat locuʒ in alio
officio quã in iuriſdcõe ordinaria ⁊ breuiter guil. dicit
hic ꝙ non. q: nõ hꝫ̃ locum in concedendis bñficijs. uel
prebẽdis ſm cũ ꝙ ẽ no. digni. ar. C. loca. l. ſi cũ heriuſ
uñ legatus põnis cũ tp̃is ꝑmiſſiõe. ſicut eſt ꝓcõſul q
põt dici legatus de latere nõ poſſʒ cõferre bñficia poſt
tp̃s. licʒ ante ſucceſſoris aduẽtũ quod no. Secũdo
queritur utrũ hec. l. habeat locũ ſi ſucceſſor nondũ adue
nit tñ miſit ſuũ uicariũ dicit guil. ꝙ ſi eſt tale regiñ ꝙ
cõpetat uicario officiũ ꝑceſſoris ſtatim expirat pp aduẽ
tũ uicarij ut in aut. de collat. §. iubemus. T° querit
guil. utrũ iſte qui remanet in offõ pp defectũ ſucceſſoris
debeat hẽre ſalariũ ꝓ rata tp̃is quo plus fuit. determi
nat ipſe ꝙ ſic. p caſum in aut. de adminiſtrat. §. illud col
la. viij°. Quarto quero ſi princeps cõcedit iuriſdcõem
ordinariã ad ſuũ beneplacitũ ⁊ morit̃ utrũ expiret iuriſ
dcõ ãte aduentũ ſucceſſoris dicit guil. ꝙ ñ. ar. huius. l.
⁊ hoc eſt uerũ in ordinaria iuriſdcõe. ſec° ĩ gratijs et bñ
ficijs. erit ergo ordinari° donec reuocat̃ per ſucceſſorẽ.
allegat in aut. de queſtore. §. ſuper hoc. grã aũt ⁊ benefi
cium expirat ut in. c. ſuſceptũ de reſcrip. li. vi. Ultimo
quero nũquid ꝓ tempore quo durat offĩn pp non aduẽ
tum ſucceſſoris ĩtelligatur eſſe idẽ offĩn numero. an ĩtel
ligatur nouũ offĩn. guil. ſentit ꝙ intelligat̃ eſſe idem offĩn
numero. qõ credo uerũ. q: eſt ſequella primi. ⁊ explicat
uetera ꝯtinuãdo. ñ p nõs officiũ. q: ẽ ꝓrogatio legis ⁊ ñ
interuenit noua electio uel cõſenſus. g° ẽ idẽ offĩn nume
ro. ar. ff. de ꝑcario. l. ſʒ ſi manẽte de neg. ge. l. nam ⁊ ſuus
§. ſi mo. cũ ſy. quod facit ad multa. et unum ſcias ꝙ nõ
dr̃ ſucceſſor aduenisſe. niſi recep iuramẽtũ ⁊ applicuerit
ad locũ ubi decernitur ſibi adminiſtratio. ut. ff. n. i. et adde
iuxta hanc. l. ꝙ no. C. de donat̃. l. in hac. in cõtrariũ facit
quod no. ff. de ferijs. l. poſt diẽ ⁊ in gloſa huius. l. Bal.

l **Egatus** Hic uide quod no. in ſpecu. de iudice de lega. i. §. iaʒ nũc per totum. Bald.

p **Roconſul** Iſta. l. inducitur ad. q. qñ feſtũ occurrit ĩ die dominica. quis dꝫ̃beat hẽre oblationes utrũ ille cui deputantur oblationes illius feſti an il le cui deputãtur oblatiões diei dñice. finaliter dicit guil. ꝙ fiat diuiſio oblationũ ⁊ ĩpetrat̃ ſeparatio ſʒ cũ. Ul° uide in illa. l. ꝙ no. ĩ ſpec. de le. §. ſupeſt circa finẽ. Bald.

De officio prefecti auguſtalis rubrica.

p **Refectus egipti** In glo. ſed queritur ibi ſicut papa ⁊ imparor. No. ꝙ anteqũ imparor cõſequatur inſignia rome nõ ẽ proprie imparor. ſʒ aliquos unde neceſſe eſt ꝙ rõe coronetur ſm aliquos. extra hec. l. inducitur p guil. ad. q. de poſ ſeſſione cuiuſdã ſacraſtie alter erat ĩ poſſeſſione reliquia rum ⁊ paramentorũ. Mõ queritur quis iſtorũ dicatur poſſidere ſacraſtiam. guil. ſentit quod ille q poſſidet par tem ꝑncipaliorem. i. locũ ipm ſic dicam ipm eſſe ĩ poſſeſ ſione beneficij qui poſſidet eccleſiam. non eum qui poſſi det poderia ⁊ poſſeſſiones eccleſie quod eſt no.

De officio preſidis rubrica.

p **Reſidis nomen** Appellatio ꝑſidis generalis eſt. ⁊ oẽs magiſtratus cõprehendit. h. d. No. ꝙ appellatio ne ꝑſidis continentur oẽs hñtes merũ imperiũ ⁊ facit qõ dicã. ff. c. l. illicitas. §. q uniuerſas. bal.

Reſes prouincie In uoluntaria iuriſdcõe põt unus ⁊ ideʒ eſſe iudex. ⁊ pars. h. d. õpʒ per hac. l. ꝙ iudex cõis pußj põt eman cipare filiũ ſuũ corã ſe ipo. iſtud eſt quoddã offĩn quod hic appellat̃ iudex cõis. qui interponit auctoritatẽ in tu telis. curis. ⁊ emancipationibus ⁊ ſimilibus. Bal.

p **Reſes prouincie** Preſes ꝓuincie in ſuos ſubditos hẽt merũ impium intra territo riũ. ⁊ non ex. ⁊ rõe delicti quis efficit̃ de iuriſ dcõe eius in cuius territoriũ committit exceſſum. h. d. ⁊ eſt no. lex. In tex. ibi exceſſit. i. exierit. In tex. ibi priuatus quo ad actũ. non quo ad hñtiaʒ. q: ꝯtrarium ad

iuriſdcõnem inſepabilem donec durat tps ſui officij pſes eſt ſm glo.ꝛ bene. No.iudex extra territoriũ nõ hẽt exercitium impij ſui.ſ.per ſe.ſed p uicariũ ſuum reſidẽ te in territorio põt incũbentia explicare.ꝛ illũ uicarium põt ordinare exiſtens tam in territorio. ꝙ extra.uñ rector ꝓuincie ſpoltane licꝫ exiſtens ſenis non põt ibi ꝓ tribunali ſedere.et iter ſuces.tñ per uicarios ſuos quos dimiſit põt reddere iuriſdictionẽ ꝛ impium ut in auẽ.de col.§.ꝓhibemus ꝛ.§.ii.ij.ꝗ.aliqñ. Secũdo not.ꝙ rõe delicti efficitur quis ↄ iuriſdictiõe non ſui iudicis. Tertio no.ꝙ indiſtincta ↄ̃ſſio idiſtincte dꝫ intelligi maxie quãdum ad iuriſdictionẽ que eſt fauorabilis.bald. In glo.ſup uerbo ꝓuinẽ ibi guaſcones.guaſconia eſt ducat per ſe iuriſdcõnem hñs.non aũt eſt pars regni anglie.qꝛ tunc rex poſſet in quacũqꝫ parte regni ꝓ tribunali ſedere ꝛ per ſe ipſum iudicare ut i.c.cum epiſcopus ↄ offõ ordi.li.vi.non aũt poteſt p ſe ipſum ſꝫ p uicarios in guaſconia exiſtentes.ꝛ reſidẽtes ꝛ hoc uult glo.iſta quam no.p rege apulie q̃ et eſt comes quarundã ꝓuinciaꝝ.nã p ſe nõ põt iudicare.cũ ẽ ex̃ ꝓuincias.ſꝫ p uicarios ibidẽ degẽtes tenẽ mẽti.qꝛ ẽ iuriſdcõ. ſepata iuriſdcõ regni a iuriſdictiõe illꝰ comitatus ꝛ quelibꝫ deſiderat ſuũ territoriũ.ut.l.fi.C.ubi ꝛ apꝰ quos.nã ſicut ſeruꝰ deſiderat fũdũ ita iuriſdcõ territoriũ.ut ibi pꝫ.qꝛ territoriũ a iuriſdcõe ꝛ a terrẽdo dictum eſt.unñ iuriſdcõem inherẽtẽ glebe ex uiſmonis hẽ. In.c.glo.ibi ſicut nec ſacerdos deſinit in hitu.licꝫ exercitiũ ſit ſuſpenſũ.ꝛ adde quod no.in ſpec.de lega.§.nũc dicamus.ṽ.nunquid põt.ꝛ.ṽ.ſe. Itẽ adde ꝙ no.innocẽ.de ſen.exco.c.a nobis.ꝛ.c. ꝙ.in dubijs.ꝛ ꝙ no.cy.in auẽ.matri ꝛ auie in ſa eppo. Querũt doc. utꝝ dux exercitus poſſit aliquẽ cõdẽnare in territorio alieno in quo reſidet cũ exercitu.et tenẽt quod ſic.ut hic p cy.de hoc no.ia.in.l.cunctos populos.C.de ſũma tri.in lectu^a noua.facit.c.i. de foro cõpe.in de.rõ a pte affirmatiua ẽ qꝛ uideẽ eſſe cũ uniuerſitate.ꝛ uniuerſitas ñ minus inheret iuriſdcõi ꝙ fundo ar.j.de cẽtu.emp.l. in modicis de acqui.re.do.l.cũ quidã.cũ ſy.ſm doc.quõ no.ꝛ adde quod no.i.ſpec.de cõpe.iudi.adhibimus. §.i. ṽ.vjº.ꝛ.ṽ.ſe. Vlẽo quero hic iſti extranei deliquẽteſ q̃ lege ↄbeãt puñi.Quidã dicũt qꝺ ↄbeãt puñi ſm iᵒ cõe aĩij ſm legẽ ſue ciuitatis.ꝙ ſꝫ legẽ loci delicti uideẽ ꝓbabilius.dic de hoc.ut no.doc. in dicta.l. cũctos populos.

Querit hic gu.iudex domicilij ꝓcedit iudex loci delicti petit remiſſionẽ.utrũ debeat fieri ꝛ determinat ꝙ ſic quod eſt no.ꝙ dꝫ remittere et ille qui p ſe põt puñire.facit.j.de accu.l.ſi cui.§.cũ ſacrilegiũ ſm gul. hodie tamẽ non utimur iſtis remiſſionibꝰ niſi in terris que ſunt ſub uno principe generali.nõ aũt in terris que non ſubalternãtur regimini alicuius ꝛ ita ſe hꝫ ↄ̃ſuetudo que eſt ſeruãda qꝛ generalis.ꝛ preſcripta.uñ uidemus ꝙ banniti de ciuitate piſarũ poſſunt hic ſecure morari ñ tñ timẽt remiſſionẽ qꝛ nõ ẽ in uſu quod fiat de pari ad parẽ.bal.

Licitas. Preſes non dꝫ pati ꝙ alicui fiat uiolentia ꝛ dꝫ facere deſtrui inſtra ſimulata ꝛ uẽditiões factaſ ſine numeratione precij.h.d. Et no.elegãs ꝓncipium.ꝙ ſepius practicari uidi ↄtus extortos maxime a puellis remanentibus in domo cũ earum cõſanguineis ꝛ ſimilibus pſonis.nam ꝓ reſciſione corũ põt iplorari officiũ magiſtratus .quod tene menti. In tex. ibi factas participiũ pti tpis ꝛ ꝙ ꝓferunt a lege et futura cõpreheãt ſm doctores.qꝛ nõ ꝓferunt reſpectu certi actus.ſꝫ in genere ꝛ lex ſemp loqẽ.ut.C.de hñticiſ.l. arrianis ꝛ ad hoc ſemp allegatur. In tex.ibi numeratiõe ꝛ ſine ſpe future numerationis.unde ↄtus fuit ſimulatꝰ.

Iſtud ꝓncipium iducitur ad dnas.q.ꝓmo ꝙ cõfeſſus ſpe future numerationis lꝫ poſt biennium non poſſit excipere tamẽ poſſit offm iudicis miſericorditer implorare.

Secũdo ꝙ idem ſi renũciauit exceptioni non numerate pecunie ꝛ hoc per equitatẽ generalem huius.l.ſcõꝫ cdoſre. Extra tex.et facit ad iſtud ꝓncipiũ quod no. inno.extra ↄ cenſibus.c.cum inſtantia.ꝛ.c.uenerabili.ꝛ i ſpec.de renunẽ.§.ij.ṽ.priuata ꝛ.ṽ.ſequẽti. Querit hic ia.quo remedio uiolentia ↄbeat ꝓhiberi.Rº.qꝺ ante ſcm offõ iudicis.ſ.poſt factũ purgaẽ remedijs a iure ꝓditis ſecũdũ ia.ꝛ facit extra ↄ.ꝓba.c.i pũ ia.

Veritas. Error nõ officit ueritati ꝛ illud quod eſt in iudicio ꝓbatũ illud ꝓſumiẽ etiã uerꝫ.ꝛ ſm id ꝓnunciandũ.h.d.tex.ꝛ glo.ꝛ uide ia.j.de li.le.l.aurelius.§.filius.ꝛ quod no.in auẽ.ↄ tab.in prin.in glo.optime.ꝛ ꝙ no.cy.in.l.reſcripta i.iiijª q.C.de ꝓci.impa.offer.ꝛ arch.xv.q.v.c .preſbiter.ꝛ xxij.q.v.illa ille.ꝛ innoc.de re iudi.c.cum bertoldus in glo.no.poſt ubi dicit ꝙ lꝫ ꝓbatio nõ debuerit fieri.tñ facta dꝫ obſeruari per iudicẽ.quod eſt no.ad id facit.c. i.de reſti.ſpol. No.ꝙ iudex dꝫ iudicare ſecũdũ acta ꝛ ꝓbata ꝛ ad hoc allegaẽ.tñ quedã ſunt que ꝓbatione nõ indigent.ſicut eſt notoriũ.tunc iudex dꝫ ſequi ipſum notoriũ lꝫ per acta non appareat ꝓbatũ.ut no.in.l.i.C. qui et aduer.quos.cũ ſy.

Ne potentiores. Preſes dꝫ ꝓhibere apprehenſiones cõcuſſiões ꝛ retorſiones.ꝛ quelibet nocendi pretextum hñtia et maꝝ potẽtioribus .ꝛ hijs qui aliquod ꝓcedunt officiũ.h.d.uſqꝫ ad.§.ſicuti medico In tex.ibi humiliores.i.minus potentes. No.ꝙ preſes non dꝫ pati. ꝙ potentes grauent ꝛ opprimant minus potẽtes ſicut faciũt canes ꝛ alie beſtie.nec ꝙ nocẽtes opprimãt innocẽtes .uꝫ mali hoĩes opprimãt bonos. No.ꝙ gul.ↄ cu.tractat hic plene de materia ſecuritatis ꝓſtandeqꝫ quis timet ab aliquo offendi.ꝛ adde quod no.ĩ ſpec.de pigno.§.ſequiẽ.ṽ. quid ſi timeo. In tex.ibi innocẽtibus.no.ꝙ oẽs innocẽtes qui ſentiũt ſe grauatos hñt regreſſũ ad preſidẽ. Itẽ no.ꝙ paupibus maxꝰ ꝛ capitalis iniuria eſt auferre illud modicũ quod hñt ac ſi eis extraheret oculus ꝛ ponit gl.exemplũ in porcello.

Et no.ꝙ iudex ſemp debet eſſe fauorabilis ꝛ ꝓtector pauperum.ne iniuſte moleſtenẽ.et erit ſibi magna elimoſina coram deo.Bald.

Nequid. No.ꝙ ſub ꝓtextu liciti non dꝫ illicitum perpetrari.Bald.

Sicuti medico. Medico non imputatur caſus ſꝫ imperitia.h.d. No.hunc.§.ad.q.medicorũ iudicantium ſuper cicatrice.cũ poſtea ſequatur ↄtrius euentus.nãꝫ ſi iudicant ſcdm regulam artis ſunt excuſati alias nõ.no. illũ .§.ꝛ facit quod no.inno.ↄ homicidio.c.tua nos ubi diõ uide. Item no.ꝙ humana fragilitas in delictis nõ excuſat ꝛ uide in ſpec.in tractatu diſpẽſationum.§.iuxta ꝓ ponitur.ṽ.ſꝫ queritur ꝛ.ṽ.ſe.

Qui universas. Pñtes uerꝫ imperium poſſunt condẽnare ad mortẽ ꝛ in metallum.h.d. In tex.ibi regunt hodie quelibet regia ciuitas que alteri nõ ſubalternatur hꝫ ſuum ꝓſidem.ut no.i.l.fi.C.de ꝓſcrip.lon.tpis ꝛ maxime ciuitates ytalie que habent hoc ex pace conſtantie ut no.in auẽ.de defen.ciui.§.non habente. ſed olim non erat ita ymo erãt quedã ciuitates que ñ habebãt ſeruicꝫ ut.j.de excu.tu.l.ſi duos.§.decet.ꝛ ibi p ia. In glo.ſup uerbo in metallũ ibi de dominio.et reſeruauerat ſibi dñium inſulaꝝ ꝛ aſſignationẽ locoꝝ in inſulis ꝛ nõ commiſerat niſi ꝓfectis.ut.j.de le. iij.l.i.§.a ꝓfectis.ſimile dicemus ꝙ poẽas huius ciuitatis non poſſit aſſignare alicui cõfinia limitata extra diſtrictũ.qꝛ non habꝫ locũ in ſua iuriſdcõe ut no.ia.j.ↄ interdic.ꝛ rele.in.l.relegatorum quod uẽ durum.ꝛ quedã ciuitates habent ſtatuta

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

in cōtrariū. In.c.gl.in fi.glo.ia.de arc.dicit ꝙ non eſt iſta rō quare pſes nō poſſit deportare.ſꝫ rō eſt q: dportare eſt extra ius ciuile portare.quod non pōt niſi ſolus imparor qui cōceſſerat.ar.ſ.de adop.l.ſi arrogator.ꝟ. ſꝫ an impuberi.⁊ iō dicit ꝙ banniti nr̄i tpr̄is quacūqꝫ ō cā non equiparātur deportatis nec pdūt ea que ſunt iuris ciuilis q: ſi non pōt preſes ꝓuincie eo ꝙ nō hꝫ iurſdictō nem talē multo minus quidē poteſtas uel alius officia lis deportare pōt.ar.huius.§.Et iō dicit ꝙ retinent pa triam poteſtatē ⁊ teſtamēti factionē ut no.C.de hr̄.inſti. l.iā.nī dicit ꝙ perdit bn̄ficia ciuitatis ſibi cōceſſa. ⁊ ſic ſi ſtatutum dat bn̄ficiū filio.ut ſuccedat pr̄i excluſa femina iſtud beneficiū non dꝫ hr̄e filius bānitus quod eſt utile ſcire.ſcdm cy.in addi.itē no.ia.ſ.ad trebel.l.ex fcō.§.ex facto.ſꝫ.d.federicus de ſcallis diſputādo tenuit glo.§.re legati.ſ.ꝙ perdat iura ciuilia tanꝙ deportatus.ſaltim in ciuitate ſua cui⁹ cenſetur hoſtis.ut.ſ.de capi.di.l.amiſſio ne.§.qui deficiūt.⁊ iō eius filio minori dabitur curator cum ſit extra paternam poteſtatē quod tn̄ eſt dubiū mi hi q: patria poteſtas eſt iſeꝑabilis a pſona.⁊ iō ex dīa locorū non pōt de ea difformiter iudicari ar.ſ. de iudic. .l.ſi fideicōmiſſum.§.tractatū aut ergo ubiqꝫ pdit aut ne cubi.adde quod no.cy.C.ō penis.l.ꝑeuī.⁊ quod no.ia. ſ.qui.ex ca.in poſ.ea.l.ad cognitionē.adde etiāꝫ qō no. cy.de uſufruc.l.corruptionē in ultima.q.itē adde utrum epi poſſint deportare.extra de calum.c.i.per archi.xlvi. di.c.ſeditionarios per inno.in.c.i.de officio ordi. Ult⁹ queritur an bannire ſit meri imperij.ꝓbatur ꝙ ſic.ut.C. de ſen.⁊ interlocu.l.nulli.Baldus.

Preſes prouincie. Multa ꝓpter inopiā pōt di minui ⁊ totaliter relaſſari.h.d.no.hic ia.ꝙ in malis pōt plus iudex ꝙ̄ in ordinarijs penis.

p **Reſes prouincie.** Iudex pt̄ cogeṙ poſ ſeſſorem ut reaptet domū que difformitatem inducit.h.d.hic ia.dicit ꝙ ſi timetur dannum pecuniariū hēt locū cautio damni infecti.ſi difformitas hꝫ locum hec.l. Et no.ar.ꝯ poſſidentes caſſalina in qui bus fit turpitudo ⁊ tota cōtrata difformatur.⁊ putreſcit ꝙ dominus cogiṫ ad purgandum ⁊ claudendū .ſi huiuſ modi fiunt in uijs publicis .habes.l. ſpecialem. ſ.de uia publi.l.ediles

ſ **Epe audiui.** Uerba directa ad li tigantem nō artant iudicem.h.d.Et ſic lr̄e monitorie uel litteṙ fa cultatis nō inducūt neceſſitatem ſꝫ inſtruunt partē uel iudicem.h.d.⁊ ad hoc allegatis cū.l.ſe.⁊ ſunt ibi iſti tex.multum no. In tex.ibi cognitiōis. ſ.per ſe fran.acur. In tex.ibi ſuſcipiende.ſ.per ſe fran. acur. In tex.ibi ſꝫ cum.ſ.iudicem. No.ꝙ pnceps idu bio nō intelligitur diminuere offīm ordinarij.nec deroga re ei⁹ poteſtati. Secūdo no.ꝙ ea que ſunt ō iure iu dici cōmiſſa nō intelligūtur p reſcriptū adempta. Ter tio no.ꝙ delegare uel nō delegare reſidet in pectore iu dicis ⁊ nō pertinet ad ius partis. Quarto no.ꝙ licet dicatur i reſcripto p te uel p alium.tamen hec clauſula tacite īntelligitur in cāis delegabilibus.facit ꝙ no.inno.in .c.ſi.de offō del. Quīto no.ꝙ uerba excitatoria direc ta ad partem.ſm tex.uel ad iudicē.ſm glo.ius cōe non ledunt.ſi ēt eſſent uerba que importarent nouā formam mandati pncipis dat formam ꝓceſſui.⁊ eſt ſeruādūꝫ ali as non uꝫ ꝓceſſus.extra ō pſcrip.c.cum dilecta.⁊ ex̄.de reſti.ſpo.c.piſanis.adde ꝙ no.inno.de pſum.c. dudū.de pben.dilectus ⁊ quod no.archi.xviij.q.ult.c.dudū .⁊.l⁹. di.quantū.xj.q.i.c.qui reſiſtit ⁊ ō reſcrip.c.cum aliquib⁹ li.vi.p archi.⁊ quod no.in gl.or.i.c.i.de offi.del. i clem. Ultimo not.ꝙ iudicis eſt extimare que ſunt partes

ſue. In glo.ſuper uerbo neceſſitatē.ibi diſtigue an p uerbū mādo.no.illā diſtinctionē que ṅ reperitur alibi ⁊c.

g **Eneraliter.** Legi uobis cum.l.pro xima.

e **X omnibus.** Nec.ar.huius.l.ꝙ oēs hn̄tes ſuperiorē iurſdcōēꝫ ordinariā poſſunt dici pſides ſꝫ i ita lia ꝓpē ṅ appellaṙ pſides ſꝫ rectores.q: italia ṅ dr̄ ꝓuicia q: dn̄a ꝓuinciaꝝ.hodie uō ē peſſima ⁊ mini ma ꝓuinciaꝝ pp ꝑualitates que uertūṙ i ea.⁊ ē pauꝑima ꝓuincia pp peccata hoīum in ipā habitātū q: in ipā ho die multi mali hoīes repiuṅṫ ꝑut manifeſte apparet. ⁊ diciṫ ꝙ ytalia ē bōa ꝓuicia ⁊ benedicta.ſꝫ ytalici ma ledicti ſunt ⁊ peſſima gens reperiṫ.Mccccviij.Bald⁹.

ſ **Ed licet.** Allegaṫ ꝙ mala pratica nō ē ſuanda.

c **Ongruit.** Rectores ꝓuinciarū de bent purgare ꝓuinciā ma lis hominibus.⁊ hn̄t ius generaliter ingrēdi. h.d. Iſta.l.ꝓbat melius ꝙ̄ aliqua alia ꝙ poſſit formari iqſitio generalis. Quero utrū ex iſta generali iqſitiōe poſſit ſeq cōdēnatio, ino.uṙ ſentiṫ ꝙ ſic q: ſufficit ſi ex ꝓbationib⁹ appeat loc⁹ ⁊ tps ſꝫ libell⁹ ſit gn̄alis hoc uṙ ꝓbari ex dictis ino.ex̄ de elec.c.hōc mēo rie maguntino.in glo.ſꝫ nicholaus de mata.⁊ ol.uideṙ ſē tire cōtrariū q: dīt ꝙ inquiſitio generalis ē preparato ria nō aūt inquiſitio iudicialis ⁊ ſolemnis.uñ dīt ꝙ ſine ſpeali inquiſitiōe non pōt ferri ſn̄ia ꝙ uideṙ uer⁹ ubi in quiſitio generalis non eſt facta cōtra certā pſonā.opy. illoꝝ refert bar.in.l.ij.§.ſi publico.ſ.de adul.ibi uide ꝓ prima opy.facit glo.inſti.de publi. iudici. in prin.pro ſa opy.facit quod no.ia.hur.inſti.de act.in pri.⁊ ꝙ no. in ſpec.de iquiſit.§.nūc tractem⁹ in penult⁹ ⁊ ult⁹ colū. ⁊ quod no.innoc.de accu.c.cum oporteat ⁊ ita teneas ꝙ ex inquiſitione que formaṫ ſm hanc.l.non poſſit ſeq cōdemnatio.niſi deſcendat ad ſpealē ꝓceſſum.⁊ facit.ſ. de cuſto.reoꝝ.l.diuus.q: illa inquiſitio fit ad inueniēdū nō ad puniēdū.nec ſup ea eſt pars citanda.nec recipiūṫ teſtes i figura iudicij.ſꝫ ſolū ad informationē curie.⁊ iō non pōt ferri diffamia ex ea.Baldus.

Furioſi. No.in illo.§.⁊ in.l.diuus.ſ.prox. furorē nō pſumi niſi ꝓbeṫ. Itē no.ꝙ.l.committit cuſtodiā cōiunctis furioſi.ut eum cu ſtodiāt ⁊ ꝙ poſſint ligare ⁊ carcerare. Itē no.ꝙ ille qui detineṫ p cōſanguineos in carcere.pſumiṫ furioſus Itē no.ꝙ ille qui eſt negligēs in offō ſibi commiſſo p.l.dꝫ puniri.quod no.

d **Iuus marchus.** No.ꝙ rec tores locoꝝ nō poſſūt inde recedere ſine licentia ſuperioris etiā ſi uelint ſtare per unā diem tm̄.⁊ iō ſi po teſtas h⁹ ciuitatis uellet recedere dꝫ requirere licentiā a dn̄is prioribus quod no.Bal.

ſ **Enatuſconſulto.** Diuidiṫ hec.l.i duas ꝑtes q: primo loquiṫ in actionibus naſ centibus in pſō ante inchoatū offīm.ſo loquiṫ de actionibus que ſumūt originē i offō.ſa ibi ſi qd tn̄ l' p⁹ logṫ ō actiōib⁹ q̄ oriūṫ ex actu uoluntario ſiue cōtra ctu.ſo de actionib⁹ que oriuntur ex delicto.ſa ibi ſiqd tn̄.⁊.h.d.actio que per offīm moueri non potuit.finito offō reſtituiṫ.h.d.primo ſ. durante offō furtum uel iniu ria patiatur officialis. qui hēt offīm cum anexa iurſdcōe uel aliquis ō eius familia aut alteri faciat.interī ad liṫ. cōt.⁊ ſequeſtr̄ ꝓcedi pōt ⁊ non ulterius.h.d.allegatur ꝙ quādo lis differtur ⁊ eſt aliqua ſuſpicio interim fit ſe queſtrum ad hoc allegatur finis legis. Itē allegatur ad aliud ꝙ impedito agere currit pſcriptio.ſꝫ datur re

ſtitutio qñ impedimẽtũ ſupuẽit ex accidẽti pp naturã ac
tõis inceptãe.ſeu qñ ñ ſupuẽit impedimẽtũ a principio
ſꝫ poſt inchoatũ curſũ pſcriptionis ſꝫ perrũ.cõtra quẽ
facit de iure deli.l.fi.§.donec ⁊.C.de inoffĩ te.l.cõtra
maiores.nec ob.ĩ.de fur.l.⁊ aeilianus.q: ibi erat ipedi
mẽtũ facti ⁊ nõ iuris.ut no.cy. C.de pcibus imp.offer.
l.quoſ.in.iiij.q.⁊ ſic nõ facit proprie ad id ꝙ dicit tex.
  In tex.ibi reſtitueret̃.ſ.illis ꝓuincialibus.qui meũ
officij ꝑtem interim egerũt ⁊ eõtra officiales in eos.
  No.pũo ꝙ idẽ ut̃ de magĩatu ⁊ failia eius.ad hoc
facit.l.i.C.ſi quacũqꝫ ꝑdi.potat.   Secundo no.ꝙ pp
impedimẽtum ſupueniens pſcriptio inchoata nõ deſinit
currere.ni ſi eſt iuſ impedimẽtũ datur reſtitutio .⁊ ſi ta
tũs reſpondere ad.§.donec. dic ꝙ ibi ſupuenit impedi
mẽtũ ⁊ dilatio ⁊ iõ interim non currit preſcriptio.hic ãt
occurrit impedimẽtũ ⁊ nõ dilatio.   Tertio no. ꝙ magi
ſtratu durãte põt moueri actio ex õlicto uſqꝫ ad cõteſta
tionem.itẽ no.ꝙ fit ſequeſtrum qñ cãe cognitio differtur
p.l.pſeram ſi ibi interpretatur crimẽ.   Vlt° no.ꝙ ſatiſda
tio impedit ſequeſtrũ fieri.itẽ facit reuocari ꝙ factum ẽ
ut.l.ſi fideiuſſor.§.fi.ĩ.qui ſatiſ.cogã.   In glo. ſup uer
bo reſtituitur ibi.ſꝫ datur reſtitutiõ.pe.dicit ꝙ hic pſcrip
tio ceperat currere ibi nõ.io.allegat ꝯ pe.l.fi.§. in cõpu
tatione.C.de iuſ deli.dic ꝙ hic nõ erat impedimẽtũ pre
ciſum.ſꝫ cãtuũ.item ꝯ pe.facit.l.cõtra maiores.C.de in
offĩ te.ſed ibi erat impedimẽtũ cãe hic pſone.itẽ ꝙ im
pedito nõ currit pſcriptio.facit extra de elec.c.cis qbus
ſꝫ hic loquitur õ pſcriptione circa actiões iudiciales ibi
in extraiudicialibus.⁊ uide quod no.inno.õ pſcrip.c.ex
tranſmiſſa.   In glo.ſup uerbo inuito.ibi uel dic.coram
ſuperiore cõiunge pſonam cũ illa q: corã ſuperiore tam
magiſtratus ꝙ eius officialis uel familiaris ⁊ quotidie
allegatur ꝙ poteſtas non eſt iudex cõpetens in cã fami
lie ſue.nec põt cõdemnare cũ qui intulit iniuriã familie
ſue.ſed bene põt proceſſus initiari coram eo ut ꝓceſſus
ꝑpetuetur.item ⁊ fieri ſequeſtrũ uel recipi ſatiſdatio.⁊ ui
de.ĩ.õ penis.l.ſi quis forte.§.ſi quos.itẽ uide ꝙ no.ino.
de uer.ſigni.c.ex parte.⁊ quod no.lxxxiiij.di. ſi quis ⁊
in ſpe.de legato.§.i.ṽ.ſed nunquid legatus poterit.⁊ de
compe .iudic.aditio.§.i.ṽ.item no.

s **Iforte**.iuriſdcõ ſucceſſorie durat do
nec ei ſit notum de ſucceſſo
ris aduentu.h.d.⁊ no.l.i tex.ibi dederit uel
aliũ actuꝫ iuriſdictionis exercuerit.⁊ facit qõ
no.ĩ.ſi cer.pe.l.eius qui i ꝓuinciã.quidã tñ dñt ꝙ hec
.l.hꝫ locum in ordinario non i delegato ꝯ quos ẽ extra
de reſti.ſpo.c.audita.   In tex.ibi cognouerit qõ põt
eſſe pp ꝓuincie latitudinẽ q: poteſt eẽ finis egreſſus ta
men neſcitur adhuc.

l **Egatus**.Nemo põt renunciare iuriſ
dictioni niſi i manibus ſupe
rioris.h.d.⁊ ad hoc allegatur iuxta glo.hic po
ſitam uide quod no.inno.de renunt.c.ꝙ idu
bijs ⁊ qõ no.in.c.i.de renunt.i.de.ſuper uerbo miũo°.

p **Reſes**.Ex quantitate damni augetur.⁊
ſimiliter pena imponenda ex eo
.h.d.   No.ꝙ quando caput familie corrum
pitur tota familia corrũpi ut̃ ꝙ no.bald.

De officio procuratoris ceſaris uel rationalis rubrica.

q **Ee geſta**.Procurator ceſariſ
partib° ceſaris fun
gitur tñ non alienat niſi ex certa ſciẽtia
⁊ hẽat in mandatis.itẽ adeũdo hẽdita
tem uel iubendo ſeruo ꝙ adeat acq
rit ceſari niſi hereditas ſit dãnoſa. cu
ius aditio ex ratificatione ceſaris per

det.hoc dicit cum.l.ſe.   No.primo ꝙ ꝓcuſ.ceſaris põt
ea facere que põt ipẽ facere.ſ.ad cõmodum ceſaris.nã
i illa generali ꝑmiſſiõe ſeu arbitrio non cõtinet̃ alienatio
nec cõtinet̃ ꝙ poſſit ceſarẽ dãnificare preter i:s cõe.
  Secũdo no.in ꝓcuſem ceſaris errãtis in traditione
⁊ in dñio ñ transfert dñ iuum.   Tertio no.in ꝓcuratore
ceſaris dño ſpecialia ꝙ poteſt ſuo ceſaris iubere adire.
Item poteſt ipſe.ſuo animo heredem facere ceſarem
dummodo hereditas ſit opulenta .ſꝫ in hereditate dam
noſa ceſar utitur iuſ cõi ut non fiat heres aĩo alieno.et
iſtud quod dico in ceſare illud et eſt dicendũ in papa,
q: ꝑpetuus ceſar eſt.⁊ de facto uidemus ꝙ papa hẽ ꝓ
curatores ſuos ſicut ſũt collectores pape.⁊ ſimiles.
  In gl.q: nemo ibi ⁊ ut no.optimã diſtinctionem hic.
utrũ ꝓcurator habendo in dñio uel in pſona dñi transfe
rat dñium et hẽat cognitionẽ vꝫ ꝓcedere alia inſpectio.ſ.
de cã dñij.ſ. utrum oblatio ex qua radicet̃ in pſona ꝓ
ue geſtoris uel ñ.ꝙ examinat̃ in.l.ꝓcuſ q ꝓ euict.ĩ.⁊c
ꝓcuſ duplex ergo eſt inſpectio una de oblatione.alia de
executione oblationis per traditionẽ.in.c.glo.ibi.l.iul.§.
.i.q: hẽ aĩuꝫ aliẽnãdi qui deſideraſ in trãſlatione dñij.
ut.l.iij.§.facilius.ĩ.de ꝯdcõe ob cãꝫ.in.c.glo.ibi.l.ibi ſi ꝓ
cuſ.la prima. ⁊ eſt rõ q: nõ hẽt animum aliẽnãdi dñium
ſuũ nec tradidit eo nomine nam cõſiderandũ eſt quo no
mine fiat traditio.ut.l .cũ qui.§.fi.ĩ. de publi.   In.c.
glo.ibi ut officialis g° nõ repellit̃ per exceptionẽ.ar.l.ſi
ſuuꝫ.ĩ.qui ⁊ a qbus.   In.c.glo.ibi ſeruũ uiij.ſ.in p°
cãu illius.l.fran.ac.   In.c.glo.ibi in ſecundo cãu illius
l.hucuſqꝫ dictum eſt qñ res erat ꝓcuratoris.nõ dicit ꝙ
res erat dñi   In.c.glo.ibi hoc cãu.i.in ꝓcuſ.ceſaris.ſꝫ
an deſideret̃ ſcientia mandati. dic ut no.arch .in .c.his
qui.de ꝓcuſ.li.vj.Itẽ facit ad hanc glo.l .cum fundus.
§.ſuũ tuũ.ĩ.ſi cer.pe.ubi tractat̃ de errore utruꝫ impe
diat tranſlatiõeꝫ dñij.ſꝫ ibi loqt̃ de errore dñi hic de er
rore adminiſtratoris. ⁊ ſic diuide materiã.itẽ adde ꝙ aut
qs hẽt liberã a lege.aut ab hõie ſi a.l.nõ põt alienare.ut
hic niſi faciẽdo dñi ꝯdcõem meliorẽ ut hic. ſi aũt ab ho
mine tũc bñ põt alienare ut.l.ꝓcurator cui.⁊ ibi no.cy.
l.mandato generali ⁊.l.ꝓcuſ tutoſ.ĩ. de procuſ.⁊ dicit
hic guil.ꝙ nemo hẽt liberam niſi cõcedat̃ ſpecialiter.ut.l.
ꝙ tuberonis.§.aliam.ĩ.õ pecu.   In glo.in alio in fi.⁊
eſt rõ q: ſi hereditas poſſet adiri ꝑ procuratorẽ acquire
retur ei ius directum ⁊ radicaret̃ in eum aditio quod
eſt poſſibile.ut.l.quecũqꝫ gerimus.ĩ.de ac.⁊ ob.⁊ ar.in
.l.ſi mulier.§.ex aſſe.ĩ.de iuſ do.ſm an.de piſis .Bald.

c **Vratores**.In tex.ibi non habent
.i.non eſt eis cõmiſſuꝫ.
  In tex.ibi debebit.ſ.ꝓhibitus ab acceden
do.   No.ꝙ non põt deportare ille cui non
eſt ſpecialiter ꝑmiſſum.facit.l.i.in prin.ĩ.ti.ij.   Secũdo
no.ꝙ tumultuoſus ⁊ iniurioſus põt ꝓhiberi ne accedat
ad aliquẽ locũ.⁊ uide õ hoc ꝙ no.inno.in.c.ꝓuiia extra
de ꝓbat.   Itẽ no.ſm unã lec.ꝙ ꝓcurator ceſaris nõ
põt dare bannito licentiã õ redeundo ſm aliam lec.
  No.ẽt ꝙ ſuũ ꝓceptũ reuocare non põt quando pre
cepit cũ cãe cognitione.Item no.in glo. ⁊ de negatione
ꝙ non ẽ bona rõ quando eſt eadem cũ dicto.⁊ facit qõ
no.in.l.non oium.ff.de legibus.

De officio eius cui mandata eſt iuriſdictio .rubrica.

q **Vecunque**.Cauſe meri ⁊
mixti imperij
non delegãtur.ſꝫ cauſe iuriſdictionis pñt
delegari.h.d.iſtud ꝓncipiuꝫ.uel ſic cãe
que in ſignũ excellentie ⁊ ſuperioritatiſ
diſcretiue maioribus iudicib° ſunt cõ
miſſe non ſunt delegabiles ſed cãe que iuſ magiſtratus

cōpetunt delegabiles exiſtūt.h.d.iſtud pncipiū in quo uſq; ad uer.ꝛ ideo ponuntur due regule.quarum que libet hēt rationem annexam. prima eſt negatiua. ſecun da eſt pmiſſiua.ſiue affirmatiua.ſa ibi que uero. In tex.ibi ſpecialiter ꝛ expreſſe diſcretiue.ꝛ excellēter.ſm doc.ꝛ eſt de mte glo. No. ꝙ illa que ſr ꝯceſſa ſiue cōſſa in ſignū ſupioritatis nō poſſūt inferioribus delega ri.ꝛ hoc oꝛitur uirtute ipius uocabuli uirtꝰ ſupioritatis Secūdo no. ꝙ in generali cōmiſſiōe non ueniūt ea que cōmitti nō poſſunt. It no.ꝙ cāc quarꝫ cognitio nō deſiderat aliud niſi ꝙ quis ſit magiſtratus ſunt dele gabiles.rō q2 ēt iudex delegatus eſt ciuilis qualē requi rit natura cāc.ꝛ ſicut duo ſunt precepta.ꝭ.de arbi.l.celſꝰ ꝛ aliud eſt debere ſoluere.ꝛ aliud dicitur ad diē ſoluere ſic ad ſimile aliud eſt eē magiſtratum.aliud ē eſſe de ma ioribus.unde cāc que reqrūt ꝙ ſit de maioribus nō poſ ſunt delegari.q2 delegatus eſt pedaneus.ſ; cāc que nō requirūt titulū ſupioritatis ille ſūt delegabiles.ꝛ h uult iſtud prin.ſ; ia.bu. Et no.ꝙ iſtud prin.nō debet in telligi in imperatore delegante q2 oēs cās pōt delega re.tam ipe ꝙ delegatꝰ eius.quod eſt no. ut in.l.i.C.qui pro ſua iuriſdcōe. In glo.hic no.in auſ. ut ab illuſtri bus.ꝛ clarius no.in ſpec. de iuriſdcōe.o.iu.in prin.uſq; ad.ꝟ.nota.

Et ideo uidentur. Uſq; ad.§. qui mandatū facit quattuor.q2 primo ponit illationem ex prima regula.ſo inducit ꝓbationē; per ar.fortiſſimū.tertio ponit quādā cōcluſionem.quarto exemplificat ſm dictū ſecūde regu le.ſecūda ibi huius rei.tertia ibi nō aliter.quarta ibi ꝛ ſi familia.ꝛ ī ſumma hoc dicit cāc crīales publicoꝝ iudi ciorū non poſſunt delegari ꝛ errant qui delegant niſi in cā abſentie.ꝛ tunc quo ad cognitionem tm̄ ꝛ ſic eſt dele gatio irregularis.q2 regularis delegatio nō requirit abſ tiam.h.d.ꝛ ponit tria exēpla.unū in.l.iul.de adul.ſcōm ī .l.iul.de ui.tertiū in ſenatuſcōſulto ſilleniano. In tex. ibi ueluti.exemplū de lege ſ; infra in.ꝟ.ꝛ ſi a familia po nit exemplū de ſenatuſconſulto. In tex.ibi mandāt.i. cōmittant ſeu delegant. No.ꝙ erronea pratica non eſt ſeruanda. Secūdo no.ꝙ argumentū a ꝯrio ſenſu ſumptum ex ui cōditionis eſt fortiſſimū tam in legibus ꝙ in ꝯtractibus ut.ꝭ.ō pac.dota.l.inter ſocerū.§.cum inter facit quod no.C.de fur.l.apud antiquos ꝛ.ꝭ.de manu. teſta.l.ſi quis locuples. Itē no.ꝙ delegatio irregula ris ꝑſupponit regulam in cōtrariū uni q2 ſolū in cāu abſē tie irregulariter delegantur.ergo natura carū eſt indele gabilis. Et no.hic tria argumēta ſm doc.ſ. a cōtrario ſenſu ab anīcedente deſtructo a cā ceſſante. adde de illo ultimo ꝙ ceſſante cā pmiſſionis ceſſat pmiſſio.ut hic.itē ceſſante cā priuilegij ceſſat ꝑuilegium.ꝭ.ō le.ij.l.tria ſe po.§.uſuras.ꝛ de exec.tu.l.amiciſſimos. ꝛ ibi per ia.ni ſi ꝑuilegium eſſet ſortitū ſuū; effectum retro.ar.l.patre furioſo.ꝭ.de his qui ſunt ſui uel alie.iuris.item ceſſante cā dilationis ceſſat dilatio.ut.ꝭ.ad trebel.l.ſilia.§.altino ꝛ ibi per dy.ꝛ p eundē; ō acqui.hē.l.ꝙdiu.itē ceſſa te cā officij ceſſat offm̄ ut.ꝭ.de capite di.l. tutelas ꝛ ibi p cy.in addi.quod eſt uerum qn̄ eſt cauſa talis que requi ratur ad ſeruationem rei ineſſe ut ibi patet.

Qui mandatam. Quattuor dicit pꝰ ꝙ p delegationē; nō trāſit ordinarie iuriſdictio.ſo ꝙ trāſit delegata.tertio ꝙ non tranſit imperiū.quarto ꝙ nō trāſit modica cober tio.ſecūda ibi ueluti.tertia ibi ſed merū.quarta ibi pau lus.ſecūdum ia. In tex.ibi ꝓprium.i.non h; iuriſdictiō nem radicatam ſ; miniſteriū. In tex.ibi notat adiiciē do non aduerſando. In tex.ibi īperium.i.modicā co hertionem. No.ꝙ in delegato nō reſidet iuriſdictio. ſ; executio ꝛ miniſteriū ſcōm quoſdam. ſ; tu dic ꝙ non reſidet ordinaria ſ; delegata ꝛ utraq; iuriſdictio ē forma lis ꝛ h; formam ꝓpriam ſcōm ia. Secūdo no.ꝙ me rum īperium pncipaliter exercēdum nō eſt delegabile. ſ; acceſſorie exercendū quatenus deſeruit iuriſdcōi trā ſit per delegationē ꝛ hoc ex natura actionis ꝛ cōſiſtit in modica cohertiōe ſ; glo.in.l.imperium uult ꝙ illa modi ca cohertio etiam proprie appellatur merum imperiū ſed ſit quarta ſpecies que habet nomē per ſe.ut ibi pa tet.ꝛ ibi uide.Bald.

m **[M]andata iuriſdictione** Decretum ꝙ requirit cāc cognitionem non pōt delegari.h.d.uel ſic interpoſitio auctori tatis requirēns ꝓbationem nō pōt delegari.h.d.ꝛ ponit exꝰ.ꝛ adde quod no.in.l.ab ea parte.ꝭ.de ꝓbat. In glo.ſ.ſi grauari ibi ꝙ̄ cōmedi ut q2 plus ponitur ibi de ſump.ut ꝙ̄ reddat de fructu.unde illa ē iuſta cā alienan di.ſcōm glo.fac.ꝭ.de tranſac.l.cum hi.§.cam uel dic ut no.in.l.ob es hic allegata.Bal.

c **[E]t ſi pretor ſit.** Non d; attēdi dignitas cōmiſ ſarij ſed dignitas cōmittētis in actu exercito uel exercendo uigore commiſſionis.h.d. No.ꝙ non deb; cōſiderari qualitas inherens com miſſario ſeu delegato ſed qualitas committentis ſiue delegantis

c **[C]ognitio eius.** Cogꝰ ſuſcepti tu toris pt delegari ſpealr ymo ēt trāſit p delegationē generalē. In tex.ibi dederis.i.cōmiſeris. Queritur hic utrū ſicut pōt de legari cognitio.ita poſſit delegari ipa remotio.uel puni tio.ſo.ut hic per doc.ꝛ uide cy.C.ubi.pe.in .l.i.C.de ſuſpec.tu.l.ſi.per cy.in ult.q.C.arbi.tute.l.quid per eū dē. S; nūquid pōt delegari cōfirmatio tutoris.ſicut infirmatio.dic ut no.ia.in.l.tutores de cōfirma.tu.adde quod no.per eundē in.l.multo.§.tutoꝝ.ꝭ.de tutelis.

Extra quero utꝝ iudex delegatꝰ ad cām poſſit dare minori curatorē ad illā litē.dubiꝰ eſt q2 hoc uenit incidē ter ergo cōpetit delegato.ſo.ut no.ī ſpec.de iuriſdcō.o. iu.§.i.ꝟ.quid de datione curatoꝝ ad litē.ꝛ facit de od mi.tu.l.ſi.§.ſi.ꝛ ex ō iudic.e .ultꝰ l.vjꝰ.

Ut poſſeſſio. Primū decretū eſt dele gabile.quo ad auctori tatē ꝓnūciandi.h.dicit tex.ſ; nō quo ad auctoritatē reali ter immittēdi.h .d.glo.ꝛ eſt rō q2 auctoritas immitendi ē annexa territorio ut.ꝭ.de bo.auc.iudi.poſſ.l.cū unus.§. is qui.ꝛ iō requirit iuriſdcōem ordinariā;.ut in.l.ultima. C.ubi ꝛ apud quos.in rōe ſui.uel ſūma ſic ꝓnūtiatio te nute pōt delegari hoc dicit tex.ſ; datio tenute nō.h di cit glo.ergo iſti actus ſunt ſepati q2 primo ꝓnūtiat de mittendo.ſecūdo committit ꝙ detꝰ tenuta.primus actꝰ pōt fieri p delegatū ſʒ nō. In tex.ibi poſſidere.i.in poſſeſſionem eſſe ex primo decreto ꝙ extāa ut no.in.l. iubere.Baldus.

m **[M]andatam ſibi.** Delegatus non delegat ꝛ mini mum impium ē delegabile.h.d. In tex.ibi nulla ē.i.non poſſet efficaciter exerceri.bal.

De officio aſſeſſorum rubrica.

o **[O]mne officium.** In glo. cōuertio nalibus.no.ꝙ non debet recipi libellus ineptus ymo debet dilacerari. ꝛ uide ꝙ no.ia.ꝭ.de iuriſ.l.pretor.§. pterea Sed quid ſi petitio eſt inepta.ꝓba tio apta an pōt reus cōdemnari dic ut no.in ſpe.de iuriſ.

I

om.iudi.§.deſeruit.ỽ.quid ſi libellū. Quid ſi ſuper ar ticulis formatis m' ſunt teſtes recepti utrū poſſint pro bare.dic ut no.ī ſpe.de teſte.§.i.uer.quid ergo ſi capitu la ⁊ de iſtis duobus qōbus no.extra de iudic.c.examīa ta.in nouella.facit de elec.in.c.cōſtitutus. In glo.ſcilꝫ generalibus in fi.no.qꝰ bannimēta debent fieri ex parte magiſtratuū uel ex parte poteſtatum.quod no.

r **Ieadem**. No. ꝙ ꝑ diuiſionē ꝺ uno pſidatu poſſunt fieri duo.⁊ tunc ille qui remanebit ſuꝑ uno preſidatu non reſpondebat corā alio ut eſt florēne q: ille qui eſt de uno ↄpatu pōt aſſidere ī alio ↄpatu econtra ꝺ bo nonia hōs ī auſ.ut iudi.ſine quoquo ſuffra.§.iſtud.⁊ dic ut no.in.c.i.extra ne ſede uacā. In glo.ſua tam̄ ibi origi nalem cām.i.originē alicuius.⁊ ſic.C.ar. ꝙ ſi eſt ꝯceſſa repreſalia ꝯ florentinos ꝙ nō ꝑtingant ad eos qui ſe alio tranſtulerūt q: lꝫ illi ſint originaliter florentini tamē potius eſt ſpectanda cā domicilij.ar.huius.l.⁊ facit.ꝭ.ꝺ poſtu.l.i.§.beſtias.⁊ ita fuit determinata padue ſcōꝫ cy. in addic.facit qō no.ia.ꝺ arc.ī.l.ꝓuinciales.ꝭ.de ỽb.ſig. ⁊ dic ut in tractatu repſaliarū per bar.

d **Iem functo**. Mortuo poteſtate in offō debetur ſa larium aſſeſſoribus totius tp̄is uſqꝫ quo nō locauerunt ſe cum alio.ſecus eſt in poteſtate remoto ab officio.q: aſſeſſoribus integrum ſalariū nō ꝺ betur.h.d. No.ꝑ hanc.l.ꝙ poteſtate mortuo durā te offō debetur integrū ſalariū heredibus eius ⁊ ↄ̄aſſeſ ſoribus ⁊ familiaribus tn̄ cum quadam moderatione ad iſtos uiuentes. Secūdo no.ꝙ ei qui remouetˀ nō de betur integrū ſalariū nec ꝭ aſſeſſoribus ⁊ officialibus ⁊ uide ꝙ no.in.l.i.§.diuus.ꝭ.de uarijs cogniꝭ.

e **Onſiliarius**. Inter aſſeſſorem ⁊ aduocatum dꝫ eſſe diſtinctio perſonarum.hoc.d.

Explicit liber primus.incipit ſecundus.de iuriſdictiō ne omnium iudicum.rubrica.

A gloſa rubrice ibi per ſingula

i Ideſt ſingula riter ⁊ diuiſī. In.c.glo.ibi locutus eſt hoc ē dice re.dictum ē.ꝭ.de iuriſdictiōe in ſingulari. hic dicit ī uniuerſali. In.c.glo.in fi.ibi uel ibi. uel hic uere ꝑncipaliter ꝺ ordinario.Baldus.

i **Uiſdicentis**. Diuiditur in duas partes.nā in prima parte ponitur dictū in.ſcōa ponuntur exēpla ſecūda ibi nā ⁊ hoc dicit officium iudicis eſt generale.etiam ī his que ſunt mixti impij ⁊ iuriſdcōis.h. d. In prima glo.ibi iuſdicentis.i. decretū interponē tis fran.ar.hoc dicit ut euitet oppoſitionem quam faci unt doc.ꝙ idē ſit dicere iudex ⁊ iuſdicens.per.c.forus de uer.ſig. In.c.glo.ibi preter ultimū tn̄ dic ꝙ iō di cit iuſdicentis.⁊ nō dicit iudicis.ut referat ſe ad iudiceſ qui hn̄t iuriſdcōem cū exercitio.non ad eos qui hn̄t iu riſdcōem tn̄ in hītu.ut ſunt iudices cartularij.ut no.ꝭ.ꝺ iu.l.i.⁊.C.de iudi.l.rem non nouā.poſt ꝑinci. Itē iō nō dixit iudicantis q: decreta interponere ꝑprie nō eſt ꝓnūciare ut no.in.l.nec quicꝙ.§.ubi decretū de offō ꝓcō.⁊ no.ij.q.i.c.in primis. ⁊ no.in.l.i.§.quod in ſiūſ ꝭ.qñ ap.ſit. In glo.ij.in prin.ibi ⁊ neceſſe hē iſta ne ceſſitas imponiꝭ ꝑ.l.ſibi.itē pōt imponi per ſuꝑiorē cui iuriſdcō ſua ſubalternaꝭ.nō per aliū.ut in auꝭ.de queſto. §.ſuꝑ hoc.⁊.C.de defen.ciui.§.nulla.⁊ facit.C.de exac. tri.l.miſſi opinatores.⁊ illa glo. eſt uera ꝓut uerbū pōt

reſpicit tria exempla ꝓrima ſꝫ ꝓut reſpicit q̄rtū exem pluꝫ delegatio cāe eſt preciſe uoluntarie iuriſdcōis.tn̄ ſuꝑ quarto exemplo nō cadit hec glo.quod dic ut.C.ꝺ pedaneis iudi.l.placet.⁊.l.fi.et adde quod notat guil.ꝺ cu.in.l.ij.ꝭ.de offō ꝓcō.⁊ le. In.c.glo.ibi iuriſdicēdi ꝑ hoc dicit bar.ꝙ facere ſtatuta ē iuriſdcōis.dn̄s ray. de for.dicit cōtrariū.q: populus facit ſtatutum ⁊ tn̄ penes ipm non reſidet iuriſdcō in auꝭ.de defen.ciui.§.interim.⁊ no.per innoc.de cōſti.c.cū oēs tn̄ dicit.d.ray.ꝙ populus non facit ſtatutū ut iuriſdcōis ſꝫ ut ꝑmiſſionis.l.oēs popu li quod eſt ipa ueritas.nō ob.iſta glo.q: loquiꝭ de eo ꝙ in iudicio uenit ſtatuēdū nō de eo quod per mōm legis cōdēde.naꝫ.l.cōdere nūquā eſt de neceſſitate. tn̄ ſuꝑio ra uerba glo.non poſſunt adaptari ad hoc.dixit cum cā neceſſitate iuriſdicendi. In.c.glo.ibi cā cognita ⁊ offō iudicis. In.c.glo.ibi ꝓpriū.glo.uult ꝙ ſicut ꝓprium hoīe eſt riſibile ita ꝓprium iuriſdcōis ſit delegabile.ꝙ di cū in.l.imperiū.⁊.l.iubere.in.c.glo.ibi.l.fi.bar.dicit quod et hodie ſi ꝑte petēte iudex decerneret ꝙ iꝰ decretalis bonoꝝ poſſīois eēꝫ mixti impij ſicut olim ꝙ nō credo uerꝫ.q: illud decretū eſt nullū.nec cōfert aliquid ius cī in bo.poſſeſſione cōtra ta.ut no.in.l.fi.§.i.C.de decuꝭ. fur.ubi eſt gl.ſingularis. In ſe.glo.que incip ſi dicas ibi mixti impij eſt.in quantū iſte actus refertur ad iudi cem.non in quātū ad nunciū ut.ꝭ.de iudi.l.fi.nec ī quan tum referꝭ ad partē.ut.C.ꝺ euic.ſi ob cām. In.c.gl. ibi diffinitiua improꝑe loquitur.nam illa ꝓnūciatio eſt ī terlocutoria ut in.l.ꝓrin.§.ij.ꝺ his qui ad eccle. confug. ⁊ ꝑ dy.in.l.ſi minor de bo.auc.iudi. poſ.large tn̄ quꝭ het īterlocutoria appellaꝭ quodammō diffinitiua ſiliꝰ ca pituli ſuꝑ quo fertur ut.l.generaliter.C.ꝺ re.cre. In c.glo. ibi ſcōm azo.⁊ ſic maioris iuriſdcōis eſt executio ꝙ ꝓnūciatio unde iudex qui non pōt facere executio nem ultimo mēſe ſm formam ſtatutorū non tamē ꝓhi betur ꝓnunciare.⁊ ſucceſſor exequeꝭ ut.C.ſi aduer.iu. .l.i.C.ubi ⁊ apud quos.l.fi.⁊ ubicūqꝫ ꝑ cy.⁊ cū hic in lectura. In.c.glo.ibi ſꝫ ut ꝑ eum expediatur.iudicio non cōmittitur iuriſdictio.ſꝫ merum factū.ut.ꝭ.ut in poſ. le.l.is cui.§.miſſus ⁊ ꝺ priuil.c.cū olim.ꝑ inno.⁊ no.i.l. miſſi opinatores ꝺ exac.tribu.li.x. In glo.que incipit hoc eſt mixti impij doc.dn̄t ꝙ proprie loquēdo non eſt mixti impij.ſꝫ eſt ſpecialis cōmiſſionis que fit ꝑ.ll.que ha bēt diuerſam formā a mixto impio.ut.d.l.impiū. In c.glo.ibi ex demādatione.non intelligas ꝙ iſtud māda tum inducat iuriſdictionē delegatam.ſꝫ oñdit ordinariam unde illa ꝓrogatio ē.ñ delegatio q: dirigitur mādatū in eū qui hēbat iuriſdcōem ſemplenā.⁊ adde ꝙ hōs ī ſimi de reſcrip.c.cū aliquibꝰ li.vi. In eadē.gl.in fi.⁊ ar.ꝭ. de exerci.l.i.§.ē aūt. Circa ꝑmā ꝑtem.l.iſte que trac tat de offō iudicis ī generali.ꝑmo queriꝭ utꝝ offīi iudi cis ⁊ iuriſdcō ſint idem ⁊ uiꝭ ꝙ ſic. quia idem eſt dicere de officio preſidis.quod de iuriſdictione preſ.dic.⁊ ſic ī alijs officijs.ut in glo.rubrice. in cōtrariū q: reꝑiꝭ iuriſ dcō ſine offō.ut uacante ſede.ut no.ꝭ.c.⁊ q:iꝭ reꝑiꝭ offi cium ſine iuriſdcōe ut.ꝭ.de arbi.l.non diſtinguemus ergo non ſunt idē.ſo.dicit pe.ꝙ non ſunt idē.ſꝫ offīm naſcitur a iuriſdictione.et eſt executiuū iuriſdictionis ſm pe. quod eſt uerꝫ loquēdo de officio iudicis ꝓut impendiꭍ ꝑti.ſꝫ loquēdo de officio abſolute ſatis pōt dici.ꝙ ſunt idem iuriſdcō ⁊ officium.ſꝫ.l.noſtra loquitur de officio ꝓut alicui impenditur.ergo ꝙ ad tractum ius legis.offi cium.⁊ iuriſdcō nō ſunt idē.hꝫ pꝫ q: iuriſdcō ē iꝰ ꝓu.auc toritate ⁊ utilitate. ſꝫ officiū eſt utilitate priuatū ī exem plis hic poſitis ⁊ ꝓcedit qō de offō ꝓut ꝓcedit in iudi ce.ſꝫ ꝓut reſidet in ꝑte certum eſt ꝙ ñ eſt iuriſdcō q: iu riſdcō nō reſidet in ꝑte.ut.ꝭ.eo.qui iuriſdcōi. Scōa qō ē utꝝ officium iudicis ſit actio.mar.dixit ꝙ ſic.io.ꝙ non.pro mar.facit de dam.infec.l.qui inquilino.de act.